Országos Rabbiképző Intézet

THE JEWISH THEOLOGICAL SEMINARY OF HUNGARY

Budapest

K.100

99

٧٩

No. 100.

1210

99

V9

No. 100

1210

781

יחו

פרק ברכות

ראשית חכמה יראת ה' שכן היה סדר הפרשיות
הקדושים להתחיל סידרי המשנה בי"חורן
שלהקבה ואמרין שח"ב אדם לקרות קריית שמע לאחר שמן
שלהקבה ולקבל עליו עול מלכות שמים ועול התורה והמיצות
ערב ובוקר שלש ובשולחנך ובקומך . וזמן קריית ש
שמע בערב הוא משעה שהכוהנים נכנסים לאכול בתרומתן
עד סוף האשמורה הראשונה לדברי רבי אליעזר וחכמים
אומרים עד חצות . מעשה שבאו בניו מבית המשתה
אמרו להם לא עמדנו אלא משעה שהכוהנים נכנסים
לאכול בתרומתן ועד שעה שהן יוצאין מלאכול בתרומתן
אמרו להם אף אנו לא עמדנו אלא משעה שהכוהנים נכנסים
לאכול בתרומתן ועד שעה שהן יוצאין מלאכול בתרומתן
אמרו להם לא אמרנו אלא כדי שיהא אדם מוציא מפי
עצמו ואומר שכן מצינו בבני עלי שהיו בחוריהם נאמרים
בשעת מתן תורה ובזקניהם נאמרים בשעת מלחמת מצוה
שנאמר בחוריהם אכלו בחלב ובזקניהם נסכו יין . אמר להם
רבי אליעזר אם היה דעתי לקדים קריאת שמע
בערב בשעה הראשונה אם היה בא אדם ואומר לי
שמא אדם הולך בדרך שמא אדם ולא יקרא . אמר אדם
השבר של רבי חכמים חייב מיתה שלא יקל אדם
שיהא ושמיעת שכן כל הלילה . והתניא ואומרין כל ה
העובר על דברי חכמים חייב מיתה שלא יקל אדם
בתרומת שלקריית שמע ויש מקומות שהכהן לפני והוא
אחוף כמו שהוא אומר . אם ראה אדם להקיז כל
כל הלילה ומניח אוכל ומניח שכן יכול לאחר קריאתן לבתלה
כל הלילה ובלבד שיקרא קודם עלות השחר רבי בן ה

לפניה ואחר לשחרית . לפיכך מברך ברכה ראשונה יחיד
בתעורר ארץ ישראל . בשחר מברך ברכה ראשונה לפי
לפרקים שאם רגיל בן העיר אפי בלילה כמן שמצוי
הוה חבירו ברחוק מרבע אמות והוא שרגיל לראותו לפי
הדיוטין שהם החפירין ואשי המעשה .
החמה כדי שיתפלל אחר הנץ החמה מיד וכך עשין ה
בברכותיה ומצוה מן המובחר לקרות קריית שמע עם הנץ
בהודה . ואפי שקדא שעברה שעבר קודא אותה בברי
אחר שלש שעות אינו קורא בשעבה ואינו אלא לקורא ב
הוא זמן קריאת שמע שחרית עד שלש שעות . והקורא
כשנ ברכה אחר היא ואין זו הפסקה . ועד אימתי
ואפשר שעובר בשביבת אחר גאל ישראל הכל
להפלה בין בהפלה שחרית בין להפלה ערבית .
ויראוך עם שמש . וחייב אדם לסמוך גאולה לפ
להפלה שמונה עשרה ברכות אלא אחר הנץ החמה שנ
גאולה מידיך להפלה שפיא אחר הנץ שאין מהפללין
הפלה שמונה עשרה ברכות אלא אחר הנץ החמה שנ
להנץ כדי שיסמוך ברכה אחרונה שלקריית שמע שיש בה
השחר יצא ידי חובתן אבל לכתחלה לא יקרא אלא סמוך לפ
מעשותיהן וכן מה קרא קריית שמע שלשחרית אחר שלש ה
אחר שלש שעות השחר ע שהרי כבר מהתילין בני אדם לעמוד
נהרי אע קורא בן בשובבך . אבל לא יאמר ברכה השביבן
בן ידי חובתן שהרי יש בני אדם שובבין באותה שעה .
הרי הוא קורא ש שלש השחר קודם הנץ החמה ויוצאין
מה נאים ולא קרא עד שלש השחר אן שעבר ולא קרא הרי ה

לתפלה ואחר לאחריה. לפיכך מברך ברכה ראשונה יחיד
בתפלה אריך ישראל. בשחר מעריב שהי ברכה לפ
לפרקים שאם רגיל בו תגיד אפי בלילה כמו שמבואר
אה חבירו ברוך מרבב אמות והוא שרגיל לאומרה לפ
היזיקין במיטה. וזמן הטלת בשחרית הוא משיכיר
הנוהגין שהם החסידים ואנשי המעשה.

החמה כדי שיתפלל אחר הנץ החמה מיד וכך עשין ה
בברכותיו ומצוה מן המובחר לקרות קריאת שמע עם הנץ
בהודה. ואפי שקדא שהברה שהרב קודא אותה בבי
אחר שלש שעות אינו קורא בשהרה ואינו אלא לקורא ב
הוא זמן קריאת שמע שלשחרית עד שלש שעות. והקורא
כשהן ברכה אחר היא ואין זה הפסק. ועד מיתה
ואפשר שאותם שהרב השכיבנו אחר גאל ישראל הכל
להפלה בין ברכות להפלה שחרית בין להפלה ערבית.
יראוך עם שמש. וחייב אדם לסמוך גאולה לת
להפלה שמונה עשרה ברכות אלא אחר הנץ החמה שי
גאולה מיברים להפלה שפיא אחר הנץ שאין מתפללין
להנץ כדי שיסמוך ברכה אחרונה שלקריאה שמע שיש בה
השחר יכא ידי חובתו אבל לכתחלה לא יקרא אלא סמוך ל
מעשותיהן ובן אם קרא קריאת שמע שלשחרית אחר שעה ד
אחר שעה השחר ע שהרי כבר מהתילין בה אדם לעמוד
ואל יקרא בן בשוכבך. אבל לא יאמר ברכת השכיבנ
מה נאים ולא קרא עד שעלה השחר או שעבר ולא קרא הרי ה
הרי הוא קורא ש שעה השחר קודם הנץ החמה ויוצאין
בו ידי חובתן שהרי יש בנ אדם שוכבין כשעה שעה.

אור ובורא חושך עושה שלום ובורא את הכל וכו׳.

ברכה שניה אהבה שלום אהבתנו · ואחר שגמר ברכות הללו קורא קריית שמע ואחר קריית שמע אומר אמת ויציב ·

בשעה מברך שחרית לפניה ברכה ראשונה אשר ברכות משמיע עמנו · ברכה שניה אהבה שלום בית ישראל עמך אהבת · ושהם לאחריה : ברכה ראשונה אמת ואמונה · ברכה שניה השכיבנו : אמת ואמונה היא ברכה ארוכה ואין רשאי לקצר בה · השכיבנו היא ברכה קצרה ואינו רשאי להאריך בה שאין אדם רשאי לשנות מתפלת שלשת חכמים · וכן בברכות שקבעו חכמים לחתום בברוך בכל ברכות האמצעיות אינו רשאי שלא לחתום · וברכות שאין שלא לחתום אינו רשאי ואין בהם אלא ארבעה בלבד אין אדם רשאי להאריך בהם ולחתום בהם · ברכות של קריית שמע אם אמרן שלא כסדרן יצא · ובלבד שלא אמר אמת ויציב בשחרית ואמת ואמונה בערבית לא יצא ידי חובתן שצריך להזכיר בבוקר חסדך ואמונתך בלילות לפי שברכה אחרונה ויציב מזכיר בהם חסדי הבורא ששנה את האותות ... מיצרים · וברכה אמת ואמונה הוא מזכיר אמונתו שלהקב״ה שהוא פודה אותנו ועתיד לגאול אותנו בבא עד · בשעה קורא קריית שמע שחרית וערבית קורא בין בישיבה בין בעמידה בין בהלכה כמו שיהיה ואם ירצון להעמיד

א והשאר כדברי בית שמאי לא יצא ידי חובתו . ושנו שנוהגין
על דברי חכמים והשבר על דברי מכאיב ת"ב מיהו .

יש ליזהר בברכה שלקדיה שמע מילה לילה
בוקר ומרקדים בלילה שאומר ביום יהי אור ובורא חושך

בלילה אשר אור מפני חושך וחושך מפני אור
פרש בשחרית יוצר אור ובורא חושך וס"ל
כמערבית שרבים לא יצא . וכן בערבית פרש במע
כמערבית שרבים וס"ל ביוצר אור לא יצא . פרש
בברכת שחרית על ועשה לעם מערבית שרבים והוכיח
מפין יוצר אור יצא . וכן אם פרש בברכה שרבים על
ועשה לעם יוצר אור והוכיח מפין מערבית שרבים יצא .

היה הנפש כוס שלשון וכסבור שלשבר הוא
ופרש בברכה על ועשה לברך על השכר ונמצר שהוא יין
ויין בורא פרי הגפן יצא שהרי אפי אם ביוך על היין ש
שהכל שהיא בברכה השכר יצא . היה הנפש כוס
שלשבר וכסבור שהוא שלשון ופרש בברכה על ועשה לברך
על היין ואחרכך נמצר ויוך על השיכר היו זה ספק בפ
בהלמוד וספיקו להקל ואינו ביוך לברך ברכה אחרה
ביוך על השכר כוכה שלשון אעפ שהיה רשום בפרשתה
לברך על השכר הואיל והוכיח מפין בוכה יין לא יצא
ויוך לחזור ולברך מה שביוך מזה . אכל המרים
וכסבור שאכל נרם ופרש על ועשה לברך ברכה המזון
ומוך הוכיח מפין ברכה הפרוה שהיא על השך ועל פרי
השך הרי זה יצא שאפי אם ביוך בוכה הזן על המרים
יצא שאף המרים זנין הם . אכל ענב וכסבור שלא

שאכל המריס ופתח לברך על דשה המריס והוציא מפון ב
ברכה הזן הרי ספק בהמוה . ונראה כשש שברך לחזור
ולברך מספק לפי שברכה אחרונה מן התורה היא והרי הוא
ספק הוה . מי שהשכים לקרות מקרא או למשנה
משנה קודם שקרא קריית שמע צריך לברך אחר שקרא קריית
שמע אינו צריך לברך שכבר נפטר בברכה אהבה שלפני
שקרא ברכה שלקריית שמע ומוה לברכה התורה .
ברכה התורה שלפנינו מן התורה כמו שפרשנו לפני פ
בפ"ק דשמתין . שהלמוד אומר ישנו מכואר שאין נהנה
שלקריית שמע פטורה שלתורה אלא כשעשה לאלתר
אבל אם בא לשנות אחר שעה לא נפטר בברכה שלקריית
שמע שהרי הוא חולה באדם שבירך על המיטה והשיח
אחר הברכה צריך שלא ההחיל במיטה שבירך לחזור ולברך
כשעשה לאלתר נפטר בברכה שלקריית שמע ואפי אם
שנה ולמ שערה העמיד בינם שפולן מיטה אחר הן כמי
בקו הר . כיצד מברך כשהשכים לקרות קודם קריית שמ
שמע אומר ברוך אשר קדשנו במצותיו וציונו על נטי
ידים . השרב את ה' אלהיך ואת ה' אלהיך בפיך וב
ובתפילתך עמך ישר ונהיה אותך בלבך ובאשוניך וב
וביצחי ישאלוך למחר הגידך ולא ויורש שמך עד סוף
כל הדורות ברוך אתה ה' המלמד תורה לעמו ישראל
בפי' ל מה אשר כתב בע מכל העמים ונהן לנו
ונהן לנו את התורה הזאת מי שלם שעד בהקיצו
בפי' נתן התורה . ומהחיל וקורא בתורה בן שקורא

מקוה בין ששוה משוה או סיפוא או סיפי וכוצאה בהן צריך
לברך ברכה הללו כמו שביאר וצריך לשנות ידיו תחילה ונתנו
רמ"א שחכירה פסוקים שלקורבנות כגון זה בט ישר ואתה
עליהם אלה קורבנך לחמי לאישי ופסוקים שלביכורים בהשם וה
ומברכין עליהן קורבנות הללו

הלכה

מזכרין
שלא למשן

יציאת מצרים בין בלילה בין ביומם
בעבור שהוא יום שאתה מוציא כל ימי חייך ימי חייך הימים
כל ימי חייך הלילות .

אין נכנסין למורכה מפני החשר ומפני
המהלכה ומפני המזיקין . ואפי' אם היו שם כשירין שאין ח
חוששין להם מפני החשר ומפני המזקין חוששין להם מפני
המהלכה . ושואלה על אל יעמוד אדם במקום סכנה ויאמר
עושין לי נס שמא אין עושין לו נס ואפי עושין לו נס מביא
לו מקטיגור כמי שמו כרשביות בפ שלשי . ופן העבר
רחה קיר נעוי מזקיקין לו כל שעוברין כמו שמבין בפ ראשון
שלראש השנה . ואפי אם היתה חורבה בוראה וחזקה
לא יכנס בה אחר כשר או שנשב פרוכין מפני החשר ואפי
במקום שאין אשה מצויה שאין לחוש מפני החשר לא יכנס
אחר מפני המזיקין . כל האומ' הלה עוד בלו יום
שלושה פעמים מובטח לו שהוא בין השלה הבא לפי שמ
שמשכח להקבה נאלפא ביתא ומזכיר בה נס בן פורת
איה ידיך ומשביע לבול חי ריצון . אפי שאדם קורא
קריה שמע בבית הכסא מצוה לקרותה על מיטתו וקורא
פרשה ראשונה בלבד כמו שמהגו לפנים בפי אחרון .
ואם הלמיד חכם הוא אינו צריך . אבל צריך לומ' פסוקים
ויחמי כתן בירך מפקיד רוחי . אם ראה אדם

איש קראתי ואין עונה . ואין הפלגה שתפרש עשיית אלא
כי בכתוב ואיש מיכאל עשרה בעם שלא מיוחד באוה ואין
והתפללנו בעשרה שכינה קיימת להם . בשעה שהקבה
מקום אשר אזכיר את שמי אבוא אליך וברכתיך .
הרא . אפי יחיד העוסק בתורה שכינה שמו שלא בכל מ
עכשו זה בסוף הפלגה שלא איצ חייב להמתין לו כמו בקו
בעניי שלא שמעו זה אלא כשובעים שהם יחד אבל אם עכ
שמא יסתכן חבירו יחיד בלילה וכן ביאר וביצ חעל וכן נראה
ונראה בעניי שלא שמעו כן אלא בתפלה שלשבתי
והפלל וייצא ולא המתין את חבירו שיתפלל עם הציבור בפעם .
שאם שובעים לביה הכנסת להתפלל וקום אחר
ועם שקש האבל . כמו שמצינו בגמ בהדיה פ ראשון שלמק .
שמו בדרך מיומה כי להיכל את שלו שם עם עבר הדבר
ואם היה חבירו אבל ונעלם את שלו באופם מצוה להתעכ
אינה ושוה ניטול ממון חבירו אלא של פ ביה דין .
בעיני שהוא גוזב ממנו ונעלם יותר מחלקו הרי זה אינו
ושוה ניטול ממנו כלום אלא עוזן לו כל חלקו משלה שאין
מזבח כפרה לישראל . מי שהיה האדים שלו חשוב
מאהבה . ולא מי שיש בו מאהבה מיני עשיה הרי זה
שלא מתוך אשר יאהב ה ובניו . ורואי לאדם לקבוע מאהב
מה לא היה בן ביעול הגוה בידוע שיסורין שלאהבה הם
מקום אשר אזכיר את שמי ואבוא אליך וברכתיך .
שלא אשרי הגבר אשר היסרינו ה ומתורתך תלמדינו . אבל
שלא ושובה עד ג׳ פשפש ולא מיצא יהא בביעול הגוה
דרכינו ונחקורה ושובה עד ג׳ פשפש ומיצא ששה פשובה
שיסורין באין שלנו . או שיקבר בנו פשפש במעשינו שלא נחפ

מותר להתעורר בשלשה בשלם הוא שיש שוקי העיר יחלל.
מיכן לא למוד בשעה כשפן שיש לבן והשחור לך.
ואפי המיט שיש בה שעש לעריך לא עוב. משון שאין
לעריך בשעתה אילה העשבה. אין ראוי להשתש מה הבריאה
ואם נתן לו שלשם ולא החזיר לו שלשה נקרא גזלן שיש לו השב
לתן לו שלשה חייב להקריש לו שלשה שיש בקש שלשם ורופיהן
שיש שם ומצאו הורה ביה יי. כל היודע בחירו שיעל
ואילן משמתן כאילן בנה מזבח והקריב עליו קרבן הרי הוא
ששון וקול שמחה קול חתן וקול כלה קול אומרים כי טוב.
מפשרה חתן ואיש משמתן שובר בחמישה קולות שיש קול
הפסח הוא הנמה קול עי. כל המתפלל אחר ביה
ביהשמה נקרא ששה שיש סביב ששים יהלבן. ואם החזיר
פניו לביה הכנסת מעתר. כל האוכל בשבת הטעה
לחמך. ושכר ביה האבל הוא ביה השתקה.
ושכר ההשגחה היא ביהקה כשעין הלא פרעה לשבע
זה. ושכר שמע ההלכה הוא הסברה שיכוון לבו להבין.
הלבוה חג בחג הוא הוחק שבאין בגוב עם וריחקין זה מה
המריבה שריטה בני אדם לשמוע. ושכר הדרשה שרוחשין
ואפי כשבה שיש אחרי יי. לבן. שכר הדרשה היא ה
מיבה לדוך פסיעה ופסיעה ולדוך. ואם ירוך אדם לבר מיבה
ויכאוב מביה הכנסת אל יפסע פסיעה נסה. ובכנסת מיכ
אברהם כבוקר אל המקום אשר עמד שם אתם פס יי.
בגיה הכנסת שיש לשמוע אל הדיבר ואל התפלה במקום ריבה שם
הוא התפלה. כל הקובע מקום לתפלתן להי אברהם יהיה כפ
בשכרן ובשימות אומן לן בי חסיד מתלמידין שלאברהם שיש ושכם

בהגדה. ואומרים האושפיזכין שלא היה לעשות אלא מי שהוא מן
ויש מפרשי החכמים שהיה מחזיר פנים ואוכל המצות בשעה שקורין
עם על ספר ההגדה כמו שמובא בה ואילו נאמרים
לספר ואף כותב הלבה שכן כתוב בספר א בקורא ומוקף כל
הני ספק ברכות. כיון שעברת ספר הגדה מסור
ומותר לראות בין קורא לקורא. ולראות בין פסוק לפסוק הוא
המשך ספר הגדה ויראת שלא שמור ושמחב ז"ל. כלן
ביתך ואף כמו שמובא במ"ב סי' תנ"ב סק"ב.
בבית הכנסת הני זה מן המובחר שכל מה שהבית מעשן כ
שלחנה כבר. ואם אפשר לו לאדם לקבוע הסעודה בבית ה
מוב שחרב בית המקדש אין לו להקבה אלא אוכלו אפוה שלחנו
בבית המדרש שב"ו המדרש ברוב מבית הכנסת אמרו חכמי
שאין הקבה מואס בתפלתן של רבים. והלבושין מתפללין
הפלגה ז"ל שה ראוי אימתי שה ראוי בשעה שהיבור מתפללין
שעה שהיבור מתפללין שאין הקבה מואס בתפלתן שכ ואי
מקבץ עשרה ומתפלל איכ מוציא עשרה יכול לבו להתפלל כמ
מרם שעבר שכ פתחים בבית הכנסת ואחר כך יתפלל שכ
לשמור מחוות פתח. מי שאינו יכול לילך בבית הכנסת
יום. וכתב בברכי יוסף מיכאל מיכא חיים. ויכנס
הכנסת מאוכין ל ימין ושמאלו שכ לשקוד על התורה יום
ז"ל על כל שכיבי הרעב. והמשכיב ומשכיב בברכה
בעיקרן ואיכ נכנס להקפלל כה נקרא שכן רב שכ כה אמר
אשר למר אלא אשר יבך. כל מי שיש לו בית הכנסה
ישב ושומע תורה יקבע כב. אם השעה משחקה לו אל ובמצוה
בן שכ יחלון רוכיו בכל עבה מיום משפעיך ומעבר כל עוברין
יפיח כהם וכבר בארע זה בהלכות שבת פרק ראשון.

ברול המשמש תלמידי חכמים יובב מן הלמד להפהה
שב כה אלישוב בן שפע אשר יבך מיב על ידי אליהו ולא נאמן
אשר למר אלא אשר יבך. כל מי שיש לו בית הכנסה
בעיקרן ואיכ נכנס להקפלל כה נקרא שכן רב שכ כה אמר
ז"ל על כל שכיבי הרעב. והמשכיב ומשכיב בברכה
הכנסת מאוכין ל ימין ושמאלו שכ לשקוד על התורה יום
יום. וכתב בברכי יוסף מיכאל מיכא חיים. ויכנס
אדם שעבר שכ פתחים בבית הכנסת ואחר כך יתפלל שכ
לשמור מחוות פתח. מי שאינו יכול לילך בבית הכנסת
מקבץ עשרה ומתפלל איכ מוציא עשרה יכול לבו להתפלל כמ
נכנס שהיבור מתפללין שאין הקבה מואס בתפלתן שכ ואי
הפלגה ז"ל שה ראוי אימתי שה ראוי בשעה שהיבור מתפללין
שאין הקבה מואס בתפלתן של רבים. והלבושין מתפללין
בבית המדרש שב"ו המדרש ברוב מבית הכנסת אמרו חכמי
מיום שחרב בית המקדש אין לו להקבה אלא ארבע אמות שלהי
שלחנה כבר. ואם אפשר לו לאדם לקבוע הסעודה בבית ה
ביתך ואף כמו שמובא במ"ב סי' תנ"ב סק"ב. כלן
בבית הכנסת הני זה מן המובחר שכל מה שהבית מעשן כ
המשך ספר הגדה ויראת שלא שמור ושמחב ז"ל. כלן
ומותר לראות בין קורא לקורא. ולראות בין פסוק לפסוק הוא
הני ספק ברכות. כיון שעברת ספר הגדה מסור
לספר ואף כותב הלבה שכן כתוב בספר א בקורא ומוקף כל
עם על ספר ההגדה כמו שמובא בה ואילו נאמרים
ויש מפרשי החכמים שהיה מחזיר פנים ואוכל המצות בשעה שקורין
בהגדה. ואומרים האושפיזכין שלא היה לעשות אלא מי שהוא מן

שומעין . לעולם שלש את עם הציבור שמא מקרא ואחר
הרגה ואפי שגורות ודבון שאין לן הרגה קורהו עברי ש
שלושה פעמים . ולבר שלא קרש וכלבר שלא אחר להקורבה
כולן או מתחלה השנה או בסוף השנה אלא אחד כל פרשה
והרשה קורא בשבת שלפי קורם קריאת הציבור .
ונראה בשעה שאתה אם קורא הפרשה כתוך ימי השבוע שלה הוי
זה כאשלים עם הציבור כהלכן בהן הדין . תלמיד
ההפוך לעזבו ומקבל האחרון אל יחזר אלא במקום ובזמן שכתב ו
זמן ששמעכ בן בתה היה קיים לא עשוה שלמה אלא כל פרשה
ראוי להזהר בזקן עושבת ולמורו מחמת אונסו שלא
להקל בן שהרי לחוה ושבר לוחות מונחים בארון .
גדול העבה מישהו ויבר מירא שמים שנ יבוב כפך כי ואמל
אשריך וטוב לך . ויירא שמים שמור אשרי איש ירא ה
ראוי לאדם להזהר מעלבות הבריות ואל ישב במעה שלפם
ומעשה בחכם אחד שרצו תורים להושיבו על המעה ולא רצה
לשבב עד שהבטיחו אותם המעה ומצאו שם השוק אותה שהיו
מבקשים להעלות עלין . אל יחתוך אדם כשר שלפיסול
ין שמא יחתוך ין ומיכא לקהל בפשוטה . אין עושה
אלא בשורה שנ ויקרא יעקב ולבניו ולבאי השוה אל יאמין
אדם חכב חוה מוטלת לו לאדם של יבמרון אל ימנב
עצמו מן הרחמים ין יקעלנו לא אחר אייחל .
תלמיד חכם הרוצה להעה משלמתיך ושתי לעה לפי שנ ין הש
השומעים . ושאינ רוצה להעה אל יעה כשמועל הומה
שנ והשוכחין המועה כי שם ביהן לא מקום שהולך ביהן שתי
ואין חוששין שמא מבני שערה דרך נאוה אין דרך שעשה
וכל המכשם תלמיד חכם בדרך ביהן ומאכילהן ומשקיהן ומי
ומהשהן ומבסין משלה שלהן הכתוב באילן הקרב תמירין שנ

איש האלהים שבר עליו המזבח ויצק השמן מן המזבח
שלמה ועל ישראל . ואין שומעין למפטיר לומר בבוקר
משה ואין על ובני מפטיר ואין שם מקום לבוה ומפטיר שם
ממעמקים קראתיך יי׳ . וכל האוכל ושותה ואחר כך
מתפלל עליו הכתוב אומר ואותה העלבה אחרי גוך .
המתפלל בשחרית כורע בברוך ובשהוא זוקף זוקף בשם
וראוי לאדם בשעת שיהא כורע בכל אחד ואחד מעשרה
ובשזוקף זוקף מעט מעט . ואם נשתנה בראשון כל
לברוך שאב אין צריך והוא שמיצבי שיבתן ויראה כמין שפת
שבורה כמו שאמרו בפ׳ הפילה השחר . כל השנה
כולה אומר מתפלל הא הקדוש ואל המשפט חוץ מעשרת
ימים שבין ראש השנה ליום הכיפורים שהוא אומר המלך הקדוש
והמלך המשפט ואם אמר המלך הקדוש ואוהב צדקה ומשפט
אין מחזירין אותו נרבי מזה . ובבא יצחק אומר שמחזיר
שמחזירין אותו וכן נראה בעיני ז עיקר כמבו נקו היאין
כל שאפשר לבקש רחמים על חברו ואינו מבקש
עקיבא חושש שמא אבי חלבה ל מחטוא ליה מתפלל
להתפלל בעדבה . ואם השליח צבור הוא חברו אל יצרך
שיחלה שאמו שלו שם ואל כחלוקה לבושי שק .
על הקוראי לברכה אברהם אבינו עבר בלאו זה לא יקראי שמך עוד
אברם . ואבל הקוראי לישראל יעקב אינו עבר בלאו
שהרי אף הקבה חזר וקראו ס יעקב
וכן הקוראי לשרה שרי אינו עבר שלא הזהיר הקבה אלא
לאברהם שלא יקראיה שרי

היה קורא ונקרא בתורה קריאת שמע ועמד זמן קריאת שמע
שמע ואם כיון לבו לצאת יצא ואם לאו לא יצא שופל
המיטה וכריכות כותנה ואין אוסף ויצא עד שיכוון לבו יצא.
כגון שהיו אומרין בתפלה שחרית ראש השנה בב
ישמי אוסף לקנות קריאת שמע בבל לשון שירצה.
והקורא למפרע שקרא פסוק אחרון לפסוק ראשון או מילה אחרונה
למילה ראשונה לא יצא. וכשקורא פסוק ראשון שהוא שמע
ישראל צריך לכוון אותו לבו. ואם קרא פסוק ראשון בלא כ
כוונה לא יצא. ואם היה מהלך בדרך צריך לעמוד ער
שיקרא פסוק ראשון. כל המאריך באחר מאריכין ל
ימין ושמאל ואין צריך להאריך אלא כדי שימלך הקבה ב
לבו על השמים ועל הארץ ועל מרכבה ורוחות. ואין מוצ
מאריך אלא בתפלה ובלבד שלא יתוך כחי"ת שאם יקראינו
בתוך איט נראה לשון אחרות. אחר שקורא פסוק ראשון
אומ' בדוך שאמר שם כבוד מלכותו לעולם ועד בחשאי שאינ
משמיע לאזן לפי שאינו כתוב בתורה אלא שקב אביגיל אמרן
כשראה בנו שהיו מיחדים שמו של הקבה כמו שאבו בפי מקום
שהתן. וראוי בנבט שאם לא אמרו אין מחזירין אותו.
ולמדי חכם שהורוהו אומותיהן שהשכים לעמוד והיה
שוסק בתורה בשעה קריאת שמע קורא פסוק ראשון ודין.
ובשעמד מלחורון אפ שעבר זמן קריאת שמע חוזר ואומרה
וקורא אותה כולה כסדרה ובלבד שיכוין שומע יכואה מיצי
בלאמרו קודם שיעבור זמן קריאת שמע וכך היה עתה ובטל
הקדוש. הקורא קריאת שמע ואינו משמיע אין מוציאין
אותו אלא ש שקרא פסוק ראשון מיכאן ואילך אפ קורא קורא

ואם לאו אין כאן כלום. וראוי כשגג שלא שמע כן אלא
כשקרא קריאת שמע בברכותיה עם הציבור בבית הכנסת.
והזכיר יציאת מצרים והיכבוד פשוט, קורין אפילו מבשר יום קודם
קודם יציאת הכוכבים מפני עורך היבור וכל מאי דבעי מאחר
מיכן בקריאת שמע שקורא על מיטתו אחד יציאת הכוכבים
וכך היא שיטת המורה ושיטת רבינו חשאל. ורבינו חשאל
אומר שקורא על מיטתו פרשה שמע והוא אם שמוע לבר פ
פרשת ציצית שאין אומרין אותה בלילה. ועל אותה הקריאה
שאומר אם שמוע כשהוא אין מקיימין אותו אלא בפסוק ראשון
בלבד לקרות קריאת שמע בזמנן. וכבר הזכיר יציאת מצרים
וביאר ברכות שלקריאת שמע בבית הכנסת ויוציא נתן אפי
מבשר יום כמו שאבאר בפ תפלה השחר. ומילה אומר
אותה שאין ראוי לקרות קריאת בברכותיה קודם יציאת הכוכבים
כלל והוא הדין במברך ברכה לבטלה ושיטת הלמוד אותן שיר
היא כדברי המורה ורבינו חשאל ושלא הן שומעין אין עונין אמן
אם שיעור הלמוד שלא וכן שיקר כמוכן בקול הראוי כך א

לא יקרא אדם קריאת שמע כשהוא שוכב על פ שופין
ואנפ שמעה שצוו לכל אחד. ואם היה חולה בשר
מעה עבשיו וקושה לו לעמוד ולשב. ואם אין מעה
על ידו כאשר אסור לו לאדם לשכב על שפן כל עיקר
ויש מהרלב החכמים שהיה מקלל על זה שאין יכולה בתוך
שיטה ויבוא לידי חימום על ידי הבגד שעלין ויוצא שכבדם
ויש לבטלה נגד שחטו בכל פ שיש

הלכה הקורא קריאת שמע בברכותיה ומוצרך לשמל
בשלפ כגון אדם או להשיב אם היה בין הפרקים

מי זה משיב שלם לפי אחר ואין לקיש מחזיק בשלם בית
אדם הבולס מאיר שחייב בבורה וכל שכן שמשיב לאחר וכל
שכן מבוי אלא דירא אחרא . מי באומנם דפרק שואל
משכן דירה ומשיב אפס הבור . אבל איני שואל משכן
הבור ואינו משיב שלם לפי אחר . אילן רה בן הפקיד
בין בורה ראשונה לשניה בין בורה שניה לפרשה שמיני .
בין פרשה שמיני לפרשה ואיר אם שמיני . בין ואיר אם שמיני
שמוע לניעור בין וישמר לאחוה ויצב לא יפסיק שביך לשוך
אם יו/ לפי לפי לאחוה ויצב שם יו/ לפי אחוה ויקץ
ראה בשנה שאינו מפסיק בין גאולה לתפילה שלא אמרו להפסיק
אלא בין הפרקים הללו . שלח הציבור שפיר קרי ביה
שחט קורס הציבור והוציאך לעו/ אם יו/ לפי אחוה פשוט
פשוטי הציבור אינו חוזר ואומר אלא מתחיל ויצב וכו
עבון וקיים . ומיפ שמחזיר אומר בהם את הללו בין פרק
לפרק שהוא בין פרשה לפרשה פוסק להשיב שלם לפי אחוה
באומנם הפרק אין פוסק פרק שבאומנם בקריית שמע . וכן
הקורא את המגלה . ומיפ שאין מחזיר אומר בהן את
הללו אלא הציבור קורין אותן על פי המגלה בתוך ברוש
חורש אפי באומנם הפרק פוסק לשואל משכן הבור ומשיב
לפי אחוה . השוכר את הבטלים אינו צריך לברך ומפי
אם שוכר את הבטלים ומתרשש האומנם והוא שאינו כלבד א
אבל אם בלבד על שהוא צריך לברך ויצבר האומנם
עראה ל שיקר פשבו בתו הימי . משור ל לאחוה שיכן
שלם לאחיו קורס שיהללו והוא שמשכיר לפתחו אבל אר
פשו צריך שהוא לפני ל שלם . וכן אסור לאחוה לעשות

המלכים לא עזרו. וכיון שלא מצא התאוותנים והמתרפקים
מתרפאים בעבור פגעים הנמצא בהם, אין לנו תקוה לא עתה ואין
לנו תשובה בעולם. על כרחם ומתוך הכרח יבואו אל הקב"ה
בתפלה ויבקשו רחמים ויאמרו לו בפה מלא שהוא לבדו הוא
הרופא לכל חולי ומכה. וכיון שיבקשו ממנו בפה מלא ויתפללו
לו ויבטחו בו לבדו ולא יבקשו רפואה מאחרים כי אם ממנו
ויתפללו אליו בכל לבבם ובכל נפשם ובכל מאודם ויעשו
תשובה שלמה ויקבלו עליהם שלא ישובו עוד לכסלה. —
ואז יתרפאו ויחיו ויהיו בריאים ושלמים בגופם ובנפשם —
ואז יכירו כולם כולנו ולא יהיה אפילו אחד בעולם שיכחיש
את מה שהוא מוכח לעין כל ומפורסם ברבים כמו שהוא
אמת כמו שהוא ודאי. וזה בלשון אחרת שהוא ברור ומבואר
לעיני כולנו ולא יהיה אפילו אחד שיכחיש את זה שהוא
כמו שהוא ואמת כמו שהוא ודאי. וזהו שאמר הכתוב
ונרפא לו. וזה שאמר הכתוב ונרפא לו. ולא אמר הכתוב
ונתרפא לו. אלא ונרפא לו. לפי שהוא מלשון רפואה
ולשון רפואה הוא לשון שהוא ברור ומבואר לעיני כולנו
ולא יהיה אפילו אחד שיכחיש את זה שהוא כמו שהוא
ואמת כמו שהוא ודאי. וזהו שאמר הכתוב ונרפא לו.

שכולה שלמודה עליה נסוכה. שנאמרה בהשבי נתמים לא תביא
לבית בזמן אך היא שמצוה וכל המשנות הרמוזות בה. שמא
שמצות נצל זה היה. הכהן באסופו כל הנסוכים כברה. שמצוים;
אפשר היא מטהרת את הטמאים כי בכבת שיתערבו המים
הטמאים באמשונתם כולם במים חיים ויטבלו וכל לכה
פנה שיקחה מן הכבש לכבש המצוה אין קבוצה מטהרת אלא
אולתם ויטהרו אחר היותם טמאים. והיות מתנתה לכהן לא
כהן גדול לכמנו כי הכבש המצוה לא תלך שבעה. מטהרת אל
טוב נגד שמהיה כאויה שתקרב וכל המזבח העליון וכל יד הכהן
הגדול המיוחד אל זה רק הגדול וכל יד אחר למטה מהגדולים. הם
הכהן הגדול שהוא מיוחד להשיב מעשות הרשעים. ובכבודו
שיתגדלו המצאים ממעשיהם הרעים. כאשר שמיטת הפרה
ונשרפתה. ונשרפת על ה' היא אחת פרה מטהרת את הטמאים:
ואמרו ולקחו לטמא מעפר שריפת החטאת ונתן עליו מים חיים
מים אל כלי. כלו שהחכמים פירשו האפר ומנו. חבק והיושב
יקרא לתוכך שמיא הכבש שבע שריפת החטאת בולמו שיקי
שיקריבו אל ירושלים היות הכבש שנמסרת לשקיעת רומים
אמר. שיצטרך הכהן וישרבו אחד מהם כמנות רבי הצדיקים. עם
אמר. קבלתם שמשה הראני להם לבו מעשיהם. ובהמשכה ה
הזה שיקריבו אל ירושלים יהיו טהורים אמר. היותם טמאים:
ואמרו ונתן עליו מים חיים אל כלי כ"ל שלא יפסוק לבם מזה
שיתקיימו מעשיהם נמשכות הרשעים בלבם אך עם כל זה יש
ישמעו עליהם שבע תפלות המשולות למים חיים ויורנו
הדרך הישר כמו כן המקבלים. וזה רצה באמרו אל כלי כלומר
שישוב ירושלים נמשכת ונמשלת למעיין הדרך העומד בכלי כמו
כאשר שישוב ירושלים כי שלא יתבלבל שלא אחר השמועה וגו'

שלנו ידוע

בגלגל יותר מקום שסבבנו להשיג · ואמרתי כי זה הוא שני הנפשות
שהיא כבדת שהיא היא הירוקה לפי כשנה. ואמרי כן מתכונת ל
לאמרי ומשום אשר תהיה כמות כל הצדיקים להבדילה ו
מן הנפשות אשר לגדל כשמו שרוגיות לדרכי רוחנות כמו ש
שהיתורו ז"ל אצל המינים והמשוגעים והמלשינים והאפיקורסים
והפוסקנות שכפרו בתורה ושכפרו בתחיית המתים ושנמנו מחותם
בארץ חיים ושתשאו את הרבים כמו ירבעם בן נבט וחביריו ו
וכיוצא להם וגורשים כי לדרכי רוחנות ונשאלים אחר הכת ויצאו
וראו בפגרי האנשים הפושעים בי כי תולעתם לא תמות ואשם
לא תכבה · ולא תשוב שאילו הרבים שאמרו של כל הכת
המלכה שנמצא להבדיל הנשמות ולירצם ולא יהיה דבר כן ש
שיובן לדרכי רוחנות · רק הדבר הוא אמתי ומקבל אל השכל כי
הדין נותן שמשנה שמיצרין הכתות הם קיימים כמו כוכבים לעולם
ועד · ממנו שמעקרים שנבררת לגוף ומקבל יפנים כמו זכות
האנשים שזכו כוכבים כן ממשיכי הדינים יכול נשמות כל כת
שיתשאו הרשעים שלמרו מהם לחשבת הכל : ולכן אין להמנות
כי יכנו לדרכי רוחנות בחשבות הרשעים · ואם מצדיקי הכתות
הכוכבים לעולם ועד ....

באמר אין המשונה כגלגלין משעת ימי בראשית :

יונה ומפורסם כי רבותינו ז"ל דברו במדרשיהם דרך משל ו
וחידה על הדרך שכתב הטבעים ננה כי שהמין שלא ישיגו
מקצת מה שכלם רק אל המוחשות והגופים ומבלתם היא ל
להתעסק בהשגות גשמיים ומתקן כשלה והמשכלים יזה
יהיו כמוהו הרקיע ... ויטעו הנפש מדבריהם שהוא הם

המכוון על דרך האמת · והיין המשמח אלקים ואנשים הוא משל אל
ההשפעות האלהיות שהם משמחות השגת האדם · וידוע שהוא המכ
המכוון ממנו · וידוע כי היין הוא דבר נמצא בענבים בכח ויוצא
לפועל על ידי עשייה ודריכה · ומי שיאכל הענבים כמו שהם
לא הגיע אל מעלת היין · וכאשר יסחוט הענבים ויוציא מהם היין
אז יגיע אל הענוג שתית היין והתפעלותו · ודומה לזה מעלת התורה
המעשיות דומות בענבים אל הענבים · שהם נושאי הכוונות הגב
הנעלמות והידיעות האמתיות וההשפעות האלקיות · כמו שהענבים
הם נושאי היין · ומי שיעשה המצות המעשיות מבלתי שישיג אל ·
ידיעת כוונתם ונעלמותם הוא דומה בענין לאוכל הענבים שהיא
הנאה גדולה אלא שלא הגיע במעשהו זה אל הענוג מי שיסחט ויס
יסחוט מהם היין · כי שתית היין כשהוא מתוקן המלאכה הוא הת
התענוג הגדול העצמי להיותו דבר מתוק שמחה למתעלהו · וכן
מי שמשכיל האל ית' שכל טוב · ידע כי לכל המצות כוונות נעלו
נעלמות הם מעלאות המים רבים · והוא יבין בקרקע ויצא
מתוך נקט המשכות אשר על הבנות המשלים הזהב הטמון בם
בקרבם · וכוונת האומר כי נטור האל ית' לתת הצדיקים בעולם
הבא עניים נפלאים ומכללם היין המשומר בענביו מששת
ימי בראשית · היתה כי נטור האל ית' לגלות לבו נסתרי התורה וס
נסתרותיה על ידי הגואל שלא נגלו על אמתתם לאדם מששת ימי
בראשית רק לנביאי ה' המקודשים ואל השרידים אשר ה' קורא :
וידוע הוא ומפורסם לפי מה שהעירו חכמינו הקדושים כי בעת
הגאולה יצאו מירושלם נהר נובע מקור חכמה ומציון תצא תורה
ודבר ה' מירושלם · וכמו המים חיים שיצאו מירושלם ונמלאה ה
הארץ דיעה את ה' כמים לים מכסים והיין שהוא משומר בענביו
מששת ימי בראשית · שעניינו שנשמר בענביו כבר ולא הוציא אל

אל הפועל

אל הגלגל משכבאי העולם הוא משל אל הידיעות אמתיות
וסודות אלקיות שלא נגלו לאנשי העולם משכבאי העולם
ואמנם החכמים היו כי הוא לא יגלה לאלקיים מכבו אדם והם
השלמים לחכמות המושג סודות אלקיות לא נגלו לבני אדם:
ואין ספק כי למשכות התורה ולספריה יש ענינים נעלמים
וסודות מכוסות לא נגלו כולם · ונראה שיבוא היום שהם הם
החכמים ושתכסו המחכמים שהיו בזמן העבר הם כמשה רבינו
היום · וכן הנביא המשורר באמרו בו לכל תכלה ראיתי קץ ר
רחבה מצותך מאד · גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך ·
וכיוצא בזה · כי אין ספק כי במעשה המשכן נרמז כל המ
המציאות · בכללו כל מציאות שלשת חלקי העולם · ואלו הי
היה יכולת באמת מפני אדם להבין עצמת ג' חלקים העולם
כמו מה שהם על אמתתם לא יגלו ממנו דבר מכל מה שנ
שנזכר בבנין המשכן · ולהוסיף בענין כאמרו כי מי שיהיה
יודע אמתת העולם הזה שהם הידיעות העליונות
ממנו יודע מכולתם ניכר אמתם בשכבר עבר אמתו · אך
ידע לפיה היתה תורת הארון והכפורת והכרובים על הדרך
שתורה התורה · בתבניתם ובשיעורם ובכל פרטי שנזכרו ה
הפתח כהם · וכן מי שידע אמתת גלגלי הגלגלים ותבאו
ותבאותיהם ושיעוריהם ותנועותיהם המתחלפות · וכל הכוכבים
אחריהם ומספר הגלגלים ומספר התנועות אשר בגלגל
השמים והכוכבים מהם לתמן והכוכבים לדרכם · ואשר הם
על אפשרי המעלות · ואיך יתרשו תורת הכל מכבית מקומ
השמים ועד קצה השמים וכיוצא בהם מידיעת הגשמים ה
השמימיים · אז ידע סודות המנורה יריכה וקנה וגביעיה כ
כפתוריה ופרחיה · וסוד השלחן ושתי עשר לחם הפנים

חלקים כשעור שנערכות שש המערכות נסוך ארבעים ושמונה
קרשים · והבריח התיכון בתוך הקרשים מבריח אל הקצה · ועוד
נשתנו יריעות לקדש נסוך יריעותיהם · ועל דרך משל · שהקטור הכהן
כהם יותן סוד מערכה הקטורת כבללם · וכן מי שיפנה אמתת
העולם ההפתון שהוא נעלם הנה והמספר ידוע סודות מערכת ה
מנגלה נסוך הכתוב נבל ובל המערכות הנגלות כהם נחרטיהם
וכמו שנחמות כענין המשכן סוד שלשת חלקי העולם כן כל
דבר הכתוב בתורה יהיה נתינה על סמוך ענין שהיה אותם ש
שהספורים ההם הם ענינים שקרו כן בלא ספק · עם כל זה
נשמע כהם כמה סודות ונעלו כהם כמה נפלאות נעלמות
מכוונות · אותם שעלה לבו מהם דבר מוטעש · וכן כמעשה
בראשית נרמזו כהם ענינים הם מעצמך שכל לבו ענין כל
מהם כוונה מן הים · ועוד הינם מה שעלה מספורות התורה
לפעמים הוא דבר מוטעש · ונאמר על דרך משל · הנה מסוד
המשכן עלה לבו סוד בללות והיות ג' חלקי המשכן דומים
לשלשת חלקי העולם · ואמנם כשישאל שואל מה סבת הי
היות ה' אחוזים משוקרים ומספר הבריחים והפרוכות וכן
הפרטים הנזכרים בכל דבר הכתוב כענין המשכן בנמוס
ונמוס תמהים · וכן יקרה לבו כענין הקרבנות. ובדבר הכונת
כי אם שיש דבר מה מהם לא נגיע אל ידיעת הפרטים הנזכרים
הנזכרים כהם · ואמנם לענין יהגו מים חיים מירושלים
יהיו כמעיין המשכילים אשר המה נכוסים אל ידיעת סודות
התורה · ויתעלו את הסודות שלא עלה משסת ימי בראשית
והנה נחנו היין המשומר בענבים מששת ימי בראשית כי עד עת
נאצל השכלים ולא זכינו לסמוך אנחנו ולהוציא מהם היין הל
המשמח אלהים ואנשים · זה מה שראיתי לכתוב כבר הפרש

מזה והשר

ולא יהיה . ולפי הנראה מהדברים שנתבארו יהיה הדבר ברור
שאין לומר שהוא מן הכלל הנזכר בסוף הפרק הקודם שכל
שאפשר לעשות בשנים אין עושין אותו בשלשה וכיוצא בזה
שהרי כאן אפשר לעשות בשנים ואפשר בשלשה . ואין
הדבר כן אלא מפני שהכלל הנזכר אינו אלא בדבר שאין
בו שום הכרח לעשותו בשלשה אבל אם יש בו הכרח
לעשותו בשלשה אין הכלל הנזכר מונע מלעשותו בשלשה
ואפילו יש בו הכרח לעשותו בשנים אין הכלל הנזכר
מונע מלעשותו בשנים אלא בדבר שאין בו הכרח לעשותו
בשנים ולא בשלשה כמו שנתבאר . ומפני זה אמרו
שאין עושין את הסוכה לא מן הדקל ולא מן הגפן
ולא מן האילן ולא מן הכלי ולא מן הבהמה ולא מן
החיה ולא מן העוף ולא מן הדגים ולא מן השרצים
ולא מן הטבלים ולא מן הכלים שאינם מקבלים טומאה
מפני שכל אלו הדברים אין בהם הכרח לעשות את
הסוכה בהם ואפשר לעשותה בדברים אחרים שאין
בהם שום אחד מהדברים הנזכרים . ואפשר שיהיה
הדבר ברור מאד מפני שאין בהם שום אחד מהדברים
שהסוכה נעשית בהם . ואין לומר שאין עושין את
הסוכה מן הדקל מפני שהוא מין אילן שהרי הדקל
אינו מין אילן אלא מין בפני עצמו . ואין לומר
שאין עושין את הסוכה מן הגפן מפני שהוא מין
אילן שהרי הגפן אינו מין אילן אלא מין בפני עצמו
וכן שאר כל המינים הנזכרים . ואין לומר שאין
עושין את הסוכה מן הכלי מפני שהוא מין כלי שהרי
הכלי אינו מין כלי אלא מין בפני עצמו וכן שאר
כל המינים הנזכרים . ואין לומר שאין עושין את
הסוכה מן הבהמה מפני שהוא מין בהמה שהרי הבהמה
אינה מין בהמה אלא מין בפני עצמו וכן שאר כל
המינים הנזכרים . ואין לומר שאין עושין את הסוכה
מן החיה מפני שהוא מין חיה שהרי החיה אינה מין
חיה אלא מין בפני עצמו וכן שאר כל המינים הנזכרים
ואין לומר שאין עושין את הסוכה מן העוף מפני
שהוא מין עוף שהרי העוף אינו מין עוף אלא מין
בפני עצמו וכן שאר כל המינים הנזכרים . ואין לומר
שאין עושין את הסוכה מן הדגים מפני שהוא מין
דגים שהרי הדגים אינו מין דגים אלא מין בפני
עצמו וכן שאר כל המינים הנזכרים . ואין לומר
שאין עושין את הסוכה מן השרצים מפני שהוא מין
שרצים שהרי השרצים אינו מין שרצים אלא מין בפני
עצמו וכן שאר כל המינים הנזכרים . ואין לומר
שאין עושין את הסוכה מן הטבלים מפני שהוא מין
טבלים שהרי הטבלים אינו מין טבלים אלא מין בפני
עצמו וכן שאר כל המינים הנזכרים . ואין לומר
שאין עושין את הסוכה מן הכלים שאינם מקבלים
טומאה מפני שהוא מין כלים שאינם מקבלים טומאה
שהרי הכלים שאינם מקבלים טומאה אינו מין כלים
שאינם מקבלים טומאה אלא מין בפני עצמו וכן שאר
כל המינים הנזכרים .

ב' מרדכי אחת נאמר ראוי לעשות
הסוכה . ולפי הנראה מהדברים שנתבארו
הכלל הנזכר הוא שאין עושין אותו
בשלשה אבל אם יש בו הכרח לעשותו
בשלשה עושין אותו בשלשה וכיוצא בזה
שהרי כאן אפשר לעשות בשנים ואפשר
בשלשה אין הכלל הנזכר מונע מלעשותו
בשלשה ואפילו יש בו הכרח לעשותו
בשנים אין הכלל הנזכר מונע מלעשותו
בשנים אלא בדבר שאין בו הכרח לעשותו
בשנים ולא בשלשה כמו שנתבאר . ומפני
זה אמרו שאין עושין את הסוכה לא מן
הדקל ולא מן הגפן ולא מן האילן ולא
מן הכלי ולא מן הבהמה ולא מן החיה
ולא מן העוף ולא מן הדגים ולא מן
השרצים ולא מן הטבלים ולא מן הכלים
שאינם מקבלים טומאה מפני שכל אלו
הדברים אין בהם הכרח לעשות את
הסוכה בהם ואפשר לעשותה בדברים
אחרים שאין בהם שום אחד מהדברים
שהסוכה נעשית בהם . ואין לומר
שאין עושין את הסוכה מן הדקל מפני
שהוא מין אילן שהרי הדקל אינו מין
אילן אלא מין בפני עצמו . ואין לומר
שאין עושין את הסוכה מן הגפן מפני
שהוא מין אילן שהרי הגפן אינו מין
אילן אלא מין בפני עצמו וכן שאר
כל המינים הנזכרים . ואין לומר
שאין עושין את הסוכה מן הכלי מפני
שהוא מין כלי שהרי הכלי אינו מין
כלי אלא מין בפני עצמו וכן שאר
כל המינים הנזכרים . ואין לומר
שאין עושין את הסוכה מן הבהמה מפני
שהוא מין בהמה שהרי הבהמה אינה
מין בהמה אלא מין בפני עצמו וכן שאר
כל המינים הנזכרים . ואין לומר
שאין עושין את הסוכה מן החיה מפני
שהוא מין חיה שהרי החיה אינה מין
חיה אלא מין בפני עצמו וכן שאר כל
המינים הנזכרים . ואין לומר שאין
עושין את הסוכה מן העוף מפני שהוא
מין עוף שהרי העוף אינו מין עוף אלא
מין בפני עצמו וכן שאר כל המינים
הנזכרים . ואין לומר שאין עושין את
הסוכה מן הדגים מפני שהוא מין דגים
שהרי הדגים אינו מין דגים אלא מין
בפני עצמו וכן שאר כל המינים הנזכרים
ואין לומר שאין עושין את הסוכה מן
השרצים מפני שהוא מין שרצים שהרי
השרצים אינו מין שרצים אלא מין בפני
עצמו וכן שאר כל המינים הנזכרים .
ואין לומר שאין עושין את הסוכה מן
הטבלים מפני שהוא מין טבלים שהרי
הטבלים אינו מין טבלים אלא מין בפני
עצמו וכן שאר כל המינים הנזכרים .
ואין לומר שאין עושין את הסוכה מן
הכלים שאינם מקבלים טומאה מפני
שהוא מין כלים שאינם מקבלים טומאה
שהרי הכלים שאינם מקבלים טומאה
אינו מין כלים שאינם מקבלים טומאה
אלא מין בפני עצמו וכן שאר כל
המינים הנזכרים .

לשון הפיזיקה הפיזיונית נעזר בי הוא את הלשון הרגילה. כי אחר אינו יודע מה הוא אחר אלא אם כן הוא יודע את כל האחרים.

בלשונו של הפרופ' ..... הרגל הוא, כי אנו נוטים לחשוב שהפרופ' הזה הוא בעל השכלה רבה בפיזיקה. אבל אין זה נכון. כי אם הפרופ' הזה יודע את כל הפיזיקה הרי הוא יודע גם את כל הכימיה. ואם הוא יודע את כל הכימיה הרי הוא יודע גם את כל הביולוגיה. ואם הוא יודע את כל הביולוגיה הרי הוא יודע גם את כל הפסיכולוגיה. ואם הוא יודע את כל הפסיכולוגיה הרי הוא יודע גם את כל הסוציולוגיה. ואם הוא יודע את כל הסוציולוגיה הרי הוא יודע גם את כל הפילוסופיה. ואם הוא יודע את כל הפילוסופיה הרי הוא יודע גם את כל הדת. ואם הוא יודע את כל הדת הרי הוא יודע גם את כל הפיזיקה. וכך הלאה והלאה.

בלשונו של הפרופ' ..... הרגל הוא, כי אנו נוטים לחשוב שהפרופ' הזה הוא בעל השכלה רבה בפיזיקה. אבל אין זה נכון. כי אם הפרופ' הזה יודע את כל הפיזיקה הרי הוא יודע גם את כל הכימיה. ואם הוא יודע את כל הכימיה הרי הוא יודע גם את כל הביולוגיה. ואם הוא יודע את כל הביולוגיה הרי הוא יודע גם את כל הפסיכולוגיה. ואם הוא יודע את כל הפסיכולוגיה הרי הוא יודע גם את כל הסוציולוגיה. ואם הוא יודע את כל הסוציולוגיה הרי הוא יודע גם את כל הפילוסופיה. ואם הוא יודע את כל הפילוסופיה הרי הוא יודע גם את כל הדת. ואם הוא יודע את כל הדת הרי הוא יודע גם את כל הפיזיקה. וכך הלאה והלאה.

הגיעה שנת 1948 ומיכה מהפעילים הפעילים ביותר בתנועה. הוחלט
בהנהגה. את אחיה לא שלחו לשליחות בחו"ל כי הוא היה בעל
כושר ארגוני ויכולת לעבוד עם אנשים. אחיה של מיכה היה
מבוגר ממנו בשנתיים והיה מחוסר עבודה קבועה. הוא היה
עובד מדי פעם בעבודות מזדמנות. מיכה לעומתו היה
מסודר ומרוויח יפה. הוא היה מפרנס את אחיו ואת אמו
הקשישה. אחיו היה מתנגד לכל פעילות ציונית. הוא
היה אומר שאין טעם לעבוד בשביל ארץ ישראל כי שם
לא יחכו לנו בזרועות פתוחות. מיכה לא היה מוכן לשמוע
כאלה דברים על ארץ ישראל. הוא היה מתווכח עם אחיו
ומנסה לשכנע אותו בצדקת דרכו. אחיו היה מסתכל עליו
בחיוך של רחמים ואומר לו: "אתה עוד ילד קטן ואתה לא
מבין את החיים. כשתגדל תראה שאני צודק". מיכה
היה מתרגז ומתווכח עוד יותר עם אחיו. הוא היה מנסה
להסביר לו שהוא טועה ושהוא לא מבין את המצב.

מיכה בבית .....

לפתע נשמעה דפיקה בדלת. מיכה הלך לפתוח את הדלת
ונכנס ידיד ותיק של המשפחה. הידיד היה מבוגר ממיכה
בכמה שנים. הוא היה מוכר בדים בשוק. הוא היה
מכיר את מיכה מילדותו. הוא היה מכיר גם את אחיו
ואת אמו. הוא היה מכיר את כל המשפחה. הידיד
נכנס לבית ושאל את מיכה: "מה שלומך? מה שלום
אמא? מה שלום אחיך?". מיכה ענה לו שהכל בסדר.
הידיד ישב על הכיסא ליד השולחן והתחיל לדבר
עם מיכה על דברים שונים. הוא שאל את מיכה
מה הוא עושה בימים אלה ומיכה סיפר לו שהוא
עובד בחנות של אביו. הידיד שאל את מיכה אם
הוא מרוויח יפה ומיכה ענה לו שהוא מרוויח
יפה. הידיד שאל את מיכה אם הוא חוסך כסף
ומיכה ענה לו שהוא חוסך כסף. הידיד שאל את
מיכה אם הוא נותן כסף לאמא ומיכה ענה לו
שהוא נותן כסף לאמא. הידיד שאל את מיכה
אם הוא נותן כסף לאחיו ומיכה ענה לו שהוא
לא נותן כסף לאחיו כי אחיו לא עובד ולא
מרוויח כסף. הידיד שאל את מיכה למה הוא
לא נותן כסף לאחיו ומיכה ענה לו שאחיו
לא עובד ולא מרוויח כסף ולכן הוא לא נותן
לו כסף. הידיד שאל את מיכה אם הוא יודע
שאחיו לא עובד ולא מרוויח כסף כי הוא
עסוק בפעילות ציונית. מיכה ענה לו שהוא
יודע שאחיו לא עובד ולא מרוויח כסף כי
הוא עסוק בפעילות ציונית. הידיד שאל את
מיכה אם הוא יודע שאחיו לא עובד ולא
מרוויח כסף כי הוא עסוק בפעילות ציונית
כי הוא חושב שהפעילות הציונית היא
חשובה יותר מעבודה ומפרנסה. מיכה ענה
לו שהוא יודע שאחיו לא עובד ולא מרוויח
כסף כי הוא עסוק בפעילות ציונית כי הוא
חושב שהפעילות הציונית היא חשובה יותר
מעבודה ומפרנסה. הידיד שאל את מיכה
אם הוא חושב שאחיו צודק בכך שהוא
עסוק בפעילות ציונית ולא עובד ולא
מרוויח כסף כי הוא חושב שהפעילות
הציונית היא חשובה יותר מעבודה
ומפרנסה. מיכה ענה לו שהוא לא חושב
שאחיו צודק בכך שהוא עסוק בפעילות
ציונית ולא עובד ולא מרוויח כסף כי
הוא חושב שהפעילות הציונית היא
חשובה יותר מעבודה ומפרנסה. הידיד
שאל את מיכה אם הוא חושב שהוא
צודק בכך שהוא עסוק בפעילות ציונית
ולא עובד ולא מרוויח כסף כי הוא
חושב שהפעילות הציונית היא חשובה
יותר מעבודה ומפרנסה. מיכה ענה לו
שהוא חושב שהוא צודק בכך שהוא
עסוק בפעילות ציונית ולא עובד ולא
מרוויח כסף כי הוא חושב שהפעילות
הציונית היא חשובה יותר מעבודה
ומפרנסה.

דניה בחנות .....

ניסו המוכרת את הדברים שקנתה הבחנה ו
לשלוח. הדוכן היה מלא בסחורה. הם בדקו את הסחורה ו
בחרו. הדוכן הוצב בשוק ליד הבית. הדוכן עמד ריק
אל תשכחו לדבר עם הילדים שלכם על הנושא הזה
ולהסביר להם שזה לא בסדר לגנוב כסף מהקופה
של אמא שלהם. אם הילדים שלכם יגנבו כסף
מהקופה של אמא שלהם, הם יתרגלו לגנוב כסף
מהקופה של אחרים. הם יתרגלו לגנוב כסף
מהקופה של החנות. הם יתרגלו לגנוב כסף
מהקופה של הבנק. הם יתרגלו לגנוב כסף
מהקופה של הממשלה. הם יתרגלו לגנוב כסף
מהקופה של העירייה. הם יתרגלו לגנוב כסף
מהקופה של המדינה. הם יתרגלו לגנוב כסף
מהקופה של העולם כולו. הם יתרגלו לגנוב
כסף מהקופה של היקום כולו. הם יתרגלו
לגנוב כסף מהקופה של הזמן. הם יתרגלו
לגנוב כסף מהקופה של הנצח. הם יתרגלו
לגנוב כסף מהקופה של האלוהים. הם
יתרגלו לגנוב כסף מהקופה של עצמם.
הם יתרגלו לגנוב כסף מהקופה של
הנשמה שלהם. הם יתרגלו לגנוב כסף
מהקופה של הלב שלהם. הם יתרגלו
לגנוב כסף מהקופה של הגוף שלהם.
הם יתרגלו לגנוב כסף מהקופה של
הרוח שלהם. הם יתרגלו לגנוב כסף
מהקופה של הנפש שלהם. הם יתרגלו
לגנוב כסף מהקופה של הלב שלהם.
הם יתרגלו לגנוב כסף מהקופה של
הגוף שלהם. הם יתרגלו לגנוב כסף
מהקופה של הרוח שלהם. הם יתרגלו
לגנוב כסף מהקופה של הנפש שלהם.

שיכאה בן הבחורה שהיא ביום ג׳ יום ד׳ לחדש. אחר כך מה שיהיה בענין הדבר
כל יום ויום משלים תמונת כל יום ויום לפי מה. לפניו בתוך כחמר
אחר הם הוא אלף יום אלא כמה מועדים ביניהן. ואחרון
לפני יום הוא כמה כמה שעות. והבינה יודיעך את המאורעות

לכאן מתם הלילה. ולכך התנאם להבדיל מתם בניגוד להבאה:
אבאם אלכה אחריכם מתם המלחמה. ולכך התחילה את
המכתב אחרון לפניהם הרבים הם כאשם אתם הבדיל. לא
הלכתי אחם אלא את הבטח הנותן מחכאה אחרון לפניהם ו
כאשרים הרבים הם להתחילה את לכאן .. ואחריהם
כתוב הלכתי אחרי הנלכאים הם מאחרים. ואחריהם הלכתי ש
המיאות את הבלה שיחברו במחברת. ולכלות שיחתם אם כך
ישבתי לפני לפעמ לפי. לפי: אף הכיל יחתם אחרי אלף.
אלהים ובאתי. ויותר ל אלפי לניאך המוח בכך ישלו כך ת
ב. אם יהם הכאשים את לאלה המיאות את כתב
הכתוב ולהתחיל את לכאן הנחלה ובכתב אחרון לפניהם
ב הוא לא יכל לי אלהים את לכאן. ואחר כאשלו לך ב יכל
את אלה את אחם אל ב
ויבחר הוא השלך לכאן הכאש את לניך את אלה אחם אל ב
ויהי בשלים הכאשים אחרון לפניהם אחרון ויחיו אלה ב
כל ב. אחר את ל ב אלהים את לכאן ב. ואחרון כתוב
הכאשים את לניך ל כתב הלכאן כתוב ב. ואחר את ב
אלהים כאלה את לניך ל כתב הלכאן כתוב ב. ואחר את ב
הכאשים ואחרון בעבור אלהים הכאשים בעבור אחרון
ויבחר הכאשים אלהים הכאשים בעבור אחרון לפניהם
הכאשים ואחרון בעבור אלהים הכאשים בעבור אחרון

המקומות שיפלו לתוכה בהר הקטנות יהיה מעופפים רק ולא יתילדו
שם העקרבים והנמלים והזבובים והעכברים ודומיו' מן השרצים
הנולדים מן הלחות היכב המתעפשים במקומות הסגורים · ולכן
עם שאר התועלות שהיה בעשיית הקטורת שם היה זה עזר מה
מהם שהוא למנוע העפוש · אשר הוא סבה להתילדות השרצים
והלכלוכים · עם גחלת המערכה שהיו דולקות שם היו עם ש
שאר התועלות סבה למנוע העפוש כי הכות שלא ירקבו בו עם
ירבה שם העשבים :

ויהי בהיות יהושע ביריחו וישא עיניו וירא והנה איש עומד לנגדו
וחרבו שלופה בידו :

כשהיה ביריחו שפע הנבואה חל על הנביא על הכח הדמיוני באופ
באמיתיות הכח המדמה שהוא כח נפשי · והיה הכח המדמה אז
שהוא של יהושע עסוק בענין המלחמות והיו מקנים בדמיונו בו
עסקי המלחמה. ובראותו השפע הנבואי מה שאנו שהראהו על צורת
המקיימים שהיו בדמיונו והוא שראה השפע המגיע אליו אשר בידו כח
רבה בצורת איש עומד לנגדו וחרבו שלופה בידו · ואמרו ז"ל
וילך יהושע אליו ויאמר לו הלנו אתה אם לצרינו · ר"ל כי כשראה
זה השפע הנבואי על הנביא נראה כאלו איש עומד לנגדו וחרבו
שלופה בידו ידע כי זה האיש שנראה לו במראה הנבואה הוא השר
השפע הנותן דבר כח הנביאים במראות האל ית' וידע כי החרב
השלופה אשר בידו היא לרמוז נצחון והתגברות · אמנם שלא ידע
אם יהיה הנצחון אליו או על הפלשתים עמו · ולכן בקש ממנו
שיודיעהו למי ירמוז זה הנצחון אם לו או לצוריהם · וזה רצה בא
באומרו הלנו אתה אם לצרינו · כלומר אתה שבאת וחרב שלופה

הקונטרס אשר היה לפניו אין לו שום ערך כלל. וזה פתח בדברים
הפוכים לשורת הדפוס ואמר לי שיש לו כלל בידו ואין
לפני אלו הדברים : ואני הסכמתי בדעתו לפי שראיתי אותו
אומר שיודע את הענין ומשיג אותו בשכלו. ..
והתחיל לבטל את האגרת בקונטרס ולא היה יכול לו שום דבר מן הדברים:
והיה מפליג את הענין ורוצה לומר שיש לו כלל בידו שמביא
כל הדברים ומכריע בהם : ואמרתי לו שיביא לפני את הכלל
ואראה אותו : ואמר לי שאינו רוצה להראות לאדם כלל
ואמר שאם אראה אותו אבטל אותו ואין לו ערך. ואמרתי לו
שאם כן אין לו ערך כלל ואין לו מה להראות לי. ואמר לי
שאם אראה אותו אבין בו הכל. ואמרתי לו שאם כן אין
לו מה להראות לי. ואמר לי שאם אראה אותו אבין בו הכל
ואמרתי לו שאם כן אין לו מה להראות לי. ואמר לי שאם
אראה אותו אבין בו הכל ואמרתי לו שאם כן אין לו מה
להראות לי. ואמר לי שאם אראה אותו אבין בו הכל

שהאמת למעשה של אלישע היה אין תכלית ובכוונה ונסתרין לא נעבר מן
המופלא · והודבק להם גם של אלישע כי המנוגדים היו כוסי · וגם
צריך להתרחק מהתאוות הגשמיות · ולהפשיט הגבורות שהמעכבים
ולסור מהדמיונות המכזבות · ונמכר כאשר באמרו ואת הפרצה
ליהושע היה שלם ונמלא רוח חכמה כי סמך משה את ידיו עליו ונתן
מהודו עליו כי היה משרתו מבחוריו ולכן אמר גם של אלישע כלשון
·מיד הצירו להסיר ממנו מן התספון · שנשאר גם כי המקום שהוא ע
עומד עליו הוא קודש כלומר כי מעתה נתקדש והוא כמדרגה האלקי·
רומז למדרגים הרוחניים ובאמרו ויעש יהושע כן הכריע כי הוא הת
המתגבר להסיר נעלי המספון והוא מעליו והסירו ....

והנה רכב אש וסוסי אש ויפרידו בין שניהם · כאשר היה מחבר השם
הנכבד לומר כי כבוד אלקי אליהו הטהורה שהם כחות העצמים היו
הרוחניים ונתן השם ית' לה מהלכים בין העומדים האלה · ואלישע
שאמר ונגזר בחיים חייתו אמר כי ההתאוות המפרידים אין בין שני
שניהם היו רכב אש וסוסי אש · אשר הכוונה מהם הוא האומן האמר
אשר באופני מרכבה מבינים אשר כמהו כרכב אש והמיות אשר המשל
המשיל כסוסי אש · ואמר דרך משל כי נפרדה אליהו הטהורה כמעלה
כגלגל המלאכים נשמה להיות מכוונת מתוך גלגלי המלאכים היינו
היושבים במעלות העולם הרוחני · ואמר שאלישע נשאר בגלגל
ההויה וההפסד היו היסודות והגלגלים מפרידים בין שניהם · וזה
אמרו דרך משל · וידוע כי הרכב הוא עץ מת · והסוסים המושכים
הרכב הם בעלי חיים כלומר ילך הרכב וכשמושכים ומושך · וידוע
כי כל רכב ימשכוהו מרכבה סוסים וזה נודע מאמרו ותעלה ותצא
מרכבה ממצרים בשש מאות כסף וסוס בחמשים ומאה · והנה הא
המרכבה סוסים המושכים את הרכב רמז למרכבה מורה שהמה ה

ולכן הוא מתחיל בפסוק הראשון לומר שהוא מבקש מה' שיעזור לו ויגן עליו מפני אויביו. ואחר כך הוא מתאר את מה שהוא עשה כדי לבקש מה' עזרה. הוא אומר שהוא קרא לה' בתפילה ובבכי, ושה' שמע את תפילתו ובכיו. הוא מספר שה' שלח מלאך להציל אותו מהאויבים שלו. הוא מבקש מה' שיעזור לו גם עכשיו, כי הוא עדיין נמצא בצרה גדולה. הוא מבקש מה' שיגן עליו ויציל אותו מהאויבים שלו, כי הם רוצים להרוג אותו. הוא מבקש מה' שיעזור לו כי הוא מאמין שה' יכול לעזור לו. הוא מבקש מה' שיעזור לו כי הוא יודע שה' אוהב אותו. הוא מבקש מה' שיעזור לו כי הוא יודע שה' רוצה בטובתו. הוא מבקש מה' שיעזור לו כי הוא יודע שה' יכול לעזור לו. הוא מבקש מה' שיעזור לו כי הוא יודע שה' רוצה בטובתו.

בפרק זה מתואר החלום : ראובן היה בשדה והניח בבור : ומן הבור שלפו אחרים ומכרו לסוחרים שעברו בדרך מצרים . ראובן לא ידע כלום על מה שקרה לאחיו . הוא חזר אל הבור ולא מצא שם את יוסף . הוא קרע את בגדיו והתאבל על בנו . אחיו רצו להרוג את יוסף כדי שלא יספר לאביו על חלומותיו . אבל ראובן לא הסכים לכך והציע להשליכו לבור . הוא חשב שכך יוכל להצילו ולהחזירו לאביו . אחיו הסכימו להצעתו של ראובן והשליכו את יוסף לבור . אחר כך הם ישבו לאכול ולא שמו לב שיוסף נעלם . כאשר ראובן חזר אל הבור הוא מצא אותו ריק . הוא קרע את בגדיו והתאבל על בנו . הוא חשב שאחיו הרגו אותו . הוא לא ידע שהם מכרו אותו לסוחרים שעברו בדרך מצרים . הוא לא ידע שיוסף יהפוך לאדם חשוב במצרים . הוא לא ידע שיוסף יעזור לאחיו בעתיד . הוא לא ידע שיוסף יסלח לאחיו על מה שעשו לו . הוא לא ידע שיוסף יחזור לארץ כנען ויפגוש את אביו יעקב . הוא לא ידע שיוסף יהיה המושיע של משפחתו ושל עם ישראל כולו .

שעורים מסודרים לו · וכל זה הספרים שאמרו עליו מידעו ומדעותיו
לימין המלך היושב על כסאו ומשרתיו שני רגעו שעורים לבנו :
ומתהלך מול זה היות העמידה נאמרת על הקימה והשאר כאשר לנגן
ישמרו ימים רבים · ויהלת שמחת ענוג · ותפקרנו שמרת לשמור
לבד · שעתיו קיימת ונשארת · וכן ונשארו רגלים כנגד ההוא על
כל הדברים שעשו יתקיימו סבותיו בלבו מסובבו · והשאר כמו לדמות
אל השאר נגד האדם ושובה כבת הנעלמים הדומים קרובה אל
מרכבתו · אמרו ונראה לך מהלבוש בין הענשים ייחס לה הלבוה.
הנה שייחס אלא את הישיבה · ולשכלים הנבדלים עמידה · ולכבוד הנ
השאר ממעט האדם אחר המנות הלבה שהיא לבושה מן העמידה יבי
לדמות שהסבה הראשונה במדרגה ראשונה · והסבות השניות במדרגה
שנית · ושכל האדם במדרגה אחרת לגבוה מזה :

והיה כאשר בבגדי ושמיך בהקפת התגר עלמו · אך דרך משל כאדם
הקנין הרנסד סימן כתגר או כבגדו לדמות כי מפר שם קבלו רבו ו
מלך · כן אמר האל ית' למשה פה אני אעבדך עד קבלו כנגד המעלה
האנשים האנושיים ונקראת התגר הנאראת אל נגד האדם המעלה והוא
המעלות יכולת השגת השלמה השכל האנושי · ואמרו ושכבתי כמו עם
מלך עם עבדי ושנוהו אסף שהוא שלך אך כבוד המעלה שהוא ית'
יפעל המעלה היאת כך הוא הנרצה שכבר המציאות שכן מ"ם :
שהחומר הוא מסך מניעה מונעת מהשגת השכל נבדל מחומר וכל
שכן כסופי הבהמות ובמנוף שלא נשלם שכל האדם וזה רמז באמרו עם
עבדי · כלומר עד שידבק שכלך ויסיר עוון החומר ויעבור וימלך א
אנכי שמתי כך ונשוב אלוקי לא שתהיה לימין הרב שיתפשט האור
על שטח הלב ולא ימלך אנכי משגני כך ונשוב אלוקי לא שתהיה
לימין הרב שיתפשט האור על שטח הלב ולא ימלך ויעבור /

ולא לשאת שם שמים לבטלה ולשקר בו אבל אם נשבע
שקרים ובדברים של עולם הבא כגון שנשבע שלא
שתה מהמים לשתות בגדים שישתה ואכל בשר בחלב
לשתות ונשבע שיאכל לשתות שבועה שיש לו עונה כי
בשבועה אינו עובר עליה אלא אם כן עבר ושקר ולזה
הוא אומרו ... אינו קושי הענין הראשון הוא שאי אפשר להשבית הענין הראשון
שהרי כבר בארנו בשלשה פרקים הענין הזה ואמר שיש
שבועה שיש עונש עליה ואין בה כרת ואין בה מיתה
שהרי אמרנו בשבועת ביטוי שיש בה עונש ואין בה כרת
ומיתה ואמרנו שהשבועה שיש בה עונש ואין בה כרת
ומיתה היא שבועת ביטוי ואמרנו שהשבועה שיש בה
עונש ואין בה כרת ומיתה היא שבועת שוא ושבועת
שקר ואמרנו שהשבועה שיש בה עונש ואין בה כרת
ומיתה היא שבועת העדות ואמרנו שהשבועה שיש בה
עונש ואין בה כרת ומיתה היא שבועת הפקדון

18

+ כבר אמר בתשובות קרבן צריך שיהיה תמיד נרקב כשבע
ונשמר מי שהוא מסובב עליהם אשה ערבה ומכל ורוקא .
היפה רמכל אכל אי סובב להו לבנה רמכל ושרי להו אכבלי
לית לך בה כוון דאישתני אישתני מה דהוו ידוע כי השמש ובבאיה
להיות עול ראש. האיצטגנינים לשמש מן המזרח ולמערב ובך
בהם לגבי הצורך ולהשיבה הסיבה בהם ושמעבל תמיד
תמיד העולם נשבר המזיק לשלשה הדבר הנז' תמה .
היותם מגולים ולכן צריך לשום השמש העסק בהם לשלום
תמיד העולם . וכן צריך להסתכם בבובה . ולבנות .
המזלות ונאמר כי המאור הגדול מכון שיכון והם אצל
כדרכו הקבוע והשמש הוא צריך אבל אינו תמיד כי להשגיח
ולשמור המקום . שכל בהם כמו שיקרה לדבר הקבוע כי
לאורך ימים מתעלה . אמנם השמש תמיד ר"ל בפני שהם
כל המזלות אצל כאילו הם מבוגלי מן העולם ואין להם
מציאות בלל הוא תמיד באמת כי הוא בצורת מתרכזל בהם
וכן אמר הרמב"ם דמיון לו כי קאמר מוני : וזרקן בשבע כל
העולם המזלות ומעשים אמנם הם תמיד לשמש וכן .
שיש בארם הזורק דבר לשמש ונראה אותו תמיד כל שמשתנה
להם הוא בשבע כי הוא קרוב אל המקבל מאד ונהו מה שאמר
שהוא מסובב עליהם אשה ערבה ונמשל כי כמו שהמערבת
מורכבת ומזומנת להשל בבריאה דבר המתאוה לו כן הארם
בכל התאוות הבובב את יצרו ומזומן לא שתמיד מתאוה .
להם כמערבה הבריאה תמיד הוא עבון ומזומן להבשל בהן :
ולכן אמר כי אם שבה את מקומו לית לן בה ולא יקרא .
ושבע ר"ל אם רצה אדם שיזכור מתחבר מעלין ישנה את .
מקומו כי יפסיד לדבר ולא יהיה לו עסק במזלות ואם

וכן אמ' הרמב"ם ז"ל אם רצה אדם לבטל נסוך אמ' ויעשה שלבו
ממין היתנים בזה. כי יבטל לבבו ולא ימצא לבבו מתאוה לבש
וכן אמ' כי דבר מקרבין אל ריבן של אדם לבטל ויש אמ' אנן
שיבני מקום כי הקלות והשלטנות מכרעין לבו של אדם:
או יהיה מירש ויעשה מה שהטבע מהם כמו שמזיק לס לבו כי
בהקלות בה תמות מחשבתו מהם ולא ימצא לבו מתאוה לבן:
וכן מי שעוסק בתורה והוגה בה תמיד ונזהר בכות המדרש ו
אומר שהוא מתפרש מתאוה של המותרות אין נקרא רשע.
כי תורתו שומרתו ומחשבתו מרחקת לבבו ונמצא זה אומר י
שמוע מינה הלא וגם מנוי' אמרה בבי מדרש של שפות
שתרים והמשל וכן הוגה בתורה לא יפסל במותרות כמו י
שבארם וכן אמ' רז"ל אם פגע בך מנוול זה משכהו לבית
המדרש וכן עושי' אנו' ובמדי משקה בתורה.

ואין צריך לומר אם הוא מחלוקת בין שני בני אדם
לא הסכה הראשונה יהיה שהוא משנה ראשונה
השני הראשון. כבואר בסוף פרק השוכר את הפועלים
ואין הלכה כרבי יוסי הגלילי אלא כחכמים
ואפילו לרבי יוסי הגלילי לא אמר אלא בשכיר יום
אבל בשכיר שבת ויום טוב לכולי עלמא אין נותנין
לו אלא כפי מה שעשה. וכן פסק הרמב"ם ז"ל
ואין לנו לחלוק עליו. וכן נראה עיקר:

השוכבה אל ההבדלה בצורת האדם · אור ובלה אשר
מספר כמותיהם וצורותיהם ואשר שאמשה על צד הקרוב
עלות ועלת עלותיהם כי הבורא והוא אשר יקראו הסבה ,
הראשונה ויקראוהו העלה הראשונה ויקראוהו עלת העלות
מפני שהיה הוא אשר השפיע הנמצאות ונתן לכל הנמצא
מהם חלקו מן המציאות ואי אפשר מן הנמצא בחברתו שיהיו
כלם במדרגה אחת הין קצתם גבוהי מקצתם וקצתם שפלי
מקצתם והיה מציאות הקרוב מהם במדרגה מונע סבה למציאות
הרחוק ולא ימצא הרחוק מהם כי אם במציאות הקרוב ואמצעותו
ואינו רוצה במאמרי הקורבה והרוחק לקים מקום כי הבורא
ית' לא יתואר במקום ולא בזמן וכן משכל אין חמר לו ,
ואמנם ארצה בזכרי הרוחק והקורבה מדרגותיהם
במציאות והיותו קרוב מהם שימשיל כי המצא הנמצאות
מאותו המצא המספרי מהאחד ואם היה הבורא ית' אין ראוי
שיומשל בדבר · וכן האחרון ופעולתו אבל הוא על צד הקירוב
מציאות
כי כמו שהשלשה לא ימצאו מן האחד כי אם באמצעות השנים
ולא ימצאו הארבעה כי אם במציאות השלשה והשנים ולא
ואמצעות
ימצאו החמשה כי אם במציאות הארבעה והשלשה והשנים
וכן שאר המספרי היה מציאות כל מספר סבה למציאות סבה
מה שאחריו שם היות האחד סבה למציאות כולם כי היה
בלתי אפשר להמצא הרחוק לא באמצעות מציאות הקרוב
כן משל על דרך הקרוב מציאות והנמצאות מהבורא ית'
לא לפי האמת · וידוע כי הדבר לא יהיה אלא מצד צדדין
מרובה ירצה לא כקצת משניו ואחרין ומפני שהיה מציאות
הנמצאות מאותו ית' על הדבר הזה היה שלמות כל נמצא ,
לפי קרבת מדרגתו ממנו במציאות והיה המציאות היותר

שלם
אושר

ואשר חסרונו יותר ממנו הנמצא השני אשר הוא במדרגה השנית
מן מעלה וקרוב כמו שהקדמנו זה מן המספר · ואחר השלישי
יותר חסר מהשני עד הרביעי יותר חסר מן השלישי וכן לא
יסורו הנמצאות יחסרו מדרגה אחר מדרגה לפי שיעור מרחקם
מן המדרגה הראשונה עד שיכלו אל המדרגה היותר חסרה ·
אין יותר חסרה ממנה. כי הנה מדרגות הנמצאות יש להם
תכלית כי מן השקר לקיים זה שאין תכלית לו בפועל · אבל
אפשר אותו לקיים בכח והאפשרות · ואח״כ יתהפכו ה
הנמצאות עלו מהמדרגה היותר שפלה אל הגבוה עד
שיכלו אל היותר עליונה מן המדרגות אשר הושם להם
שיוכלו להגיע אליהם · ולכן כשלותם המהלך אשר הלכו
בדרכם כלומר שלא ישלו אל המדרגה השלישית לא אחר
שלותם אל המדרגה השנית · ולא אל הרביעית לא אחר
השלישית · ובאור זה כי הבורא ית׳ יש לו המדרגה הראשונה
במציאה והוא מיוחד במציאותו לא ישתתף · עמו במציאותו
זולתו · כמו שלא ישתתף · עמו בכבוד מאמריו והנמצא ה
הראשון אשר המציא וברא ית׳ הנמצאות אשר יקראו השכלי׳
המשולחים מן החומר והם אשר יקראו אותם שנים והם ט׳
לפי מספר האחרים הנשאר יסודרו במציאות מאותו כח
במדרגת המספר ראשון שני ושלישי עד העשירי אשר
הוא תכליתם כמו שהיה העשירי מן המספר תכלית האחד׳
והראשון מלא השנים ביחס אל הבורא ית׳ במדרגת השנים
שלפי הקרוב וביחס אל הנמצאות הנפרדות במדרגת
האחד כי הבורא ית׳ נבדל מן הל׳ הנמצאות כלם במאמר
בכבוד מאמריהם וכל אחד מן העשרה שכלים נמצא מן
הבורא ית׳ במציאות מציאות כל אחד מאלו העשרה · ועד

3 2

יבוא אחר מדרגת אלו השמים הראשונה במציאות מדרגת
השכל הפקיד בעולם היסודות והוא אשר יקראוהו השכל הפועל
והוא אשר יתדמה אל המציאות השמים התשעה כאשר הוא
שכל מושלל מן החומר · ואמנם הכוכבים ושאר אלו
מדרגה עשירית בשלוחות לשני פנים אחד מהם כי התשעה
שכלי פקידי של התשעה גלגלי והשכל הפועל פקיד על עולם
היסודות · והשני כי זה השכל הפועל יתפשט כחו כשאר המדרגה
אשר למטה מגלגל הירח כמו שיתפשט אור השמש ומאורו ינוע
הדבר בכל מדרגה ומוכן לקבל הכח הדברי וכל מה שיתעלה
מן המציאות השפלות · הנה כמה שיבואו אלו מדרגות ישיג אותו
והענין הזה כלו נמצא בשמים וזכרו כי השפעות השכלים
הנפרדים מן החומר נפסק אצל השכל הפועל ואין אחר מדרגתו
כי אם מדרגת הנפש הדברית ואמנם יתחייב שיפסק השפעות
השכלים הנפרדים מן החומר אצלו מפני שהוא התקבץ בו כחות
השכלים התשעה כלם והיה התחלה למה שלמטה ממנו מן
הנמצאים כמו שהתחברו כחות האחדים התשעה מן המספר
בעשר והיה בזה התחלה למה שאחריו מן העשרות ולכן שמו
השכל הזה נפרד מן החומר במדרגת הי' מן המספרים והיה
העשרה במדרגת האחד ועשרים במדרגת השנים ושלשים
במדרגת השלשה עד שיהיה התשעים במדרגת התשעה ויכלה
מציאות העשרות בתשעים ויהיו המאה במעלת האחד והנה
נוסף בזה כאשר עם זכרנו שגלגלי המספרים הראשונות בזה
שלא יבא אחר מדרגת השכל הפועל במציאות מדרגת הנפש
והיא נקראת לשכלים הנפרדים מן החומר כאשר היא אינה גשם שני משנה
כמו שהם אינם גשמים והיא מתחלפת מהם שהיא נמצאת
עם הגשם והיא חכמת שמע והקבלה אותה זה שכרות והשגה ·

ולכן

ולכן היתה נפש האדם מסתכל בעצמותה ולא תראה אותו
עד שתאיר כאור השכל והוא כמו אדם שהוא עומד בחושך
שהוא לא יראה גופו ולא זולתו וכאשר האיר לו המאור והתפשט
לפניו אור השמש יראה את גופו ואשר סביבו מן המוחשים.
וכן הנפש מתעטפת חשך הסכלות תראה עצמותה ותראה
הצורות השכליות הנבדלות וכאשר שפע עליה אור השכל
ראתה עצמותה וזולתה מן המושכלות. ומדרגות רבות כמו
שיש לשכלים הנבדלים הנזכרים מדרגות ויש מן החכמים מי שסובר
כי מדרגותיה שנים עשרה מדרגות תשעה לגלגלים ולמה
שתחת גלגל הירח. והם הנפש הצומחת והנפש החיונית
והנפש המדברת. ויש מי שישים אותה חמש עשרה
מדרגות תשעה לגלגלים וחמש למה שלמטה מגלגל הירח וכן
הנפש הצומחת והיא היותר שפלה במעלה ולמעלה ממנה
הנפש הפילוסופית ולמעלה ממנה הנפש הנבואית הנה לך
יד מדרגות והמדרגה החמש עשרה הנפש הכללית. ואמרתי
שאבאר סגולת כל אחת מאלו הנפשות והכחות כדי שיתבאר
אמתת החלוקה הנזכרת בסוף השער הזה בעזה. ונשוב למה
שהיינו בו ממדרגות הנמצאות ונאמר כי אשר תבא אחר מעלת
הנפש הנמצאות מעלת הצורה עד תבא אחר מעלת הנפש
הנמצאות מעלת הצורה עד תבא אחר מעלת הצורה מעלת
העצם הנושא אותה לשני פנים אחד מהם כי הנמצא ה'
המתחלף מן היותר גבוהה ומעלת הנמצאות יורדים אל
היותר שפלה מהן והיתה הצורה על הסדר הזה קודם העצם
הנושא אותה ולכן המתחלף מן היותר שפלה ממדרגות הנמצאות
עולה אל היותר גבוהה מהם היה העצם הנושא אותה קודם
הצורה במדרגה והעצם הזה הנושא לצורה שני מיני הצורה

3 : 3

ולכן היתה נפש האדם הסתכל בעצמותה ולא תראה אותה
עד שתאיר כאור השכל והוא כמו אדם שהוא עומד בחושך
שהוא לא יראה עצמו ולא זולתו וכאשר האיר לו האור והתפשט
לפניו אור השמש יראה את עצמו ואשר סביבו מן המוחשים ·
וכן הנפש כשתעזוב חשך הסכלות תראה עצמותה ותראה
הצורות השכליות הנבדלות וכאשר שפע עליה אור השכל
ראתה עצמותה ועלתה מן המושכלים מדרגות רבות כמו
שיש לשכלי' הנפרדי' השנוי' מדרגות ויש מן החכמי' מי שסובר
כי מדרגותיהם שהם עשרה מדרגות תשעה לגלגלי' ואחת
שתחת גלגל הירח · והם הנפש הצומחת והנפש החיונית
והנפש המדברת · ויש מי שישים אותה חמש עשר מ
מדרגות תשע לגלגלי' וחמש למה שלמטה מגלגל הירח וכן
הנפש הצומחת והיא היותר שפלה במעלה ולמעלה ממנה
הנפש הפילוסופית ולמעלה ממנה הנפש הנבואית הנה לך
י"ד מדרגות והמדרגה החמש עשרה הנפש הכללית · ואחרים
שכתבו סגולות כל אחת מאלו הנפשות והכוחות כמו שיתבאר
אחר החלוקה הבאה בסוף השער הזה בע"ה · ונשוב למה
שהיינו בו ממדרגות הנמצאות ונאמר כי אשר תבא אחר מעלת
הנפש במציאות מעלת הצורה עד תבא אחר מעלת הנפש
במציאות מעלת הצורה עד תבאו אחר מעלת האור מעלת
העצם הנושא אותה לשני פנים אחד מהם כי מתחת ה
התחלנו מן היותר גבוהה ממעלת הנמצאות יורדים אל
היותר שפלה ולכן היתה הצורה על הסדר הזה קודם העצם
הנושא אותה ולו התחלנו מן היותר שפלה ממדרגות הנמצאות
עולי' אל היותר גבוהה יהיה הזה העצם הנושא אותה קודם
הצורה במדרגה והעצם הזה הנושא לצורה שני מיני הגבוה

3 : 3

משא צורת הלבן ומה שבסוף ראשו הוא בהשפעה כשהוא
המושכל הפשוט לא ההיולי והמוחר המורגש להיולי כלומר
שיהיה בשעת השפעת המורגש המושכל בהיולי ושיהיה
המורגש ההוא מוחר אז שלמה ומוכן השכלת הצורה
ואין מוכרח שיהיה בשעת ההשפעה. והיה צורת
הצורה הפשוטה וצורת המעבה וצורת היסודות
ומהם צורת המורכבים כולם חיים מדברי המחברים צורת היסודות
שהשיגו בהם צורת המעבה המורכבים צורת היסודות
משא הם האדם והאויר והאש וזה זה השלמי
המאזון הראשוני הפשוט כלומר. והצורה הראשונה שלבש ההיולי צורת היסודות
ואין כל אחד מהם שלם בעצמו שהרי הוא חסר כל
כשהיה ההיולי מוכן לקבל צורת אחר ואחר
ואחר שהיה מתהפכת. ואפשר שיהיה זה
יותר מן אחד בהיות מתחלפים בכח עשירים בעצם
והיותר חסר בשלמה ואחת ההתחלפות השניה כמו
שהיה ההיולי אפשר שיהיה בעל שני הפכים
ואחת כי הוא, לבד הצורות פעם ויפשיטם פעם והוא מפשיטה
ההיולי קודם בהשלמותם והשכל הזה האחר צורותיו כלי
אחר מפשיטם שכל עשה לצורות פחות כי צורת הכבדים
ההיולי ומה שבהם אין הכבדים ומשקל טהם משקל שהיות כי
ההיולי ואפשר הוכרח העצם הזה אין השכל עשה צורת
הוא קודם מוחלט צורות ההשלמה אחר לגמרי ההיולי היה
העשה מאחר ושהוא הצורות אחר אחר ההיולי היות וזה השכל הוא
מושכל השכל העשה צורת ההיולי ומה שבהם והשכל

ההכל השניו בזה שיהיה אחד לגוף . ופעלת הפעל ש
שיבואר הפרש שבינהם כי היות השלמה שיהיה הכלים
כאחד זה פעלות הפעולות האחת אחר הקודמת זולתה כי
ואמר שב אלו היה כאחד השלמה . והנה ואולי לא יתכן
הפעלת הן השנים אלה אל האחד אלא הן יהיו
אחר הקודמת השלמה אל האחר . והשני כי אין השכל האחרון
הדבר ואחר הצד האחרון השלמה האחרון היה כאחד ?
הפעולות אם . ואחר המציאות והוא הראשון אליהם אם עלת
אשר הוא בהשלמה השניות אלא הוא האחרון הן האחרונות
והמציאות והשובה על זה משל פשט אחר אמר כי השכל הפועל
אל הכלי אי אשר הוא בהיכלו הראשון ההכל אחרת השפע ו
השלמה השניות ואחרונה היה משפטו אם היה בהשלמה שאלת
ואחרונה הוא בהשלמה השכל הפועל לפי אחר אריסטו והוא ?
הדבור אי בין מדברי הם . ואם אומר אומר אליך היה האחר השלמה
הזה בכלים אצל אריסטו ואל מי שזכרת כי יהיה השכלות
לך אחר שיאחרו השכל ההלבי הנה לנו אור עלי רב . והאחר
אל השלמה קודמה אר שיהיה העולם אחר השלמה הכדור אי
האחרונים סבור כי השכל הפועל הן הנמצא עלת קודמה בך
הפעולות הן השלמות והכוונה הזאת בחור . ואולי השלמות
השכל הפועל זה הוא דרך אריסטו ואפלטון וסקראט שלהם הן
ואחרונה הכלית שלמות שיאמר בהשלמה השניות והוא השלמה
השכלת בראשון שכשיאמר אחר היא השלמה הראשונה העליונה
אחר השוה אל ראשיתה ואבל כי האחר אצלה לא יהיה אם
השלמה אר אחר אלהבדל שהיה קודמה והיה האחר סוף השלמה
והוא השלמה השכל הפועל והוא הנמצאות בהשלמה היה כשלמה
האחרונה הנה אחר כי יהיה הכלים האחרונה אל הראשונים

ההיא. ובמשא הראשה להיות והזה העצם המשא צורות
ובדרך זה משארות נמצא אחר וכן יהיה מציאות הצורות
שאחת שמחפשת מהם מאחרת כי אשר כן הוא לכן נמצא
ואיך שהלמו מקצתם נקצתם ואיך שהלמו אין הכוונה
בהם מקצתם על תרוחתם ולמה מדרגת הנמצאין כאחת
כבר והחריזות למעת סבות הרבה, ושלמתם לקחת
היה החכמה השונות אשר אין הנמצא מהם זולת השתדרות על
שהכוונה החכמה הפילוסופית שלמת הפעם הזאת
שהכוונה כדי שלמת הפעם הקדמה והמשלה כדי
ואהבת החכמה ולמשכן החכמה להשיג עד האחרון והשלם
האדם ושיהיה המדברת. שלמת הפעם הזאת הדעת והחכמה
לה ההגמה והשכל וימצא לקצתם הראשון והשנון. שלמת הפעם
לה החושים החמשה ומהם מה שיחסר ממנו קצת החושים
שאין ערוך לה האיברים הלמים והחושה הראשה והכחות
לה אין המקומות הפשוטים הראשים והוא ימצא מהמקומות מה
מאות המשלך והמאות המקדמה ודבר השורה וההתחברות. וזה
שלמת הפעם החיות והקדמה הכוללת. שלמת הפעם הזאת
השרשים על המקומות הראשים ולשאת אין המקומות הכדים.
ואשיר לה • אין האויב וההקש הכרת הברים השמה והשלמת
המדרגה לחלק לה שבשה מושך ומחזיק ומשכל ודומה זון ומאכל
הזאת קיום הטבע. ויש לה אין המקומות הכלכל בשרות והאכל
המדרגה יהיה כחזון ואולם שמיית מים יהיה כהולדה והקדמה השמיה
הבא הזה יהיה כחזון ואולם שמיית מים יהיה כהולדה והקדמה השמיה
המדרגה, ושמירת הדבר באמצעו ואחרו. אולם שמירת אחרו
להשרדו בשורש מחיה והקדם העמוד־אין המזונות ודחות הפ
המזון והמלבוש והקטרת והתשמיש בהיפוכותיהן כשיפצאהן והפגעה
הצמיחה והקדמה המהמה שלמת הפעם הזאת ההשגחות על

ואיך ההפרש בין העבדות והחרות בין העצמי והמתלמי ואיך ההפרש
בין העצמי והמתורגם ואיך ההפרש בין העבדות שעל קרקעות או מטלטלין
והכסף שהוא מטלטלין ואם השעבוד קרקעות או מטלטלין ההכרח

הפילוסופיה ומופתה לדעת זה כלו אבל הדע קצרו ואמנם
יתכן ידיעת אלו הדברים בשלמותם לנפש אשר קרה לה
בבריאותה והויתה שנבראה וכח הכנה לקבל אותן ושהיא
מוכנת ההנאות מאויתה התאוות מעלת הכסף והזהב ו
אהבת הטוב ועושי הטוב שונאי רע ועושיו ועוסקות בנמוסים ו
והדתות קונה המדות הטובות מרחקת המדות הרעות כבר
התחבר בה החכמה והמעשה הנה זה הנקרא הפילוסוף האמתי
אצל ארסטו׳ ואפלטון וחכמי הפילוסופי׳ כי שלא יהיה כתואר
הזה איננו אצלם פילוסוף אמתי ולכן אמ׳ ארסטו׳ אין הכוונה
שתדע בלבד ואמנם הכוונה שתעשה ותהיה אוהב הצדיקים
והחסידים המקשרים בנמוסים. ואמ׳ גם כן הדבר מי שאין לו
דת ואמ׳ אפלטון מי שירצה לקרות הפילוסופיה הטהורה יטהר
תחלה מן המדות הרעות כי הנה לא ימצא הפילוסופיה הטהורה
מי שיהיה טמא כמו שהוא בלתי אפשר שיראה האדם פניו
במראה כהה או במים עכורים. סגולת הנפש הנבואית
סגולת זאת הנפרדת לקבל הנבואה ורוח אלקי׳ ודבקה בשכל
הפועל והישיר שאר הנפשות הנמשות מן האמת ולהדריך
האדם עד שיעשה מה שראוי לו לעשות כשבור מה שראוי
כעת שהוא ראוי. והשלים הבריאה החסרה ולתת דתות וחקים
ותוכחות ויעודים ולספר הדברים אשר בכח הנפש הפילוסופיא
להבנה אותם כי הנפש הפילוסופיה אמנם נתן לה רשיון בכללם
בלבד ולכן אמ׳ אפלטון אנחנו רואים מה כון לה שבא בתורות
על יד הנביאים ואמנם נדע מהם מעט ונסכל הרבה ולכן
היה מצוה לקבל ולהאמין לכל מה שבא בדתות וצוה ליסר מי
שיבקש טעמים ויסבור להתורה ולהוראה ולמענה מי שמשמיק
שיקשה בה. והנפש הזאת היותר נכבדת שבנפשות

שבעולם

שבעלי הנפשות היסודות והיותר שלמה והיא האנושות המנהיגה
לשאר נפשות ולא יקרה שתמצא הנפש הזאת הנכבדת כי אם בבעל
הבריאה והשלמה והנפש הזאת לא תצטרך לקנות הידיעות והסבות
בהקשים וההקדמות כמו שתצטרך הנפש הפילוסופית כי ההקשים
והמדעים אצלם הם סדרים נעמים בעל הבריאה השלמה גדרים
והישרות לבעלי הבריאה החסרה וכאשר קרה לאדם בעקר בריאתו
שיהיה בכלל בריאה שלמה לא יצטרך אל ההקשים ההם וימצא
הדברים השכליים כלן והם מצויירים בנפשו כי כמו שאנחנו
נמצא בבריאה האנושית בריאה בתכלית החסרון קרובה לבריאת
הבהמות כן בלא ספק יתחייב שימצא בהם מי שברא בתכלית
השלמות קרובה מבריאות המלאכים ותהיה הבריאה הזאת
בלתי צריכה אל ההיישרה בהקשים המדעיים כמו שלא יצטרכו
המלאכים אבל יספיק להם מעט רמז ומעט השתכלות והאל ית'
כבר השלים הבריאה הזאת בעקר בריאתה להנהיג העולם
במציאותו וזה יתחייב שתהיה הנבואה הנזכרת כלי קנין
סגלת הנפש הכללית מדרגת הנפש הזאת הכללית אצל מי שקיים
אותה מן הפילוסופים תחת אופק השכל הפועל והשכל מקיף
בה מכל צדדיה והיא מקפת בדור הגלגל: ולזה לפי מה שסוב'
שסוברים שתי עגולות וקו ישר והעגולה השפלה היא הקצה
השפל ומקומה מרכז הארץ וזה קרוב כי העצמים המושכלים
לא יתארו במקומות ולא בגדרים השטח ונסוברים כי בין
הקצה העליון ממנה והקצה התחתון קו יגיע בין שתי העגולות
יקראו אותו סלם המדרגות ובו תרחק הנבואה בנפש
הפרטיות הטהורה ובו תעלינה הרוחות הנקיות אל העולם
העליון ובו ירדו המלאכים ולהם בה דברים ארוכים הסתפקנו
ממנו בכלל הזה כי כוונתנו בספר הזה זולת הענין ההוא..

ירושבע בתון . כבר השתבלתי יישירע לך ויישיחך את יושר המאזנים
ושמונתם ושעשועותיו יגיע מחר מחתו את אשר הגיע

השט . כבשאור מתרפס כי תכונת המרפס דומה שעולה

והשתכלות השלה אפי׳ שהוא ישן כשהצורות בעת
השן הזה כשהן שלמות בהשתכלות ואחר החכמה
לשון עד שיוכל את המושגים אשר להם התחיל
סבוב היסוד הארבעה ועל כחותיהם ההשלמה והשתוקק
שלמות הגלגל כאשר השיגם השכל הפועל וסבוב הגלגל
שלמה הגלגל כאשר השיגם השכל הפועל אין החומר והגיע
שהוא כשל אותם וסבבם עד שלא ישאר חסרון ואיך השכיל
מהשיגם ואיך כשלמו הצורות מהיות אי אז בפעל ואחר
אחר כשהן בהשתכלות ואין שהיות וכבר נתבאר כי ומה
ולך ית׳ הודות כשהשתכלת והשתכלתן את הבורא
כשעשה הקדוש ברוך הוא השכל הפועל ולא אשר יקראו מלאכים
ויתעלה מעלה עליונה מעלת אין שום דבר הנפשי מן השגת
וכל המציאות הנבראות אשר חתן לפי רבר המציאות
שיהיה כשהשכיל את השכל הראשון אשר הוא כשהשכיל
את עצמו השני ואחר כן את השמים ואחר את השבעי עד
המושכלות הנפרדות והוא בחשבה העשירית שלה כשהשכלת
והוא השכל הפועל. וכאשר השלים העיון כן ירצה שישלמו
כל החומר כשהשכיל השכלים הנפרדים. אחר כן לך כשיהיו
החכמה הלהיות. אחר כן לך כשיהיו השכלים הנפרדים
כבר הנפשט מן החומר כלו ואחת מהנפרדה הראשונה מהנפרדים
הנפש מן יופיעו עליו השלמות השכליות אשר מישם כחומר ויהיה
הנפש השלמיים כשהן החומרים וכאשר התחיל בעיון בעצמו
כשהן ויהיה מהנפרדים הנפרדה השכלים הנפרדים
והיא ההכנה לקבל הנפרדים השכלים אחר כן לך כשיהיו
נפש עצמן הנפש כי יותר חזק ומצא כי התחלה מחמת גלות הנפש
הפשט מן החומר יותר. וכאשר ימצא על העיון כשלי המיים המדברים

שהוא ואחר כך יעשה מלאכתו ואחרי כן
יבא לביתו ויעשה מלאכתו אין זה נקרא
עשיית מלאכתו ואחרי כן יעשה מלאכתו
אלא שיעשה מלאכתו תחלה ואחרי כן
יבא לביתו ואין זה נקרא עשיית מלאכתו
ואחרי כן יבא לביתו ואין זה נקרא
עשיית מלאכתו אלא שיעשה מלאכתו
תחלה ואחרי כן יבא לביתו ואין זה נקרא
עשיית מלאכתו ואחרי כן יבא לביתו
ואין זה נקרא עשיית מלאכתו אלא
שיעשה מלאכתו תחלה ואחרי כן יבא
לביתו ואין זה נקרא עשיית מלאכתו
ואחרי כן יבא לביתו ואין זה נקרא
עשיית מלאכתו אלא שיעשה מלאכתו
תחלה ואחרי כן יבא לביתו ואין זה נקרא
עשיית מלאכתו ואחרי כן יבא לביתו
ואין זה נקרא עשיית מלאכתו אלא
שיעשה מלאכתו תחלה ואחרי כן יבא
לביתו ואין זה נקרא עשיית מלאכתו
ואחרי כן יבא לביתו ואין זה נקרא
עשיית מלאכתו אלא שיעשה מלאכתו
תחלה ואחרי כן יבא לביתו ואין זה נקרא
עשיית מלאכתו ואחרי כן יבא לביתו
ואין זה נקרא עשיית מלאכתו אלא
שיעשה מלאכתו תחלה ואחרי כן יבא
לביתו ואין זה נקרא עשיית מלאכתו

שיצטרך שיטיל מה שעליו ולפי הדבר כשלוחו שאין אל שיטיל
מצות עשה מפני הדחק ולא יצטרך לעשה ע"י שליח השליח
כי כאן הדחק מצות הפועל ואילו יטיל ויתעסק יצטרך לעשה
שהוא השליח ולא יצטרך ע"י שיטיל הפועל ?
ההוראה כי אלו שהוא אשר הניח אל מדרגת השכל הפועל
ואוהב את השגחה שהוא אשר יקראו המלאכי הקדוש ואוהב את
עליון את הצורה ואוהב את עצמו ואוהב את השכל הפועל
ויתחיל כשהוא מעיר את ההתעלם האשונה ויהיה
שלם ואוהב את ההיולי שהוא יותר שפל מהצורות האלהיות
ואוהב את המחשבה ואוהב את יסודי ואוהב את ההיולי וכאשר
הוא אשר היא בהשגה היותר קרובה אליו מלאכי ואוהב את עצמו
ומדרגת הצורות את מדרגת השכל הפועל מלאכים
הלך מדרגת מצות שיפרוך העבד עם ההשתלות ויהי
סופה האדם. כמו שיפרוך בשאר הראשון היה צריך האדם
להשתדל אין הסבה הראשונה תחויבהם עבדה
צריך מה שיטיל מה שעליו. ואפשר שהיו לה המצאות
שיהא מצות מצות מה שהוא שיטיל צריך מה שיטיל הסבה הראשונה שר שיטיל מה שהוא ובוה אין,
שיהיו להם הדבר כלפי קורה לא בסדר המצאות ולא היה דרך
צורה ביסודות האדמה והיסודי האדמה צורה כחלל. ואפי
כשפע הצורות והשפע הצורות צורה כחלחלים והחלבוש
השפע האדמה צורה כשפע החיוני ושפע החיוני צורה
בשפע המדרגת המצאות ואיפך שהוא יותר נכבד מהם כי
מצות קודמים והיסודות וההיולי . והוא לן הדבר יותר קודמים
הוא אשר יהיה אחר קדמיות כשל חיים כלפי מדבר והצמח
בהצמחות השפעת אין הסבה הראשונה המדרגה מאחרונה כי
שהוא מצות כדרגה מכל המצאות והסבה כזה כי מדרגת
שיצטרך שיטיל מה שעליו ולפי הדבר כשלוחו שאין אל שיטיל

ואולם יקשה זה מאד זה ובראי כי המרכז מאחרון הכדורים
הנזכרים לא היה כבר ההיולי שיקשה לפי פרישת
זמן והשפעה מורכבת השפע הפלגית עד ההיולי בזמן ובאמצעי
השכל הכלי עד השפע הפלגית פרישת פלא תמורה ולא
אשר רצה להמציאם מאין ואפיעה והשפיעם
וזה כי הברור יהי כשברור השכל הכלי השפיעה צורת
הרקיע הצורות אשר בשכל הכלי
על הנמצאים ויהיה שהשכל החלקי הצורות אשר בשכל הכלי
שיהיה מור השכל הכלי ויצאה צורתו העושה את הפעל שעליו
מעין כבודו והעשין הזה כי המרכז מאחרון בהרחקת כשיעור
חכמה וישתדל להבין סדרות הפתאומות העשין הזה דבר אין
תחתון אין תעלומה לך ממנו. ראה לך הלא תעלומה
שיגעייר בצורת השכל הכלי
השלישי בהשגת השכל החלקי. בהיותו מודרכ כי כבר השכל החלקי
כשיגיע בעת שיעשה לעין כעניינים הנה עניים.

החורה כי ויתכן יעלה בעיון את הדרכים השכליים ואפשר יתחייב
היכירה ואפשר שעל עניינת הראשון הנה יהיה תפלתו
הפעל ובאשר יצא בעיונו בהפך השכל כאין שאינו בהתפלת
כי המרכז ישיגו תפלה אין חתי בלתי מרכז ויפלה את השכל
את השכל הפעל עשין אחרי התפלת הורשה ותפלת החורה
השכל הפעל כי שיתחייב לפי שיהיה אותה כי המרכז תשובתו
הנמצאות עליו נלא יוכר בעצמה הזאת כלפי-אמת שעל
ואחר כן מה שיולה לו יורה ועלה עד שיחזור האחרון שבכל
ואחרי אחרון מה שתרכב מהקדמות בהציורות עם אחדות
של מהדות התשעה מורכבים ושניים התפלה השכל הפעל
כשיקיים עצמה שתשיגהו מה שיכריע ותפלה לתשעה תלקים
הזה השער ושנים עשר ושמונת שלים עצמה
להשלים עצמה ירי עשר ושנים ושמונת שלים עצמה השכל הפעל
מה שלמעלה מן השכל הפעל להשלים עצמותיו והתעצמו לא

וקטן בבריאתו כל מה שבעולם והיה מקובץ ממנו ומסבב זה שקרא
העולם הקטן וקראו אותו מקובץ מן הלוח השמור ושם אותו גבול
בין עולם החוש ועולם השכל והוא האחרון מן הנמצאות השפלות
וראשון הנמצאות השכליות והוא מוכן שיעלה וישיג בעולם
העליון וישכיל וישיג בעולם השכל וכבר נאמר בזה שהוא מן
הממוצע בין ההפכים כלומר שהאדם הורכב צורה בהיולי אם נ״א
ימאס התאוות יעלה למעלה ואם ירדוף התאוות ירד למטה
ומה שהוא קטן מה שבעולם הגדול היה מתוקן בבריאתו הנבחרה
מאותו בכחו המשכלת שיצייר כל מה שבעולם הגדול וביאור
זה כי המושגות שני מינים מושכלים ומוחשות והנה המוחשים נ״א ומורגשות
הם המורגשות · ומיניהם וסוגיהם והתלותיהם הם המושכלות
ויש לו שתי השגות השגה בחוש לדברים המורגשים והשגה
בשכל לדברים המושכלים כי כל דבר מאותם ישיג בהרגשתו
ובדעתו לו והנה השיגו המורגשות יקרא שלמותו הראשון
וחיין הראשונים · והשיגו המושכלות יקרא שלמותו השני
וחיין האחרונים · ואחר שהיה העולם כלו שני מינים מורגש
ומושכל והיה שלמות שכל האדם בהשגת שניהם יחד והיה
מוכן בבריאתו לזה היה האדם כאשר השיג המורגשות
והמושכלות והמושכלות הנה כבר צייר בצורת העולם הגדול
הנה האדם א״כ ראוי שיקרא עולם קטן משני צדדים אחד
מהם מצד בריאתו אין מעשה לו בה · והשני קנין יקנהו
ב השלמת אותם הוא בקנין והגעת השכל הנקנה · ואותם
הבריאה ואותם היא הכונה הזכוה והנושא מזומן בה להגיע
ההצלחה אם הכין שלמותו ויהיה מדרגתו מן העולם אי זו
מדרגה היא ומה הכונה בהיותו אחרון לכל הנמצאות החמרי
ועתה יאמר עזרו · ולכן אם אחר מחשבי הדתות האנשים

ואיך לא יאמין שאינו מאמין לך שאתה מפרש ומפלג
את כל הנבואה חוץ לך ובכל הראיות לך שאתה מפרש
והמפרש שפתי מאמיני כלן המחוייבים והעיונים. ואחרי כי
הם כן אל יהווה מאמיני כשכר שהוא נפלג המפרשות //
כלן אל הנבואה כלן השכל המיוחד והשכל אשר בלתי מחוייב
ואיך ויהי אל הנבואה ושכלך אשר הקדים האנשים אלינו,
ואם אולי הקדים אל הנבואה ושכלך אשר בלתי מחוייב

וכן כל מספר לא ימצא אין האחר לא באחדות פי'.
האחדות והשלשה לא ימצא מספר לא באחדות השלשה והשלשה
הוא לא, ימצאו אין האחר לא באחדות הששה. וכן ?
ימצא מספר שלשה מאחדות הוא השניים. ואולם השלשה ?
המספר ושעמדו באחדות ובשלשה מאחדות והמספר
אל מולם והיותם צותחים מספר כי האחר פי'
המספרים בלתי האחר באחדות מספר ושניים אלו.
החצי ולכן בחלוק אל לא תבדלו. הנה אם כן כשתחבר ?
הצדדים אל לא תבדיל מהם ההמעטה. יהיו כל מדוע חכמות והוא
כמו שהראשון מדרגת הכפל והרבוי והוא לכן אל אחר כמו
חמשה והשלשה ל והחמשה הראשון מדרגות החלוק וההמעטה
ההמשכה הנה הוא יהם השברים באחדים אלו שלש רביעי
שמש שלשה מרובעת וחמשה ואלה שהוסיף. ואולם יהם הרי
ורבוי והשני יהם חלוק והמשכה. ואחרונה יהם הרבוי באחדים
מספרים אלו שני יחסים אחר אלה יהם כפל
מספר אל מספר אלו וחוזר שנית חזרת סדר השלשה
עיקר המספר והחלקת והוא סבה לשניהם המספר ואלו
ושלשת המאות ושלשת האלפים ואלה שהוסיף, רע כי האחר
לפי מדרגה אחדותיהן שלשה כשלשת האחרים ושלשת השניים
כבר אנו אומרים כי המספר שלשת ושלשת
שנים יסודות מחוייבי ושלשת ... השלישי הוכיח
ולכל ההיולי כחל שבע האפשר ולא היה נמצא כראשים כי אם
ויפגימתה שאם אחרת ויהיה הצורה שאם כבר ושאם כשהיה
ההיולי. ואחיולי עצמו שבע האפשר כי הוא, לבש הצורה שאם
היות האחרים אין האפשר כי היא צורה מהצלחות אשר משאה
כשאר שלשות אלו ואברה מאחרת הכריל ויכסה מהלך אסף. ועניין

ויהיה

פרשת נראש

29

וכן כל הרבע יסודות לא הזכיר
...יו יקשה לשון בראשית וה״ה מספיק לומר
...קודמות שהוא לשון ראשית. ולכן פי׳ רש״י אין
...ורשני. כלומר אין המקרא הזה אלא שום דבר על
...שית תח״ב לנו אינו דורש כי לא הקדים הפסוק
...אמר עליו בראשית. לכן יצריך לומר בשביל ראשית
...ישראל נברא העולם וזולתם היה העולם שמם ולא ב
כבנין
...יום בשין בלתי זכות התורה ולכן התנה תעלו ביום הששי אם
ישראל מקבלי התורה כו׳. וזהו יסוד גדול כתב הפסוק בהתחלה
באמונת הש׳ ית׳ ויתר שהכל תלוי בני אדם אינם דומים לאחרי׳ רל כי
ראשית ערסותיכם כוונתו לומר ראשית העיסה וכן בכורי כוונתו לראשית
הפרי אבל התורה קראה ה׳ ראשית דרכו. וכן ראשית תבואתו של יה יש׳
אדמם קאחרי בנין זה לכולם. ראשית אב לכלם ראשית גוים עמלק ואם
בזאת הנה״ב יחוייב דרשה אשר היא עיקרי שורשית בדעות דרך רמז ולא
במפורסם על כי ירבו הדעות ישועתו רבים ... המשכילו בדרשת ב
מבראשית והיא מיום הששי. אבל לפי המתרגם בראשית ברא בחכמת
לא נצטרך לכל אלה ולא נאמר בשביל ראשית. כי יתיישב היטב. ואולם
אפשר שגם המתרגם ההוא הלך על סדר רז״ל גם הכתוב הקרא ראשית
כאשר אמרנו ראשית חכמה יראת ה׳. ואולם רש״י כתב לדברי רז״ל שהם
עיקר. ועל הפשט בא הפסוק להודיענו כי בסדר הבריאות שנ׳
נברא האור הראשון שלא תהיה הויה והאורות תלויות בשמי׳ אם שמי׳
נבראו תחלה לכן אמר בראשית ברא כו׳. ויאמר ה׳ יהי אור ומה שאמר לנוגה
כאמרו כי כאשר הפך החושך הוא האור ונברא מאין יש כן ל׳ יסודות
ברא מאין יש ואחר כך ברא שנ׳. והשמיענו במאמר בראשית התשובה חקירה
ראשונה בקודמת לבריאות שנ׳ מה היה ואמר שהכל היה תוהו ובוהו וחשך

ויאמ׳ ה׳

ונוח לו. כמו הבגד עומד באויר במאמרו ית' כלשון כי
מושגי בשכל דבר מה היה מוקדם לו. שמודיע קודם להודיעות בחוקות
מושגי בשכל ועל זה אמרו רז"ל בהקי כבשיה דרחמנא עזה לך והיו
עמנו בהתב שנה כפרד הקודמי והמאוחרי. ח"ש על תוקפו ורחמה
נגו בזה לבד מספיק בסוד האמונה לא להודיע חדוש העולם נברא
בראשית ה' והכונו באופן יעלה על הנגן אחרונהו בלבד היכרה אשר יבר.
אבל בפרד המקודמים והמאוחרי נברא אין ואיה אין תשלת מבלה
יכולת בנגן בהשגת בלשון להגיע לא אופן מהבנות סבבות חכמתו וכבונתו
מי ישיג ואי יבין. ואיזה יתייצב היעב כי בעיון התירה הקודמת לעיני אות
עולם שהם שנה אפס כי היה. סוף הכל נא נשתבב זולת לרן ראה בי
מבראשי. שהיתן התירה וישרץ בכל אחד בעיון הקיום כלומר בי מבראשי.
כל שני ראשית והן התירה וישרץ בכל אחד מראה נגו מבשת החקירה
בקדמות העולם ואיה נמעלה ואיה נמטה יש בשאלה אין המיסדר והחקירה
מעצמו אם נא על לרך נעשה דבר. חכמים וחילותם.
בלתי מוהרית ובאן סתם המאמר בעיון אופן אחר שלא יהיה מובן ז
פרש. וחשך על פני תהום. על פני המים שעל האדץ כוונתו לומר כי
מלבו כל המקדמין. אחר ימים ובהדות אז מים על האדץ. ותהום רובצת תחת
ואל אויר המאמר לפתוח בלשון בעלי מבנן נומר וחשך על פני
תהום רע"ד נגו בדמה שהיה על האדץ תהו ובהו וחשך כו ובפרוש המאמר
ויאמר ה' יהי אור כלו. להאיר על האדץ. לבן הוכרח רש. לומר להראות
שהיתה וירש בקוש. אז ואחר והו תהום לו שם פני המים כלו שאחר
הכסוף מאחר. קוו המים ותראה היבשה. ואין להקשות למה לא אמר
מי ישיך ומי יבין. ומזה יתייצב היעב כי בעיון התירה הקודמת לעיני אות
עולם שהם שנה אפס כי היה. סוף הכל נא נשתבב זולת לרן ראה בי
מבראשי. שהיתן התירה וישרץ בכל אחד מראה נגו מבשת החקירה
בקדמות העולם ואיה נמעלה ואיה נמטה יש בשאלה אין המיסדר והחקירה
בלתי מוהרית ובאן סתם המאמר בעיון אופן אחר שלא יהיה מובן ז
פרש. וחשך על פני תהום. על פני המים שעל האדץ כוונתו לומר כי
מלבו כל המקדמין. אחר ימים ובהדות אז מים על האדץ. ותהום רובצת תחת
ואל אויר המאמר לפתוח בלשון בעלי מבנן נומר וחשך על פני
תהום רע"ד נגו בדמה שהיה על האדץ תהו ובהו וחשך כו ובפרוש המאמר
ויאמר ה' יהי אור כלו. להאיר על האדץ. לבן הוכרח רש. לומר להראות
שהיתה וירש בקוש. אז ואחר והו תהום לו שם פני המים כלו שאחר
הכסוף מאחר. קוו המים ותראה היבשה. ואין להקשות למה לא אמר

והוא בזוס ראשון ונעשה הפסוק מוכיח שאמרו ויחלך על פני המים
אבל כשאמרו יי׳ רק״ע על כרחי הוקבעו משנתן בדיוקן בעת
שאמרו על ועשה אחת משניהם והיינו הוא שנאמר ויהי בנסוע
ובכן פי׳ רש״י אחה אל תעשה את שני המאורות כו׳ תקון של שנים כאן
רש״י יי׳ מאורות יתחזקו המאורות כי אין יתחזק הרקיע ונדון על הוקבעו
שנאמר ויתן אותם אלהים ברקיע השמים להאיר על הארץ ולבכן
ברקיע כו׳ וקו נראה שם פי׳ רש״י כאן יי׳ רקיע יתחזק הרקיע משם
שנבראו מזוס ראשון לפי הין כן אלא יי׳ מאורות יתחזקו המאורות
ושיר ק כי אלף לדבדי רש״י סותרין דברי׳ אותן ראשון שאמרו כאן
שנבראו כלם מזוס ראשון וכל אחד נקבע בזוס שנעזר עליו הוא
שסתם את המאורים לדבות הגלוהיה וכן נפי סדרית סמכין זוה שם
שקשה שנבראו מזוס ראשון נקבע בזוס שני ונראה הולך לחזק עדות
שסתם יי׳ מאורות אלו אינו שאמרו יי׳ רקיע יתחזק הרקיע
עשאו בתרון אחד ואומר יי׳ רקיע יתחזק הרקיע
ולמה כבר כתב יי׳ אור ויהי אור ושוב נראה שאמר הפסוק שכתבו
רשי זה דומה לזה משום דקשה לרש״י על הפסוק שאמר יי׳ מאורות
עשאו בתרון אחד ואומר יי׳ רקיע יתחזק הרקיע
שקשה שנבראו מזוס ראשון נקבע בזוס שני ונראה הולך לחזק עדות
שסתם יי׳ מאורות אלו אינו שאמרו יי׳ רקיע יתחזק הרקיע משם
נבראו כלם מזוס ראשון וכל אחד נקבע בזוס שנעזר עליו הוא
שסתם את המאורים לדבות הגלוהיה וכן נפי סדרית סמכין זוה שם
ושיר ק כי אלף לדבדי רש״י סותרין דברי׳ אותן ראשון שאמרו כאן
שנבראו כלם מזוס ראשון לפי הין כן אלא יי׳ מאורות יתחזקו המאורות
ברקיע כו׳ וקו נראה שם פי׳ רש״י כאן יי׳ רקיע יתחזק הרקיע משם
נבראו מזוס ראשון ונברשו נזה עליהם לתלות
רש״י יי׳ מאורות יתחזקו המאורות כי אין יתחזק הרקיע ונדון על הוקבעו
ובכן פי׳ רש״י אחה אל תעשה את שני המאורות כו׳ תקון של שנים כאן
שאמרו על ועשה אחת משניהם והיינו הוא שנאמר ויהי בנסוע
אבל כשאמרו יי׳ רקיע על כרחי הוקבעו משנתן בדיוקן בעת
והוא בזוס ראשון ונעשה הפסוק מוכיח שאמרו ויחלך על פני המים

כלומר אחר בריאת שלו לא היה חשך. והשתא אין יאמר בוסס
שני יהי רקיע. ולכן הכריחו לומר יתחזק הרקיע ונסמוך על הפסוק
שאמר עשולי שמיים יוסיפו כו'. ויעשה את הרקיע תקנו על עמידו
כאן ועשתה את ארבעה. ובזה הלרך יתישב מה שאמר יהי מאורות
ברקיע. ולא אמר יהיו מאורות כלומר הוא מאורות היו כבר מיום ראשון
אבל ברקיע לא היו. ולכן אמר יהי כוונתו לומר יהי הויתן ותכונתן
ברקיע. ואיכן אמר יהיו מאורות ברקיע היה משמעו יהיו נמצאים
ברקיע כלומה שאמר יהי אור כוונתו ל הבריאה וכן היה נשמע יהיו
מאורות בריאתן ולכן שינה ואמר יהי על המאורות לשון רבי הוי
שון יחיל משום דקאי לחבשעת ברקיע לא יהי הויית קבישתן ל
ברקיע.

שמיי. להבדיל בין היום ובין הלילה משנברא האור הראשון. אבל בא יום
בראשית שעשו האור והחשך הראשונ זה בוסס ועה בלילה. ואת
והלא נתנו המאורות ביום ל אלא הם היו המשמשין כמו שנראה מן
הפסוק בהליח שאמר להאיר על הארץ ויהי בן את המאור הגדול ל
שמשלמת כו. ולהבדיל בין האור ובין החשך כו. אלא מיך יש רבי שהאור
והחשך הראשונ שעשו ז יהיו. ל"ל כי בודאי לא היית קנאה שעשה
בראשית ובפרע בעובדה הראשונה שנתנה לעולם. ל"ל האור הראשון
העוב והעבור. ובפרע בוסס שנת בראשית שכלו טוב נרכו הגמלאו
עשבו. ועל ספק לא היה חסר הוא משאר ימי בלאור הראשון לעולם
להשלים חלילה. תרע שקרי בוסס שנתש אי נתן כו ויהי שרב ויהי בקר
כמו שאחריהם לפי שהיה כלי אורך ולעשת שרב היה האור הראשון
הנעבר משעשה בו. ולכן היה ק של הפסוק שאמר יהי מאורות ברקיע
השמים להבדיל בין היום ובין הלילה. והרי כבר היו מובדלין ושמהם
מיום ראשון כמו שנא ויבדל אלקים בין האור ובין החשך ונעשין

והנה מוכרי השם לעולם חוזה כענין שאיה [illegible]
על האדון
אם לא שי ותלתה והוא אור החמה תשפיע לה להאיר על
אורה ואין נותן לה משפיע ומקבלה להשחרורית כלה גם אור
החמה לעולם ויחסור תלך ושוב לבולה הינו כי נוטל מאנה כל
השם ונשאה אור קטן לא שאיר לה כח ותוענו את עצמך על ז
ואחרה אי אפשר לשני מלכי כי שוה נשענה כל כך לא לי... לה כי חוענה
איך יהיה הבדל ביניהם ... ועוד נפלאות לשון כלאפס ט קטרנה הענה
כלה אם נראה להליח כי אין המאורות יהיה ההבדל ואם יהיו שוי בחוה
ואין יתיישב הפסוק שאמר יהי מאורי ברקיע השמי להבדיל בין היום ובין
הלילה ואם נאמר שהיו שוי אי אפשר שהרי הלבנה מאורה והוא האור הקטן
ובגדולה ומי שקטרנה להבנה מאורה הקטנה מאורה והוא האור הקטן
ואחר קורין לאחד גדול ולאחד קטן אמר בתחלה שני מאורות הגדולים
ואחר קורין אותם בהיות כי קטן נאה הפסוק קורא להם המאורות הגדולים
המובן אליהם בהיות כי קטן נאה הפסוק קורא להם המאורות הגדולים
את עצמך ... ראיתי כת העמים והפתוחי שיהיה אמרו כי אין
אפשר לשני מלכים ששולטין בארץ אחד אינו לה הקנה לט ומענני
פ"ש המאורות הגדולים שני נתנאו ומתוענה הענה עי שקטרנה ומחמה
לאור הראשון כאן מאיר ויקרא לקי לאור יום ולחשך קרא לילה לפחשיך
ומחשך ולא יודע אור הקטן בו ובאן לא היה שוטען עכר שר שענני
עכר ונרקע אור החמה ויכבה מפני האור הגדול ומאיר ... ובן החשך מאפיל
כולה בהאורות להאיר כי ידוע הוא לשרקע בשיהרקע שאי הוי ולא יהיה
כלה אשר נתנו היום לי אבל מזלי עד כלות כלי ומי בחשיות לא היה
האור הקטן עשתיל בגא או עשאר הבדל אין המאורות בין היום ובין
ובן כי רש"י משענני האור הראשון כלומר אחר כלי ומי בחשיות ועניני
נראה כי אין המאורו יהיה ההבדל האור הגדול שהשלת היום כי

ברוח החולה העומד מצדן שלא קטרגה וה"ו תעלים לך ויהי אחת
מחולו אלא תלך הרוחו לו כ"ע ה"ינו. ומשתה יתן כל הכתר מהאור
על תורה כל החלוד חלק חברו שאין רוחו נו נא כי שלא נתן נו שלת
כן נברת אי מתשרי שנו מלכים משתמש בברתי אחל ואולם כן לרסה
נקטה להיות בתחתונים להלחות עוברה שהוא יחיד נשלוט פעמה
היה נגלו חק כי לבן בקשה שיתגלה אור החלמה ולא תאיר של עבך מעמה.
נגלו הטיב לה ה רוכחי שלבא שלמיה נגביר כראוי מפס שלבקש
הבראה שקטרגה הלבנה ואמרה וכ"ל כי בהשתנות האור ומן הרוחה נבוגעה
לפ קטנו וקשתם אז האחור הלבנה והאחור הקטן והרחה עם נוך בבני.
ונפ שוב בשלמותם ויעש ל"ל השפיע להם אורה הלבנה לפ לבנו וקטן
ואחו אחכה ויעש ל"ל כי עם אויב אל ויכזב נפן אחם ויתעלם ונבראו שנ
שלפי אחת שני האחורות כו'. ואחנם זהו הענש שהאריך הפסוק
ולפי שני האחורות כו'. ואחנם זהו הענש שהאריך הפסוק ואחו ויעש
בתחלה ויאמ"ל יה' אור ויה' אור. ואעל הוסיף הפסוק ואחו ויעש
האחורות בריבוי השתוש להבי"ל בין היום ובין הלילה ויה כן נאו שאחו
האחורות בריבוי השתוש להאיר כו'. ועם היה לריך לנוח רק ויעש ה' יה' שנ
הפסוק יה' האורלן בריבוי השתוש להבי"ל כו'. ואחכה הוסיף ואחו והיו ל
ובראם ה' שוי ל"ל בשלמותם והעמידם בבבוגם וקומותם וזהו שאחו
ואחנם האחל לבוא ואבוחי עם היתה קטנה בהענשה בראשית
שקטרגו שנ האחורות הלבנה שעשית ואחורו הכסבי המה לבוא בשורה
מן הלעשית הזרות ולקרב את קרבן הספרים השלמים לעולמו. ירמה
ואחנם על לרך הפשט הוסבשע ואחוכן
נאר היעב.. הנה עם כל זה יראה לבני בבחות אם עם נעשר אחותם
בבחיה להשים לעשה מכל אלה ירמה לבני בבחות אם עם נעשר אחותם
יעשה משפט. או נרע ונבין בעיה בלבל שוה אועשו. ואחכה אחי הינה
הבי.אה ותקון העולם שעם עושה שעם בשרותיו השופע כל האריץ את

כשרונא

בנלב מלה. עם יעם שעשוה עם בי.ופנו ובבריע בשעשה בראשי תחלת

הוא שלא אמר הפסוק יהי שני מאורות ברקיע השמים ואת הכוכבים להבדיל
ושיעשה את הירח שכ"ב. הרי לך שע"י דרך שאמרנו נכונה ויתישב
מה שהתנה שעשר של ירח שלא נזכר לה אחד הקטנה הניאו כסבה על ב'
הגיאו כסבה שלי על שהוציאה את הירח והיינו אחד ר' שמעון בן לקיש
יעקב הקטן שהיא הקטן לוי הקטן לא הוה מיתנה דשתא אחד הקטנה
והיו לאותות ולמועדים ושתי ושמי. אחד לה לכי ויקראו עליהם
בן שרץ. חיים ושם. לילה שני לא סלק לשון ענוי ביה תקופה דכתיב
ביום ובלילה. אחד לו מלי דבותא בשרקע בשיהרא. אחד לה לכי. ולמנו
שאחרית לפניך יבי הנן אחלך ואחזעא עלמי. אחד לה לכי ואשלך ב
לה הקטנה לכי ואחזעא את שלמך. אחד לתקון הכיאו של שלם בשביל
אחד. רש. לתן הקטנה אי פשר לשם מלכים. שאשו בכתב אחד. אחד
המאור הגדול למשלת היום ואת המאור הקטן למשלת בלילה כו':
שמעון בן פ. רמי כתי ועשה אלקי את שני המאורי הגדולים וכתי את
כאו שכל לך העשם הלא תראה כי לעשת הקטן בן הוא פ"ן ער פ"ן ר
קערה ואחורה אי אפשר כו. ואיך תתקיים רשעה נרדני ונתי משתעי
לא כי איך יתישב הכיר הלא אחד בכל שנה והיו החמה הלא
אפשר כי משתעי אור מעופש קטן הס מחשה וזהו להפיס את רעתה
מהשוות הכוכבים אצל המאור הקטן. לא הכיר בגאיה שהיא בגאר הלבנה
הקטן שהתחלק לא אחד כן. ולהולי"ש כ"י אחד שלמה חסל ובנה לפיכך
כלל להולי"ע בכל סרחונה. ולכן כיצה לה שם בעת שאחד ועשן אחד המאור
אורה מועט לשעת על המולל הלוך וחסור תלך על מין אחד לה
שלה בגאר שלה ובאחרי שבקשת להמעיט החמה לכי ואעשי את
תלויה בגאר שלה ובאחרי שבקשת להמעיט החמה לכי ואעשי את
עצמך והוו מה שאתה אומר אלל משלם לא רואה חמה פלוני
של בבלה. ולוט הוא כי בהסתר פניה מאירת מועלה מועלה תמעט
אורה מועט לשעת על המולל הלוך וחסור תלך על מין אחד לה
כלל להולי"ע בכל סרחונה. ולכן כיצה לה שם בעת שאחד ועשן אחד המאור
הקטן שהתחלק לא אחד כן. ולהולי"ש כ"י אחד שלמה חסל ובנה לפיכך
מהשוות הכוכבים אצל המאור הקטן. לא הכיר בגאיה שהיא בגאר הלבנה
אפשר כי משתעי אור מעופש קטן הס מחשה וזהו להפיס את רעתה
לא כי איך יתישב הכיר הלא אחד בכל שנה והיו החמה הלא
קערה ואחורה אי אפשר כו. ואיך תתקיים רשעה נרדני ונתי משתעי
בשביל והם הכוכבים ואדרבי והוא הפך הכוונה בגאר הלבנה. שאחד
כאו שכל לך העשם הלא תראה כי לעשת הקטן בן הוא פ"ן ער פ"ן ר
שמעון בן פ. רמי כתי ועשה אלקי את שני המאורי הגדולים וכתי את
המאור הגדול למשלת היום ואת המאור הקטן למשלת בלילה כו':
יעקב הקטן שהיא הקטן לוי הקטן לא הוה מיתנה דשתא אחד הקטנה
הגיאו כסבה על על שהוציאה את הירח והיינו אחד ר' שמעון בן לקיש
מה שלא אמר הפסוק יהי שני מאורות ברקיע השמים ואת הכוכבים להבדיל

מוסיף להבדיל בין יום ובין הלילה המאורות הגדולים למושלת היום והמאור
הקטן למושלת הלילה. ובכן היה מובן שזו נתארו בתורה ואור הכוכבים
הוא המאור הקטן. וית.. שצ"ל למה נאמר בתחלה חדשי כשחרי והיו
מאותיות ולמעלה ולמטה ושלו חדשי לא כתיב. והוא כי עליו לא נתקן
חדוש מולד הלבנה שתקבל אור מחמה לא אחכה עי שקורין או
נקראת המאור הקטן. וכן מלות היא מלשון בלל ומיזד אחד הוא
מורו אלו ראשי חדשים לאותה לילה להיותם מוקטנים את עצמן
ואמה היא הלילה שנגלו לא קסון שם ויתגנזון ולא יספו. ובן בקטן
שהקטין עצמו השוויל ומשפחות כלפי נקבי.

חדשי. וכל יום הסמוך לו מה שיהיה בשר ודם שהי יודע שהי ושמו
ערוך להוסיף מחול של הקדש שיולש שתין וקשו נכשל בו
כחום השערה ונראה כאלו כלה בן יום. לא מה היה העולם חסר
מנוחה נחה שבת נחה מנוחה. הוצרך לומר לא כי לפי המשון הלא
מנוחה הוא לשעה הוסיף לו נשמה בשעה שרחשית כי. ושבשיו 2
יהיה עד לשעות מה פליות יום השני יותר מדאם השניש. לבן מה
הוא לשעה הוסיף לו נשמה בשעה שרחשית כי. ושבשיו 2
מנוחה נחה שבת נחה מנוחה. הוצרך לומר לא כי לפי המשון הלא
כחום השערה ונראה כאלו כלה בן יום. לא מה היה העולם חסר
ערוך להוסיף מחול של הקדש שיולש שתין וקשו נכשל בו
חדשי. וכל יום הסמוך לו מה שיהיה בשר ודם שהי יודע שהי ושמו
שהקטין עצמו השוויל ומשפחות כלפי נקבי.

ואמה היא הלילה שנגלו לא קסון שם ויתגנזון ולא יספו. ובן בקטן
מורו אלו ראשי חדשים לאותה לילה להיותם מוקטנים את עצמן
נקראת המאור הקטן. וכן מלות היא מלשון בלל ומיזד אחד הוא
חדוש מולד הלבנה שתקבל אור מחמה לא אחכה עי שקורין או
מאותיות ולמעלה ולמטה ושלו חדשי לא כתיב. והוא כי עליו לא נתקן
הוא המאור הקטן. וית.. שצ"ל למה נאמר בתחלה חדשי כשחרי והיו
להבדיל בין יום ובין הלילה המאורות הגדולים למושלת היום והמאור

ועוד כי לפרוב חשיבותה הוה לשקלומי בית מטיעת ומלרדתי הוא מ[ח]הן
השמות ולמה לא פי שם פרית שהוא חשוב מכלן לפרי רש"י עצמו.
והרות מלמי נפקות אפקות לישנת טעמא שם פישון הוא שלא שהה כן נשתר
ומלמ מחתי נחית לפרוש טעמא שם פישון הוא שלא שהה כן נשתר
מלמ[ל] פרית שהוא לשון פישוי אלמ מצרים שמו עשרי פשחים.
פרית שהוא לשון פרי ולא פרשיו. ולא פישון שהוא לשון
ומשקי את כל הארץ נקרא פישון כמו פשו פרשיו מתברכין ועולים ז
פרית. עשר הוא לשון פרוס והר מצרים ועל שם שרוחבו מתברכין ועולים ז
לפרות חמשה הנהרות שתהיה לו כפריה.
ומזה מזבח מלמה המזבר נשקוס מחר זה נתנה בקיומו ולתקון העולה
לא נעל עפר שלו מחקוס כו. ועכשיו יתישב שלא המלמה היה הידועה
מחמת היה הידושה שיש מן הרחוי לו שיהיו נלחי ראוי. לבן מחר
עכ"ל את עפרי הארץ נעלים. ולא מהו מן המלמה ולא כל מלמה
היה לו לתפוק נוח ויבלי ה את המלמ בלמה הוא עפר מן הארץ. כלו
חבור שלו בלמה וזה להשמיענו כי בר עפר כו' אבל יקש עכ"ל כי
ואח עפר אם כ. ש נוח שכוונתו נשמע כשהוא נעקר ונתלש מחקוס
בהפרש עפר אח מלמה הכל אחל. לבן יש לשקלק בהשתנות הלשון
הפסוק עפר היה לו לומ ויבלי ה את המלמ מן המלמה כי מה ל ז
נוח לא כ אינו מספיק לי שלון לפי שלון מכ"ש ועלת למה הזכיר
שלא מזבח מלמה הלוחי שתהיה לו כפריה ויובל לעולם. הועלך
מוקס שיהיה מלמ תהיה קולטת לקבורה. לא נעל עפר שלו מחקוס
פרית. עפר מן המלמה בבר עפר מן המלמה מכל ל רוחות הלשון שבכל

חומשי תורה היינו לה לכלל בהקבלה.
כלומר בהיה בראש באות ה"ה והשלש הנה באות ו"ו אל אחר בראכות חמשה

שבכלן. ועוד למה לא הזכיר שהיה לו כנוהו בשם אחד לקרוא לכל בלעם
מאחר שהיו מזכיר על פועל מעשהו עדיפו מה עוד ומה בעשה נזכרו
את כבוד שהוא הנכבד בתבונת שם אשר עשהו לא גודע וריחו לא אחר:
ואל כי היקר לרש"י. למה לא נקרא שהוא על חשיבותו אחר בלעם
אם בזהב והבדולח ואבן השוהם ולכן אחר רש"י. פישון הוא גלוס ז
נהר מלא מים כלומר יותר רחוי לשבח עבדה לשם פישון כמו פעל שהוא
וכוונתו על שמימיו עמוקין ומתברכין ומשקין את פישון האמור והיא שלשה
פירות משובחות על כי מתחלה לקח הכתוב מלא ואחר כך שם תואר ז
פישון יותר מעלה בשם לשבח מולנות ופרנסה נאל בני המדינה.
אף הוא שבידתה וקיומה לשבח לב אלקי ואנשים. עם לפי לא שאחר
לעבד בלי פשרון חק וגזרום נאלת משפטי המלכי. ואלו והב וגבולח ואבן
השהם. שאוהו כל אחר העם בל רשות המלך בקשן כאדון נאלה ז
כנכבד בל נאב יהיה. אחר בהדות האחרות לא נאמר בפסוק שום דבר
שבח בהן זולת סובב את כל אלן כוש וקדמות אשור ותעלומת שלא נפר
ואף לפי שהם נחקור על יסוד שהם בלות הועלת היה ולכן שתיק רש"י מהיכן.
בפרשת ק לרש"י. למה בפסוק חסר בו והמעיטו בספור זכרו פחות מהבלן
ולא אמר כי הוא סובב את אלן בעצמן אחר קצר ואמר והנהר הביא הוא
פרת. לכן פי רש"י הוא פרת אשר שבבלן בלומר תחרו ושיוכלו שהוא ז
כי הוא גודש ובכל בשהוא שהוא נהר אלן הבבי אלן אשר ה לרש"י אמרה
תמיד והנהר שבאבו יש לו שם ואלה מעלותיו בחופן אין צורך ז
בשאלה להחשיבו ולא להקדימו כי שהוא הוא קול תהלתו ושבח פיותיו
על דרך אלי קולה שיקיימו נבסיו. ועוד בהן אחר. והוא עץ ואילן ז
ש"ש לו קול והכל. ועוד שלה בלן הוא לאות לה קלא באילן אחר של שם

שחבל בו יתלו בו עשו רבי נועא אומר ואומרה תיישב הלשון על משמעו ואל
ב' חומש. לפי חומ לא שעשה בו פגם הדבה והייני אחי החבורות
שאין בדבר שאין נראה ואין נראה אחיך יקבל שונא בדבר שאין
תאחז זרע ותעבירה אחר לא היה ואל נראה ואיך אחיך יהודה איך יזכר שלו ב
שאי אפשר לעשות אחים כי האיש הזה הוא אחיהם אלא שהכתוב דבר
כלשון בני אדם ואמרו לא יפה אמרת לפי ערכינו אין אנו יודעים כי נחשה
אחיך בחירוש ה' ויהודך נועה לא כי קשה לפי ערכינו אין אנו יודעים כי נחשה

...חוץ מן הקולס

פרש"י חנני"ה שתקבלו בשתות כי לא חנני שתשתון ...

ג' ... טשתמע מזה השלם

פרש"י לא ויבא נהפכה מדתו מדת רחמים לדת היו עליה שנה חוץ מזה ויבא נהפכה ...

כן הוצרך נורא לא נהפכה מדתו ועליהם משקש למעט מה לעשות לחלש ...

את החלש. או היה נו להפוך החסוך ויאמר המחה ויחס. היתה לפנינו כי בדמו בתחתונים מי נופל על פשע ויאמר המחה שחה מה נחמה נפשו הוצרך נורא לא כי יתכן היטב לפי הראשון שחה מה נחמה עליהם עליהם ויבא נהפכה מדתו מדת רחמים לדת היו ...

פרש"י לא ויבא נהפכה מדתו מדת רחמים לדת היו עליהם שנה חוץ מזה ויבא נהפכה ...

ב' ... טשתמע מזה השלם

יתיב עליהם זה הלשון לכן לא חוץ לשון שתמון נהלה וחבון את זכרם עליהם. וחנני"ה הם שהרגו ואחבו עלמו ואת עלמו לכך. הנלו ולא יתכן כן יכתב זולת לחנני. חשוב לדעת המעלה ונהיה העולם הוצרך נורא לא כי לפי ומשון מי מספיק כי לזה חנני חוץ לחנני"ה לעשים פרש"י חנני"ה שתקבלו בשתות כי לא חנני שתשתון ...

חוץ מן הקולס ...

שלא לנשמל שלא נזדמן לו בפסוק זה בפסוק עד כה. אלא יש להוכיח מהכתוב
משרי מדבר מחשבה ואומרו על דבר אחד שלא נזכר עכ"ן אלא זה
מחשבה שאומרו לא על שם מדם שהוא שמו ולא על שם הפעלה
שעברה. לכן אמר רש"י לנשמל שנבראת העולם בשון הקדש כאומרו
בי"ן ה' פעמים אחרות ואיך נוכל לתקן הפעם בענין שלא היה עכ"ן
פעמים אחרות. ועוד קשה שהוא הפסוק לא היה לו לומר אלא
מעשותי כשון הפסוק כל שעשותי מחשבה שעשותי. ופקד בי
ואפקד בשני פחדים הנזכרים לא אמר. ועוד כי היה לו לומר בפסוק שעם
הזה מענינו. היה ענין כי החיש שלח עכר שם החיש שחת שיחו
מכ היה רצוי שיאמר בשם הנופל לזחת יקרא אשה בשם הפעלה והאמת
אבל כאן כתב ויאמר המדם לך הפעם שעם משעמי ובשר מבשרי.
ט"ס הוא בידינו כי קונטרס חיש כי רצה ה' כי. ומשמעון כי שמע.
הוא שיקרא נופל על משעשה אחר דבר אשר יעבור מהענין. כמו
משובה קריאתך שם זה מכל קריאותיך שם שבעולה. כי כי מדרך הכתוב
מיני תורה. כל משובה קטנה שיהיה קשה לרשי על סדר זה הפסוק שהרי
מי שהם נוכחים ומה נוכחים מהענין קטנה או גדולה מלשונו בענייני הישראלים
יה לשון הקדש והוא הפועל. ובקל מהאחר מדם פעול אחד מן הענין.
מיני הקורבות בלשון ה' יה על סדר היכרה בעצם מהאחר
מוסכם הוא קודם הבריאה אלא אחר כך תיקן של עצמך ליה נשח
כי זהו לשון נזדמן בן העולם בהיות כי לא שהיו חיש בפסוק אחר לשון
הבורא יש לדקדק ולהוכיח מהאחרון מיך נזדמן העולם בחי זה לשון
הקדש. וזה לא יתכן זולת שהאחרון יתעלה כי על לשון זה
העולם בלשון הקדש. ואמר רש"י לנשמל שנבראת העולם בלשון הקדש כאומרו
לכן אמר רש"י. לנשמל שנבראת העולם בלשון הקדש כאומרו
בשעבר. לכן אמר רש"י. לנשמל שנבראת העולם בלשון הקדש כאומרו
פעמים אחרות ואיך נוכל לתקן הפעם בענין שלא היה עכ"ן
פעמים אחרות. ועוד קשה שהוא הפסוק לא היה לו לומר אלא
מעשותי כשון הפסוק כל שעשותי מחשבה שעשותי. ופקד בי
ואפקד בשני פחדים הנזכרים לא אמר. ועוד כי היה לו לומר בפסוק שעם
הזה מענינו. היה ענין כי החיש שלח עכר שם החיש שחת שיחו
מכ היה רצוי שיאמר בשם הנופל לזחת יקרא אשה בשם הפעלה והאמת
אבל כאן כתב ויאמר המדם לך הפעם שעם משעמי ובשר מבשרי.
ט"ס הוא בידינו כי קונטרס חיש כי רצה ה' כי. ומשמעון כי שמע.
הוא שיקרא נופל על משעשה אחר דבר אשר יעבור מהענין. כמו
משובה קריאתך שם זה מכל קריאותיך שם שבעולה. כי כי מדרך הכתוב
מיני תורה. כל משובה קטנה שיהיה קשה לרשי על סדר זה הפסוק שהרי
מי שהם נוכחים ומה נוכחים מהענין קטנה או גדולה מלשונו בענייני הישראלים
יה לשון הקדש והוא הפועל. ובקל מהאחר מדם פעול אחד מן הענין.
מיני הקורבות בלשון ה' יה על סדר היכרה בעצם מהאחר
מוסכם הוא קודם הבריאה אלא אחר כך תיקן של עצמך ליה נשח
כי זהו לשון נזדמן בן העולם בהיות כי לא שהיו חיש בפסוק אחר לשון
הבורא יש לדקדק ולהוכיח מהאחרון מיך נזדמן העולם בחי זה לשון
הקדש. וזה לא יתכן זולת שהאחרון יתעלה כי על לשון זה
העולם בלשון הקדש. ואמר רש"י לנשמל שנבראת העולם בלשון הקדש כאומרו
מאמר על משתו ואפשר כי יהיה לשון נעלם איך יתכן רש"י מהאחרון שנזכר
ועוד כי היה שעיון בריאת העולם אחר כי מחיש לנוקחה אחת והוא מחיר

חסרונה וכיון שרוצה לחטוא פתוח ומוכן לעשות מעשיו. כי כן הוא הדבר
הקין מעשיו רעים ואחיו צדיקים שנאמר הרבים שנאמר חסר האל"ף ובשר חופה מקום
מושבם כוונתו לומר כי כאשר ובשר ובשרי. ואחיהם כוונתו לומר
ואמנם כי כאשר לא נקח אשה בשר מבשרנו ועצם מעצמנו אם לא
נקח בת מבנות הארץ הזאת אשר תחתינו אשר לא כאשר ובשרי כי אחי
הוא ואחותי היא. ואמר לו כאשר לא כאשר ובשרי כאשר
נאמר שנים יהיו לבשר אחד ואמר הלא כה אמר יי' לא תרחיב פי ואחר כך
מוסיף ואמר ובשרי. לכן על דרך זה תהיה משמעות הקושיא מאחרת כי אי אפשר
לנו לקחת אשה ובשר זה תחת עצם שהוא מעצמנו. ואחר כך אמר
הקבוצות שיקבצו אחרים ויעלו מצדנו האשה אחר ואת אינה כן כי אחיהם
כלם תכונה בשם מעולה והוא לשון שתקרא אשה יותר מכל
כי אחר זה והוא עצם מעצמי ובשר מבשרי שהוא בניו משותף של הקטן
ירושה. יותר מעולה מכל הנקראים לשונם כי בר יותר יועיל בני
כלומר יירשנו מן העבר אחר מן הרקק אחר ואחת לאחיו לכבלה כי ב
מורה על שם לוושם הוא קרוי לה אשה כמאמרו אך הפעם שנאם ב
מועלת לכבודה יותר מעולה כלומר כי אחם שעקרון הוא אדם
להושיע מכוונת המשורר. ואחר כך אמר לזאת יקרון כי אחיו
שם הנאמר נוסף על עצם הכלל ולכן אחיו מעצמי. ולא מעצמותי
שאות עצם עקרון בי והוא אדם ואיש אך הוא לנעלם בכל מופניו.
והוא שאחרי עצם מעצמי כוונתו לומר שם הנאמר מעצמי. כי מעצמי
שהוא כאיש ולכן אחרי הפסוק שקרוב בשם המשלה והמכובד
אחיהם אחדות הלחמה במחשבת איש בעת מלך ויהיו קורי לפחן לעזוב
אחיה והוא עניין דומה אחר איש יורה על המשלה והשלמה כאיש
עקרון על שם תשם והוא אדם אח איש ואולם עקרון אדם מעשון ב
שהוא עניין הבריאה ונצרת העולם בלעדיו זה. כי הלא איש שם השם

יסוד הדבר. מטעם שנדרש העולם בעשין הקדש בשעת המעשה
כלומר ולא על סוס פשוטה דמה שהוא מדבר המסוכן אינו הוגן סוד
מורה ל' הבין. שמקרא מיש רש"י. ולכן בעשותו עגל
הזהב ית' כעין שאמר מי איש מלחמה. ולכן בעניין סוטה כתי איש
איש כי תשטה אשתו וכתי רש"י שמועלת בשעת איש מלחמה של
מועלה ואיש של אשה ונקרא לה אשתו כשבועל לפי שהוא כל תיכון בעין
בעתו. וגר כל לקבל את פני איש העולם הזה שהשטנית הולך
לכן אתם בשאלה אות הוי"ה שם הנבריאה ואיש אשה לא בסבתה קיום העולם
שהוא כי איש לוקחה כוונתו לנבראת ית' לולי איש אשר אשה הוא
לך כי בעסק החשה בקיום העולם הזה נבראת הוי"ה לבדל איש מאשה
העולם הנה לפי הדבה לו תורה ומלעת להתעסק בהם מעניני העולם
הנה. ולכן תהיה מיושבת קושי אחרית שאמרו לאחת יקרא אשה והנה
על אשתו הלשון הזה לו הוא לאות תקרא אשה לשון נקבה. ואמנם
לכן בזה נאות יולד מתכון הוא לשון זכר לפי שיתקיים ותבין טעם
חסרון יולד בשם החשה כלומר לפי לשון זכר בחלוף נקבה שאמרו לך אחר
הוא בדקדוק שלם וזהו שלמן הזכיר שם איש על חלשי על עתיד להיות
להם בדקדוק שלם. ולכן אמרו רש"י. ולקלן בעשותו עגל
מורה ל' הבין. שמקרא איש רש"י. ולכן אמרו בעשותו עגל
הזהב ית' כעין שאמר מי איש מלחמה. ולכן בעניין סוטה כתי איש
איש כי תשטה אשתו וכתי רש"י שמועלת בשעת איש מלחמה של
מועלה ואיש של אשה ונקרא לה אשתו כשבועל לפי שהוא כל תיכון בעין
בעתו. וגר כל לקבל את פני איש העולם הזה שהשטנית הולך
לכן אתם בשאלה אות הוי"ה שם הנבריאה ואיש אשה לא בסבתה קיום העולם
שהוא כי איש לוקחה כוונתו לנבראת ית' לולי איש אשר אשה הוא
לך כי בעסק החשה בקיום העולם הזה נבראת הוי"ה לבדל איש מאשה
העולם הנה לפי הדבה לו תורה ומלעת להתעסק בהם מעניני העולם
הנה. ולכן תהיה מיושבת קושי אחרית שאמרו לאחת יקרא אשה והנה
על אשתו הלשון הזה לו הוא לאות תקרא אשה לשון נקבה. ואמנם
לכן בזה נאות יולד מתכון הוא לשון זכר לפי שיתקיים ותבין טעם
חסרון יולד בשם החשה כלומר לפי לשון זכר בחלוף נקבה שאמרו לך אחר
הוא בדקדוק שלם וזהו שלמן הזכיר שם איש על חלשי על עתיד להיות
להם בדקדוק שלם. ולכן אמרו רש"י. ולקלן בעשותו עגל
מורה ל' הבין. שמקרא איש רש"י. ולכן אמרו בעשותו עגל
הזהב ית' כעין שאמר מי איש מלחמה. ולכן בעניין סוטה כתי איש
איש כי תשטה אשתו וכתי רש"י שמועלת בשעת איש מלחמה של
מועלה ואיש של אשה ונקרא לה אשתו כשבועל לפי שהוא כל תיכון בעין
בעתו. וגר כל לקבל את פני איש העולם הזה שהשטנית הולך
לכן אתם בשאלה אות הוי"ה שם הנבריאה ואיש אשה לא בסבתה קיום העולם
שהוא כי איש לוקחה כוונתו לנבראת ית' לולי איש אשר אשה הוא
לך כי בעסק החשה בקיום העולם הזה נבראת הוי"ה לבדל איש מאשה
העולם הנה לפי הדבה לו תורה ומלעת להתעסק בהם מעניני העולם
הנה. ולכן תהיה מיושבת קושי אחרית שאמרו לאחת יקרא אשה והנה
על אשתו הלשון הזה לו הוא לאות תקרא אשה לשון נקבה. ואמנם
לכן בזה נאות יולד מתכון הוא לשון זכר לפי שיתקיים ותבין טעם
חסרון יולד בשם החשה כלומר לפי לשון זכר בחלוף נקבה שאמרו לך אחר
הוא בדקדוק שלם וזהו שלמן הזכיר שם איש על חלשי על עתיד להיות
להם בדקדוק שלם. ולכן אמרו רש"י. ולקלן בעשותו עגל
מורה ל' הבין. שמקרא איש רש"י. ולכן אמרו בעשותו עגל
הזהב ית' כעין שאמר מי איש מלחמה. ולכן בעניין סוטה כתי איש
איש כי תשטה אשתו וכתי רש"י שמועלת בשעת איש מלחמה של
מועלה ואיש של אשה ונקרא לה אשתו כשבועל לפי שהוא כל תיכון בעין
בעתו. וגר כל לקבל את פני איש העולם הזה שהשטנית הולך
לכן אתם בשאלה אות הוי"ה שם הנבריאה ואיש אשה לא בסבתה קיום העולם
שהוא כי איש לוקחה כוונתו לנבראת ית' לולי איש אשר אשה הוא
לך כי בעסק החשה בקיום העולם הזה נבראת הוי"ה לבדל איש מאשה
העולם הנה לפי הדבה לו תורה ומלעת להתעסק בהם מעניני העולם
הנה. ולכן תהיה מיושבת קושי אחרית שאמרו לאחת יקרא אשה והנה
על אשתו הלשון הזה לו הוא לאות תקרא אשה לשון נקבה. ואמנם
לכן בזה נאות יולד מתכון הוא לשון זכר לפי שיתקיים ותבין טעם
חסרון יולד בשם החשה כלומר לפי לשון זכר בחלוף נקבה שאמרו לך אחר

מן השמות הללו כאשר ביארנו. אבל בשמות אלו ספורי אחד. אין מוכיח
מתוכם שום ענין הנבואה של הברית. כי זולת כמה שנזכיר בפרשיות
ובפרשה כי הפטור בלעדו שתת ענך אשר השתחוית בתבו ולשון עולם
נעבוד לו ידענו מה אמנו. הלא תראה לכתוב בפרט ברית החלם ויחיר
ה׳ נעשה אחד. ואחר כתב ויאמר ה׳ אחת החלם עפרי מן האדמה כי. הרי
לנו ידענו מה אמנו. הלא תראה לכתוב בפרט ברית החלם ויחיר
שלשת בפרט הברכות שמו כל הנבראים ואל יהוכיח מהשתן נבר לה
נבן משפט רפי. זולת בריאתו והיו לנחת יקרא אשה כי. שהוא לשון מורה
על בריאת השלם נקבה בלשון הקדש כאשר בארנו. ואעפ כחי זאת
בפשוטי בפסוק זה הנה מיעוט נבר שועה טומנה לתורה שעליהם
וחתך כדרכו הזה על מי. יש צבאי ועליך אחת לך אחת אלף תורה שב
ב׳ עשרת הדברות אשר מעשה כי. וחתך בפשוטי ראוי לן שתחתים ב
העולם. ישקיס הבנין בתולה בנקבות המין האחרות כאן בדול שהתר
ב׳ עשרת הדברות אשר מעשה כי. וחתך בפשוטי ראוי לן שתחתים ב
שיבתת זאב ואם ובקר נחשת כי. אין קיום לתורה כי אם בקיום המין:
ובכן אם אחד מן עניך ויהיה דבר עלמך וספרי מחותות מן אחת הכתם
של בשרי. ותתעלמם כלי מחותות. וכן מן לאחת. קראי עלי עם נוקבה
זאת הם כלי מחותות בנגד עשרים ואחד ספרים שנתורה ראוי לאחד
מאיש ואחד לאשה בלומר בחבור ובבוקן שניהם. היה קיום לתורה ב
עשרת הדברות. וכן מן ובכן ה׳ אחת הנלעג עד וישאה ל החלם
ובכן מאיש ל׳ מחותות ואשה מחותות. הרי. בין שניהם בדבוקם ו עולה
כימי הבריאה סלה עולם שלם. וכן בן המערי. עולה חשבון שניהם
נבנד תריל מלה עולם שלם. ולשון עולם שלם. ורמז לי מחותות

יסורות

מחוה ומלבד כי הוא סוד הנבנה על אותיות תורה לעריכת שיטת
נא והתבונן בפסוק את הטוחים ואת החרגן ברחמי תיבות הוא
בברכה שהוא משולש הכוונה וזהו שאומר כי מלוא נוקבה זמרת
בשבע בראשית תחתן וכלה ישלו בשלי הקבלה ענין לחבבה ואחווה
בינה ויקבל השברה ואומרו שכם בת חמור נפשו ולכן כשם
ענין הלבוש והחשק לחלק הוא כמצחר בפסוק ותדבק נפשו
הנבדלת וזה כי עולה חשבון ואת כתו חשק בגימטריא. וידוע כי
את הפעם עצם כי תורה א היא שלמה המחשבתי משמעותו הכללית
ואת הפעם בגימטריא החלם בהולדתו וה חותמי בת שבע. ופתח החלם לוט
והוא סוד ה' של ההבחוש שהעולם נברא בה' בת שבע רומזת לב'
ה' יתי' ובי"ת של בראשית ובי"ת של ברך ונלך של מלכי עולה החולה
משלותם על הקדש ושבה וכן. ויאמרו כלם לבנין שוה ושלם נמעלה
ניתקן שלא לחם לפניהם בשר המשכבת וכן שאות הבנינים שהם ב
תורה לדיותה יסוד קיום העולם נתנה בשבעה ימים לחדש המחשבתי. וכן
עולמות בל שיתוף ונמולה שוה בשופטים שלק ורחמים ולכן יום מתן
כשתקבל ותשלה ת ות כי הוא בלי יצר כל. ולשה לרחמנה יתברך
שלומים נחקק בשום פנים. וזהו שם אלהים שלה חשבון שהוא בלי
תולדות שהוא בלי מספרי אחרי. אינם שוים ולא ב
מספרי שלם. וכן שהוא פעמים שהוא עולה בו וכן לון פעמים בו כי. עולם
בשהוא ב משוים ל שהם שהוא בלי חלקה יתי אות חסרי. ונקו שהוא
תולדה ובלי מוהב לא חסר ולא יתר כשם שחתר חלקי שהוא ל משוה.
מספרי שהם בלי מספרי כי אם מוסיף אות שהוא הוא מספרי שלם ושוה בלי
יתר או חסר שהוא ועולה שוה. ועולה מספרי החשבון אין אחד ואחד של
כל המספרים לא. ועולה שוה ועולה שהוא הוא מספרי שלם ושוה בלי
תולדה ובלי מוהב לא חסר ולא יתר כשם שחתר חלקי שהוא ל משוה.

ואין ותלמודיה מחרבת ספרות מתין יש . שי מורה לחכמה ותפוח
הנותרי . בחטטין מהנה [illegible] מן יותר מחל רומן אל והיו לבשר
אחל . ושם מהוה עולה כשוטן עוב וזהו שהרי הפסוק מחר בי . אחת
קנאת השחץ של כי שכר אחה כי . מהלך כתי ויקרא החלם טם מחשבי
חוכבו . ויתך היה רחוי לקרותה בשם בחשובה בחשחר ובבן
בחשחץ והיו לעשר חלק ומחלק עם משמ חוה כי היה היתה
אם כל חי . אלא ומלי הוא על זרך שאחרינו כ . בתחלה קריחה אל אשה
נחה שיהה עטון חיוחבך על משפטו כי היה רחוי לקרות חיה ותשב
גם להוחבן בכל הפחות מחר והחלם יש אל אח חוה וכו . ועוד
אם כל חי . עתה הפסיק הדבור בדבר אחר שאי אפשר לו . או היה
בחשחץ והיו לעשר חלק ומחלק עם משמ חוה כי היה היתה
חוכבו . ויתך היה רחוי לקרותה בשם בחשובה בחשחר ובבן
קנאת השחץ של כי שכר אחה כי . מהלך כתי ויקרא החלם טם משמ
הנותרי . בחטטין מהנה [illegible] מן יותר מחל רומן אל והיו לבשר
אחל . ושם מהוה עולה כשוטן עוב וזהו שהרי הפסוק מחר בי . אחת
העפר לי הבן יתי בהות כי בקש לדעות להלחות לשלם . לדעת שוב
עליה החלם לחיתה שכ כי שכר אחה ואל עשר תשוב . כלומר ל
ואחכם כי סרחו בעניין שלם הדעת והיו היתה סבת סרחון זה ונעשם
שם כי משה לוקחה זאחת ואל רון העפר בחלמה לוקחה זאת .
שחה לדעת יקרא אשה חורה ליהרתה בעניין נכבד לדעה ושרה
אם כל חי . אלא ומלי הוא על זרך שאחרינו כ . בתחלה קריחה אל אשה
נחה שיהה עטון חיוחבך על משפטו כי היה רחוי לקרות חיה ותשב
גם להוחבן בכל הפחות מחר והחלם יש אל אח חוה וכו . ועוד
אם כל חי . עתה הפסיק הדבור בדבר אחר שאי אפשר לו . או היה

ב"ת וקדושתו חולבל תכלן שרון בשינוי חס. יקוש והשלך ידוע בזיון
את כל נעלי שצע כי. נבח חיט ל' הענר לברות עלים בעין רהיטי.
מדברים טבעיים ולכן אחז ויפל ה' תרדמה כל כי הלחידועהוק
ברוח קדיש עוה כל. וכן ורוק קליט נשא את התרדמה וכדומה להם
וכשלותו מקדיב אותם ל' העבד כתו שם בעניין ויולך ה' אתהם
או כינה לה שם צעצין התעלה לוקלח ולכן קריאה אז חוה כי. היא ל
היתה כל. ולא חיה בכוונה להסיר מיתה אות היו"ד שהיא מושג ל
העולם הנה כי היא נזרעתו ולפרטיו נחשה שאינו מושג לה' ולכן
תבח ו צמוקים יולל מורה על טעות ימי. ברחשית נתיסד העולם
וזהו שקראתה חוה. וכן אותה משלח בשרה הסיר מיתה אות יו"ד ונתן
לה ה' התעלה שם לא תקרא שרי כי אם שרה שמיה להיותה מוסלת
בשם היקרה והתעלה. והוסיף בתרגום הוה טחיסרי משרה וקדמו
מנדקים אפם כי צחיט קדוש רחויה לו יולל להיותו עומק בחעלת
מושג הה לכן הוצרך הפסוק לפרשם העשה ואמ כי אחר האון ניים
נתתיו כלומ ובכן תעשת ה' שם התעלה עשים עלו כראשי רגלך
חנגס אין מושל אבריהם מושל כל. שבדבק שניהם אבריהם ושרה
תהיינה בשלמותם. כל השולם הזה והשולם הבא. והמשכ"ל יבין.

ועשם ויפל ה' תרדמה על האדם עיח כי מלבני. התלמוד אחרא דאמי הוה
עדיד קמיה הוה מאיסה ליה מילי דהוה אחזמעטן לגח בש שמיכל
כלאמ לקיסר בריה דבבן ואמאל לרמות לבני אפיקורוסא דאמר
לקיסר בריה הוה. להשיב [redacted] מושל כי ית בכל שלחותיו
לקיסר בריה הוה. מושל כי ית בכל שלחותיו וכשילותו מקדיב אותם ל' העבד כתו שם בעניין ויולך ה' אתהם
ברוח קדיש עוה כל. וכן ורוק קליט נשא את התרדמה וכדומה להם
מדברים טבעיים ולכן אחז ויפל ה' תרדמה כל כי התחידועהוק
את כל נעלי שצע כי. נבח חיט ל' הענר לברות עלים בעין רהיטי.
בית וקדושתו חולבל תכלן שרון בשינוי חס. יקוש והשלך ידוע בזיון

לברות אותו בעת וזמן היותו עמהם ולא בימי הקיץ לא יעמיד בניניו ולא
יקוים בהורון ימי כי ילוד עש וריקם נתיכו וכשל ועבד הבנין ההוא כי בכל
ט זמן ועת בכל חפץ ינפעת כי כרתו אותו בהיותו עד ולא יטן בהיותו שלם
עומק יקרת עד שלם כן יקימו משלותיו למועדי רצים מהם ימשכו כ
יסודותיו וסלד נאמיני ההרסה נשלם וכזמן קרוב לבן יזוע אותו הזמן ז
מחסן הנעד ולא יכירנו עוסקי לבנין מה וולת בימי החרף היותו ישן ז
נתרועותו בלתי צופן ויבלו עליו מעשיו לא יטעם ולא יקין מושגתו עד עת
עתו והו בבא הקיץ ישוכר כחותיו וינקותיו תתרכבה פחזותיו ותרבה
סרעבותיו. על כן בימי החרף אז כל תופשי משוט מלאכת בעין ז
בעניס יהו ל היערכות לעשות בכל מלאכה ובבן יקיס ויעמוד לאורך
זמן למען משא יבוא עליו להיותו דומה עדים לא יטל ויסבול אפיס בת
יכל משאו בתקפי וגבורתו. כן כושה ה בעין בלע החשה לוקחה מן החיס
נתרועותיו ישן לא יגוע ולא ינוד כחותיו וחוסי יסודותיו לא תרשה לבן
פעולת בעין החשה על שפתיהן תעמודה ולעל תמוטינה וזהן שקרוי לה
הפסוק לשון בעין שם ובן ה את הלבנה ל כרמות בעין מה נאמר ז
תרדמה על האדם אשר לוקח בלע מפניו לאדם כתי ויצר בשם
ילין שקן שתי יצירות היצר הקודמות היו שכלית עפרית ובבלה משאר
הנבראי כעשין שם ויפח באפיו שמת רוח חיים והשניה נפעלה מושלם
נקשה לנעלם חרש מעשה ידי יוצר וזהו שם ויצר ה לקיס את האדם עפר
מן האדמה ורש. פי יצירת לעולם הזה ויפל לתחיית המתים וזוס על ז
ורן שפי כצר ויתבונן בזה המחשב על ויפל ה תרדמה על האדם כי

בראשית מ"מ

פרשת נח נח

ח"ש צריך לומר הנוח"ל והזכירו מפר
בשעמו שע יכר לעליון לברכה. לה
מאלך שעיקר העלוחיהן של צדיקים מוערים עוב. נרחה לאיוש ב

חורבנן לחורבנן כעניין פרה הכי של בתיר ...

כן נעשה ממיך וכותנת זהריה וכותנת ומכה נתניהו ועל ממיך ז
בוכות גליק ומה מ אין גליק תמי וכפיים פייפ בם בזכות ונת מנגן
לפועה לכן לא התחיל נוח קלן כל בשר בח נתפ בחשך הפרט וזהו שפתח
ובתגלותיו ועכ כי בדיני נפשות פותחי לזכות ואין פותחי לחובה כלומ
ה כי רבה רשעת האלם כל. ומעשיה חזר לעניין רחטון והחריך בגליק ז
כל אלה עכ שבשבל עניין בח ומה ומה ה בח ידון רוחי באלם פל. וילון
כן נעשה ה מספיק לנו בזה כי היה אין גליק תמיס ולעזה חזק כאן ומה
אחות שנה ויולד מ שם וחם ויפתו הרי לך התגלה וכן אם ונח מגלה
נח קלן כל בשר בח נפש כי הלא כבר נבא הראשונה כתב ויהי מ בן חמש
הבשם לכן הנשרך נוח לא ... ואין היה שיתחיל הפרט ויאמ ה
כי ואלה תגלות קאנת הוא נוח אין גליק תמיס ואין מדבר כלל בתגלות
העניין כאן שאומרנו והנשרך נוח שנשה נוח לך לשמיעם לזוכח ונח יותר
נשה נחית הכסוין לאמניע נוח שנשה בשם הלא נדע לספור אותם ואולם
נבל ואין הן המעשיות הטובים והשבי ענין הבשם בפשוטה . ויתי שב בֵּ
בשם כי. אחר שהזכיר בתגלה האחרונה ואלה תגלות היה לו נוח ויהיו לנח
אין גליק תמי . ולכן יתייחס עשה חזר בעניין התגלה ואאו ויולד מ שנשה
נעשה בשם. לא הענין הוא שכפל בתגלה כי הראשונה עיקרית ושורש תולדות
נבל ואין הן המעשיות הטובים והשבי ענין הבשם בפשוטה . ויתי שב בֵּ
נשה נחית הכסוין לאמניע נוח שנשה בשם הלא נדע לספור אותם ואולם
העניין כאן שאומרנו והנשרך נוח שנשה נוח לך לשמיעם לזוכח ונח יותר
כי ואלה תגלות קאנת הוא נוח אין גליק תמיס ואין מדבר כלל בתגלות
הבשם לכן הנשרך נוח לא ... ואין היה שיתחיל הפרט ויאמ ה
נח קלן כל בשר בח נפש כי הלא כבר נבא הראשונה כתב ויהי מ בן חמש
מן נעשה ה מספיק לנו בזה כי היה אין גליק תמיס ולעזה חזק כאן ומה
אחות שנה ויולד מ שם וחם ויפתו הרי לך התגלה וכן אם ונח מגלה
כל אלה עכ שבשבל עניין בח ומה ומה ה בח ידון רוחי באלם פל. וילון
ה כי רבה רשעת האלם כל. ומעשיה חזר לעניין רחטון והחריך בגליק ז
ובתגלותיו ועכ כי בדיני נפשות פותחי לזכות ואין פותחי לחובה כלומ
לפועה לכן לא התחיל נוח קלן כל בשר בח נפש בחשך הפרט וזהו שפתח
בזכות גליק ומה מ אין גליק תמי וכפיים פייפ בם בזכות ונת מנגן
חורבנן לחורבנן כעניין פרה הכי של בתיר ...

כן נעשה ממיך וכותנת זהריה וכותנת ומכה נתניהו ועל ממיך ז
בוכות גליק ומה מ אין גליק תמי וכפיים פייפ בם בזכות ונת מנגן
לפועה לכן לא התחיל נוח קלן כל בשר בח נפש בחשך הפרט וזהו שפתח
ובתגלותיו ועכ כי בדיני נפשות פותחי לזכות ואין פותחי לחובה כלומ
ה כי רבה רשעת האלם כל. ומעשיה חזר לעניין רחטון והחריך בגליק ז
כל אלה עכ שבשבל עניין בח ומה ומה ה בח ידון רוחי באלם פל. וילון
כן נעשה ה מספיק לנו בזה כי היה אין גליק תמיס ולעזה חזק כאן ומה
אחות שנה ויולד מ שם וחם ויפתו הרי לך התגלה וכן אם ונח מגלה
נח קלן כל בשר בח נפש כי הלא כבר נבא הראשונה כתב ויהי מ בן חמש
הבשם לכן הנשרך נוח לא ... ואין היה שיתחיל הפרט ויאמ ה
כי ואלה תגלות קאנת הוא נוח אין גליק תמיס ואין מדבר כלל בתגלות
העניין כאן שאומרנו והנשרך נוח שנשה נוח לך לשמיעם לזוכח ונח יותר
נשה נחית הכסוין לאמניע נוח שנשה בשם הלא נדע לספור אותם ואולם
נבל ואין הן המעשיות הטובים והשבי ענין הבשם בפשוטה . ויתי שב בֵּ
בשם כי. אחר שהזכיר בתגלה האחרונה ואלה תגלות היה לו נוח ויהיו לנח
אין גליק תמי . ולכן יתייחס עשה חזר בעניין התגלה ואאו ויולד מ שנשה
נעשה בשם. לא הענין הוא שכפל בתגלה כי הראשונה עיקרית ושורש תולדות
שכוונת ויש בא לעשב מטה לפתח נחלה תגלות שנה לא אחו שם ואח ויפת

פרש׳ את הארץ מן הארץ ודומה לו וכו׳ · דא״ את הארץ עם הארץ כו׳ הוצרך
לומר דא״ כי לפי׳ ראשון אין מיושב זולת לשון את שהוא כמו מן משום ז
שהיה קשה מזה משמעות לומר את הארץ ולכן אמר שכוונתו לומר מן הארץ
ואמנם שצריך יקש׳ למה הוצרך לכתבו כלל ועיקר מה תועלת יש להשמיענו
זה מה׳ אם משחית מן הארץ או מן הארץ קטמים · לכן אמר דא״ את הארץ
כמו עם הארץ שאפי׳ ג׳ טפחי׳ כו׳ · כלומר כדומיון שאמר לומר להרבות רעה
והבריות מקולקלות השדים שינק מהם · אף כאן ג׳ טפחים של עומק ז
המחרישה קם הניקה׳ ···

פרש׳ עוד כל ימי הארץ זרע וקציר · ואת למה הוצרך לומר ויום ולילה לא ישבתו
היכי׳ בפסוק עוד כל ימי הארץ כו׳ לא ישבותו ופי׳ רש״י לא יפסקו כל אלה
להתנהג כסדרן הא כל שנת המבול אחי׳ פסקו שלא שימשו ולא ניכר בין יום
ובין לילה · ונפלאת בעיני למה לא פי׳ רש״י כדעת הגמרא אמר ריש לקיש נכ״י ז
ששבת חייב מיתה · שנ׳ ויום ולילה לא ישבתו ואמר מר אזהרה שלהן זו
היא מיתתן אמר רבינא אפי׳ בשני בשבת כו׳ · ועלה שקי״ל וטרי׳ תלמודא
אליבא ומקש׳ ואמאי לא חשבינהו גבי ז׳ מצות ומסיק לא תעשה או עשה
כמו דינין קא חשיב · שב ואל תעשה לא קא חשיב והא דאמרינן אפי׳ נכרי ועוסק
בתורה הרי הוא ככהן גדול שנ׳ אשר יעשה אותם האדם כו׳ · ולמירובא
מוקי׳ דהוא בז׳ מצות דידהו ותו לא ·· ד׳ נ״ל לדיוקא מית רש״י
דנקט הפסוק כלו דבר ואיפכו · זרע וקציר אח׳ תשרי · מרחשון ואח׳ כסלו
זרע אח׳ כסלו וטבת ואח׳ שבט קור כו׳ · אכ״ לא כסדרן קחשבינהו אלא
דבר ואיפכו · ולכן נקיט הפסוק לבודק סדר ההפכים ואמר נ״כ יום ולילה
לא ישבתו לומר סיפא לרישא מה רישא זרע וקציר איירי בתיקון העולם
ינהגו כסדרן · אף סיפא ויום ולילה איירי׳ה בתיקון העולם אכ״ לא ז
ישבותו כלל לא יפסקו כמנהגן · ואילו פי׳ בענין שבת לא הוי דמי זה לזה

כי יהיה צריך ותקון העולם הוא משום שכרות שנו. ואם כל זה
להתיר בעשיה אחרת אף שאי אפשר בדבר אחר אלא בזה
יצדיק. ולכן הוכרח רש"י לומר בזה נעשה תוכן כי התיר לו אלו והיה לו ז
הלא ה' יית לתקון בריאה כי אם לשתות בשביל נפשי וקדושי על היין ז
כרם וכי תעלה על דעתך שנעשה תוכן ולא היה לו לעשות בשביל זו
שהיו בריאה. ולכן תירץ על עצמך על הכתוב לומר ויחל איש בשביל שנשא
נתקלקל כשהיו עלה זית טרף בפיה ולכן לא הוצרך להכעס
חלשו הטעם בפומן לא יכלו לעשות בפני מי שקדמו לכל הראשונים שלא
זה הוא בפלה כי בשני המעשים יחדו כלם להיותם פי שנים שמיהם
ולכן רש"י לומר כי הכתוב שהו בתורה "יחוי תחומים" וזמורות לפשוט עכשיו
חלמיה אם בשרה הלבן או בקרקפתו אבל אין מיש החלמיה נלוטו בלי בשר. עפכ
ל"ל כי כוונת הפסוק לכך קראוהו כאן איש החלמיה נלוטו בלי בשר. עפכ
ר להתעסק בשביל שכל שיקר אפ"ה כי אין מועיל להציל. ולה נעשה
חלמיה שהתעסק עם בחרות תחלה וקולף ואחר ויחל איש על כרם שלא היה
כרם לפכך הלא ועד מהיכן. ועד רש"י שתתעסק תחלה בשביל כרם
ואפי' וזמורות. תמה לאיך הניח רש"י שהכתוב "יחוי" תחומים משלשון שניה
מלון כמו איש נעדי. ויטע כרם כשהכתוב הקדים שעשה "יחוי" תחומים
קשה הקשה מעשה אחרת איש היה בעסוק בשביל אחרת איש החלמיה
שלא נתן עשה עצמו חולין שיהיה לו לעסוק בשביל אחרת איש החלמיה
כלל. ושם לקח נחשי. ויין שלא ויום ולילה היה לו להתעסק עם יום ולילה לא

אין מיושב היטב לומר שהפסוק בא להשמיענו ויחל נח שהתחיל בו ועשה
חולין על כך כי בזה חטא אם החזירן לקדושתו שאין נטועים כבר · אלא
לכוונה האחרונה בזה המאמר להראותך כי בורא נח לא היה הוא המתחיל
בנטיעה שכבר כבר היו בוראי כל הנטיעות נטועים משעת ימי בראשית
ואע״פ מה חדש נח · ומתורגם דע לך כי היו מתחילה נטועים נפרדים
בליהן אחד מחבירו כדרך כל שאר אילנות ועץ עושה פרי למינו אשר
בכלן ילכו בני אדם ואכלו פירות · אבל נח התחיל הוא לעשות כרם · ר״ל
כי לא נקרא כרם זולת לקבוץ נטיעות הרבה יחד וכן אמרו רז״ל בנז״מ
כרם אני מוכר לך הנישא וקונה למתקרי כרם ופי׳ רש״י וכן מייתי בנז״מ
איך נקרא כרם שתים כנגד שתים ואחת יוצא זנב ובכן ראוי לעשות
הימינו יין · וכן ויטע כרם קבץ נטיעות נפרדים הרבה יחד ונטעם כדי
לעשות מהם יין · ובזה הוא היה המתחיל ראשון וזהו ויחל נח איש
האדמה ויטע כרם בכן הוא המתחיל בנטיעתו זו להביא יין בעולם כי
מתחלה היו אוכלים הענבים כשאר הפירות מענים נפרדים למינהם ·
וכן לקבוץ זתים הרבה יקרא כרם שנ׳ ומגדיש ועד קמה ועד כרם זית ·
אע״פ נח עשה הקבוץ למען הרבות יחד עסיס ענבים לעשות במזרק
יין ויותר היה ראוי להתעסק בקבוץ כרם זית זו היא נטיעה אחרת
שאמר רש״י כי בזה המאמר תמצא רבוי שמן העובה וחי׳ בו כל דופי אבל
בכרם ענבים מעסיסן שתה ולקה שנ׳ וישת מן היין וישכר ויתגל כו׳ ·

פרש׳ לא תאכלו הרי דם מן החי · ותפש בפי׳ רש״י כרבנן וסוף דעת ר׳
חנינא בן גמליאל דפליג עלייהו דמוקמי רבנן דמאי לא תאכלו לדם שרצי
הוא דקאתי דשרי · מגמ׳ תלמודא דמאן מי שדמו חלוק מבשרו יצאו
שרצים שאין דמן חלוק מבשרן ולכן כת׳ רחמנא אך במשרא שרצים
אבל לדם מן החי לא ס״ל לרבנן · וכי איצטריך קרא לדם הקזה שהנשמה

קרוב לשם נאמר כאן בשמעתין. ש"מ השתא כאן נאמר אחר מיל ולעיל נאמר כאן בהתלה אחרינא אחר מיל כל חד וחד לפי ענינו ולהיות תשלי לדברי הרואה נאמר כאן בלשון שלישי ומיותר בלי ספק. ונכון הוא לפרש כאן הרואה שמא לשון שלישי ומשמע מי שהוא ולפחות מיל אחד לדברי הכל חוץ ומיל הנאמר ומשמע מי שהוא בלי ספק לשון הרואה בתחלה ולקמן לשון שמיעה ולא דק. ל"ל דרש"י נמי שמא לשון ר"ת פשיטא דקאי אמיל הנאמר בתחלה ומיל זה חנוך לבל מיניה ולא מיניה לגבי מי שהוא עדות בעלמא הוי כי נאמר למעלה מי זכו שתכלית למי שלא מצא עדות בעלמא הוי אחר. ולהעלות לבי מושבה שרי. ליה הלוי נאמר לפי מסקנת לקמן ורש"י נמי כך. שמעון לוי שמעון סבר אחר על אחר השוכר. מוזהרי. נמי נמי שכן שומע כאן שמעון לוי שמעון סבר אחר על אחר השוכר את הפועל שהוא מוזהר לתתו לו כי מושכה ואינו כן שמעון לוי שמעון סבר אחר על אחר השוכר את הפועל שהוא מוזהר לתתו לו כי מושכה ואינו כן

פרש"י נאמר לשון שכיר. ש"מ עדיפי הני מיתנו מאתם שיוכן כי נעשה עליהן שעה

כן בשר בעתו שתיקן רש"י ז"ל

ורש"י כי בעתו דהוו מסרי אחר אחר הוו חזי. לתתן לרבנן ומדרשתן. נעתו שלו תאכל שור הרי מצד אחר הוי בעתו לא תאכל הרי דמי הוי.
ועתה בו. ור' חנינא דס לא הקדוש לא סל ולא שריך קרוי. וקרי ביה בשר

ובן וירא ה' אחרי אחיו את הבל ואל קין ואל מנחתו לא שעה ויחר לקין מאד ויפלו פניו. כי יחר לו כי הבל יקריב ולא הוא. ואמר לו ה' למה חרה לך ולמה נפלו פניך. הלא אם תטיב שאת ואם לא תטיב לפתח חטאת רובץ ואליך תשוקתו ואתה תמשל בו. ואחר אמרו ויאמר קין אל הבל אחיו ויהי בהיותם בשדה ויקם קין אל הבל אחיו ויהרגהו. הנה הכתוב לא פירש מה אמר קין להבל. ואמרו ז"ל שאמר לו בואו ונחלק את העולם. אני נוטל את הקרקע ואתה את המטלטלין. אמר לו הבל הכל שלך ואני אין לי כלום. אמר לו קין הרי אני נוטל את גופך. אמר לו הבל הרי הוא שלך. אמר לו קין אני הרגתי את אבי בעולם. ואני אהרוג אותך. אמר לו הבל יש דין ויש דיין. אין דין ואין דיין. אמר לו קין הרי אני הורג אותך. אמר לו הבל אם אתה הורגני הוא נוטל ממך. אמר לו קין אני עושה תשובה ומחזיר לו. אמר לו הבל אם אתה עושה תשובה הוא מוחל לך. ואמרו ז"ל שאמר לו הבל בואו ונחלק את העולם. אני נוטל את הקרקע ואתה את המטלטלין. אמר לו קין הכל שלך ואני אין לי כלום. אמר לו הבל הרי אני נוטל את גופך. אמר לו קין אני הרגתי את אבי בעולם. ואני אהרוג אותך. אמר לו הבל יש דין ויש דיין. אין דין ואין דיין. אמר לו קין הרי אני הורג אותך. אמר לו הבל אם אתה הורגני הוא נוטל ממך. אמר לו קין אני עושה תשובה ומחזיר לו. אמר לו הבל אם אתה עושה תשובה הוא מוחל לך. ואמרו ז"ל שאמר לו הבל בואו ונחלק את העולם. אני נוטל את הקרקע ואתה את המטלטלין. אמר לו קין הכל שלך ואני אין לי כלום. אמר לו הבל הרי אני נוטל את גופך. אמר לו קין אני הרגתי את אבי בעולם. ואני אהרוג אותך. אמר לו הבל יש דין ויש דיין. אין דין ואין דיין. אמר לו קין הרי אני הורג אותך. אמר לו הבל אם אתה הורגני הוא נוטל ממך. אמר לו קין אני עושה תשובה ומחזיר לו. אמר לו הבל אם אתה עושה תשובה הוא מוחל לך. ואמרו ז"ל שאמר לו הבל בואו ונחלק את העולם. אני נוטל את הקרקע ואתה את המטלטלין. אמר לו קין הכל שלך ואני אין לי כלום. אמר לו הבל הרי אני נוטל את גופך. אמר לו קין אני הרגתי את אבי בעולם. ואני אהרוג אותך. אמר לו הבל יש דין ויש דיין. אין דין ואין דיין. אמר לו קין הרי אני הורג אותך. אמר לו הבל אם אתה הורגני הוא נוטל ממך. אמר לו קין אני עושה תשובה ומחזיר לו. אמר לו הבל אם אתה עושה תשובה הוא מוחל לך.

על בשורת הארץ ובשורת הזרע · מכלל דרונקר לא הוה ידע · לכן אמר
רא״ה וכו׳ ובזה יהיה נכון יותר והיה ברכה בך חותמים כו׳ אבל לפי׳ ראשון
א׳ דורש פירוש לפי׳ לקרא דרישא איירי בממון ובנים וכו׳ · ולפי׳ מיירי
בברכות אבל לפי׳ רא״ה ניחא דרווקי׳ כולה קרא בברכות · ולכן הפך ואמר
רא״ה אחר פי׳ והיה ברכה עכ״ל

פרש״י מארצך והלא כבר יצא משם עם אביו ובא עד חרן כו׳ · לכן הוצרך
רש״י להפוך פי׳ הפסו׳ לומ׳ מארצך אחר והיה ברכה שאם מפרשו כ
כסדר שמדבר בעניין ההרחקה אמ׳ לו התרחק עוד ולא מבית אביך
לא היה יכול לומר וכאן אי אתה זוכה לבני׳ ועניין הבטחה ל לבנים
עיכ׳ לו היה צריך להיות קודם צאתו מביתו לא עכשיו שמדבר כ
בהרחקה לכן לא פי׳ מארצך על הסדר · עכ״ל

פרש״י ויעבר אברם בארץ נכנס לתוכה · עד מקום שכם להתפלל על בני
יעקב ואת לשה דחק רש״י לפרש ויעבור נכנס לתוכה · ומה לו שכם
להתפלל על בני יעקב ·· נ״ל משום דקשה לרש״י על הפסוק שאחר׳
דעבר משמע מראש לסוף כמו ואת העם העביר מן הקצה עד הקצה
וזה לא יתכן דהא כתי׳ עד מקום שכם והוא בתחלת הארץ לכן בהכרח
ויעבר נכנס לתוכה ר״ל והשתא קשה אי צריך קרא לומר עד מקום
שכם הלא ידוע דשכם במקומו עומד והיה מספיק לומ׳ עד שכם
כמו שכ׳ עד אילון מורה · ועוד ק׳ מאי זה תועלת על מה משמיענו
ביאתו לשכם כלל ועיקר · לכן פי׳ רש״י מקום שכם ר״ל על עסקי כ
מקום הנזכר במקרא אחר ר״ל מקום מוכן לפורענות שם ענו
את דינה שם קלקלו ונתלו השבטים כו׳ · ולכן הזכיר ביאתו בארץ
עד מקום שכם להתפלל עליהם וזהו לשון עד כוונתו על דבר

המעשה והמקרה אשר יהיו לעתיד · וכן עד אילון מורה הזכירו לומר
הראהו הר גריזים והר עיבל · בקבלת שבועת התורה · כי לא היה צריך לכתוב
רק ויבא אברם בארץ ויט אהלה ביתאל · וגו׳

פרש׳ · הנה נא ידעתי · לפי המדרש אברם אפי׳ בידיה לא איסתכל · והרי
הם דברי אגדה · לכן אומר רא״א אפי׳ אם תמצא לומר בראשונה איסתכל
אולי עכשיו הנה נא ידעתי כי מפני טורח הדרך אדם מתבזה וכו׳.
עודה ביופיה אפס כי לא תתקשט קשוטי׳ את התמרוקים ואת מלבושיה
הראויות לה איפשר מעיקרא לא בזה ידע אבל עתה כי נמנעת מכל אלה
לטורח הדרך לא כחש ולא שרף ועם כל זה עומדה ביופיה אולי הנה
נא ידעתי כלומר מעתה נתברר לי מה שלא הייתי משגיח לדבר לי מתחלה:

פרש׳ · ויחשבה לו צדקה לו מוסב לה׳ כו׳ · כי לא היה מספיק פי׳ ראשון כי
איך יתכן שמי שמוסר נפשו למות במאמרו ה׳ ונכנס בתוך כבשן
האש לקדש שם ה׳ ואח״כ יצא מארצו וממולדתו · ואח״כ במלחמה לא שלח
ידו בממון כי בטח בה׳ שהבטיחו על הממון שנ׳ ואברכה ואגדלה שמך
ואם בבשורת הארץ האמין איך יכתוב על דבר זה ויחשבה לו לאברהם
לצדקה ולזכות שלא אמר במה אדע כי אירשנה או תנה לו אות או מופת
מעשה נסי בני דהאמין ומעשה נסי ירושה דאמר במה אדע מאי אולמי
דהאי מהאי · לכן אמר רא״א כי כל אדם שנותן צדקה לעני ולא בזכותו ·
ואח״כ אמר רא״א אף על ירושת הארץ לא שאל אות וכו׳ · ר״ל כי לכל
הפי׳ הראשוני׳ אינ׳ מספיקי׳ מאי שנא נסי בני דהאמין ומעשה נסי
ירושה דאמר במה אדע כי אירשנה מאי אולמי׳ דהאי מהאי · ולכן
אמר רא״א כלומר כי במה אדע אין שאלה אות או מופת אבל שאל באי
זה זכות יקיימו בזכות הקרבנות וכו׳

פרש"י ויקח לו אשה בשנה ראשונה ואין סתירה לדברי הרואה שלמה

תרגום

אותה. וישראל בנו נחית לפירוש רש"י שלמה עוד ושנו וקברו ובתי התם עיון וימת אברהם בשיבה טובה זקן ושבע ויקברו ונקמתי בדומה בילקוט לקוטי. לית מתוש לאתי הכא בשיבה טובה שהרי מקומות ואם תמה אתה. שהיה מיותר כאן כלל ובילקוט אחר שאין מקומות ועוד תשובה שבא. והוא לשון מיותר רש"י את הפסוק לפי שאין כאן בקברו לשחק מקום. וישראל בנו ומלחמה בריה לשחק אותו. לכלהו. ליל לומר לכל אחד ואחד אותו פסוק לדרש כדאיתא ליה בריש מקום אחד יודע לכל אחד ואחד בפני עצמו כפשוטו. ומצינו כמה כו. אלא מה היה עליך לומר ואתה תשרש אבותיך בשלך ותהיה לעיני ותרבות רשה בימיו כו. ואולי מיך הוכיח רש"י שכן לדברי הפסוק אחר

פרש"י תיקבר בשיבה טובה. שיעשה תשובה בימיו ולא יגיע עשן ל

מלכל שם נכון לקרא כו'...

מיהו לפי ראשון תימה של עשרים שנה היה יהיב בשבע מקום ומקום שהוא נמצאו בכל אחד ואחד שהיה תשכון הקפותיו נכון הזכיר שיהיה ל עשה כראשונה ולאו. מנייתא דילקוט כלומר בהכרח הוצרך לחזור נמצאו היה מספיק בבן כאשר יהיו כן יהיו של השקום המזכה אשר הפסוק לתוספות המקומות מעבד ועד ביתא כי הלא מאחר שאתה שעתיקין בני מערב ירך אלין וכו'. אבל אין מלשב מה הוצרך ל אברם מיה עשתנה כאן לומר שהלך למצרים לפי תירץ שחזר למקומו מ. נ. מים כיון כי אף מי שבא לארץ לגור אחר ויסע אברם ומן ונלך ל בחזרתו שם הקפותיו לכך חזר למצרים. הוצרך לומר לפי כי כי ראשון פרש"י ונלך למצרים כשתזור מהלכים כי. שלא שנה אחר מהכנעני שלו. לפי

פרשת התהלך לפני צרעת מוגה והיה תמיד שכלומן
להרין כל השפ הללו ואפ שנשתרבו מהטומאה שלא סמשפ תורת כהני.
וזולת זה נסתרות כי אין הטהרה היא צריכת בתכלית ושמה לא תזכה
אשה ראויה שיעשה לה נס בשבת מה שאי אראה ולא נודע סתריה
אבל הסה כתי ויטהר הכה ותהר ומשום הכי תקנ בתריתה כלומי כי ואפי
ויבי אלה וכפיק לה סטרה בפומה פשוק וחכה כתי ותהר ותלד בנ
ראשונה כי הוה לן למימ ויבי אל הכה ותהר. אלא שנשנברה מהטומאה ש
שאפי הפשוק להליק ויבי אל הכה ותהר ולא שנשנברה מיד מהטומאה
כי היתה. אות מי ראשונה לבני שם נעשה נה ומהו בנס הוא ל
ונסתריה היא קלה שבקלות וזהו הטעמי שאמרה כן משום ותרל
ומשכח וחי תשכה כנגד מדידה מנוערתיה אין החסידות בעלות ל
עם שרה אמרה גדלי אי הקבה אלקי שכר כל נביה כי הכל בנלק
עשין קושיה ואחרי רחתה אחרי ברקים בלקחת זכה עמה מיה שלא זכה
נשין מטו הדיוטה כי ראותה היא עסקה ותעברה עקרה אמרה
מטהרה ראשונה ויל לליק רשי עשין ותקל ולא אחרי ותבן לה עשין
כי לחק לוקק בי בעת שוט שפשטו עדותן ואלטו שנשתעברו ל
ועוד ק הא עקטין בלהתן אי אחשה אמתעברת מטהרה ראשונה ראשוה
מטהרה ראשונה. תמוה אנא לה כל הלבי הללו ממשמעות הפסוק
נקבת ואינה לריכת שלא זכתה להרין כל השעס הללו ואני אתעברתי

חסר ומכ מלין כי כל חסר הוץ בלתי תמיד.

תמי מוסיף אחר אות כי כלומי מעתה בשביל התמיד ובתחלה היה

פרשת וירא אליו ה׳

לנקד את החולה
תורת ה׳ תמימה

גן כלוס ומתוך זה נעשין חולה לסלק מיניה היכי משתעי בהכי לנקד
את החולה עפי מעלי עניין אחר ומשני הכתוב אומך נשתעי כלל.

ג״ל לקבי קושטא רש״י משום דלין שתי קושיות הסבירות זומיו בזה
בזה הפסוק. הראשונה כי למה שיהי פלר הפסוק שהיה לן לומר וירא
ל אברהם כבל שאור המלאכות בתורה. אלא על כרחין נצטרך לומר
שהיתה וירא אחרת כו׳. כוונתו אחרת מלבד קלי וזהו לין לפי. שאמר ל
שאמר למעלה לפלקן מיניה ובזה הכל קלי. והשניה היכי ניחא והלא
פסיק ליה בפרשת בשלח פרשיה בלבור אחרי לא יתבן לנו תעלת מלא
זו כי מדרש היה לן לחברו לפסוקי שנין הסבירות אשר פתם בו בכל
הפסוק כולו ובלי הפרש ובהכי משתעי שפי בסבירת מיניה משתעי קרוי
כולה בשלמותו. ובזה לו להתיישב הכל ויחזה ה׳ ושקלת סדום ושמואה
כי רבה כו׳. וכי תימא מי לא פסקיה נמי הוה מלך לישתע להני הכי אחר
וירא ה׳ אל אברהם בשנין צוחת הסבירת זהו וירא ה׳ לשון נחלון מורגל.
ובבן בא הכתוב להשמיענו להיות שתי מרחוקת ורחוקה בתלתן עשרה
עלמות ומשום הכי פסקיה קרא לכל קשה השתלת זומלי. לא תהי ומלן
ה׳ ל אברהם. תמהו מדקאמר לין שום לקלעשל קרי דריש כלומר שהיה
ה׳ נוכח עניין לשייך מלבד מה שנראה בתחלת וזהו שקשיין
ר״ש. נמי לנקד את הכבה מבקר חולים בשלמת בתולדות שהיתה
כואב יום שלישי. ומלת ולכאן אחר לין ראיה קלה ל אברהם היה
שלישי שלישי שלישי שלישי

והוריש לנרלה

והוריש לנערתה בחלק מורשת אבי אמו וירש ג' חלקים הוה רחיק טפי מן
הראוי לנערתה מורשת אמו ואבי אמו לקחתי בחלוט ומורשת נערתה שכרו כפי
ענין מכל מידי מחרימנן לן. לכך פסק ספרא בפ' נוהג דהוי רחיק
ניקו והוצרך נוהג וירש לאשמועינן דאע"ג דקי בטל החפצר ב
מעבד הוי לקחתי בחלוט ומורשת לכתי בהדיא. אלא לכך נקרי את החולה
משמש והוי וירש אלו כלומר רחיק ושייכ לשייכ אלו לעורכו והוי
הנקור לפי שבקור החולה מועיל הרפואה לחולה דמיקל הוא מחלון
כלחמ רזל

פרשי נאלוני מורשת הוא שנתן לו עצה על המיטה שלא היה יכול עמהיכן
וק כי בהדיא אמר לעיל ושכל זכר כאן לרוך שהמיטה בחזקתו ומקום
שיש הפרש בין זכר לנקבה ועכ תהי על עצמך אין קבל אבי הסי
מצוה בזמן הזה ולא הכין אותה אלא ישראל ולא ידע לכלל טעות אן
היה לו לשאל ולמילך בשכיר לעשות עמי את המצוה בשלוחתה אלא ואלה
אמר הבטיחו לי להורות לו שם לא אחל הקרים ולא ידע לאי זו
כאן לא הבטיחו עוד בשום מאחר שיורהו דבר ערב
ל"ל
למורשת נתן לו עצה בחי זה דרך ישראל ומנין הפרישה אפס כי אלין
נא היה צריך כלכתי ר"ש כי פרוש הוא מחמת תנאים שנתנו לו
עצה על הלחרי שיהיו פרוש רוצה המיטה כלומר רזל אמר ולא פרש
כלו נא אלא זה משמיענו בפסוק זה תנאים לקיים שנתנו שנתנה
במיטה מורה או מוקף אחר זולתי לא להורות שקבל שכר על עצתו
ואולם זקו סול שמרי יקח לא עי שלים לקבה שלא לבטלו עי ש
שלח שג וירש משה ידו ויך את הסלע. אף האומנם כי יש ל
דברי רבי שעשה הקבה עי שלים אם במשה וונלתי מספרס.

אלא הכא שני לחם הבית שולחן בתר חד ומשום הכי קחמר ליה
הבית כמו שעשה בשמחת מלא כפיו ומניחת אחד ויוצאין
ולא שהיו לחם לא כאן היה לו להזכירם שהרי אי שעשה נמצא עכ
לנו הזכיר ואמאי לחם ואמר לך ועוד היה לו תחלה בתר הבקר
ואח"כ מדכתיב ובתר הבקר אשר עשה ואילך ועוד לא הבית משום
משום דכתיב ויקח חמאה וחלב וכו' ולחם לא הביא משום ד
סמיס קחמר סולת נושי ושני עיניהם לא הושלו כל שלא הפסוקים
שמעון משום דכתיב למעלה ויקח חמאה פרט לחם וכתיב והיה
וזהו קחמר ליקח אייתי קמיקרי לה על הסדר נכתב והיה
על השולחן בתר בקר אשר תקון לקרי זו בזיה ואחב בשר לאחיו
להראות דהפסיק בעניין אחר שאכלו חמאה וחלב אחב העגל
החמאה ולחם לא הביא כך. ולא פי' ובתר הבקר ולחם לא הביא וזה
להעלותך כלאחר יד ומי שנה ולא שנה. ולפי כן פי' רשי' ויקח
זה אחר זה להלן פי' בשר ובזיה על שולחן אחד אמור אלא
בערבוביא הכל היה שתקון לקרי קחמר קחמר לקון סו לא
לכך זה. ויל משום שהפסוק לניקח בתחלה עקיבא שלא תהיה הנאת
ואלה אחיו קחמר בתר נוסף קחמר לתקן כי ושנה לו להשמיענו
פרשי ובתר הבקר אשר עשה אשר תקון קחמר קחמר לתקון אייתי קמיקרי.

ובתן לא הזכיר עניין מי מרים וודאי שאין לומר כן ... עיי

צל נכלל טעות בחיים ולקה עי שלא הבין ולא נתלך בשכיחלכל עכו
שלא יבא נכלל טעות בחיים לפי שלא נתלך בשכיחה כל עכו כן ישלא
עי שלא בחיים כן נעשה עי בחיים וכשם שמקריבים הולרך לעשה
מחול ירבון אחינם אוכלין נשחטות בדומיון שי וזריזה כי אחר עשה

ולכלהו קמא קמא דתקן אייתי קמייהו מה שהיה ביד אברהם לעשות
ומניעה לאו דוקא אבל מה שהיה ביד שרה שלא הוזכר כלל לא נכלו
ולא כמקצתו מה שגי' לן דאייתי קמייהו ומסייק אקראי דלעיל הלא ב
באברהם כתי' ולא יקר' בן אברהם ואפי' הכי לא מסיים וסתי' ויקח חמאה
וחלב ובן הבקר אשר עשה ויתן לפניהם. וקשתא תקא מיושבת קושיא
אחרת כי איך הבין רש"י ענין חרדל שאמר ומתנם ר"ל מה שצריך לו
פרי לו בני אדם ולא' מורה להכנס גדולה ומעולה כסעודת מלכים
וכל כך גדולה שלא שייך מאכל ג' בני אדם אכילה והכנה כזו. אלא ודאי
נתכוון להאכילן לכלן מין המיטב ר"ל חלק כל אחד שלם יחלק לכל אחד
ואחד בטוב לזה כמו לזה כענין מורה לשון הפסוק רך וטוב וקן קן ל
לשונות ומזה יקויב גם ענין חרדל להאכילן כדרך המלכים אוכלי'
כלאמרי' גבי מתנות כהונה אמרי' אמר רב חסדא מתנות כהונה אי'
נאכלות אלא צלי' ובחרדל מ"ט אמר קרא למשחה לגדולה כדרך שהמלכי' אוכלי':

פרש"י והוא אחריו הפתח היה אחר המלאך. יתפרש מה משמעות הפסוק
בכך מאי רבותא אי' אם הפתח אחר המלאך אם לאו.. נ"ל אותם
כי הוא מיישב הלשון שהיה לו למ' והוא אחריו והיה נשמע אז שהיה
אחר המלאך פתח האוהל בעלה הסתכלות' והוא אחריו אז' הפתח
היה אחר המלאך ומשמעות בכך בשביל דבורה שרה משתמש ב
כולה קרא וכוונתו לומ' שמעה' היתה כי הפתח היה אחורי המלאך
ושרה מסתתרת ושומעת אחרי הדלת והמזוזה מה ידברו האנשים
האלה. ומה"ב אמר ותצחק שרה בקרבה וכו' ע"כ:

פרש"י שוב אשוב. לא בשרו המלאך שישוב אלא בשם הק' אמר כמו ויאמר
לה מלאך ה' הרבה ארבה והוא אין בידו להרבות כן. הכוונה [illegible] במאמר

כרעיו שיוכל לילך וזקנה ... ואם כן הקשה לו ומה לי שיהא לבר מלעשות
התלוה כולי קרא. ולכן הקשה לו ומה לי שיהא לבר מלעשות
להוליך ואם שמי תקנתם אולי לא תקנתם. ומשמעה מדברי העניין
ואם יהיה שרוצה אכזט עלי מה תעכלת. ואחרון אחרון אין לי אלא
בעלות לא מן עשון ערן כלומי אחרי. בלעתי היתה לי אחרי כעשיו לי נעלות
בעלה. ועל מה עניין לומי כאן ואחרון אין שמי זה לומיך לזה. אם
עניין תולדה והרי בעלותה לא היה ולא אחרי אמרי בזמן יופיה ובתגדרו
לא מי לא כי לפי הרשעון מי מיושב הוא עניין לתלוי בשרי אולי ז
הטעה ואחרון את הבשרי. לא עשו עלין זמן ומסת שלומה. הקלון
פרש"י אחרי בלעותי היתה לי עדנה לתלוי בשרי ועשון מעשה הזון משיר אות
כו:

קרוב שכ על משרי עם קלמו אתכם. וכתיב לעם תתעב מלכי. כי ב
אשוב בעם ה'. ומדברי רבי אלעזר נעשית שמקדמת רחוק ומרוקק
הבין ושיהיו קיימים וחיים לעתה הבאה. ולהשרות שכיבה שכ שוב
כח לרקה ובכעסתי אומרתי שהרי לזכות זה זכה מדרכם על בעלותי
צהלים מוה בוועתי מודברות להפוך זה. ועתה בא ורחה כמה בעל
אשוב כלל. ומעשון רש"י. לאחר עם בשרון המעלה שישוב כי שמעני
צבל אנלך היה המעלה מבשרי ואחרי. אחר בין קלי בעת היה לעשוב ל
הבאה יהיה לפי חיותה ותהיה קיימי בשרי בבשרי. וישוב. ועשרה בן
להפוך ולפרש אחר בעת היה. ואעתה בעת קלי היה בלומי לעתה
כמו מכרה כיום שהוא ברור. וזה מיון שהרי עם שב. לפי הזכרה
קלי בעת היה לשוב אשוב ורצה לומי בברור אשב וקן בעת היה
בן תש לומי אשוב כפל הלעון שוב אשוב לחזק הענין שיהיה זכר
כי הרבה מרבה כו. והזכרת רש"י להפוך ולפרש אחר בעת היה כי חלק
רש"י עם מיושב אין אחר ולאחי בעת עלת ולאחי בעת ה לאחי

ופרש"י את קול השור מכאן שהתקינו שתהא החולה מתקנלת

מצוות הכנסת אורחים

פרש"י שתהא כל הטוענות מינשטוית על מנשמתן ומכוונין כי תעבוד
כלומר ומשתה כל הטוענות מינשטוית על מנשמתן ומכוונין כי תעבוד
שלחותיו דבר מי הוא הלוך ומי הוא הלוך לכם אחר נשון בלשון
לעולם שהקב"ה אומר ויהיה תכף בשלשה אלפים כל אחד ואחד
עשרה יחיד ואילו היה אומר בלשון יחיד היה משתעבד לאחד
אבל הפך לשון רבי שמעון ואחזור ואומר בזאת הלילה שלא תעבוד כי
בשאור רחב שפך רש"י בתחילתו כי לפי לשון זה יתישב היטב כי
אבל לא כתבתי תעבוד ישוב לא בי אלוני אל תעבוד כי מכאן הוא מתעלמו
נפלאת.

שהקב"ה קורא אותן מנשמתן לבן הנגרך לא אלך אחריהם וכו'.
שם עושים שלחותיהן לשכיבה בכל מקום ואיך אתה מוצא שהקב"ה
הגנו. ישנו ואומרין לא טורח אלא אומרין מקום שהקב"ה משלחים ך
קל בעמ לשכיבה בבל מקום שם שלש תשלח ברקי וילכו ויאמרו לך
נעשה זולתי ביקור נבר בעת שני לבר היה. וזהו לזוקן. ועין יקיר
לא קל. ועין יקיר. וזהו שלא נזכר כי לא
ש"מזוב לבר שכיבה לעשות כל המועטי המלה. וזהו שלא נזכר כי לא
טכיבה לא היתה שהקב"ה אז ועלה לקב מעל מצרים כי איך יתכן
אותם מנשמתן לשכיבה שהקב"ה. אלא לפי לשון שפך לשון רבים נופל
קומץ רש"י אלא ותהא אחת בלשון יחיד. ואתה אחי רש"י
אומרים וזהו יתישב כולה קרוב בלשון יחיד שהתחיל לה שיתחיל להכניס
ואומר אלוני לא תעבוד לשון קטן הוא ואחזור לה שיתחיל להכניס
מעלה כי לא לפי אלא לשון יחיד ואין המלאכי השרים מעלין
אותם קרואים אז ושלחן קורא אותן מנשמתן כשהיה שכיבה שהקב"ה

פרש"י ויפן משה ואהרן אל העדה כשראה שחזרו הכרכי והפקון השערים

כי וכבן מושב לשון סורו מן
ואמר אל משה לכך אמר לו הנה נא כי היה לו להשתמש
מן מאחרי שמא הנה מן אחת ואינו כי היה לו להתפלל
לפני ה' שיסיר את הפסוק מלשון נופל ד"ו ושון הפסוק שאחרי סורו
ונו' עמדה נבוזה סורו מן שקרזנו מן הדרך כי הוצרך לומר לא
לא היה מן צ"ל שאחר שהתפלל אל ה' על ישעי הללו שלא ירדו בכסי
פרש"י הנה נא אלו סורו מן הנה מן אחרי שהתפלל ל' ואחרי שעשתה על
ידי

נעשין אחר הפסוק שלא לומר להניחן כ' הפלגה ...
כלומר ואשתה כלי ל' מן אחת לבד לשון שלקי שלא ו' שהיתה לו כן
ועשו משה ואהרן אחר שהתפללו אחר שהתפלל משה ואהרן בעדה
עיר הפסוק אחר זה בדבר אחד שלא שמעו בקולו ולא נתבאר מה
הוצרך הפלגה כ' הפלגה להודות על כן זה ואם כבר נתבאר מה
נו צבפסוק כ' הפלגה שלא כן מצינו שלא נתפלל משה ואהרן
עמו ולא כי אם מיושב שלא נתפלל משה ואהרן הלא היה לו
הלא מאחר שכבר נתפללה כ' הפלגה לא אמרה עוד לחזור ולהתפלל
פרש"י אמרה עוד ואמרה על הל"ה שלא יפסקו לו ויכשלו לא שיחזרו

שמעו קול העדה ולא נקבה שלא לומר זה לזה כלל ...
מאחר שהתפללה על בעה ולא עליה אלא לא היו שומעים בתפלה ולא בצרה לכך
היו שומעים שלא בצרתם ותפלתם אבל היכא דעשה היה נוטה לתוכה וקבל
ולא נקבה שאין לומר לומה קול בכי ונבכי ... ל' לקחתם כ' יפקד
ה' שמא לומה עליך בן עליך בן ישוב אלא כאן ושמעו על קול העדה
ה שמא לומה עליך בן עליך בן ישוב אלא כאן ושמעו על קול העדה
מאחרים שמתפללים עליו ... ואלו לומה לא כ' רש"י כלפי בני יפקד עונו

פרש"י ויסע משם אברהם כשראה שחזרו הכהים ופסקו השערים

כי ובכן מיושב לשון סורו נא
ואזו"ל צריך לפי מאי שהיה נראה שהיה עליו לומר ויסע
עד מאחרי שהיה נראה עד אחרי שהיה כן היה לו לפסוק
לפי מה שהוא מיושב שאז נופל דעתו שאי אפשר שהלכו סורו
מזה היה עבודה . סורו נא שקרוב עד הלכך כי . הודרך לומר לא
לא היה עד לפי שאחר שהתפלל עד על השער הלכו שהיו סורו בכפי
פרש"י הנה עד אלו סורו נא הנה עד שאחר שהתפלל על.

ענין אחר עד הפסוק שאל לומר להבנין פ הפלגה ...
כלומר ומשה בלמ שכ אחת אבל שלא שאי זו שמענו לפי אחר לא כן כלומר
ולפי משה מיושב שהקדוקות אחר ולפי אחר שעשיה בשמיכה
עיל לפסוק פ הפלגה להרחות עד לין זה ואם כבר נתבאר היה לפרש
עד לפסוק פ הפלגה להרחות עד לין זה ואם כבר נתבאר היה לפרש
הנל מאה שפ לאחרונה כפ הפלגה . לא אחרה עד לתוך שעשיהם כי
פרש"י אחרה עד ואחראה לשון על הל...פי שעד יפסקו לי.ב ובשות לא שחזרו

מיושב הטעם ולא נקולה שאי לומר זה לזה כלל ...
שמעון תפלתה על בנה ולא עליה אלא לא היו טוים בתפלה ולא בצרה לפי
היו שגיבס שפ בצרה ותפלתם אבל הכתוב עשה היה נוטה למות וקלב
ולא נקולה שאין לומר קול בבכי ... ל להתפס בי יפתח וביקה
שה שמי לומר עליו בן עליק בן רשע אלא כאן ושמעון על קול הנער
אחריס שאותפללים עליו ... ואלו לומר לא פ רש"י כלפי בי יפתח לומר

ניחה טפי לשון מאכלת לא שמיענו זה התנועלת ~ תוספות.
היה לו לומר על שם ש"ירצע אוכלים מתן שכרה של עקילה. אמה
ביהושפט מתרגמינן לשון נוף מאכלת בענין העקלה. לפי
היה נ"ל דנוף ניקח אחת האוכלת או את הסכין בלשון יווני שהוא
ומה. ועוד כי לפי לשון זה יותר מכיל שאר המקומות שבתורה. ועוד כי
מי שיש לו מאכלת שהוא מושכלת סכין. אין מי שיש
מתן שכרה. ונ"ל דנוף לא כי אם לשון מינון מספים
וחרבי תקבל בשר. לפי זה נקראת מאכלת על ש"ירצע או בלשון
פרש"י ויקח את המאכלת סכין. על שם שהוא מכה בשר. וכן הוא אומר

על נפשך ליך שתקבל הנפשות בלתי המועיל לך...

ירוב הכבוש לנוח עשאוי ענין כלי רפיקה שאין לו המועיל את המלח
על קרובו שבא עליו בשתיו. ולפי משום אם הטומאה ותיכיה וכו'
אוכלים לקלקול בשתיו שהוא דומיא דכלי נפוץ משום שם רע שיצא
ונראה בשמי. לכן אין לומר כלום מוסרין לו ויפרע
מאכלת כל שניתן בשתיו ואחר שיצתה מאכלתה. יפרע בשרשה 2
עשה שם שיצתה נוף ועל נוף מוקצה ושב ואל תעשה
אחר וירא והנה עליה קיטור הלכך כו. ויפרע משם מאכלתה
צפחה בלשון מוקצה נאמר משם כלי המקום שנתן שם אהלו
עבה על בגדותו. הוצרך נוף לומר כי אלף המחנים כי לפי 2
ושניהם נפנו לו משם לא התרחק הוצרך לומר שיצא שם רע

52

פרשת ויהיו חיי שרה

השכינה ..

בשכר שהיתה עקרת עשרת הנשיאים תחת כנפי
ולהבי ערך וכתיב ותמת שרה שם מכל לשונות שנאור
להניח. ולהבי אחי רבי שלח בשתתי לשרשה אחת לן לאריוש בשנאה
עליהן ומוסכמות כל כחזקת כשרות וזו מן הנעלה נא בפסוק ז
שירו שמשמעו שבאו כלן לשמוע חסד לשרה וזו לשייתה הראוי להיות
ראוי שלא יקרא לחיי אלא לבעלי מצות ואחר כך מת לכל מי שאר
לשרה ולא נעלה ויצא מהשם לשמוע לשרה ולבעלות להסתלק קרוי
לשרה משמעו עליה ושמחה ובתיב קרוי לפלוני. תורי ז
נא חשיב. ולהבי אחי רבי לכך מתה שנה שנה כלומר שלא כלי שהוא ז
הללו לכי נהיב מי יתתן מי יאמר שלא שמחה ואחר בכלהו חזקותיה
הפסוק את מנייני לשנה שלא מכל עקרות שבעולם
שלמעלה נא נוכל לומר בלא חשק הוה. ולא דק בשי. אמאי
מקמיה בקבורת אברהם שם ויקברו אותו יצחק וישמעאל כי.
שנה וחמש שם וכו. והשתא ליכא למימר מה בן חמש בלא חמש כי
תמיס. הלא ישמעאל כתיב ביה שם חי. ושמעאל מאת שנה ושלשים
שנה וחמש שם וכו. תירוץ ההוא מעשים לכתיב בהדיא מיט שיך
ולא בריש מיני. וכי תימא לכתוב בהדיא מיט שיך
ויה בת שלש מאות שנה וחמשים שנה וכו. ורשי. שתקן מיניה
כי. ואחר והלא מיהא אחר ריבי טעמא ולא לרשיען להו. בנח מה
כלו וכלו נוח לך שכל אחד שרט לעצמו. בת לן בשבת עשרי
שנה שנה נכל

לא הגיעה לו שר אם רואה כאן שלקח ויהי כראותו את הנזם ומהכ
ניכר מתוך שהיה מתאוה לא היה מתאחר אלא נכון לא יהא מאוחר כ
את ושמו לבן וירץ לבן וגו' פתוח השמיעה ותרגם ורהט ז
ולקבלו ואומר שמא בשביל שראה שהוא עשיר ורץ לקראתו
ואמר לו בא ברוך ה' וגו' ויפנה הבית ומקום לגמלים ויבא
האיש הביתה ויפתח הגמלים ויתן תבן ומספוא לגמלים ומים
לרחוץ רגליו ורגלי האנשים הבאים עמו ויושם לפניו לאכל
ויאמר לא אוכל עד אם דברתי דברי ויאמר דבר ויאמר עבד
אברהם אנכי ה' ברך את אדוני מאד ויגדל ויתן לו צאן
ובקר וכסף וזהב ועבדים ושפחות וגמלים וחמורים ותלד
שרה אשת אדוני בן לאדוני אחרי זקנתה ויתן לו את כל
אשר לו ועתה אם יש אתם עושים חסד ואמת אל אדוני הגידו
לי ואם לא הגידו לי ואפנה על ימין או על שמאל ויען לבן
ובתואל ויאמרו מה' יצא הדבר לא נוכל דבר אליך רע או טוב
הנה רבקה לפניך קח ולך ותהי אשת בן אדוניך כאשר דבר
ה' ויהי כאשר שמע עבד כשמם אלה דברי הקהלת ויקד ארצה
וישתחו לה' ויוצא העבד כלים כסף וכלי זהב ובגדים ויתן
לרבקה מגדנות נתן גם לאחיה ולאמה ויאכלו וישתו הוא
והאנשים אשר עמו וילינו ויקומו בבקר ויאמר שלחני לאדוני
ותאמר נקרא לנערה ונשאלה את פיה ותקרא לרבקה ותאמרו
אליה ההלכי עם האיש הזה ותאמר אלך ותשלחו את רבקה
אחותם ואת מינקתה ואת עבד אברהם ואת אנשיו ויברכו את
רבקה ויאמרו לה אחותנו את היי לאלפי רבבה ויירש זרעך
את שער שונאיו ותקם רבקה ונערותיה ותרכבנה על הגמלים
ותלכנה אחרי האיש ויקח העבד את רבקה וילך ויצחק בא
מבוא באר לחי ראי והוא יושב בארץ הנגב ויצא יצחק לשוח
בשדה לפנות ערב וישא עיניו וירא והנה גמלים באים ורבקה
שאת עיניה ותרא את יצחק ותפל מעל הגמל ותאמר אל העבד
מי האיש הזה ההלך בשדה לקראתנו ויאמר העבד הוא אדוני
ותקח הצעיף ותתכס ויספר העבד ליצחק את כל הדברים אשר
עשה ויבא יצחק האהלה שרה אמו ויקח את רבקה ותהי לו
לאשה ויאהבה ויתנחם יצחק אחרי אמו ויוסף אברהם ויקח
אשה ושמה קטורה ותלד לו את זמרן ואת יקשן ואת מדן ואת
מדין ואת ישבק ואת שוח ויקשן ילד את שבא ודדן ובני דדן
היו אשורים ולטושים ולאומים ובני מדין עיפה ועפר וחנוך
ואבידע ואלדעה כל אלה בני קטורה ויתן אברהם את כל אשר
לו ליצחק ולבני הפילגשים אשר לאברהם נתן אברהם מתנות
ויצחק בנו בחיי ויהי בעוד אברהם חי שנים ושבעים שנה
ומאת שנה ושנים שנה ויגוע אברהם וימת בשיבה טובה זקן
ושבע ויאסף אל עמיו ויקברו אתו יצחק וישמעאל בניו אל
מערת המכפלה שדה עפרון בן צחר החתי אשר על פני ממרא
השדה אשר קנה אברהם מאת בני חת שם קבר אברהם ושרה
אשתו ויהי אחרי מות אברהם ויברך אלהים את יצחק בנו וישב
יצחק עם באר לחי ראי ואלה תולדות ישמעאל בן אברהם אשר
ילדה הגר המצרית שפחת שרה לאברהם ואלה שמות בני
ישמעאל בשמותם לתולדתם בכור ישמעאל נביות וקדר ואדבאל
ומבשם ומשמע ודומה ומשא חדד ותימא יטור נפיש וקדמה
אלה הם בני ישמעאל ואלה שמותם בחצרותם ובטירותם שנים
עשר נשיאים לאמותם ואלה שני חיי ישמעאל מאת שנה
ושלשים שנה ושבע שנים ויגוע וימת ויאסף אל עמיו וישכנו
מחוילה עד שור אשר על פני מצרים בואכה אשורה על פני כל
אחיו נפל ויהי אחרי מות אברהם ויברך אלהים את יצחק בנו
וישב יצחק עם באר לחי ראי ואלה תולדות יצחק בן אברהם
אברהם הוליד את יצחק ויהי יצחק בן ארבעים שנה בקחתו את
רבקה בת בתואל הארמי מפדן ארם אחות לבן הארמי לו לאשה
ויעתר יצחק לה' לנכח אשתו כי עקרה היא ויעתר לו ה'
ותהר רבקה אשתו ויתרוצצו הבנים בקרבה ותאמר אם כן למה
זה אנכי ותלך לדרש את ה' ויאמר ה' לה שני גוים בבטנך
ושני לאמים ממעיך יפרדו ולאם מלאם יאמץ ורב יעבד צעיר
ויהי ימיה ללדת והנה תומם בבטנה ויצא הראשון אדמוני כלו
כאדרת שער ויקראו שמו עשו ואחרי כן יצא אחיו וידו אחזת
בעקב עשו וייקרא שמו יעקב ויצחק בן ששים שנה בלדת אותם
ויגדלו הנערים ויהי עשו איש יודע ציד איש שדה ויעקב איש
תם יושב אהלים ויאהב יצחק את עשו כי ציד בפיו ורבקה
אוהבת את יעקב ויזד יעקב נזיד ויבא עשו מן השדה והוא עיף
ויאמר עשו אל יעקב הלעיטני נא מן האדם האדם הזה כי עיף
אנכי על כן קרא שמו אדום ויאמר יעקב מכרה כיום את
בכרתך לי ויאמר עשו הנה אנכי הולך למות ולמה זה לי
בכרה ויאמר יעקב השבעה לי כיום וישבע לו וימכר את בכרתו
ליעקב ויעקב נתן לעשו לחם ונזיד עדשים ויאכל וישת ויקם
וילך ויבז עשו את הבכרה

ואלה תולדות יצחק בן אברהם אברהם הוליד את יצחק ויהי יצחק בן ארבעים שנה בקחתו את
רבקה בת בתואל הארמי מפדן ארם אחות לבן הארמי לו לאשה
ויעתר יצחק לה' לנכח אשתו כי עקרה היא ויעתר לו ה'
ותהר רבקה אשתו ויתרוצצו הבנים בקרבה ותאמר אם כן למה
זה אנכי ותלך לדרש את ה' ויאמר ה' לה שני גוים בבטנך
ושני לאמים ממעיך יפרדו ולאם מלאם יאמץ ורב יעבד צעיר
ויהי ימיה ללדת והנה תומם בבטנה ויצא הראשון אדמוני כלו
כאדרת שער ויקראו שמו עשו ואחרי כן יצא אחיו וידו אחזת
בעקב עשו וייקרא שמו יעקב ויצחק בן ששים שנה בלדת אותם
ויגדלו הנערים ויהי עשו איש יודע ציד איש שדה ויעקב איש
תם יושב אהלים ויאהב יצחק את עשו כי ציד בפיו ורבקה
אוהבת את יעקב ויזד יעקב נזיד ויבא עשו מן השדה והוא עיף
ויאמר עשו אל יעקב הלעיטני נא מן האדם האדם הזה כי עיף
אנכי על כן קרא שמו אדום ויאמר יעקב מכרה כיום את
בכרתך לי ויאמר עשו הנה אנכי הולך למות ולמה זה לי
בכרה ויאמר יעקב השבעה לי כיום וישבע לו וימכר את בכרתו
ליעקב ויעקב נתן לעשו לחם ונזיד עדשים ויאכל וישת ויקם
וילך ויבז עשו את הבכרה

כי כלומר משמה כולה משתמש בדבר הקבוק. ובשמן הקבה.
ועליה על ידי ירד ערך כעניין זה לבן אחר לא מחל שכשלקח
את הזהב מעיר הקבורה שמן הקבה ובאו בן בשמו משרת המכפלה
לבן אחר לא מחל על שם שלקח בשלוחו בשביל שם זה שמן
ואמרת שמן הקבה ושנקי ושמן זכר היה בן לוקח קריית ארבעה.
שהיו שם שלקח בשלוחו כלום לבאן ובי אין זה משפט לשמן
קריית ארבעה עיר מי משכב מן שמשכב הקבורה היה ה להשתמש
בקבה שמה ולקח לוקח לא כן שלקח בשלוחו לא עלה על שם
לקחו ל זוועה

נשתיין הברית שהשתין לבקר את החולה אות היה כאן היה לו שלח מאת אברהם כמו ז
בא ה לבקר מרפאתו שהיה בעלמא כלשון בבלי. וכתר
אומנם שמי זה יקרה כי לא מצאתי שהיה בעלמא
ויברך תלוי בשורות ושייך ליה זהו תנחומי אבלים.
וברך מלאכי ויברך אותה אחרי אותו שלח לו מלאך
ומארן ל.לחן שיברך אלקי את יצחק כמו שלא לו ויברך
הברכות ל.לחן שיברך היה שילוה שהיה ברכה ל.אותם
שהיה יוסף כי כבר כתיב ויתן אברהם את כל אשר לו ליצחק
נשבו. לפי כי הראשון כוונתו שהיה לברכו אינו רוצה לומר
שעשו יצא מחוץ לארץ כנען אלא שבא העלם ויעשה אשר ...ב
שהקב"ה מברכם הברכות שיהיו לבניך אות יצחק ואחרי שהפרה
ברכה. ויברך לך אותו בשם ברכת אברהם לך ולזרעך אתך

ס"ל שהיה בעל מום ה.יקש בעותו
ותשובתו כאשר עתה כאשר הוא קרובו ואוהבו ויתן לו מתנות כאלו עתה
אל.ה החולה כל שהיה בעולם עשיר הוא ואם לא היה לבן אל
על.י. אחותו וכשמעו את דברי רבקה כו' וירץ לבן
הפסוק לבד ויאמר בוא ברוך ה' למה תעמוד בחוץ ואת הבית
אשר לא היה שמועה בעיר אין לבן זולת אם לא
בקשו ולא היה שמו של רבקה על שום אחותה אלא את מי שלח את
ויהי כשמעו את דברי רבקה שעה אחת על הבית ולא הלך ולא
לבן. לבן וירץ לבן זו אחת תירה. ואע"פ כן לא היה
ואחר לו עוד לו אלעזר הפסוק מלמדנו שהיה עומד לרבקה אח
וכשהוא את דברי רבקה. ולבן הקטן בשלמא היה רשע קטן

בקונה ... שמא

שאין שרוי אלא בשעת הדחק ואפילו הכי אמרינן בפרק ערבי פסחים (דף קי.) שמא יבא אליהו ויודיענו ואפילו הכי אמרינן בפרק ערבי פסחים (דף קי.) שמא יבא אליהו ויודיענו

פרשת ואלה תולדות יצחק

ואלה תולדות יצחק יעקב ועשו הואיל ונסמכה פרשה זו לפרשה שלפניה שהיה יצחק
מצוי בבית אביו ולא היה לו בנים ולא נאמר בו ויתפלל יצחק לה' לנוכח אשתו
אלא בשביל שהיתה עקרה ולא היה לו בנים ולא נאמר בו ויתפלל יצחק לה' לנוכח אשתו
אלא בשביל שהיתה עקרה ולא היה לו בנים ולא נאמר בו ויתפלל יצחק לה' לנוכח אשתו
אלא בשביל שהיתה עקרה ולא היה לו בנים ולא נאמר בו ויתפלל יצחק לה' לנוכח אשתו
אלא בשביל שהיתה עקרה ולא היה לו בנים ולא נאמר בו ויתפלל יצחק לה' לנוכח אשתו
אלא בשביל שהיתה עקרה ולא היה לו בנים ולא נאמר בו ויתפלל יצחק לה' לנוכח אשתו
אלא בשביל שהיתה עקרה ולא היה לו בנים ולא נאמר בו ויתפלל יצחק לה' לנוכח אשתו
אלא בשביל שהיתה עקרה ולא היה לו בנים ולא נאמר בו ויתפלל יצחק לה' לנוכח אשתו
אלא בשביל שהיתה עקרה ולא היה לו בנים ולא נאמר בו ויתפלל יצחק לה' לנוכח אשתו
אלא בשביל שהיתה עקרה ולא היה לו בנים ולא נאמר בו ויתפלל יצחק לה' לנוכח אשתו
אלא בשביל שהיתה עקרה ולא היה לו בנים ולא נאמר בו ויתפלל יצחק לה' לנוכח אשתו
אלא בשביל שהיתה עקרה ולא היה לו בנים ולא נאמר בו ויתפלל יצחק לה' לנוכח אשתו
אלא בשביל שהיתה עקרה ולא היה לו בנים ולא נאמר בו ויתפלל יצחק לה' לנוכח אשתו
אלא בשביל שהיתה עקרה ולא היה לו בנים ולא נאמר בו ויתפלל יצחק לה' לנוכח אשתו
אלא בשביל שהיתה עקרה ולא היה לו בנים ולא נאמר בו ויתפלל יצחק לה' לנוכח אשתו
אלא בשביל שהיתה עקרה ולא היה לו בנים ולא נאמר בו ויתפלל יצחק לה' לנוכח אשתו
אלא בשביל שהיתה עקרה ולא היה לו בנים ולא נאמר בו ויתפלל יצחק לה' לנוכח אשתו
אלא בשביל שהיתה עקרה ולא היה לו בנים ולא נאמר בו ויתפלל יצחק לה' לנוכח אשתו
אלא בשביל שהיתה עקרה ולא היה לו בנים ולא נאמר בו ויתפלל יצחק לה' לנוכח אשתו
אלא בשביל שהיתה עקרה ולא היה לו בנים ולא נאמר בו ויתפלל יצחק לה' לנוכח אשתו
אלא בשביל שהיתה עקרה ולא היה לו בנים ולא נאמר בו ויתפלל יצחק לה' לנוכח אשתו
אלא בשביל שהיתה עקרה ולא היה לו בנים ולא נאמר בו ויתפלל יצחק לה' לנוכח אשתו
אלא בשביל שהיתה עקרה ולא היה לו בנים ולא נאמר בו ויתפלל יצחק לה' לנוכח אשתו
אלא בשביל שהיתה עקרה ולא היה לו בנים ולא נאמר בו ויתפלל יצחק לה' לנוכח אשתו
אלא בשביל שהיתה עקרה ולא היה לו בנים ולא נאמר בו ויתפלל יצחק לה' לנוכח אשתו
אלא בשביל שהיתה עקרה ולא היה לו בנים ולא נאמר בו ויתפלל יצחק לה' לנוכח אשתו
אלא בשביל שהיתה עקרה ולא היה לו בנים ולא נאמר בו ויתפלל יצחק לה' לנוכח אשתו
אלא בשביל שהיתה עקרה ולא היה לו בנים ולא נאמר בו ויתפלל יצחק לה' לנוכח אשתו
אלא בשביל שהיתה עקרה ולא היה לו בנים ולא נאמר בו ויתפלל יצחק לה' לנוכח אשתו
אלא בשביל שהיתה עקרה ולא היה לו בנים ולא נאמר בו ויתפלל יצחק לה' לנוכח אשתו
אלא בשביל שהיתה עקרה ולא היה לו בנים ולא נאמר בו ויתפלל יצחק לה' לנוכח אשתו
אלא בשביל שהיתה עקרה ולא היה לו בנים ולא נאמר בו ויתפלל יצחק לה' לנוכח אשתו
אלא בשביל שהיתה עקרה ולא היה לו בנים ולא נאמר בו ויתפלל יצחק לה' לנוכח אשתו
אלא בשביל שהיתה עקרה ולא היה לו בנים ולא נאמר בו ויתפלל יצחק לה' לנוכח אשתו
אלא בשביל שהיתה עקרה ולא היה לו בנים ולא נאמר בו ויתפלל יצחק לה' לנוכח אשתו
אלא בשביל שהיתה עקרה ולא היה לו בנים ולא נאמר בו ויתפלל יצחק לה' לנוכח אשתו
אלא בשביל שהיתה עקרה ולא היה לו בנים ולא נאמר בו ויתפלל יצחק לה' לנוכח אשתו
אלא בשביל שהיתה עקרה ולא היה לו בנים ולא נאמר בו ויתפלל יצחק לה' לנוכח אשתו
אלא בשביל שהיתה עקרה ולא היה לו בנים ולא נאמר בו ויתפלל יצחק לה' לנוכח אשתו
אלא בשביל שהיתה עקרה ולא היה לו בנים ולא נאמר בו ויתפלל יצחק לה' לנוכח אשתו

פרש"י ויאמר

כי כלומר ומשתחוה מיושב הלטוש מתרומם ומריבי כי... ?

רון מבל זה. פוד שורטו רצון ולא יתבן בלטון ריבה בבן מאדוניו ?
בושך נומי לון כי שם רחטון מי מיושב הלטון של רבנה שב סיוו
פרש"י לון ויתרוממו ומריבי זה שם זה בשלשת שנים שנולדו

עשו ועשין יעקב ?...

וכל הרחטוט בקצר כתבב כמו שפי וכן פירש רש"י ם תולדות
ארוכה. לרך מרוסה וחזר כל התולדה עד לניחת מאברהם לרך מרוסה
המלות הוא כי חזר בשנים שם להיות זרע הזן נפני ה ומפר
אצל . מרבקשך ואת שנה וילד את מרבקשך טפ שם בן מאת
ומלה תולדות טפ שם בן מאת שנה וילד את ארפכשד שנתים
ושם ויחי ם הוא אבי כל בני עבר אחי יפת הגדול וחזר ומרי ?
ואשורי וין ותבל כי . ומחכ עבי חם בנש ומלים כי . ומלכ
שם ויחי יפת . והתחיל לומי בני יפת הקטן שני בני יפת ויגמר
זה יתישב קושי אחרית כי בתוף פ שם כתי ומלה תולדות בני נ
בזה זולתי מיפוי לרך מרוסה כאשר מחירנו...

ובנין

נעשה יעקב ועשיו המחורי בתוך העניין לפי שתולדות
אברהם הולידו כילכתי רש"י ומכ בהכרח מילדולרך לומי ומלה תולדות
מרש היו שם אבל בהרך שת היו מרשים לכן כתי בן אברהם
אשר ילדה שרה לאברהם יצחק לא הזכיר שרה שם בדברי.
בישמעאל בן אברהם אשר ילדה הגר כי אבל ביצחק לא כתוב
כאן מי טהין מרש בתולדה . ומזה יתישב מה שלא מוה בישמעאל
הפסוק ומשר להוציאן מאברהם בן אברהם אבי אומות הולך
נפני המקום אבן תפש לשון אחר לשהם לאחר קלר ולאחר ?
ומזה שמעת מה בין סיפור ביקור לפיפור אולתם בשעשועים הישה
לספור יחוק הלרין בדרך מרוסה והתחיל בתולדות כאן בישמעאל
שמעת לרך קלרה שלא היו העושם כך בפני המקום ושתה חזוק

פרש"י ויאמר

פרש"י ויאמר

כל אחד שאומרים והוא יושבו לא ...

פרש"י ויקראת שמו יעקב הקב"ה לוקח אבינו קורא לו יעקב על שם אחיזת

העקב. כיוצא לומר לך כי כך ראוי שיהיה זולת נמשך אחר ז

ועל זה נשתנה שמו ונקרא לשון רבים ונשתנה לשון יחיד ועל

עשיו וקראו ויעקבך ויקרא אחר לשון רבים ונשתנה לשון יחיד ועל

נודע מי הוא הקורא לבן כי לא נזכר שמו ונעלם הוא יחידו

של עולם ואומר יש לדקדק למה לא עבדנו משפטו כל הנעלם שם

ביחות הרי נפלאת בזה ידו אוחזת בעקב אחיו ועל קראו לו שם

על פועל זה והוה נפרץ בדבר פועלו אומרו היה קרוי עליך פרץ

ויקראו כו׳. כי הכתוב בדבר לדון בזה לא נראה ולא נהיה לו משלם

היה להם לקרוא לו שם כפי קריאתו לעשו שהיה עשוי שעיר ושעירות

כן אחי לא אחבי קרוי לו כו׳. כלומר ולמי מיכן רומיזת לדרש דקרוי מיה

נכון אחי לא אחבי קרוי לו כו׳. כלומר ולמי מיכן רומיזת לדרש דקרוי מיה

ויקראו כו׳. כי הכתוב בדבר לדון בזה לא נראה ולא נהיה לו משלם

היה להם לקרוא לו שם כפי קריאתו לעשו שהיה עשוי שעיר ושעירות

על פועל זה והוה נפרץ בדבר פועלו אומרו היה קרוי עליך פרץ

ביחות הרי נפלאת בזה ידו אוחזת בעקב אחיו ועל קראו לו שם

של עולם ואומר יש לדקדק למה לא עבדנו משפטו כל הנעלם שם

נודע מי הוא הקורא לבן כי לא נזכר שמו ונעלם הוא יחידו

בשעו ויקראו ויעשקב ויקרא אחר לשון רבים ונשתנה לשון יחיד ועל

העקב. כיוצא לומר לך כי כך ראוי שיהיה זולת נמשך אחר ז

פרש"י ויקראת שמו יעקב הקב"ה לוקח אבינו קורא לו יעקב על שם אחיזת

כל אחד שאומרים והוא יושבו לא ...

פרש"י ויאמר

לא כי שמואל עשה חכמה עצמו שלא יוכל להשיב את הלב ובזה ישיב
לכך אומר כי אינו נשמע משה משמיעה את הלב ואז נשמע ממנו אומר
ובזה יתבאר היטב הלשון והטעמים ואין מקום לשאול מה שאמר
שמואל עשה השכל לבל יוכל בעתים ואחר שכבר השיב עליו
ומה לו עוד להשיב. ולפי שהקשה מי הפריש בינותם
מאחר לשניהם אי הפרש בינותם.
על נשון הפסוק ואחר שכבר פלשתים בתוכם מה לו עוד
שמואל עשה הרי הפסוק מורה שהוא נשון סתום ואיה מוסיף התבע על
נשון הפרש לשון התבע להבי"א את הלב. ואלו אחרונים פלשתים פלשתי נשון משנה בלשון
הוא בחוקת אלו הם החמורות כי...
ויש אומרים שאין נשון משון החמורות ולא שחלק מאותם פלשתים כי
היה משחית להקשות לקוטי הקדמונים. לכן אמר שהלב אותם החמורות ואת
קשה לפי"ז שלא היה נר בבתי החמורות ולא החמורות ואין
החמורות נקיות כתרגם לכי"ת. לא שחלק מאותם פלשתים כי
היתי מפרש שאין נשון משון..
נשון משחיתה כלומר חדוד סכינך כי אלו אם היה כשבר חרבך בהלילה
הוא הבל משחיתה ענין בלה לשון משון אמר לשון נושן מזה שאין
אם הוא תלוי ענין בלולאי כי שאינך יכול לה שום עוד שם
ומפרש תלוי תלוי כלומר להכי אמרתיה בחזרה בלשון תלוי כלומר
פרש. תלוי חרב טורך להתלות שאין שום השחזה. לכן הוצרך רש"י לפרש

ותבין ענין משום פ"פ לקרא והוא ענין הכרכות לשקב ז'

ואחר שמשמע המקור מלאו חלמו של בור מלא עפר לכך הוצרכו שניהם
פרש"י ופריעת צורך כתרגם ונפוש בחרשת. לכן אמר רש"י כתרגומו כאן תשעה
נראה הוכרח רש"י לזה כוונתו בדרשה כלומר מדוע האומר תשעה לדבר זה
נרכז אותן רשע ולהודות מצורך אחר כמשמעו שכשה חלמה חלמתי.
לומר לפני ה' לפני אותי. ועוד מיד יאמרון שקר שהשכינה תהא שורה על
יצחק לא אמר זולתי בשבור תברכך נפשי נשמע אמותי. וכיון הוסיפה
לשון הפסוק כי לשיה ינקה תבוך המשמש ותכחש להוסיף של אחרי
ויפרח וירקה הקוברין לחוכח זה משעם מה... ל"ל דיהוה ק"ש על
כל דרשות. ותד משאר המקומות שנא לפני ה' לא מצינו למשמעכן
פרש"י לפני ה' דרשות שהפסוס על ידי. ואולי מאין לן לרש"י לומר לפני ה'
נמי בעבר משמע..
בהכרח הוא כתרגומי ופריעו ונפוש לשון עתיל מיפק כי עתיד ונא ז
מוכיח שאול כי עתה הרחיב. והרחיב מבנין הפעיל ונהו כי עתה פרי
שהרי רבו ונתעשקו עמו בכל העזורות האחרות. ועוד כי לשון הפעול
מן עבר לעתיד ולא ו"ו הנוספת לע"כ בהכרח לא יוכל לומר לשון עבר
שבר בן אחר כתרגומו ונפוש שהוא לשון עתיד. והוי ו"ו החיבית מהפעלת
לומר מאחר שאמת כי הרחיב ה' לנו שהוא לשון עבר אלא ופריעו לשון
פרש"י ופריעו בארץ כתרגם ונפוש בחרשת. לכן אמר רש"י כתרגומו כאן תשעה

ה' ברשותה אפס כי הברכות היו מסורות בידו הוצרך ליטול רשות על ל
רשע כזה ומפשר כי נכנס החטא ולא תחול ברכה בלתי רשותה לכך ז
הוסיפה ואמרה לפני ה'׃

פרש"י והוא עיף ברציחה כמ"ש כי עיפה נפשי להורגים׃ ותימה למה לא
לא הביא רש"י כל דרש האגדה בשלמות כנז' שלש עבירות עבר אותו
רשע בו ביום בא על נערה המאורסה כת' הבא מן השדה וכת' התם
כי בשדה מצאה; הרג את הנפש כת' הבא כי עיף אנכי וכתי' התם
כי עיפה נפשי להורגים׃ ושט את הבכורה דכתי' ויבז עשו את הבכורה
והשתא רש"י אמאי שביק לכלהו ואמר דרש' והוא עיף לחוד מאי ז
נפקותא איכא להאי מהאי׃ נ"ל משום דקש' לרש"י על כוונת הפסוק
איך יתכן לומר ויבא מן השדה שהוא מקום קרוב שיהא עיף ובדרך
רחוקה לא היה ומאי נפקותא איכא להגיד לנו שעשו עיף הוא לכן אמר
דורש לדרש' דאתא כולי' קרא בגנותו דעשו מתחלתו עד ויבז עשו את
הבכורה׃ ואמנם לא נחית לרש"י לפרש זולת יתכן הלשון למה שאמר
והוא עיף׃ אבל לשון הפסוק מולת' אגב אורחיה קאתי ויבא עשו מן
השדה ולא הכין לו מאכל ובכן אמר לו ליעקב הלעיטני כו' ולכך רש"י
ראוי ליטול הפשט למשמעותו דרך ישר לא יבא דרש שאינה מוכחת
ולכן לא הביא מן השדה לדרש' דלא הוה ק' מידי עליה ולא עניין בריר
שנראה מן הפסוק להדיא כנ"ל׃

פרש"י את בכורתך לפי שהעבודה בבכורות אמ' יעקב אין רשע זה כדי ז
שיקריב לה'׃ וזאת תימה על עצמך איך מלאו לבו דיעקב לשאול מאחיו
שאלה שאינה הוגנת כזו ואיך יחשוב דיתרצה בעיני אחיו הגדול כי
ישאל ממנו מזון להונאה אותו שימכור לו בכורתו במחיר תבשיל
עדשי' ואיך יתחשב שיעלה על דעת שעשו ימכור בכורתו בעד נזיד

עדשי' ס

ענין הכרת כיוס שרה המכפלה ואע"ג שמענינו בפרט כח זה בעלי היוס
ליכ כי מכח הפעלים יתיצב המורה בכוונה מחוברת כלל
שהרי קלט ונזהרי מן הטומאות כי כן ביתו של מבריהם אבן כלאם
ענין ספק שבבית שנתקדש ונודע עולה הי מוכיח חולין עלי
ואברהם וזרעו מאכל לחם והיה אם לא יהיו מורחים הלוך ילכו לדרוש
ונקטן עלי פרפל שלש ובכדי מעשה הלרקה ומה יעשה בעשו בן
הניח ואי נמי מאכל מה מחין הקטן מיתון והלא לבש בגדי חמדות לבלות
יתן נו נער אם יתבונר בבוריתו אנו ונעול נעלה נא אחי לו שלו חוכ
מתן את משפוריתך ולא להטיב לו בשנין הכבוד והבכורה יהי
עלי אחיו והנה אחי עשו בגדי החמודות ויחפלים בגד יעזו לו ואיך
עשו אחיו והנה אחי עשו בגדי החמודות ויחפלים בגד יעזו לו ואיך
יתבונר בבוריתו בלו היה עם ולא מחין כל מאומה בידו להחזיל עפעו
כי ידעב אין זה כן העכון ודברי שאין הדעת סובלתן ...

ע"כ

ע"כ הטענה לי כי ומילו בי מערכת המשפלה לא בקש אברהם
שבושה על מכילת שפרון החתי ועוד למה לא ירע שקב מחמר
מלא נאלו שאלו לדבר כשנין אחר אברהם ל"ל להעבר ומשבועך
כי אם נוקא השבועה ל נמלקי ולא כי הלשון ונעלה הלשון חסר כן
שבושה על מכילת שפרון החתי. ועוד למה לא ירע שקב מחמר
טל הטענה לי כי. ומילו בי מערכת המשפלה לא בקש אברהם
ענין להתישב בדבר הוא נשתיעלו זאת הפכובה המבירה שבושה שבקש
כי ידעב אין זה כן העכון ודברי שאין הדעת סובלתן ...

ע"כ

ואיך יתבונר בבוריתו בלו היה עם ולא מחין כל מאומה בידו להחזיל עפעו
עלי אחיו והנה אחי עשו בגדי החמודות ויחפלים בגד יעזו לו ואיך
מיתן לו נער אם יתבונר בבוריתו אנו ונעול נעלה נא אחי לו שלו חוכ.
יתן נו נער אם יתבונר בבוריתו אנו ונעול נעלה נא אחי לו שלו חוכ.
מאכל מה מחין הקטן מיתון והלא לבש בגדי חמדות לבלות
הניח ואי נמי מאכל מה מחין הקטן מיתון והלא לבש בגדי חמדות לבלות
ונקטן עלי פרפל שלש ובכדי מעשה הלרקה ומה יעשה בעשו בן
אבריהם וזרעו מאכל לחם והיה אם לא יהיו מורחים הלוך ילכו לדרוש
להסם מורחים וכל מאכלתי המיניה והיה כל שבר ושב יבא לביתי
לו. ועוד כי מיזך ביתו של מבריהם ל טעלתו. ואיך יתבן שלא לעשו כסף או כלי פרעון מחוותיו אשר
ערש. וכבר נקם או מיחיין וחלב לו דבר מזוחתו כשה תהיה מעלת

ששנינו אילו הם שבחיה שתוי יין ומדוש ראש כלפי רשי. ואילו ז הלכה לה ומחוסר הולך לשוח שלה כאן אלא אחד הנוי הולך לשוח שלה ומיש שלה. ונראה זה כי בבורה כלומר ואיני יכול להתנהג בשדרך ובקלקלה כל עסקי הם בשחיטות נבלות לשוח חיות ושוחט כעניין שכ ועשו ונראין של טורפות ולכן הטיב לו עשו הנה אנכי הולך לשוח כלומר ונראין כי תמהרנה והיתה כשאר בני האדם כי יאכלנו טהורים על טהרתן לכן כי תמהרנה והיתה כשאר בני האדם כי יאכלנו טהורים על טהרתן ומכנה כאן ישראל ויחייב מיתה שהקריבו לכן ואתם בו כי יחללהו. ומצא לעשות התקון ההוא שיחזור לו בבורתו כי תהיה קדושה זו עלמעלה בשעת להחזיר. ולכן אמר כיוס כלי הלחיון בלומר הוא יום זה שהוא יום שהוא בדור ובהיר בטקסיס ולא בשעון מטרה או מיתה עד בוא האופן מטרה כיוס בבורתך. כלומר מטירה טרורה. שהידלת וקיומו ביום שתקח ישראל בקדושתה הבבורה. ולכן אמר ישקר תקונך יהיה עריך לאחר ניטהר ונזהר בקדושתה שבעה. ולכן אמר לו יעקב אחר והלא בעי טבילה בטעמא אחת לטהרותה שבעה. ולכן אמר לו יעקב אחר אשר ישתה ישתה. ועוד לפני לא שתה מני ליה דיליון לא שתה הוא שתה ז שהכל עד בא נט לתת ידיס. ואמר כי לא בעי אינו המאכל או המשקה בבורתך ב. כלומר מי זה תיקונך מסתכל לך רקח הלכתא מוכל מוחזת ולחם כי לא בעי נתן בעי המור הלשטט. והטיבו שקר מטרה כיוס אחת ברכיחה. ולכן כי בקש עשו תיקון בדרך אחר בכל הסרוח את הניוד ואל שאלה זו לעזרי הלשטט. ואמר כי שקר אחיכם. כלומר ונטהרתם בחת כידין ולטלטל התבשיל לטהרה אותה לכן בקש מישקר אחיו הלשטט שומה כי עשקי אחיכם. ואומלפי זו היה כוונת האחרונה כי עשו לא רצה לטהר האכילה. אחכלנה. אחבל דבר ומיפות אלן מישב ביטב לעתיהת עשם רבוי האכילה רבוי המאכל היה לן נומר כי רעב אחכי ולכן אחרא הלשטט ולא אחרי

ענין שנראה לא הזכיר בהיות כי כבר רמזו בפסוק שנ' והוא עיף
בתחלה · והשתא הזכיר מה שאי' נראה בפסוק להדיא ואמר תרועי ראש
ושתי' יין ותו לא מידי · ויאמר יעקב השבעה לי כיום כוונתו לומר
כי לא היה דבור מספיק מה שאמר עשו למה זה לי בכורה כי לא היה
נשמע בכך שימכור בכורתו ליעקב יותר מאחרי' וזולתו לזה · אמר לו
השבעה לי · כלומר כי בכל הדברים הנקני' שיכים בקנייה פועל מה אם
בטלטלי' בקנבקה בבהמה משיכה במוסרה מקרקעי' לאחזיק בה דושן
בה פירתא · שטרא לאורועי. לאוקומי' בה קיותא ומשמש בה פירי
והכא בבכורה שאי' דבר מוחשות שיהא נקנה בקניית · לכן בעי' אישתבועי'
ואמ' לו השבעה לי · בשבועת תקיעתכף וזהו וישבע לו שהיתה לו
השבועה כל מעקב בידו שהיא תכ"ף ולא בלחי' וזולתו · תדע שהרי
ביוסף שאמ' לו יעקב אביו שים נא ידך תחת ירכי · לא הוצרך
לפרש באי זו שבועה אין לך אלא מה שנראה בפסוק נשמע דברי' ככתבם
ולא יותר וזהו שישבועה לו · ולא לדבר אחר · או יתכן שמלתי' אברהם
אברהם היו מורגלים בלשון שבועה ולכן לא הוצרך לפרש באי זו שבועה
שבע רק וישבע לו ר"ל על אותן דרכן שהיו נשבעי' בקיום אמונתם
והזכיר גם בענין השבועה כיום · לפי שהוא דבר בלתי ענין ומוחשו' אי'
בו וכל העולם נהגו לאורו בהסכמה אחת ואי' משגיח בדבר כך
המכירה בלי ערעור וכן השבועה ומכרה כיום הוא השבועה · ובכן
אמ' הפסו' שהיה ענין קיים שנ' וימכור את בכורתו ליעקב לא על
נזיד עדשי' דוקא וזולת בהיא הנאה שהרת לנפשו ועבדו הקנה לו ומכר
בכורתו אליו · ונבא הדרך תהאמ מיושבת קושיא והיא יתר שהכל
תלוי בו והוא שאמ' ויעקב נתן לעשו לחם ונזיד עדשי' ויאכל וישת ויקם
כו' ואילו וילעיטהו לא כתי' והיה על שהבין איך יהיה קיום של המכירה
אם לא קיים תנאו שאמר לו הלעיטני והוא לא עשה כן לא ויתן לעשו

פעמים כי מחמיר הוא בשאלת מסלתו כי ירצה ומחמיר יש מוס שיקרא
זקן מן החלוש החולש הזה ואם כלה בדבי. ואפשר על הטעות החלוש
זקן מן החלוש החולש הזה ואם כלה בדבי. ואפשר על הטעות החלוש
לויה כלה חזון ל שכ אם נצטרך שהלוקח שהלוה מותר להיות אחמור
אין גם כה בית שם אינה להיו ולא חזון נשלמי בהו אצלו. ולכן אמר עשו
בינהו לנחומי בבית לשמה סלנלא שעשלא בית שני סלנלא. ומאי ז
זה אין גו כה אלא אחר אחר מה ערש זה סלנלא וכו. וחל אחר מה שש
בשעשי אחמורא אל אחר מה ערש זה סלנלא וכו. וחל אחר מה שש
דבר כלנלא זולתם והיה יכול לנחומי בבית כלשמה נלמד לחלוק.
אחמור כי בעניין אחר מה ערש זה סלנלא כו'. ש להשיב הלא ש
רחמי ל בדבר אם נשמע אחר זה אחר המיון מורה על טבש הוחי
זה סלנלא לומה לנלנלא חוזר בעצלם. הלשטש מן החלוש כלומר יותר
כי אמר ליעקב על שמחה אחכל עשיש שאכלות אכל להיות שרש
אחם ב בולח. ירש עשו שם עשיש והכיר בם. אכל כוונתו שהי
ולא אמא אחכלנו. ונם שם הזכיר ערשי לא אקח מן החדוש הלדוש הזה
שהוח טהון. ואשאש הרושתני בעומאתי הלחתו נקט נשי הלשטש
לויה הלחלוק בבורתו בשיר בפתיון ש לא לחולין כמו שער חשור תפלה
ובקון מחרין ומצאו בו שהון כסול. אחלה בבקיון אחר לטון עומאה
מאחרו הלחמי בפתחים לב. הנשטש כזית וחד אמא הנשש כוכב הלשלה
נקט כמו שאמר על הלשל השהון עומר לך דבעומלקה משתנש עשו
כלטון מלשטין אחת הלשל בשהי בלוא שהון דבר בלטונו נשי עומאה
אם שהור בל הלשלה. ורחה והבן בדקדוק נשי רש. ליק כלשטי כשהון
קדושה והיה כשאר בש האדם לא הוצרך לק לתן לכשו ויאכל אם שהון
שלא היה רוצה לשהון אוכלים בשלמי ואחר כן כ מבר בבורתו פקעה לה
ואכל ויאחת מעצמו שלא ודלי הוח על דרך שאחרנו כי אם לן הלשטש ב

ועל זולתה הוו נפלאות על יעקב ? רבקה אמו הן עשתו איש שיש
עשיו היא ואין תחול על זולתו מחשבת היצרך ונתן ושתע שנו
שם עשתן כמו שם האחד זה בנו שנו כי. ואלו מחשבות נרמזו על
ויעקב שתחול ברכה על ידך לנטות לעשת היצרך וכי יבין ברכה של
ועתהבנו טוב נאום נאום האדם מורה גוס האדם

שנות ברורה קשילה עלון תורה ...

נבו כאשר הוקל מעשרים שנה הניעך מה שם ויבן ויקם ולך זקן
אקר. נבלות הטלה לא ונלו לעחשתם יעמו לנלות עבת אחר. השות
הבכורה. כלומר כי עם קדושתם בכורה תה...ה ילו אמורות נעלמו. עוד
ה.ת לי נגל שבעשו נאבן כלף ונעבר מכשול לכן אמר ויבן עשו אחת
חיות ועופות כמו שאמר הה אנכי הולך למות כלפי למה זלי נבלה
ויקם ולקי כלומר ספר הפסוק קיומו לעלך כעניין שיהיה חכן עלך לך
עשפט. לבן אחי כיום השבעה לי שיהיה קיים. ובכן אחי ויאכל ויעת
בטו ביום אחה אומר מוכל עלות לי. וכן בית דוד הה אמר ה לינו לבקר
ושתרגת ושעבודתי ומלות ביום כיללתי מוכתי והיה ביום הניחלו את
וכ היה לילה לכן אחי אכרה כיום כלומר בחשן היה יום אחבם כי קניני
שכל העם אתרון בבחיקם כי זה שבתו בנו שתחעשה לה.ומה לי.ש שלה
נא אחר. ואחבי שלאחר אכרה כיום כי בנח עשו אין הטלה בילות לעלה
כיום בכורתך כלומר כלפי רש. אי רשע זה כלי להקריב קרבן עקור ושאל
בעתו היה שוב בשובו לבר לבור על אוהבו. ולכן ואחרי יעקב אכרה
כלומר הולה לן על הדבר הזה. ועשם רושם יסימן בבנו שם זה לזכר דבר
יותר משבעי לאחרי בלעדי. להדמות בחלמי-חות על כן קרא שמו אדום-
ברצה כאומרו כי עלק אוכי. להרון נפש ושפוך לם לבן יבוא אל-לחן אל

ועשה לי מטעמים האדום חסר ויו כלומי האלם מורה גוס האלם

כל התורות וקשיב יעקב לאמרו לחפשר שיזיק בעניין מוכן ומשנה
זכה ובדק בדרך כל המצוות כי והמצוה. ממי אם לא ושאל לא יזיק
הברכות בתוכן הזכות בני מחשבה חשובה ותמימה של המשנה
הבטול ההוא. אפשר כי הם היו יודעים כי לא יתכן להיות שיהיה ?
תעשיל מיהק תורתן שלמן יעקבו נעשו ולא יבוא כל אשר יבוא בערב
הגדו על משפטין בחוכן יהולן עם המחשבה הרוחנית ברוח הקדש
אותך כי. כוונת המאמר הוא כלומר אפשר כי לא תהיה הברכות
הזה נכח מצותה כמה שנאמר ואתה נס שמע בקולי לאשר אני מצוה
רוח קטנה ותקנתו בדבר ההוא והמצרה בישקב בעת לעשותו הדבר
לאחר לעשות בולמי יחולו הברכות וישקב יהיה לו עבד. לכן לעשה
שהיה הודרת והוא יהיה הרב ועשו הנעשר. ולכן כי יברכהו
ותדרך תהיה על נרשה כי יקויים בו בולמי ורב יעבד לעשר נפלה ל
יעקב נעה נאמרה הנה יעקב בא קנה הבכורה לאוחעבה לעובדה ?
עם עשו שאכר לו מהבכורתו בחוחלט היא היתה עשנעתו ורחה על
בבואך כי עד ורב יעבד לעשך. והנה אחרי שמשה פועל שהיעקב
רבקה היתה כי בה ובתה הרה ותלך לדרוש את ה ויאמר ה לה שני
פועל לעקב.. ויש להתשיב בדבר כי בוודאי ?
והוא לא דבר ולא אמר לו אחרונה הזה מעברת לב חכם ואם מעולם
מעשהעה בפרטי ובשלמות של חבדו שלא בדרכו זו היה תירוצי. ולכך
מלך חלו. ועוד לכך בה יעקב בדבי החמודות בלתי רשות בעלו ושלם
באפשרות היה מפקפק להשעות אחבו כאלו היה קל שבקלים ולא יאל
ה. מוס לא אמר ישקב כן ונלת אולי. ומושע כי. אובל בלתי דבר זה אם היה
ונעשות הרשה הוחת לעשב לעשת אחב ולהתלל בו וחעלחת לחבי כל
ואנכי אין חלק אולם ומושע אחב כי. עילו ולך אחב אל אחב נמחלה

אבי אשר אמרה יצחק אחיו ויעקב ויצא ויבוא אל חרן ויעבוד שם
כאשר הזכיר ויעקב אבינו ע"ה ויעבוד שם ויקנה מקנה ויעשה
ישראל לעשות לבני פרטיהן . כי כולנו יש לנו לומר לעשות לבני
ויהי לו עבדים ושפחות וגמלים וחמורים ויהי לו צאן ובקר
ויקנה אחז להיות אחוזה בידו ולא קנה שדה לבני להפיל יצחק בנו
עון הפסוק שאמר ורבקה אמרה כלומר כבני הן פטפוטי דברי בעתם
בהדיא ורבקה אבי יחה יצחק בכח מעלת אם לעשותו . ובן
יקח לך כי . ואילו בני שמע בקולי ואשר אנכי מצוה אותך היום
עשו אחיך אתנחם לך להרגך כאן ושתה בני שמע בקולי וקום ברח
ואשר אמרה והפשירה בו לעשות כאשר עתה שלח . הלא תדעי כי אמרה
שהמלאכה שכר ושתה בני שמע בקולי לאשר אנכי מצוה . כלומר
נכון מלאתה שכר ושתה בני שמע בקולי לאשר אנכי מצוה . כלומר
שתתקבל הלשונות הן שבידוע בהמכוונות על כי אמרה לשון הברח
נפשך לא שמעון כי כבר ששבר נתבדו הזכרי בתוכחו וכי
קרית אמרה אל ירא על לשון עבר אמרה כבר . אלא ראוי להכי שכי
עשיך מתנחם לך להרגך כי . אבל כאן שהוא בהתחלת הסעיר
ורבקה ה הנה כי כאיך אמרה הפסוק אומר ויקרא ליעקב בנו הקטן ותקרא
ותאמר אליו הנה כי . והיה לו לומר ותקרא רבקה את יעקב בנה ותאמר אליו
יעקב בנה כי . והיה לו לומר ותקרא רבקה את יעקב בנה ותאמר אליו
ט אחרי שלך ושוו השדה לעשו אל להכיל כתב ורבקה אמרה אל
קושיא אחת כי נראה שיהיה הפסוק לשון מקרא ומיותר על מעשיו
ישראל לעשות הדבר הזה בעוה"פ . תל"ע כי נכון תהיה מיושבת
נאמן הוא לעשות הדבר הזה בעוה"פ . תל"ע כי נכון תהיה מיושבת
ואחז אמר כי נאמן הוא לעשות הדבר הזה בעוה"פ . תל"ע כי נכון תהיה מיושבת
ובכן נתפייס יצחק ונתרצה לעשו ולקיים מעשה אמו שלא ילך ויקח
אל כפרתך אך שמע בקולי כי . ט אחרי לבני לאחיך קח לי . שמע ב
אבי כי כן והצילה לו אמו על קללתך בני כלומר

מלמד פועל כיוצא בכל המקרים ואין נשמע פתרון שפיר שפיר זה וזולת
שתקבל ברכה אם לא שלח מכילתא משמיה דמשה מהכא. ודבר זה לא
הבינוהו לי ומובלה בשבור תבדרך עמי. משמע שלא היה עם פעמי
ניתן לך כו'. ומזה הטעם יתישב מה שכתב מהרי"ל מאי דקאמר יעקב
ובניכם כאלה לא היו לך לכן טעה בהן שהרי בני הבנים ואחר
מכל יעקב לא היו אלא ד' לוי. אלא תלמוד תורה תלמוד חכם ע"כ אין בכלי מבוטס
על תקבל ברכה בעצמה היתה לשון תפלה ובכוונה ואחר כך ותל ותשלם
המלאכה אמת כי היא היתה עבודה מהכלית הקשה שהיה כתיב ותל ותשלם
על התפעל והקיפורן ולכך אותה הזעק והרועה לעם מלאכתו עדות

ביצחק לפרוי ומתוקם הנה לפי ירוש כי אין נבואה שורה אלא מתוך שמחה
ואין מחשבת תורה אלא מתוך שלוה ולכן עתה שרוי בנגון ולכן בקש קול זמר ויש ... ש לבו ותגבר עליו
רוח אלקים כי אלו היה נהנה כלכך על חוש השמיעה כאשר ינגן 2
המנגן או כדומה לזה לא היתה זקן ושבע ימים ובלוח בביאת ונחשב כאיש
ואיה תענוג כי שמיעה אינו מפרנס או מכרכר או כאוכל אלא המאכל.
לכן בקש לשמוע משמיעה: ואיכו תבקש אובל שובע תענוג המשמח
והנקל בריח. שכיר כאשר מלבו ואין. ומיקל שבדון ולאמון נפש 2
לרואו שוב ואחי רוח המשכלת במשתה תיין. אין תגבר רוח שהרה
ובנותה זכה ובריה תעלה בחוקים בחכמה מושיבת נפשו. לכן אמר ויבא
לו ואכל ויבא לו... ויבא לו ואכל ויבא לו ואכל ויבא לו ואכל
והנבואי. אין היו כאוהן בלתי ראות שמש ולכן אין בקשו לשמעה.
תמוז ... ש. בכל לשון שבקש עליכם רוח שלק... ...

פרש. והיה כאשר תביר ופרקת עולו. לשון שבר כאו אביר בשיחי. כלומר
כשיעבדו ישראל את התורה. היה לך פתחון פה להשתעשע עם הברכות
שנטל יעקב ופרקת עולו... ואולי אמר כי. היה תביר עול
מעל יעקב ופרקת עולו. ראוי כאלו נטל יעקב הברכות על תנאי 2
שלקים כי מלבי רש. ראוי כאלו נטל יעקב הברכות על תנאי 2
שלקים את התורה או ילחץ אביו עתנם על מנת כן שיקים אחר
התורה וזה אינן נראה בעיני פט. ואיך היה עשו שיתחייב יעקב
בתורה יותר מעשו עד שיהיה לו תרעומת לעשו על יעקב שלא קיים
תעזו. ואיה תשלמת מעוש לעשו אם יקים התורה או לא יקים והוא

כי כשאמ' יצחק ליעקב ויתן לך האלקי' כו' דמשמע אין אלקי' לא היה
כלומ' ויתן לך ברכה אם תזכה ואם לאו לאו וחזר ופי' מה לו יצחק
ליעקב ואמר לו ויתן לך את ברכת אברהם כו' לרשתך את ארץ ז
מגוריך אשר נתן אלקי' לאברהם כלומ' בדין כלומ' יען עקב אשר שמע
אברהם בקולי וישמר משמרתי כו' מצותי חקותי ותורותי. לכן
אמ' כאשר תריד כשיעברו ישר' את התורה ר"ל כי אמרינן תורה ז
עולה בגמ' תרי"ג עם חשבון אנכי ולא יהיה לך מפי הגבורה שמענום
ותרי"ג עולה תרי"ד · הני א' על תרי"ג יתר כלומר שיש מצוה אחת
שקולה כנגד כל המצות והיא ע"ז שהמודה בע"ז כופר בכל התורה
כלה א"כ שעולה תרי"ד או' · ולכן כשקבלו יש' את התורה ועמדו על
הר גריזים והר עיבל ושמעו ברכות וקללות אם הברכו' היו
על תנאי שיקיימו את התורה אז הוו בברוך · ואם לאו הוו בארור
שנא' ארור אשר לא יקים את כל דברי התורה הזאת · ולזה כוונת
המאמר והיה כאשר תריד ויתלונן על הברכות הנתונות ליעקב
והנה זרעו עוברי' בתורה והן ארור מינם בברוך ר"ל בברכה'
יצחק אבינו אז ופרקת עולו · כלומ' תחזור ברכה לאכסניא שלה
ותשוב לישנה · ר"ל על פי המחשבה אשר עלתה בראשונה על לב
המלך והנה יצחק אבינו חשב להוריש ברכה לבנו לתת לגדול
כגדולתו ולצעיר כצעירתו · שיעשר הרשע לו כל שום אוצרי אחסנת
אחר' מברא כי שם לברא עבד · וזהו משמעות לשון ופרקת כלומ'
יצחק' וזמני כשיעברו רצון ה' · אבל בברכת עשו לא אמר לו ויתן
לך האלקי' רק משמני הארץ כו' · ר"ל בין צדיק בין רשע · והעולה
ברכתו שלא משלה מיעקב דאילו ביעקב כת' מטל השמים ומשמני
הארץ אח"כ אבל בעשיו נתן לו על הסדר תחלה את משמני הארץ

ואחכ

האדם אוכל בעשיו נתן לו על הסדר תחלה מפני שעשיו הלהן ויעקב בירכתו עלמעשה וישעקב לפניו כי יעקב כתב פעל הטובים ומעשי הלקי הרי משמע מאליו כך. לא כן עניו בין רשע. והעלה נתרך ומפני כשישבדו ישן ה. אבל בברכת עשו לא מאוך לו ויתן ויתן לך בדין אם תעלה ואם לאו ופי' אמת לו יצחק כלומר ויתן לך בדין אם תעלה ואם לאו ופי' אמת לו יצחק יעקב ואמר לו ויתן לך האלקים כי כשאמר יצחק ליעקב ויתן לך האלקים מברכתי לך ז' מרן את ברכת אברהם כי לירשתך את מרן אשר נתן לקי לאברהם כלומר בדין שקבלתי שפע ברכות ומעלה בפני מי שהוא ראוי לקבלם ואתה ראוי לקבלם שהרי עשית חקותי ותורותי לכן אמר כאשר תגיל כשיעברו ישראל את התורה לא כי מאחרין העבודה עולה בפני עצמה עם חטאון אחם ולמה יהיה לך מתי העבודה שמעכבת ותגיל שעלה תגיל. הוי אז על תגיל. יתר כלומר שיש מעשה אחת עקולה כנגד כל המצות והיתה עכ שהמעלה בעבד טובה בעבד הטרה כלה מה שעלה תגיל אז. ולכן בשקבלו שמי את התורה ועמדו על הר סיני והרי שבע ושמונה ברכות וקללות אם אברכך היו על תנאי שיקיימו את התורה אז היו בברוך. ואם לאו היו צאורור ואיה עכ אמור אשר לא יקיים את כל דברי התורה הזאת. ולזה כוונה המאמר והיה כאשר תגיל ותתלונן על הברכות הנתונות ליעקב והנה זרש שעבד נתורה ואין אורור מיוחס בברוך כל בברכתי יצחק אבינו אז ומברכת עשו כלומר מחזור ברכה שמכסתא שלה ותשוב נישנה. כל על כי המח שבה מטר עליהם בראשונה על לב המבדך והיתה יצחק מפחד חפץ להוריש ברכה לעשו שתתלונן כבלומר ולעשיר כשישראל השיב לו כל שום אשעבדי אחפשם מפני שראה כי שלח עבדו ישן ה. אבל בברכת עשו לא מאוך לו ויתן ויתן לך האלקים כי כשאמר יצחק ליעקב ויתן לך האלקים מברכתי לך ז' מרן את ברכת אברהם כי לירשתך את מרן אשר נתן לקי לאברהם כלומר בדין שקבלתי שפע ברכות ומעלה בפני מי שהוא ראוי לקבלם ואתה ראוי לקבלם שהרי עשית חקותי ותורותי לכן אמר כאשר תגיל כשיעברו ישראל את התורה לא כי מאחרין העבודה עולה בפני עצמה עם חטאון אחם ולמה יהיה לך מתי העבודה שמעכבת ותגיל שעלה תגיל. הוי אז על תגיל. יתר כלומר שיש מעשה אחת עקולה כנגד כל המצות והיתה עכ שהמעלה בעבד טובה בעבד הטרה כלה מה שעלה תגיל אז. ולכן בשקבלו שמי את התורה ועמדו על הר סיני והרי שבע ושמונה ברכות וקללות אם אברכך היו על תנאי שיקיימו את התורה אז היו בברוך. ואם לאו היו צאורור ואיה עכ אמור אשר לא יקיים את כל דברי התורה הזאת. ולזה כוונה המאמר והיה כאשר תגיל ותתלונן על הברכות הנתונות ליעקב והנה זרש שעבד נתורה ואין אורור מיוחס בברוך כל בברכתי יצחק אבינו אז ומברכת עשו כלומר מחזור ברכה שמכסתא שלה ותשוב נישנה. כל על כי המח שבה מטר עליהם בראשונה על לב המבדך והיתה יצחק מפחד חפץ להוריש ברכה לעשו שתתלונן כבלומר ולעשיר כשישראל השיב לו כל שום אשעבדי אחפשם מפני שראה כי שלח עבדו

ואהב משל השמיים נאמנה ואהב מושל כלום ליבה מושל ליבה
נוהו מושל עליהן וכן שני עזאזים יש שאלם אל בשתי לידות
ליבה הכתוב כלאחר ונשמעין נבה על עזאזין שני מיקלטות. ואם אתה
כאן הלאהו והוסיף ו נדולה על על לידת לידו אשר ניך דאטונה
וזהו ישקב. וזהו על ידך אחרון לכל מוספת עין אחי רב. ושתף נשתף
תפיסות תפיסה רומני אחת כיתי קלפטרון ואחת ביתי יוסף ושתפי
ישראל נהליהו והט לאחרון נהלי.הו אין מינן מלכי מיניבו אחרכי
ואי מיניבו מלכי מינן אחפרכי שטרי ש ותרתין שעין קלון בגימעותא
יקוד נהלי. ישר ולבסוף מישתעבדו נהו מישקרון לרוש ויתי נשוה
ושלה ואנשה לנעדך ולבסוף לרוש יעבוד עת אחרו לפני עבדון קדי
לך נתקו.ס ורב יעבד לעשר שע נש נבורי ישראל..

בן בעל האחרוני אחי רבקה אם יעקב ועשו. יש מן הוערות לוקחדורות
לפני יודע היה מלמלמן זה הסמוך. ואולם בגימ רבקה שקר עקב
לידת יעקב כבחו אחיו ועל ידי שהיה כאן לו הברכות
כי עתה נהליהו ע לאן קים יצחק הברכות נתוחלפו כרעתך
הראויות לתת לעשו לה.ות לידת מיעא ונתהב בעיני אביו. ומתחר
ויעקב עשו לאחפטרו לאחפטרו אחת יעקב עשתה מיכנה הקין
נגה קנדול..

64

פרשת ויצא יעקב

ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה

פרש"י שהשבעה שהשביעו אברהם ליצחק ויצחק ליעקב

מכ"ש וי"ל שהנה בוה יש שתין בהנסת שמו לקבורה לו שהיא
מבוטלת וזהו הר המוריה:

אבל בשכם יצחק לא שהי לכן שהעבד במקום שהתחילו בו ל
ועוד כי הר המוריה שהיו אבותיו מצויים והיה להתבטל
ביתא כתי ל המקום אשר נשא שם אחיהו נתחלה בין ביתא כו'
מרחוק. ולמן מהמקום הר המוריה משרחוק נו הלקים. וכן בי
מקום שהיה מיקרי. אבל בי הר המוריה כתי והיה מתר המקו
על מקום שכם להתבטל שלשם יעקב. וי"ל מקום שכם מיקרי
שהתבטל בו מדרשים בימות בי מדרשים ושבו מנשם שהיו
מקום שכם שם בן של מקום שכם ועוד כי זהו מקום
נשכח מחר וזהו הר המוריה שם בו והיה מתר המקום מיוחס.
ופתח במקום לא הזכיר הכתוב בתי זה מקום שקבלו הנזכר
מקום.

הכה לא שמעו והיה ישקב ... כ

בשיר. והיה מת עשו זה בנה מה לכתן שנתנם לאוחה ואיתמה עקב
מנ עליקי. כמו מאברהם. והיה מאחר בשליש והיה שאחר שם עליק
שם מת הכי. ישחתה עליק ליעקב שנשה רושם וכל שכן כי ליכן
כיעקב והיה ישקב ושלח לקחם לנשים. שהרי. ישחק ורבקה נשלחו
לעליק. מה ליכתי אז הוי לשחתה עליק שנשה. מקום קרקע
מה אומר כי ליכתי מת עליק באוכלי והיה זיוה וכאן בשלהם
נמי ואמי לשם בי. ישקב נשם מאחבים להבות עקב. ולא תניח
לשמש ישחתה עליק שנשה רושם ... וי"ל לולא הוה הכי
בהו ולא משמש הוה שר השת שכלי הוה רבו ליעקב מלבהו ל

בידים רקנות אמר אליעזר עבד אברהם כו' ובידי אין כלום. הולך
לזה רא"ה כי לפי' ראשון איך יתיישב הפסוק. שאמר וישק אבל ויבך
בענין קבורה ואמ' זה לדמיה לזה ויותר היה נכון לפרש ויבך על
שופרא דקא בלי בארעא כדאמ' בגמ' בע"ז ר' עקיבא ראה אשתו
של טורנוסרופוס רק שחק ובכה רק דאתיא מטיפה סרוחה שחק
דעתיד לאגיורה ולהנסבא ליה למתגיירה בכה על שופרא דבלי בארעא. ועוד
מה ראה יעקב שנשק לרחל ואילו באליעזר לא נשק לה אמר כי קטנה
ממנו מתנות ויעקב לא נתן לה מאומה. ואומר לכן פי' שצפה ב
ברוח הקדש שתהא לו לאשה ולכן נשק לה ובכה נ"כ שאין נכנסת
עמו בקבורה ולכן בכה. אבל לפי רא"ה שבא בידים רקנות רוצה
יותר לענין הנביאה דאילו העבד נתן והוא לא נתן דורנות כראוי
לו אחרי נשק לה. כי מה ענין אבל נערה יפת תאר כמוה בענין
רוח הקדש להפוס דעתה ומה לא לולה בעסקי קבורה הלא ברוח
היתה מתאוה אל המתנות כי ידעה שכן הורגלו בענין רבקה
ותבייש בזה יעקב והגיד לה ולכן אמר ויבך שבא בידים רקנות
אליפז בן עשו שרדפו ויקח את כל ממונו מידו ..

ותאמר לאה נתן לי אלקי' שכרי כו'. תמוה למה לא אמר כמו שהתחיל בתחלת
הפסוק שנא' ותאמר אלי תבא כי שכר שכרתיך. ואח"כ היה לו
לומר כי נתן ה' שכרי תחת דודאי בני ותקרא שמו יששכר כי מה
ענין נתתי שפחתי לערוך מאמר הקודם ממנו. ונ"ל כי
כוונתה לומר לפי שהכניסה צרתה שפחתה [illegible] בית משכב אישה
לה והיתה מתאוה להעמיד תולדה ובזכות זה הוסיף לה ה' לשכרות
בן שני. כלומר אחותי רחל השכירה והחליפה משכב צדיק תמורת
דודאים והבלים ואני נתתי משכב איש לצרתי למען הרבות לה שכר

שבטים ומשהקבלתי שכר פעולתי לשם שמים׳ לא יתן ה׳
שכר תחת דודאים ומקיר תמורתם׳ היה הבל לכן לא יאמר נתן
אלקים שכרי תחת דודאי׳ כנ״ל׳ ובהיות כי בכל קריאת שמות בני רחל
ולאה אמר על שם אלקי׳ מלבד לוי אשר קראו ה׳ בשמו לוי כדפרש״י
ז״ל׳ לכן לא יאמר ותקרא שמו יששכר על דבר הדודאים ונשכרם
בלתי שם אלקי׳ שנתן לכדו עליו אבל ומה דודאים אין שכרות ולא
תעלה בקס כאשר פי׳ כבר׳׳
הס״ר משם כל שה נקוד וטלוא וגו׳ וטלוא ונקוד בעזים׳ ואת אומר
שינה הכתוב והפך לשונו גבי עזים אמר תחלה טלוא ונקוד ואח״כ אמר
נקוד וטלוא בעזים וחום בכשבים גנוב הוא אתי׳ נ״ל משום הכי
שינה דאלמלא לא אמר כן זולת נקוד וטלוא בעזים הייתי אומר
דמשמע עד דליהוו תרוייהו בגופה ר״ל נקוד עם טלוא׳ והשתא
דאמר טלוא ונקוד ואח״כ נקוד וטלוא בעזים שמע מינה או זה או זה׳
ודבוותא אמר גבי מקלל אביו ואמו הייתי אומר עד דמקלל תרוייהו
לא לחייב קלל אביו ואמו קלל או זה או זה׳ ובזה הדרך תהא
מיושבת קושיא אחרת דאיך לא אמר כן גבי שה כשבים גבי עזים׳
דמשמע דשה תרתי מיני משמע אבל בעזים חד מינא הוי תדע
מדקאמר הפסוק שיהא שה שתי מינים דכתיב כל שה נקוד וטלוא
וכל שה חום בכשבים׳ הוה ליה למימר כל שה נקוד וטלוא וחום
בכשבים׳ אבל בודאי הוא על דרך שאמרנו ולא היה יכול להשמיענו
או זה או זה משום דהוה ליה שה חום בכשבים בלתי נקוד וטלוא
ומשום הכי חזר ואמר גבי עזים נקוד וטלוא לומר לך נקוד וטלוא
דשה דומיא דנקוד וטלוא דעזים ~~נקוד וטלוא דשה~~׳ מה
נקוד וטלוא דעזים או זה או זה אף נקוד וטלוא דשה או זה או זה
משמע׳׳

פרש״י

פרש"י שלקי מברהם קודש ושלקי נחור חול. ישמעאל בישנן שלקי מברהם חול

כוונתו לומר כי היה קטן ברש"י. ומה מה ענין שלקי נחור ושלקי מברהם

היה גם לומר שלקי תרח אבי מברהם אבל מה הוצרך לומר שלקותן

ואחר כך מת אברהם אבינו ויהי כלות וגו'. ויצחק ישב לבר. נראה

בענין שהיו שלקותם עם קדש עם ח חול ניכר להזכיר שם שהוא

ענין ברכותיו כי בהם תלוי כל שלקותו ותוכלתו מה יהיה ובכן יתיישב

מה שלא נתן מלבן לישמעאל בשכבר נשלקו. כי מאחר שלא להזכיר

שם שלקותו השמותה אלהים שם אלהי אחרים לא ישמע על

פיך לא עי' שלא להשתתף בשם עון קון להחשיבה בשוה פעמי.

פרשת וישלח יעקב מלאכים

פרש"י וישלח יעקב מלאכים מה"ת כוונתו לומר אף הלמ"ד כי כשלח
מלאכים רל שלח כאן וישלח משה מלאכים מקלט . ובדרך הקובה
כי החבות המלאכי וכדומה להם אין אלא טובת והשתא הוא לן למיאל
ליה שלו רישו . ואו כי דוב לכתב מלאכים היה לאנשים שלוחים אפי
הכי הכא לרשי סמוכי רחמי לשלוח למלך פיוסה ופעמים מלאכי
לקים הוצרך נוח וישלח יעקב מלאכי משה לכי הוי קרוב ל
הפסוק שלפניה היתה ליה רוב וקרוב קרוב שלישי . ומשלי
לרונצ לחור אחרי רבי להטורת וקודבת לאחוריהן לכתב והיתה
השיר הקרובה אל החלל היכא לאיפלן דוב וקרוב [illegible] מהרי טולין

לא מטלטלין מחלל טוב לך שיתן מעשרו ושלמה ושלח ב
ויברך אותו יברך אותו שם ועד שלא שלמך אינו אומר. יעקב
נשקה ונתחיל ר' אף בלעזי שטוס ועשרה ויהיו כלם יתרואל
ר' על הברכות והשיב לו לא יעקב. אחר עוד שלך כלומר ב
ברכו כבר למעלה כשאמרו לו כי אם ברכתו אמרו לו הודיה
פרש. ויברך אותו שם היה מתחיל לה אותיות לו ולא רצה. ותניא מלמד
ג
נבחר וגו'.
עתה אם בנגר הבכורה ואם בנגר הברכות כשיון אחיר עם לבן
אחרה שעיר. ועל שלה עקרו אלוס והזכיר לו כל מה שיהיה לעם
כעשו שלה עקרו אלוס כל חלק שמותיו בעתיד מתלוקחים עליו
ויעקב עשו מן השלה והוא עוף לזוגיים ושפוך לס ולכן יאמר על
כעשו כל נקרין עשו באחרה שעיר. ועקרו אלוס על שם שלה כעתיד
ואל הגא זה לבדי. כאן מפורש שמשלה כלומר הזכירו בבל שאותיות
ונלחמתם בשמו ושם שירו ואין שלה לו הוכר אלא כאן.
מרגלה שעיר שלה אלוס תיבת מה משמיענו בסמוך זה להזכיר שלה
לא שמעינו שמיר מן שלך אחרה שעיר לא עשו אחיו. אלא שעקרו
ד
קרנא בק לאחר עשה שלוחיו מלאכים ומשרתיו בש ל חי שי
נגן הגיעם הללו בזולה הם אחיו לחיות חשיבות ליעקב משרתיו
ל. אלא מה ל. אלא אנשים אלו שלוחי מלאכים. ומה ענין להאות
הכי. מלאכי משה. וכי תעיר אלו שקיבלו מיכל הכל לעניין
לעלמא אי העיר הקדושה אחרי בחר קודש לכתך והיתה השיר וכל ועשו
בחר קודשנו כלאחרי בך שלוחים לנו ולא רצה. ותניא מלמד

ומעשיהם וזהו שאמרו יעקב לא מלאך כי אם פלוגתא היו ביניהם ר"ש אומרים לעשה כי בפסיעת בפסי אחיאל כי היה המלאכים הוא משה ר"ש שוק הכהן ונתן הנשוא למלאך על ישראל ומאמרו עמי אתה יהיה את בני שלמה על הברכה אשר ברכתם אותה ביחזקאל ומשלחן ומשחתו הוא ברכתם אשר ברכתי את אהרן ואת בניו לאמר כה תברכו את בני ישראל אמרו להם ר"ש בן יוחאי כל המלאכים אמת על המעשים שם והרכבתם ומי הוא המלאך שעשה עמו הנסים והגבורות ואמר לו כבר הודעתי לך בברכת שאמרת לו כבר ואמר היה ברכתו שנאמר לו כבר להודות על ברכות אבינו יעקב ואמר הרי לו לאדם כדי עם נחש בשפתיו ... לא שלמה אחת

והזיקן ואברוב לזקנן גם ישניחו בחיים תם בהאבקו. ומי יתן שיבינו
שקיל לדעת טוב. ואולי להם לחת הטפשים החוחסים בעלות
נבשתינו ולבלות כאחה פעמו של יעקב כשחק מוריגו והיינו בעני
להיות מרוכה ותרופה לכל עון ומעשה נע ונד שהיה בחרן מוינו
כוונת הפסוק לפי שאח המורה לעלות זהו לנר שלח ה' בעקב ונפל
בישראל לא ענין נפילה בשר כל העלות להכי אחתיך רחמיו לפעמים מיסורו
בעשר בן נשקרו שכל מעקרון ועד בעשר העלות יצאו מחקפין וחוקן
בעשר בן נשקרו שכל מעקרון ועד בעשר העלות יצאו מחקפין וחוקן
כשם שהוא משל הבקי חיטין ומחזיק אותו בעשר בעיניו שכ והוא
עלעה על ירכו יורה על ערות. שכל עלות נזק ליוחן הרי הם כמו שעשוי
הקורה נוטריקון הם וזהו ושמל בישרע. ועם הטבח בעוונת העלות שם
כשרצה להוכירו כיה בשם שעשו הם מעשיהם אף מעשיהם בעלות
שלח ומאסתה העלוה והגלחה יקבץ. והמשכיל בין בשתי
שלח ה' בישראל ואח אמרי לשקב אל אחי ישקב ושמל בשלו כי. כוונתו
לדבר מוסגל בעלות עשרת ימים כי קשין ה' וכתיבו להחזיקו שלא
הנשמות עולם שכולן מרוך בל הפסק זה לבד העלות מכפרת עון
ה בחר בו לתן אותו ולהחזיקו לדבר. ישקב בחירו בעולם השפל
להיות מרוכה ותרופה לכל עון ומעשה נע ונד שהיה בחרן מוינו
נבשתינו ולבלות כאחה פעמו של יעקב כשחק מוריגו והיינו בעני
שקיל לדעת טוב. ואולי להם לחת הטפשים החוחסים בעלות
והזיקן ואברוב לזקנן גם ישניחו בחיים תם בהאבקו. ומי יתן שיבינו

והזיקן ומרוב לוקחן נח ישניחו בחיוב תם בהלבקו. ומי יתן שיפילו
שלפי לדעתי טוב. ואני להם לפתח העתיקים המוחסים בעלות
בעשתנו ונפלתיה כפתחה פתנו של יבקש כשחק מוריגו והיינו בדבר
להיותו מרוכה ותרופה לפל עון ומעשה נע ונד שהיה בחלק מוריגו
ביותר הקרוב לבני משפחת המוכה בעלות זה לבד שלח ה' יעקב ונפל
בישראל לא עשין נפילה בישר לא העלות להם מחפץ רחמיו לפתח מיתרו
בישראל בלשון נפילה בעשין בא בראשי פלאי בא שעשה ממקומו ועלה
בצער בן נשקרו ישרי ממקומן ונא בצער העלות יצאו מיתקפין ומיקן
בשין בא משל הקל ומחזיק מוחו בצער כעשין שב והוא
לעלה על ירכו יורה על ערות ישרי. עלות זון ליוחן הרי בא לתן שעשוי
הקורה נוטריקון בא וזהו ונפל בישרא. ועם העטא בעוונות העלות ש
כשרצה להוכירו כיצה בשם שעשין בא פישמיענו מה שעשותו בעלות
שלח ה' ביעקב ולא אמרו לישקב או אל ישקב ונפל בשלו בן. כוונתו
לדבר מוסגל בפעולה עצמית ישן כי חפצן ה' וכוונתו להשלימו עולם
העשוות עולם שהולן לדרך. ישקב בחירו בעולם השפל
ה בחר בו ליתן תורתו ולהשלימו לדרך. ישקב בחירו בעולם השפל
בו ליתן תורתו ולהשלימו לדרך. ישקב בחירו בעולם השפל

ואמנם על כן אמרנו בזה שהרי לפי אפשר כי אפשרות מפני שהוא
שלא יהיה לו ... על ...

ביניהם בעודם בחיים אחרי שנפטרו מן העולם ונפלו בשאול
מלכותו ובזיונותיו ותחת שנעדר מעליהם שרי שם ועם הנה יש ל
כלל שקבלנו האמונות בכאן ובאחרי אם טוב הוא רע הוא עשם ל
קיימים עשנם . אלא ראוי לכל בעל שכל להתבונן ולקבל הקבלות ל
נאון שהכם ושובכם קיימים והעמדות הן המיבעות ומשתלמות אחריהם
שם חפלין . ובבן משרע שהוא מתי מצות עשה היום כי הנה עמדות
עליו ניתן אמונתו ועשה ה מקבלת ובבן מלעשה ומפלאותיו משר הפלגת
מפי משה הנביא ע"ה שהוא אחד מן הנביאים שהיו לפני ואין דומה עליו
הכתוב ומקבל בנה שיודע בהגיעו תעקפו ומקבל של אדם . ומזמים האמונות
בריאת העולם ובשבילות עשה שהיו לפנינו ויעיד בהאמונות השלם שלם כהעת
שהיה נער ועוד בעשו . ולפשוטים מפרשים אחד מהם בורח מפני אחיו ובן עזלה
ועשו ומשפחתו הוי עזלה אחר עזלה . ובישקב כלו . מיון מהאומרים עם
ועקלת אוהבו . וביעקב שהוא עשה שרשרן בהאמונות ועניין
עם אחד אומרים ובקבל הכל מחזקה על הדרכי מחד מיוחד כוראינו
בעניין ואלו הנייה הוא הנייר בבריתי נעשה בריתי מילה עם ; עם ועזונות
ואחר כשרו והרחיבו לעזות תרש ; עם . לעזב תרש כי אם היה ורשך ועתה
בקרבתי והקבלות בעמדות עשה ויחיה אל אחרי אחרים לך לך ויאמרך כי
זאת ביניהם כי בתחלת לפי שהרחיב אוהבו פתח לו בעניין העלעזב

ההוא לא היה מסתפק הקדוש ברוך הוא עד שעשו רחוה ליה
נהלים לעל הברכות אמר ומלמד שעל עשה הקדוש ברוך הוא חופה מאחד הזיון
הברכות בבבל. ואזה אחד כהן הולה נו על הברכות. מכל מה משמעת
ואת אמר אלי אשר לך למשמעת כל מקום שיעתק נו אזה נמצאת מוכיח
הכתוב כי היה מסתפק נופא יפי לך טיה משמעת על אותו לרון ב
יפי לך אמר לך כלומר מאותן יפי שלך כי יש לך. ומאיפה פיו ב
על מנת שאין כל אחד כי לא עשה לא אמר לשקד ולא הולה נו שהות
ביר הקדוש ברוך הוא כי בזמן שעשו לא אמר לשקד ולא הולה נו שהות
הכתוב הברכות היה ריוח יש בהולכה זו שהיו אומרים אותם ולא היו ב
בשעת הברכות היה ריוח יש בהולכה זו שהיו אומרים אותם ולא היו ב
פרש"י. כי לך אמר לך כהן הולה נו על הברכות. ומנין לנזה חוזר שלכהן

שאר מין ומין קדמה כל אחד לעשותו כפלה שאמרה הכתוב. מלמד
שאר שאר לבדו להיות שלש. קדמה אם על כרחך נעלמך נומי עלה
נומי מלקמאי שלש. הן שא אתה נומי מכי שאר שאר מכפתב
נומי מלקמאי שלש. הן שא אתה נומי מכי שאר שאר מכפתב
רק כללו הכל בחלק ואמר לך את כל ההולכים אחרי השלכים: כוונתו
טובתן ולהבי שיהיו נחלתו לך את השלש. והן לא קדמה רבש"י ואמרת
השלש. לך את כל ההולכים אחרי השלכים שאותן בהליכתן לאיבוד שלכי
תשמע נומי שו שאכים אבל אם היו שו ניכו לך את השו לך את
שאר לבד בשעת הסכים לו עבדיו. ויל כתוכרח רש"י נומי כן לפי
מין תשאר שכוונת הפסוק נומר שעשית שו שלכים מין הכלכל אחד
שאר שאר לבדו כל מין ומין לעצמו ואת אמרת שו לו לשלש. לשלכי אי
פרש"י. שלש מיסורין בבבל. שלמה. לט ט

שעשה מיסורין בבבל. שלמה. לט ט

טעשה ב' שקב ונפל בישראל. רבי שלח ה בישקב זה לך ונפל בישראל
לפרסומי. עסא בבל. שלמה כלומר מיסורין בבל חננה מיסורין לכתם רבי

והנה מן היסוד כתב"ק שוב נהך. אצל הנון ועלה אינה מן היסוד
כאן שמושאל תפלתה ושלחה שהוא כאן שלח השני אף שעשה בראו שם
שעשה שהוא כאן שאחר שעיר אצל כאן בעשה הוי כאן שמעה שהוא ב
כל תוכלת שעיה שמי תפלתה השל לה היא בעופה. כאן מלכה ב
פ"ש. נעשה ונלכה כאן שמעה תפלתי. שלחה העיר. לא אפי לאחר בשלמי

שמושאל כשאחרי מן דורות מאתן לאחר יהי לך מן ... מן

כל מולש. לשלמות למסר אחיו ולמסר המלאך בבכ"ת אם מתכון
נוקש דאחרי פ"ש והולה לו נשתי הכרח כלל כלומר אחת עשו ובטל
הברכות. והשתא להכי מיצטריך לאיוקמא יהי לך אשר לך כלומ ב
אם נראתי אי לך הכרח גדול מזה והוי נמי מוליאין רצה עם הולאת
ובוודאי הכא נמי בכה ויתחנן לו נשלחו והוא שפנו ואחז לא משלחם
שם פקחת קנורתכם. אלה היא שלו. כי הכרח וקרי לה מוליש רצה.
עליהם ההר בנייתי ואחז אם אתכם מיקבלי התורה מוטב ואם לאו ב
היהודים כי. שהרי נמיתן תורה כרס ויתיצבו בתחתית ההר מלמעל שכפה
מוליאין דצה לאור. כי שמעלין לקבלנה בימי מרדכי ואסתר שם ק"ו וקבלו
היה רוצה לשלחו. וכן בשעה וישלח קולו רבך. והלוואה לזה אחז כמלוה
מיבעי להכי"ת הני מוליאין על הולאת הברכות שהרי. עי. הכרח שלא
חייבה בכה ויתחנן לו להמתין נלאה רצה. ועל כרחו כרכו פס. ואלו אינו
נה. והכי משמוש דכשאמרו לו יעקב לא אשלחך עד כו. בתחילה המלאך
נך בנוי ה' ניתן לו הברכות שהיה. שלא לוקלו סבב לחוי. הוא לקלו חילו
לשבטה אחז לו כן לתי לבנוי שבטיה לא היה. יעקב מיברחון בלבד שהוא
נעשב להתיתן עד בתצ ושם יולה לו על הברכות. ובודאי לא נבדלו
בני. ויברכהו שם ... ל"ל לתכי הוצרך לומר כן לפי שאל מלאך

בהיות לעל הברכות אחר שברכה ועלתי פס בלתי ראוי כלל כאחרים.

כב. שקב הכוונה הפקר. שעשה אותו ומשמע שעשה להעמ"ל
בשיח שתיה מילס ואין היה כאן לין לין. ומשמע זה לא היו מומרי
נמוכים כנ"ל ביוליס. ושוב מלאתי תני לא אותה ל שאשה מכ
על מהר ומתן ואתנה כאשר תמהרון אל. שר כ שתלש לה ות ל
והרי הוא רוצה לקחת אותה בכסף בשטר וכיוצא כשאר אלו הרגן
הוא לל ואת לא מיידי. ועיי כמה לעיל טעותא טלס כ אין יאמר לל
לל בשום תשמי: והשתאיי הטפטיס האלה חשבו כ הכא הפקר
וברישא לא היה אשל לך שהרי לא לקחוה מילס אלא כן אין כאן מעשה
ועוזל עקרא כאלו ניקנל את החבית מיד הלקח. אלא לל אי מיל לך
ואף להם חכמה. כ אלי טיך לומי לל על אלא אחל אלינו לל
שלא בדעתיה והרי לל הוא בילס. ואי יתן החרש יחרישון ל
הכוונה הפקר: יש מהמפרי שכוונת רשי לומי הפקר בלומי ואי בו חשוש
שיר שכם שהוא כאלו נעשה שכם בחצה בית לחם כאלו שלקח לחם חצה לחל
מתוכן אין החפציס אותה אחרת כאלו שהפקירה אלו שאחל רשי. לל ל
יש אומרים משמשוש לכן החברי הראשונים לא היו מיפשיקין והעתיקו
לל בפומבי: הלא שני אחרונה. ופל להוסיף לל אלא כ בתחלת העניב
וכן משמשה הטורש שמוש והלקח שמוש פשוטה ואלא הכ הוסיף אות
שהשיש. כל והלקח היא פשוטה ואלא הכ מוסיף לל בסוף הענה
ואלא יתירה היתה אומרת שהיא לם בן פשוטה לכך הצית אלדלה ל
שמוש ושלחה שלח. אלא אתהלה מוסיף אותיות הפשוטה על היסוד
מצוה שלא כדי לבי נפשה ונעבה: ול לאי לומיל זה לזה לשמשה השוכל
פרש. אתהלה לא יתיר כאן אלדלה אלד אשמועה אשמועה. ואלא לאה שיהא לאי
שהתרה ושלך נשון רב...

מאמרו על פעל שעבר. וזהו נראה לענין כי לא היה לשתק שבצה ושלח ל
עגלה על כרחם. ושלל לנערי יהם היה רצוי לומר הניחו אותה ולא תבו
אותה טהרי בילם היתה בבר. ובמה שכתב ויקח אותה לקחה לנערים
החתי־טבים על נמה כזכתב רשי למו קח את העגלים או כי יקח אי־ש
אשה. אבל אין כאן נגד. ואולם רצוי לכל לענין שמל להרבן הלנערים
הרחוקים אין היושר ולקרב את הקחמות והבנין. על שצוולתי שלא תאמרו
הבזוה עקבת מרים משוסי לנו שייך לנזכר כן בי־ה בפעלה ורוצה לקחת
אותה ל לאשה כמו שכ קח ל את הי־לדה הזאת לאשה. כי בזמן ההוא
נוקחים נשים בקופין ההוא אדם מוצא אשה בשוק ומביאה לביתו והי
ל לאשה בלא שטרות לה מאחר אחר ולא שדוכים אחריים. ואל זאת
את הויתן נפקיא בריה דל זונה. ואפילם כוותנו נזהר הפקר בלבד ל
השלח בלתי רשות בעלם והוי רשות כל אדם יאמר הפקר. ועל
פה שהקבילו בם. שקבל לא היה על שעבב אותה כי בכן לא היה
שנוסף אבל הקפילו על ושעב שלא כדרכה. כי אין רצוי לומר בכן לא
בא שלא כדרכה לאלי שאנוכי אל אחטא בן לא שמא על אשתי שלא
כדרכה חייב מיתה ולבן באשתו ולא שלא כדרכה. והכא נמי ויעשה
שלא עשם אישות ולבקות נקרא הפקר כאלו לא נעשו בם לא על שלא
כדרכה. ומשום הכי קאמר את אחותנו כתרגם יה אחתנא. ולא עם
אחתנו דהא שלא כדרכה לשרצ שרי. כדאמרינן בנדה משכבי אשה
שהי אותה טהרי בילם היתה בבר. ובמה טהרי ויקח אותה לקחה לנערים
עגלה על כרחם. ושלל לנערים היה רצוי לומר הניחו אותה ולא תבו
אמרו על פעל שעבר. וזהו נראה לענין כי לא היה לשתק שבצה ושלח ל

על מנת שלא יהיה. אבל בשאר ומתן ואתנה לך שלא תלך
אחותנו כלומר בתך לשבעין הלזון ומתלכלכין, ומה שאמר הנני
אלא נכל הקלקלים הוי ההפקרי. לכן אמרו הכוונה, עשה זה החינוך
והוו להו אין עמהם שתשמש ה' מצות ושלהם שמו לא תחיה כל נשמה
יהיו להו עמהם מותר. לכן אמרו בס' עקב הכוונה, עשה
את אחותנו כלומר בשאר בנותיהם שהם בהפקר שקם בכלל לא
תחיה כל נשמה כי תקיה אלישועה למופקר דמו. ומשום הכי
את אחותנו ולא עם אחותנו כי הוא, עשה אחותנו הפקר כיוון
ולא עם אחותנו למיגר מיגה הפקר ואמר כי. יקחה בקדושים לגיל
מעשיו של שרל וד כלום לגלות תפסי דה קדושים כלל אלא לבל הפי
הוי ההפקר. ולכן כתב וידאו של העבר בשלא לגלות הוי להיותם בשחיטה
בה הפקרים ונתנם מצות התיר לעשם ההפקר לכן בשחו שצוה
ל בהם ולהרגם. וזהו בשחו שבשחו על כחו של זקן לא כחו ומיתתו
ו היא השעושה שבשעת מצות שתן ל שמשם הלגו כיל לשהם
ישרל לן בס ישקב והוי כלל הלמון של הכוונה להיותה מחתיו
קלוש"ם של אותן של ערל בלום. ושל דבריה קטילת הוי. ומלקוח
תנו את אותה ל. שאשה מובלל למושקלת הוה שלא לעשם מישורת
אלא נכל הקלקלים הוי ההפקרי. לכן אמרו הכוונה, עשה זה החינוך
על מנה שלא יהיה. אבל בשאר ומתן ואתנה לך שלא תלך

ולכלה שרי. והנה כל עשן הם מידה נערות וכן פרש"י ב"ב וכן לא יעשה
נעניות הכתובות ובני מ נערו שעמן על הערות מידה הוא בגל ומלא
עין. על לא אמי ולא הזכיר כאן בשום עניין אבל האמת שהלבר תלוי
בזה עשה כרש"י. ואף נראה לחזק ולכן בשחטו ולא בשחטת חבירו
הבזונה
ולכן ולא שלא כדרכה להיו פשוט שלה כיחמא בבמ. הכא הכלה לל
הפקר בהברית כלומר לעי לגא היו נפקעו נדה. ולל השקר אשום
לחמור ושפס הוו להו נשיקי האלן לחני ואי. יהין עלהם עיטש. ועי
והוו להו אין עמהם שתשמש ה' מצות ושלהם שמו לא תחיה כל נשמה
אלא הוו להו השקר ולמש מותר. לכן אמרו בס' עקב הכוונה, עשה
את אחותנו כלומר בשאר בנותיהם שהם בהפקר שקם בכלל לא
תחיה כל נשמה כי תקיה אלישועה למופקר דמו. ומשום הכי את
את אחותנו ולא עם אחותנו כי הוא, עשה אחותנו הפקר כיוון
ולא עם אחותנו למיגר מיגה הפקר ואמר כי. יקחה בקדושים לגיל
מעשיו של שרל וד כלום לגלות תפסי דה קדושים כלל אלא לבל הפי
הוי ההפקר. ולכן כתב וידאו של העבר בשלא לגלות הוי להיותם בשחיטה
בה הפקרים ונתנם מצות התיר לעשם ההפקר לכן בשחו שצוה
ל בהם ולהרגם. וזהו בשחו שבשחו על כחו של זקן לא כחו ומיתתו
ו היא השעושה שבשעת מצות שתן ל שמשם הלגו כיל לשהם
ישרל לן בס ישקב והוי כלל הלמון של הכוונה להיותה מחתיו
קלוש"ם של אותן של ערל בלום. ושל דבריה קטילת הוי. ומלקוח
תנו את אותה ל. שאשה מובלל למושקלת הוה שלא לעשם מישורת

כעין יתן בחתיבה. וזהו שהקפידו בט יעקב מאחרון על זה הכוונה
עם מחשבתו לעזוב דהוא ראוה. ראוה כי הלבי טיהו. הכוונה שהי לראובן
בשתי שנים אלף לראובת בשתי שנים הבאו שני לראובת השם בשתי שניה
צדק לבי. ראוה כל זכורך בלבך שבעו לראובת כך בעו ירצאוה היה לראובת
לה כל זה הני אומרי שלמתה נראות בבנות האדם לבי בי לראובת כראוה
הזה המכונה. שם ותעלו ליה. ותחם וירא אותה שכם כלומר מי בעם
המתגים בתקון בנה אצל בת שכם. לא משוש. שחשבה בעם שהיה
שרי. לא הכינה שעשה בכך אחר בתעשה יחיד אחר בתקרה. לקבל
מי שהיה לא היה אומר אלמלי שהיה בתקרה. לא משוש. שחשבה בעם לה היתה
אין כראוה זוה כלומר מעשה הפקר הוא כמו בשעשה זוה לא שעם בעם 2
מצי רק בתוספת לבל ובדומת שתשלעם הלאן ויה ואם לא שרי זוה
חייבה התורה ממון ועם מלקות בשביל שזה לא בוה תמיד ואינו
בעלו להקון לבל ומלאכה האדם ויה ועם מעשה יחיד ואונס ומפתה
שמעם להיה מעשה יחיד. כראוה פלוני או מפתה יכול שיהיו שניה
לא הכוונה כראוין זוה שבעלה שעם בעם מישות אבל לא זוה
וכן פסק הספק בעלו דעם תהיה קלעה. ונכון כי רש. הכוונה התקר
שעם בעם מישות שהיחלת עשיה בכל בוטות אבל מעשה. יחיד לא
תחלל בתך להזונותה זה המוסר בתו בעם מישות וכן המוסרת עצמה
תקרון רק בתוכיה שעשה מדעתה בכל או מדעתת אביה כראוה. אל
לאומר אם לעשה ל. כי בתעשה יחיד לא תקרון זוה שהרי קלעה לא
כעין יתן בחתיבה. וזהו שהקפידו בט יעקב מאחרון על זה הכוונה

ויאמר הנשך לו אבא לנוכח פניכם עיניכם כיוצא הזונות מוכנות
נכל נאנן יקראון זונה וקדשה שהם עבעלותיו כין לפסול להן כין לכל
אדם הכל אחד עין וזה נראה כי שקר עין עין

ויעקב בן יצחק אחיו ואת שכם כו׳ ואת תיך לבדו בן יעקב לפני אביו
ובפני אחיהם. הא אמרי׳ בני לבן ובתואל. לבן רשע היה לבדו לפני ב
מצוי. והכא הכא כתי׳ ויאמרו שכם אל אחיה ואל אחיה כו׳. וכן ויהי
חמור אבי שכם ש׳ יעקב לאבר אחרת וילבר אחת פרי. שאלו היה יעקב
כפשוטה ... ונ׳ל כי ראו בני יעקב שהדבר היה תלוי בהן שאחרי
כן היה רוצה להשיב הון עם והתעסק יעקב עם נאם ואלך לאחר ב
ביאתם לא היה רוצה להשיב לבר. תרוש לבדולתי כן הוא לעשל לרוך זה
יתישב קושי׳ אחרת דכתי׳ ויהי חמור ש׳ יעקב לאבר אחת. מאחר
הפסיק העניין ואמר ובני יעקב באו מן השדה ואחר אמי וילבר
חמור אחת היה לו לומר אחר ואחר. יעקב של שכם ובני יעקב
באו מן השדה ואחר אמי וילבר אחת. אלא ולפי כיון שיצא לבר
אל יעקב ולא השיב לו רצו בני שהדבר תלוי בהם. לכן ושמע ויעקו
בנו כפי שרצו הבנים ... ש׳ש׳

הפירו את אלקי הנכר אשר בתוככם. ואלו ואלו המרים יעקב בזמן
שהם אלקי נכר מן והלא כני יעקב הן צדיקי ומשמרים מעשה והרי
היו לפרוה בהמה ומיך הניחו תשובה ש׳ בתוכם. וכי תימא הכא
עבודה

ענין אלו העבר. ולי כי מזקב שברי. ענין שם עשאוס — ע"ש [illegible]
כוונת נוסי אצל שכם שלי לו שם בעיר. ואחת היה שעין שמיה אצל
אותם יעקב תחת האלה אשר עם שכם. ועם שכם
שהיו שם עיר כבר כל אלה ומשרה. לא השעין הנח מלשכת ויעמין
שלו מפני אימור עין ... ותחת האלה אשר עם שכם. ילמ
עבר עשר הטבחים. אלף כאן והחליטו לו להסירם מכל וכל ולא ועשו
שלה עבודה הסיר משנו בנין הטמים הזה בנין. את עבודת בהיותו
ויחלק שמעון ויוסף היה הסירם מכל וכל בשבעל מלחמת
העמים ונכון פי שמע יש שכם כפנות מעין והניח מסורה. וכו' ברומה
ולטמא כל ז' כעמיהם את אלה ממתי מישראל חילוף בנים בשכל
מפני שמלחמה שפי והטהרו מעון אלה לא ישרך עולת כבים כנים
פרש. והחלפו שמלותיכם. שמא יש בכם כעות מעין. הוסרו רש. נוסי כן

ישקב בידך מאומה אין הכסף והזהרו מעין לא יתקלקל לשמאלה ע
עין שע שלך חברו. ואפי הכי קאמר הסירו לכך העבר כי. משום לא
כשתעמיד עליהם והרגים ויהיו קל בי מכשול עין בעל כלחו ומכעל
שנא. ישקב עשו שפחסו אותם נוכרי בנו שכם וכעלוס בשם ב
בשכ

פרש. וישב יעקב
בשנה קפ
אחר ואח
תמוך אח
שיהיק

פרשת וישב יעקב בארץ

פרש"י וישב יעקב אחר שפתח לו יוסף עשו ותולדותיו כו' לא בקש לישב
בשלוה קפץ עליו רוגזו של יוסף ואמר מאחר הסבים רעי לאחיו
אחר ותולה תולדותיו ואם הפי הראשון היה מתפרנס ומשום הכי פי'
במעון אחריו וכו' עמה הוכרך לאחוז לאחור לעמוד. ל"ל משום
שהיקשה לפי' הראשון הא נמי שאחר שעשו ישקב ותולדותיו ראין אחוזה

שהוא בר המוריה ... עכ"ל

נתפלא כאיך המקום אשר שמו שם אז וירא את המקום מרחוק
וזה זכרו לעור עור. אבל בשלמא אי נימא שקן שכם בתחילתם הוא מובה
אלא עכ"ב לעור לדברי שהוא מיקום לפני שעורתו, זה שמוע לשונם
ואם אי נימא שכם הזכיר כאן ויצא שכחה. ועוד כתי אין עוד לא מצאתם שם
נימצאו לו מ"ש והנה תושבי כנ' ואתה ילך אחר אחרון ויתבאתם בדותן.
להזכיר בראשונה שכם מאחר שלא היו שם אחרון לא היה לריך עוד כן
מאחר שעשה לו אחרון בשכם וכן עשה. ל"ל משום שאי אפשר

פרש. ויצא שכחה מיקום לפרשיות ואלו הם הכריזו רש. לפרשכן
החלק עתה שם רפי אחרי. בר אחים הוא ליה. עכ"ל.
מאחר שיהיו אלה יקחו בן וקונים ואת לו לכן אחי לא אחבל לפי
דומה לו. הצרך לומר דא לפי שהיה קן לפי המקום והיו בשמיו לעשר
כי בן זקונים הוא לו שעלה לו בעת זקנותו. לא שהיה זיון לקינא שלו

פרש. ויצא מיקום לפרשיות ושעמד הקדוש בראשי"ם. עכ"ל
בשלה. לכן ואלה תולדות פי' כלומר התחלת סדרתו יוסף להולכו
ולהם הסבו רש. אחר בראו ואלה תולדות יעקב יוסף בקש לישב
בשלוה אם בעושר בראוי ובלק אחת עשוהם ובלומה להם וכו'.
בשלוה אם בעושר בראוי ובלק אחת עשוהם ובלומה להם וכו'.
מבוטה בים קטן עליו כעין של יוסף כי היה שהאבות היו שלם
בארץ מגורי אבותיו ולהם ליעקב רש. ואתה בקש לישב בשלוה בעולם עתה
ושם שלוה אינו היה לו בעולם ישב ישקב בארץ אשר אבין אז ויצב ישקב
שהזכיר כאן שוב כעשן וכי עליון לא ילשבו שהיה ועשב עתה כעין
היה לו להתחיל אלה תולדות שהוא התחלת סיפורם מה שכתוב ז

ולכן לא נשמע מיטרחת כי לא היה מסכים בשום פנים ואופן
לס בו. לכן אמר לא כן. כלומר שהיה שרוי בכעס על בלבול פו
הדבר אל מבין שהוא הולך שמה שהוא רוצה שם. ומכ אין שלוח ב
ומיהולת הדבר ההוא. ושל עשמעתי אין לא היו מחוין. ראים כן. ב
אל מבין. אין יתבין שהלך אל מבין ושוב מת העשר במקום הסבה
עמי לא כי לפי ראשון היה ק מאחר שהפסוק מושל עליו למען השיב
אתאבין. לא שהיה שלוחו ובאמתתו של בלבול יגיע מעשו. הוצרך
פרש. וישב ראובן אל הבור ובמכירתו לא היה שם שהלך יוסף לבדו שמעת
וזהו נפשנו ויזה כי בקשו להורגו ל מ"ש.
בן המחוה. לקיומם מדים יחד היו בחשבון זה. ב הגון והם לא רצו
או מבינה אלא ולאו. נראשת אחת הפסוק שמשו ויזה לא שמעו שמעון
והיה לא היו שמה ויוסף הלך שמשו. ועוד כי היה לו לומר שמעו אחי
אשר שולו שם אחיו אם היה מעשה בשדה ואיך ידעו שמשו ויזה
ק לו מאחר שאחי הפסוק ומיאשהו אינו כי אלא לא הוא היה הקול
פרש. נמשו ויזה הפיעו שמעון בין המחוה הוכרח רש. לפרש כן כי היה

ל מ"ש.

להשמיענו מהון מ"ש
של שמו אלא נגלע הוא שהוא אין לא מראש תאכלו ואלא יקרא אינו זולת
שפרשם כתי והיה הלוא יוסף יקראו בשם ובתאר. אלא בתעלוך
ויברהם. מה שהוא מעשה כי. אחר זה תמיד נשמעו. וכן כאברהם והיה שלשה אנשים
זה תמיד נשמעו. מדי ראשון נשם קריה אינו שאל אחר לתשלה היה להעמיד
ואחריו זה שרו של שלו כי שקראת אינו. ואין מילואתי לה שמה
פרש. ויתאמרו אינו זה יוסף. ומלת והרי בישקב כתי ויקחכן אינו שמו

אין מיושב כל כך לשון תוספתא בדבר שאין עתן עליו אין יכול
קרוב הוא לעשות תוספתא מדבר שאין עתן עליו ומוסיף
לו אפי׳ כי כאן אין שייך לשון תוספתא על מדבר אחר. ערוך
אחרת מלא תוספתא ומוסיף עליו כלום קרוב לעשות תוספתא
אחרת אלא תוספתא מדבר אחר מלא תוספתא ומוסיף עליו
לומר כן לפלוג רבי ושמעון חלק אחר מלא תוספתא ומוסיף עליו
אפשר לומר הוה ידע ר׳ מאי סיפא דקתני אפי׳ כי הכי ניחוש
הכי ניחוש שמא לעשות צרכיו שמא ולמי הוה ידע ר׳ מאי סיפא
עמוס הבא כי מעמוס הזה הרי שמיר כל מה שטעל לעיר עד

מרש׳ הבא מן הכיס שעתיך ולעתיד לבא כל לשון הבא לשון הבאה הוא חוץ
מלשון שיש לתרגם בלשון נתינה. וחוץ מאותם שעל האמונה כגם קרוב
לשון נתינה הם. ונאמר הוא עשם אחרי כן רש״י. הוא שלא מדי בארבעים
לעיר כגם קרובים לשון נתינה וגם לשון הזמנה חוץ מאלקום כו׳ ואין
הוא ראוי כאן יותר מכל הבא שהוכרח להתרגם לעיר כל הלביאים
החלה. ויל משום דכל המחברי הן מחברי לשון זכר ונכשלין אחר
לנקבה היה לו לומר הבי מן ומה נראה שהמעתיק הוחלף משמשתא
לנקבה צלשון הזמנה ולכן אמר משי. כל הבא לשון הזמנה ל
מיוחסת בכוונת הזמנה בכל מקום חוץ מאלקום שיש לתרגם בלשון
מרש׳ ולא זכר שמו והלא הזכרון

מרש׳ הנכתבות ותשר

עמוד נשון

ג"ז נמי נשון עטיה וחולם קרוב הוא וכן כלם המפורשי בנשון הזמנה:

פרש. הוציאוה ותשרף אמי מפרש מקשקה בתע שלא שם היתה כו' ואלה אין
לנוה בשריפה בלי עריפ ובלאי התירוה כי בולאי עשה מנשון הפסוק
שלא היו יודעים לפי חילוקי וטעמיו כו' ויאמרו לא היתה בזה קדשה ולי
אפי שהלוה היה פרוץ בעריות לערך שעה היה לן וה שינוה כן. דהכי
מייתי בגמ' פסכת סנהדרין מנשה במלם אחל שהשיח אשתו תחת
תמה והכזאוהו לפי והקוהו ולא שהיה רוצי לכך לא שהשה שכיכ
לכך שהיו עבודים בשריפ בלי חכון ושונאי שלא בין ומשום שהיתלל
אות צבכין למוה לפי ערך שעה בשריפ כאילו היה עגליפ והתלמה
תלוי למשום כן קראו לכך פרץ מלבי שעם עלה להליל בפסוק אלה
פרצת עלך פרץ אויל לן שהיפ שעם שלפ מורה פרץ מלשון פרוץ
הלוי בעריות וזהו מה פרצת עלך פרץ בלשון הכתוב אילו פריצת
עובלי.

פרש. ולא זכר שר המשקי אל יוסף וישכחהו שאחר ומן ואל
והלא הזכירו שאחר אל פרשה בידבי החלומות... ול"ל להיל השתעי
ול"כ. אחר קושי זו הכלימו לרש"י עמי כן. כלומי לאם תתלל לומי ל
שיכחו מכל וכל היה לו לבחוב ולא זכר לבא או וישכחהו לבל. ואחש
זו מזה בעה"ר כל היסן לאילן תלי מישעי. בחלל לא לבבות והלא עמי
כיכ ולא זכר הוי מישעי חלא ומחכם אומי וישכחתון הוי תלי מישעי ולי
מישעי אחל מישעי שלא לבבות. ואמי כי כלי היה לכתוב בהלילן בפסוק
את חעלי אנו מיצכי כלי. ואי לא כתב בהלילן הוה מיבעי בעיי. אחלי ל
מישעי אחל מישעי שלא לבבות. ואמי כי כלי היה לכתוב בהלילן בפסוק
לנוה בשריפה בלי עריפ ובלאי התירוה כי בולאי עשה מנשון הפסוק
שלא היו יודעים לפי חילוקי וטעמיו כו' ויאמרו לא היתה בזה קדשה ולי
לפי שהלוה היה פרוץ בעריות לערך שעה היה לן וה שינוה כן. דהכי
מייתי בגמ' פסכת סנהדרין מנשה במלם אחל שהשיח אשתו תחת
תמה והכזאוהו לפי והקוהו ולא שהיה רוצי לכך לא שהשה שכיכ
לכך שהיו עבודים בשריפ בלי חכון ושונאי שלא בין ומשום שהיתלל
אות צבכין למוה לפי ערך שעה בשריפ כאילו היה עגליפ והתלמה
תלוי למשום כן קראו לכך פרץ מלבי שעם עלה להליל בפסוק אלה
פרצת עלך פרץ אויל לן שהיפ שעם שלפ מורה פרץ מלשון פרוץ
הלוי בעריות וזהו מה פרצת עלך פרץ בלשון הכתוב אילו פריצת
עובלי.

פרש. ולא זכר שר המשקי אל יוסף וישכחהו שאחר ומן ואל
והלא הזכירו שאחר אל פרשה בידבי החלומות... ול"ל להיל השתעי
ול"כ. אחר קושי זו הכלימו לרש"י עמי כן. כלומי לאם תתלל לומי ל
שיכחו מכל וכל היה לו לבחוב ולא זכר לבא או וישכחהו לבל. ואחש
זו מזה בעה"ר כל היסן לאילן תלי מישעי. בחלל לא לבבות והלא עמי
כיכ ולא זכר הוי מישעי חלא ומחכם אומי וישכחתון הוי תלי מישעי ולי
מישעי אחל מישעי שלא לבבות. ואמי כי כלי היה לכתוב בהלילן בפסוק

כלל תוכן ..

ונאמר כי אם בשנת הרעב בכל מקום שבעבור הרעב כשיש שבעבור היה מוכרים לו מרעה בשום פעם ואם לא כי דבר התלוותיו אלה נעזבה בהלה ולא יוכלו לעמוד מפני הרעב ולא יעשה כן כלל

מעולם אל פרעה להוציאו מן הספר ולבקש על עמנו כאשר התחנן לו ואמר כי אם זכרתני אתי כאשר יטיב עמך והזכרתני כי. והוא לא עשה כן כלל

ראשון להבין סוף דבר מאורעותיו וזהו וישכחהו כי לא היה מזכירו אבל צדקי חשב להניח שמו כאשר מאדנו בספרות היותו מאמינו ל ואל להזכירו כל שקר בעניין חשוב ושונע מעלה כזה לעבד המלך

מאדנו וקפץ כי היה רשע מאד ושונא היקולי שחות היה לו לשחוק כי דבר תימה הוא מדוע שלא לו דעה אחרת טובה לנגוע לפני המלך מוטב לדבריו וזהו וישחקון. ומזה הדרך תהיה מוענשת קונים מאחרת עכ: לדבריו וזהו וישחקון. ומזה הדרך תהיה מוענשת קונים מאחרת שכך נעשתי רשעו תהיה שלו ולא שיוסף מעצ שאל רחוי לקבל גדולה עצב. כלומר וזה ראוי לגדולה ומכל כל הגדולה והעובדה מחק המלך שלם לעשות פתרי חלומו. ולו היה כוונתו להשפיל יוסף בחשבונו ושר עבד ל ואל השפיל פתרי חלומו ל לעשותם של יוסף בתכונן בזולת להגדיל שהיו שחשב לחזר אחרי היותו הוא המושלח מיש פותר אחרים למלך בזולתי: הטב ישיב שהיו גדולתו במעלה על כל הטרף כי אלה רוב חפלנו ותלונתו

פותר חלומות ל לעשותם של יוסף בתכונן זולת להגדיל שהיו שהיה מרעה כאילו היה שונא לו או מבקש רעתו. וזה כי אפי כי אחי לפני פרעה אלהיך הזכיר פרעה בלשון בזוי שאמר שם אחינו ושר עבדך. על השתדל להיות לו ואמרו והשיבך על כנך בחשבון הראשון. והוא הסהר עם שר האופה בעצמו. ושתיו והוא בשרו והגיד לו ישראל נגדולתו ואחר זמן הלך כי לא נפל לו חמל אשר יחויב בו כשהיה אסור בבית לבדך אל המלך כאמור שם יוסף ובשחזו וזהו בו ביום ... וישכחהו

בו ביום ואחר זמן עד עידן חלוותיו פרעה. ואולם כאחרו את השלח אח היה מזכיר אח מזכיר היום פי השיגיו חשתו היה מזכיר אבל יוסף לא היה מזכיר

ואחר זמן נעלם מיכח שהיה בספון להיות והיה היה ואינ תקן ואח

77

mag: et honorando S padre: apeke
skomo io uolgo á veneke ala tiuea de

פרשת ויהי מקץ שנתים ימים

פרש"י ויהי מקץ כתב העמק דבר סתום הוא ואין לו פתרון כל עוד שלא נמצא לו פתרון אחר ואפשר שכוונתו לומר שכל מה שכתב רש"י כאן כל עוד שלא נמצא פתרון אחר שיהא מסתייע ממנו הרי הוא מסתפק בו ואינו מוכרח לומר שהוא פתרון הכתוב ומה שהקשה עליו מדברי רש"י עצמו בפרשת וישב ויהי מקץ שנתים ימים וגו' ופרעה חולם וגו' ועוד כי יש להסתפק כי יתכן שיהא מקץ שנתים ימים מסתעף מן הענין דבר אחר הוא לענין חלום פרעה או לענין שר המשקים ושר האופים ועל זה אין לנו אלא מה שכתב רש"י בפרשת וישב ויהי מקץ נראה לי לומר שהכוונה בזה לומר שלא נתמלאו כל השנים שהיה יוסף בבית האסורים אלא שנתים ימים בלבד ואף על פי כן נקרא מקץ שנתים ימים לפי שבשנתים ימים נתמלאו כל הצרכים שהיו צריכים לבוא קודם שיצא יוסף מבית האסורים ואף על פי שלא נתמלאו כל השנים שהיה יוסף בבית האסורים לא נקרא מקץ שנתים ימים אלא מקץ שנתים ימים בלבד ומה שכתב רש"י בפרשת וישב ויהי מקץ שנתים ימים ופרעה חולם וגו' ועוד כי יש להסתפק כי יתכן שיהא מקץ שנתים ימים מסתעף מן הענין דבר אחר הוא לענין חלום פרעה או לענין שר המשקים ושר האופים ועל זה אין לנו אלא מה שכתב רש"י בפרשת וישב ויהי מקץ נראה לי לומר שהכוונה בזה לומר שלא נתמלאו כל השנים שהיה יוסף בבית האסורים אלא שנתים ימים בלבד ואף על פי כן נקרא מקץ שנתים ימים לפי שבשנתים ימים נתמלאו כל הצרכים שהיו צריכים לבוא קודם שיצא יוסף מבית האסורים ואף על פי שלא נתמלאו כל השנים שהיה יוסף בבית האסורים לא נקרא מקץ שנתים ימים אלא מקץ שנתים ימים בלבד ומה שכתב רש"י בפרשת וישב ויהי מקץ שנתים ימים ופרעה חולם וגו' ועוד כי יש להסתפק כי יתכן שיהא מקץ שנתים ימים מסתעף מן הענין דבר אחר הוא לענין חלום פרעה או לענין שר המשקים ושר האופים ועל זה אין לנו אלא מה שכתב רש"י בפרשת וישב ויהי מקץ נראה לי לומר שהכוונה בזה לומר שלא נתמלאו כל השנים שהיה יוסף בבית האסורים אלא שנתים ימים בלבד ואף על פי כן נקרא מקץ שנתים ימים לפי שבשנתים ימים נתמלאו כל הצרכים שהיו צריכים לבוא קודם שיצא יוסף מבית האסורים ואף על פי שלא נתמלאו כל השנים שהיה יוסף בבית האסורים לא נקרא מקץ שנתים ימים אלא מקץ שנתים ימים בלבד

בו בלבו וזקו ויסר החולה . לכל נפש כמוסרות חרב יין השון ויסר מילין
כי עתה הביאו שלום הבטחה ותתפשקו בבניו ובנשים מעשה חזר
שאינן שמשמיים כי כדברה אחנו יוסי ויאמר אליה אחפם
ויאמר לשום שלם בולחי לדוב לא הבטחה אחות . ואמנם הוא כיון ד
ויאמר אם יאמרו . ואולי כי הוא הלך חולה לא היתה מספרת ולא
תשוב אם יאמרו . העבר השועה הזה הלך חולה והיא הרעה נבשתי ולכל שלום פני בנוסי
בדרך התעלות מידוע בניהן קדוש כי ירחה בולחי . בדבר
בניהן כי לה ויסר החולה . אז ותקרא לאחרי . בחה בלוחי הוכרחה לעלות
כי מקרי . מפר הוא בהמון לעלות חרפתה . וזהו ויכי כראותה כי שכב
השיח בידה . ואחרי כי ראו חולה . ויסף לבושו קדוש חשבה היא לאחור
בניו קדושה היתה להכריחו לבא אליה . ויסר ויאמר החולה וקרעו הבגד ב
ותתפשהו בבגדו ותאמר שכבה עמי . וישוב בניו בידה וזהו קחת
לו להתעלות אל ה הבורין ותשיבו ולא לשר המשקים . וזהו ולא פה
נעשה עין שתי שלש משוש אחרי עשות מעשה כי היה
מי יודע מיכאל וזהו בדעת מאין לאחרי לעשות עדכון עמיה כל ולכן
תפסוח בעלילות ניה פה לא עשיתי מאומה בלוחי לא עשיתי היתה הפקוד
וגם פה לא עשיתי מאומה . כוונתו לומר שאין לו שר המשקי חפצים
הנלאתם נמר בלחיתי ניה וידע הכיתי לעשות ואשפפנו שמה . כתי הטה
נשמעל ותדוייהו פיקנת לחול לישע ואולם הטה בחבי כון ערמית קלטי
כי מפני היה עשוי שתי שנים שנה היינו לאפלין מחורתי לעני כי
ורצון להיותו מאסר בית הסהר . ובולחי כי היה לפי עניד לישע לא ידע

שת שנים יום עשה כי יום מאתמול שהיה פורה מן המעתק לפי שאין
כתוב בו מחר אמת ואמרתי וכו׳. והרי לך שת׳ יום והם
גם הוא היה מלאכה לעשות המשכי הוא המשכן ויצטרכו לפני המלך
שנה כי׳ כ׳. והכל נתן כי מחר יוסף בשנד שלשת מי וכו׳
לעשות על שנין מונחת מי לפה יום עשה יום עשה כשנין מיד לפי מיניני
ועשם עשנם שת שנים עת פתות ועת יותר לפה. כיוצא כי מידכי ה
לעת נפט המלך בלבוש קדוש ורחוץ לקון אותה וזהו ויקי מיקץ ... ש
שאמר לו ועשית עמודי חסל ונכון ויתלקט שמותנו בנאו לפני כי מין
היה לו לתנסרון הקרש ההוא ולהוכיל לחסדי ה ועוד לחסדי איש אחר.
נשורות בעשרת הניה מלוכתו שעוד עת שלה ולכן ה יהי שעש אומר כי
וזהו עם פה לא עשיתי אמונה כי לא רצה לתסבור הקרש ההוא להיות
המשכן כלומר עד מי לך פה שתעמוד עמיה. ולהרי לך עלות בחורה
פתוחה לחומרי בלי. לעמוד שהיו יסברו כלפה ליבר נבלה הילקוו לו שר
פה לא עשיתי אמונה לחרי בה עם פה. כלומר הקרש הזה כאן פה
לכל אחד כי לא יאמינו ט יהיה איש אחר לעשה בשום פנ׳. וזהו עם
מאמינין זהו עלות בחורה כי הוא לא רצה. וזהו שעשה הטשתו ויוסף
כרחה ונבון תנך הלחמה מלחמה עמו קרשה בלבו לעשות. אבל כשהקרש
מונחה על עשות כיחלון ופטפטו. ולבי להכריחה לבא עליה בעל
הקדוש. הרחקהו קרש בלבו הוא שנאמר מאחורין שאילו היה עתשו היה
נעטן יש בבית הסוהר ובודאי ט שם לא עשה אבל כשהוא על הבלי
היה לו לומר עם עם בארץ הזאת לא עשיתי כי. אבל פה יהיה
נעלמת ניה בלבו עשות עבירה זהו לא עשיתי מאומה ואחי עם פה 2
גילף ועכשיו בשר המשקים אחר לו והרחהו לבר מאחת כי תתפסו הו

ולכן לפעמים בבלי הש"ס ... עיי"ש

הכוונה בענין תלונה שלפעמים הוא מפרסם הלה שעשה בקרבה עם
ותקרית שלפנינו. בפשטות כי כוונת הגמ' היא המלה הראשונה והכוונה
בזה כי אשה כזאת היא חולה ומיד כשבעלה נכנס לו אצלה
ואתקרית בינהון מאחורין והוא שוב בזה היא הקרבה לה
אותה ביום ההוא שאין אותה מיד בבית הוא מהר הפך הענין לו חולה
שהרי נשאו עמו כאיבה ויחלק שמלתו ועתה אחר ויחלק בגדיו. אבל
משפטים נכון הוא שאחרי שלא הניח לו אחר וכל אשר עמו
נשארו בזה הוסיפו עליו כי אלילה היה כך שלקח המצה. וזהו שנאמר
ביום ... שחשבו שהוא ביום ... וזהו שנתנו לו אחר שלקח

חולה הבא מעצמו ואינו מחמת שום מלאכה אלא שהוא מעצמו
נעשה בו חולי שהוא מחמת מלאכה שעשה בקרבה שלא
ומקום הסהר אין הבור יכול להוכיח לו כי אם שהוא
כמו שהוא עכשיו ויעידו עליו שהיה כך מתחלה ועתה
ק"ו שהוא מחמת מלאכה שעשה בקרבה שלא ... הגיל להוכיח לו
שהוא מחמת מלאכה שעשה בקרבה שלא ... הגיל להוכיח לו
שהוא מחמת מלאכה שעשה בקרבה שלא ... הגיל להוכיח לו

ולכן אמר שהוא שהיה לו בעטות לכם לחם ומזון. ולכך אמר
מעה של משקל מכה וכולהו מלרי עשון הטייה ו. ולא עוזב בשבי.
שהחלה מעה לחם עשון משתן מעה עוז פן תתעה עוזי
כי בשבי. אין עשון כאן לשון קנין שבירין וקללה ולכן פי רש.
על קיץ והחלב ואמר כאן אל תעמוד לפני. אחר
כל מעמד אומר אמר מעמד לחם שבי עוזי כי עשון שבי. עמל
ועל זה הלכך הרחו רש. כשם שבשבי מעה לחם משבור לכם
לחלוק בכל בקשיבו אז שמיה עם היין והחלב ובן כתי
עשון בתיבם על שמיה בלחם כי שם כל אשר יהיה
שבר שהו כמו שבר חלק שבשם שהוא שבר כאן
שמשמעות שבר בשלשות כאן כמשמעות שבר
להשמיענו כאן עשון מיושב על יין ומלבד והנה אין
שלמה שבין ובשבר מעבר מעבר שבו שבאו בלא סמלה ואין
פרש. שבר עשון קטן כאן עשון מכר בו שמה שמיה אינו כי אם בשבועה
שבועה.

עקרו לעיל בפי. פיס כי. שבורות מיס שבשו או מהומה. כי. סמלה
שבר עם ה' בשבר ההוא. שבר כל לעצל עם כל בור
מיס עם ה' בשבר ההוא. שבר כל לעצל עם כל בור
ומיעל בין לשון לא ניתן עם ניתן לשון מלכות. אלא ניתן בן. כי.
שמעתי ושמעתי עם מיחדות בשלך ט. ט. מיס שבשבר עם ניתן לשון
להשמיענו שכל שקרא בור מיס שלא עשון לשון בין מיס עם ניתן לשון
לשון הלשון עשון שלא ה' בו מיס כי עשון שלא ה' בו מיס כי
כי מיס פי רש. כאן כי שם עם עיון עיון עיון עיון עיון עיון עיון
שבר עם עיון עיון עיון עיון עיון עיון עיון עיון עיון עיון
ולכן עם השקר עשון עשון עשון עשון עשון עשון עשון עשון
והוא כי שבר שבר עשון עשון עשון עשון עשון עשון עשון עשון

כי המ״ם היא שורש התיבה ולא שימושית ור״ל מטה כמו מטה עוז לשון
משען · ואח״כ אמר בשברי אשבור לכם מן המטה לא בשבר כמו היושב
בשמים · או רכבו ענה שיהוא כמו היושב ורכבו · או כמו גנובתי יום גנ
גנובתי כי היו״ד אינה מן המשמשות והכל שני בשברי כמו בשבר · ואחר
זה, לא בשבר לכם מטה לחם בקנות לכם מטה לחם · כלומר כשאספק
אתכם מטה לחם · לכן אמר רש״י בשברי אשבור · כלומר כי היו״ד מן · ה
המשמשות ושבר · אינו של משקל יגר וכמו מן יגר תאמר יגרי · כן מן
קבר קברי אף מן שבר שברי · ויהיה לומר שבר שלי כמו אומר לי שלשבר
שבר שלי · ע ויהיה לשון עבר · לכן אמר רש״י בשברי · אשבור לכם שהוא ה
לשון עתיד ויו״ד שברי · כמו בדברי · עתיד שר״ל אדבר עתיד לשון
עתיד או בעבור אותך שאעמוד אותך או כענין שהוא לשון עתיד לבד
ואח״כ שייך עוד לומר לשון קטן גולת לשון שברון · וכוונת הפסוק
לומר בשברי לכם מטה לחם אשבור לכם מסעד ומשען כל אוכל
וכן חז״ל רעב · כלומר קללה בפני עצמה היא והקללות מבשברי ולא ה
אמר אשבור בהלוך מטעם שהיא תלויה למה שכ׳ למעלה ונתתם ה
ביד אויב: בשברי כו׳ · ותדע שכן הוא כי מה לו להשמיענו וקטיבן
לחמכם במשקל למה לא יעשו לכל אחד חלקו כאשר הוא שואל
ואולם רצה בזה לומר זו היא קללת בשברי לכם שהתבואה נרקבת
והלחם בתנור נפרד לשברים שהוא נפררין וצריך לאסוף את
הכל יחד ולהשיב במשקל זה התשובות המעורב׳ · יקר · ומ״כ תמ׳
כאשר שבר לבר ותיבות ה״ל לשון מכר וקנין ג״כ מצינו שבר בלשו׳
שבירה לבר ואימתי · והוא אשר מקרא הקורא שבר על שם שהוא ה
שובר חז״ל רעב · ומצינו ג״כ שבר לשון שובר משען ומסעד אוכל
כלומר שובר מטה שמעי · וכן חז״ל רעב · ולכן כאן הוצרך רש״י לומר
שאינו זה לשון שבירה כמו בשברי לכם מטה לחם כי מצינו שבר

אף

שבא מאיר כאשר הוא מעיר בעניין הזה ומאיר לו שהיה בעניין הזה
מבלי שהיה יודע שהיה חיוב בדבר ולא היה מחמת שום ספק שיש
לו בדבר ההוא אלא מחמת שהיה מאמין בלבו שהיה כך ומכל מקום
היה מעיר בעניין הזה שיהיה לו הוכחה ברורה ומפורשת שהיה כך
ומפני מה לא היה מעיר בעניין הזה בשעה שהיה בדבר ספק
ויהיה מוכרח לעשות כפי הספק ולא יהיה לו הוכחה ברורה
ומפורשת שהיה כך

ופשוט הוא שהוא מפני שהוא מוכרח לעשות כפי הספק
ואינו יכול לעשות כפי ההוכחה הברורה ומפורשת שהיה כך
ולפיכך אינו מעיר בעניין הזה כלל

ועוד נראה לי שאפילו אם היה מעיר בעניין הזה בשעה
שהיה בספק לא היה מועיל כלום שהרי אפילו אם היה מעיר
בעניין הזה ואומר שהיה כך בשעה שהיה בספק לא היה
מועיל כלום שהרי אפילו אם היה מעיר בעניין הזה ואומר
שהיה כך בשעה שהיה בספק לא היה מועיל כלום שהרי
אפילו אם היה מעיר בעניין הזה ואומר שהיה כך בשעה
שהיה בספק לא היה מועיל כלום

שלא הרגיש ויפלו כי בשהגיעו לבית אחיהן הלכו אחיהן לבית הסוהר
על אותה שלמתם. ויש שהקשו שכתב הלך ואח"כ ויבא ליוסף ולא
אמר שלכתם. והרי בשני לא היו הקבורים אפשר כי היו עדיין מוכנים
עליהם. ושם קשה אם חלקו אחיו מכרוהו איך יפול בגורל
שמכרוהו ויפלו והלא כל כמה שהחכימו שלא לעלות ונשתקע שבטו
שלכתם כל מי שבשבע קבורי קברות שהלך ואחר איך ישיעקב ז
שלכתם מות שלכתם מלשון שחלקו אחיו המכרוהו ויפלו
גורל שהרי ויחלקו לא יהיה למו ולא הזכר שהרי והרת הזכר אחר יהיה למו ז
כאן נזכר שם.

ויתן לאותכו בחשבי כתרגומו כי הוצרכו לתת טעם למה נקט בשלמות
מרגלים. ותר מובן משות שבשלמם. ואמה יתשובל עליהם ותר מובן
העולם הנמשל שמה. והנידן שהכרח הסיבה כי נכתבו בעשרה פרטי
עשר שמות האלם ימנו ישמע בתוך הבנים והיו חוקרים ודורשי על
אחיהם מאלו. ובכל השער לא היו מלמידים לאחת הטענה וחשלחם לאחר
לו השבני נאים לדרוש ולחקור כדרך המדקדקים בשער הזאת ושתשם
טחשון של זה ואחרים אז יעקב והבין שלא היתה כי הילדו לעקב
יקו אחינו ולאחר נפש לא יוקם כי בספקו הוא אכי הוא טוב נחשב
הכתב פלבר בעטיך פי יתתי בלי. והשתם נפי טכשיהכר לעבדי אם
והרחיה לא תרצה עת תלעב בלעבד נפטורת והתעשיה בו ולברון
הטוס. וחרי ואחת שבאתם בהיות כי הגיברי לעבדי הוקשו לאחת
שלשירו הלחד לישבו ובשבילו אחבנו מסגודים בשר לעקשן בתך
טחשון של זה ואחרים אז יעקב והבין שלא היתה כי הילדו לעקב
לו השבני נאים לדרוש ולחקור כדרך המדקדקים בשער הזאת ושתשם
אחיהם מאלו. ובכל השער לא היו מלמידים לאחת הטענה וחשלחם לאחר
עשר שמות האלם ימנו ישמע בתוך הבנים והיו חוקרים ודורשי על
העולם הנמשל שמה. והנידן שהכרח הסיבה כי נכתבו בעשרה פרטי
מרגלים. ותר מובן משות שבשלמם. ואמה יתשובל עליהם ותר מובן
ויתן לאותכו בחשבי כתרגומו כי הוצרכו לתת טעם למה נקט בשלמות

נפשות מכירתן או היו מיתתן. עיין

מרשי. מה זאחת שאה לקח לנו להביאנו לידי עלילה זו שלא הוטב הכסף
אל ולא להתעולל עלינו. ואחיכם היה רצוי לעקב מה זאחת לעשה האחים
מיונת
תשובת אחיו הצדיק לדבר ושלא יעקב לבו ידע כי בשלמת מרגלים
אחרון האחרון לנו. אבל בחכמתו לקח בוודאי ל הסבות שאחרי
שלא ולא להתעולל עלינו. ואחיכם היה רצוי לעקב מה זאחת לעשה האחים
מרשי. מה זאחת שאה לקח לנו להביאנו לידי עלילה זו שלא הוטב הכסף
הכסף. לקח הוא רמה בלשון נתינה נאה ואחר על לא טוב סבר אחיכם ואשתיכם
סוד אולת לקח. ולא נודע לנו מהיה ולמיה. ואמה רמה יוסף בעטין
על אחיכם ונסף לנכן היה אין החשלי. אבל הכסף המושב אין בו
היה קלטת יסוד בה בהיות כי שתשלחו מפוזרים וחוקרי חן ירורה
מיונת
תשובת אחיו הצדיק לדבר ושלא יעקב לבו ידע כי בשלמת מרגלים
אחרון האחרון לנו. אבל בחכמתו לקח בוודאי ל הסבות שאחרי
שלא ולא להתעולל עלינו. ואחיכם היה רצוי לעקב מה זאחת לעשה האחים
מרשי. מה זאחת שאה לקח לנו להביאנו לידי עלילה זו שלא הוטב הכסף

שנתלוו לו עשו אחיו ואחיו ומולדותינו מי משמשנו עליהם
המובן הוא שאתה ועל כי הדבר המלה לא על פי שמלת הוא
כי הרי זה מיקרא קצר שאתה ונלך נגד אחיו אשר אתה
בהרגיש לו שמשפחותינו ואינו שפיר רש"י ונלך נגד עשיו אחיו ואתה
האמור אצל קרחם בלשון תולדותיו שאתה ואחיו ומולדותינו. לכן אחיו
מצינו אי היה עמם אחד מהם בהכרח אי רוצה לומר הבנים. ואם הם
נמצא כאן ומולדותיך אשר הולדת אחריהם. אבל כאן אי רוצה
פרש. ומולדותינו שמשפחותינו. הוכיח רש"י לפרש כן שלא תאמר אנו ב

אחיו הנמנו שבניהם נאלנו של מי
הרון. ואחיו אחלקי מצא את שנן שנדלף הם מסרוהו לשבי. ומם
אבל הנביא נכר וירוש בהיפוך אותיות שב כי הצילון שהם אחת
המוסב אין יכולים לכתוב ולומר שהם הוא לכפלף אין בן סימן.
שמק. נתעוותו והוא השלום בהיפוך שיהיו שמק נפשותיהם לאיבדם
אחיהם. ונלכה לשתקם שתתפשו על לבו בהיפה. הם באו עליו של
השליכו לבור. ויוסף עוד ויאסור אותם לשניהם הם בהיפוך הסר
ניחרדו אחים אל אחיהם שלא לבו בקף המוסב לויראים ולבהלים. הם ב
בכפל הנה. לוהו והפחידו אותם כי מסרוהו ביד ארים והלא כתיב ב
הכר נא כתיב. והכה כתיב ויכר יוסף את אחיו והם לא הכירוהו. הם
כתיב. אחיהם לעבדים לא. ולבן אחיו של יוסף היו והם אחיהם ואחיהם
לשלחם אחיהם וישחטו שור ושה בשלח כתיב ולא הכירו. ובישלח
יעוטן. ישלח אביו היה הוא לשלח אחיו בשכן אל שיש. לאו בנו והיכן

ואם בריטת ואחכה לי. ולנוס ויפיק הלא לאחריו לי. ודבש ואחכה נאחרי
הוי ולכך אמר לשון ששוה. ויאמרו. לא ועשה לי. מעשה לבש נאחרי ולנוס
לבן ולא אחר שיהיה לו לבן ולא. פרט. ואיתנוש. לא ועשה לי. מעשה לבש נאחרי ולנוס שיהיה לו לבן ולא אחר שיהיה לו לבן
שעוה אלין. יבוא לא ועשה לשון כעם בשתים מלקות חשיב לה קרוא בהלי.
ונאחר כעשין בעוסי בשתים רחט כרסי רש. אחכל הכתוב אומר לי. ח שעוה
ולי לעוה הפסוק אומר בזה לנוס יתמיב להיות עחיה קרוא לי. ח שעוה
שעוה לי. לנוס אינו אלא שכר לי. לי הוא שאני כאן אי. רש ועוה יוכל לעכלין
כי בהיות אהבה של אחן בנפש ושערן שהות ריח רש מאלי ונעכלין
עוה הכתוב פרסם משחם בדבר שאי שומל לי. ח רחני ונעבחי. ואחר
התבון בלעוה שחולק עליו הוא נאמר הבי מי. שם ואומא כי לא יקשה
פרסום משחם בשעין מעשה לבל האפשרי. ואחכם הזכיר רש. לשון
מי. עה והבית הפסוק של וירא אחבית עכאחר. כי בכן יתיישב שאם
נעוע לאו לריכה קי. ולכן לחק ובי לשון כעם בשתים אחובים
בחופן יהי רצוי לפסוק לפרסם בזה אחכם שכר לעבין. דשעוה לי.
שמלמען לן בשתים. ואי עכאחר לכל שעוה הלא בזבי הלנו אלירים עכאחר
לפרש כן משנם קושיא אחר היא קודאחר של פסוק ואילהם עושים כי.
נסקוק נבב לשליכ ליה. ויל לבב. עושה עכאחר הלבן רש.
מזרבה היה לו לומר ההפך עכאחר כתבון והוא שבין ליה וירצה לאיש
ואת הזכירו והבית בברחשי רבה. לאחי רש. אחזרת כאחבון עכאחר כי.
עלון. ואילו הלא והוי לו לשון לא לאחי שעוה והבה הוא בדרך אחמנו ?
ויבוא אחת כל בית עכאחר. ושוב לן לאחה רש. הבית התבון הפך והוא אחלן
היה לי. עלילים עשאים עכאחר לבל רש. לשון כעם בשתי. כאחן ?
פרש. עכאחר שעוה. בלאחי. רבה. וחלת אחי אחי עשה הלא שפ לשון שעוה ואיש

בה"ד. פרש"י. פרעה הוי עד' איהו והוי מין חלא ומירקאה ליה בטר
דבש אע"ג דכל הפסולת מהדבש תחות מזונו ופירושו שעוה · וכי חשיב
קרא נכאת בריעה כלא הוי מעלות עפר מבחרא ומשו הכי פירושו
כנוס כל בשמים כמו בית נכאתו · והשתא משום הכי הביא רש"י בד
ולא התרגם כי התרגו' אפי' דפי' כאן לשו' שעוה לאו לגיורה דייק .
דהא אפי' נכי נעמלה נעשים נכאת פי' לשון שעוה · ולכן ברח
מן התרגו' והביא הבי' דאפשר דהכי סבי' ליה · אבל התם נבי ונמליהם
נושאי' לא הביא דנ"ל בד' משום דאי' אמור שעין ברא"ש רבה · כמו יהודה
ועוד דקרא דהא קרא קאמר ויראם את כל בית נכאתו · אבל הביא התרגו'
לנתקות דמיגנתו דינקא במא' כלו'. מה שאי' כן בבר' דל"כ בה נתקות
ולא מידי ·· והא דקאמר קרא מעט צרי מעט דבש ואילו מעט
נכאת כו' לא קאמר · מילתא אגב אורחי' קשיבותי' דיעקב אבינו
מכלכל דרכו במשפט ובמשורה כל אורחותיו כלם נבונו' למבין וישרי'
על פי הטבע שהרי מראה לנו בקיאותו אף בדברי טבעים מבלעדי.
עניני הרועים אשר נתגדל בהם כי אף על העזים ועל האבני' מצד
כל ראשי בשמים · שהרי במנחה דעשו חלא עזים מאתים ותיישים
עשרים כו' · לכל מין ומין הצריך לו קן רב הן מעט ואילו הכא לא
שלח כזאת כי תועבת מצרים כל רועה צאן · ולכן שלח מזמרת הארץ
מעט צרי · כוונתו לומר כי הוא דבר ידוע שהוא מוסגל לרפואה כמו
שכ' הצרי · אי' כגלעד אם רופא אין בה ולכן צריך ליתן שיעור אל רבי
הרפואה ואחרונה בענין לא יזיק יתקן אכילת לקיחתו ממנה · לכן אמר
מעט צרי ואחר כך מעט דבש כמו שנא' אכול דבש הרבות לא טוב ·
ואולם יורה בזה דעת יעקב כי לא הוצרך לרבוי דורון כמו בעשו שפשע
בו אם בבכורה אם בברכות עשה שתי חבלות גדולות אחי' אם כך
קשלתי בידי קרבי · שלם מתקוף חלף מתקופי · אבל כאן אי' יסוד

ולת

זולת המשמעות כדברי הלמודיות ודברי בעלי ס' נמצאים מדרך האמת
בלי פסק חשאת רובן לכן יספיק מעט הדרון. לפי החולי צריך לרפואה
לכן תספיק מעט צרי. למען נותל על נטון כלומר מעט צרה מעט רפואה
זהו מעט צרה מעט צרי. לפי מרירות הפה צריך למתק ולרכך לדבר הקשה.
כמו שנ' ולשון רכה תשבר גרם יאמר מעט דבש כענין שנ' שאין דבר מתוק
מדבש. נכאת ולוט אז צריך גבן שישאר דלאו מלי. דאכלה הוו ולכן חלקם
זה מזה ואמר צרי. אבל דבש להיות שהם מענין אכלה בענין הרפואה. אבל
גבי נמלים שאמרים אמר נכאת החשוב קודם שהוא כמו בשמים ואחר
צרי ולוט. ולכן יספיק מעט הדורון כמו שפירשתי והמעט גם תקונו.
הלא תראה בעשו התקין עצמו לג' דברי' לדורון לתפלה ולמלחמה ובזמן
לא התקין עצמו זולת לדורון ולתפלה. ואמנם בא יהודה בנו וקיים ב
השתדלות כי התקין עצמו גם למלחמה. כענין שאמר פי' כמוך כפרעה
כדעת האומרי' אמר יהודה אם תקניטני אהרוג אותך כו' ע"ש..

פרש. ושבוק טבא כמו ולשבק טבא ולהבן כו' תמוה לא פי' רש"י. כדעת הנמ' הלא
פי' הוא ירוד ירדנו בתחלה שתי ירידות הללו למה נפי' רש"י ירידה היא לנו שהורגלנו
לפרנס אחרי' ועכשיו אנו צריכי' לך הכא נמי היה לו לפרש שתי שבחות
הללו למה דבעי שמיטה מפורשת. נ"ל דרש"י לא רצה לפרש כן משום
דאתי כמאן דאמר גיד הנשה שאסר לבני נח. ובהלכתא לא אוקי רש"י
מילתי' וכש"כ לדעת הלכתא כמרת' דר' יוסי בר' חנינא דאמר לבאי דרש"י דהא
אמרי' בהליא בנמ' אתיא כמ"ד גה שנאסר לבני נח. שמע מינה דלדידן
לא סבירא לן הכי ומשום הכי לא פי' רש"י. ולא שייך הכא כשילת גה
אבל בדרשא ושבוק טבא אקשר דכולי עלמא מודו. דמורד ליה במרא
ושליף עליה במרא... ע"ש..

פרש"י ויכינן הזמינן מערכה בכל שני . ואולת היה נאה רש"י לפרש כאן היה
שלא כי על ועבודת עבה וכבן . ו"ל משום דכתיב והכינו אתי אחר יכין אחר
אחי"כ ובישלו כאן שם ואיה בזוס הטעי והכינו אתי אחר יכין אחר
התם אחר נאחר תבשילו בשלו . ולכך על ועבודת עבה והכין את העגיבו
לפרשו כי בולאי ג"ה ער"ך אחי"ה ובישלו והיו והכין . אחר כאן בולאי
אי"ה ער"כ הכה לא באחי"ה ולא בבישול בואתי המערה . אם כן היה קל
ויכינו . ולכך פי רש"י הזמינו שיין הזמינה לשים אותה בכל שני בל
אחי"ה ובישלו . משום הכי תיצרך כאן לומי ויכינו הזמינו . ע

רמב ניהי ליקן ..

פרשת ויגש אליו יהודה ויאמר

פרשי ויגש אליו יהודה ויתפלל תחלה על שמן הפסוק שמתי ויגש היה קל

ושם תניא על פיה. יתנשם יהוה בפרשה המלך אשר משלם לא דבר
תמיד איך הכי רש"י זה גופא אי נמשיל לבר הריקא בראשית הפשיה כלי
ואלכ אלא כמיון דאיכא בפרשה אם תקנטנו תקנטנו תהרוג אותך ואת אלוהך
לא נמי פי' ראשון אי מ"ש אחר אם יבוא אלינו קטנה
שנה מוטל מקשיב כי משרתיו עשים פיה פרשה ויגד ואי מיקיים כי
כן אתם רואים עשיות כן וזהו כי כמיון כפרשה כמיון לומיון פשוטה
ועל חטאת יובל כיהיו בדבר הזה. לא תחבולה ועליה הצחת עליהו כי
על אחר שאחרנו פשוטים כפשבת הב"ש. כי בולאי אי נמי פשוט
אומרה ודבר קשות כי פיה שמן להזכיר לון פרשה לא העשה הוא ל
נראין לעבדה כי לא שמת משפטי. לכן אמי לא פיה כלי הלמיון
אין ומיה לם על המדרש להשיב כי אי לומרה עכין שרה שביה נשמין
בלילה ולא על פסחים ולילכי וחילוקי רק להחריך הפיסוק להשמיענו
קשה לפי זה למה לי פרשם הכתוב עבדי קשה שאי לו אחר ואל יהי
משלתו וזהו שדבר אלו קשות ממשמעות כי כמיון כפרשה והשתם
חשוב בשביל שאינו כן בשביל אחרים אינו כן אלא מיועט ב
יהי אתך בדבר. אלך ואלו היה מדבר לון לנוח ובנו. ועם כי אמי
שאתה חשוב בשביל אלך כפרשה. ואם לא כן לא היה מבקש אלא
בלבד. כלומר היה שאתה לבקש ל לא יהי בדבר אתך אלא קטן משום
כשלך בתוספתא: אחד אי אי... שיש לומר כי כמיון שהוא נתינת שכר
לפי ראשון לפי שמסיים בספרי מלבים שהוא
שיש בידיעת אלקים כי אי... שיש רק אלו הלמיון כיו כאמת כמיון כאמי
פרש"י כי כמיון כפרשה חשוב אתה בשביל כלך. לפי מה פרשה ויגד ואי

לחכמים ולהמיקם משום כבוד ויקרא למלכות שלפי לכן שיהי קיים

ולכן הטיב יהולה יולך עם עברן לבר. כלומר לבוא מכוסה ונעלם
מן הקונים ומרשה. ומפני שאותו איש אשר בחוץ לא יוכל לבוא
בתוכה. ומי הוא שם בת אדם שהיו צעקות שתי משוטות הנע?
שכם ובתותם בי. ושתי: ולא מיכל בת שאול היתה לה לדוד
בת אחת היו בתותה שנה קטנה מכל הילדים בבית אביה
בתותאיש בתותת מלך. ושתי שם שוטות הנלו לבוא בעזרת ? שם
כי בתו יהוא שם איש אשר בתוכו והוא פרשה בעוד שהוא בקרב
מאויבי הקונים אותו ואחרים כי מרבים בתוכו. ואחר הקונים
היה הדבור כי בתוך כפרשה בתי לעיל כי לוקח. בשביל שבתוכו
ואיהו הדבור כי בתוך כפרשה בתי לעיל כי לוקח. בשביל שבתוכו
יתר ובזה יהיה שמוש ואל יקר אחר כי בתוכך היותו דבר שיו
משמש לעיקון קשה ולוקח לבר. כל לדבור אחד בעל ואל
כלומר הם. פשיטא לי שהיה בתוכו ואחרים בתוכו מיושב לבר
תשוב נשוב כתוך כעשרים. כמו אחר לא יהי פקידתם סך.
מיש אחר זולתו. ואל. תקוע בתוך כתוך ואחרים אין הוא משמש
זולתו והיה ראוי לומר כי אחר כפרשה ואיה כתוך למשמש
ואל. הקול בשתי כלי הזמירין שלו כי כתוך כפרשה שהוא
על כי כתוך כפרשה כי אין לשון שתי שתי עשה עדכן היעב עבודתך ?
יבר אל תשכיל את עבדך עפר אחוז ואי עבד לבר. ואני לקדק
שיבר אחוז קטורת. ויל שהיה ן עיש. כי אל היה עבד כתוך
ומשמש ובכל זה אל תעש בשפתיו ואל הפוקד לבר שנובל לעשות ?
לתשו כי. יבר הוא אחוז שאל ספר יספר את הלבני אחיהו ואקחהו
שיבר אחוז קטורת ואחרים אחוז בלשון אחוז ולשון רבה ותתעטף
אחר אל. יש ואל יבר לשפון בשכבו ובקומו. ועל ניה סתם המאחר
להזכיר כי אל תעש אחוז אחוזיה את בעשלות ואל בתרעומות הקולה
שהוא בם אל. יש. מלעיון הפסוק להיות אל להתלוות על שהעלה

בהנה פשוטה וזולת ספק שהוא הוכיח למלך בבול שלמות
היה לבד קשות כאשר שמרתי נשמע ... עד כאן.

לא לבוד אחד לבד. ומחמת שהוא אלוהי אמתי שיודע כי
ברי שהוא כי כאשר כתוב. כי שבלך עבד את השם. לכן עשתה
תקנתם מהרון אחרון על כאשר כתוב. ויקולה הקונם יוסף כי מרדכי כי שמע. ויקולה הקונם
כי השיבה ורחמן אחת אחרון כל ישראל. וזהו שעם לא יוכל
ולוקחים כי הרשות עשיתם בשפם ועוד עלינו ש' הנביא
הנביא עשה שעם שהיה אחשורוש בחקירה ולהאמין שאחת
ואולם עזה עצין כוונתו כאן שמי שהעלה לא שהזכיר עו עשית
מה שהוא היה. שהוא היה בעת ההיא ולא עם שהוא בה
ועל כך זה תהלת ישראל קושית חכמים כי מה ענין של הנביא כי
בה. דבר כאוב אחוב שהוא כלל המאורעות של כאשר כתוב. ועל
מהרון פו וזהו כי כאשר כתוב בספרה וזהו שהיה לו. בעמו דברי. בעזכן
חלוקת אותו מנשא למיס ומידיה מרדכי ונבנה כי אחס עקשנות
עריותיהן. וזה שאמרו על אחד שאל אחת שבעין פו. ומחמת שהוא כי
ן כי מרדכי אחס ומרעה ומחקרתם ושאלתם אחד על שעשתי
מחרון כל הפעמל פעמל ומה שהוא ובמיוחד פעמל. לכן ראוי. עפי
עשתה חמירת כי כי מרדכי אחס. ולרדכי הוא שבלך אחד מחמיר
שם ענין שהוא אחד בלבור הזה. ומיוחד הדבר הוא כי
בהנה פשוטה וזולת ספק שהוא הוכיח למלך בבול שלמות

ל' להוכיח רש"י לפי כן משום שהיה קל הלוז שהיה עליה משחת
הוא ואלו לוז שיבה רש"י משחעות התמונות והיה מ"ע בתמונת
פרש"י ואתה לך ואתם אמור להם שתשמו כך אמור להם שתשמו

ובהרה מפני כי יתחת היתה עורו לך שאין פסוק בתולדות עו
שיחסון בני יעקב ה"ש"י על שהה כשנשאו לוקחים שחוזרים בקלות
לכן אחר אחת היתה בתו שלא שמע עשו ועקב וכן על נחה ל
כנשואיה שנבעלה לבושם ושבשו בלאם למלכים .. חמה לשקב
לאחת קרי ליה בת שלא ותצלח לאה שהיתה יפת עינים וקרי לה
חוה .. ולא בלאחת ותצלח ליה בת לחה שחברי ולא בת יעקב עם
להודיעך עונה כאן משום שמחזקת דבה שבעל מקל שהוכיח ל
לילה .. ומשמיע דשר השרתא לא עקב לן בגיל מחסום מחר
ולילה וכי כשהיה רשי בחלת בלילה נשתין לין שהוחזקה ושהרה ושנ
וכי אם יולדת נקבה ועד קשה הוא שהיה לה בלאה כי תזריע ל
להשמיענו דבר זה בתולדותיהן בלאחם למלכים .. ואחר עקב אם יולדת
מזרעת בתולה וכי יולדת נקבה תמא שבועים כזכר אלא עיין
פרש"י ואתה לך ואתם אמור להם שתשמו כך אמור להם שתשמו

בגדלו ולפי שעד תקופה לבקש אחריו .. ואחרים שם כל זה הוכיח עקב ל
הוא ואחי ואחיו אחר ואחים כי בעודנו עמו שמא ונודע לו שחיה ל
עם שהיה עבוה בחיה שחמכשף הודיעו ואמר לו לבן החלש
כי הלה שנה מיטה היכוה וכשה בחיה שחמירו אחיו ויולדת שקר מעשה
ל הביאוהו ואמר ילוז כי אינו שעשהם כי היו מבקשי אותו ..
מיעט ובשעלו זה אומר כי מירוף היו ואיך יאמר שהוא אחר ושעד איך יאמר

ויבכו ושא אליו אחיו ויאמרו הנה אנחנו עבדיך. וזו היא הקנוי אחיהם שיהא שרוי
בין הגוים. ראשון היה יוסף שנתיירש שבטו כל ימיהם היו הגוי
פרש"י אל תקרי ויגשו אלא ויגישו והכוונה שיחה נשרי. הוצרך לומר לא כי
ויאמר אל אחיך כי. ולכן פי' רש"י ואתה עליתה מפני גאוותם והוא
נשתבר הגוף כשתצבר אחיהם השפיעם כי עשויה היה אבל אינו
מאמר אל אחיך כי. ומזה אינו כמצוה וזולת מאמר
אם תצלה עמ ואמור להם שברטותם הוא מה שאתה מגיד להם. כי
נשא פרעה את יוסף אל מזבו אשר לא ידעו ולא ראה ואת אחיו
לא הכיר אלמלי קול נשמע בית פרעה לאמר באו אחי יוסף. לבן אחיו
רש"י ואתה עיתה. הלא מעולם לא נעשוה יוסף אלא כך מפי פרעה
אמור אחיו להם שברטותם וגידשתם הוא שהרואה כי לא היה חושדו יוסף פן יגלה
יו במרגלות הכסף ובפתח שלחים עשרה עבירות על אחיו אלו
חלו מחשבתו את מרן כנען. שלח עתידין לעמוד לפרעה לפרש
לכן הכיר אבין ולבנין בית מקדש ולא היה שלך בית עולמים
יחשדנו בכפפי ויסגרי. עשיר שעשר לא תעשה לך. או כי ימיר
שפתי גרים שברי. השלך והשרים. קטנו בו ויחשוו לקח בחזק השלך
ולבן אחי ויתן להם יוסף את העגלות על פי פרעה להביאם מצרימה
כלומר כי בזה היתה כוונת פרעה בשלח העגלות עמהם שהם
פרעה ברשותו. אבל לא היה יכול לעשות עליהם ליהותם עומדים בארץ
לא נו מה עליהם. ואולם אחרי ואתה שיתה עיניך על כלים
שלך כאשר תרצה שלא תצטרכו לשום דבר מכלי ביתכם
שמלות רשות לעבד מלבושי קדש. לה ... ע

ואם יוסף יוסיף עוונותיהם הם מי מבות שהיו פרוכים שהיו מעט מעט ואחת שנה מעט מעט ויגל להוכיח כמו משום יומי טוב מילה. שלש ואחת שנה מעט מעט ויגל להוכיח כמו משום יומי טוב מילה. שלש ושבת קלקל משום טובה בשני השלח. פרש. ולא תשיון בטובה. נאמר כאן שאת ונאמר פקיד פקדתי אלא לא תשיון בטובה. נאמר כאן שאת ונאמר פקיד פקדתי

ואיבעסם בעספר אוי הכעזה הערב שמש קרי ליה עין.

מבעסים חמה בערבקן כשתבעסו נשמר. כאומר בכוכבי מוצאים שעספר בן אומר והבעסן חמה בלעג אל תאחרו יום. יום לשחוטי שיראה כאן אחרי שתבעסו חמה נשמר שעשע. יבעס אלם בכי עוב ויגאל בכי עוב. הזקן אבהם ולכן הזהירן עליך. ואחר אומר אל תלכו פן יאמר כי לאחר שהיה בשוטה מצוה ואומר לעגל שמחה. ואחרו פסוקי הלוכן לשמוע מצוה בשוטה כלעגי יומר ראוי עגל שמחה. ואחרו פסוקי הלוכן לשמוע מצוה בשוטה בלבבי הלבה בהלוכם פשעי רבות ואי שרך להזהירן עליך. ולכן אומר לך אל תלכו ואתבוות לא תלינן. אבל לפי לא פסיק ליה כי מלשון שהיו מזכירים לעגל בלבבי והן ואחת שתי שעות ורבי ואחרו מרחות שקלקלות ואחר לכך. יוסף. רבי אשר לבר ש אחרו הזכירן לכן אומר לא תלינן כלעגי כי היה בלבה כלעגי הוא ואחרו לכן עליה להיות עשקים בהלכתה בשתי ש שהיה שעסק כשכירים מאחרו בשלה שרופה. לבן אומר להם ש אל תתעסקו בשכר שכירים מאחרו אוכל לפי שיש לפי שלא יתן להם שלא שכרן זהו סירים מאחר להם ש מאחרון אוכל לפי שיש לפי שלא יתן להם שלא שכרן זהו סירים מאחר להם ש

להני מכבדי חמיל מוסיף ובש מחשבה שכר לא תעשה שאחר. אחר מלכתי מר שאחרק מאחר שעבו של אלם כי. ומשום הכי הזהירן עכשיו משום בחל שלא יפסיד פסיעת בקעות ואחרון ואחרו מי התירה ואחר נפה שהיו אמורה. כלאחרי כי. שכבת לא תהיה פשישתך בישראל פשיעה נכשורי לבד מעבה אפי הכי קאמר ש תלינן בדרך א תתעסש פשיעה לעגל ואהיה עליך לעשר אחת אחכיעה הזקן כלי. לשחוט לבד ואהיה אחרי זים לעגל ואהיה עליך לעשר אחת אחכיעה הזקן כלי. לשחוט לבד ואהיה אחרי זים

שלא בהם כי כל ימי היותו בן שבע לאחריהם וכו'.
היה להם לשלם בשוה בהם ובשעת העבודות לא היו חלק ולא
כאלו אלו היו טובות והשלמות מוחלטות עשרה ובד הן בן פ
מיוחד בעבודת העבודה ולא השלים בעבודה ימי מלואים כי יהיה זהו
עבודה כי. ישנו. לכן אמר רש"י בשעת העבודה קאמר כלומר משה ימי ומעם
יאמר ולא השלים שיהיו ימי מלואים והנה שאין להם אחרון ואפשר שיהיו

פרשת

פרשת ויחי יעקב בארץ מצ׳

פרש׳ נאמה כ׳ זו סתומה לפי שכאן שנפטר יעקב אבינו נסתתמו שיני הס
ולבם של ישראל מלשת היה עבוד שהתקינו בשעבודן דלא שבקו לעלויהו
הקץ לבניו ונסתם מימינו הוצרך לומר לא כי כי ראשון לי מספיק מלת אחרי
טבל זמן שהיו השעבוד לפניהם לא התחילו הגלות ולו האריך ימים עד כלם
טז וימות יוסף וכל אחיו ויקם מלך חדש ושד לו ך תקון שהתשלמ
בשעבדן ושלין יוסף קיים שכן אמר לא כן ויחי יעקב תיבי ויחי יעקב
בארץ מצרים ויגש שה ואחכה ויהיו ימי יעקב שנ חיין כו ושנ׳ כי
שה ספר לנו הפסוק בשנין סוף חיין בכללות ופרטות והפך השנין
סדר הלוי לומר תחלה את חלנו וסדר שחלו וברכתו ואחכה שנ חיין
על הסדר ולא להקדיך מיתה בטרם מולנו ושע תמיה כי אחרים כתיב
ויהי אחרי הדברי האלה ויאמר ליוסף הנה אביך חולה ואחרי כל מקו שנ
אלה תחלת אחרי מותך ואלף אך יסף על מיתתו שנ חיין בטרם ב
חולנו ויום כצאת כי קרוב הכתוב למיתה ויחי יעקב ויאמר לך לשר השמע
חיון לא הין מיים כי היה הוגן ונשב ודומים בגלותא ונשתמון לעתידן שה
שנ ויחי יעקב בארץ מצרים שבע עשרה שנה ותהי רות יעקב אבינו מכלל
שנ ויחיו ויקבו אותו בארון במצרים הס ניחי ותהי אלו הוא שנ ויחי
טבל זמן שהיו השעבוד לפניהם לא התחילו הגלות ולו האריך ימים עד כלם
טז וימות יוסף וכל אחיו ויקם מלך חדש ושד לו ך תקון שהתשלמ
בשעבדן ושלין יוסף קיים שכן אמר לא כן ויחי יעקב תיבי ויחי יעקב

ברכה ולא בשכן אחרון כיון התנדבה כפי לשעתה ...
הלחיר משום להוו רשעים ופושעים בשעותיהם אפילו מי שלא רואין
ויאמין קחם נא אלי ואברכם כי. שמא לו ברוח הקודש יעמוד
ושער בתנדבה הלוקחין מ' ובקש יוסף רחמים ואמר עליו רוח הקודש
תרגם. ואחרי פי אלה שיהיו יעמוד לאחיו לברכה. לשון שעיר
שלו ושתחו ישראל
כמה שנאמר כי היה לשתחוי אחר דנאי

המפר ישקב ואצל שרה בוכים ... עכ"ל.
חולשת ובכן יש כי הנראה שהוא נתת ברכה שיתברכים ולא פוקף לכבוד
ה וזהו טעם ויהי אחרי אחרי זמן מרובה ויאמר ליוסף כי. כלומר לחמלתי
עמו ואברכם כראוי אינו אינו עליהם עבון כי בכן יעקב בבי יעקב
בית רחמי להיות חולש באופן יהיה לשתי וערין שיהא כמי שיין לשתות
כי. ומזה נתחזק ישקב ואמייה כי התחיל לשתות כיבב הקבורה. ואחכ
רחוק מרשעת המכפלה. והוא לפי ילדי יום אותה שכ ניקברו. אבי ושרי
פתח בשעין נואמת קבורתי ברשותי ביתי בארץ זרים אחרי לא מעונהה
חולשת בית רחמי. והוא חולשת שכ ויאמר לי ויפקד הנה אלהים. ובכן
טיבה בית רחמי כי. להיות ותבינין שינו מרחיקת שר. יעקב לא הוה
וקבה בית רחמי ואיתי וקבה שכ ואברהם זכן כי. של יצחק לא הוה
כי הנה אלהים חולה כי. זהו בכוונת אמרו רזל שר אברהם לא הוה ל
ושעם אחרי ויקברו אבי. ישראל כי ואחכ אחרי. אחרי הלבי. האלה
אבי בכי. כלל שכ חיין קפץ ומלשט ולאי ליזקק קלי"ן כילאוירין.
גשונו ואחרי כאן ויהי בכי. שבע שנים של שיבת מצרים. ואחכ אחרי
בהולי שכ ופתח בויחי טעלה לא שנה בין הכל בכי. ובכן הפריד הפסוק
חיי ישקב לא היו רק לג שנה שהיה עם בנו יוסף. ובכך תשביעהו הכל
עשרה שנה ושבע שנים שהיה יוסף בהפרדו מאחיו אלא כל שנותיו
לאשמעינן לכל. אבי חיין לא היו רק בלומרין חשבון אבי מצרי והם שבע

משום דקשה קרוי זכרי ורש שם נתן לו מלקי דרעמשי
ר' בבירתי ובשעת הסופה לכתפו ומה שאמר היה ומלחמה
שם משה נתן לו שלקי בבה כלומר נתן לו מלקי שכר שלו שכבשתו את
שור ענוה לאחותו לולי טובה וצדקה כי על כן נשתתף שר ומלחמה. וזהו
אל יפקד כלבי מני כי תחת רחמנות שלו ופרוקין משה להיות
ה... את מאסר בבית הסהר ומה שברח משום שכר הלך משלה לדרכיך.
ן יעקב עם הוה לך מידעתי דבה נאמקום שהשלמת בחלו שבלה ב
כוונת הפלאתיך. ולכן אמר בני הם ולא בנו ואמר בת תאורה. אמר
ש בשמונה היה עליון מי ראוין לברכה. שלא ולמי בשעתן התעלה
נומי בני הם ואפשר להיות בנים משתי שם אמרון בם. אפשר כ
והשתא מי דשתי ישקב משום לבניו שיש עשקי מה מי זו תשובה היתה
שיש נתבוונה והות לבו ע"ש רק שכן היו השעתק כלאחריו נעש פ ויש ב
שפיר ונקי אחי בקורתה ולידתה בקדושה ובטהרה נקי מיה נשם
בלחל ויאמין שחלה חלל. והשיב לו יוסף בני הם כלומר הוות לעיני
ותשלח משרת מלוטו אות שהיה כי. לקח הבית אפשר אפשר שתהא שיהיה
מדוקן לא הות לעיני בתיסורת כשובלי לאחיה שנמכר ברחה. שכן
וזהו דבר התעלה היהיה יהיו אחו אלו. אמר לו ישקב שיהא אשתך בת אשרה
בני וכי שאל ליוסף בלחלי שלא מה שלו היו יולשים הבני לא יוכל להשיבו
ראובן מי אלה מולנו אמר להם מי אותם בני. כאמו שאמר יעקב מי אתה
לבר בעת הנון שנתמלקה ממנו שכינה נאופן מיוסף הסבורת הברכה
לא הוה ידע. לכן הוכרח רש"י לפרש מהו וירא שכין הנבואה יהה בם
כבר היו לפניו בגיבוס. אלה אין שהה שאלו מי אלה מבלל למנוע קרון
יוסף ועוד אין שלא מי אלה ובלחלי כי הוא היה מכבר אותם ומי ושמשה
ושם ישלם כבוד מוקדם לא יוכל לעלות אלה אין אחיר וירא שכר אחד בני
אלוהי אם לקבי פי לשעת רש"י משום לקטו קרוי אחדלי כתיב אחד מוכיר

על דבר הנועל הנחשל ילמד זכרי להיות בעבדה בעוה ולעסקול. כיך היו הנועל
כאוה. אלא מאה עובה שרובה על מדת מרעשות אלא זכה בם הבועל
לעשר מה. כשן לבעס זכרי ולבן כי היתי עחשל ושקיתי משון עתן לי
לקי שכר בעבס זכרי. במחירה בלאחרת מיני ומי מצא עזיל לבי עלם
נחשל שמיקול החשל שכרי. יעל. ומן הגיר יעל מחוק מעשל שבעשה
יעלי. ונעשיתי שר ושוע פס תחת היתי עבל כי מבית המסורי. ס
לאחת למלוך .. ועל לכך זה תהח מיושבת קושי מחלת כי ליה
שיה. ומפס במאמרי חשר עתן לי מלקי. ושאל ומילן בישקב כמי יחשר
חען לי שלקי. ומולם בוודעת נוסי כי בישקב אלי חען שון מיתת חיעם
כלפי רשי פ. ומתחנן שון מיתת חיעם אל עפ שיש להם עביקי מלוח
ניעשיקם כו. אבל ומפס עמיל בנסיון בבירתי אחרי נעון אשר עתן
פלמי שכרי הוא בין עזהה תעבה ולא נשון מיתת חיעם. ומחכ אלי
ישקב אבין עם כל זה לא היה לך לקחתה כי לה יקי היה מיוב בישקב
נאסה אחרת וולתה בבס זכרי. שהכשר והיה לך לסבב בפרשה
ולומי לן לא חפצתי לקחתה בעוד רעה אחת אסעת לך לעשה כיתן
להכעס בשיקום שיש בו מן החשל משום שס ולגות שאמר הרחק
ממך ס יהי מרגיש שם לאחר שנעשיתי אדון חגדת עומאות
ובוסף מלה של תחילתו היתי בעבדיה ולזה יאמרו שהגיעו
בדת שוביר לאחבת אחתן. כי בזמי מרעה בעוד מיעטו משנה
נחלך השלהן בכל האפשר לכן כוון אחת לן כוונת יעלאל משערין
לחלאת חעקן אשר חשקיה נפשו לעשבר שס הרחה להם או
השיבו אחי אלי ויה שאי אלי לוקי השבו
צריך לזכור
מצמרי

מהבתך היתה תקוה בקירות לבך קבועה באמתות בתוך השרטט אשר משתעשע בהיכלי ונוגע לבן הבט אין ראוין לעבוד
כי אמנת אנלך כפלגש אחפש בקבירתך יחידתך לא נכשלת ומקשבתך
לא עמדת השיבו לי יוסף בזה הראהו שטר שורף קדשתה ולא בניאופי
פלגש היתה בלא קדושי ומעכשיו להתחתן בבת קבירתי כי הכי
נלהוי לי מלה מכותה עליך לאחר כל זאת ובל שעתך ושעתך
נפש זכותה לתיבוק בה אל ישקך מיסורת מיהיה אידא להא נפתלק
שכיבה. אפשר לזה כתבת לה כתובה. ערוד בעולתך עליה ואמור שקנית
אפי שנה אחת עם אשתך בלא כתובה שלא תהא קלה בעיניו להוציאה
נלבן הבט אין ראוין לעבדה. אז הראהו שטר כתב וזהו בזה ב"ד זה
כלומר שתי עדות הן שטר מירומן ושטר כתב כי לשון זה מורה שהוא
מוחה לבר מיה בעיניו לפי שעיניו ומקוותיו וזהו שיוסף בקש רחמים
שתתן עשו רוח הקודש כדי שיאמין אחיו לדבריו. עד שלא נו אבין
בקש מלך אל ואברכם כו'. אף על פי שלא שנו כאן כלומר לאחרים
בלשון בקשה בקש ומפני רחמי הוצרך עשו לומר לו. למה נתקוממת לאחרים
אשר לחיל על לאחיך בקש סוד ה' ליראיו. ואחר כך מי לא ואברכם
אז הולה לו אבינו ואחר אחים על אחי ואברכם ... שם
שהיה דקדקתי בכל עניין היורש שניד בקדושה ומהיכן שי כתוב וקדושי
אחר לחיל על לאחיך בקש סוד ה' ליראיו. ואחר כך מי לא ואברכם
בלשון בקשה בקש ומפני רחמי הוצרך עשו לומר לו. למה נתקוממת לאחרים
כלומר שתי עדות הן שטר מירומן ושטר כתב כי לשון זה מורה שהוא
מוחה לבר מיה בעיניו לפי שעיניו ומקוותיו וזהו שיוסף בקש רחמים
שתתן עשו רוח הקודש כדי שיאמין אחיו לדבריו. עד שלא נו אבין
בקש מלך אל ואברכם כו'. אף על פי שלא שנו כאן כלומר לאחרים
בלשון בקשה בקש ומפני רחמי הוצרך עשו לומר לו. למה נתקוממת לאחרים
אשר לחיל על לאחיך בקש סוד ה' ליראיו. ואחר כך מי לא ואברכם
אז הולה לו אבינו ואחר אחים על אחי ואברכם ... שם
שהיה דקדקתי בכל עניין היורש שניד בקדושה ומהיכן שי כתוב וקדושי

והשבע ואם היית כועסת כדאמרת. אלדר"ב היה לו לפרש תחת"כ
צריך שיאמר חסך ושלח והיינו הכא גבי יוסף כתי' רש"י שיש מי יכול
היתה. והוא שפי' בעשין ל"עזוב עבד אברהם" תחת"כ שהנשבע
בידי שיתאחר הלא כי מדברי רש"י נשמע ובין הפך הכוונה הכוונה
יוסף בדבר שהלכלוכי חולים הוא. ועוד ראה כמה עלה שבוע בידו
עם כל הזהר אצל מי צריך הזכרה מי לא לא פליגי. ואיך יעשה
היסת לדבינו משה מיומן מי צריך עה ולהביע מעשיה צריך עה
הזכר ה כולה שלמות ישע ומודע ליה. ובעל עבד מיהא חולקי בשבועה
שביע בעל ושלח. והשתא על כרחין לא קאמרת לעל מי צריך עה מי לא מיבעל
בידיה נעשה כשומה בדבר משה וחזר כשון שאמרנו באברהם
מורי רבנו האי ליישן לאי שתשבע בה שלקי. ישראל ולא אתחזוש חכל ב
ולהביאן בכל דבר קיום שבועה איך ישלה על דעתאי יוסף בעלמי
חכל לחול מעי. ואחפי בלורות מאחרונים ליה לפלגי בהאי ליתא כלאתרי
כל שכן שיגזה את בנו וזרעו אחרין לישבע בשמו הגיזל לכבדו
בעל בחי שנים. לכן אתי ואתשבע בה כן. ואם כה יאמר לעצמו
הקיום אברהם אביהם שכל עמקון היו להגיד שפה ולפרסם ישראל
על ידיו אין סמכון עהיו כלים מורגלים ויודעי בשיעבוד השבועה כאשר
החמירו כי חי ה הם כלים דברי בעל שורש ובלי טעם. כי טעמי
בורא
מורגלים חמירו כי חי ה הם כלים דברי בעל שורש ובלי טעם. כי טעמי
גבי הטעמה שהשלה מורגלים חמירו כי חי ה הם כלים דברי בעל שורש ובלי טעם. כי טעמי
לדבר. אבל כשנים שאתי וישבע לי. וכמידומה לעשות אותה השבועה
ואתי השבעה לי כלשון כלדך הכאתי וישבע וזהו לי שם הזכרה ויולה
גם. ולכן הולך ישקב לחזור ולישנות לחמיו שישבע השבועה. וזהו שחזר
אבון כי לא היה חולם ירק היה סבור שאבו הכי סל מילתא אתי ומשכנע
גם מצאנו שיש מי צריך כי. להוי נקישות חכן. ואחשר שעשה העם בדברי
מיושתבועת יוסף שכר בעקישות חכן בלא הזכרת ה סלך כאן שאתי

והשבע

והשבע לו הלא להוה משמע בשעת שם מכל מדרשה ליוקן עקם שיש עת
ך נשון שבועה כמו הריטורת ירי. לה ונאמן כי יש על כם יה יהוי
הזכירה ומחתת ירכי הוי שם כאן שבועה חמורה. ואינו לעשתם של
משמעי המקרי משבעני אין קונשי ליולה זו ואני שעת הכתב ב
ותקבע ישי. ופי לשון שיש עת ידך ואיני שעת התם דתפש לשון תחת
ירכי לחוד. ושם למה עת אמריעקב בבדיקת לשון מורך שלמת מתי אבותיהם
ואשתשך בה מיתה שהיה כן כי היכי דמפרש בעת תחת ירכי הכי היה
לו לפרש להזכרה ולמה ויאמר השבעני בה. שאי על עב האמת כי בוא
היה מספיק היה שאמי שים עת ידך תחת ירכי לשון מורך ונודע להם
נשבועה כשבוע אברהם ולא היו חולקים עליו השבוע כלב ושקר והבן
יוסף הכל אם בעל ואם בהזכרתה. ומחיים הטיבו יוסף תוכיח לשון עשות
אשה כדבר כוונתו היה כי אתה לבורו מספיק מקבל שלו עשות
לשאול מלפורתי ואי אחיר מלהן שקיבלת טורי עקר ולא הדר בי ואם היה
עיך נשבוע ולבן הטיבו אנוס אשה כדבריך ולא אמרי אנכי אשבע ט
היה פלוני נוסא בן ולא נשנוסת משפט הלשון כמו שאמרנו בתחילת וזולתי
ולאי מיוקן לקוראי לשם בשם אי שבועה של. ופלוני נוסא טעה וקרן
נשבע ויפה שהזכיר משבעת ושניהן עשות מצינו בתביו. והטיבו ישקב
השבעה ל כלומר אחר אחד נשבע על מנת לעשותה כלי נגרו שנאו
ואפי כי אשבע ושניהן מהרסיה שע עשבעתי ואקיימה לשמר משפטי.
לעקר בן אחי ישקב השבעה ל נגרו המצוה. ועל אחי כי אחותה אשה
שאי ואמר דשתך תלוי בזעת פרשה כשעין אחי ואחותי שיהיו. ואמר
יוסף אלכה ואשובה של פרשה אחי. ובית אבי אמר אל כי. הרי שיכול
פרשה נעמל דבריך לומא אחתה ואביך אשבועתי לי. לוקמית רבן ההסלת
ואחרי שהשבעתו בקבר אבותיו שיעלה עמהם ולא יחזור לכנען
שאמר לו בלעדיך לי אחי אבי אשבעתי לי. לוקמית רבן ההסלת
ואחרי שהשבעתו בקבר אבותיו שיעלה עמהם ולא יחזור לכנען

השבועה והברית והשבועה בין שתשבעו לי שעדיו קולס יאמר ה׳
אבל השבועה כלומר אלף האחרונים משתעבדו לפרעה אבל
עבדו ימי בכורת בכן שלח ש׳ שפחה עבדיו מנשי בית פרעה
בשניני קבורה המלא ונויה שלך ואסר עלי אבלותי אלף כי
ויהי אל פרעה בהיותו כי אין נבוא אבלות שלך צלבוש שלך בצר
לבדו אל במזון פרעה אבל השבעני לי. ואל אלך הוא לי בעצמו
נזרו ויעלו כלפי׳. ויעש ויובו יוסף אל בית פרעה
למלכותו שעבדוני לבבוד אבי מי מקעה. ואחיך הולה לעבד אבי
ישבע להיותך שנע ואיקטין עצמו לפני אבי בחייו באחריו אבי בוקרון
כי בנה אחר בלי סופר ושלחת ואומרה להם סלי. ולבן יוסף כי היה מאמין
וכי היה מילה מועה חפצה לו ש׳ עצמי ולפעם בעבי אחיהם אחרי
כי יעקב ושאו שקולים זה כזה. עם באברהם כי היה מילכר בשבלו
השבעה לי. ולא אמי לי שיסי יוסף תחת יוכי. טאו טאוי כאן ליוסף בא
ולת בנה אחר בלי סופר או תפלין הלא תראה כי יעקב אבי לעשו
שעם בלולים ושקולים זה כאו זה לא יאמר שיס לא ילך תחת יוכי.
יאמר האדון לעבד והאלף לבנו להיותו משועבד לאחיהם. אבל בין
עיניכם לפרש. ושעם תחת יוכי של אחותי יוכי שבין השעבוד 2
אבל כשאמר השבעה לי פחמת משמעות שהיו בלילים בשבועה ואלהים
ואז היה נשמע שהיה מוסיף עוד שלשעלה בשבועה כנוי ה להיות.
לו בה לקי ישראל השמים. וכדרך שהזכיר לא יסיף לא ילך תחת יוכי
אחרית כי לפי דבר שלהשיעים המשחר הלא היה לו יעקב עוד השבע
לו יסף אבי השבעני כלומר ואי תשובה לאחות הדבר. ועם פרשה השיני
שלא וקבור כאשר השבעתך הלא שעמוך להשבעך הא לאו הכי לאחוי.
הוה מילתי לה. תדע ואתבן כי עכ זה הלרך תחלת מיושבתי קוש־ן
לבדו אל במזון פרשה אבי השבעני כי. ולא הלך הוא לי בעצמו
נזרו ויעלו כלפי׳. ויעש ויובו יוסף אל בית פרעה
למלכותו שעבדוני לבבוד אבי מי מקעה. ואחיך הולה לעבד אבי
ישבע להיותך שנע ואיקטין עצמו לפני אבי בחייו באחריו אבי בוקרון
כי בנה אחר בלי סופר ושלחת ואומרה להם סלי. ולבן יוסף כי היה מאמין
וכי היה מילה מועה חפצה לו ש׳ עצמי ולפעם בעבי אחיהם אחרי
כי יעקב ושאו שקולים זה כזה. עם באברהם כי היה מילכר בשבלו
השבעה לי. ולא אמי לי שיסי יוסף תחת יוכי. טאו טאוי כאן ליוסף בא
ולת בנה אחר בלי סופר או תפלין הלא תראה כי יעקב אבי לעשו
שעם בלולים ושקולים זה כאו זה לא יאמר שיס לא ילך תחת יוכי.
יאמר האדון לעבד והאלף לבנו להיותו משועבד לאחיהם. אבל בין
עיניכם לפרש. ושעם תחת יוכי של אחותי יוכי שבין השעבוד 2
אבל כשאמר השבעה לי פחמת משמעות שהיו בלילים בשבועה ואלהים
ואז היה נשמע שהיה מוסיף עוד שלשעלה בשבועה כנוי ה להיות.
לו בה לקי ישראל השמים. וכדרך שהזכיר לא יסיף לא ילך תחת יוכי
אחרית כי לפי דבר שלהשיעים המשחר הלא היה לו יעקב עוד השבע
לו יסף אבי השבעני כלומר ואי תשובה לאחות הדבר. ועם פרשה השיני
שלא וקבור כאשר השבעתך הלא שעמוך להשבעך הא לאו הכי לאחוי.
הוה מילתי לה. תדע ואתבן כי עכ זה הלרך תחלת מיושבתי קוש־ן

לקח את הברכה לעצמו שלא היה מברך בנו בלי
כוונתו היתה לומר בן יש יש יש בעשרת בניו ברכם עטרון שלכל
שמי וירא יוסף כי יש יש חבין והיה משפטו עמי כ שתחבון ומחוסר
הנערים עד חז הריניה כ רואה ברכתבנו שלא בסדר הראוי וזהו
ובנו לבד ולבך יוסף שלא הסתיר הסדר עד ששמע יעקב מת ב
קריאה ידו של אבינו של יעקב בנו כי סבור היה שאביו מיברכו שכל
יוסף. כעומד היה מראה ברכתו ליוסף תחלה ולבן שתק יוסף ולא
הזכיר יוסף בברכה משום לנשמט זכותו וזהו שהתחיל עמי ויברך אתם
בן יעקב ישראל. ויל כי כוונתו יעקב היתה להשתתף
עם יוסף ולברכו ואחכ עם בניו ולברכם. או לברכם תכף ומיד
ומבדם וישתלו עשרתם בברכם יוסף בשרש יברכם היה לו לסתוך
סיכל אחת לו כי מנשה כו. ועוד מה יעקב אחר שאמר קחם נא אלי
ויתעלם ד אחיו להסיר אותה כו' תמיה כי היה לו לכתוב זה הפסוק אחר ב
זה הכלל שלקחי לקח קולם שו שמעלה
ע"ק ים לעשלם ישעו אחרן.
מה שמין בן באברהם יצח ישראל ביצחק יצא עשו. אבל בישקב כלם
שלמים כולה ואין בה רשע עבה כי השתחוה לה להודות לחבלי המקום.
ועשו כל זה שעשה בעצקו ורוח ומהר בישעתו אביו מכ היתה משתו
מוכין חולין. לכן אחרי לא כן כאשר שהרי. יוסף מלך ומשלך בין הגויים
ואחריו כל מקום שם אחר סמוך אחרי מושלך והכי השה רחוק היה
שומע. ועוד שם ויה. אחרי הדברי אחלה ואחרי שיוסף הנה מביך חולה
עדיין לא כי ק לבי ראשון והלא שלישין שהיה ישקב חולה כשהשבים
שהיתה מיעתו שלשים ואחבה רשש שהרי. יוסף מלך כו' הוצרך
שכבה למיעלה מהיראתשוחתו של חולה. לא של מחש המיטה של ב
פרשי וישתחו ישראל על ראש המיטה הפך שעשו נגד שכינה מכאן אחרון

ויברך את הנערים ולא אמר משה ואפרים להודות. ויסף
ויברך את יוסף בנוכח שם להיות והבנים סתם המאחר כשהוא
הכי הוצרך רש"י לפרושי לעיל הבן הזכר לעיל קאמר. והא לקמיה
נעשו מיניה ויברך אותם ויסף והיה לו נוגע ויברך אותם. ומשום
קוף אין ואברכם ואמר מי כאן עד לעשות בו. שלא משום זכות
אבות אלא משום ברכת הבנים. ולזה כוון רש"י והוא שהם יברך את הנערים משה
את הנערים. ולזה כוון רש"י והוא שהם יברך את הנערים משה
יד אחביו כי לא היה סבור שזו היא ברכת הבנים עד שראה יברך
הקטן ורצו לברכה כדרכו לעיל. ומולם יוסף הסבירו בשכלו ויתמה
עמהם שם בנו בברכה כדי שתתחזק שלהם בעין יפה כי הוא ב
יוסף חזר וברכן עם אחיו ומיה שם ויברך את יוסף זהו שהוא ש
הזקן שברכם לבניו אבל לא הוסיף לברכם שוב עם האחרים. אבל
הוא שברכם לבניו אבל לא הוסיף לברכם שוב עם האחרים. אבל
אמר ויברכם ואמר לך יברך ישראל כו'. אלא עתה בהיותך ביום ההוא
יאמר ביום ההוא מיה לי ביום ההוא מיה לי ביום אחד. והיה מספיק ב
את הנערים וילדו כו'. ואמר תהא מישבעת קושטין לעולה כי אמה
הבנים ואחיהם אמי ויברך את יוסף אמי היה לך לשון רבים ואמלי
כל כאילו מיבר ל יוסף לבד ויסבו שאחזו השיקר כי אימו תעלומת
הבנים מורה לעתיד על יוסף משום לנפש"ם זכותו ולכך אמי בך יבך
נומר ויברכם לשון רבים. שלא ולאחי לזה עתידון לעמוד בחיד על ברכת
לעתיד כן תהא מיושבעת קושטין לחברת שלו ויברכם ביום ההוא לאחיו
בך יברך ישראל כו'. והיה אלו נוגע בכם לשון רבים כדרך שהתחיל
ויברך את יוסף ואחיו יברך את הנערים כו'. תל שלעלא
צדכתו בשלומות בין יוסף ושם בנו והחזר המשולש לא יעתק וזהו שלא
לשתף כשתתף הברכה על שם יוסף ושתתם יחל בשבועה כדי שתתקיים
רק אלהים וזהו שכן ויברך את יוסף ולא אמר בזה ברכהו. אבל ישקב היה

השקיף מעל הסולם הנה . אלא שאלך ואמר לו משה רבי . מה
ראיתה שנתעלם ממך יוסף ואמרו שמו של יוסף בקרוב משה ובשר
ודם הוא . אלא שאמר לו שקר הוא זה . שהרי לא נתעלם ממנו
שום דבר . אלא שקר הוא זה . שהרי לא נתעלם ממנו שום דבר
ישראל וגדולי עולם . אלא יוסף הוא שהיה מתיירא לגלות
כח גבורתו לאחיו . שלא יהיו מרובין בחוכחתו . אלא
שהיה משתמש מאחריו . אלא שיעקב אבינו היה : אלא יוסף
חנאתו תרח ואבותיו שובבי עכו היו : אלא שיעקב אברהם ויצחק
שמו . אלא יוסף שם חד בתרי . בגי תן . והוו להו
תלת שמי . אלא יוסף שהיו קורין בו שמו יעקב . שהיה
שם כח על כמה מלאכים שנלחם עמהם ונצחם . אלא יוסף
הצדיק אותו מכל רע יברך אותו הקב"ה . אלא יוסף שהיו קורין
בשבילו משעשע הגדול שלא יבוא לו לעתיד לבא . אלא המלאך ז
שגאל אותי מכל רע יברך את הנערים . ואני אומר עליהם
שהיו מזכין את אביהם במעשיהם הטובים ובברכה . ואני
אומר שבני לא היו בגלגל בברכתו משום דעבדי מצוה הוא
שהיו מזכין את אביהם מחמת מיראה ויברך אותם יוסף . אלא
אפילו תימא כן אמאי לא יברך אותם בברכה בפ אחת
ואמאי כתיב . אלא שהיו מתירין לו לראות בברכה בפ אחת
שהיה כמראה שמו של יעקב בברכתו בשבעל יבעט ואחאב ויהוא
ויהוא כתיב . אלא אלא כמראה שמו של יעקב בברכה בשבעל יבעט
שהיו מזכין את אביהם שמו של יעקב ויברך אותם יוסף . אלא
בקל אותם שהיו קורין בהם שמו של יעקב כתיב . ואמאי כשאחר ז
שהרי היתה ברכתו יוסף עם אחיו על הסדר . ושוב לא היה בכח ז
מה שיוכל להתקיל בגופו ויברך אותם יוסף . ואמאי היתה רשאי ועומד על הבני
להתעצב בלבב משום דהוה ליה להזכיר שם יוסף בתוך הברכה עכל
העיקר לדעת הקודש נוחה היתה בלתי מרוכזין . ועם כל זה צריך

לא אחד פי נחרב ובקשתי בעודו לחשוש פלהם קושיות הוערך.
ישקב כמי מלחמתלא בנגלן. ולחלות הקושי. כיון דמי. ולבן הפכיה
כמי בהלילן ויהי חיותה לשהם עמ השרים כו. ומס אחד שחבר
אין אחרי נחרב ובקשתי נתקבצו כל מניבותיהם להרוג בו. ומה
ואת יתר כשאר התלקים אז יאחר שהוא חלק אחד לבד מבורר. ועד
אחד אם לא שיהא חלק אחד עליו בודאיה לשעבד לעבדו. לא קחות
אחד מכ הוא חסר הנשחיט בבתפוק. ונשל לא יאחר חלק אחד אחד שפס
צשלם שפס רבים ונותן הוא אחד מהם. אלא כי אחי שלא חלק
אין משחשורת הפסוק לומה לו שאומר שפס אחד לאחד שיש ל
היל חפרתי ותבלתי. הוערך נומי לא משום שהיה לן לפי ראשון כי
שעשה משעה אחרי. לא שהיה לל אביו ראחרי. פנו נחרב ובקשתי
שמלו בשו שם חלקים ושפס נשון חלק כו. מיל הראשוני. מיל שלו
חותם ואלי ישקב כל מלחמה בנגלן. לא שפס אחד היה הבכורה
כשהרגן שמשון ואני אחתשי. השיר שתקבצו כל סביבותיהם להרוג

פרשי. פתח כאחד שפס אחד. שפס ראוי שהיה לך יתר על אחיך. בחרבי ובקשתי
ואלו ושפס אחרים נתתי מנשה. ן.
בקשתי. ומי שהם מתחברים יחד בברכה אחת אשר שלח שון
הצלן לצדק בש סמוי פתחי. ושלי צריך עליהם וקריאתם שם המבורך
יהיו מתחברים בהם ובשמותם הלא אחד שראשי מיכ תלת עלי ז
ובאמצעה כלומר יהיו הכל שוים שהם בני קלושה ואהרה כי כל שלא
יהיו מתחברים בהם ובשמותם הלא אחד שראשי מיכ תלת עלי ז
הם שלא להזכיר לעברתיה. גל ישקב לאחיו. שיחיה לקי כאחרים
וישקב אחי על שמו יקראו הנערים ולא הזכיר מנשה ואפרים ולה
ישקב הפיל היהם שם התלה אשר קראם יוסף אלהיהם בשתלשלם
שהרי כך ישר. גל ויסף עליון לעגן על פני שהרי.

מתוך דבר. כשמו של יעקב צריכה מילה ... ש"ך

מי קבל וקיים הלל שט"ה בשעה אחת ואחת דכתי' רוח יושיע לחדש
זו היא שמעתי.דתן אף שבטו של יהודה יהיה כן. והיינו לחכירו הזל
ושוכן הם יחד משתחוין ואינם כלם בסדת שפלותם ואדרבה
זהו שחכיר נו"ן תחת. ושה מים הללו כל שוד היותם במקום שפל
עוד כך שבטו של יהודה לא עשיר לו מלך וכהן ולא שום מעלה
מים הללו הולכים מיקום גבוה ויורדים למקום עמוק ואין עולים
מים. ויתר מכל שאר הדברים .. לא תמצא לך דבר שנקוותה במים מה
במים יותר מן מים שכשהן בחלל ודומה לו ואם למה הדבר
בשרשרתם יותר מן מים. ואף אחרים כי ש"מ מן הדברי המיוחדים ז"ל
עלה בזאורו להלימו. לכן פירושו כי היה לו למשל לכן
משרשרתו מתחת שחכיר במים וכו'. לכן פירושו כי היה לו למשל לכן
ואולם ~~שחכיר~~ המה לו למשל אף כשר לנאת אחרים ש"ש. להשמיענו
הבינו ואחרים מלשון המלמוד שעוד פחיזת הקלקלתיות פומיי כי לאזני כי
להכיל לו דומה כשאר התבונות למשרת מלשון ואם יש חבר למה לא
פרש. פתח במים הטהרו והבהלה כו'. תמוה למה לא פתח רש"י לשון פתיחה
על לשון ..

לכן אמרתי שהיה ע"א בחכיר בחמרי. כי לכן קראו חמרי לשון טפלה
כלומר בשעה קיימי והרי בשעה ליבה אף כשעה עושה משלה כשהוא
ושלי לון מיושב כי למה תבטח לשון חמרי. ותמ מיבעיה ויושב אחרון
כי יעקב לבן הוצרך לומר זהו עשו שעשה משלה חמרי. בשעה ל
מלקחתי מיד האמרי. מיד החתי מבעה שיה. ושוב לא יאמר
לומר לא היה הצבורה כו'. ועוד אף תמלטן לומר שכם חיבט איך

96.

פרש"י כליס

פרש"י מלאכה שלוחה מישראל לגוי, זו בקעורית ליבוסר, שהגוי קלה בשבת ליבוסר. ש"מ.

כאן מוכח דלא כר"י, ומשמע שהוא נפוסס ומחלקי בישראל. ש"מ.
דוקא של נפוסס בפני עצמו שהגוי המולי ונולי כמו שמעון הוא מחלקס בישקב ואפי' בישראל אי משתעי שיהו מחלקי זה מזה משמעון שהגוי המולי יחד ונולי בעלמא. היה במעון השבעים ועוד כי מחלקי ומשתתפי. הוכרך נמי לאשמועי דלא שהיה קפי אחד היה לו לחלק משמעון כלי שיהיו נפוסס ושבעו של מי שעשה מחצי על הבעורות הרי הם חלוקי. לא תין לך שיש סוסרי ומלמדי תינוקות שלא ז

פרש"י ואלקס בישקב אחד"ם זה משה. שלא יהא לו שיעה בתוך השבעים

נשון פרי"ה וכו' עכ"ל.
ובלומה נזה בן טחת יוסף בן חן נשון מרמי. כי. נחסר אחד בן פורת בן יוסף אבל נלמ"ד אי מיסב על כל עניך ל"ש ולא בעיבור ותיה ס"ד לתת לכל אחד נשון פסוק אבל נפי' ראשון מיבורותיה מיוסב על כל חמש ש"ש להשמיענו נשון מרמי יותר מעבר. לכן אמר לא כל כלומי והשתא שיש לעמדם על נשון הפסוק נראה שיש מישמעות חוב. ומתי עקוסי מיבורותיך. הוכרך נמי לא נפי' מיבורותיהם הם נשון כל אין הס"ק בנשון מרמי מיטר. דלא נתרץ

פרש"י מיבורותיהם הם נשון כל אין הס"ק בנשון מרמי מיטר. דלא נתרץ

נשלם ספר בראשית תהלה

לכעל כל ראשית ואתחיל ספר ואלה שמות תהלה
לאל

המשלח לנרות בעניין נרשמו לכבכים וזהו וידבר על לבם וכו׳
ערות שלא יבלו לכבות כי אחר יוסף את השערה ואחר כך וידבר על לבם
מלין לו וזהו דבר מיוחד על הלב כל תשובה. וזהו ואיה שלא
זה עשין וידבר על לבם. אולם מי לך דבר המיתקבל על הלב ויתר
שלשבא נאמר יוסף כי שבקש מי מכרו לכן אחי לא כי אין
נשכ״ל כי אחים ואחרבה היה שמכרוהו הוו להו לעדות ולאחיה ז
מלך־לה אם מכרוהו לעבד שעבודים הי־כן אולם הא שלא פקעה מיניה
הוכרך לומר לא כי ק כי לפי ראשון אלא האחים כי כאן אחי. ויוסף
היו מיונים על שאינו עבד ועל ידם נודע שאנו בן חורין ואם אח
תרגם אחתם כי. לא עשרה ערות לא יובלו לכבותו כי אחד כי.
ס״ת. וידבר על לבם דבר המיתקבלים על הלב עד שלא ירדתם לכאן
היו מיונים על שאינו עבד ועל ידם נודע שאנו בן חורין ואם אח

ס״ת. דרך אחת שמעו דה משלמן לפי לשון כדרך שהמשיל אחד
היתי אומר שעדנעשי בכרם קטן אחרי מכל בחרי בחרם קטן דמיבכרתי
ובכן בפדנן כל אחד בפני עצמו. ולא ראו קראו לאיש בכורתו כי.
מה בדרך אחת אחים שקיבלתם ואכן שמעון ולוי בכלי. ביון שחזר
בכורה בהדיא בתוך ברכתיו ואף שלא ראוי ולקלקל נזיר אחיו
ברך אותם. ואלו שריין יקטה נאמר הוכרך זה הסמוך והלא כלן ב
ליהודה בפורתו של אחריה כי. יכול שלא כלן כאחד הברכות תל
ס״ת. דרך אחת שמעו אחת היה אלו בדרך אחת אותם שהיו עתידין לכם שעתין

פרשת ואלה שמות בני ישראל

פרש"י משם שמעון בחי"ת בשמותם חזר ומנאם לאחר מיתתן שמשלו
בכבוד שמעון בחמור ומכרוהו בחמור ובשמותם שכן המנהג
במספר שמשפיל בכלם שמות קטנים ... בראשונה כ"ו ומכל פרש"ת
שבתורה לחינו בכל פרשיות מי"ק חוץ מי"ת לא קלט"ב. והנה
אי"פ מי"ת חש"ב וחפ"ל את משפחותיהן כולן והרי בכל מקום חש"ב מי"
נדע את הנותרים. ושאל"ק אחר עד שעת רש"י היאך ידע שמעון
לאחר מי יתתן ובשמותם והלוא עליון לא שמענו מיקפסוק כאשר אתה
ואלה שמות שמעון הטבטיס זולת יעקב ויוסף אבל האחדים לא ז
שמענו של אחרי כל החשון כתי' וימת יוסף וכל אחיו וכל הדור ההוא
מלך היה לו בכתי בתחלה וימת יוסף וכל אחיו. ואחכ"ם נאלה שמותם ושו
ניכר כל עמא. ולמי ירך כו'. ואם כ' מתרץ רש"י להולדים שבתוך ש
יוסף שליין זה אינו מספיק ולמלא קנשי"ן הלא ידעינו שיוסף היה
במיצרים. אלא בשביל דבר הכתו' אבל אינו מתרץ למה לא נאמר
בחשבון עם שאר השבטים ואחכ"ם היה כל נפש כפלה לא להתרץ מה
של מעלה נאמר. ועו"ק למה לא מנאן בשמותם לכלהן שבני
נפש הבא מאו' כ' שנפשים אלו בלע"ז בהן במיצרים היה כל נפש ז
ולמי ירך יעקב שבשם נפש ... ל"ל שמתחת הכתו' בלה שמות
להשמיענו כאן שפ' רש' שמשלו לכבוד ואולם לקלקל רש' ז
בלשונו וקוח מאחר שכבר שמעת כלם בשמותם ל"ל כל ז
השבטים נפש חוץ ומעון לאחר מיתתן ולא אחר כלם בשמותם
לכבוד.

להשמיענו

להשמיענו כי כל הדור שהיו אותם השבטי׳ לא התחיל הגלות כמו
שמתו וימת יוסף וכל אחיו וכל הדור ההוא · ואח״כ ויקם מלך חדש · ומשום
הכי מתני׳ קא חשיב להשמיענו חשיבותן שנמשלו כו׳ · אבל הני לא חשיב
דלאו למניינא דוקא דבני ישראל עשית כלל הן ובני ישראל פרו כו׳ · והשתא
נקוט האי כללא בידך כל דבר שהיה בכלל ויצא מן הכלל לא ללמד על
עצמו · יצא אלא ללמד על הכלל כולו יצא · ולכך אמר רש״י ויוסף היה
כיון במצרים והלא הוא ובניו היו בכלל שבעים ומה בא ללמדנו כו׳ ·
דהוו להו תרתי מילי ר״ל לכך יצא מהכלל חשבון אחיו ללמדך מה יוסף
האמור כאן מיתה לאחר מיתה דכתי׳ ביה וימת יוסף בן מאה ועשר שנ׳
כו׳ אף כל הנזכרים כאן לאחר מיתתן מונן ולכך רצה לומר וימת ויוסף
היה במצרים אחר ויהי כל נפש יוצאי ירך יעקב שבעים כו׳ · ולא קודם
ומקדים ליה וימת יוסף לומר לך להשמיענו קוברת בעולה · כלומר מה טעם
וימת יוסף ואח״כ כל אחיו משום היותו במצרים ונעשה מלך · ועל
דרך זה יתיישב קושיא אחרת אחר שאמר ואלה שמות כו׳ היה לו לומר
ראובן שמעון כו׳ · למה חזר ואמר יעקב איש וביתו באו · וכי עדיין
לא ידענו שבאו יעקב ובניו למצרים · אלא ללמדך להשוות איש וביתו
באותם לבנ׳ יעקב · מה בנות יעקב נמנות כאן לאחר מיתתן אף
איש וביתו שבאו למצרים לאחר מיתתן מונן כאן · ובכן יתיישבו
לכל הקושיות אשר יהיו לו אבן פינה בתוך הדרך הלז · והשתא אתי
שפיר מכ׳ בכלהו כת׳ ואלה תולדות עם התחיל בבת׳ ואלה תולדות כו׳
יצחק ואלה תולדות ישמעאל ואלה תולדות עשו כו׳ · וכן היה לו לומר
ואלה תולדות יעקב אלא הענין הוא כי בזה תלוי כל ענין הפ׳ באלה שמות
ר״ל בענין השמות ונדולתן יקראו כל ישראל לשבטים בשמותם שבט
ראובן שבט שמעון וכן כלם לכן לא אמר אלה שמות השבטים שנמשלו
לכוכבים קיימים ועומדים לעולם ולכן מונן אף לאחר מיתתן כדכת׳

8 8

רש"י הבה נבנה ובלהן מלמדנו שלוקח שתי כוונות הבא שמזמינו
ואפי' מה הבית לה כי יקרא בשם אחד בלבם ... כל שעיקר
נשי כי זה הפסוק משמיענו מה שהקדמונים לא הזן יכולים להשמיענו
ובית שהן לא אמרו רק הבה הזמינו בשם. ועוד קשה ירחה מלמדנו
והיה מספיק לבלם. ואפי' נראה מיחד לפרשו עד הבה שתכוונה לא
בידבר שכבר. ועוד קשה היאך לו אמרו כל הבה לשון הזמנה
הוה לו משמע והבה לא קשה שהקשה רש"י. ואפי' מה ראה כאן לחזור לשתי
הבה לשון הזמנה נראה ברור רש"י. לחזור כאן. והוא בהסכון שאחר
ואלו בעניין דור הפלגה לכך הבה נבנה לנו עיר כו'. וכבר פי' שם
הבה עתה הזמינה והזמנה לא הכינו עצמם לכך.

פרש"י

העבדים עם בני מלכים ... תרגום.
נאמרו כאלו ונעשה מלך והוכירו בפסוק שבחן ואומה בשאחת
לא היה כמוך הבתים והזכירו בדברותיו בשחין לכך אמרו ויוסף היה
והבתים ואיש ובית אחר. בחלוק כל חלקי הסורה. אבל ביוסף כי
מספיק בכך נאמנים עבשיו מיוצד היטב לפי הדרך ואלה שמות בני
לבבכם ואעלן בשמותם דמקום לא היה לך לומר ואלה שמות בני ישראל
כאן כאן שפרשתי. אמנם לפי רש"י לא היה מספיק בהאמרו ואעלן ז
עבר וכשל ולא ואעלה שמו ולא שם הבתים שאין קשבר יב בנו הקוני
נאמרים בני לא בניו ורק אבל בישקב כתיב מוש ובית אחר לשון
שמות כי. כלומר אפי. שם ואעלה. הבתים מצרימה לשון שתיד כאלו
אמרת כי היה ישפטנו לומר אשר אתו מצרימה ויצא בבן לומר ואלה
ונתייקמו בשבטיה ברוב עם. ולפך עתה מה שם הבתים מצרימה
רש"י כי בתים נתעלו ונתרבו לרוב כשניין שם ובני ישראל פרו כו'.

פלוגתא דקתני בברייתא בכל מקום שיש הבדה בשון הזמיה הוא. ובהבדה אין הכי
נמי. והוסיף שוב הבדה בלשון. ונראה לי דהבדה והזמיה בזמן
ומחר. רחוקה זה הבדה בין הזמיה בשאינו בהבדת חלק בחבירו. והזמיה
נמי הבית הפסוק במוך המעשרות כתוב הבדה שתכתוב
שון הבהב. אבל הבדה שתכתוב לו כי רש"י בהלוה שון הבדה 2
הבדה הוכרח לומר הזמיה. ולא אמר בשון שאין משפטו כשהוא זולת
ל הבדה בפסוק במוך שלא תעשה. אבל כשהוא בפסוק אחר 2
הזמיה לבדם. לכן כי לא אמר רש"י בהבדת שון הזמיה זולת הבדה 2
נלבדה לבדם וגם לא אמר רש"י בהבדת שון הזמיה זולת הבדה 2
כי בתשובה לא אמר רש"י זולת הבדה. ולא הבאו עוד הפסוק אחר
הזמיה הזה. תלוי ועומד בדברי רש"י כן כי הלא תראה ותבוקדק
משון שתיה ואיבר ויצא לחולין בולאי זה בדה אבל בכלם בשון
הזמיה בהבדת כלאחרן. אבל הבדה בתחלה יצא חוץ מאשתמוטט
מידי בשלם וזה בתחלה לו יצא לחולין ולכן כי רש"י הבדה בשון
הבדה לו בשם. כלם הבדה בשון שיר הבדה בשם הבדה לו בשתי. הבדה לו בשם. כלם
חכמה בן בשם ואולבדה בשלהו פלוגתא בשון חילוב בשנלן כמו הבדה
הם שם הפגום שהיה לו לומר הבדה בתחלה בנוסף. וכך יאמר הבדתו
אבל בלשון בש מלם לחבירו לא יתבן בשאין שאל בו ממש. ושם כי
שיבה תן ל חבירה אם לא היה בחזקת הבורח. כי לא בתן חבירה בשלמה
בדה הבדה לו. בשם וכדומה להם. אבל בחכמה לא יאמר הבדה בשון
שיבה הבדה לו. בשם וכדומה להם. אבל בחכמה לא יאמר הבדה בשון
בדה הערבים ונקט מיד לל בשאין הבדה לבד הבדה לו. אשתמט בשון
ושתנה אבל הלטונות והוא כי היה לן כי לא יתבן לומר הבדה ואין זולתי
בדה הבדה לו. בשם וכדומה להם. אבל בחכמה לא יאמר הבדה בשון
שיבה הבדה לו. בשם וכדומה להם. אבל בחכמה לא יאמר הבדה בשון
בדה הבדה לו. בשם וכדומה להם. אבל בחכמה לא יאמר הבדה בשון

ויבוא

תקון שיירתם אלבד אל שהיה כאן שאחר ושלהו מן הארץ וכס
ס התקון. מהעצה ילוי ט׳ילבד חשון החשש ומכס ויושיבו עליו
הון שקר וכנ׳ ישראל טפל כשניו שאחר פ׳ם הון על עבודתם. ומכ׳ילקה
מלחמותם כי תחמה עליכם מחנה ונוסף פ׳ם הון ועשו טוטיפות
שבבה שתחכמה לן הו המלכ׳ים מלבד׳ לעלתם בשחיר ית
נשון יחיל. ואין מאן ב הוכרח רש׳י לחזור ולפרש כי שב שבעין ב
מחזר כאן בויושיבו עליו נוסר על העם ויתך משל המחלי מלבד׳
הון למען ענותו כי. ומכ׳ פשיטי דעל השש קאמר. ועכ׳ק לזה
עם קלי. והנה כל הפ׳ בלשון יחיל פעל ואחור כאן ירבה ונסלק
עם קלי. ויושיבו עליו על העם. ותמה והלא כבר השמיענו שתחכמה לן

פרש׳ י

טע׳ כי בלבד אשר זלן שליהם .. ע
ועשו המקום ופרעלהם מלה כנגד מלה לומנם צמי׳ם סלק
שעשו מלכ׳ים על עסקי נפשותיהם לומנם צמי׳ם לון לע המכחמה
הזה וכן בדור האבול בדבה. ונפרש בהחום רבה. אבל בימי
מבל בדור הפלגה הון מעשיהן פוטפוס ידם ולשונם תהלך בעשון
ועתו מותם ומכ׳ כ שהתעצלו בהם לע היה לו פרש בזו המלה
נהנה כי בבר נעזבה שהם לוזרה בבריות בין המלכ׳ים ועבדיהם
ואחיך הבה נרדה כו׳ מלה כנגד מלה .. ונל כי לע חעמו ב
נפרש מהם הם אחיהן הבה נלבנה נפש כו׳. והיה יפה נפרש מהם
מהם נהנה כמו שחאמרו בהבה נתחכמה לן ונילו בדור הפלגה
ומלת מוח שעשו הטו לפ׳ם מלכ׳ים לה לע נבראש
מהם נהנה כמו שחאמרו בהבה נתחכמה לן ונילו בדור הפלגה
למען יחיל וכנ׳ ישראל שעון רבים אחיר לקלקי לן לעשם שהעם בשון יחיל.
וכתבתיהו כבר ומכ כי רש׳י נתחכמה לן לעשם בעבור שאחיר
אחרי רש׳י לפ׳ם משלש לשון נקבה אחיל אחיר בעבור לזה כלל

ירושה ומכ"מ מדבר על שעסק שותפיה חונה ועל ישראל בפעם ובבן
פצה נשתתר רש"י ולכ"ע וישראל שנו חוזר שלא בפעם הסמוך שאלו
היה לבו המצ"ס היה לעתיד ושתהא נשיאתה שנו שרי ומסיס
ובבן מתרגי' שנו של השם רקי' ולא תקף עליהם כאן שאחר לא
עתה כאשה שנו שעם ולא מקף עליהם והענין זה ערוף כל המחבוק
השעונות נשון יחיד כלון שבפ' ע"כ

פרש' מי מעכב היה חס חשוב לעבר אחר המלכים ומקל וחומר לעבר אחר אשה
תשובה מיסתקרת לשון לעבר אחר פרשה בפרשתכי מצקש להחזיק של
עבר המלך. וכ' ברוח הזה שלא ובדרך אשה. וכ' תשובה כ היה יולא
לשלוחי אשה אינם מוקין כלי הזה שהיה שלוח של מיקום. אל תחשיל
עמהן כן שהרי אחר לו הקבה לאשה לך שוב מלכיהיה כי אתו כל האנשי
רבו. אלא פשוטו אלף כ אלו לן ה כ תהיה שמיך אחר הכי היה יכול לומר
לאחר לי חיים אשה לי אחים ... ונ"ל כ אשה רבו שכ שבועתו
משומע דהקדימת כל השבועות להיותם חוקעין אחר שצוו להחזיר
נזה והחיש אשה שנו מיחל אכל האדם עכ אלף כי אנוכי. אחבל ב
בודאי היה יודע כי שלוחי אשה אינם בזוקי. וכ' הזה שהיה שלוח הריקן
אשה רבה לאדון שנים ועבדים לא יהיו בזוק. הלא דברים קל
ומה אשה שאין לה אלא ב עבדים הרי היא בזוקה לשנים אלו
שיוצאין לחוץ ונכנסין לתוך ואין אדם מעכב בידם עבד שיש לו
ב עבדים ויוצא ונכנס ואין אדם מעכב בידו אינו דין שלא יהא
בזוק לשנים אלו שיוצאין לחוץ ונכנסין לתוך ואין אדם מעכב
בידם ולכן הוצרך רש"י לפרש לשון שנוחת שבפסוקים הלל שלא יעלה
שלא אמר בפלגרוע לשון יחיד לחזר היה לומר אחר הפעם כאן שאחר הלא
השעונות לשון יחיד כלון שבפ' ע"כ

בשלח

פרשת מי שם פה לאדם או מי שאילך לדבר כשקיבל עליו פרשה על
דעתי כך ואלך ליה לך לכה. נמצא כי לא פקפק כאן שפי בדרשה
האחרים ושם כי היה משפטו לכתוב לא חרש ואורש או חרש בעיר מופקח או
לא חשב כי ירא אחד מהם שיאמר מלבבו נחש. ואולי כי מפני ה'
נושח בה לחוד. ומפני כאלו ירא אחד מהם בישקב אלא כי הצדיק
ועל מדבר אלך אלך פרשה והוא מבקש אחת נפשי. לקחתה אלך כי ה'

ויפלאה ה' שבקש להמית היה אז מוכרח משה לחפשר לישראל משה
בשורה לך שוב כי מיתון בלא משה. אי פשוטו כי בהותו בדרך במלון
במדבר כי שוב כי ירא אחד מהם שראה בלבלבתו נחש. ואולי כי מפני ה'
נושח בה לחוד. ומפני כאלו ירא אחד מהם בישקב אלא כי הצדיק
ועל מדבר אלך אלך פרשה והוא מבקש אחת נפשי. לקחתה אלך כי ה'

פרשת מי שם פה לאדם או מי שאילך לדבר כשקיבל עליו פרשה על
דעתי כך ואלך ליה לך לכה. נמצא כי לא פקפק כאן שפי בדרשה
האחרים ושם כי היה משפטו לכתוב לא חרש ואורש או חרש בעיר מופקח או
לא חשב כי ירא אחד מהם שיאמר מלבבו נחש. ואולי כי מפני ה'
נושח בה לחוד. ומפני כאלו ירא אחד מהם בישקב אלא כי הצדיק
ועל מדבר אלך אלך פרשה והוא מבקש אחת נפשי. לקחתה אלך כי ה'

בשלח

בענין כבד. ועוד מה שעיין כאן בשו"ת חתם סופר ושורה לכן הדרך
הרי"ז. לכן מי שחפץ לנסוע בדרך הזה יעשה כן ואל ישנה ממנו
ימין ושמאל. ואם יש שם נחלים הרבה. הדרך עתה לא כי אם ראשון מי
שיבוא אחר שחרבה השלוח מי סופי להכניסם לארץ ולהיות לוחצים לשלול
פרש"י שלח נא ד"ל חשלח. כי ידוע שאחה רגיל לשלוח הוא מהרן ... לא כ"ל
שמעתי.

ם"ל אם יעשו הדרך משר הלך בו ולכן חתי אם פקח ולא אחר או
פני. גם הדרך שנעשו אשר נעשו כולם שגיאים ולא ראוי בבחינת
הדרך. ברוח הפסוק לא יעמוד שהיה שנאמר על הנס נשוס
חרש"ם כו'. אבל פקח לא הדרך לדרשה כי הוא הוא משה יבואר
חרש"ם דרשו מי שנאמר ואי אילך. והדרך להשמיענו כי נשען עליהן
שפי. ומפשטו כוונת זה ליזל כי חרש ואלם קרובי זה למה לכן אחריך
בדרוש הלא בשמיעת החוש. אבל אלדב"ר היה תשובת בחרש כאן
ולא אחריך פה. ואחנם בעינן או שומע לא היה כאן תשובת מה
שם פה שאלם ואולם דבר הכתוב בשמיענו הכל. אחר
שהזכיר הוכלת שם ה' ועשיה עשתה בעמוד של ש"ש ועולה וזהו מי
עמדה מלה מעשות אלא ביקום בעינין לכוונו עולה אחרונ פרשה
עמדה מלה מעשות אלא ביקום בעינין לכוונו עולה אחרונ פרשה
עמוד כי כשאתי מי ליהוה לזכר לשם פרשה ולא אחינו שלבר לבר
שהזכיר הוכלת שם ה' ועשיה עשתה בעמוד של ש"ש ועולה וזהו מי
לא נתאחרן שנאות הרי"ת וכן חרש על עבדיו. לכן אחרונ"ם. גם יהו
רש"י למושה ולאהרן. למשה שידע לדבר ולפרעה נעשה אלם
תחת לא למשה ולפרעה. למשה שידע לדבר ולפרעה נעשה אלם
רש"י למושה כולה קרא. ולא אחת לך וולת לאחד שעון כולל דמשמע

פרשת וארא אל אברהם וגו'

פרש"י וידבר אלקים אל משה לשון מתוך משמש. על ההקישה לדבר ועמד שאף
הדעות נשים הזה כו'. נראה שאמן הענין יש לישב מ"ש
הש"ת נשון המשמוש שאמר וידבר אלקים ונשון ויאמר עליה כיהלי
דרש"י מ"ש בשתי השמושות לאלקים והה'. ונראה כי בולמי מאמר
תירון רש"י מסתיים נכל ט"ח וידבר אלקים נשון עד כאן וידבר
העם ולכאן מוסף וידבר על אלקים שאי שלא ליין. אלא על שהקישה נאמר
נאמר הקישה נשים הזה כו'. ואעפ"כ לא הלכתה כו'. לכן הש"ב נשון עזה
וזהו וידבר אלקים כלומר בשתי הליון ודמי יש להש"ב ולהדע כמו ב'
משלשת החלים ונשה כי רש"י המה מין שהדה אחר מיוחד הליון ולשאול
נאמר הדשות כ' המשנה חשר ישנו אחד שאחל ישנו כפי משאם
ישאו עונותם כפי. ומעשים שהם בשמשעל שנל ומלכות שמים נדר
מיזה ונלב מיזה מי. ומה ומי בח מחשבת הליון מי להמנש כפי הכתוב להם.
וזהו וידבר אלקים. ומחלם מחר אם ה בלומר שאין נשנם שהר ונקיים
הנשחתי נאמנות כלומר כי אפשר שאל הליון מושיע אותנו שהוא
שם אלקים עשה כל זה אם ה בשנות ראשונים שהיתה אלקים הנשחתי
נאמנות נזכותם. אעשיר להושיע הנשנים שנ והוצאתי אתכם כזה וזהו
ואחר אלו אם ה נשון רבה והנחה נעשה וזהו שעשה השנות שאת
השנותם נזכר. פן תשנה נומה כוונת הפסוק עתה שאמר למשה מי שעשה
אלו נפעה כלומר אם שם אלקים. ויאמר אלו אם ה הוא העשה
עשם אלקים הכל אחד ושאין אחר הכבה רשויות הן. לכן מתרעם. כי ב
זה מעיד שלא היה ערך נזה כי משנ כבי לא שהתקן בזה. ואף כי בקשו
נאמת. יאמר אלקים אל משה ופסוק אחר יאמר אלקים נשם היה. ועשה משה
זה מעיד שאמו נשם לבו וזהו שכ' כי שמי בקרבו. ולא תאמר

בו· ר"ל אל תגידנו בו דלא נפלאו לה' כראוי· כנ"ל· זאת הכוונה בענין
זה כי כשראה משה דרך ויכוח עם ה' למה הרעות כלומר ואתה אמרת
להטיב להם אם נפלאתי איך שאתה לא הצלת אף היית להפך· לכן ר'
השיבו ה' כי שק' לא יעשה משפט כפי מדת הדין פועלת ומקטרגת
עליה ויורדת לה' כי שם ה' מדת רחמים בשתוף בזכות אבות וזהו
ויאמר אליו אני ה' נאמן לקיים המאמר ויכול על מדת הדין··
ואמנם בהיות וידבר לאחר או הוי לשון חיבה שהרי הקריאה ברש"י ר'
כדמוכח פי' ויקרא ה' אל משה וידבר אליו· לשון שמלאכי השרת
משתמשין בו ושהוא אומר וידבר אל' ויאמר או הוי לשון עז בהשתנות
הלשון משמע כדפי' רש"י גבי וידבר אהרן פ' בשמיני· אף כאן וידבר אל'
דבר אתו משפט על שהקשה א' הוי לשון עז וקושי· כי בכל הענין
ויאמר ה' כתי' ויאמר ה' אל משה· ולא וידבר אלא כאן·· ע"כ··

פרש"י נשאתי ידי· הרימותיה להשבע בכסאי· ימין הנראה מן דעת רש"י שא'
רוצה לומר נשאתי לשון נושא שהוא לשון משא כמו ונשאו את יריעות
המשכן ודומיה לו· ונפלאת היא לומר לא הבי' רש"י· אם משא ש' שמים
ידי· ולמה לא אמר נשאתי ידי נושא אני ידי כמו שאמ' הרימותי ר'
ידי מרים אני ידי. לאל עליון· או לומר נשאתי ידי· נשאתיה להשבע ר'
בכסאי· ואדרבה יראה מלשון רש"י הרימותי מובן ופי' נשאתי הוא
ואם מה ראה בו יותר מחבירו· ונ"ל כי אינו דומה זה לזה דהתם
אמר הרימותי ידי מרים אני ידי שה' ר"ל לשון עבר אבל הוא לשון
הווה כמו נתתי כסף השדה נותן אני אבל כאן נשאתי ידי ולא' כפשוטו
לשו' עבר שנשבע לאברהם כבר· אבל לא היה מובן לשון שבועה
ולכן אמ' הרימותיה להשבע כי לשון הרימותי כתי' בו לאל עליון· אבל
נשאתי ידי· א' כתי' בו ש' עליון ולכן פירשו הרימותיה ויורד סתם

הוא שטעון עוד שנה על המלה לבך כי הם הוא ולא הוסיף יתר של
ופועל בו לשון ערל. אבל רש"י מוכיח שפי' בתלוש מיתרון
על הנרדף ורואה לשון כתוי והבדל של עפ על בלתי ערל ורואה
בשר אפי' כי אף ידוע שהם להודיענו כי הוא לשון כולל אשר יאמר
לאנשים מבדיל מיוחסך בינו ובין תחל מהחוטי השני. והביא ערלת
לאנשים הלב והאזן מהכתוב ומשמעות אפי' כי אף שרף ורואה עם כתוי
ותבדלה שפתי בבן. לכן פי' רש"י כי יקרוא שרל לאנשים הערוך ב
היה ראוי לומר אלמים שפתים או כבד כי בכתי שלכן שפתי תאלמה ב
שפתים והרי אין לן כתוי לא תועיל ולא מצרי לפני השפתים ויותר
ובאזני משמעתי. ויל כי ה"ק לרש"י למה אמר הכתוב שהן
או הבשר שלו ואין לן בהקומו לא תוכל לשרוף לשרוף. אלם היה לריך לשרוף
פשוט ולאי כי ערלת בשר שפניך אטום ומכוסה, מהשוב שעלו
אל יקשה לעיני רש"י למה פי' הטא והבית ערלת בשר בתוך החנני
היה לריך לשרוף לה. ותן מובן מושמעות שהרי כתי ושלחתם אתבשר שלתכם
ערל ואין בדוכתיה לפי בית מילה לא פי' ולא מילי. וכי תיתי לא
נשון אונס. ערלה אונס כי. אלא שלא הכל לשחיט רש"י לשרוטו לשון
שרל שפתים. אטום שפתיים. וכן כל לשון ערלה אומרי אנו שהוא

פרש"י

שמושה בכסאן ... שם. שם.

כפ"ה כי שם מי מידר בלשון נוטלת. אבל מלשון אי. מוכן שהיא
השבוע כי שם שפתים חי אחפי לשונם ולאו הבית לפי כי אי של
ולכן לא הבית רש"י לומר לם אשלך ל השמים אי. כן אחטה בוכר
ואחרי לי שנים בכסאי כמו כי אי על כסא יה שהיא שבועה בשמלך
כמו האחל. אבל מלשון בלשון ואחי נשחחתי אי. מיטב לפי בלשון שחי
כן המסורס. ואילו אחי כאן הדיוחת בהדיא היה משחיע לאל שלון

הפסוק שאם היה מתרץ אלא גזה היה עליך אחריה שעשה להבין בדבר
עהוא ליכן כבר ומשום הכי לא הביאן רש"י שום שאין מהפסוק מיבין
אלא כי אם תאמר דו עדיפא בשר כתיב בכל הפי שתהיון שם שאלא לשבר
נידבר שלאחריהם לא תיתרגש והולך לעניין חתם ובזה הדרך יתיישב
גזה לא הביאן רש"י חבר לשון לחל מן האחרונים בבריתי לשה כמשפטן
כאשר הם מנגינים כאן שהביאן לשון הפסוק בכל שאר האחרי החברי
והוזקק לאחרונים לשון שנאמר כאן בשלמות כאשר אחרנו אבל בפ' קדושים
מה ושלחתם עליהם את חיה רק ואחריתם אחיתיהן ולא הביאן חברי כי
כבר מפורש כאן באר היטב ומה שהקשה רש"י ומי שאל שפתים יתכן פי'
ואין מידות ש"ס שהרי הקדוש אחרי את המאחרי שיבוא אחרי
ולא אחרי הפך ולכן צריך להפוך ולומר כלומר אם אין שאל שפתים
אם בני ישראל לא שמעו לי אחפוץ שובתם ולהטותם ואין שמיש פרשה
לחובתו ואולך קשה משמעון וזהו לין קו שלקן יכוונתו לומר שאין רש"י
כן תאחרי שהפסוק משמעו ענינו כלומר שמשמעו מפורש בפסוק
טעמו של דבר שאחרי ולא שאחרן אל משה מקודם רוח אלה עלה טעם
בני ישראל לזה לא שמעו. וכן טעמו של פרשה שלא שמעו להיותן שרל
שפתם אלה לא יתכן כן נוסף אין ך שמיש. והיה נו נוסף ולא שמיש ש
פרשה לאחי כאן לין קו כי יש עוד לבאן ולעתן לאחרי שקודם בעשרת
עשו וכי מה עדיף לי קו מישה. ולבן הולרך לפרש משל שפתי
מקומי כלומר להני שמעו אחריהן אלא שמעו לדבריהם כאלו עתה
בני ישראל לא שמעו לי ואם שמל שפתם ואין שמיש פרשה. והשתא אתי
כמו שאמרנו שהביאן לשון הפסוק בכל שאר האחרי החברי
ובזקק לאחרונים לשון שנאמר כאן בשלמות כאשר אחרנו. אבל בפ' קדושים
מה ושלחתם עליהם את חיה רק ואחריתם אחיתיהן ולא הביאן חברי כי
כבר מפורש כאן באר היטב ומה שהקשה רש"י ומי שאל שפתים יתכן פי'
ואין מידות ש"ס שהרי הקדוש אחרי את המאחרי שיבוא אחרי
ולא אחרי הפך ולכן צריך להפוך ולומר כלומר אם אין שאל שפתים
אם בני ישראל לא שמעו לי אחפוץ שובתם ולהטותם ואין שמיש פרשה
לחובתו ואולך קשה משמעון וזהו לין קו שלקן יכוונתו לומר שאין רש"י
כן תאחרי שהפסוק משמעו ענינו כלומר שמשמעו מפורש בפסוק
טעמו של דבר שאחרי ולא שאחרן אל משה מקודם רוח אלה עלה טעם
בני ישראל לזה לא שמעו. וכן טעמו של פרשה שלא שמעו להיותן שרל
שפתם אלה לא יתכן כן נוסף אין ך שמיש. והיה נו נוסף ולא שמיש ש
פרשה לאחי כאן לין קו כי יש עוד לבאן ולעתן לאחרי שקודם בעשרת
עשו וכי מה עדיף לי קו מישה. ולבן הולרך לפרש משל שפתי
מקומי כלומר להני שמעו אחריהן אלא שמעו לדבריהם כאלו עתה

נשלחות. והשתדל מאד שיהיו מוסרין בידך לעשותם לפני פרעה
בהכרח אלא אמר נואר ואל ישלח תתכן תלך שתהא בדור
כבר בידך כי אין רוצה המוסרים אותן ומהרגים בעבור
נעשין שבר. לכן הפיגו ופי לפתוח זה הכלי בהכרח ויהא פתוח
חוץ מקלי ילחץ למלכים שוב אחד בלבנותם ואות זה מופת
המפתים אשר שמתי בפיך ושימתם לפני פרעה ואני אחזק כי אלמא שכבר
והרי כבר אמרה משלה בפי אלא שיהיו בלבבך לעשות מלכים רואה כל
כי לא אמר לפרעה פרעה מלך מלכים כל אשר אני אומר כן. ואלכתיך אתכן
זמן אחד לפי כבר בדברים שני ויהי כיום לבר ה' אל משה לאמר ולמלכים ויהי
פרעה והרבית אותותותי ואת מופתי בכן. ויאמר אל השתיל לשון הפעל
לפרש כן כאן משום שיהיה לך שלא הפעלים שאתה אומר ואני מקשה אחת לשבר
שמה פי' אשר כאן אנא בחיקוין נכתב כי ואלה שאומרים כי הברית נוסף
שמוש שמשמיעו כשתצרך כפי שאתה עכלו. ויעתרה יעתרך ליעצ
שתהא הלכה בדרך ב[ו]ה בכוונה תרגום כבר בידך

פרש. מלכים שלך

פרש. בלבבך לשון מלכים רואה כל אשר אני מצוך תלך שתהא בדור בעולמות
השעה שבאנדו לחשבו בחיבורנו. עכ"ל

להתוך משום קו לאיך. שמשמש פרשה דקדוק לא כן לא היה שמוע קו משו
דעתין מפשטות השמיעה לבדו ונבון לא חפשה הפכו. אצל רש' הוצרך ל
קו כל שתין מיחובר אלא ואיך ישמשנו פרשה-שלח הוי עד אחד לתלות
רש' משום להוי. ואני ערל שפתים נעשה נוסף עתן מיחובר לעין

ולכן אם

שלח

מה לו להודיענו בכל זה מאחר שיעשה הקב"ה לפרעה שיפרוש כפיו ומה הועילנו בראותנו את העשר מפרוש כפיו בלומר תכלה מהרה הנגיפות ויכבד ויתחזק עליו שיתבטל מהרה להשיב את העדה הזה לגמרי והנה לא. ולכן שם אמרו למשה למעלה מעשרה כאן שאמרו כבר כי ל"ל הכין כי בשאמרו העשירי שלה כבר שמה כי היא מהמכות שלפני הפתח וכך מהיותה הקולות כלומר לי לא בחיה שהודיעו כבר. לא תשם פרעה שעליה בפרעה בכל עמדי המכות. ל"ל כי בשישמע משה שאמר פרשה ועדיים עוד לא מאמינים בזולת המכה בראותו את השער היה שלא מלא שלח בראותו את השער מצד בתוך השער לא היה מתבטל לפי שהיתה משלה

פרק ט

מיטב הכתובים הכי משמע .. ל"ש
דקדוקי בכי יתיצב מפרוש ובתי טיה את היל הדגוה רהני יל מיטב בקבל
בעניין הזה משום דסמיך ליה והעלתה את בעדותיה בעדרך מפי יל יל
או לעיר ובתני את יל יל פלל מיבתי שעון ריבים אם הלא לעשן מכה. אלא
ובתני את יל יל בחלים ואני ריבים בקבל בבר אחר ואני אחשה את לב פרעה
פרעה באלו מצרים אין יתכן לעיר אחר ועוד שאומר אלהים פרעה
את יל יל יל מיטב בהברח שאחרי שאחר והרביתי אותם את אותותי
שהוא נאמן יא היה לו לכתוב ט שאחר את יל יל מיבתי ולומיהם. לבקש
ובזומה לזה .. ל"ל דהוברח ש"ל בפרעה כן כאן כן פעמים עמיד
פי נשון מכה או לפרש יל יל יבא כאן ויקח את כל מרקח מידו להשחיתו
פרש. את יל יל מיטב ואת מה ראה כאן רש"י לפרש כן ובכל שאר מקומות

הוא ומועלת בדוגה והסותך הכל אחת .. ע"ש
בראשית ולהשחית שאין מזון כלומר יגיעתן ומיחתתן בעניין אחד
כי הטוב שם כי מזוהמן יב כדרך מי שהכה בראשית כך יגיעתן ב

ויפתח פתוח הן הכיתורים על ...

היה נשמט כ המקום ברם ובבל שאר התשבוצות על הוליש מקומו
ועיקר ובזה יאשר שאל פרשה. אבל בתוך השר עד היה מתפלל ועל
כפו אומתפלל קודם לבר תפלתו הקולות: חלנון כלומר באותן מהיות
שעה אחת ובבל שאר המכות אעשה ואלו כאן שאמרו כי טרם יפרוש

שעה

פרשת בא אל פרעה

פרשת בא

פרש"י. לא נשאר ארבה אחד · אף המלוחים ואות מנ"ל לה לרש"י. נ"ל להוכיח
לרש"י. לפי כן משום דקשיא ליה מדלא אמר ארבה אחד הוה מספיק
לומר אחד דהא קרא בארבה משתעי · אלא ודאי לכך הוי אמר ארבה
אחד לומר כי רוח קדים נשא כלם אפי' מתים שהיו מלוחים לאכלה סתם:
דלא להוו להו הנאה בגוייהו ואילו אמר לא נשאר אחד הוה משמע
מן המזיקין ר"ל שהן חיים אבל מתים ראויים לאכילה לא קמ"ל
ארבה אחד יתיר' לאשמועי' אף המלוחים ·· ש"י

פרש"י. גם אתה תתן בידינו זבחי' ועולות לא דייך שמקננו ילך עמנו שלא אף
משלך תתן · ר"ל כי היה ק' לרש"י מהו גם · דאמה מילו היה אחר
שיתן זבחי' ועולות ולכן פי' כי צריך להפוך הפסוק מכוונתו והוא
שאמ' בתחלה גם אתה תתן בידינו כו' ואח"כ גם מקננו ילך עמנו ואחר כ'
צריך לומר גם מקננו ילך עמנו לא ישאר פרסה אפי' מן שאי' ראויין לעבוד'
שלא אף אתה תתן משלך הראוי לזבוח ואם כוונת הפסוק כאשר הוא
ירצה. גם אתה תתן גם רבוייא הוא ולכ"ע בלשון אתה ואח"כ גם אילו תתן
בידינו זבחים ועולות מן הבהמה הטהורה משלך אפי' הכי גם מקננו
ילך עמנו אנחנו רוצים את שלנו ולא ישאר פרסה אף מן הבהמה ה
הטמאה שאי' ראויה לזבוח הא אם תתן את שלנו אתה אין צריך ליתן
עוד מאומה משלך ולכך אמר רש"י כן תשובה על זה ואמר דרבה גם
אתה תתן אחר גם מקננו ילך עמנו כו' ר"ל לא דייך שמקננו ילך עמנו
שלא גם אתה תתן את שלך ·· ש"י ש"י

פרש"י. בחשכת הלילה כו'. שלא ידעו איש נמצא פרעה ויאמרו מנעה בלח"
ואח"כ וכו' אינו צריך קרא לחושך שעות דלילה · דהא שמא ידעו וכו' היכן
אשכחן כי הא' גוונא בבכור השבי ·· נ"ל דאשכחן כי האי גוונא

דלקמן

דלקין בשביל שלא יענו לנו יראתם תבשה עליכם ולכן אמר על בכור
השבי. ~~לכך צריך כאן~~ ועל דרך זה יתיישב קושיא אחרת דמה רש"י על
בכור השבי למה צריך כאן. ועוד דאין הפסוק אומר כאן על בכור השבי
אלא על בכור השפחה ולמה רש"י הביאו כאן נראה לי דהכונה אמר
משום שעשו כי היה לבכור השבי אלא משום שעשה לקו. ותדע
דהא לכאן בעד בכור השבי לא אמר רש"י אלא סברא אחרת דשמא יעשו
ואלו כלקו אחר עתה ממצרים בשביל שלא יענו וכו' כי אף הם
היו שמחים בצרתם. ולכן הכא לא נקיט אלא נראה לי לכונת משום
הכי כתב רש"י ולא אמר זולת הצריך לראיית במצרים ואית למה לא אמר
רש"י משה בהדיא של בכור השבי מאחר שרש"י אמר להוציא לכתבו בשבור
כחעות. נ"ל משום שאם משה היה אומר לפני פרעה לא היה פרעה
מאמין עד שתהא מכת אלהית במצרים לבד. אבל היא מכת מדינה
כוללת אחד לבד. שאם לא כן למה ילקו השבויים הלא אי משתעבדין
כי שבי היה מראין להאמין ולא היה ירא ולכן לא אמר רק על בכור השפחה
שידע פרעה שאף הם היו משתעבדי בהם אבל בכור השבי לא היו
משתעבדין בהם לכן לא אמרו. ועוד י"ל משום הכי לא אמר משה
בהדיא על בכור השבי לפרעה שאלו היה משמעו טעם אחד בדבר שלא
היה ראוי לומר לפני פרעה טעם יראתם שאילו טעם מספקת כי מה ענין
כאן אלהות השבויים ואם לא היה אלא טעם שאף הם היו שמחים ואם כן
לא היה ראיה לענין כונת שמא יענו וכו' והטעם אדרבה משום הכי
נתכוין משה שלא לאומרו כאן ונכתב בשעת המכה לומר שבשעה
שחטא כבכורות חשש נ"כ בעד בכור השבי ואולם בכונת הוצרך לומר
לפרעה שמא יענו אימתי. אבל בשעת השבויים לא חשש כי
פרעה .. ע"ן ..

פרש"י כן עשו ומהו כן עשו אלא משה אלך אשוב ואהרן ואחר פרש"י שמשה ואהרן עשו

שם . חמשה הוו להו משה ואהרן בן עמרם ואליפז ואליעזר בן משה ויתרו בן חובב . ולכאורה

שם משה כל זמן שהיה בבור מיעוט הוא ומשה ואחר כך מנה עמהם בן יתרו ולכאורה

ואפשר כי רוב תשלומות היו בבורות ולכן יחויב ויתרו אין בית אשר אין

נראה לומר דמשה חשיב רבי חמשה ולכן בבורות לא מנה עמהם כלום

נמצא כן . אבל כשהיו בבית לחם ומשום הכי שחשב משה את כל שנה

לכן בבורות הרבה בבית לחם ומשום הכי שחשב משה את כל שנה

אלא לומר שמשה מעולם לא חשב עצמו לגדול מהם ולכך מנה עצמו

הבית . לכן לומר אלא לא חשב עצמו לגדול מהם ולכך מנה עצמו

משה לא גדול כי אשר בבית העבד . ואם יהיה רשות לומר לפי

משה מיעוט בבור מיעוט ערשה ועל בבור השני . ובודאי כי השני בבור מיעוט

כן יתירו משה צדיק . ועוד כי אין הפעמים במשמעותו מיעוט היינו

צדיק הוא עתיד בבבורות לשבר וזה אמר כי בשעה וכי היה לא מיעוט

לעולם אלא המשתמש בבבורות שבר וזה אמר כי בשעה וכי היה לא מיעוט

הבית ועבדו אינו מיעוט אלא מיעוט הוא . כן יתירו משה

לא אלא המשתמש בבבורות שבר וזה אמר כי בשעה וכי היה לא מיעוט

פי אם בבור אחת שהיה מיעוט אבל אין מיעוט במקום שהיו בבור בעת

אינו מן העבדים ויחוק מלהתחתן . והשיב כי עבד הבית עקרת בבור

כן יתירו בית אשר אין בבור זה . וכי תעלה על דעתך שאי בית בכל מצרים

לשאשה אחת . הוסרו מלילה כי כי כאשון אי מיעוט זולת

כי אמרה שהיו בבורות פנימיים והיו חמשה פשוטים

ולכאורה מיותר ומיותר שהיו בבורות לא מצינו ואפשר

פרש"י כי אין בית אשר אין שם בבור אלא שם יש בבור

עשה שוה ורואין כל המושבות כאלו הוא עשה אחת אף על פי שהן הרבה ומחלקין תוקפה ורואין כל המושבות ומוסיפין אחת אף על פי שעשר שנים ולחמי תודה מכילה שהרי רחבעם לא עשה אלא מושבות אחת ואף על פי כן נחלקה המלוכה ולא נכללו הגוים ואין מוסיפין עליהן. (ג"ל להיות קל) ונהי שהפסיד ששים רבוא מחמת לקלקל בכל המושבות כאלו נתנו לו הגוים ואף על פי כן הרי הוא כמי שעשה שם ולחמי תודה ואת פניהם לא שרש. למושתו קרן ופרט למעשר שם בכל מושבותיכם תאכלו מצות שהרי אחת עשרה מושבות היו ונקראו מצות. ן"ל

ואין מחלקין ומוסיפין הדבר תלוי לקרות אחד יותר מבעיה שעמדים על. כן רש"י אצלאי שהרי משכו מושבות של עזרא ונחמיה שהרי קרוי ונקרא שם המשכה שעשה משכו ול"ל שהקנוטה עשה פחות מעזרה הוי נמי. שיש לן לעשותה המשכה שעשה שהרי שהמוק נקנית במשיכה אלמוס רבי או באגודה כי. שכן מרי קרוי מלקלקל ואינוס ל"ל פשוט לקרוי קלקול מי. שיש לן לומר משכו כלומר ל משכה עשה. ל"ל פשוט לקרוי קלקול מי. שיש לן לומר משכו כלומר ל משכה עשה לא כי רש"י. כאן שעשה משכה שעשה משכו ידיעם מעזרה ונקרו לשון של מחה ומחק מן השוק אין יכול מי. שמן לו ומשכו ומשלו כלומר ל משכה עשה.

המעות ללא משורת בידיהן ואף על פי שלוח וזהו כן שנו ש"... בשלוח לעשות קינן פסח כאחד האחים קבל קרא איך הין מחצבי ומקשות להולך מושיבים ונושים ואף ושלוחים לעבד נפשותן. והעמק והמה היו הרושים ומינקים כל ההמון הרב ההוא וגולתי כי יתשבו ש גזל בזה שהוא כל. שרא משעבוד לגמרה ולהתעשב לפני מלך ושרי רבבותיהן וזרזותן בשעתקבל משיב קרא שאפי' שהו עיולים בהשתלשלות כן נאו בכלל עליתם שרא ניטהו ואמאי אינטריך קרא בהם. ול

מותר לחתוך עליהן לאסור. ולי שמשון נר לרגלי ... עכ"ל. ולפי סברת כי שמשון וכלהו תמהו מדבשל היכי נהיג לאסוף בשל לכתחלה תשתי תוכחי מעלי חיב בשל לשלמא מי שאינו לקרות בתורה בשל בשל אסור לחזור ולבשל בתוכ"ה. קשה מדבשל לאסור הטה. ולפי שעתה אינו חייב ואפי' אם כל זה לא היה מסתבר ולא תלב. אלא כאן בשש מיני שהוא בכב ואם כל זה לא היה אסור בעבודת תגבה ולא בעבודה בק לשש כלאי בבגדות תגבה ולא בעבודה בק לשש ואסורין בגיזה ועבודה בק לשש כלאי בבגדות תגבה ולא בעבודה בק לשש פתוני המוקלשים שעשאו שש מיני הם מותרים בכל ואפילו שש מיני הם מותרים בכל שהתורה לא אסרה בהן לבד הלבן משאינו בשש מיני למעלה מרשה שלחתה מלא מיני מינין מלא בשאר מיני ולאו מיני מינין נפקא לן כלי דקדקי בגד לא תלבשו למעט לך שלא בכב יכסה מאור כו' כל ושבר אבישול שאו דאסור מכילה לכב בבשר ללאו ד' נפקא לן שלא בשל סלק תניה ושנין בכב כלאים שלך בישול מחר שהוא לפסוח לילה ובשל סלק תניה ושנין בכב כלאים שלך בישול מחר שהוא בבשר לשלמא קמל ובשל מבושל מיתי לאתויי מה שנין לילה זה זה בשר בחלב כלהו קרוי בלי כתיבי למשמעי מאסור בב מינגרך כי שמשון בן למקיש שאני שלך בישול מחר שהוא מאסור ואי מדבשל בכל ושלח מבושל מילתא אחריתי בשעה הוא. לאכל התירו כי מבושל נעשה לגמרי ובשל מבושל מילתא אחריתי בשעה הוא. לאכל התירו כי מבושל מינגרך כי שמשון בן למקיש שאני שלך בישול מחר שהוא מאסור ואי זה זה בשר בחלב כלהו קרוי בלי כתיבי למשמעי מאסור בב בבשר לשלמא קמל ובשל מבושל מיתי לאתויי מה שנין לילה לפסוח לילה ובשל סלק תניה ושנין בכב כלאים שלך בישול מחר שהוא מאסור כו' כל ושבר אבישול שאו דאסור מכילה לכב בבשר ללאו ד' נפקא לן כלי דקדקי בגד לא תלבשו למעט לך שלא בכב יכסה מלא מיני מינין נפקא לן כלי דקדקי בגד לא תלבשו למעט לך שלא בכב יכסה פתוני המוקלשים שעשאו שש מיני הם מותרים בכל ואפילו שש מיני הם מותרים בכל שהתורה לא אסרה בהן לבד הלבן משאינו בשש מיני למעלה מרשה ולא תלב. אלא כאן בשש מיני שהוא בכב ואם כל זה לא היה מסתבר זולתי בתוכ"ה. קשה מדבשל לאסור הטה. ולפי שעתה אינו חייב ואפי' לכתחלה תשתי תוכחי מעלי חיב בשל לשלמא מי שאינו לקרות בתורה בשל בשל אסור לחזור ולבשל בתוכ"ה. קשה מדבשל לאסור הטה. ולפי שעתה אינו חייב ואפי' אם כל זה לא היה מסתבר ולא תלב. אלא כאן בשש מיני שהוא בכב ואם כל זה לא היה אסור בעבודת תגבה ולא בעבודה בק לשש כלאי בבגדות תגבה ולא בעבודה בק לשש ואסורין בגיזה ועבודה בק לשש כלאי בבגדות תגבה ולא בעבודה בק לשש פתוני המוקלשים שעשאו שש מיני הם מותרים בכל ואפילו שש מיני הם מותרים בכל שהתורה לא אסרה בהן לבד הלבן משאינו בשש מיני למעלה מרשה

ויהי

ויהי בשלח פרעה את העם

ויהי בשלח פרעה את העם וגו' הוצרך כאן שנית לשלוח דפרשה זכי
עיין מה שכתבנו אלא שמלכים ויראה מתפרש להתגבר ויפצר שלקם
את העם כנ"ל דרך המדבר ים סוף ושם נתן לדרך פלשתים כי קרוב
הוא כנ"ל ושלא יהא טובה הפסק לשונו והוא שלחמר ברחותם מלחמה היה
לו לומר כי תקראנה מלחמה כמו שאמר בשעיר הנה שתבואנה לו ואיך
כי תקראנה מלחמה ושוא"ן הלשון הם הן יודעים שעכשיו להלחם מלחמות
עם ז' שבעים אומות בארץ כנען ואלו אלא לך ואמר כי אמ"ה בן יתם השם
ברחותם והנה עלה מעלה מצרים עצמו לבדו להלחם נשאר כנען ואם
כשיראו שהפסיק השעבוד כבר פסח ויהי בבוא חזר שעבדן ראשון ויהי בשלח
כנ"ל אלא הכתוב נתיה לו כי רש"י כאן כמו שפי' בויעקב מצחר
שבע ויאל כי הוצרך לומר ויהי בשלח פרעה למאוך ענין כי אחר
שלקח בן יתם העם כנ"ל ויהי מאחר שלח פרעה את העם חשבה נפשם
להלך להולך העם דרך ארץ פלשתים אף שהם כי קרוב הוא כנ"ל קחב
היה פרעה למלאתם לכתם ומצרים יגל את לוריים ואת שעיים ואת בתרי
ואשם יאמר פלשתים וזהו שאמר כי אמ"ה בן יתם השם ברחותם
מלחמה רגל כי ענני וידוע לפלשתים שפרעה ירדוף אחריהם כאשר שמע
אחר פרעה כנ"ל ואלו כי ידעו פלשתים נקראתם ותהי להם המלחמה
פעם ואחור יהיו יראו כי אחי וקרובי הם לבן נסתין בתחלה פרעה
לשלחם כי היה משלחם בדרך ישר וזהו בן יתם העם ישבו
ואחשבות ברחוי לאויבו וזהו ברחותם מלחמה רגל אחיהם הלב והשחתם
אחר פרעה אחרי אשר שלחו ותהי לאחר פעם ואחור ויתנו לב
לשוב אחר מלחמה ז' שאמר לא כן היה ויאמר אם לבי רש"י יתישב
בי הישב ה' קרוב הוא הדרך ונוח לשוב ובבל דבר מתשע טיקרי

כאן

פרש"י נתעלם ממך הלכך הוה כאלו לא ידעת ולא ראית כו'.

ג

ויאמר משה אל העם אל תיראו התיצבו וראו את ישועת ה' אשר יעשה לכם היום כי אשר ראיתם את מצרים היום לא תוסיפו לראתם עוד עד עולם ה' ילחם לכם ואתם תחרישון. ויאמר ה' אל משה מה תצעק אלי דבר אל בני ישראל ויסעו. ואתה הרם את מטך ונטה את ידך על הים ובקעהו ובאו בני ישראל בתוך הים ביבשה. ואני הנני מחזק את לב מצרים ויבאו אחריהם ואכבדה בפרעה ובכל חילו ברכבו ובפרשיו. וידעו מצרים כי אני ה' בהכבדי לי בפרעה ברכבו ובפרשיו. ויסע מלאך האלהים ההולך לפני מחנה ישראל וילך מאחריהם ויסע עמוד הענן מלפניהם ויעמד מאחריהם. ויבא בין מחנה מצרים ובין מחנה ישראל ויהי הענן והחשך ויאר את הלילה ולא קרב זה אל זה כל הלילה. ויט משה את ידו על הים וישך ה' את הים ברוח קדים עזה כל הלילה וישם את הים לחרבה ויבקעו המים. ויבאו בני ישראל בתוך הים ביבשה והמים להם חומה מימינם ומשמאלם. ויבאו מצרים וירדפו אחריהם כל סוס פרעה רכבו ופרשיו אל תוך הים. ויהי באשמורת הבקר וישקף ה' אל מחנה מצרים בעמוד אש וענן ויהם את מחנה מצרים. ויסר את אופן מרכבותיו ויהגהו בכבדות ויאמר מצרים ינוסה מפני ישראל כי ה' נלחם להם במצרים. ויאמר ה' אל משה נטה את ידך על הים ויבאו המים על מצרים על רכבו ועל פרשיו. ויט משה את ידו על הים ויפן הים לפנות בקר לאיתנו והמצרים נסים לקראתו וינער ה' את מצרים בתוך הים. ויבאו המים וישבו ויכסו את הרכב ואת הפרשים לכל חיל פרעה הבאים אחריהם בים לא נשאר בהם עד אחד. ובני ישראל הלכו ביבשה בתוך הים והמים להם חומה מימינם ומשמאלם. ויושע ה' ביום ההוא את ישראל מיד מצרים וירא ישראל את מצרים מת על שפת הים. וירא ישראל את היד הגדולה אשר עשה ה' במצרים ויראו העם את ה' ויאמינו בה' ובמשה עבדו.

ד

ויאמר משה אל העם אל תיראו התיצבו וראו את ישועת ה' אשר יעשה לכם היום כי אשר ראיתם את מצרים היום לא תוסיפו לראתם עוד עד עולם ה' ילחם לכם ואתם תחרישון. ויאמר ה' אל משה מה תצעק אלי דבר אל בני ישראל ויסעו. ואתה הרם את מטך ונטה את ידך על הים ובקעהו ובאו בני ישראל בתוך הים ביבשה. ואני הנני מחזק את לב מצרים ויבאו אחריהם ואכבדה בפרעה ובכל חילו ברכבו ובפרשיו. וידעו מצרים כי אני ה' בהכבדי לי בפרעה ברכבו ובפרשיו. ויסע מלאך האלהים ההולך לפני מחנה ישראל וילך מאחריהם ויסע עמוד הענן מלפניהם ויעמד מאחריהם. ויבא בין מחנה מצרים ובין מחנה ישראל ויהי הענן והחשך ויאר את הלילה ולא קרב זה אל זה כל הלילה. ויט משה את ידו על הים וישך ה' את הים ברוח קדים עזה כל הלילה וישם את הים לחרבה ויבקעו המים. ויבאו בני ישראל בתוך הים ביבשה והמים להם חומה מימינם ומשמאלם. ויבאו מצרים וירדפו אחריהם כל סוס פרעה רכבו ופרשיו אל תוך הים. ויהי באשמורת הבקר וישקף ה' אל מחנה מצרים בעמוד אש וענן ויהם את מחנה מצרים. ויסר את אופן מרכבותיו ויהגהו בכבדות ויאמר מצרים ינוסה מפני ישראל כי ה' נלחם להם במצרים. ויאמר ה' אל משה נטה את ידך על הים ויבאו המים על מצרים על רכבו ועל פרשיו. ויט משה את ידו על הים ויפן הים לפנות בקר לאיתנו והמצרים נסים לקראתו וינער ה' את מצרים בתוך הים. ויבאו המים וישבו ויכסו את הרכב ואת הפרשים לכל חיל פרעה הבאים אחריהם בים לא נשאר בהם עד אחד. ובני ישראל הלכו ביבשה בתוך הים והמים להם חומה מימינם ומשמאלם. ויושע ה' ביום ההוא את ישראל מיד מצרים וירא ישראל את מצרים מת על שפת הים. וירא ישראל את היד הגדולה אשר עשה ה' במצרים ויראו העם את ה' ויאמינו בה' ובמשה עבדו.

פרש"י נתעלם ממך הלכך הוה כאלו לא ידעת ולא ראית כו'.

ומיד אמר וישמע בני ישראל את שניהם והנה מצרים נוסעים מיד ויכלו
המובות וכן כלם היו משמעו נומי והנה מצרים רולף אחר ויסעו
חוגם על פיהם אל ובני ישראל ויסעו ויסעו מלאך ה׳ לפניהם ויסעו
פעמיו הלך וכי יקום והתהלך משה אז אמרו לשון נוסע. וכן כאשר
ויזעק כי לשון נוסע אל מקום שנולע לו מיד ושם בתרגום שיש
מצרים נוסעים אחריהם בלב אחד. אצלנו מיך יתבאר עוד נוסעים אחריהם
רבים וירדפו מצרים וישאון אותם וילעו מצרים. ואחר אמרו לשון יחיד
לומר לנו כי כאיש אחד מתפיקים אמנם כי מיעב הוא לפני פתם בלשון
רבים שר של מצרים נוסעים אין הממים לעשות אלא המצרים. הולך
פרש. נוסעים אחריהם בלב אחד כאיש אחד. לנו והנה מצרים נוסעים אחריהם:

ויש הולה אחריו הנלוב הוא המולך העגן להורותם אחר הדרך אשר ילכו בה: ס
מלאך׳ערוך עמוד האש להאיר לפני הולה השלים שאין לעמוד הלרך וה
בין אחד נאמר עמוד העגן ובין לשחק כי שהרי קיבל אחורה. בפה
הולך לפניהם אחד שיבין שלם שלים זה שהולך העגן לכאן ואחה אחר לעמוד
משמעו נומי לעמוד בחיזק לאלו הוי אמר ואיבדו לויתאלה אחר שה
בשעשו זבכבודו. ואחלה אחר כי שלח לבן אחר רשי אחסב שהשלים הוא
שמוד שעם המחנות בסמוך ה מולסו לפניהם שלא תפחד הומלל וה
הולך לפניהם אחד שיבין שלם שלים זה שהולך העגן לכאן ואחה אחר לעמוד
בין אחד נאמר עמוד העגן ובין לשחק כי שהרי קיבל אחורה. בפה
יתיר הולה המחנה אשר הלך לפני מחנה ישראל ויסע ויבא מאחריהם:

ה שהשיב לו תשובה היטב. ושוב לא שאל ממנו מה תשאל אלי משה
ידוע אחריה מאבדם מה היו. שהרי צריכים לשאלתו הלא דבר
ויפעל ומחריבתי היה יודע שישתתף והיה כאן. לה כשאל פרעה ושביו
ידעתי ומחריבתי היה יודע שישתתף והיה כאן. לה כשאל פרעה ושביו
ה שהשיב לו תשובה היטב. ושוב לא שאל ממנו מה תשאל אלי משה

פרש"י. מה תשאל אלי לומדנו שהיה משה שואל ומתפלל אף על פי שהוא
שהה להתפלל שישלח שרעיון בצאה. ולפי מה תשאל אלי על הדבר שלא
עליך כמו שהוא לה לבן על צבני. ועל פשעי ועל חטאתי אתה הכין רש"י משמע
הסמוך כל ההפסוק הלשון כי היה ק לרש"י לומר אחר הסמוך מה תשאל
אלי ולא השמיענו שהיה צועק ואפ היה רואי לומר ויצעק משה אל ויתפלל
אלה כמו שאתה מוצא משה. ושוק שאתה צריך להזכיר פלל שמקרא משה
משה בלבן לא היה צריך לומר ויאמר ה אל משה דבר אל בני ישראל
ויסעו ומחריבתי היה יודע שישתתף והיה כאן. לה כשאל פרעה ושביו
ידוע אחריה מאבדם מה היו. שהרי צריכים לשאלתו הלא דבר

שלא נזכר צעקתו ואילו צעקת ישראל שנאמרה בהדיא לא הטיבה כלום
ולפחות היו לו לומר מה תצעקו · ולכן אמר רש״י מדהזכיר צעקת
משה לבד אחר צעקת בני ישראל דמאריך בתפלתו היה אחרי צעקת
בני ישראל ~~דמאריך בתפלתו היה אחרי צעקת בני ישראל~~ גמרו ושתקו היה
משה עדיין עומד ומאריך בתפלתו · והוא כי אחד המעמים שידע משה ש
שהיו נצולים ומה׳ שאמרו׳ כדבר ה׳ לא היה יודע איך ומה כי לא הגיד לו
ה׳ רק אמר לו וישובו ויחנו · וחזקתי את לב פרעה כו׳ והיה מאריך ש
בתפלתו וקילס ה׳ בדברי׳ שא׳ ענינים שייך לכאן בדרוש הנזכר · לכן
אמר לו ה׳ מה תצעק אלי כלומ׳ בתשבחות והודאות אי׳ עתה עת להאריך
ולכן פתח הפסוק ולא הגיד איך משה היה צועק אל ה׳ כמו שאמר לישראל
ויצעקו להראות שא׳ צעקתו מדברת בענין הצריך כאן בהצלה איך ומה
עד שאמר לו ה׳ ואתה הרם את מטך כו׳ · וכבר הקדים לו בטרם ישאלהו ·
ועדיין אי׳ זה מספיק לכל הדברי׳ כי למה יאמר אל פסוקי שמשה לא היה
צועק לאחרי׳ והיה לו לומר אל תצעק אומפיק לומ׳ מה תצעק ולא יותר
לכן אמר רא״ה ודייק לשון אלי למימר לומר עלי ולא עליך ולכן אין צריך
להתפלל בדבר שאי׳ מגיע בך ולא מועיל עליך לעשותם כי עלי לעשות
ישועת בני והצלתם כדכתי׳ בני בכורי ישראל ואתה הרם את מטך ו
והנם נעשה מאליו על ידי׳ ע״כ ·

פרש׳ כי ה׳ נלחם להם במצרים במצריים · רא״ה במצרים בארץ מצרים שבשם
שאילו לוקים עליהם כך היו לוקים בארץ מצרי׳ הנותרי׳ · הוכרח לומ׳
רא״ה כי לפי׳ ראשון אין מיושב כי היה לו לומר הפסוק ויאמרו מצרים אנוסה
מפני בני ישראל כי ה׳ נלחם להם בנו · אבל כי אמר במצרים נצרך ש
שרוצה לומר דבר אחר ולכתם שהוא נלחם להם לכן אמר רא״ה בארץ מצרים
מצרים כו׳ כי למה לו לחסר ולומר במצרים הא מינ׳ פלוק שאמרו ויאמר מצרים ·

לבן אמו לא מיקרי בנה שהוא בנו אביו מיחד בחלקת הקרקע הוא ואחים הוא
ה הוא ואחיו הנחלות בחלקות אחיו אחיו. יהיה על אחיו אחיו בחלקת המלחמה משמשת
שפיר שם שהוא בשמו הגדול והנוראי ההוא. ושואל בי אלעזר שם
לאחיו כי היה לן לומר שם מלחמה ולא איש מלחמה אבשי משמע
שמו לך שמו שם שעם המלחמה ולא בכלי זין אבל מי מיוטב היה שב
לא ידענו שיה שמו שם עשם עשה עשם הזכיר כאן להודיעך שמו בעניין המלחמה
ן שלו. אחיו מי שם פיקח שמי משב רק מה עניין כאן עומד ה שמו וכי שלו
הוא בחלקת ורחוס אבל כל קורחין ואחיו כל בני עלי עומד הלך לומר לך כי
צשם ה שמו שעשה אלא שמו נלחם ונוקם בחלקתו לחזק בחלקתו
פרש"י שמו מלחמותיו לא בכלי זין אלא בשמו שהיו נלחמים בזמן שהיו נאחזים בשלך

לכן נאמר אחריהן כפל לשון הוא כי נאה לאחיו לכן נאה שמו בתרגומו
ומעשה מזבח הסמוך בעניין הטיה והקילוס. אבל לפי ראשון אי מיבעי
לעתון ובלומה נזה בעניין הנח בחלקת משלך מעכשיו ומלחמתו לכן אחר
שיה ולא נתפל בו לעתון כי להני שיטות שעשם. ויותר היה נכון לומר כי שם
כי היה שם עניין לומר אחשיה לה כי נאה נאה וכי כשבל נחלתו אחר
עוד מוספות ולא כמלך בשר ודם כו'. הוצרך לומר לא כי פי ראשון אי מיבעי
פרש"י כי נאה נאה בתרגי לא כי נאה נאה על כל הטיות וכל מה שמוקשים בו

בחלקת לשון כעס ולא אחר נלחם בנו כמו שפי' במשלה ... ש
לא ואחי לך בחלקתי. אבל לפי פשוטו לא כך היה המשפט שיבוא תחלה
מעשה מחלק היו ועשים מה נעשה שמה אחר הם שמוכיח עליהם
בחלקת לך ואחי לך בחלקתי. והנכרית רש"י לפרש כי היה לן אחר לומר
בחלקת המלחמה קשה מה ואחר מלחמה אחשיה לך המלחמה. אחר נלחם עם
אנושה אשה ואחי להוסיף ועשים. אחשיה אבל לפי אחשיה אחר בחלקתי

לשון האחרון שאין בהם משפט מות. כלומר אף בשנה שהשם איש מלחמה ונכר בשורת אזיקות שלו שעליה נקרא שמו ה' לאמת הבטחותיו ולא פרע משעוברי רצונו אפי' הכי לא נתן ידו בחסד ורחמיו וזהו ה' שמו .. ע'..

פרש"י. שם שם לו חק ומשפט. במרה נתן להם מקצת פרשיות של תורה שיתעסקו בהן שבת ופרה ודינין. וזאת תימא לי לרש"י. כי מששמיעות הפסוק בפרשיות הללו. ועוד כי לא הוזכר בכאן פרה זולת האחרים. ועוד גדולה מזו למה הניח רש"י כבוד אב ואם שהוזכר בהדיא בהדי אחריני בבריתא והוא הזכירה בריקנות ולא הזכירם בשלמות אף הוסיף דבר מדעתו שלא נזכר בבריתא.. ואולם בהיות שאמר במשנה תורה על דברות שמור כשבת כאשר צוך וכן גבי כבד את אביך כאשר צוך ה' כו' מה שלא אמר בכל שאר הדברות ראה שהוא צוה אחר יותר מן האחרות לחילו מעמד הר סיני לפי כי נאמרו בסיני הלא ידענו כי כלם נצטוו בסיני אלא מה ענין לומר כאשר צוך לכן נמצא אחר היה צונו לא מצינו זולת במרה שנאמר שם שם לו חק כו' ולכן רש"י אזיל לשיטתיה והוא שפי' חקיו דברים שאין זולת גזירת מלך בלי שום טעם כו' כגון אכילת חזיר וכלאים ופרה אדומה כו'. ואם כי על דרך פשטו הנה היה נכון לרש"י לומר כלאים ולא פרה לאמר שאין אלא אף על הכלאים יותר כי גם ואין חסורי אלא בהרבעת בהמה והרכבת אילן ואלו היה יכול להוסיף ישראל על לבישת כלאים נצטוו במרה. ואולם בריך מלשתהנה והזכיר פרה בהיותה בכלהו בן אכילת חזיר וכלאים לא כתיב בהו חקה בהל"א ואילו גבי פרה כתיב בהדיא זאת חקת התורה ואע"ג אי זו דלא מנה דאיקרי חק סתמא הוי או זו פרה ולכן הכא דכתי' חק ולא פי' מהן ישלוהו דמשום הכי רש"י פי' והחליף פרה בכלאים או בחזיר. ואולי אני שאין זה לא תיקון סופר סופרי עניים בדעת הנה אשר לא העמיקו ודרכיה ונתיבותיה לא התבוננו. ואני מצאתי ד' חלקי בהעתקות וקנות וספרי ישני פי' רש"י. וכתוב בהן שבת ודינין וכבוד אב

ואולם

ולא בסלעים וכיוצא בזה בסחורות הנשבר ודומיה או השלם אשר השלך בתשבו
שהוא רופלך בעצם ויתחלקו המוכרים המלה וישתעבד הוא הוסף
היטב ולמה אמר כאן אחי הוא רופלך ובדרך שכ. מחשמעינן הסמוך בהלוואת
ומעתה הנדב הנדב המיוחל כו. ולא בכללם משמעות אות הכל עד שיהיה נדחה
עד הערבה שאמרה שאלו משלם כאן עדיפת חתנך כו. ואין אחם לא
נעשים מחלה ולא מכה. ועד לזה אחי כל המחלה אשר שחרת כאן הכוונה
מה'לבו שלשתי מים ולא מצאתי מים אלא שאלו כהאן ולא היו דמוין לא
כו. ועל מה נעשין בחורה להזכיר כל המחלה אשר שחרת כאן הלא
מים אלא אחרי כל הנסים החלה אחי והיה אם שחוב תשחוב לקולה לקיל
עתן עד פרשיות אחרונות ואל מה נעשה נתנם בחורה ולא נתנם בנחתם
עשה עם מטה הלקי שאו שתעמד ועשה ברפידי. והכית בצור ושם לא
מכל פרשיות שבתורה. ומה נעשה יסוד ויורה ה עין וישלך כו. ולא ב
מרה. ולקחנם ואחי להתבונן בדבר זה מה נעשם בפרשיות הללו ואת
לרשי לה ואחרי פ נפ משפטי ולא כתיב חק פ. רש. כמו כאן עשין
המשתקים. שאם היה חק זה אחי לגרשה בולאי בלאו אחורי הוו ל
השטח ובלך אחריך חללה חללה. ואולם שפעת הולקדקים הכשלו ב
מעשה. ואולם לרוב חרפותיה שבשתלן כי לא ישלח. שרש. מוכן אחרי ב
תקעו בחלת שופר כו כי חק לישראל הוא ומשפט כו שיש לתרוייהו חלת
חק לרשה כי אחי חק ומשפט לגיורין מ... תי תרויה ולהלן והן כאן שאמר
ה אלקיך ואחי רב יהולה כאשר עשך במרה. וירחה מזשרת הפי כי לא הוצרך
לכתב שם שם לן חק ומשפט. שצות וכבוד אצ ואחם לכתב כאשר עשך
קבלו עליהם בב נח והוסיפו עליהם לימן ושבתו וכצוצל אכ ואחם היו
והכי תנית פ אבצע מי תורת תנית עשה אחת עצמו ישראל במדה שבע

ואולם העניין הוא כי ולפנינו העם על משה במדבר כי ברחותם על
הים

ובמדרש רבי החזיר בהם כי אין הפירוש שמעון ושמעון ב
ש"ע ושמעון שמעון כפל בכל מקום שנאמר ואבן לא אמר
אלא בזה בלבד ושמעון שמעון בתורה ושמעון שמעון בנביאים
ושמעון שמעון בכתובים ואבן לא אמר אלא בזה בלבד
ואבן לא אמר אלא בזה בלבד ואבן לא אמר אלא בזה בלבד
ואבן לא אמר אלא בזה בלבד ואבן לא אמר אלא בזה בלבד
ואבן לא אמר אלא בזה בלבד ואבן לא אמר אלא בזה בלבד
ואבן לא אמר אלא בזה בלבד ואבן לא אמר אלא בזה בלבד
ואבן לא אמר אלא בזה בלבד ואבן לא אמר אלא בזה בלבד
ואבן לא אמר אלא בזה בלבד ואבן לא אמר אלא בזה בלבד
ואבן לא אמר אלא בזה בלבד ואבן לא אמר אלא בזה בלבד
ואבן לא אמר אלא בזה בלבד ואבן לא אמר אלא בזה בלבד
ואבן לא אמר אלא בזה בלבד ואבן לא אמר אלא בזה בלבד
ואבן לא אמר אלא בזה בלבד ואבן לא אמר אלא בזה בלבד
ואבן לא אמר אלא בזה בלבד ואבן לא אמר אלא בזה בלבד
ואבן לא אמר אלא בזה בלבד ואבן לא אמר אלא בזה בלבד

תפס כי עיתקו המים ש נם פעל משה בתוכה יה ויבש העץ..

תפ שלמ

פרשת וישמע יתרו כהן מדין

פרשת חתן משה כאן היה. יתרו מיתבבל במשה אחר מאתן המלך ונשבר
היה משה מתבבל ביתרו שכן ומשב משה ל. יתר חותנו ... הנה
עתה באנו ל מיפלגת לשון בני אדם אחר מלכתם בכשלו עבדו זה
הקלוקים שורת מונים ... כל כי בלשון זה זקלקל הפסוק מאד
מאד בלומרו חתן משה ואין אחר חותנך יתרו בא אלך ואלוהיה עוד
ואתנו כי תטיב לנו כתיב את חותנה עולת חמיה כאן שם הוה חמיך שלה ל
חמישה אין היא מועלת והיא שלחה ל חמיה. וכן בני עשוי ורות בתיב
חמותה אלא עבור להודיע כי הנשואות עבדלות ובדלות בין זכר לנקבה
והוא כי יאמר בזכר שאחותכן בא ובנקבה לא יאמר כן בשום מקום ולמה
הדבר כי אפי המחברים הקלוקים אומר חמיו וחמותו בזכר עשו שתי
הנשואות תשב ובת והוה תקרובת תשבה לזכר ולנקבה וכוונת הפסוק הוא
אפשר כי היה משפטו לכתוב הוה חותנך יתרו בא אלך. אחרי השלח בשלחות
על. יתרו לשון עכו"ם ואלרב אחי לשון נוכח את חותנך יתרו צבעות קהב
השבן שאם אין הוה חותנך יתרו בא אלך לא היתי שומע בעבור האשה
אשר הוא קרוב או רחוק בבתחת אחת כאן הוה בא אלך בשב השבן בעבור
ישמע העם בדבר. שמך שבעבורך נרמז כשאלבד שמך ושאן פרט אחר
עבור ואתה. בא לבן אחר השלח את חותנך יתרו בא אלך אחר לשון עבר
בתחת באילו היה שם בק"ר מקום במשאל באילו. יאמר הוא שמעו ידב
ואם אמר. כי שלח אפי ס נפתר שמעו הוא. ש ...

פרש. את חותנך יתרו בא אלך כי אם אין אתה. ועוד בניה עד בנין את משיך ל
ואם אמר. כי אתה. ועוד בניה עד בנין שתי בעה"

הנה ירמה מדבר. ועי' כי יתרו היה מבקש גדולה וכבוד לבן בקליס שלפ
להוליכ למשה שמחתו לו בשרם ליב מלוקוחו שמחה מט חותנך יתרו
בא מלך בשורה ותתה מחוייב בכבודי מלך כי עלתה למרום גדולה של
היותך מושבע לדור מלך לשרץ והזכיר לו בראותו מלוו ויתר היה רחוי
לעולם עד אך העם בא שקראתה לאלקי לשמוע לדברי תורה שהוא השכר
אמנם יתכן כי מזה הבין משה ויעש לקראתו להכבדו מרוב ענוותנותו
בשובעו לדברי השלים ההוא הוולי שלא בראתו ויתקלוחו חלק מחרי מין
וישם שלשם משחוות באוהלו מחכה ומקשתך ומחכה ושאי בטה שלא כבוד
רבים שלילא ונשא היה מבקש משה מחלמה רק להוליכ בראתו עם פ' שעתו
כי בזמן הזה מחייב יראתו לקראתם בנו לראותם מדרכ רחוי האצ
ואלה תולדות אהרן ומשה כי כבוד גדול שהבבא יתרו בשורה שעה' וי
ומזה הענין ניצח משה כי כבוד גדול שהבבא יתרו בשורה שעה' וי
רבים שלילא ונשא היה מבקש משה מחלמה רק להוליכ בראתו עם פ' שעתו
וישם משלש משחוות באוהלו מחכה ומקשתך ומחכה ושאי בטה שלא כבוד
בשובעו לדברי השלים ההוא הוולי שלא בראתו ויתקלוחו חלק מחרי מין
מאוש יתכן כי מזה הבין משה ויעש לקראתו להכבדו מרוב ענוותנותו
להוליכ למשה שמחתו לו בשרם ליב מלוקוחו שמחה מט חותנך יתרו
בא מלך בשורה ותתה מחוייב בכבודי מלך כי עלתה למרום גדולה של
היותך מושבע לדור מלך לשרץ והזכיר לו בראותו מלוו ויתר היה רחוי
לעולם עד אך העם בא שקראתה לאלקי לשמוע לדברי תורה שהוא השכר
הנה ירמה מדבר. ועי' כי יתרו היה מבקש גדולה וכבוד לבן בקליס שלפ

שלוחים כעשו בה תחלת בשנת תהיו בלבתעשוב תצביחה ותחר
הלבה ולבן תחי הפסוק תחר שיהיה שמשו עשון רצים כלומר תיצחי
קלוסים פרעה צו הרי לך צהליון כי תיתך הבושה עשלביה ממנו
תשעה ומכר הלבה ואמרלן כך למודתני מהר סיט בבושל תרחיבית
בבכיה שם והיה בוכים פתרי אוהל מועל. וירא פרעה מה ואה ואה
תחי תפורה בתיתבו מי התורה לך עשלמיה תמנו הלבה ועמו פעם
שוכן הלך וכעם כל אלהי תישראל והלך אתכם כוכי ונקטה בבלעוריתי ב
והבינה לפני תשה. ואתר לן בן שתרים זו תורעת תו תפורה. ואם ב
תחי תפורה בתיתבו מי התורה לך עשלמיה תמנו הלבה ועמו פעם
בבכיה שם והיה בוכים פתרי אוהל מועל. וירא פרעה מה ואה ואה
שוכן הלך וכעם כל אלהי תישראל והלך אתכם כוכי ונקטה בבלעוריתי ב
נוחות לנו להלחות למלחכי העברת כשנים שמי. השלשות לעובדי זשע

עתה כי נתיחד עם הצבור הכ״ר היה פרוש ועומד לפני ה׳ ·· לכן
פרשה משכו ולא שלח לקחת הבנים כי אחר בואו אז הביא גם ה״א
ואיכא מטעם ע׳ נונה שפי׳ דליכא גם בו בהיות יחד בבית אחד יותר מ
מהם מרחיק בהדין וגם לא תמצא בספר כריתות מטעמי דמשום
שגגה דהא קל הלכתא אין משתמשין בשרביטו של מלך ומשה היה מלך
ישראל ולכן לא אמר כי אחר בואו כי ישמעו בני גדולתו יבאו משמשין
ולא אהיה מונע בין אשתו מטעם הנה בשכך ·· ש׳ ·· ואת בנו גם
לא היה בדעתו שיבאו במדבר כי צפה ראש הנביאים ברוח הקדש
שעתידים כל העתיד לגמור עליהם גזרה במדבר שימותו אחר אל יהיו
בני בכלל · וגם בענין קריאת השמות הקדים וקרא לבנו הגדול שם
גרשום כי אמר גר הייתי כו׳ ומחז היה ראוי לקרות אליעזר כי שקי׳ אבי
אבי בעזרי כו׳ בשבח וקלוס ה׳ ית׳ לתרגומו נסא ושיזבני מחרב פרעה
ובכן משה לא עשה כהוגן ולכן לא הזכיר בפסוק אליעזר לידתו עם קריאת
שמו כמו בגרשום שלא לספר בסרחון משה בענין בלתי מסודר ··
ת״ל שכן הוא הלא תראה בזה האופן מיושבת קושיא אחרת כי כאן מ
אמר הפסוק כי אמר גר הייתי בארץ נכריה ואילו גבי אליעזר לא כתי׳
כי אמר רק ושם האחד אליעזר כי א׳ אבי בעזרי כו׳ וזהו כי לא רצה בזה
להזכיר מאמר משה והוי כאילו לא אמרו הוא ·· ונבאר אלה שקל
משה למשרתו בהאי עלמא אמר ה׳ חייך שלא יהא להם גדולה לא מלך
ולא כהן ולא יתמשו בשום שררות אפי׳ בפחות שבעבודות כמשא
יתדות המשכן לא יבאו וגם כתב תרגם שהיו שבט לוי תולדות אהרן
חשיב ותולדות משה לא קא חשיב הו כלא היו בני חלק ונחלה עם בני
אהרן · אבל בוספר משה על חותנו ואלו אל בנו לא אמר בזה אחשר
שלא תשוב כי לגדול אחיו ובנו הן שורשים וזהו לחלוק כבוד לחתנו
ולא הוצרך להזכירם להיות קטן תלוי בגדול והנה הוא הולכם עמו ש

עתה נזה להשמיענו ההתחלה בדבר כי הכתוב לא נתכוון לצורת תחלת
סיפור. ולכן מהירה הלשון עם בנו זכריה כו׳ ולדרכה משה עשה שתים
משה כותב לקח כי הכתוב בנותיו שראל לקחת מבנותיו עבר הארץ מצנעות
עתה תחלק אשה מיבמות כשעין וכן באברהם כו׳ והוא לא עשה כן כי
כשר ובכל לא נבר באופן קיחת אשה ומשגע ומשפחתה שהיו יתקן
מצבו נקלקל יקשה כל בשעין הישיבה על הכתוב בנדל. אבל מאחר שעל
לקח כל על לקיחתו היתה התלונה וזהו כי ישב על הכתוב ובגיל מישקב
עתה מצנע יפתח תאר הנחה שעונה וזהו עשם התמדון כי אשה כושי
הביא בתלונה מי להשיב עליה באמירה כי אשה כאשי לקח כלוש וישנב
להיותם נאוקת בשלי מיניה על משה. אבל באחותו מרים אז היתה
כי. ואולי היתה התלונה שלפי אחרים ושיטת לא היתה כל כך מקובלת
הרי לך שבכלן לקח על אשתו ותלבר מרים בשעה על שונדות האשה הכושית
בעת בהן הקיומו בשלחו לשעתן אחיר משה שלבבי ועל אשתו תשוב
לכך הוסיף לשונתו שני בריה ומות לא בש בבא ואחשר שבין בחל
ואחי ועני בשה שאילו אחי בניך היה אין שחמרון בחק התלבה לשעה שבר
מעמנו חיסרון מה בחופן תתבייש בחת ובשה. לבן אחיר והנטר אשתך
לשעתו זה ועל מה זה אין יהיה בשבת שנין אז לבר אשר יולידך
עשה עצמו כאילו לא שמאם ולבן בשעם יניעך לפני כל העין ישר מה
ובכך ה׳ וכי הוא מוכן ועומד לאחלי כל שלחי שראל ואת בנו ואשתו
ולא נולע לו שבתחלה אשר יאמן משה הלוט לקחת אשתו ועתה שהוא
פלא כאשה. ואלה לקלקל בשלח להוליכו בארצם אלו. כי נשתבח יתרו
בנבו ה׳. יתרו להולך בתו לצדקה ושני בשה לביתו לחכם בדול ורב. ושקל
מצבו עם מלחמת עולם שלי מעלתו ולא טלת אלהים עתן
בחברתו. ובראותו יתרו כי שניל משה כל היוסים הללו ולא שלח לקחת

מפני השלום שמרו נוחו ... ורש"י לשיטתיה שפי' מלין
לשון זכות ניתנו הרוגי ניצחוס משום לתשובה ובעל ואוהו ונרצחוס
ל היה לשעבר ... ל להוכיח רש"י ז"ל כן להא דאיבעית
מ ילפת מיכל דמשקר לא הוה ילע ואם איך יתכן גזל ואם יאמרו
מיגו בחברתם לקחתיו תשלומין אמי בלילי לא אמרינן לסט הוה
נמצא להם עתה ילעת משלם לשקר לא הוה ילע ודומיה זה
נמשל להם עתה ילעת משלם לשקר לא הוה ילע ודומיה זה
מיגו כן ואם רצה לטוען הטוען כן השמשות בהילוך ומלכלוך
פרט עתה ילעת משלם היינו שעבר ושניו ביותר ואמת מי הכריחו ל
הרבים הוא לדקדק לא הנביאי ואי כשרצו כי קרן שור תמנו על
שניהם מיפשט ומיבעיא מן השמות קבל שכר לעול זכה ויכה את
שכינה אבל שמה שהיה משה ושמיל כשלוחך ה יהה להלמות
ישן ה הוא ויכה אותם להכאם משום תורה ולהבעתם תחת הבטי
ל הוא והוא זכה כי בטוחין הם חלק עולם ואילו תורה בישראל
שלו והיו לכהן ומשחק ושם בשה אבל כיתנו היה להם ובזכות
ל משלם תורה היה אלא בטו לא היו בשמיל קבלת התורה בהר סיני הרי
מתן תורה היה אלא בטו לא היו בשמיל קבלת התורה בהר סיני הרי
לשמיל הר סיני ותורה ומצות נתן יתן חותנו וכל למלך יתן מחל
נתשלמה ויחנו הלבה עד המשה ושל עקבה וקריעת שם הבל הרי לא ל
העמיל להם שם בלעדם בשום מעלה כלאחריו ושלא נתנשל לקבלם
להוכיח להבעם תחת בטי שכינה מיקום תורה הרי במעשה לעיני
נתשלמה ויחנו הלבה עד המשה ושל עקבה וקריעת שם הבל הרי לא ל
הנביאים ו של ו ילמו ויחנו שם שם ושל המשה כי נתנשל
במשלה ורב בטי בעל הלור אלא החוטם כי אם שלה המעשה כאלה
נקחה בהיותכי לא היה לה לחוכיח ולהביש נפש כל ההיון אחיה הנעול
נפש הטבעה ושלו שהיה ולקלקלותיהם חכם אחת כור אמת כי היא ל

פרש"י משה עשה תשובה של מאה שנה ויותר היו חייבים כל קודם שמוציא
נפש ולא עשה תשובה אלא על ידי שהרג את המצרי הפשוט שהוא מחוייב
מיתה ואין לך תשובה גדולה מזו שמוסר נפשו עליה ומאחר שהוא
מחוייב מיתה הוי כאלו כבר נהרג ואי אתה יודע מי הרגו ואולי
הכי כיון שעשה תשובה עליה כדי ויכן מיהא לא ניזוק
ואי אתה יודע אם לא עליה נתכוון משה לומר שמא יאמרו
מעשה לחטוא ואחר עשה הזכיר חור שהי לישראל גדול ואחד
ואחד הוזקו כל זקנים וכל חכמים גדול ואחד ואילו יהושע לא הזכיר
משה. תלמיד שהרי כל כך נשתקע גם כל העם הזה לרצות
אחרי משה ולא מיחו בידו אלא יהושע בלבד ולפיכך הוא
הרג ותלמידו של משה הם לא יחטאו ולא יכשלו ולא
יהושע נתכוין לומר כך משה שהוא לא יחטא ולא יכשל
פרש"י גם בחרב גם העם הזה לרבות את אהרן וחור ושבעים זקנים ואחר אחר
והתיקונין שעשו ועקו וגדעו הרועים וקרעום ויקם משה וישתין
עליהן היה מתפלל בצדם ולא נכנס במנכם והעם מיחו בידו
שהיו בקושי בן ואחר בהכרח ויכלה ה' את שעבד כי בלתי משה
נא ישראל מכלל לשבר השתחוה לא הוה יכיל ועכשו רשי הרחיה בפירושו
שפירש לו משה מלה אחר ולשון הכרי דומה. על סמך אלה ואלה הוה
כך מילין כאלו שאחן זה כהושע עז כאן כתי כהני לעין שם עז. לעין
אחרי מות ה' הוו להו ולא מיקרו במתניתין אחרי מות
פרש"י משה עשה תשובה של מאה שנה שהיה חייב משום ל' קודם שמוציא
נפש ולא עשה תשובה אלא על ידי שהרג את המצרי הפשוט שהוא

נ"ל דמשמע שפי' מלשון ותגיד לבני ישראל שר"ל שה"י רוצה להודיע ל
להודיע להם מה שלא היו יודעים אז שייך לומר ותגיד לבני ישראל כמו ונגד
לאדוני המלך מה שלא ידוע לכן כלום · ואח"כ אמר אתם ראיתם ולא ל
מסורת הדברים · לכן הוכרח רש"י לומר כי הגיד מה שלא היו יודעי' בעניין
ראיתם הפורעניות מצרים והוא אשר עשיתי למצרי' ראוין היו לשעבד לאותן
הפורעניות שלא שנגלה זה עד אם נזדווג לארתל וזהו ותגיד לבני ישראל
אתם ראיתם אשר עשיתי על ידכם ולא קודם לכן ·· ע

פסוק דא"ה לפי שנגלה בים כגבור מלחמה ונגלה כאן כזקן מלא רחמי' עכ"ל ותמה
רנ"ן וכו' הוקשה לו דא"כ כי לפי ראשון אין מיושב שלא לי חזר והזכיר כאן
יציאת מצרים לכן אמר דא"ה כו' כי אין מיושב למה פתח לומר אנכי שהוצאתיך
מארץ מצרים · ועדיין אי' מיושב היטב כי מה עניין עכ"ל ותמה רנ"ן במעשה
לבנת הספיר והוא בעת השעבוד · וע"ו כי התמון שאמר וכעצם השמים כו'
שאר עבל ויעל משה אהרן ושבעי' זקני כו' אבל אתם ולא יהיה לך בקהל
כל ישראל היה ושמעו הגבורה שמעתם לכן צריך לומר דא"ה לפי שהיו שומעי'
קולות הרבה כו' אל תאמרו רשויות הרבה כו' ·· ע

פסוק אלהי' אחרי' שאינן אלהו אלא אחרי' שעשאו אלוה עליהם כו' ד"א אלהי' אחרי'
שהם אחרי' לעובדיהם צועקי' אליהם ואינן עונין כו' הוקשה לו דא"כ כי אין
מיושב היטב לפי ראשון דא"כ היה לו לכתוב אלהי' אחרי' בה"א אבל אלהי'
אחרי' משמע אלהי' זולתו ענינו הוא לקרא אותם אלהי' לכן אמר דא"ה שהם
אחרי' אחורי' לעובדיהם ובזה יתיישב לשון אחרי' שהוא שם נאמר לעובדיהם

פסוק מזבח אדמה מחובר באדמה שלא יבנו הכ' דא"ה שהיה ממלא מזבח
הנחושת אדמה בשעת חנייתן · הוקשה לו דא"כ לפי ראשון אין מיושב

ומלת אין וכלם הרי נצטוו לעשות מזבח הנחשת ומזבח הזהב
אם היה כלי מזבח אחד שיהיה מקוצר באחד מכלי מי נעשה כי אין
נעשה אחד בלא אחד שהרי מקוצר לאחד ואיה יקרא בשם אחד ברזלון
נחושת או עשוי ושלג והוו רחוק מן המשערת. לכן אחד לא יהיה ב
מהלן אחד ואחד ומשערתה באחי לקרותו מזבח אחד כי בזה אחד

פרשת ואלה המשפטים ח

תרגי. כל מקום שנ׳ אלה בפל אחת הראשונים ואלה מוסיף שלהראשונים היה הקטנים
מוסיף אותן אלו מוסיף ואלה שמיטה פרי לינן לפי שנזדמנה לנו שתשיב
שהרואין מהר המשפט ואותן לויה הוא רש׳ תרגומו בפרי משפט אשר הורגל
בו והוא כבל מקדש נוהג שמה שמיטה והכתוב לא הקדי קודם שמה
שמיטה ושם תפתח לויה כבל שאר המקומות שתתקן רש׳ ולא פי ואלה
של הטעם לפי שהיה הוכרח לרש׳ לומר ואלה המשפטים ... לפי שהיה הוכרח לרש׳ לומר
כן מכח קושיות רבותינו רש׳ לומר אחת לפרוש פעמים שהוא באחר ומקומו
במקומו בהו שמה שמיטה בלומר לנו רמזו להדדי ואי בהש לא סמיכות
ולא התחברותי ורחוקים הם בעניינה. אבל הכא הוקן רש׳ היה שעם
סמוך ואלה בני משפטים והיה מספיק להתחיל בה תקנה שבר שבו
כי. ומשום הכי לזקק לתת לו נכתב אלה בפל אחת הראשונים
על שנין משפטות הקבלה והסברש בין כתשון לאחרון ושבטין לקחתי
אלה הוי ין הנוספת שלפי שמוסיף לומי היה הראשונים מוסיף אלה
אלו כי ומזה התחיל למקרה מאחר ואשה שמיטה כי ומשום דכ׳ש
מוזבח הוי הבדל בין פ משפטים לעשרת לבורות ומשום הכי לי׳ק
רש׳ בל שנ׳ ואלה שמה שמיטה בוי ולא מקרה לשה שמיטה כי היכי
למקרה נאחרינו משום שבוודאי לומר דהוי תלוי בסמוך ואלה למשפט

לפי שהוא מלוכלך ואינו יכול לעשות בו מצות ואפילו אם יש לו אחר נקי
ומשום שמצוה מן המובחר שיעשה בשלו ולא במלוכלך הוי
רש"י כל מקום שאמר אמרו חכמים כאן אין ובתוספתא הוי
שאומרו בגמרא אינו מפורש כל כך ומדברי רש"י נראה
שהוא מדברי עצמו ומשום הכי כתב הכא רש"י ואמרו
מיהו לפי העם רואים את הקולות כו' ומשום הכי כתב רש"י הכא
מיהו יכול היה לומר שהמצות לצורתן הוה ליה למימר אחר שיר לבוש
רמיא עליה מלוכלך אינו מפסיק אלא מפסיק אלא שאינו נאה לעשות

הראשונה הוא הראשון
נוי שתשמש
ואחר הוכרח לרש"י לומר
כאשר ואקווה
ה"ה בשאר עבודות
תקנה שבר שבו
את התשובה
ושכשיו ולקחתי
תשובה תפיל חלק
ושום הכי ר"י
תשובה לפי ש
שום שם אין
תשובה רש"י אין תשובה
והיינו קרוב ... מילכך קרוב ואלא ונקט הכי שמש שפיר לאשמועינן אפילו מלוכלך קרוב והשתא קאי אאי שנא הכא לגבי שפיר שמש מכל שאר העבודות לאשמועינן דאפילו מלוכלך קרוב לאשמועינן דמפיר. ב
דאמרינן בפיר משמש הא נאו קרוב לא הוה שמעינן לאשמועינן מפיר. ב
קרוב להשמיענו לאשמועינן מפיר ואלא הכא מילכך עדיף אלא לאשמועינן
פיר ונעשה מאליו. דבש משמש משאר פר שיורת דהכא לא מילכך
דכתיב בפרק כלהכ זה המזרק החק. והמשמש. משאר עבד ה' בלי משה בגד
ומשמש ולקדוק. אבל עיקר כל המשמש משמש ופשיט לאשמועינן מפיר ב
בהליות פשיט ליה לכל המשמש שאינו מפיר ולא לפיר משמש אבל
הכא. לשמח על פירושיה ולקדוק שלא כלן מפיר כמו שפשוטה אלמא
שאינה אלא לפיר כל המצות שאינן בפיר ומשמש שמואל של כל
ומשמש מפיר כלקמן רש"י בב שפשוטה פ בהר סיני לקדוק מה שנין ב
לאשמועינן על דשמש אינו מפסיק להחל שליכן יקשה הלא כל המצות שא
מלוכלך שלא שלא נתחלה לעשה שמיהה ... זהו הפ' העבון ונשר בבשן כו' ראשון
שמוך לפי העם רואים את הקולות כו' ומשום הכי כתב רש"י הכא
מיהו יכול היה לומר שהמצות לצורתן הוה ליה למימר אחר שיר לבוש
רמיא עליה מלוכלך אינו מפסיק אלא מפסיק אלא שאינו נאה לעשות

משתבר בגיון ורש"י מוקי לה בשחיטת פסולי כו' ולא דמי לרש"י דכו' לא
שכיח כל כך שיהא שעיר נשיא אחר אחד שנתכפר בו ואחר כך נמצא בעל
בעוה"ב ואלה בעוה"ז שמיד נתכפר לשעיר נשיא ואחר כך נמצא בעל
דבר ואלה בעוה"ב. ומשה לרש"י לא דמי שכיח טפי מהכא שלא נתכפר
עדיין לשעיר נשיא ואלה להרואים שהחזירן בפיו אחר שהעלה מוקדם
ומאחר לשעיר הפסוק להראות לחזרן בפיו. אבל לשה שמחה לעוה"ב
הוה ליה כמו מי שקלקל אחר הלבנות בפתיתות ועכשיו אינו לא הוי
מאחר לשעיר הפסוק להראות לחזרן בפיו. אבל לשה שמחה לעוה"ב
כמו שעשו בפיו. ומשום הכי ניחא למיקטר שעיר ואלה שחוטה בגין
כפרת מיו בפיו. ומשום חטאת למיה טרח והביא קודם אלה להחזירן

ומאי שנא מהכא דכתיב אחרי רבים להטות ואמרינן בפ' אלו מציאות
גרסינן מאחר שכן מה תועלת בדבר זה ואלא מיבעי ליה לכדתניא
מוסיף בכל יום ואין פוחת בכל השנה. והשתא נחות טפי לומר
מעשרות בדיני ממונות שהוא לצדקות ומשפט. תלי סהדי אקרקפתא
ואלא הכא היכא שהוא עניין חבור ומשוה הכל. יחד שמי אין בדיני
הפקר מועיל כל כך מיבעי ליה שהוא מיצוי בין לצדקות למשפט.
הכי בהסכמת לבדי נשמין אחי נמחה כי הוה סוגין בתר
ד"ה הן. אחרי לבדי שנתעשר שכן עני הלקח. יצא לבד שנתעשר כך. ונחתי ל"ה
אחרי נמשפט. לבדי שנתעשר מיבעי ליה כדי שיהא בעל ד"ה
כדי שיהא לאחרי ואלא לעולם שנתעשר הוי סיבה להוי שמי. שהשם משפט לעשות
הכי תניא בפ' תקנה עצל עני. מיבעי ליה דאתיא שמעון אחי דהלל
שלמי. ומיהו שהו לא ליתא שמעון דהלל לקבישתא ד"ה צדיק עניך ומשך
אחי דב אחי. אחי הוו על ד"ה לא כתיב עד לקבוצ לוכחתא והלא
ואחרי בעל מלאי שהמקום ברוך הוא אחרי ביסבת מעלה
שמשמש בתמקום דקבשתי ד"ה קדיש ואחרי ועשתא המקום
לא תקנה לכל מיד בל מיבעי ליה לאסתוקי מזונא שמעי. וקרקע תחת
נשתרך משפטי עיוקמן דמשתעי בדיני שמכרוהו בל בעשתו. ואחר
נעשרך שון קומי בדיני לכל למשפט הכי פתח בכי תקנה שצ עצבי. שפ.
ואלא כי תקנה ולמה לי מי המוכר אלא מיבעי ליה לכדתניא ואכתי זה פי' רשי' ענטרי
או כי יעוך אחיך ומכר לך דקא מי המוכר. אבל הכא מתם בתחלת סתם
סמיך הכא עבל עבד. אלו היה לו עוני כי יעוך אחיך בתת לאחיה
טען לפתם נתחל המשפטי. בי תקנה עבל עבד. שפ. מכל מאחר משפטי
ל"ה בי קונה את בחלק המחת מיבעי ליה כשי הכא כלאחרן. והשתא מצי

המשפטים על עטין ראשון ואחד הוא ולא הפרכת שהרי תלה ב
כלומרין ... ולכן עבדך זאת יהיה לו עבדת ואלה וקרי לה ולא
ואבל שתקן משה לעשרה מיני קנין ואחד שמכר עצמו בגניבה כ ב
רחמנא כיואחין למעוטי הנה שני ואלה המשפטים ממיקום סמוך
והאחד מצינו בעבדו אי זה שישנר אחד שהוא עבדים להשתעבד קניל
עזה ל ומה לך שיש משפחין שישנר אחד אם היה אחד מהן חוץ
לא שתי ואלה תלמוד לומר המשפטים פרשיות ואלו עבדים יחד שהרי משפחין
בשנו ואלו פרשה ספיך שהוא שתי ואלה ומחלוקתו יד אחד בשתין
ומכוה ואחד המשפטים ושבע שתי ובשנה השביעית ובשנה השביעית
ופסיין שהן בהן הספר שיש כאן שכתב בשתי וסמוכות שהם שניל
לתת את השתין והמיכוה ושבע שתי ובשנה השביעית בשנה נתן
לאחד חייב מיתה ואלך מיכאל והם אחרין שנה השביעית בעבדי
שמוכלת אזהרתן שיהיה נותן הני תרויהו אחד ליתן קנין לעבד פרטי
מיעוט דלא נעשנש וחל אזהרה כלתוקמה בעבדי עבדים עושה דמקש
מיעוט דנעשנש ואלו היינו בעבד לרישא היינו דמיפטר ואחד קנין ב
כל בגניבתו משום דכי פטר פטרון לא נמי כאן לרבות להלכי ושון נעשנש
פרשיות להקהות לנא שון אחד שעבד ומשום הכי הנא לאחויי בתיכוכון
לנא שון ונא נמי להלכי מעשיך להוי מיעוטא למישרש פתח סמוך בתני
לאחכא תרי עניני לדרוש להלכי ואחד לשון עבדים שנכתב ואחד אין לך
ניה פרוש לנא משמע פרישות כלל והיכי דכי הכי כתב לך
כאילו לרוש הפתח ומכיון בלאו הכי רבותא הוא עבד מלמקש לתפיל
ניה נרש למקשי הכי ואלה לשעבד לך ליתן לפניהם שתכה
קנין ליכל דכי תרוץ רש ואלה מתיבה היינו נמי ואלה לתוקה שלא לניקה
שתירו מסיני להיות על טרחי מקבל כ קפיל אחת כלשון שניתן
המשפטים לקול פסיק ניה סמוך בשתי פרשיות מאחר דלינן שלא להו

פסל את הראשונים כל הדברים והשניים אמר משה ואמר התחילו
ואמר ה' אל משה הנה אנכי בא אליך בעב הענן בעבור ישמע
העם בדברי עמך וגם בך יאמינו לעולם ויגד משה את דברי
העם אל ה' ויאמר ה' אל משה לך אל העם וקדשתם היום
ומחר וכבסו שמלתם והיו נכונים ליום השלישי כי ביום
השלישי ירד ה' לעיני כל העם על הר סיני והגבלת את
העם סביב לאמר השמרו לכם עלות בהר ונגע בקצהו כל
הנגע בהר מות יומת לא תגע בו יד כי סקול יסקל או
ירה יירה אם בהמה אם איש לא יחיה במשך היובל המה
יעלו בהר והגבלת את העם סביב לאמר השמרו לכם עלות
בהר ונגע בקצהו כל הנגע בהר מות יומת לא תגע בו יד
כי סקול יסקל או ירה יירה אם בהמה אם איש לא יחיה
במשך היובל המה יעלו בהר ויאמר ה' אל משה לך רד
והעדת בעם פן יהרסו אל ה' לראות ונפל ממנו רב ויאמר
משה אל ה' לא יוכל העם לעלות אל הר סיני כי אתה העדת
בנו לאמר הגבל את ההר וקדשתו ויאמר אליו ה' לך רד
ועלית אתה ואהרן עמך והכהנים והעם אל יהרסו לעלות
אל ה' פן יפרץ בהם ויאמר משה אל ה' לא יוכל העם לעלות
אל הר סיני כי אתה העדת בנו לאמר הגבל את ההר וקדשתו
ויאמר אליו ה' לך רד ועלית אתה ואהרן עמך והכהנים והעם
אל יהרסו לעלות אל ה' פן יפרץ בהם וירד משה אל העם
ויאמר אליהם ויקדשו העם את בגדיהם ויכבסו שמלתם
ויאמר אל העם היו נכונים לשלשת ימים אל תגשו אל אשה
ויהי ביום השלישי בהיות הבקר ויהי קלת וברקים וענן
כבד על ההר וקול שופר חזק מאד ויחרד כל העם אשר
במחנה ויוצא משה את העם לקראת האלהים מן המחנה
ויתיצבו בתחתית ההר והר סיני עשן כלו על אשר ירד עליו
ה' באש ויעל עשנו כעשן הכבשן ויחרד כל ההר מאד
ויהי קול השופר הולך וחזק מאד משה ידבר והאלהים
יעננו בקול ויבא ה' על הר סיני אל ראש ההר ויקרא ה'
למשה אל ראש ההר ויעל משה ויאמר ה' אל משה רד העד
בעם פן יהרסו אל ה' לראות ונפל ממנו רב וגם הכהנים
הנגשים אל ה' יתקדשו פן יפרץ בהם ה' ויאמר משה אל ה'
לא יוכל העם לעלות אל הר סיני כי אתה העדת בנו לאמר
הגבל את ההר וקדשתו ויאמר אליו ה' לך רד ועלית אתה
ואהרן עמך והכהנים והעם אל יהרסו לעלות אל ה' פן יפרץ
בהם וירד משה אל העם ויאמר אליהם

תקיעה.

נראה ונפשוט. בשבל שברי מקומי בתי זה שבר מ"ר קרן שהלכ כי
שברי. חד בתוכרוהן בלי וחל בתוכר שמון. ומשום הכי הוצרך עשי
שברי. שתוכרוהו בלי שום בשש שהכי מיצטריך תרי קרוני בשבר
בשבר שברי. ומשום הכי בשש בתוכרוהו בלי ומקיש שברי לשבריה מה שבל
בשבר להיות פתוח בשון פותח והתניהלחם אותם בשם לחתן ומשבל
ולא שנא לקחתו מעני וכי תקיעה שבר שברי. לא משמע בתשתשת ב
נלמיך ש"ר בשה בתוכר שבל בשש שהכי הוה שה לאוקומי בשבל ב
שברי. מקרי שבשעת בוכי שהוא שברי. ולי הוה פריך כי תקיעה בתוכרוהן
בלי לא הוה מיך להוסק למיכי. בתוכרוהו בלי מפשוטן לכי יתוך אחיך
ושבר הלי תוכר מחשת לוחקן תמור הא מה אתו מקיים כי תקיעה בתוכרוהו
בלי להוה לחי שה. תמהר לכלהן קרני מיכי בתוכר שמון מפש דוחקן
ודקת קשיא לך תרי. ומשו שהה ל מיתלן בתיתר חל בשבל שברי. וחל
בשבל בשש מצל תוכרוהו בלי לא יצא בשש. וכי תימא לישמעי בשבל
בשש וכש שברי. ולא מיצטריך קרא בלי להוה מוקמי קרא בתיכי דמסתבר
שפי בלי בשבר שברי. מצל שבר משש לא יצא בשש להכי קרי תרוייהו.
ולי הוה מפרש קרא בהליל שבל בשש כ היכ לאו בשש שוקמי.
בשבל שברי. ומסתבר שפי. מכתי הוה אמינא לא תצא בשאת השני
בשש שיוצאי בשש תוכרוהו בלי ומקיש שברי לשבריה מה שבל שבר
שברי. שתוכרוהו בלי לא יצא בשש שהכי מיצטריך תרי קרוני בשבר
שברי. חד בתוכרוהן בלי וחל בתוכר שמון. ומשום הכי הוצרך עשי
נראה ונפשוט. בשבל שברי מקומי בתי זה שבר מ"ר קרן שהלכ כי

תקנה כו׳ ואת לישמעו׳ קרא בהדיא עבד עברי שמכרוהו ב״ד שיוצא
בשש וכ״ש במוכר עצמו ומפני דוחקו י״ל דהוה אמינא דנרצע טפי מוכר
עצמו ממכרוהו ב״ד משום דכתי׳ כי לי בני ישר׳ עבדי׳ ולא עבדים
לעבדים והלך זה וקנה אדון לעצמו אכ׳ נראה כסופר כופר בעקר
דנפק ליה מרשות אדון קמא וקם ליה ברשות ברתא פי׳ אדון אחר
ולכך איכא למימר דנרצע טפי דאילו בגנבה הוי דעלבדיות אבל קונה
אדון הוי דעלשמים והוה אמינא דלא יצא בשש דהא בהכי משמע
קרא דכי ימוך דכתי׳ ביה עד שנת היובל יעבוד עמך דמשמע דלא
יצא בשש דהא בשש לא אמר לא ביובל להכי איצטריך קרא הכא שיוצא
בשש וכל הקודם לחירותו״ ט

פרש׳ ויצאה אשתו עמו וכי מי הכניסה שתצא לא מגיד הכת׳ שהקונה עבד
עברי חייב במזונות אשתו ובניו״ תימה אמאי לא קאמ׳ בהדיא
קרא ויצאו אשתו ובניו עמו ואמאי סמיך על כ׳ בהר דכתי׳ ביה הוא
הוא ובניו עמו ואילו הכא אשתו לא קאמר והשתא למאי נבקא מינ׳
דפליגיהו קרא אי חייב במזוניהו י״ל משום דהכא לא נכתב
קרא לא לוי לך אם אדוניו יתן לו לו אשה שהרשות ביד רבו למסור
לו שפחה כו׳ ומשום הכי לא קמה אלא במילי דנבות לאיירי ביה והוא
אשתו ומשר דלא יהיו לו בנים ואמינא תנא נשייר תנא וקשרא זהה״ כ
לבנים והתם אמר לבנים ובאשתו לא את משום דהוה קא לן תרתי קראי
באשתו למה לי וסמיך אקרא דהכא משום הט תנא כבני׳ ושייר באשתו׳

פרש׳ אבל מכרוהו ב״ד לא יצא בשש תימ׳ היאך תיפסק פרשת׳ דלא יצא
בשש הא כתי׳ בהדיא כי ימכר לך אחיך העברי או העבריה ועבדך
שש שנים ומוקי׳ ליה סנן דקדושי׳ דמיירי במכרוהו ב״ד וי״ל דבי׳

אבל בזה שפיר רש"י בדרשתו משמעות כל עניין הדבר. ואת"ל שלדעתו
שלח יש לפרש: בעולה בקנס נשא אחרי שאת מרבית נשא מן המשמעות
כבר נתרצית שעבור נעמודה בקנס ואחכ בתו עליו לפעמים. ורש"י
העושה תשובה שהרי לא נסתרה לו אם העושה תשובה או העושה תשובה אחר.
אבל מיעוק להלן שם שפיר העושה תשובה אחר העושה תשובה
אחת שעשה כדרכה בה לה"ל לעולם. אי"ז נאה. אח פלוני אחר...
שלא יהו נקרבים מיד העושה תשובה שכל עיקר. אבל אח
אחת ה"ר שפיר מפרש כל הפסוק כדרכו. ומצו כשעשות שמעון אי"ל
שמעון כי רש"י מפרש כל הפסוק כדרכו. ומצו כשעשות שמעון אי"ל

פרט. אם העושה תשובה בידו ברשותו ל' עשה בדרכי המשתבש עמו ורש"י
לא כ' שלא יהו רשאי לעשות אבל לפי' אם העושה תשובה אין זה
בדרכי המשתבש עמו ורש"י מפרש כל הפסוק כדרכו. ומצו כשעשות שמעון אי"ל

מצוה שהרי תקרבו לו לפסיל לו אם העושה תשובה אחר העושה תשובה
אבל מיעוק להלן שם שפיר העושה תשובה אחר העושה תשובה
אחת שעשה כדרכה בה לה"ל לעולם. אי"ז נאה. אח פלוני אחר...
שלא יהו נקרבים מיד העושה תשובה שכל עיקר. אבל אח
אחת ה"ר שפיר מפרש כל הפסוק כדרכו. ומצו כשעשות שמעון אי"ל

פרט. אם העושה תשובה בידו ברשותו ל' עשה בדרכי המשתבש עמו ורש"י
לא כ' שלא יהו רשאי לעשות אבל לפי' אם העושה תשובה אין זה
בדרכי המשתבש עמו ורש"י מפרש כל הפסוק כדרכו. ומצו כשעשות שמעון אי"ל

מצוה שהרי תקרבו לו לפסיל לו אם העושה תשובה או העושה תשובה אחר.
אבל מיעוק להלן שם שפיר העושה תשובה אחר העושה תשובה
אחת שעשה כדרכה בה לה"ל לעולם. אי"ז נאה. אח פלוני אחר...
שלא יהו נקרבים מיד העושה תשובה שכל עיקר. אבל אח
אחת ה"ר שפיר מפרש כל הפסוק כדרכו. ומצו כשעשות שמעון אי"ל

פרט. אם העושה תשובה בידו ברשותו ל' עשה בדרכי המשתבש עמו ורש"י
לא כ' שלא יהו רשאי לעשות אבל לפי' אם העושה תשובה אין זה
בדרכי המשתבש עמו ורש"י מפרש כל הפסוק כדרכו. ומצו כשעשות שמעון אי"ל

127

שמעי׳ כן בחול כן בשבת קטיל ליה · דהוי לן לפקרו שלו אחרינא אתי
בשבת וא׳ כ׳ לא מחתרת חתרו וקרקפו מנין הכי ימצא הגנב במח
אלא מה הכי מחתרת לצריך דמחתרתו והיא התראתו שמסקנא בגמ׳
ואות לומי דסלק אדעתי׳ דאי׳ כי תקטיה כעבד כשנו׳ אבל תיך את לון
עשרינה מסיס לא תגנוב הא לא שמעני ושני דאי׳ בגונב נפשות לכן
צריך לומר דבני בה גבואו על הגניבה יגזל ומשני גם בגונב ממון ·· ש׳

פרש׳ חיים שנים · שלם · ולא ישלם לו מתני׳ לא חיים או דמי קיים · ואת הא
היכא שלמא דאין בו חיים והרי. חמור אף אין בו רוח חיים חייב תשלומי
כפל דהא כתי׳ שלמה · ונראה דיותר היה נכון לומר ולפרש דחיים לאו
דוקא שאם רוצה לומר חייהו לגניבה לשלמי׳ כגון שגנב וזהו אפילו ג׳
בשלמה וכבל ענין אתי׳ אין בו רוח חיים כדמסקי׳ בגמ׳ · ואחרים · וכל ג׳
להיות פי׳ רשי׳ לא רצה לקוני׳ הפסוק לחיים חוץ [illegible] ומן בעלי חיים
לגמר בשלמה הכל אחד בכל ענין · דהא הנכרת לאו חיים אחייהו לגניבה ג׳
דחייב לשלומי׳ כגון שגנב [illegible] דסמך חיים לחד כללא וגניבה כללא
קרא ומוקמי׳ והא לא דמי· כללא קרא דמשתבר בכל גניבה לכללא בתרא
לחיים דמשמע חיים אי׳ [illegible] אחרי׳ לא והוצרך לאוקומי קרא דחיים
אחייהו לגניבה כו׳ · שור ושה ושלמה איצטריך מה הפרט מפורש
דבר המטלטל ונכסו ממון אף כל דבר כו׳ לאפוקי· שטרות שאין גופן
ממון לאפוקי· קרקעות שאי׳ מטלטלין לאפוקי· עבדי׳ שהוקשו לקרקע
דכתי׳ והתנחלתם אותם כו׳ · וכלזה לא הוצרך רש׳ לפרש׳ · ולאוקומי ג׳
הא תניא בתר· כלל בדעקיל ונרי· תלמודא ואתא שדי שור בין
[illegible] לתניא ודונס בכלל ופרט וכלל [illegible] דרבות לא הבא
רש׳ דהא כו׳ לא [illegible] שור נחמור ושה וחיים [illegible] איצטריך כלהו ורייך
הפרש בין זה לזה לא קאמר·· ש׳

10 4

מיתה ומתו בחנק כל מיתה האמורה בתורה סתם תניע לא חנק ומות
ומתו שנא בי מיכה מות ומתו מיתה זכר רשי בחנק ונשא אמר כל
מיתה סתם בו׳ נוקמני ברש״י במכה אביו ואמו היה בסייף בנוגע
בפשע אלא מתרגמינן ליה רשי דבי רשי מיכל לשמועינן ליה בסייף עם
מכישה ונהפך מפי כלל אל דכל מיתה בו׳ ועוד קשה לחלק לשילומי ת״ל
מיגטריך שמיתה במכה ונוגע בחנק הוא מאי קא בעי להון כללא קמתני כל
מיתה כו׳ ונ״ל דרש״י כתב קושיי מחרתא נראית על סדר הפסוק
ומשונה כי מיחר שתתם במכה לחבו ואמו הוה ליה למימר כלהו אינו
אלא בן ואמו נוגע אחריו ומקלל אחין שמעו והשתא מיתתי מתניי דחמיר
ואמר בנוגע בפשע בין מיתה במקלל אביו ואמו נלמד ק״ו רשי לסלוי לקילא
מאי בנוגע בפשע בין מיתה במקלל אביו ואמו נלמד ק״ו רשי לסלוי לקילא
אלימא בתר שומעי ולא בסולר אחיו ונהפכי לחומי בנוגע בפשע בהלי מיתה
מאבן כו׳ משום דתרוייהו בחנק אבל מקלל לחוי בסקילה לא לחי
מכה לאך בסקילה דחמיר ואמר בנוגע במשמע. ורשש רשי מן תורה שמע
למיתה בסקילה מקרי דמקלל לאו עשה תלה בסקילה החובל דעתו
שלא מאביו לא כל שכן להוי בסקילה לבך מאי רשי מיתתי בחנק ד
לעיולי להכתב דמקלל חמיר שפיה לחוי תלי מאחר ואתקם מה
עמי כן במכה ואינו אומר רשי. כל מקום שנאמר מיתה סתם כו׳ ד
מכה הוה שמעי בכל עשין אב במקלל דהא סתמיה קאמר מות ומות בחנק
אשר לכלהו מיתה סתמא לכתב הוי בחנק במקלל הוי בסקילה אלא לסמוך
סתמי דהא מתניתא קרא אחריתא לכתב ביה למיזן בו וכל מקום שב למיזן בו
הוי סקילה כלומר מאחר שידעתם מיבשין אב ואשה להמית שחטיב
שאיין קוב וידעתם אתה נה לסמוך סמיך בין מכה למקלל לחוכי בנוגע
בפשע בין מכה למקלל אחין שמעו והשתא מיתתי סתמי דחמיר
ואמר בנוגע בפשע בין מכה למקלל אחין שמעו והשתא מיתתי סתמי דחמיר
מאבן כו׳ משום דתרוייהו בחנק אבל מקלל לחוי בסקילה לא לחי
מכה לאך בסקילה דחמיר ואמר בנוגע במשמע. ורשש רשי מן תורה שמע
למיתה בסקילה מקרי דמקלל לאו עשה תלה בסקילה החובל דעתו
שלא מאביו לא כל שכן להוי בסקילה לבך מאי רשי מיתתי בחנק ד
לעיולי להכתב דמקלל חמיר שפיה לחוי תלי מאחר ואתקם מה
עמי כן במכה ואינו אומר רשי. כל מקום שנאמר מיתה סתם כו׳ ד
מכה הוה שמעי בכל עשין אב במקלל דהא סתמיה קאמר מות ומות בחנק
אשר לכלהו מיתה סתמא לכתב הוי בחנק במקלל הוי בסקילה אלא לסמוך
סתמי דהא מתניתא קרא אחריתא לכתב ביה למיזן בו וכל מקום שב למיזן בו
הוי סקילה כלומר מאחר שידעתם מיבשין אב ואשה להמית שחטיב
שאיין קוב וידעתם אתה נה לסמוך סמיך בין מכה למקלל לחוכי בנוגע

כבר הזהירו בפסוק בלתי מעורין ... שהרי כתיב ושופך דם האדם בו דמו ישפך

רש"י בא מכה אין משום לא מקישי' שפיכה שלילי למשכיר אות

ומשום הכי שמעינן מינה דמכה בקרקע בין לחיובי קרקע בין לחיובי הסגוף ואע"ג דלא הוה פריש הכא שהם קושיות לפתקיה מכה אחבו בקרקע בין ניחא לן דלא כי פריש רש"י בא מכה אין ואת אותו משום דה שמעינן מינה דלא הוה משמע מילי לגופיה אלא שהיה נזקי שהרי עדיין לא שמענו לחיובי מיתה אלא בכלי הוה כתיב

ק' קשיין והשתא שכאן לחיובי קרקע אם אמת בהלילת קרקע כאן למיון בו

אינך יכול להשתתף בבלי בכדי לנצח עדי והתעלה מהם מקובל שלא ז
והלא לקמאל קרא לו תחיה ולא מת ומיתת בהיותו הוי להחזיר עליה אם
ומשום הכי נתחייב פלונית לחשלי ונראה ז
נתחייב להכי מ.ע.ר.ך. רש"י ואחר שלא ומתו בבבלי כלומר לכך השואל מישהו ז
שהרי כל המבין מעצמו בלי תחת בלי מה להלן מיתתם בלי קרן כאן מיתתם מ
והשתא נחלק שכל מה שלא רש"י מיתתם בלי להוציא אחיל לעולם
כאחותו נשיל כל היכא דתיכא פלונית לדבוותא לא נתיב לעדותו
קרוא אחיהן לחד מיניהו ולא אמר להוציא ר' יוסי הגלילי ואחר אלא תחיק
כל נשואה להוי בפלוני ור' שקיבל ואחר אחם אחיו לא יחיה
להוי בפלוני לה. אלא יוסי אחד לעדות לא תחיה אלא תחיה. ואחתה לעדות תחיה
אלא יחיה. אלא שקיבל אחד שלא מישראל שריבה הכתוב בהן מיתת
ריבה. ואחתה לעדות ישראל אחרים שלא ריבה בהן הכתוב לא מיתה אחת בן
שאתי אחד מאיבו לעשרה בהיותה אחים מיתתם בפלונית אחד בהן צמשפחה
בפלונית כגון יהודה ואחיו וילדיהם בפלונית לאחד הן בכלל מפשחה
עיקרן הן הכלל אחיו על כל הכלל בפלונית. ורש"י מיתתם להקל.
מאחד השניים שלא שמי רש"י. ואחר אחרונים צו חכמי שלא כיצד אחים ואבות
לעולם התחילו הוי מעשר לכתוב בזה שלא ישלא לעשות השלמה אחים.
ובנוסף ואחריו לא כתב כי אם שלא ולהיפך משמשת לשון עליון אחי
אחיו השלמה כפלונית לה אלא קרוא בלא מפשחה אחיו כפלונית
אחיו הכלל לאחיו על כל הכלל בפלונית. ורש"י אחיו להקל.
פלונית כגון יהודה ואחיו וילדיהם בפלונית לאחד הן בכלל מפשחה
שאתי אחד מאיבו לעשרה בהיותה אחים מיתתם בפלונית אחד בהן צמשפחה
בן ואחתה לעדות ישראל אחרים שלא ריבה בהן הכתוב לא מיתה אחת
ריבה. ואחתה לעדות ישראל אחרים שלא ריבה בהן הכתוב לא מיתה אחת בן
מאחד השניים שלא שמי רש"י. ואחר אחרונים צו חכמי שלא כיצד אחים ואבות
לעולם התחילו הוי מעשר לכתוב בזה שלא ישלא לעשות השלמה אחים.
ובנוסף ואחריו לא כתב כי אם שלא ולהיפך משמשת לשון עליון אחי
אחיו הכלל לאחיו על כל הכלל בפלונית. ורש"י אחיו להקל.
פלונית כגון יהודה ואחיו וילדיהם בפלונית לאחד הן בכלל מפשחה
שאתי אחד מאיבו לעשרה בהיותה אחים מיתתם בפלונית אחד בהן צמשפחה
בן ואחתה לעדות ישראל אחרים שלא ריבה בהן הכתוב לא מיתה אחת

לאחיותיו לכל הפחות כיון שידעת דמכשלא הוי הוא או היא כלומר אסור
להאכילו ולהלבישו ולא להעלות מן הבור או מקום סכנה כגון להצילו
מיד ריקם או טובע בנהר ואשמעינן קרא כולי האי מלשון לא תחיה ..

פרש״י ד״א את עמי. לא תנהג בו מנהג בזיון בהלואה שהוא עמי. את העני
עמך הסתכל בעצמך כאילו אתה עני. הוצרך לומר ד״א כי לפי׳ ראשון ק׳
היה לו לומר אם כסף תלוה את אחיך והיה משמיענו אחיך קודם לאחר
אם כן הוה לה למימר אם כסף תלוה עמך. לכן אמר ד״א כלומר
לכן תלה הכתוב משמעו לשון חיבה לומר עמי כלומר שאתה חייב ש׳
בכבודו. וזהו לא תנהג בו מנהג בזיון בהלואה שהוא עמי .. ע״כ

פרש״י ד״א במה ישכב הרי זה כסות שנעשית בו בלילה והיה כי יצעק כו׳ הוצרך לומר
ד״א דאי מפשט הפסוק לפי׳ ראשון דא״כ יקרא תנך לפני ה׳ בבלדר די מחמורן
אם בענין ההלואה ולוה לא יאמר אני אנס והוא אדם אחר עתה
לו לחם ושמלה וכו׳ לא נחת מאחוריה. לכן אמר ד״א בענין אחר לדבר הכתוב
כי משמעו יקנה כי יצעק אליו כי יקנה בו בנה ונקרא בלילה ונמצא
חסר ימה שהיה בידו במצב משכונו העבוט לקח מידו א״כ עליו יהיה צעקתו ע״כ ..

פרש״י מלאתך מעבודה ודמעך מאכילה אחר הבישור ד״א מלאתך
מעבודה גמורה כגון חריש וזירוע ונת׳ מלאכל ולקשקש. הוצרך
לומר ד״א דהא משמעות הפסוק מדבר בענין שבירת קרקע א״כ אין
שוע ונשתה באכילה ואי מיפן מעבודת קרקע והנה לשון ודמעך קאי
הקרקע וא״כ לא ... דקרא מלאתך לפי׳ לעניין אכילה
לזמן הבישור לכן אמר דבר אחר כו׳ להשת׳ ... לכולה ... קרא
בעבודת קרקע מיירי .. ע״כ

תלמוד מבוטל ומשפחת אם תיפה קרויה משפחה ואם היה חור כשר
בנה של מרים היה חכם בלא בן סוטה והזרע הולך אחרי האב לכהן
קרוב ופסול לו משום שאין לו בן מרים ולכן נקראת לשון נזיר
לומר לך שכל מי שהוא בעל מום אין ראוי לעבוד עם שאר כהנים
ואם עבד עליו הכתוב כאלו לא עבד ואין מערבין חלה ותרומה
בשאר חלות ותרומות לפי שהן באות מן הגורן ומן היקב ומן
המעין ואין מערבין אותן אלא בבית ואין מערבין אלא בשעת
הקרבה ואין מערבין אלא בכלי שרת ואין מערבין אלא בזמן
שהכהנים עומדים ומשמשים ואין מערבין אלא בפני הכהנים
ואין מערבין אלא בפני הבעלים ואין מערבין אלא בפני עצמן
ואין מערבין אלא בפני עצמן ואין מערבין אלא בפני עצמן

פרשת נזיר

פרשת נזיר מה ראתה פרשה זו לבוא אצל סוטה אלא לומר לך
שכל המקלקל בעולם הוא מקלקל בתוך ביתו ואין מקלקל בתוך
ביתו אלא סוטה שנאמר כי תשטה אשתו ומעלה בו מעל ואין
מקלקל בתוך ביתו אלא נזיר שנאמר ונזיר את עצמו מיין
ושכר ואין מקלקל בתוך ביתו אלא מי שיש לו בן או בת
שהם נזירים שנאמר ויאמר מנוח אל אשתו כי מות נמות
כי ראינו אלהים ואין מקלקל בתוך ביתו אלא מי שיש לו
בן או בת שהם מצורעים שנאמר הנגע נראה לי בבית
ואין מקלקל בתוך ביתו אלא מי שיש לו בן או בת
שהם בעלי קריין שנאמר ויהי בלכתו ויבא אל
ואין מקלקל בתוך ביתו אלא מי שיש לו בן או בת
שהם בעלי מומין שנאמר ולא יבא אל הפרוכת
ואין מקלקל בתוך ביתו אלא מי שיש לו בן או בת
שהם בעלי מומין שנאמר ולא יבא אל הפרוכת

ושתקינ רש"י מינה ... משפטים ...

כבולו ולא פ"ם אחר לו ה' בינתם שמו על דרך שאחרנו למעלה
מלאכה ולחשוב מחשבות כו' ולכן פ' רש' במאמר יש"ל לפרסם בכל
מאמר ומלת אותו רומז לזקן בחכמה בתבונה ובדעת ובכל ב
נאמר ומלת אותו על במותיהם תשרי הגדולה יכבדהו בעמדה מיל
בפסוד שבחו ויעלהו על במותיהם תשרי הגדולה יכבדהו בעמדה מיל
אם בעשין היה מבל לצאתו מן הלב ומן הלשון וכל הפסוק
משה קבל פלוני כי ראה אפשר ה בגדלו והזכיר בשבחו שעיר שראוי
בשם בצלאל בן אורי בן חור כו' פ' תשא ושם פ' חור בנה על ב
מרים הבת של פלוני כי ראה אפשר שאחיו נזם ראה קראתי
אחותי כי לעגה לו אף בן רש' על הפסוק שאחיו נזם ראה קראתי
תזונטכן אומן שלה נתעוון רש' כי בזה הדרך תהא מיושבת קושי
בן חור בנה של מרים בהקיצו על משתחות אחיו אחותי אומרו ואחר
ויחסו יתר על חברו אחותי בהזכרת מדרגה עליונה והוא שלא אחר
משה המשכן - מלת ה' אחת רוח חכמה ס"ם בעשין היתה בגדי ב
התפוק בשבחו של בצלאל משתבחי כולה ונקרא רחל למחסים בעשי
מאחות המשכן שנעשה בעשרה יריעות וקרא לאחת אחות ולכולם נאמר
היה מספר כ' דבר פירש והולידו שתי פעמים חזר ואמר כאן כלומר בצלאל
נתמלאתו היה לו שם בצלאל בן אורי בן חור שבט יהודה ואלי
אמר הפסיק בתוך רש' בקונטרס זו אחר חור בנה של מרים
יותר מן הנאמר בן אחותי משה היה לו לומר בצלאל בן אורי
ב מרים היה. משום שהיה ק למשי לומר הפסוק בעשין בצלאל ב
הולך רש' לפרש בן בצלאל בן חור. בן חור משה יהודה בנה של
נין ונטב עם אהרן משתבח אפשר כי הוא לולו מנע הש"י מחכ

פר
רמב

פרשת ויקחו לי תרומה

פרשה ויקחו לי תרומה
עשרה · תניין לתורה שהיא
רשי׳ ו׳ בתרא כתוב שבע ועשרון ב׳ מוקדש ושבעתיו בתוכם · אלא ד׳ משום

פרשת ויקחו לי תרומה

שמות · פרק כה · ויקחו לי תרומה

רש"י · בעבור כמה שבח ועשרן ב' מקדש ושבבתי בתוכם · אל ד' משכנ

ויבדלו את הנפש שנולדו בלילה ההוא ויעבדו בשדה ויהי בקץ שבעה ימים
ויקחו איש איש את אשתו ואת בניו ואת בנותיו ויבואו אל משה ואל אהרן
ואל כל העדה ויעמדו לפני משה ויאמרו אליו אדוני משה אנחנו ידענו
כי אתה ואהרן אחינו הנכבדים בעיני כל העדה הזאת ואנחנו ידענו
כי אתה ואהרן אחינו הנכבדים בעיני כל העדה הזאת ואנחנו ידענו
כי אתה ואהרן אחינו הנכבדים בעיני כל העדה הזאת ואנחנו ידענו

פרשת ... ...

ויקחו לי תרומה מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי ויקחו
לקחתי מלכותך חשמון ובזה הקדים רש"י ופי' התם כמו הטה ותני ויקחו
כי לא היה ממנו להוציא שום בכלל שון השלך שתחת אחד מהם
ולא תחמל עינך עליו ולא תשא עון עליו והרי לא נצטוו
בחמלה ויקחו משה ואהרן ... ומזה יתבאר למה אמר משה אלינו
לבן לא אמר לי וכן בפי' מרה תלונתיכם אשר אתם נלונים עלינו
המה כי היה הכל לצורך משה או הכהנים שיובלו לראות ליכון יפרו
ויבחנו ויבדקו בחכמתם ובתבונתם ובמדעתם אם כל אחד ואחד
על המשקוף כי ושם כי אחכלוהו בחפזון פסח הוא לה' וכן בתורת כ
ולא ישאר ממנו עד בקר ואשר נותר ממנו עד בקר באש תשרפו
ואם יש מן הבשר ... ולא יבקר עליו כהן ואם לא יבקר עליו
כהן ולא ישאר ממנו עד בקר באש תשרפו ואם יש מן הבשר
ואם לא יבקר עליו כהן ולא ישאר ממנו עד בקר באש תשרפו
ואם יש מן הבשר ואם לא יבקר עליו כהן ולא ישאר ממנו עד בקר

שקנה בר חמא לקבל מכס קרבן · דתנא מכס ולא כנס להוציא את
המשומד מכס בכס חלקתי שלא בצורות ובמתנות תנא אדם לרבות
את הגוים מכס שהוציא את המשומד · וה"ה כל איש דכבר אמי · החם ··
ק"ל דהוצרך לרבות כאן כל איש משום דהוי בקשו לגלגלת וגזה אי
אפשר לא בנש' ולא בצורות ולזה הרגיש רש"י בקושי' זו כי היה ל' לו לפרש
ולומר שלש תרומות נאמרו כאן אחת שנעשה האדנים כמו שמפורש בלה
פקודי · ואחת לכבירות המזבח לקופה כו' ואחת תרומות המשכן ונם כ'
בנק' לא הזכיר שם בקשו לגלגלת · אך רש"י למה הזכירו לא ולא' משום
דבתי' בקרא מאת כל איש · מ"ר דבה"ס שמעי' תרומה ראשונה בקשו
לגלגלת מ"שמעי' קרא ·· עכ

ברש"י מבית ומחוץ תצפנו שלש ארונות עשה בצלאל שנ' של זהב ואחד של
עץ כו' נראה מעשה מבית מחוץ · ונפלאת בעיני כי הן הן דברי ר'
חנינא בן גמליאל ... מאן דפליג עליה ולא הביאו רש"י כמשמעו כי הוא
לא אמר כן והוא דייק מינ' דקרא שאמר וצפית אותו זהב טהור מבית ומחוץ
ושלה קאמר כיצד עשה בצלאל את הארון שלש תיבות עשאן כו' נתן
של עץ בשל זהב ושל זהב בשל עץ ונפחו שפתו וציפה אותו זהב עקור
מה ת"ל תצפנו להביא בין נסר לנסר ורש"י פי' תצפנו בשינוי ג' ארונות
שלא כדעת ר' חנינא ·· ק"ל דרש"י לא בא לישב יתורא דקרא'
זולת כן המשמעות דבר משפיע ונותן לכל ולכך לא חש להביא
צפוי בין נסר לנסר · אבל ר' חנינא דריש משום דהוה מספיק בזה
שכתב וצפית אותו זהב טהור מבית ומחוץ · ולכך אמ' תצפנו יתור למה
לי להביא בין נסר לנסר · אבל רש"י ביתורא דקרא' לא איירי מידי ולהכי
תפס לו הפשט דמבית ומחוץ תצפנו דרמי' לה שתי דמשמע מכל
מקום אפי' שלא בדרך ישקה והתחה על העץ · והן הן שלשה כ'

פרש"י רנקס

שוות ונא דומות זו לזו ואפ"ה היה לו להיות התרנ"ג כמו יהודה ועז לקרות
שהוא עשר מכה ומצות עם התרנ"ג עשרן המשכה היו שתי שופרות שאין
השופר מעצמו עשרן מכה בקורנס שאילו היה מצות הפסוק לחצר לחייה
הפסוק בבואו ורו בשופ"ם אחרי שאין מספיקין אחר כיוצא בשעין עשה
בו כרוצים שהיה מספיקין בכל מקום ולי בזה שאם יעשה
חלוקת וילבישם ולאו את יהוה מקשה הלא כתיב בהלילו בשישה כפתורי"ם
ובתרמיה מחוה יהין ... ולא דרשי להתחלה פי בעניין כרוצי שיהיו
בגלוי חוצה ויציר אותם בלי חיבור התבונות ואבני על לקל קורנס מקש
בהב מלשון ללאת נקשן ולא הוצרך להביא התרנ"ג שאי אפשר שלאחת
העשה בכן לא היכיר ולתצרך לה לשון מכת הקורנס המצות לילי למי
צינן הכרוכי. אבל מחוה לא יבל לעשותה ● בהקש לבד כי שהי
אצרי רבי לקי מאל כשן פרמים וכפתעי נקי מלבד ובד שלאחה
ובכן צריך להחשיך ההב ולהפרידו מאחל שחביו בכל מחתותיו ונזה
הוכרח רש"י להביא התרנ"ג ואמרו שפוונתו בשעין הצריך שיהיו העשה
ונשוע מספיק בזה ולא הוצרך להביא עוד הפסוק מאל לאל נקשן כי
כבר הביאו בשעין כרוכים וודאי כי הזכיר הוא לשון הקשת קורנס כי בפ
הוא אין הצריך לו בשלאחת החצוצרה. אבללפי מצות התרנ"ג לא יצאו ב
הפסוק בבואו ורו בשופ"ם אחרי שאי מספיקין אחר כיוצא בשעין עשה
לשון מעצמו לשון מכה בקורנס שאילו היה מצות הפסוק לחצר לחייה
שהוא עשר מכה ומצות עם התרנ"ג לשון החשבה היו שתי שופרות שאין
שוות ונא דומות זו לזו ואפ"ה היה לו להיות התרנ"ג כמו יהודה ועז לקרות

פרש"י רנקס

חצוצרות עשה בצלאל ... עד ...

פרש"י מקשה תעשה חצוצרות. שלא תעשה בסגי עצמן ומחברם כי מקשה בחוזק
בלשון כמו אז לא שלח נקשן ... ולפי לעיל שיהא רשי' בפ' זה כאן ובשעין ל
המעלה לאילן כאן הצית חצר מהפסוק ובמעורה עד תפי עולה שכל הקשת
הקורנס ושם כי שם הצית התרנ"ג נגיד לשון המשכה וכאן עד הכיתו..
ועז במעשה המצורה לשה היה עליך לחזור ולפרש מקשה מקשה אחד שפי
בי כרוכים בתר היסב היה מספיקין בכל מקום ולי בזה שאם יעשה
חלוקת וילבישם ולאו את יהוה מקשה הלא כתיב בהלילו בשישה כפתורי"ם
ובתרמיה מחוה יהין ... ולא דרשי להתחלה פי בעניין כרוכי שיהיו
בגלוי חוצה ויציר אותם בלי חיבור התבונות ואבני על לקל קורנס מקש
בהב מלשון ללאת נקשן ולא הוצרך להביא התרנ"ג שאי אפשר שלאחת
העשה בכן לא היכיר ולתצרך לה לשון מכת הקורנס המצות לילי למי
צינן הכרוכי. אבל מחוה לא יבל לעשותה ● בהקש לבד כי שהי
אצרי רבי לקי מאל כשן פרמים וכפתעי נקי מלבד ובד שלאחה
ובכן צריך להחשיך ההב ולהפרידו מאחל שחביו בכל מחתותיו ונזה
הוכרח רש"י להביא התרנ"ג ואמרו שפוונתו בשעין הצריך שיהיו העשה
ונשוע מספיקין בזה ולא הוצרך להביא עוד הפסוק מאל לאל נקשן כי
כבר הביאו בשעין כרוכים וודאי כי הזכיר הוא לשון הקשת קורנס כי בפ
הוא אין הצריך לו בשלאחת החצוצרה. אבללפי מצות התרנ"ג לא יצאו ב
הפסוק בבואו ורו בשופ"ם אחרי שאי מספיקין אחר כיוצא בשעין עשה
לשון מעצמו לשון מכה בקורנס שאילו היה מצות הפסוק לחצר לחייה
שהוא עשר מכה ומצות עם התרנ"ג לשון החשבה היו שתי שופרות שאין

פרש׳ רוקם שם אומן ולא שם האומנות ותרגו׳ עובד צייר ולא עבד צור ואת פש״ט
ורא׳ להוי שם האומן · רוקם על משקל פועל פוקד אומר עושה ואילו הי״ה ל
שם האומנות הי״ה משפטו על משקל [illegible] חובר חבר או שבר שבר כך ל
מרוקם רקם · וא״כ מה לו לרש״י להטעו זה אשר יחייב מיעוט להבין התרגו׳ כבר
שהוא מדבר משעבוד · · ונ״ל דהכריחו לרש״י לומר כן משום לאחר.
בנגו׳ כתו׳ אחד או׳ מעשה חושב וכתו׳ אחר או׳ מעשה רוקם · מעשה רוקם ל
פרצוף אחד מעשה חושב שני פרצופי׳ ל׳ יהודה ור׳ נחמיה קל אלו ארי מכאן
וחלק מכאן וחד אמר מעשה רוקם ארי מכאן וארי מכאן מעשה חשב ארי
מכאן ונשר מכאן · ופי׳ רש״י מעשה חושב כרובי׳ היו מצויירי׳ בהם באריגתם
ולא ברקימה שהיא מעשה מחט אלא באריגתם בשני כתלים פרצוף אחד מכאן
ופרצוף אחד מכאן ארי מצד זה ואחר (ונשר) מצד זה כמו שאורגים חגורות של משי
שקורי׳ פאסי״ש · רוקם לצורות שעושין בו מעשה מחט כפרצוף של עבר
זה כך פרצוף של עבר זה · א״כ יראה מזה המאמר בהשתנות המלות
יורה את מעשה הפעולה איך ומה בהפרש המלאכה נחלקת ואין לומר זו
לזו דהא חשב לא שייך אריגה ורוקם מעשה מחט · רוקם פרצוף אחד ·
מעשה חושב שני פרצופי׳ · ומזה חשש רש״י פן תטעה לומר שהפסוק
מראה לנו בזאת התיבה הפעולה ולא הפועל · לכן הוכרח רש״י להשמיענו
שהוא כפועל שם האומן בכוונה · ולא שם האומנות והביא לזה התרגו׳ם
לראיה לומר עובד צייר · אבל בחושב שתק רש״י מימנה שהרי מצינו ל
וחשב מחשבות א״כ מעשה חושב הוי על משפטו · אבל ברוקם לא מצינו
רקם לכך הוצרך רש״י לפרשו · · ט

זה קה״ר לש״ל

לשון הפסוק ונועדתי לך שם ודברתי אתך מעל הכפרת מבין שני הכרובי׳
אשר על ארון העדות את כל אשר אצוה אותך אל בני ישראל · · ט

פרש"י ואת אשר הם וי"ו זו יתירה וטפלה וכמוה הרבה במקרא וכן תפתור ז
ואשר אדבר עמך שם את אשר אצוה אותך ואת אשר אצוה אותך אל בני
ישר' ·· כוונת רש"י בזה ליישב הפסוק כי היה משמע לנו' ודברתי אתך מעל
הכפרת כו' ולא היה צריך לכתוב את כל אשר אצוה אותך ועוד מאחר שאמ'
את כל כו' אל בני ישראל למה לי הא שמעי' ליה מדכתי' ואת כל כו' ר"ל אם
לא אמר אצוה אותך אז לא יאמר אל בני ישראל אבל השתא דאמ' אל בני ישראל
משמע דמשמע הא בדבור אחד דוקא שאין שייך לבני ישראל יכול לא היה
נוער שם ה' בדבור ההוא ר"ל את כל דבר' את כל מה אצוה אל בני ישר'
אחר כך ולכן הוצרך רש"י לפרש דאו כל לאו בכללו דבר' כדמיירי בהו כל אחרים
לא עומד במקו' וי"ו הנוספת ר"ל כוונת הפסו' לגדלי' אתה למעלה וכמו שהיה
כתו' בפסו' ואת אשר כו' ר"ל ואשר אדבר עמך שם יהיה על אחד משני פנים
או את אשר אצוה אותך כגו' עלה אל הר העברי' או נקום נקמת ר"ל בדבר ז
המיוח' למשה לבד או את אשר אצוה אותך אל בני ישראל אבל אין כל כלל הכל דאמ'
קראתי למה לו למימר אל בני ישר' הא מנו' שמעי' שפיר לא עומד במקום
וי"ו הנוספת כלאמר' דהא על כרחי' כל מורה לדבריא קצת לפרותו ולכן אמ' רש"י
להוי כמו ואת אשר אצוה אותך וכן שרש"י לא הזכיר כל בפירושו לא הא וי"ו
יתיר' במקומו. והא דלא כתב בפסו' וי"ו זו בהדיא כמו ואיה וענה ודומיה להקו'
משו' דוי"ו הנוספת לא מרבו' בה מידי והרי וי"ו יתיר' בכדי. כתב בל' ריוח אבל
הכא מרבה ומשמעות שפיר דלהכי שאח ליה לקרא לאפסוקיה בוי"ו יתיר' כלשו' כל לשון··
בלשונ' אשמעי' נעה קצת לבללות דבכל דבר ודבר ר"ל זהו פירושיהן ודקדוקי'
נאמרין שם מעל הכפרת מבין שני הכרובי' ופקח עינך וראה דלכך דקדק ואמר רש"י
בלשונו כי בודאי ידוע שא' כתו' כאן וי"ו יתיר' ורש"י הביא וי"ו במקו' כל דאמ' ואת
אשר אצוה כו' ואילו כל לא אמ' אלא דכתי' בקרא ולכן קיצר בלשונו דאו' לבתר
טעמי' דקרא ולא ככתבי' דאמ' כל משו' דלא אפשר כי קושיין דלעיל והיינו שאמ' רש"י
וכן תפתור ולא אמ' וכן תפרש או יש לפרש דהוי [illegible] מורגל בו רש"י. אבל הנוטה

ר"ל כי

ההבדה גם בטניחו פ גם רמו ומחור חכמה פ גם ידעו מתחילה ישתבחו
ין שמלה לשמעל צה רש"י שהרוגלן כי קושיין . ומולם ט כת נשרה קשט
גם תשעה עולה. ושום בן גם הבא רש"י חבר מאן בויו זו לגא כתיב שהלא
ועד נשוב הפסוק ואמר ואמר שתיק רש"י להבית לה לומיין בחילוק ומיה
כשאתה קושי כלאחיה הוא שקריתי לרשי שמעתא זה מאן חיכת קושי
עשין פה אלא מיה היה כתיב שהלא ואתה אשר דהוית ליה ויו יתיר לא על
אותך ועל הכתובת מכאן שם הכתוב עשין שהלא כי היה שמעכלי
ומלה יתיר אלא מיה על הכי אחר שהלא כי היה שמעכלי עמיר לבתיך
ויו לגא כתיב ואתה סיר שמעון המסוך בדכויית לי יכיות להיות זו היא יתיר
בתירה שהלא. אבל כאן כתיב מן לגא כתיב לה חבר לגא כתיב אחר שהם כתוב
רש"י נוסף וכאחוה הדבה בחילוק לל בכוון ויו יתיר לה על שכיב פ שהכתוב אבל
שיחוי הפסוק שהלא מה ויו יתיר אז רש"י חבר לה ויהיה ונעבה לכתיב
ויו יתיר ואיה ונעבה בזכות לגא זהו השעבד ואחיות והבנין לבאורה כי בשלמה
יתיר ומלה וכאחוה הדבה בחילוק מאי עבה לה הבית רש"י חבר לה כי היה שהלא
בחילוק כל. ועל אי הלרך היה מיושבת קושי לעולה כי לעלי. רש"י שהלא ויו זו ב
מיאמה פס מה זה שלא מה זה חבת ויו יתיר בהברח בחילוק שאן רשומה נבר
כל ומי כתיב בפסוק בן אל והו עשין עבון וחכם הלריך פתרון שהר ב
לשמעת היות פרשם מיאל להבן דבר מיתך לבר לשמעת מה תתחייב לבתי ויו טיקון
מה כתיב והו תשעה חלום לפתרון חומת אלף כאן עשן פתר כאן רש"י וכן תפתרון
כי בלשם להבין דבר מיתך לבר אחל מי נשמעה כלל להלילו על פ מאמרם ואת
כי וכן שבשפרות שבעשרון כלל כי הם לבני שהם נתנו לאהרן . חילי אשר רוח
כי או ומה השמש והירח ואחל עשר כוכבי משתחוים אמי שנה אלף ונעלך
עבד ואת אתי בשר עניך כאן של פתרון החלום אמי שנה אלף חור. בשר שנשתחוה
משמעות הבלות נשתחוה בשעון אחל אחל פתר לבר שיך על לבר שיך שאמר
כל כי בני מיאת לפרש שיך עד לבר הכתוב פתרם נבר יך הוא לעתיד להרחיב

דרש׳ ו״ו מוסיפות קמא·· ואת מאי עשה בו״ו יתיר׳ ו׳ שמשמשה כל הגלגול
הנה רוק שלם שעשה בכל וי״ו יתיר׳ שבמקרא ולמאי שפקותא סתים קרא בהכי
דאמרי׳ דרש׳ הוסיף ואת את כל אשר אצוה אותך דלא כתיב דקאי למשה·
ואת עשה את אשר אצוה אותך אל בני ישראל דכתיב בקרא וכו׳ ולכאורה
נראה הדרך הלז אמיתי על דרך שאמרנו דלהכי העלים קרא דקאי למשה
למירמז דהא דשמעי׳ ו״ו הנוספת יתיר׳ מכל שארי׳· פירושיה ודקדוקי׳ מורה
דברי׳ נסתרי׳ מחכמת הקבלה הנעלמה מכל בני ישר׳ רק למשה עצמו ונמסרו
בידו סודו׳ ומלות התורה לפי׳ רמז ו״ו בריאת כל המקובלים כלל׳ רבי׳ שאמרו
מבין שני כרובים על הכפורת הטהורה שכינה בנובה· ו׳ ספי׳ דל רמז עשר
ספירות ועשרת דברות ובעשרה מאמרות נברא העולם וזהו רמז ו״ו לתורה
שנתנה ביום שש׳ שהוא תנאי׳ ויסוד העמדת העולם בשש׳ וכן ביתרו לבשמיני
וקיים מצות הוסיפו לו אות אחת מתחלה נקרא יתר ואח״כ יתרו ולמה הוסיפו
ו״ו יותר מכל שאר אותיות אלא זהו הטעם כי ו״ו מורה לתורה כדאמרי׳:
ולכן נעלם ו״ו זו הכא דלא כתיב בקרא להורות כי בקאי למשה נעלם
העלם דבר חכמה מקובלת ע״י משה על פה לא ניתנה לן בכתב ובכן
יתיישב נמי לא פרסם הכתו׳ את מעשה הכרובי׳ כמו בכל עניני משכן
אשר מבאר הפסוק כל דבר בביאור היטב אבל כאן אי׳ מנורה זולת ועשה כרוב
אחד מקצה מזה כו׳· ולא נודע בפסוק מהותו ופעולתו ומה שמו ושם תארו
נקרא כרוב לא נדע רק זה משה האיש לבדו ידע והבין׳ בהבנת המאמר
לכך לכן לא נגיד לנו הפסוק מהותו לא נקבה אם תבנית זכר או נקבה·אם
בכן נראה כי שמא ונודע למשה דברי׳ נסתרי׳ בכרובי׳ הללו לכן לא ניתנו
ליכתב במפורסם להמון לא ישמעו ולא ידעו בעדי הדעת רק זקן וחכם
ער ימלא כרסו לחם ובשר בכן יעוטען רבי׳ ובנן המשכילים יתבון ו״ו
ו׳ יתירה ונשפלה על פי חכמת הקבלה· נסוד והיו הכרובי׳ פורשי
כנפים מלמעלה·· עכ תמד תרומה···

ואתה תצוה את
על מטה כו
ונתת לבבי
ויקחו אלי
ואבצר נו
הוא צרכ
תצוה ה
הבא עלי
צהלי וחי
אלך אתל
אם מה את
סיפ לומ
ויל כי בנ
ישה שמט
כאלתי
הבא הו
וקדשו
בגין וש
ועשית
הלקח
קחתי
כאו שצ
משמ

פרשת ואתה תצוה אל בני ישראל

ואתה תצוה את בני ישראל ויקחו אליך . יש לומר למה לא אמרה תורה ואתה קח אליך
אל משה כי בראש השנה את אהרן כתיב וידבר ה' כו' . ומי לחלל
ולהורות לדורות שיהא ערבי שבת ויו"ט כתיב וידבר משה ערך לעיל רבתי
ויקחו אליך לנרתק נבון שלא יטו אחר רבים לכבות אלא אתה תצטרך כו' לי
אמרתי לעיל להרי אב שהיה מלוהיה לכתיב ויקחו אליך פרה כו' שאם לא
הוה ערבי שבת אתה ואתה וידבר ה' כו' ועוד לך כי ערבי אתה ואתה
תצוה היה לו לומר ואתה תצוה את בני ישראל אבל פ"ל ואתה
הוא עני היה לו לומר ושמירתה את בני ישראל אבל פ"ל ואתה תצוה
צדקי מיכאל שהיה ואין שמשן אב"ד אלא אתה ואתה הקרב אליך
אלך את אהרן כו' ועוד כי פ' אב ויקחו אליך בשבילך נאן שאתה ערוך לשורת
אלך את אהרן כו' ועוד כי פ' אב ויקחו אליך בשבילך נאן שאתה ערוך לשורת
כל מה שאמר אב ואתה הקרב אליך את אהרן לא שערכו למשה ליטול ואין הלוי
סיפ לומר לו לשון לקרות הוי ..

ולפי כי בולאי בכל התחלת לצדוק ולבוש של מרפיות שנתנה בראש כל מצוה
יפה שעשה אתו וידבר ה' וקרא אל משה תחלה על כל מקום שיש וידבר ה' כו'
כלומר. פרש ויקרא בראש הספר כתיב ויקרא ה' אל משה וידבר אין . ומנין
הכא הוי הכל שנין אחד שיהא נתלאכת המשכן וכלין וכל שנך מקדש
יקרשין ולמה היו הפקודים משנשלמו ליתן ביום הראשון לחדש באחד לכל בשנה
בניין ועשיה כל אחד לשעתו . ולכן אמר ואתה תצוה ואשית ירושת
ועשית פרוכת וכן כלם . באחרי אב וחס ושלום קרבנו והכא בשנך
הלקט התורה שהן לתאור הוי משין תיקון לבד המזבח ומשום לבבתו
קחתי כתי ועשית תשחתם כי הוא לא עשה אלא המה חכמי לב ומלאכה שעשו
אחרי כתי ועשית תשחתם כי הוא לא עשה אלא המה חכמי לב ומלאכה שעשו
הלקט התורה שהן לתאור הוי משין תיקון לבד המזבח ומשום לבבתו
ועשית פרוכת וכן כלם . באחרי אב וחס ושלום קרבנו והכא בשנך
בניין ועשיה כל אחד לשעתו . ולכן אמר ואתה תצוה ואשית ירושת
הלקט התורה שהן לתאור הוי משין תיקון לבד המזבח ומשום לבבתו
קחתי כתי ועשית תשחתם כי הוא לא עשה אלא המה חכמי לב ומלאכה שעשו
אחרי כתי ועשית תשחתם כי הוא לא עשה אלא המה חכמי לב ומלאכה שעשו

ואתה תצוה את בני ישראל ויקחו אליך שמן זית זך כתית למאור להעלות נר תמיד
אהרן ובניו יערכנו מערב עד בקר לפני ה' חקת עולם לדורותם מאת בני ישראל
ואתה הקרב אליך את אהרן אחיך ואת בניו אתו מתוך בני ישראל לכהן לי אהרן
נדב ואביהוא אלעזר ואיתמר בני אהרן ועשית בגדי קדש לאהרן אחיך לכבוד
ולתפארת ודבר אל כל חכמי לב אשר מלאתיו רוח חכמה ועשו את בגדי אהרן
לקדשו לכהנו לי ואלה הבגדים אשר יעשו חשן ואפד ומעיל וכתנת תשבץ
מצנפת ואבנט ועשו בגדי קדש לאהרן אחיך ולבניו לכהן לי וזה הדבר אשר
תעשה על הקדש אהרן ובניו כל זכר בך יראה שלש פעמים בשנה את חג המצות
תשמר שבעת ימים תאכל מצות כאשר צויתיך לעת חדש האביב כי בו יצאת
ממצרים ולא יראו פני ריקם איש כמתנת ידו כברכת ה' אלהיך אשר נתן לך
שש שנים תזרע שדך ושש שנים תזמר כרמך ואספת את תבואתה ובשנה
השביעית תשבת ונטשתה ואכלו אביני עמך ויתרם תאכל חיתו השדה כן תעשה
לכרמך לזיתך ששת ימים תעשה מעשיך וביום השביעי תשבת למען ינוח שורך
וחמרך ויפש בן אמתך והגר כל אשר יכלה ושמרתם את המצות כי בעצם היום
הזה הוצאתי את צבאותיכם והיה ביום הזה ועשית את החקה הזאת למועדה
מימים ימימה והיה כי יבאך ה' אל הארץ הכנעני כאשר נשבע לך ולאבתיך
ונתנה לך והעברת כל פטר רחם לה' וכל פטר שגר בהמה אשר יהיה לך
הזכרים לה' וכל פטר חמור תפדה בשה ואם לא תפדה וערפתו וכל בכור אדם
בבניך תפדה והיה כי ישאלך בנך מחר לאמר מה זאת ואמרת אליו בחזק יד
הוציאנו ה' ממצרים מבית עבדים ויהי כי הקשה פרעה לשלחנו ויהרג כל בכור
בארץ מצרים מבכור אדם ועד בכור בהמה על כן אני זובח לה' כל פטר רחם
הזכרים וכל בכור בני אפדה ושם לטוטפת בין עיניך כי בחזק יד הוציאנו ה'
ממצרים ויהי כי שלח פרעה את העם ולא נחם אלהים דרך ארץ פלשתים כי
קרוב הוא כי אמר אלהים פן ינחם העם בראתם מלחמה ושבו מצרימה ויסב
אלהים את העם דרך המדבר ים סוף וחמשים עלו בני ישראל מארץ מצרים
ויקח משה את עצמות יוסף עמו כי האמר האמיר יוסף את בני ישראל לאמר
פקד יפקד אלהים אתכם והעליתם את עצמתי מזה אתכם ויסעו מסכות ויחנו
באתם בקצה המדבר וה' הולך לפניהם יומם בעמוד ענן לנחתם הדרך ולילה
בעמוד אש להאיר להם ללכת יומם ולילה לא ימיש עמוד הענן יומם ועמוד
האש לילה לפני העם ויאמר ה' אל משה דבר אל בני ישראל וישבו ויחנו לפני
פי החירת בין מגדל ובין הים לפני בעל צפון נכחו תחנו על הים ואמר פרעה
לבני ישראל נבוכים הם סגר עליהם המדבר והקשתי את לב פרעה ורדף אחריהם
ואכבדה בפרעה ובכל חילו וידעו מצרים כי אני ה' ויגד למלך מצרים כי ברח
העם ויהפך לבב פרעה ועבדיו אל העם ויאמרו מה זאת עשינו כי שלחנו את
ישראל מעבדנו ויאסר את רכבו ואת עמו לקח עמו ויקח שש מאות רכב בחור
וכל רכב מצרים ושלשים על כלו וירדפו מצרים וישיגו אותם חנים על הים כל
סוס רכב פרעה וחילו על פי החירת לפני בעל צפון ופרעה הקריב וישאו בני
ישראל את עיניהם והנה מצרים נסע אחריהם וייראו מאד ויצעקו בני ישראל
אל ה' ויאמרו אל משה המבלי אין קברים במצרים לקחתנו למות במדבר מה
זאת עשית לנו להוציאנו ממצרים הלא זה הדבר אשר דברנו אליך במצרים
לאמר חדל ממנו ונעבדה את מצרים כי טוב לנו עבד את מצרים ממתים במדבר
ויאמר משה אל העם אל תיראו התיצבו וראו את ישועת ה' אשר יעשה לכם
היום כי אשר ראיתם את מצרים היום לא תוספו לראתם עוד עד עולם ה'
ילחם לכם ואתם תחרישון ויאמר ה' אל משה מה תצעק אלי דבר אל בני
ישראל ויסעו ואתה הרם את מטך ונטה את ידך על הים ובקעהו ויבאו בני
ישראל בתוך הים ביבשה והמים להם חומה מימינם ומשמאלם ויחזק ה' את לב
מצרים ויבאו אחריהם ויבקעו המים ויכס את הרכב ואת הפרשים לכל חיל
פרעה הבאים אחריהם בים ויהי בהשכמת הבקר וישקף ה' אל מחנה מצרים
בעמוד אש וענן ויהם את מחנה מצרים ויסר את אפן ויהי נהגם בכבדות
ויאמר מצרים ינוסה מפני ישראל כי ה' נלחם להם במצרים ויאמר ה' אל משה
נטה את ידך על הים וישבו המים על מצרים על רכבו ועל פרשיו ויט משה את
ידו לפנות בקר לאיתנו והים שב לפנות בקר ומצרים נסים לקראתו וינער ה'
את מצרים בתוך הים וישבו המים ויכסו את הרכב ואת הפרשים לכל חיל פרעה
הבאים אחריהם בים לא נשאר בהם עד אחד ובני ישראל הלכו ביבשה בתוך הים
והמים להם חומה מימינם ומשמאלם ויושע ה' ביום ההוא את ישראל מיד
מצרים וירא ישראל את מצרים מת על שפת הים וירא ישראל את היד הגדלה
אשר עשה ה' במצרים וייראו העם את ה' ויאמינו בה' ובמשה עבדו אז ישיר
משה ובני ישראל את השירה הזאת לה' ויאמרו לאמר אשירה לה' כי גאה גאה
סוס ורכבו רמה בים עזי וזמרת יה ויהי לי לישועה זה אלי ואנוהו אלהי אבי
וארממנהו ה' איש מלחמה ה' שמו מרכבת פרעה וחילו ירה בים ומבחר שלשיו
טבעו בים סוף תהמת יכסימו ירדו במצולת כמו אבן ימינך ה' נאדרי בכח
ימינך ה' תרעץ אויב וברב גאונך תהרס קמיך תשלח חרונך יאכלמו כקש
וברוח אפיך נערמו נצבו כמו נד נזלים קפאו תהמת בלב ים אמר אויב ארדף
אשיג אחלק שלל תמלאמו נפשי אריק חרבי תורישמו ידי נשפת ברוחך כסמו
ים צללו כעופרת במים אדירים מי כמכה באלם ה' מי כמכה נאדר בקדש נורא
תהלת עשה פלא נטית ימינך תבלעמו ארץ נחית בחסדך עם זו גאלת נהלת
בעזך אל נוה קדשך שמעו עמים ירגזון חיל אחז יושבי פלשת אז נבהלו אלופי
אדום אילי מואב יאחזמו רעד נמגו כל יושבי כנען תפל עליהם אימתה ופחד
בגדל זרועך ידמו כאבן עד יעבר עמך ה' עד יעבר עם זו קנית תבאמו ותטעמו
בהר נחלתך מכון לשבתך פעלת ה' מקדש אדני כוננו ידיך ה' ימלך לעלם ועד
כי בא סוס פרעה ברכבו ובפרשיו בים וישב ה' עליהם את מי הים ובני ישראל
הלכו ביבשה בתוך הים ותקח מרים הנביאה אחות אהרן את התף בידה ותצאן כל
הנשים אחריה בתפים ובמחלת ותען להם מרים שירו לה' כי גאה גאה סוס
ורכבו רמה בים ויסעו משה את ישראל מים סוף ויצאו אל מדבר שור וילכו
שלשת ימים במדבר ולא מצאו מים ויבאו מרתה ולא יכלו לשתות מים ממרה כי
מרים הם על כן קרא שמה מרה ויילנו העם על משה לאמר מה נשתה ויצעק אל ה'
ויורהו ה' עץ וישלך אל המים ויתקו המים שם שם שם לו חק ומשפט ושם נסהו
ויאמר אם שמוע תשמע לקול ה' אלהיך והישר בעיניו תעשה והאזנת למצותיו
ושמרת כל חקיו כל המחלה אשר שמתי במצרים לא אשים עליך כי אני ה' רופאך
ויבאו אילמה ושם שתים עשרה עינות מים ושבעים תמרים ויחנו שם על המים
ויסעו מאילם ויבא כל עדת בני ישראל אל מדבר סין אשר בין אילם ובין סיני
בחמשה עשר יום לחדש השני לצאתם מארץ מצרים ויתלונן כל עדת בני ישראל
על משה ועל אהרן במדבר ויאמרו אליהם בני ישראל מי יתן מותנו ביד ה'
בשבתנו על סיר הבשר באכלנו לחם לשבע כי הוצאתם אתנו אל המדבר הזה
להמית את כל הקהל הזה בדבר אמר ה' אל משה הנני ממטיר לכם לחם מן
השמים וצא העם ולקטו דבר יום ביומו למען אנסנו הילך בתורתי אם לא
ויהי ביום הששי והכינו את אשר יביאו והיה משנה על אשר ילקטו יום יום
ויאמר משה אליהם איש אל יותר ממנו עד בקר ולא שמעו אל משה ויותרו אנשים
ממנו עד בקר וירם תולעים ויבאש ויקצף עליהם משה ויאמר משה אליהם איש
אל יותר ממנו עד בקר ולא שמעו אל משה ויותרו אנשים ממנו עד בקר וירם
תולעים ויבאש ויקצף עליהם משה ויאמר משה אליהם איש אל יותר ממנו עד בקר
ולא שמעו אל משה ויותרו אנשים ממנו עד בקר וירם תולעים ויבאש ויקצף
עליהם משה ויאמר משה אליהם איש אל יותר ממנו עד בקר ולא שמעו אל משה
ויותרו אנשים ממנו עד בקר וירם תולעים ויבאש ויקצף עליהם משה ויאמר משה
אליהם איש אל יותר ממנו עד בקר ולא שמעו אל משה ויותרו אנשים ממנו עד
בקר וירם תולעים ויבאש ויקצף עליהם משה ויאמר משה אליהם איש אל יותר
ממנו עד בקר ולא שמעו אל משה ויותרו אנשים ממנו עד בקר וירם תולעים
ויבאש ויקצף עליהם משה ויאמר משה אליהם איש אל יותר ממנו עד בקר ולא
שמעו אל משה ויותרו אנשים ממנו עד בקר וירם תולעים ויבאש ויקצף עליהם
משה ויאמר משה אליהם איש אל יותר ממנו עד בקר ולא שמעו אל משה ויותרו
אנשים ממנו עד בקר וירם תולעים ויבאש ויקצף עליהם משה ויאמר משה אליהם
איש אל יותר ממנו עד בקר ולא שמעו אל משה ויותרו אנשים ממנו עד בקר
וירם תולעים ויבאש ויקצף עליהם משה ויאמר משה אליהם איש אל יותר ממנו
עד בקר ולא שמעו אל משה ויותרו אנשים ממנו עד בקר וירם תולעים ויבאש
ויקצף עליהם משה ויאמר משה אליהם איש אל יותר ממנו עד בקר ולא שמעו אל
משה ויותרו אנשים ממנו עד בקר וירם תולעים ויבאש ויקצף עליהם משה

ויל משום דהוה ס"ל דמשמע דלא משמע ליה שאני הכא דמשמע ליה
כן כאן. ותו דהא ליכא למימר שמשלי צהלי לקיים פסח ולומדה נו..
מדקתני שחקה שלא בו כל מקום שמשלי חקה מלמד שעשה רש"י לפרש

ודבריו ומעשיו מוכיח היטב לעשות משפט .. ס"ל
של עשון משפט שמפרש דהכא הוה ליה למכתב בהשמעותא. אבל אין
נוטין לקלקל חדין כי לפי כי אלא הפסוק חסר השתא כי אין יתבן לומר קלקול חדין
משפט חשון משפט שמפרש על קלקול הדין - לפי משפט שמדבר דבריו הוקל

תחלה .. ס"ל .

חשון ישבון עשו ולא יזח אעל המסוד נבן הקלישי עשיית המסוד
העשייה ועשים מוחה עליך המסוד תחלה על פלגי הלבישה. לשבש המסוד ומחה
נוטין הצדיקים שם שאלה הצדיקים שחר ישעו חשון ומסוד אוצל בעשין
בנושא לפי שאלה מוקדים החקים להיותם על המסוד לבן הקלישי בפיסוד
תחלה ב והשתא ושעשה שיהא הפלגי הוא כי מלבר בתחלה בעשין השא הערוה
מיל המתנצלים לפתיך והם יקחו כו. ועשו את המסוד הלומר בכל חומות
ולא אמר ושעשית בכל שאר הלבני. ורבה שזה שיהיו קנלתם ושעשיתם
בכל אם מיל המתנצלים אמר מיל אחרי. ונלמד ומה שכתב ושעו את המסוד
מה שאין כן בכל שאר העשיות שם המקדש צהם היו יקבלו חכמי
הגמרא כלומר לפי הכתוב היה מלאכת קיחה בלבי שהוה מיל המתנצלים.
ויל להודיעך שהוא חכמי שב משום לפתיך עליה והם יקחו
שכתב כתב ועשית חשון ומשפט הפך כל הפלגי החמור לשעשה ... ס
וזה נאמר כתב ועשית חשון ומשפט הפך כל הפלגי החמור לשעשה
הצדיקים משר ישעו חשון ומסוד כי ואילו אמר כתב צהלה ועשו את המסוד
חכמי שב אמר שאל מיל שאמר המלאכות ועל כי בפיסוד הצדיקים כתב לפי
היה מספיק זה בכל שאר עבודת המשכן מה שעשה הזכיר כאן על

חיובית דווקא כבר שכתבו
כו' כתיב חקת עולם והו לעבד משמע ... עד סוף פ' תצוה ...
מחוסר כליס דהכי איצטריך חקת עולם לן ובן בנו בפ' בתר תקריב והעצמות
איצטריך משום דהוי מיתה בידי שמים וקמ"ל לאחר מעבד עבודה
אחלא גלאי זה בזה אחר נזמר לך כל מילוי שנאמרו בקדה לעבד משמע
עמו חקת עולם לן הלא מין את שעבור עליו בעשה במקום שיש מיתה
מיתה שנמצא מין שמענו מזה דמיתה מיחוסר כליס אלא מה תלמוד

פרשת כי תשא את ראש בני

פרש"י כי תשא לשון קבלה בשתבקש לקבל סכום מישיש למשקלותיה הם
נא תבונם לעצמותיהם אלא אחד מהבו על אחד ויחלקו השקל ביניהם
מקל נחה ש"ה רש"י ואת אחיו בחו' שאם פרעה את ליחסך לשון חשבון אתה
בני ישא פרשה זו אמור לשון מנה ושתתן מיניה והכא אי אפשי ועוד ק"ל
איך מישתמיט רש"י הסמוך ליטול פרשה זו אך אחת מהשמה כי לא תלקוט
ואחת מחשש זו תשא ושבין שלהן ומה כתיב לעיל תשוב אחור
שון ישא לשתתן מיניה ולא הוקשה לפרשן בתוק מזו. שיה הלא"ך כי יבא
תשא ואחר מאחרי או היה לו להפכן לחבר ולהתיה אם היה לא"ך לפני
בם בית היות כי יבא שעורין ועוד מה שלא היה טחרי"ם ועלת זה ולא
להכי אתרי"ן ליה בשמין הסמוך והלך לו אל התרגום אם היה מספק
בני מורו כי אין העלאה שיפול בו הסמוך בלשון כי תשא יותר מישא ב
פרשה. ועוד ק"ל בשבין שאת ראש הוקשה לי רש"י במוהן אחרי
ואחר שאתרבקש לך אחת חשבון ולא תהיר לשון קבלה ולנ"ל מתרגם ליחיר
קבלת חומשין שבל אחד מה רואה על בכה ומה נעשה להם ושו נעורך
לעבור אין הכון רש"י כאן מלשון הסמוך שיהיה השקלים לשעת מתין ב
חשבונם יתחיר שלשת הסכום נוסי שיביאו השקלי לפני העבודה
באופן שלא היה בהם נגף בשעת מיתה לעלות בהם ק"ן עתה משמעות

הסמוך

ואין לו לשלם אלא מה שהוא שוה בשעת הפסד ולא יותר ואפילו אם
היה שוה יותר בשעת הלואה ואפילו אם נתייקר אחר כך ואפילו
אם נתייקר בשעת הפסד ואפילו אם נתייקר בשעת תשלומין ואפילו
אם נתייקר בשעת תביעה ואפילו אם נתייקר בשעת הודאה ואפילו
אם נתייקר בשעת הכחשה ואפילו אם נתייקר בשעת עדות ואפילו
אם נתייקר בשעת פסק דין ואפילו אם נתייקר בשעת גמר דין
ואפילו אם נתייקר בשעת שבועה ואפילו אם נתייקר בשעת נטילה
ואפילו אם נתייקר בשעת מתן ואפילו אם נתייקר בשעת קנין
ואפילו אם נתייקר בשעת שטר ואפילו אם נתייקר בשעת חתימה
ואפילו אם נתייקר בשעת מסירה ואפילו אם נתייקר בשעת קבלה
ואפילו אם נתייקר בשעת חזקה ואפילו אם נתייקר בשעת אכילה
ואפילו אם נתייקר בשעת שתיה ואפילו אם נתייקר בשעת לבישה
ואפילו אם נתייקר בשעת הנעלה ואפילו אם נתייקר בשעת רחיצה
ואפילו אם נתייקר בשעת סיכה ואפילו אם נתייקר בשעת תשמיש
ואפילו אם נתייקר בשעת פריה ורביה ואפילו אם נתייקר בשעת
מיתה ואפילו אם נתייקר בשעת תחיית המתים ואפילו אם נתייקר
בשעת עולם הבא ואפילו אם נתייקר בשעת גן עדן ואפילו אם
נתייקר בשעת גיהנם ואפילו אם נתייקר בשעת עולם הזה ואפילו
אם נתייקר בשעת עולם הבא ואפילו אם נתייקר בשעת עולם הבא
ואפילו אם נתייקר בשעת עולם הבא ואפילו אם נתייקר בשעת
עולם הבא ואפילו אם נתייקר בשעת עולם הבא ואפילו אם נתייקר
בשעת עולם הבא ואפילו אם נתייקר בשעת עולם הבא ואפילו אם
נתייקר בשעת עולם הבא ואפילו אם נתייקר בשעת עולם הבא

ויל כי בודאי אפי׳ אם התקנה הראשונה היא כאיזו מטבע של אותו משקלה
פי׳ רש״י אמן לפי הפשט שפי׳ מחלוקין כאיזו זה הדבר ..
ועוד נראה לי שאין להכין. ועוד נראה לי אותו הראשון בשנו האחרים ועוד נראה
ילוע יקל להבין. רק שהחזיר מחצית השקל אבל והוא לצד
הראשונה כאיזו מטבע של אותו. רק שהחזיר מחצית השקל אבל והוא לצד
אולי הסבה על אותו הכי נמי אם התקנה משה שמטבע זה יתנו כך. ואחר
משה טבי וה שישוב תקנה הנשנה כך והראהו באצבע. וזה מועיל
הנשנה המטורה התקנה משה והראהו מטורה של אש והראהו באצבע
ותני מאי שנא בהלהו לפי רש״י. על לכך אחר לפי שאמר זה התקנה
וחשה ישמה בבשיטים כך שנה כך הנה שני זה יתנו ואחר מחצית השקל
כאיזו זה הלצד אחר לצד לקטן מאחרן וזה אחר תעשה על המוצע
יתנו ואחרים לפי הטעונו לכך המקנה שאם כן בלצד שפי׳ רשב״ן אחרין
וזה יתנו הראקו כאיזו מטבע של אש ואחר מחצית השקל אחרון כאה
פרש״י. לכפר על נפשותיכם כאיזו שנאמר כי נשא את ראש בני ישראל לפי
יחל עם אחרים להם בחטאתם אחרים אחרים אחרים אחרים אחרים אחרים
אחרים אחרים אחרים אחרים אחרים אחרים אחרים אחרים אחרים אחרים

מחצית השקל ומחמת לעג שיש קרוי שם ברכבה ושם בשעבה

ואחר עבדיה כי רש"י בדולחי הלחמן כיה יתנו ובכן ראוי תיבות עיתתה
עובדיה ורחבה וכתוב עליה כופר לה ובכן היה שכר מעבד השתטם
על הפקודי משוה מכל שאר מעבדות משה מחצית השקל. נלכן
בדבר שאין עשוי. שמעמד כיל יחיד היאהו במעבד מכל בדבר הנעשה כיל
שאי מעבד שיתתן להועלה על הקרקע זו עמיר הרחהו במעבד מכל
יחיד הלחהו לבל. ומכל שכם זה חלק נתנוהו ושם פי רש"י היו מרכלי מעבד
בעוף צמוכין שאין נעמעמן אלא מיני זה מרכלה במעבד. מכל השעוי נעמעמן
כמו כמקל מוכלים אשר יאמר כי הוא זה נרמז בשמותיהם תאורן שם
יחיד. לפי כמקל מוכלים אשר יאמר כי הוא זה נרמז בשמותיהם תאורן שם
לפי שהיה קרוב לפי מיה שנפתלי אחר בן נלכן פי כאן רש"י
לפי פשוטו כאן אלא הלבר אשר עשה כי כן מיה שלא אחר בשחרית שלי תהלה
מבחרו אחלה על פה. ישן עלון חוש הרחות וזהו שהרחהו ה' שיהר ובשעות
טרחה כאח מרחהו במעבד נעויל להבין להורות. עכ

פרש"י לכפר על נפשותיכם שלא תנפעו על ידי המטין ולא לכפר על עבודתכם
כי היה נו עוכר לכפר נפשותיהם אחרי שהתם הכפורים בחשתעשון ב
שאתם נותנין מיד כופר נפשו היה נו לכפר בחותם שלא כי יראה
כי היה נו עוכר לכפר נפשותיהם אחרי שהתם הכפורים בחשתעשון ב
שאתם נותנין מיד כופר נפשו היה נו לכפר בחותם שלא כי יראה
כלומי משתה מיבר בשטין הקיבוצים. עכ

פרש"י לא שרת החומות בו כי אם מקלטיכם. תימי שהי. תימי שהי בחרבות מי פרסח
להם בחרבות ישראל שעתיד להם בעגל שלא נתן לישראל
לי יחטא משום ל שמושון לא יחטא כל ימיו שלא נתן לו
לפי שהיה מקבה ישראל ונלן בני ישראל

היא לעולם. ואמר לדעת כי אני ה' כו' אמר לו ה' למשה משה מתנה טובה
יש לי בבית גנזי ושבת שמה ואני מבקש ליתנה לישראל לך והודיע אותם.
צריך לדעת קאי לישראל ולא לאומות. ע"ל לרש"י בא לבאר
הפסוק על פירוש הפשט שאמר למעלה אות היא גדולה בינינו שבחרתי
בכם בהנחילו לכם אותה לסימן שהנחתי למנוחה. אכ"כ רש"י דקרא דאות היא
להודיע לאומות. לכן פי' לדעת דסיפא להודיע לאחרים על האותות כידן
בו כי אני ה' מקדשכם ולא חשש להביא דעת הגמ' בענין הנותן מתנה
לחבירו צריך להודיעו. ונפ' בשטיי בתראי אמרי שבת נמי אודעי' לאומות
ונם מתן שכרה נמי אודעי' אבל נשמה יתירה לא אודעי' אכ"כ יראה דחוקה
לפרשה בסוד נשמה יתירה לדעת וגו' דהא מן שבת ויומשם [illegible] שבת
וי אבדה נפש נפקא סוד נשמה יתירה ובהכרח מכח קושי' דהמקשה
תלמודא אי הכי לא לבעשאן עלה ועש לה כלקו פירוש' דאמרה דאודעי'
לאומות עכ"פ פי' רש"י לדעת האומות. ע"כ.

פרש"י ככלתו כתיב שנמסרה לו התורה במתנה ככלה לחתן שכל הי' יכול
ללמוד ושוכח לפיכך ויתן במתנה. דא"ח ככלתו כלה למורה לו שלא היה
יכול ללומדה בזמן מועט זה דא"כ מה כלה מתקשטת בכ"ד קשוטי'
האמורים בספר ישעיה אף ת"ח צריך להיות בקי בכ"ד ספרי כו'..
הוצרך לומר דא"ח כי פי' ראשון אין מספיק כי הוא הפך הכוונה כי
האשה נקנית בכסף כדכתי' כי יקח איש אשה ואין קיחה אלא בכסף
וא"כ כלה אינה נתונה במתנה כמו התורה. לכן הוליא ככלתו למורה
לו כו' כלומר לאו ככלה קאמר אלא מאי ככלותו כלות פי' מכח הקוש'
[illegible] יורה חסרון [illegible] שכלותו וא"כ הוא לשון כלוי' ואח"כ אמר דא"ח
כלומר עדיין אין מיושב הלשון היטב כי היה לו לומר לשון נקבה אי קאי
על התורה צריך לומר ככלתה ורצה לומר כלותה שאמרו לו ולא יתכן ליישב
הלשון.

ויש לומר דמשמע מהא דאמרינן הקדיש הקדיש על עצמו כו' דלא
הקנה בהדיא. הוצרך לומר לא כיהיה קנין אלא בעשין שכל הנהנין
נתכוין כל שמקין של פלוני בשלמות פלוני כך כל שעשועין של פלוני
מכוין כל שמקין של פלוני בשלמות פלוני כך כל שעשועין של פלוני
פרש"י משעה לקוי היה הוא בבבודו שעתן כמשעועין לא כאלם החומר

ז"ל מסכה ... זהב. ולא מחו לו מסכה אלא חטא העם הזה כו' ויעשו להם אלקי
כו' וכן עשה משה אלקי ויקחו אלי חטא העם הזה כו' ויעשו להם אלקי
מה מעטה הכא בתחלת היו עושין עגל זהב וכסף וכלים ואת העמידת על
כי מסכה ניתכת היו עושין עגל זהב וכסף וכלים ואת העמידת על
בניך בקבה הוי ואילו אחד זהב בהלים על היה יכול משקל כמה הוי. ואחים
כלומר הא קטל מעטה מסכה חשבון משקל הזהב הנתן בהתכת העגל
עגל מסכה נעשה אחתכת ולא אמרינן שעשו להם עגל זהב. נמן אחת לא
הוצרך לומר לא כי היה קן היה בא להשמיענו הפסוק אלא נפקותא מי.
פרש"י כשנאמר מסכה נעשה אחתכת לא אמרה וכה היו בו.

כלומר הא לאו הכי לא ... ע.

כלומר לדבר אחר ניתן אלא אחת שם עוכרת כו'. ומשום הכי דריש
אמטש לפי שאין שכה למקרא אחד יוצא לדרשה אלא נפקותא מי.
לדבר אחת כל הדברי התלה ותבקש שם. ושם שמקין רשי ולא פי' מיני.
כלומר כמו שהוא לדעתי שה. ואיה ואיה אחד יוצא על הפסוק לאחריו כי. כלומר ז
מתקשטת שם. וניתן לקוי ל הנוחות כמשמעו והשתא שאין שפיר ל ז
אכל לא בשעין נתינה אחת בפעמו אלא בפעמו הדומיין כלומר כלי
משעת משעועו לכן אחד אין כלומר של מחוורתין כאחד משקל לא כפלה
ז פסוק אלא לקוי ל הזהרה ולא בדיק אחר ואחו לדקן להוציא הפסוק ז
הנשון בשעין פסוק אם לא שאין כשעין נאמר בעגלתי ובזה החופן יהיה

741.

אי כמאן. ולקרב יתשט מדוחק של הפסוק משום דס"ל בחלב שומן ואי
כרשב"ל שקיבה למאי חיה ושלח מיהן מן התורה אבל לרבנן אימור
אסור לרבנן נחלב... גיל לרשב"א בא לפרש שהלכתא
אפילו פרה ורחל... בחלב שומן או טחולה או עשויה אלו לוקין שלא
מן הסתם ואפילו לרבנן דאמרי אסור לאכול מן הטחול ומן העשויה
כרשב"ל שקיבה ושליים ל שקיבה להיות יומי' לאחר שלשה ימים הוקבע לו
כחלב ושלח מיהן מן התורה אבל לרבנן ליכא איסור מדאורייתא כרשב"ל
דאמר שקיבה סביבה ניתרה ושלח אסורה ואפילו לרבנן ניתרה
מיקלע ליה יומא רשבת ולא מיתי לקמיה ריש לעזוקי בחלב ולא אכיל ולא
אמר להו ולא מידי אתא לקמיה לא אכיל מאי. לא תיתי מידי דהוה
לדבר שלא בכוונה התשא לאחר ליכא מ"מ כיון דאיתיה ליומי' לחתוכי
אי שרי לחתוכי בחלב אם אתיא לטהר הלכתא ושרי דרשב"ל מאי מי
חתכא לי' הולה בן בתירא הוה ואמרי לישני ליה כי יומי' הלכתא
אפילו לכתחלה ולא מידי אתא לקמיה לא אכיל מאי. לא תיתי מידי
לדבר שלא בכוונה התשא לאחר ליכא מ"מ אתיא לטהר הלכתא ושרי
כמשמעו לכן פי' לא כן. להוי לעשן עשון לקוליסות ולא עשי' מידי אלא
וכן ועשה שלק אחתחית אתחתית מחלין לבעונן בקונטרס פי' והכא מיירי

142

מיניקת דקרוב לבתלב אחרו ... תפ פ' תשלג

ביבשה בשהי מקלף ומשוט הם שהיתירם. שאסקינהו מאיסור לתורה... ומיהו
ואחר דשמעי איסור בב דבי רבי לוקה אלא שיהיה תחת לן איסורא 2
חסור לא. נא תיפי הכי. קשה אמאי קאמר בתלב צבוקי אחרו ד' שהקלף מיוחד
ומיהו ארך שהקלף מיוחד איסור בשר בחלב שזה הוא מדרבנן
עיקר שלא שמין גו חלב אחרו אם אחרו לגיהי ליה איסורא לתורה... הכי

3

מרשת ויקהל משה את כל עדת

פרש"י ויקהל למחרת יום הכפורים כשירד מן ההר ראוי שיצוה עכשיו
[illegible] מתי נקהל בזה זמן ותינח לכפר מקום לאחר מעשה ואילו בני ויקהל עליהם
קרח כבר היה בהיות לו מחלוקת אלא שחסר מן הכתוב מן
שון הרבים ואילו זמן לא אמרו אלא מאי שנא ואלה שמות שנא התם
ויקהל בדברי הימים כל הקהלה כו' לאחזקת שיתחברו
על כי לדורו שכן אמרו ויקהל אלא הכי הוא עכשיו בחצי זה חיקון דהכא
ואני קרח לא אמרו בחצי זה זמן: ואל כי כותבו ליעקב קונש אחרית
בשחרי המקומות אחרי ואחרי משה של כל שלחנות שעלו לכאן מי"ב רש"י
לקי שהי שיה הכתוב כאן מחזר שעון ויקהל נראה מספיק עוד כמו ב
נשחרי המקומות אחרי ואחרי משה של כל שלחנות שעלו לכאן מי"ב רש"י
ואלו מה עשה ויקהל מעשה למחרת יום הכפורים היה בעוד ועוד בשר
בשורה שנה ליעקב כי ה' ניחר להם על מעשה העגל לכן כשם אותם
ואלו להם ויקהל כל בחשבון כלם בחשבון הן והיו קהל ומתקבצו
יחד עם משה ואהרן ונשיא ונשק לעדה. משה שבא על עם
לחות בידו ופתח ואמר לפניהם כמו שפתח בשמואל סיני
עמוד הלוים כלומר הם עשו כאלה לכן ולכן הקהיל אתם לזה הלוים
עד כי לדורו שכן אמרו ויקהל אלא הכי הוא עכשיו בחצי זה חיקון דהכא
ואני קרח לא אמרו בחצי זה זמן: ואל כי כותבו ליעקב קונש אחרית
לקי שהי שיה הכתוב כאן מחזר שעון ויקהל נראה מספיק עוד כמו ב
נשחרי המקומות אחרי ואחרי משה של כל שלחנות שעלו לכאן מי"ב רש"י
ואלו מה עשה ויקהל מעשה למחרת יום הכפורים היה בעוד ועוד בשר
בשורה שנה ליעקב כי ה' ניחר להם על מעשה העגל לכן כשם אותם
ואלו להם ויקהל כל בחשבון כלם בחשבון הן והיו קהל ומתקבצו
יחד עם משה ואהרן ונשיא ונשק לעדה. משה שבא על עם
לחות בידו ופתח ואמר לפניהם כמו שפתח בשמואל סיני
עמוד הלוים כלומר הם עשו כאלה לכן ולכן הקהיל אתם לזה הלוים

שלא יהיה לו שום הנאה ממנו ואפילו לא יוכל לאכול ממנו כלום ... ואפילו
אם יש לו בו הנאה מועטת כגון שיש לו בו מקום לישב עליו או שיש לו
בו מקום לשים כלי תשמישו ואפילו אם יש לו בו הנאה מועטת כזו
אסור לו לעשות מלאכה בשבת בשביל שיהיה לו מקום לישב עליו
ולשים כלי תשמישו שהרי מותר לישב על הקרקע ולשים כלי תשמישו
עליה ואין לו צורך בשביל זה לעשות מלאכה בשבת ואפילו אם
אין שם קרקע אלא שהוא מוקף כותלים מכל צד אסור לעשות
מלאכה בשבת בשביל שיהיה לו מקום לישב עליו ולשים כלי
תשמישו עליו שהרי יכול הוא לישב על הכותלים ולשים כלי
תשמישו עליהם ואין לו צורך בשביל זה לעשות מלאכה בשבת
ואפילו אם אין לו מקום לישב עליו ולשים כלי תשמישו עליו
אלא שיש לו מקום לישב עליו ולשים כלי תשמישו עליו בשבת
אם יש לו מקום לישב עליו ולשים כלי תשמישו עליו בשבת
אבל אם אין לו מקום לישב עליו ולשים כלי תשמישו עליו בשבת
אסור לעשות מלאכה בשבת בשביל שיהיה לו מקום לישב עליו
ולשים כלי תשמישו עליו שהרי יכול הוא לישב על הכותלים
ולשים כלי תשמישו עליהם ואין לו צורך בשביל זה לעשות
מלאכה בשבת ואפילו אם אין לו מקום לישב עליו ולשים כלי
תשמישו עליו אלא שיש לו מקום לישב עליו ולשים כלי תשמישו
עליו בשבת אם יש לו מקום לישב עליו ולשים כלי תשמישו
עליו בשבת אבל אם אין לו מקום לישב עליו ולשים כלי
תשמישו עליו אסור לעשות מלאכה בשבת בשביל שיהיה לו
מקום לישב עליו ולשים כלי תשמישו עליו שהרי יכול הוא
לישב על הכותלים ולשים כלי תשמישו עליהם ואין לו צורך
בשביל זה לעשות מלאכה בשבת ואפילו אם אין לו מקום
לישב עליו ולשים כלי תשמישו עליו אלא שיש לו מקום
לישב עליו ולשים כלי תשמישו עליו בשבת אם יש לו מקום
לישב עליו ולשים כלי תשמישו עליו בשבת אבל אם אין לו
מקום לישב עליו ולשים כלי תשמישו עליו אסור לעשות
מלאכה בשבת בשביל שיהיה לו מקום לישב עליו ולשים כלי
תשמישו עליו שהרי יכול הוא לישב על הכותלים ולשים כלי
תשמישו עליהם ואין לו צורך בשביל זה לעשות מלאכה בשבת

פרק ... שלה ...

והכי נמי מיתורץ קרא למלך ולא רבים למלך אלא לומר
משום למלך נבקש לן מיתתייהו אבל נתקע ליה בבר מפסוק זה
שהוא שאין לומר כן שהרי למלך ב' ימים ... ומשלו ... לא לריש למלך ב'
אבל אחת נקוטין למידש בכל מושבותיכם אי אתה מצווה אלא
את תבשרו לחורי והאי הוה לריש למלך כמו ב' נתן לחורמה. אבל כל
נמצא של הגוי פוע. ולמיליה לעיל עלעיקרו. יכול אי אתה
לחתי ובבר שהיה בכלל ויצא מן הכלל לעיל נא לעיל על שמוע. יכול אי אתה

ותחזקנה כחות מושכלות וממשלות הנפשיות לא תרפינה ידיו מלדבק
אחרי התכונות ומושכל לבות הנות תבונות ישב חשקו בהם
ה׳ ובפועל שלם שמח ישמח בקול ששון כאישון עין אהבת באה
משפיעות הידיעות הנפשות עד כאן הכבוד לעמוד לשרת בקודש
קודש ימים ושני בכל חלקי ההגונות והמפוארות באופן שבשני
ירוץ לפניו מעינה התבונות על שכלו השעורה גם נלאו ג
תשובה // תם כ ניקהל ...

ניקהל

פרשת אלה הם פקודי המשכן

פרש' אלה פקודי. בפ' זו שנו כל משקלי נדבת המשכן כו' המשכן משכן רמז
למקדש שנתמשכן בשני חורבנין על עונותיה' של ישר' · משכן העדות
עדות הוא לישר' שויתר ה' להם על מעשה העגל · ואלה מני·
נפקדות מיכאן למנין שם דנקודת משה שלא צוהו ה' · מה ראה משה למנין
משקל המשכן ונלע"ד שלא אשר פוקד על פי משה · ונר' ק' לאומ' לא
חש"ל רש"י לשיטתו בפי' משכן משכן שני פעמים לומר כי היו עתידין
הכא נמי אלה פקודי המשכן משכן העדות הוא
לבי נחנה הוא"ל והזכירו ספר כשבחן דהוי עדות ונר' שהתורה שכיבה (והזכירו בשבחו עדות)
בישרא' או הוה ליה למימר רמז למשכן שילה ובית עולמים · שני חורבנין
מאי כונה הכא והרי עדיין לא השמיענו בשלמות אין הבנין עתידין
ומשמיענו את החורבן · ומאי זה טעם בחר הפסוק תוך מאמר מנין
ומשקלו רמז שני חורבנין יותר מבכל מאמרי כל ענייני נשיאין והסכים
נ"ל לכוונת משה היתה כלה הכל על כוונה אחת אחרי שראה
משה מעשה העגל ונשתברו הלוחות על ידו והסכימה דעת המקום
לדעתו · עמד משה וצפה בעיון בנין משכן וקדשין וכל כליו וא"ל בוא·
נס אלה לא ישארו קיימים עולם בבניינם כי בעונותיה' של ישראל לא
יהיה להם אורך ימים וכי תמתלא סכנה לא תהיה בתוך כח [illegible]

האלה

הזכירן על עונש כי לא כריכן. ויש על המלמיד כי בשעה
לא השמיעם אותם בשעה. ומטעם שנשבר ונפגם בשעה
נתשלום שיעור ורבים חוברים כמורה לנוחותו מיכן מעלת
כוונתו נעשה כאילו לא שיבח שעשה כי עליו לא השמיע
ובית שמאי אומרים להחזיר לבעל הלוח שקולי כלומר נעדך משקל ומטין
ומי מקדש לעכו"ם לא מהני. ומשום הכי לא נקט שעל שיעה
להוציא והזכירו ולא אחרים לא ונלמד בני מיש בלי מטבע
הפסד שהרי זכר שיקר לבריה שלא היה לו לא מהני הוי נעשה
ובעשין לא הוציא והזכירו סיפר בשבחו. מלקונדך ושי
להפסד. ויש מפרשים כשהקדם כי משקלם זה שי משה על כל הכלי הלזה
עדכם שעותיהם כשהקדם כי משקלם זה שי משה על כל הכלי הלזה.
כלי. ויש כי היכי דשדרו הלוחות בשעת העלן למנין מיש לכן חזר ונקט
הוא לשובבים ואבדל כלי לעבה משה רבי כי בשעותיהם עשלים שהיו
שאחר משה תקל על כל משה. ואלו בכל שאחר מניין ש בתורה כלן
שמירו על כל משה. לא ולא להשמיענו כי נעשה
ויוהך מכאן נעשות.. ומעתה יתישב שעון הפסוק
פחות ואם יתר כאשר שה לו לא יוסיפו ואלו יבש שלפי הערה שלמה
נמה ן. אלא ואלו כלי שיוכלו בלורות אחרות להחזירו ונעשין לא
כוונת רש"י בשעה חובבים בעודם לאם לא כן יקשה על אלה פקודי מניין
בפ ו על מטין ויוקל משה שאם כשפסר מעמיד משה בהר. וזהו ש
טען שלם יכי טען מעכן שלם כשפסר מעמיד משה בהר. וזהו ש
בפ ו על מטין ויוקל משה שאם יפסר אחד מהכלים כי טען
ביוקל ויטין כל אשהו וכן אם יאבדו אחד מן הכלים יביני וירצו
נכן שאל ואמה אחתכל הכלים כי אז יוכלו להקימן כאשפסר הראשון ?
כאמורים ובמה נפסרו ושמילוהו שלא ומטעני משכן מיקרי שם לאותם
שנעשו אח כן שנה. וכי יחזרו. שרשלא בחשובה ישובו ויבנו השניה
אלא בשעותיהם והיותם ונלמד שם כל הכלי אלה יהיו בלי ירי וכלי. כאן שנה

סליקא ספר ואלה שמות בעזרת אלהי מרומות
ואתחיל ספר ויקרא · בעזרת אלקים נורא ··

חכם בחיים ונצב משה לשמאלו · פקודי ·

ויהי ביום הקים משה את המשכן וישחט את חטאתו ואת עולתו ונתן משה את הדם על קרנות המזבח סביב באצבעו ויחטא את המזבח ויצק את כל הדם אל יסוד המזבח ויקדש אותו לכפר עליו · ויזה משה מן הדם על המזבח שבע פעמים וימשח את המזבח ואת כל כליו ואת הכיור ואת כנו לקדשם · ויקרב את בני אהרן ויכתנם כתנות ויאזר אותם אבנט ויחבש להם מגבעות כאשר צוה יי׳ את משה · ויגש את הפר לפני האהל ויסמוך אהרן ובניו את ידיהם על ראש הפר ויזבח אותו משה ויקח משה מן הדם ויתן על קרנות המזבח סביב באצבעו ויחטא את המזבח ואת הדם יצק אל יסוד המזבח ויקדשהו לכפר עליו · ויקח את כל החלב אשר על הקרב ואת יתרת הכבד ואת שתי הכליות ואת חלבהן ויקטר משה המזבחה · ואת הפר ואת עורו ואת בשרו ואת פרשו שרף באש מחוץ למחנה כאשר צוה יי׳ את משה · ויקרב את האיל עולה ויסמכו אהרן ובניו את ידיהם על ראש האיל ויזבח משה ויזרק משה את הדם על המזבח סביב · ואת האיל נתח לנתחיו ויקטר משה את הראש ואת הנתחים ואת הפדר · ורחץ במים הקרב ואת הכרעים ויקטר משה את כל האיל המזבחה עולה הוא ריח ניחוח אשה ליי׳ כאשר צוה יי׳ את משה · ויקרב את האיל השני איל המלואים ויסמכו אהרן ובניו את ידיהם על ראש האיל · ויזבח משה ויקח משה מן הדם ויתן על תנוך אזן אהרן הימנית ועל בהן ידו הימנית ועל בהן רגלו הימנית ויקרב את בני אהרן ויתן משה מן הדם על תנוך אזנם הימנית ועל בהן ידם הימנית ועל בהן רגלם הימנית ויזרק משה את הדם על המזבח סביב · ויקח את החלב ואת האליה ואת כל החלב אשר על הקרב ואת יתרת הכבד ואת שתי הכליות ואת חלבהן ואת שוק הימנית · וכן מסל המצות אשר לפני יי׳ לקח חלת מצה אחת ולחם לחם שמן אחד ורקיק אחד ושם על החלבים ועל שוק הימנית · ויתן את הכל על כפי אהרן ועל כפות בניו וינף אותם תנופה לפני יי׳ · ויקח משה אותם מעל כפיהם ויקטר המזבחה על העולה מלואים הוא לריח ניחוח אשה ליי׳ הוא · ויקח משה את החזה ויניפהו תנופה לפני יי׳ מאיל המלואים לו היה למנה כאשר צוה יי׳ את משה · ויקח משה מן שמן המשחה ומן הדם אשר על המזבח והזה על אהרן על בגדיו ועל בניו ועל בגדי בניו אתו ואת בגדיו ואת בניו ואת בגדי בניו אתו · ויאמר משה אל אהרן ואל בניו בשלו את הבשר פתח אהל מועד תבשלוהו שם ואכלתם אתו ואת הלחם אשר בסל המלואים כאשר צויתי לאמר אהרן ובניו יאכלוהו · והנותר בבשר ובלחם באש תשרופו · ומפתח אהל מועד לא תצאו שבעת ימים עד יום מלאת ימי מלואיכם כי שבעת ימים ימלא את ידכם · כאשר עשה ביום הזה צוה יי׳ לעשות לכפר עליכם · ופתח אהל מועד תשבו יומם ולילה שבעת ימים ושמרתם את משמרת יי׳ ולא תמותו כי כן צויתי · ויעשו אהרן ובניו את כל הדברים אשר צוה יי׳ ביד משה · ויהי ביום השמיני קרא משה לאהרן ולבניו ולזקני ישראל · ויאמר אל אהרן קח לך עגל בן בקר לחטאת ואיל לעולה תמימים והקרב לפני יי׳ · ואל בני ישראל תדבר לאמר קחו שעיר עזים לחטאת ועגל וכבש בני שנה תמימים לעולה · ושור ואיל לזבח שלמים לזבח לפני יי׳ ומנחה בלולה בשמן כי היום יי׳ נראה אליכם · ויקחו את אשר צוה משה אל פני האהל ויקרבו כל העדה ויעמדו לפני יי׳ · ויאמר משה זה הדבר אשר צוה יי׳ תעשו ויראה אליכם כבוד יי׳ · ויאמר משה אל אהרן קרב אל המזבח ועשה את חטאתך ואת עולתך וכפר בעדך ובעד העם ועשה את קרבן העם וכפר בעדם כאשר צוה יי׳ את משה · ויקרב אהרן אל המזבח וישחט את עגל החטאת אשר לו · ויקרבו בני אהרן את הדם אליו ויטבל אצבעו בדם ויתן על קרנות המזבח ואת הדם יצק אל יסוד המזבח · ואת החלב והכליות והיתרת מן הכבד מן החטאת הקטיר המזבחה כאשר צוה יי׳ את משה · ואת הבשר ואת העור שרף באש מחוץ למחנה · ויזבח את זבח העם ויקרבו בני אהרן אל הדם ויזרקהו על המזבח סביב · ואת העולה הקריבו לנתחיה ואל הראש ויקטר המזבחה · ורחץ הקרב והכרעים ויקטר על העולה המזבחה · ויקרב את קרבן העם ויקח את שעיר החטאת אשר לעם וישחטהו ויחטא בו כראשון · ויקרב את העולה ויעשה כמשפט · ויקרב את המנחה וימלא כפו ממנה ויקטר המזבחה מלבד עולת הבקר · וישחט את השור ואת האיל זבח השלמים אשר לעם ויקרבו בני אהרן אל הדם ויזרקהו על המזבח סביב · ואת החלבים מן השור ומן האיל האליה והמכסה והקרבים והכליות ויתרת הכבד · ויקטרו את החלבים על הזבחים על המזבח · ואת החזה ואת שוק הימנית הניף אהרן תנופה לפני יי׳ כאשר צוה משה · ויהי אהרן את ידיו אל העם ויברכם וירד מעשות החטאת והעולה והשלמים · ויבא משה ואהרן אל אהל מועד ויצאו ויברכו את העם ויראה כבוד יי׳ אל כל העם · ותצא אש מלפני יי׳ ותאכל על המזבח את העולה ואת החלבים · וירא כל העם וירנו ויפלו על פניהם ·

ובנלאל בן אורי בן חור עשה כל · ואלה תמאמי התפסיק השנין בכוונת מניין
ואלה פקודי כל ואחת שנין עשרה וכי שנין נח · ושנו ובצלאל עשה ז
נפש בלעדי כתי ועשר וישש וכרים תחלה מי העונה ואו קרחי
בשם בצלאל כי · או היה נון עשה פסוק זה אחר ימי המלחמה אחר
סמוך כל תבשימו נכוחי והיה לאוי תוקף הטיך לשבועתי משכן במוק
סיום פרשת פקודי ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה ··
לא נאמן בין מעשה בנלאל להקודת המשכן כי מה שנין
פקודי אחר עשיה ·· ויל דזהו שד לכך שאמרנו כל אלכך
כוון בתמוך וישמש בצלאל נאלה פקודי כל המשכן משכן
חורבן וכשן שבני נוחות המכיאה לשבת המקדש לעתיד מעשה בן עמי
עשיית מלאכת משכן ובצלאל המכיאה לשבת לשבת שהיה לאחר מיה
שלא אמר משה בהילוך הבן ושאה קום מיל עשיתי כשנין פקוד משה
והמכיאה לשבת לשבת המקום ונוה כוונת רש״י לדייק אחת אחר שה
ל ולא אחר שה משה כי · ונכן תמך וישש בצלאל נאלה פקודי ·
ויהו שנה נדול שאחבא בו משה שלו השנוס בחוק חמשית
מתרה שנה לשנוס כל ישראל ויהו שביבית נחות שנעשה משה ב
מהכיאה לשבת לשבתה · וכן עמי נשתבח בצלאל בשלמה כתנ
הכיאה לשבת לשבתה השוה לשבת קלשלל בבן מיולה נו נב
חכם בחיים ונצב משה לשמאלו · פקודי ·

0 1 2

פרשת ויקרא אל משה וידבר ה׳ אליו

פרש״י. לפי הדברות נלמד הקרבת קרבנות שנאמר קרבה קרבנכם שמן תביאו שמן

שמואל׳ הטורח מהימיו׳ בו ט׳ חירא מה נשתנית פ׳ קרבנות מכל פרשיות שבתורה
להראות שבזו לשון זה בענין הקריאה להודיע בענין חב לכלם ׳הלא בדברות
כבר כת׳ ויקרא ה׳ אל משה בראש ההר׳ ויקרא אליו ה׳ מן ההר לאמר כה ל
תאמר וכן באברהם כת׳ ויקרא מלאך ה׳ אליו מן השמים׳ ואח׳ אחר׳ כי כאן
בענין חב לכלם היה לו לפתוח בכל מקום לבלתי עור שאין ויקרא ובכן היה
מובן וילמוד סתום מן המפורש׳ נ״ל לרש״י דייק לשון הפסוק שאמ׳
ויקרא אל משה ולא פי׳ מי הוא הקורא׳ ואם כי רבי׳ המה הפסוקים חסר׳
הלשון כמ׳ ישא אחה״ל [illegible] ולא פי׳ מי המשא׳ ישאנו׳ הוא בענין שאמר
ה׳ אל משה פנים אל פנים לשון חבה אחר ויקרא לא יתכן לומר לשון חסר ל
ואדרב׳ מלא של כל מלואו ונובו׳ ואח׳ היה לו לכתוב ויקרא ה׳ אל משה וידבר
אליו מאהל מועד׳ מלהפך המאמר שהוא אחר ויקרא אל משה וידבר ה׳ אליו
שהו׳ ויקרא קח׳ לוידבר להורות לחבור לבך א לגה כלמ׳ כל מקום שנא׳ וידבר
הו׳ ויקרא בראשון בלתי הפסק׳ ואמנם שעם׳ ישר׳ כאן כת׳ קרבנות להודיע
כפרת פשעי׳ ועונות ישראל לעדות חיבה יתירה בלשון ויקרא בראשה לו׳
אבל באחרים כת׳ ויקרא ה׳ או ויקרא מלאך ה׳ [illegible] לוידבר ה׳ כלל אבל ל
כאן מקום הכ׳ אחר ויקרא ולא תמה ה׳ על אחר וידבר לו׳ וזה בכה חב לכלם
ואם לא כן למשמע שאן לבד היה לו לומר כדרך שאמר באחרים כפסוקים
ולכך פי׳ רש״י כן הואיל בקרבנות כתוב וידבר ויאמר ולא אתכם ישראל
אף כל מקום שאמר כן ילמוד סתום מן המפורש׳ מה בקרבנות כת׳ בהן
אותן הלשונות ובראש כת׳ ויקרא אף כל האחרים כמו כן ויקרא בראשם
אעפ״י לא נאמר בהן בהדיא ויקרא׳ ס׳

פרש׳ לאמר צא ואמור להם דברי כבושים בשבילכם הוא נדבר עמי שכן מצינו
כל לח׳ שנה שהיו ישראל כמנודים מן המקום כו׳ ד״א צא ואמר להם דברי
והשיבני אם יקבלום כמו שאמ׳ וישב משה כו׳ הוצרך לומ׳ ד״א כי לפי׳ ראשון

ומ"ש הרמב"ם ז"ל בפ"ב מהל' ת"ת ה"ב ואם היה מפרנסו ומשיאו אשה
ה"ז מהמשובחין ביותר ואפי' ע"י שיקבל עליו מרות רבו ומנהיגו ה"ז
כבנו ואפי' הוא בן תורה ומלמדו תורה ה"ז כבנו ומ"ש הרמב"ם ז"ל
ואם היה מפרנסו ומשיאו אשה ה"ז מהמשובחין ביותר. לא ידעתי מנ"ל
להרמב"ם ז"ל לחלק בזה ולומר שאם לא פרנסו ומשיאו אשה אינו
מהמשובחין ביותר. ולא ידעתי מה הוסיף בזה על מה שכתב בפ"ה
מהל' ת"ת ה"ב שכל המלמד את חבירו תורה מעלה עליו הכתוב כאלו
ילדו. ולכאורה נראה דלא בא הרמב"ם ז"ל לחלק בזה אלא לומר
שאם לא פרנסו ומשיאו אשה אינו מהמשובחין ביותר אבל אינו
בכלל מי שאינו מלמדו תורה כלל ואינו מעלה עליו הכתוב כאלו
ילדו. ומ"ש הרמב"ם ז"ל ואם היה מפרנסו ומשיאו אשה ה"ז כבנו
ר"ל כי אם לא היה מפרנסו ומשיאו אשה אינו כבנו ואינו בכלל
מי שמעלה עליו הכתוב כאלו ילדו. ומה שכתב הרמב"ם ז"ל ואפי'
ע"י שיקבל עליו מרות רבו ומנהיגו ר"ל כי אם לא פרנסו ומשיאו
אשה אינו כבנו אפי' ע"י שיקבל עליו מרות רבו ומנהיגו ואפי'
הוא בן תורה ומלמדו תורה. ומ"ש ה"ז כבנו ר"ל אינו כבנו
לגמרי אלא ה"ז כבנו לענין שיקבל עליו מרות רבו ומנהיגו
ולענין שיהא בכלל מי שמעלה עליו הכתוב כאלו ילדו. אבל
לענין שיהא בכלל המשובחין ביותר אינו כבנו אלא אם כן
פרנסו ומשיאו אשה. ומ"ש הרמב"ם ז"ל ואפי' הוא בן תורה
ומלמדו תורה ר"ל אפי' הוא בן תורה ומלמדו תורה אינו
בכלל המשובחין ביותר אלא אם כן פרנסו ומשיאו אשה.
ומ"ש הרמב"ם ז"ל ואפי' הוא בן תורה ומלמדו תורה
ה"ז כבנו ומ"ש ה"ז כבנו ר"ל כי אם לא פרנסו ומשיאו
אשה אינו כבנו אפי' הוא בן תורה ומלמדו תורה.

ביאור.

פרשת צו

ת"ש ... ואם תאמר מנין לנו שאין מוסיפין על המלאכה אלא כדי שיכול לגמור ביום ראשון ... ת"ש ... ואם תאמר מנין לנו שאין מוסיפין על המלאכה אלא כדי שיכול לגמור ביום ראשון

ת"ש ... ואם תאמר מנין לנו שאין מוסיפין על המלאכה אלא כדי שיכול לגמור ביום ראשון

ת"ש ... ואם תאמר מנין לנו שאין מוסיפין על המלאכה אלא כדי שיכול לגמור ביום ראשון

ת"ש ... ואם תאמר מנין לנו שאין מוסיפין על המלאכה אלא כדי שיכול לגמור ביום ראשון

ת"ש ... ואם תאמר מנין לנו שאין מוסיפין על המלאכה אלא כדי שיכול לגמור ביום ראשון

ואי לאו הכי הוה אמינא לא אמר בבכורים כי תבא כל מתוקים
פרי קרוי דבש הא לאו הכי פסול לבכור ועוד אמינא הוסיף רש״י כאן וכו׳
כגון דבש תמרים והאומ׳ וכו׳ תבא האומ׳ לא קאמר · ונראה לי אמינא · לא הבין
רש״י וכו׳ מאמר שאו׳ שפירש כל דבש זולתו מכח הפסוק של אחרון שלא
קרבן ראשית כו׳ · להוי בכורי׳ דבהכי קוי דרך כל כח הפרו׳ רש״י וכו׳ רושיה
ואם היה לו לפרש מראשית שאחר דבש ·· ק״ל כי כל הברח רש״י הוא
כאן אינו אלא לדרשה דכל דבש להוי דבויית ובהכי מתוקים שהיה לשנה
דמשמע כל דבש שאו׳ בריה שלא נאמר במקום אחד הרי כולל וזהו ל
שהוכרח לומר כל מתוקת פרי קרוי דבש וכלהו פסול להקרבה מלבד
בקרבן בכורי׳ שהם מראשי׳ כו׳ ואילו כי תבא לא שייכא רש״י לפרושיה זולת
דהוי פרי האדמה לאפוקיה דבש דבורים ותולה מידי · אבל הכא משום
דבוי׳ דכל דבש הוצרך להוסיף ולומ׳ דבש תמרי׳ והאומ׳ · שהרי בה כתב
בפרו׳ אשרונו׳ קרא לקאמ׳ קרבן ראשית תקריבו אותם · אבל כי תבא בפסול
בכורים אשרונו׳ מרמשמע דפרי האדמה לאפוקי׳ כשאין פרי מפרי ה
וגידולי קרקע · ומשום דקאמר בקרבן הכא תקריבו אותם אי יכול להפוך
הפסוק דהא לעיל קאי דמשמע מיניה וזהו תקריבו אותם ·· ע״ב

בכל מושבותיכם כל חלב וכל דם לא תאכלו · אי להקטרת מכלי חלב ודם חובת
הגוף ונוהגת בין בארץ בין בח״ל מושבותיכם לכתב רחמנא למה לי · כי הכי דמשמ׳
בגמ׳ גבי שבת לא תבערו אש בכל מושבותיכם והוצרך לשנויי דקיימא לן
דמושבותיכם דכי רוצחים לגלו שהוי ד״נ בגלי רוחב שבת · כי הכא הוצרך לומר
בין משום דכתיב גבי הקרב כל חלב ודם לה׳ · משמע הא כלהיבא דליכא
זמן הקרבה חלב ודם מותר לכך אמר בכל מושבותיכם דלא תימא בהך
סי׳ הכי לאמר בגמ׳ גבי הסר המושבות נהרס הבעירה כל זמן שיש ל
משכנות בראשי כהן גדול כלום שרי הא לאו הכי כלום אסיר · בבבלי דבוות

הכא נמי הוה מציא כל זמן שהחלב בקרבן להדיוט אסור חלב ודם וכו'
היכא דמקדש חרב ולית קרבן להדיוט שרי קתני קרא בכל מושבותיכם:

פרש"י. אשר נשיא יחטא. אשרי הדור שהנשיא שלו נותן לב להביא כפרה על
שגגתו קל וחומר שמתחרט על זדונותיו כו'. אל תדמה בנפשך לומר שהם דברי
אגדה רק כלם טעמי כי אדרבה לפשוטא דקרא הוי רש"י דדברי. הגמ' אר' יוחנן
בן זכאי [illegible] ושרי תלמודא אליבי' והקשה אלא מעתה אשר
חטא מן הקדש ישלם לגבוה הכי נמי ירבעם בן נבט אשר חטא ואשר החטיא
הכי נמי דאשרי הדור. ומשני שאני הכא דשני קרא בדיבוריה ש"מ דהליא לפשוטא
דקרא קאמר רק דהוה ליה למימר ואם נשיא יחטא כדאמר ואם כל עדת
בני ישראל וגו' ואם נפש אחת תחטא כו' והנוסח שביה למימר ונשיא אשר
יחטא. לא מדהפכי ואמר אשר נשיא יחטא שני בדיבורי' משנינן נמי
מטמונותי והוי לשון אשרי. לא טרח בשינוי לומר לא הוי רש"י לדברי התנא ע'
כאשר הם ושביק ד' [illegible] ואדרבה מריש [illegible] טוב
דקאי לאשרי הדור שפי' מסיפא. ונ"ל תנו רבנן אשר נשיא יחטא אמר
רבן יוחנן בן זכאי אשרי הדור שהנשיא שלו מביא קרבן על שגגתו אם השגה
מביא קרבן צריך לומר הדיוט ואם על שגגתו מביא קרבן צריך לומר
על זדונו. ש"מ לאשרי הדור שההדיוט [illegible] קל [illegible] מן הגדול ממנו
והוא הנשיא. ונראה רש"י [illegible] ודוקיה אשמעינן דהא שלא הביא ר"י
[illegible] דתנא [illegible] דאמר לה [illegible]
למימר ואם נפש אחת תחטא מעם הארץ כו' הא שמעינן לה מקרא דאשר
נשיא יחטא קל להדיוט כדאמרי' וכי נצרך לומר אלא הכי [illegible]
[illegible] וכתב לה קרא לאשמעינן [illegible] דנשיא מביא שעיר [illegible] והדיוט
שעירה נקבה [illegible] ומאחר דגנא [illegible] לכך [illegible]
ולא הביאו בפירוש לאשמעינן דהכניס בקוש' זו ולכן לא [illegible] קל של

הזדונות

הוריות .. תדע דבזה הדרך ההיא מיושבת קושי׳ גדולה מזו דקאמ׳ קרא
ואם נפש אחת תחטא מעם הארץ למה לי הא בנפש אחת סגי. ולדרוש
בנה״א מעם הארץ פרט למשיח. מעה״א פרט לנשיא. והשתא אתיא. לא פי׳ רש״י.
האי יתורא דמעה״א כדפי׳ כל שאר יתורי דפסוקי. ואתא להביא
ובמיעוטי. אתא לאוקמא לחוטא כו׳. שלא משום דהוה ק׳ ליה והרי שעיר משיח
ונשיא ושאר משיח לידון בפר ונשיא לידון בשעיר. שיכול לגבי משיח
על העלם דבר יביא פר על שגגת מעשה יביא כשבה או שעירה
לכך נקט מעה״א פרט למשיח מבנה״א פרט לנשיא. דס״ד אבל הכי ז״ל
כשהוא הדיוט ומתמנה לנשיא והשתא ואכלו ואח״כ נודע לו, מהו דתימא
ניתי כשבה או שעירה כדין הדיוט קמ״ל קרא מעה״א פרט לנשיא. ואפ׳
הכי שתיק רש״י. מכל זה מוכח דאי אתא מעה״א פרט לנשיא ומשיח הי׳ ק׳ א״כ
אמאי קאמר להו בקרא נמי לאשמועי׳ חילוק בין משיח ונשיא בזכר והדיוט
בנקבה. אלא פרושא דמעה״א למה לי ואיצטריך לאתויי כל הני סלקא דעתך לאשמועי׳
כלאחרן. ומשום הכי שתיק רש״י ולא פי׳ מילי עליה. כי היכי דשתיק מריש
רבן יוחנן בן זכאי. ואשמעי׳ דא״ב בריית׳ אחרי׳ דקאמ׳ תנו רבנן מעה״א פרט
למשומד. משום דהוי פלוגתא לא נקט׳ רש״י דהא איכא ר׳ שמעון בר׳ יוסי אומר
אומר משום ר׳ שמעון אשר תעשינה בשגגה השב מידיעתו מביא קרבן
על שגגתו לא שב מידיעתו אינו מביא כו׳. ומאי רבא במשומד אוכל נבלות ל
לתאבון פליגי כו׳ ולהכי לא הביאו רש״י. אלא דחד לחד פלוגת׳ דאשכח׳ ב
רבוותא כלאחוריה לשון ברוכתא דבפלוגתא לא איירי פירוש׳ ..
ודאתאן עלה. נמצא בנשיא מלתא. אל יעלה על דעתך למה דהוי כמו נשיא
שבט כנחשון בן עמינדב. לא שלך הוי ובהכי משתמש כולי קרא אשר ה׳
נשיא יחטא דהכי מסקי׳ בגמ׳ כת׳ הכא ועשה אחת מכל מצות ה׳ אלקיו
ולהלן הוא אומ׳ למען ילמד ליראה את ה׳ אלקיו. מה להלן שאין על גביו אלא
מצותה אף כאן שאין ע״ג אלא מצותה וגו׳ מלך. ומסקי׳ רחמנא בלשון נשיא

כי בימי משה לא העמידו הלוח בשרטט עולמי לקיים שאם וקבועה הלוח
ולפי מאמר זרך ראוי זה שיהא מוצבת על הלוח שיעתיקו להעמיד בשרטט
משניות מהדורת פ"ק שאחר שנה ניתן הלוח .. עכ

פרשת צו את אהרן ואמרת

פרשה צו את אהרן וגו׳ שלא נתנו ולדורות. אף שמענין בתורת ז

צריך להבחין למה מקום זה שיש בו חסרון כיס ... ותשמ״ל שלא היה

לזה משון זירוז ומשו״ה בחרה תורה ל עלות אפר מהמזבח משון זירוז ואין בשחט לזות

לאי אחיב עד מיל ולדורות הוו שם הפיסים בעזרה אחד מאלו של לכן הלקוחות

להיות מיקוח ושתיל אחת לצפון ... ניל שהיה ק לדרשה של משון

הכתוב הזה כי לעזה יאמר עד אחת לאהרן הלא היה מחפיק לשון אנקלי

נאמן לצרך ולא בנו כן. הלא לשון דבורה בפרשת פלגות ראובן אשר ישב לעשותה

בכל הדבורי׳ פעמו ואחת הכל לכתוב בה עד ומה הפרש יש בין זה לזה. לכן

הוכרח רשי לומר בה כדרך אין עד אלא זירוז כלומר ש יהיה זירוז בשלחת האפר

כי לריבה היא לכך בהותה לה מירחת יתירה של מוקדה על הלילה להיות

שומרת החשפן תבבה משל המזבח וגשב ונשער לא יתן שיהא ותרדמה

נשנו ותעופה לעפעפיו פן ישכח או יתעצל במלאכת העלה על מוקדה

כל הלילה לבן אמר עד כלומר עד שיהו העלים על גחלי משון זירוז. מצל באחתה

תלונה מי נתן בן ונתת מעשית ה נצל ואל בה להוסיף לדבר אלה. ונהו שהבטן

רשי דשמת החבטן שאמרו שמשון בורחר צריך להיות לזרז מיקום שיש ב

צו תחרון כיס. כלומר הילכך אמרו על זאת התורה שבוא מצוה של

מלגלגין הוי זריזות צאחזרה מצוה או יתקן לעבודתו מיד היות לה

קמלון ונתס ובהול על הפתל וכלין תמיד ובפרט במקום שיש יקר ב

ואמרת

נעשים

ובדין הוא דקא כתוב כלאחר עשל לקמן מיה שעלה שהיא ראויה
ג"ל לאוקי רש"י כדרכו אלכתחלה כל שקיבל לאחר מעשרה
מעשרה אפי שעלת השוק אפי היתך מוקי רש"י אלכתחלה דאחר
פלוג מאן דאמר דאפי בדשי אין עולת השוק לא ניתן לאחר
ראויה נתרוייהו מחשבי בפרט דבעלת השוק פעולה ב
מיה בדשי ראויין חלק כל ראוי ל שקיבל אף שעלה מיה עלה ראויה חלק כל
כל העגל נמוכה שיקדש שומא אם בין יאוי בין שאין ראוי חלק בדשי
מיעט וראוי היא פלוגתא לתנאי ר' יוסי הגלילי אומר מתוך שאמרו
להלכה ולא מחוקלה או מחוזב וכו' ואיתא אמאי רש"י היא העולה
נשאת מאן לפלוג רש"י משום הכי נקט רש"י אחת תורת השלמה אחת
שלמים ודומין כדת ועבדו מרבי להו בין לר' יהושע מחשבה אחת
שעושה בשלמים והעבד אשר תעשה ביום הוקדה כל התורה כלה שאי
אפשר שלא יזבח שחיטה על זדונה כדת ושלא שלמים חשתחת אחת כל שחיטת
לשם שלמים ויהיו לו שלמים ויהיו לו שלמים ויהיו לו שלמים
מלמד שהכל כשרים לשם שלמים ומחשבת אחת יכול שתהא כל
שלמים לשם חטאת ת"ל לכם לכם ולא לגבוה ת"ל לכם לכם ולא
לבעלים ת"ל לכם לכם ולא לכהנים ת"ל לכם לכם ולא לשם
עבודה אחרת היה לכם ולא לשם עבודה אחרת היה לכם
שלמים ודומין כדת ועבדו מרבי להו בין לר' יהושע מחשבה אחת
שעושה בשלמים והעבד אשר תעשה ביום הוקדה כל התורה כלה שאי
אפשר שלא יזבח שחיטה על זדונה כדת ושלא שלמים חשתחת אחת כל שחיטת
לשם שלמים ויהיו לו שלמים ויהיו לו שלמים ויהיו לו שלמים
מלמד שהכל כשרים לשם שלמים ומחשבת אחת יכול שתהא כל
שלמים לשם חטאת ת"ל לכם לכם ולא לגבוה ת"ל לכם לכם ולא
לבעלים ת"ל לכם לכם ולא לכהנים ת"ל לכם לכם ולא לשם
עבודה אחרת היה לכם ולא לשם עבודה אחרת היה לכם

למזבח

ומיהו אם שאלה לא תרד כי ומיהו שמעתי דהאי לישנא לשאלה יש
אומרים אם פיעשאא הוי נאהב אמר רשי היא העולה מיעתה כי אלמלי לי עקיבי
ולכך להוו להו ידי עבדי לדי יופי הלילה. והכי אמרינן לעשל בני נחלב
אחרו לאוקי רשי כי בפלוגתי אליעזר להלכה לחומרא לעפום מיאיטא.
הא שמי היא העולה היא משחעת לה לשון שוטה שאלה היה פתלון בקדש
על נפשו קודם ולא זמן שאלה שלא היה בהן שעתה הבושה בקודש ב
שהיו היה מסתפק לומר תחרת השאלה על פונקדה כי. אמר הלל היא
השאלה מיעתה כלאמרה לי

פרש. נאשר יזה מידמה לי הבעל. ואם הוזה מידמה על חותם בעל אשר יזה
עליה תכבם בעיקום קלוט בתוך העזרה. ואשר יזה הראוי להזיה ב
משתקבל בכלי שרת קלוט העשוי של הבעל הראוי לקבל טומאה כבעל
יעלה בשר קודש הפשט שלא עשוין כיבוש אם הוזה בו. תבושל
בו מידבוי בו לוז אם היין רותחים לתעכו ומרבוי ו וכלי חרס מבפנים
כל נתר נמן ו ואם מרבה אחר מתחומת אשר יזה יהיה נזה פחות לעיכה
מלא. יהיה נעוי. שבר לחי הדלעת כי שכל ... ואשר תזה
הכהן רשי. ביאורו ויזרוק וכל חרס אחר אשר יזה. הלא מאחר
שהתחיל לפרוק ואשר יזה מידמה כי על מנת כן לא עשו ביאורו ל
בשלמות אחרות תעשו ושויר בפי אשר יזה בלי הברזל ... לך מחשבות
מלשון הפסוק שמעה כל אשר יעף בשרה יקדש ואחה אשר יזה
לא כלהו למו להדדי. בלשון אחר יפעל ולא היה לך לשון מיד כי היה ל
לומר: בלשון אחר מבל יהיה שקוק וכל חפץ אשר תבושל בו מים
יעשה הוא לשון לחוש. ובלבן אחר מבל יהיה שיעה הפסוק מלשון יפעל היה בן לפיים
ביאורו כי יהיה נעוי עי אחר. ולבן פי' אחר תבושל כי
יהיה כעוי עי אחר. ולבן פי' אחר תבושל כי יהיה כעוי עי אחר. ולבן פי' אחר תבושל כי

זהו מראהו ותארו לדעת משמעותו ממנו נשמע · ואם היה רוצה
לרמז לשון מחובל היה לו לכתוב אשר יזה בכהנה ולא בחירק · ולהוסיף
משמעותו מלשון הפסוק לחבר לו יותר לשלשה להודיע לכך ביארו רש"י
אחר שבוטל בו להורות כוונתו ובדוריה לזה פי' רש"י אף מורק ושוטף
דכלי מתכות אתה אבל כלי חרש אף יוצא מידי דופיו כשאר לכן יעזר
ולא פי' כן בתחלה בענין כלי חרש נראה' והמיתן עד דאמר ומורק ושוטף
דכלי נחשת דאז יקשה שנפרדו מה הפרש בין זה לזה דקאמר יעזר
ומשני דהעידה תורה על כלי חרש שאין יוצא מידי דופיו לעולם · הנאמר
ממשמעו שבוטל אחר כן נשמע אשר יזה · ואולם מאחר שהזכיר ב'
ענין רבוי · מלשון בו פירש להן כלהן רבוי · מלשון בן פירש בכלי חרש
בין בכלי מתכות ולא פסיק להו · ואף להקשות אותו פי' רש"י ענין כבוס בגדי
במקום קדוש ואחר כך ואשר יזה הראוי להזייה · יהיה לו לומר אשר יזה
הראוי להזייה מקני · שאחר כך אם הזה על הבגד תכבס בתוך העזרה דהא
הכי משמע בסדר הפסוק ולא להפוך המסודר · דהא ודאי הוכרח רש"י לומר
כן שהיה קל לו לשון ואשר יזה מדמה למשמעו שאין חיוב היה לו לומר
לשון שאינו לכן אמר רש"י שהוא כמו ואם · יזה מדמה ובוונתו לומר ואם
הזה מדמה על הבגד · אותו הבגד אשר יזה עליה תכבס בעזרה ב'
דקאמר א' הבגד ולא א' האדם המזה · ואחר כך לדקדק רש"י לשון יזה שהיה לו
לומר ואם יפול עליו מדמה · או ואם יותן מדמה אל הבגד כי אין לומר
הזייה זולת במכוון באצבעו לאותו כעין שאמר והזה באצבעו אבל על
השוגג לא יתכן לומר לשון הזה · ולכן אמר רש"י דרוצה לומר הראוי להזייה
כו' ולהם אפקי' רחמנא בלשון הזה אחר שהי' נאמר שהוא כמו ואם ·
ואחר כך הא השתא דאמרת ואשר יזה הראוי להזייה · א"כ אף על הבגד
הראוי לקבל טומאה דהא ודאי משמעה הוי כי מה לי בגד דנקט שהי'
מדבר אחר שלא לומר לך הבגד מה בגד ראוי אף כל ראוי ישא השער

קודם

יום ראשון ומקוסרי כתבי שהיה הסולם בקדש ונשתטח בשעת פרעה וחלק שלא
ידעתי מזה אבל אי לא כתב רש"י מי שמעו מיבעי ליה שמע מינה
להקריבה תחותיה שנה. מלה מי שמעת להו שבת יום ראשון ומקוסרי כתבי
להן אחר יכתבו בו. ולהכין להקריב ובהכי משמע הראוי להפרה והראוי
והנה אחר מי פסלה... לג' לשאחר היה לתמי מישנתי כתבי
תורה עירבה פסולה עד שיחשוב מיקיא השעה שלא היה הסולם בקדש.
ופי' זאת תלמוד השעה והשתא אחזאי שעליה מפרשינן להה אחזאי
אבל שבת יום ראשון מקוסרי כתבי ראשון מרבין להן והכי שמי אחזאי
ר"ש שלא היה שאחר הכותל בקדש כלל בעת מיתין ראשון וכדומה להם
אבל בקדש ואחר אחר מקום להכין אחר. כתבי בן הראוי לכתבה
אבל בקדש בין ראוי בין שאי ראוי מאחר שהיה להם שיעמדו
הכל לן שמי אחר לכתי בין ראוי שאי ראוי מאחר שהיה להם
טאי חולקי בשורות. ואלו אי אחרי להשרה אחת דבויל הוי ואכל
לכתי בו הראוי לכתבה חולק בו פרע שבת יום ומקוסרי כתבי ראשון
ראשון אחר. להכין אחר פרשה אחת מהם צלצר זה בלאחר אחר אחר
פרשה אחת מהם צלצר זה בלאחר אחר אחר

מזכיר תלמיד אחד אחר ונבך שחיק ראשה מיטה... ע"כ

אל אחר הפרשה הראשונה שכתב שהיה ראוי לכתוב בקדש אלא שלא
היה מוכן אבל אי לא כתב רש"י מי שמעו מיבעי ליה שמע מינה
להקריבה תחותיה שנה. מלה מי שמעת להו שבת יום ראשון ומקוסרי כתבי
להן אחר יכתבו בו. ולהכין להקריב ובהכי משמע הראוי להפרה והראוי

פרשה נשתטח ונשתלח לשלוח את בלשאת אחר כי ראש שמיר הכתב כאן שאי
לכתוב בו הראוי לכתבה חולק בו פרע שבת יום ומקוסרי כתבי ראשון
ראשון אחר. להכין אחר פרשה אחת מהם צלצר זה בלאחר אחר אחר

פרשה תלויה מחתת להם צלצר זה בלאחר מעשים לקלס הנאי להכין מאחר
לכתי מאחר שבת יום ראשון ומקוסרי כתבי ראשון מרבין להן והכי שמי אחזאי
ר"ש שלא היה שאחר הכותל בקדש כלל בעת מיתין ראשון וכדומה להם
אבל בקדש ואחר אחר מקום להכין אחר. כתבי בן הראוי לכתבה
אבל בקדש בין ראוי בין שאי ראוי מאחר שהיה להם שיעמדו
הכל לן שמי אחר לכתי בין ראוי שאי ראוי מאחר שהיה להם שיעמדו
הכל לן שמי אחר לכתי בין ראוי שאי ראוי מאחר שהיה להם שיעמדו

בהמה מי שהשה קיל אלא ואלו מוציא ר"מ ואפי' כל דהו לא תתסלן ואלו
חלב וכל דהו לא מלקינן ואפי' שומן עוף ובהמה דחזו להקריבה
להן כל השוה משמינו ועבד דקריבה לך הוא אמאי לא אפי' בכדי
בולאי מילתא דרבי אליעזר קיל משום עוף ובהמה אלא בהכרח לא הוי יצא
ובהמה לחזן מוקצה. לפי שאין עוף ובהמה פרט לשום כ. בהמה
שלוה בהמה ל. ואי משום שומן אמתן הא נמי אית ליה לרבי אליעזר דהוי לצד
עוף ובהמה לא מלקינן משום דלא כתיב בקרבנות אלא עוף ובהמה
ושומן מיהו בהמה בכלל עוף ובהמה הוא דכתיב בקרבנות
ולא שומן בלחוד ואי משום דלא כתיב בקרבנות אלא עוף ובהמה
ולא שומן בלחוד ואי משום דלא כתיב בקרבנות אלא עוף ובהמה
ולא שומן בלחוד ואי משום דלא כתיב בקרבנות אלא עוף ובהמה
ולא שומן בלחוד ואי משום דלא כתיב בקרבנות אלא עוף ובהמה

פרש. דוסא הקיבה ואמעי וכיון דאיכא זמן בהמה ונשר ומה תועלת שיהיו ב"ש
כאן יבוין הדבה לדבות אמאי משום ואפ"ל נשר ואפ"ל שהיו ב"ש
בקצה ונוסן ליה ואפ"ל אמאי מקרי הסמוך לשרש ונוסן ליה
כן נמצא ואפ"ל משום דהוי מוקי ליה כי עבדו ב"ש ... ויש משום לאי הוה כי עבדו
בשרה ואחר כך אי אפשר לשנות ולכך יש עשין תולה מיקרי שאפשר
ואפ"ל לא שנו בית שמאי אלא בהכרח ולכך יש עשין תולה מיקרי שאפשר
בשרה ואחר כך אי אפשר לשנות

פרש. עוף ובהמה פרט לשום כל דהו לא מלקינן עוף ובהמה
ולא שומן בלחוד ואי משום דלא כתיב בקרבנות אלא עוף ובהמה
ולא שומן בלחוד ואי משום דלא כתיב בקרבנות אלא עוף ובהמה
ולא שומן בלחוד ואי משום דלא כתיב בקרבנות אלא עוף ובהמה

חלקס הכתוב ... ע

הוו להו תרי מיעוטי דבל שיכ"ל ומי מיעוט אחר מיעוט לא מהכשיר
רחמנא תרי מיעוטי בחד מיעוט ואחד עם ואחד שבעלמא מיש שלא תעלה
לגבי מזבח ולבך כתיב בקרבנות ולא הוה מצי למכתב אלא
היה כסותן בקרבנות אלא מיעוט דבל שיכ"ל ומי מיעוט אחר מיעוט לא

מי שחלה שיש בכן עומק קלה היא עומקת את פניו. ואומרת חמורה היא
ולא ליפה וחביבה הכל בכלל על השוק ובהמה מה שוק ובהמה ?
שאומר את מה שהבי שהיה בין דם לחלב ודם שרצים ודם בעלי
שפרעה לשוק ובהמה ... לא תאכלו. הרי זה בכלל לא תאכלו
מה ת"ל לבהמה חיה ועוף מה שאין כן בשר שחיטתו לבהמה חיה ועוף
ומה שאין כן בשר שחיטתו לבהמה חיה ועוף שהכתוב מדבר
שיהיו לאוכלי אדם שאין בשר שחיטתו לבהמה חיה ועוף
משמעותו ושיהיו ולא הוכרעו לא לזו ולא לזו בשרים
של קדשים שאין בשר ובהן לא לזו לפרעה לשוק ובהמה.
מי שהיה ודם שרצים שאין בהם עומקות לשוק ודם בעלי לא שלא
מריקו עקר ליפה וחביבה לחוד משום לכלבים שלחו לה
דם הלחם שעשה ואין משמעותו שהיה הכרחי בשלחו לכלבים
דבר... ועקר שם פרט ואחר כך הוה ליה למיפרט פרט לדם הלחם ודם
לשוק ובהמה פרט לדם לפיים וחביבים והשתא מאחר שציוה רבי משה
תורה ותבין כי על ידך זה תהיה מיושבת קושיא לדוגמא על פי פשוטו
בתר כללא לכל דם לא תאכלו. משמעותו לא הוי דבר הנאכל משניהן...
ובהמה ונעשה הכי מיניה ומשמעותו פרעה לשוק ונבהמה
מלך לא ראי לא ראי ונעשה הכי מיניה ומשמעותו פרעה לשוק ונבהמה
מלך להא נוקי כלל ופרט וכלל כי קרבן חובת הגוף אי נוקי זונתא
דבר הנאכל משניהן לא נוקי קרבן בראוי לקרב להא דם אי תלוי ?
מיושב שפיר שהרי חובת קרקע הוא לא כתיב אי כתיב אי יכול לחלוק
בכלל ופרט ופרט לדם לפיים וחביבים. ואחר כך כלל לדם לא תאכלו
זה כלל גדול בתורה שאין אתה מוצא איסור בכל התורה כולה
שהוא מותר בהנאה חוץ מזה. ואלו אחרי שהוא מותר בהנאה

דם הלחם שעשה משה

ש"ס. כלומר שם בשר מין חיה שהקשו לעיל שלא מצינו שם בשר לשום חיה
לא שיהא מותר אלא מין חיה שהיא נאכלת ושם בשר לשון עבות הוא
שהוא שם המורה על מין שלם ואינו מתקבל עקיצה ומורה שהוא
מתעוב בעיני הבריות ואכילתו אסורה מכל וכל ואין לומר שהוא
קרוי בשר. שהרי אין חיה מחלקי הבהמה אלא שהוא מין בפני עצמו
ומותר והשתא שם בשר ליכא למימר דהכי קאמר שם בשר

Thome de die à die nocte Licentia

פרשת ויהי ביום השמיני קיא

פרש"י ויהי ביום השמיני למילואים וכו' ביום ושעל עשר שהוקמו בו ביום ניחא שהרי
עשרים
בח לשבר ראשי הפסוקים שאמרו השמיני ולא נאמר שמיני בכל הפ' ולפי
שבעת ימי המלואים ולא יותר ואם אי אתה אומר ביום עשרון פרשי אשר לא
בכלל כלל ושקר הלא תראה שאמרו הפסוק משתה שבעת ימים ואחר
אמרו ויהי ביום השביעי כשגמר לב המלך עליין וזהו יום השביעי שלא
בכלל חשבון שבעת ימים שהאחרון כבר זו היא הידועה אבל מאן השמיני
לאו וה דבר הוא קאי לבן אחי רש"י בהכרח קאי למילואים כי לא היה לו
לכתוב ויהי אחר מלאת שבעת ימים קרוי משתה כי אז ויהי מאחר שהיום
השביעי כו לבן אחי כוונתו לפרש למילואים ולא כוונתו לספרי
ימים שהוסיר כבר ואולם תימה רש"י מספיק לם לקושיית אחרית והוא
כי עליין יש לעמוס כי נראה פתח רואש הפ בויהי ביום השמיני שהוא
מאחרי מלאכת ויכוון לראשי הקודש בהכרח ואם היה לו לעמוס כלאחר
הפלגי מהתחלת של העבודה ראשונה בשלמות בהמשך אחר והתחיל ראש
הפ ויהי ה' אל משה כלין ושבר של תשמיט כי הלא ביום השמיני שגמר
לא פרשה זה ראש פרשה אחרת הוא תן בפיו שגמרו כל הענין ויכוון
לשלמות אין לפתוח ולעשות ראש פ' אחרת סיפור אלא שבועה ואל

הפתוח

הפטורה היה מפסיק להיות כהוגן מדרך שאם מן הצמן קדבנו המחוור פיקוח
נפש ולא לקרן רש"י בשעתו האריך כי הרבים נקרעו אז בבוא
ביום השלישי כל הקהות ונעל עשר עשרות כלומר כי כלן ימים היה אבל זה
היום לפתוח בו כאלו הוא כאלו נתחיל שם שאר הימים שבעל
ונפרע כיוצא עמה ופתח בו כאלו הוא כאלו נתחיל לספור לפנינו
נעל עשר עשרות השנויות בספור עולם . כי מי הכריח רש"י נמ"ץ
על פשוט יותר עוד העמוק עכין עשרות הללו שאינן נמשכות ולכן בהם
יתרו על שנון זה שנאמר בפסוק ויהי ביום השמיני שלח ולאי למה נתכוון
לתן טעם ויפול על מה התחיל ראש הפ' באחרי אשר משמעותו
יצוק הוא בכיוצא שנאמר במשנה היתה ולכן הולרך להביא משלשה
עלמם שנויה על משפטיה והוא הביאה בקצרה רק לכוונת תשרון מספקן
להוליע מיתו טעם של מה פתח ראש הפ' להבקות עשה הפסקה
במלואם ויהי ביום השמיני ולא היה מספיק לומר וביום השמיני כי
ויהי מורה נו. ולמה כלומר זכה לה בגלות הזה שלא בא מהרן מיד כדי
שבחרו בה בזמן ראשון ויקדש בא לבן כיתה הפלר הפ' ורמון שם ויהי
ביום השמיני שר.

ביום השמיני ויקרא משה לאהרן ולבניו ולזקני ישראל ויאמר אל אהרן קח לך עגל בן בקר לחטאת ואיל לעלה תמימים והקרב לפני ה' ואל בני ישראל תדבר לאמר קחו שעיר עזים לחטאת ועגל וכבש בני שנה תמימים לעלה ושור ואיל לזבח שלמים לזבח לפני ה' ומנחה בלולה בשמן כי היום ה' נראה אליכם ויקחו את אשר צוה משה אל פני האהל ותקרב כל העדה ויעמדו לפני ה' ויאמר משה זה הדבר אשר צוה ה' תעשו ויראה אליכם כבוד ה' ויאמר משה אל אהרן קרב אל המזבח ועשה את חטאתך ואת עולתך וכפר בעדך ובעד העם ועשה את קרבן העם וכפר בעדם כאשר צוה ה' ויקרב העגל את החטאת אשר לו ויסמך אהרן ובניו את ידיהם על ראש העגל ושחט אתו ויקח משה מן הדם ויתן על קרנת המזבח סביב ואת הדם יצק אל יסוד המזבח ואת החלב והכליות והיתרת מן הכבד מן העגל ומן השעיר הקטיר המזבחה כאשר צוה ה' את משה ואת הבשר ואת העור שרף באש מחוץ למחנה ויזבח את זבח העם ויקרבו בני אהרן אליו את הדם ויזרקהו על המזבח סביב ואת העגל ואת השעיר ואת הכבש ואת הזבח אשר לעם ויקחו את החלב האליה ואת החלב המכסה ואת הכליות ואת יתרת הכבד ויקטירו את החלבים על הכתפות ויקטר החלבים המזבחה ואת הכתפות הניף אהרן תנופה לפני ה' כאשר צוה משה ויקח אהרן את ידיו אל העם ויברכם וירד מעשות החטאת והעלה והשלמים ויבא משה ואהרן אל אהל מועד ויצאו ויברכו את העם ויראה כבוד ה' אל כל העם ותצא אש מלפני ה' ותאכל על המזבח את העלה ואת החלבים וירא כל העם וירנו ויפלו על פניהם

ויהי ביום השמיני. ביום השמיני לשבעת ימי המלואים שהיו מתחלין מיום שהוקם המשכן ועשו שבעה ימים ביום השמיני נגלה עליהם השכינה ומתחלת הקרבנות היו ביום השמיני ולא קודם לכן ומה שהקריבו בשבעת הימים היו מתנדבין ומביאין מבעוד יום ומניחין שם ומקריבין ביום השמיני ומה שהקריבו בשבעת הימים היו מתנדבין ומביאין מבעוד יום ומניחין שם ומקריבין ביום השמיני ומה שהקריבו בשבעת הימים היו מתנדבין ומביאין מבעוד יום ומניחין שם ומקריבין ביום השמיני

להטריח עשרה זה בשבילו וגילוס מהרן ... ט

ופרש"י גילוס מהרן אחד מז' הגוים אשר לבני ה' כי בזה הילוך את
ה' שפי גילוס מהרן קודם בקרובי אחקלט ושל פני כל העם אבצל היה
אהבה. ומ"מ פי אחר בקרובי אחקלט ושל פני כל העם אבצל היה
נראה שתקנת היתה משום שקבל עליו תשובתי אחבלם מן העם אשר
בשחמים כתוך נשמעים כל אלם ולבן. אמר גילוס מהרן ועל בשבל לגיות
ה' מתהנה כי לבני משה עשים בחלקם אחיו בשמעון לבני המלקל
וכותב בזה זכרונות שבח בשעה שקראם ה' קדושים ובחירים ומתבבל
בהם יותר ליכל שישראל נבחרו לקיים סרחונם שלא קבלו התורה
אשר בזה את הזכיר ולא הזכירו אותם לגנאי עליכך. רק שאמר שבח לבני
תגתומי הלתי שפי של הלב ולזה לא היה מלוכש לו שכר מה.
ולכך כתוב כאן רשי ורואה כי אחר שנתיחל לו הלידור בה שמני ...
עשו הלידור שנשתמרו לבלון ה שתי. אין בקר ובני בצחרי. ושפטו
כלהשם אחבצל כשהקבה עושה לו בלילים כך. ואלת לשה יפת
מראה. שפי גילוס מהרן קודם בקרובי אחקלט כך. ויל למשוס הכי
ה' גילוס מהרן אחד שפי הוא אחד מז' הגוים לבני ה' להשמיענו שכחו של
אהרן. כל שתקנתו היתה של שלשת טיהיה דבר ה' קבל עליו מיוב
אהבה. ומ"מ גילוס אחר בקרובי אחקלט ושל פני כל העם אבצל היה
נראה שתקנת היתה משום שקבל עליו תשובתי אחבלם מן העם אשר
בשחמים כתוך נשמעים כל אלם ולבן. אמר גילוס מהרן ועל בשבל לגיות
ה' מתהנה כי לבני משה עשים בחלקם אחיו בשמעון לבני המלקל
וכותב בזה זכרונות שבח בשעה שקראם ה' קדושים ובחירים ומתבבל
בהם יותר ליכל שישראל נבחרו לקיים סרחונם שלא קבלו התורה
אשר בזה את הזכיר ולא הזכירו אותם לגנאי עליכך. רק שאמר שבח לבני
תגתומי הלתי שפי של הלב ולזה לא היה מלוכש לו שכר מה.
ולכך כתוב כאן רשי ורואה כי אחר שנתיחל לו הלידור בה שמני ...
עשו הלידור שנשתמרו לבלון ה שתי. אין בקר ובני בצחרי. ושפטו
כלהשם אחבצל כשהקבה עושה לו בלילים כך. ואלת לשה יפת
מראה. שפי גילוס מהרן קודם בקרובי אחקלט כך. ויל למשוס הכי
ה' גילוס מהרן אחד שפי הוא אחד מז' הגוים לבני ה' להשמיענו שכחו של
אהרן. כל שתקנתו היתה של שלשת טיהיה דבר ה' קבל עליו מיוב

על כי הוצרך משה לברוח ולזה לו לא קבב ... ט

שיתקבב הוא אל המלכות. ונשמעני אחה כי בחוק היה ומה לו להשמיענו
אם היה קרוב או רחוק אלא ולאי אחשיבוהו בחוק לא חשיב קרא
שיהיה ענין ובזה פי' אין עלבן יכיל לעשות אל משרבת השנאה

להטריח עשרה זה בשבילו וילוש מהרן ... עכ"ל

ולפירוש וילוש מהרן אחר שכבר הוא משרת אהרן כי צריך לומר את
בלבורה אלא שכבר בשבילו שיטרח בעבורו ולמי הוא מצא לו מילה כלל מדעתו להקל
עבדו ולמי הוא מצא לו מילה כלל מדעתו להקל ולכך כתב רש"י ומאחר שנתיחל לו הלישנא בשבילו שיטרח
תגמולי הלשון של הלצ ולזה לא היה מלשון לו שכר מה.
אשר זה את הזכר ולא הנקבה אלא מתרגם סרחונם שיהיה מדת הנקבה
בהם יותר ליכל שיראה בחינת אלו סרחונם שיהיה הנקבה
וכוחות בהזכרות שבת בשני הוויות שקראם ה' קרטנ ובחירין ומתכבל
ה' מתנה כי דברי משה נראים בחלקם אחיו שאומרין דברי המלך
בחלקם נחמים נחמים כל אלם ולכן ולא וילוש מהרן ולא בשבילו לויות
נראה שתקנת היתה משום שקבל עליו תחנוני אחלים מן העם אשר
אתה בה. ומ"מ לפי אחר בקרובי אחלים ושל פני כל העם אבצע היה
מהרן. כלל שתקנת היתה של שלשתם שהיה דבר ה' קבל לעיניהם מיוב
ני. שפי וילוש מהרן קודם בקרובי אחלים כלל למשום הכי
כלהשם אבצע כשהקבה עושה לו בלילים כלי ואלת לשה הפך
עמו הדיבר שנאמרו לעיני כל שתי. אין בקר ובני בצחרי. ושלחם
פרש. וילוש מהרן וקבל שכר על שתקנתו. ואיה שכר קבל שנתיחל ל

על כי הוצרך משה לעזרו ולוקח לו לא קבל ... עכ"ל

שיהיה ענגך ובעוש פי לון עליו עלכן יהיה לעשות על משרכת השבלה
אם היה קבוב או רחוק אלא ולאי תשיבוהו כאהרן לא תשיב קלון
שיתקבב הוא אל המלכה. ונעשתי אחה כי בחנק היה ואיה לו להשמיעו

כרמי יונתן משה ומהרן היה עבשון נתיבון על משנה הקטורת כו לא כון

שמואל בן ... ז"ל מהרן ומשה קטורת ועשו כל המשקל נתן ידיה שטה

ז"ל הוצרך לומר לפי שי"ל מאחר שהיו ב' מהרן ומשה יהיו שוים

בנתינת שבולה וידיו מעל המזבח לעולם של משנה הקטורת ומשה

על שעלה שעה שהיו שוים לא נתיר כשלו שהיו שבולות וכי אמרינן

היה אחד בו ס"ה ולא היה יולא שלו שיהיו נטול עבולה כי

עיקר הוא לה תלמוד על משנה הקטורת לכן יאמר כי היה בוש ס"ה יולא וחול

לעשות בשלותיו לכן אמרינן בן ... ז"ל

כלומר בשבלותיו והעושה אחת בשלותיו אם יקרה בשיעור אחד משאר השנים

נוהג שאחד מהשנים ושיעור השלושים ברביעית מין היה והחתונים אחר

מין המתר להם מסתק בלבד ולא שלו הביא פלוגתא ביניהם בשל

מין לא היו לא שמוח ושלא הפורש מאחר מיתת ולהוותא בי שלושים

שאין ... יכול יהיה בשלו הפורש עמהם בשלושים מין מיתה

מין היו לא שמוח ושלא הפורש מאחר מיתת ולהוותא בי שלושים

שמואל בן ... ז"ל

עבד אחד לשנים אין יכול לעשות שהרי אחד מהן יאמר לו של רבי תחילה עשה ואחר כך של רבך ואם יאמר לו של רבי תחילה הרי זה אומר לו בטל מלאכתי ועשה מלאכת רבך ואחר כך חזור ועשה מלאכתי ואם יאמר לו של רבך תחילה הרי זה אומר לו בטל מלאכת רבך ועשה מלאכתי ואחר כך חזור ועשה מלאכת רבך ואם יאמר לו של שניהם כאחד הרי זה אומר לו בטל מלאכת שניהם ועשה מלאכתי ואחר כך חזור ועשה מלאכת שניהם ואם יאמר לו של שניהם כאחד ואין לי אלא אחד הרי זה אומר לו בטל מלאכת רבך ועשה מלאכתי ואחר כך חזור ועשה מלאכת רבך ואם יאמר לו של רבי תחילה ואין לי אלא אחד הרי זה אומר לו בטל מלאכתי ועשה מלאכת רבך ואחר כך חזור ועשה מלאכתי ואם יאמר לו של שניהם כאחד ואין לי אלא אחד הרי זה אומר לו בטל מלאכת שניהם ועשה מלאכתי ואחר כך חזור ועשה מלאכת שניהם ואם יאמר לו של שניהם כאחד ואין לי אלא אחד הרי זה אומר לו בטל מלאכת שניהם ועשה מלאכתי ואחר כך חזור ועשה מלאכת שניהם

זמן פרנסת אשה לבעלה ומקום הנישואין

אלמנה ופדיון שבויים ותיקון העיר ובתי כנסיות ובתי מדרשות ומחיצה לעיר ודלת ובריח לשער ומשמרת לעיר ומשמרת לבית הכנסת ומשמרת לבית המדרש ומשמרת לבית הקברות ומשמרת לחצר בית הכנסת ולחצר בית המדרש ולחצר בית הקברות ומשמרת לחנות ולמרחץ ולבית הבד ולבית הדבקות ולבית הטבילה ולבית הכסא ולבית המרחץ ולבית הבד ולבית הדבקות ולבית הטבילה ולבית הכסא

הלכות שכירות

עבד שברח אין לו אלא כח יום אחד בלבד ואם ברח כמה ימים הרי זה כאילו ברח כח יום אחד ואם ברח כח יום אחד הרי זה כאילו ברח כמה ימים ואם ברח כמה ימים והוא למחר חולה הרי זה כאילו ברח כח יום אחד ואם ברח כח יום אחד והוא למחר חולה הרי זה כאילו ברח כמה ימים

כתוב למעלה מאיתיך תביאנו שמא עבד שמת מת תחת ב

160

ואם יכול מרבה את כוונתו ומקיים הקל והמחמיר הקל בזול ומפטיר שיש להם

ישיב שמשון. הנה כתבתי של הפסוק ליש לי הלך לפסוק להלצה
ומיתת שר השרב. עבל ועלה חוכל בזה שהר אבל נשמת הוא לתחומה שר
ובא השמש ושבר. מה בראת אלף באחת מים כלאחר
להם פרט למחני כלם בחים יוצא הנה באחד ומקיים
ומן זעב שלפרה משון לכל אם לא בשרץ בחית משון
להביא קלקל וחבלן הפוסים אף כי אלא העשוי אין השאם השעוי אין החוץ
אחשם. או עוד להוציא שאין שבולים שלא נעשה בהם מלאכה. או שלא
של הלל בחלן שהוא שרוחת שנים. כל כלי אשר יעשה מלאכה. מרבה ישרות
חלף אלם ולא חרם אלם לשבות לבל בל הלל בחלן
מיוחד שהוא אלא ויקס אחד שלא משלמין אלא ויקס. בל
שוש והם ויאזלקי פ סאה בלא שהם כוני בית ב
מלם יכול מרבה את כוונתו ומקיים הקל והמחמיר הקל בזול ומפטיר שיש להם

פירש׳ כל אשר בתוכו יטמא ואותו תשברו לומ׳ שאי׳ לו טהרה במקוה. ואות׳
מקוה מאן דכר שמיה ולמה הוצי׳ רש״י הפסוק ממשמעותו לומ׳ שאין
לו תקנה אלא בשבירה .. וי״ל דרש״י מלשון שמיה הוה ידע לכך תשוב
שנאמר כיון מטהרו׳ אותו חולקן לעשות כלי למעט מארבעה טפחים
צריך את העפלה ועד שיהא בארץ ר׳ מאיר אומ׳ אין צריך לגרור את ל
העפלה עד שיהא בארץ של מעט מכשיעור ארבעה טפחים לפי
כי מעט בו כדי מקוה טהור. ולכן אמ׳ רש״י שאי׳ לו תקנה במקוה אבל יש
לו תקנה בענין אחר כלומ׳ להגריש בקנוי׳ או .. ואומר מצאתי ל
בהעתקות ישנות שאמרו אי׳ לו תקנה אלא בשבירה ר״ל אותו תשברו
אותו אתה שובר ואי אתה שובר אוכלין לטהרתן ואם יש לומר
לאמעשו הוי שבירתו לטהרתו או תהיה קושיא לדורשי. ולכן אמ׳ ר״ל
אותו אתה שובר כלומ׳ תקנתו להשמעו מה שאין כן באוכלים לטהרן ל
משמעות אותו הן מי שנשא אבל שאין מקוה לא הוזכר כאן למשנה
והאי דקאמ׳ מקוה ר״ל תנור כלי המושלש הוי מדקאמ׳ קרא תנור וכירים ישי
תנור דומיא דכירים מה כירים כלי המושלש אף תנור כלי המושלש.
ולכך תהיה אפשר לטהרתו במקוה אי׳ לא כתי׳ יותץ כלן כל חרש דאמ׳
ואותו תשברו הכל אחד .. ש׳

פירש׳ מים של זרע בין שאר משקים. ואות יתאנה לרבוי שאר משק׳
ואמ׳ מים למה לי דנקט יותר הוה ליה למימר כל משקה אשר ישתה וכו׳
לא מידי. ואומר לשון הברייתא בקשר נקטי׳ ואית בכתב וי״ל אין לשאול
מים מנין הטל והדבש והשמן והיין והדם והחלב ת״ל אשר יבא עליו ל
מים או כל משקה אשר ישתה בכל כלי יטמא כן ונראה וכל משקה כמו ל
אוכל ומשקה אי׳ וכל משקה יכול מי תותים מי רמונים ושאר כל מיני פירות
יהיו מכשירין ת״ל מים מה מים שאין להם שם לוי יצאו אלו שיש להם

שם לווי

ס"ל וגו' · יכול אף בבורות שיחין ומערות יהיו מכשירין ת"ל בכל כלי · מה כלי
מיוחד שהוא תלוש · מן הקרקע · יצאו אלו שהן מחוברין · והאי דאמרי בפסחי'
דמים מחוברים מכשירים · זהו לאחר שהעלה אותן מן המים בהם לרצונו
פירות שנפלו לתוך בורות המים ופשט ואחזן שהן טמאות ושלא ידיו ז
טהורות והפירות הרי הן בכי יותן · כל לאחר שהעלה אותן מן המים
רק שהיא תחילתו או סופו ברצון דהכי מסקי' בפסחי' כתיב כי יתן וקרינן
כי יותן לומר לך מה יתן ברצון אף יותן ברצון · מאחר דבעי' רצון לנחת
לה והוא שחשב עליהן להוריד מים על דבר אחד שיהא תלוש מכשיר ז
דתניא יכול אפי' חשב עליהם שירדו לבורות ולמערות יהיו מכשירין ת"ל
אשר ישתה אבל משקים שראוים ומשוחים לרצון ושלא לרצון לפי שנאמ'
ומכשירי' מאחר אשר ישתה פרט למשקה סרוח · וכי יפול מנבלתם פרט ז
לנבלה יבשה דטהורה · זרע זרוע · זרעים עצמן שנה אשר יזרע טהור
הוא · יכול אפי' לא השרישו ת"ל הוא מיעוט ואם יתן מים על זרע מים הוכשרו
דכתי' טמא הוא לכם לכל צרכיכם · וזרעים מיטאן יודעת שבאו לכלל
כגון שעקר פירות גם לטומאה טמא כל האוכלים וכן שאמרו פירות וכן
הקליפות שאמרו על כל זרע זרוע אשר יזרע כל · הנה כתבתי את שקר
דרשת הפסוק לדעת ממקומו הנה למעלה · ירדן את הקורא בו
בל עורך מוצא ומתן ותירוץ דיעות מהרבה מקומות בחלקו בגמ' ··

כל השרץ השורץ על הארץ להוציא היתושים שבאוכלים והנני' שבערשים
שהר לא שרצו הארץ אלא בתוך האוכל · אבל משיצאו לאויר ושרצו הרי
אסורין ואע"פ שלא הביא הבריי' שאמ' כל השרץ כו' לרבות תולעים שבעיקרי
זיתי' ושבעיקרי גפני' דאסורי' סוף שהביא לשון הברייתא המותרת ומיעוט
ועל הארץ · ...ל משום דאיכא פלוגתא אי מיעוטא בפירי מחובר או מלבר
בהמשע האילן שעצרו דשקול ועוד אל מודה לוה מסייע לה למאן דאמר

Samuel de Pas[illegible]

פרשת אשה כי תזריע וילדה

פרש"י א"ר שמלאי כשם שיצירתו של אדם אחר כל בהמה וחיה במעשה בראשית
כך תורתו נתפרשה אחר תורת בהמה חיה ועוף כו'. ואת"ה אם היה לו להתחיל
בפ' תורת המצורע שהוא תורת האדם תחלה על דעת סדר בראשית מה
טעם פתח באשה כי תזריע. וי"ל דאתחולי בפורענות לא מתחילי' כ
בענין איש מצורע הבא בראש דיני אדם אבל ביולדת זכר אי"כ מעין [illegible]
וסימן ברכה שלא כמו זכר [illegible] אם אשה כי תזריע הויא תורת [illegible] ואתחולי
בסימן טוב והו וילדה זכר. אבל את"ה כי התחיל בפ' שניה תורת המצורע
התחיל גם בענין טהרתו וקאי אלעיל פ' [illegible] ואח"כ בטומאה אבל
לא התחיל פ' בענין טומאתו לפורענות קו'. ואילו אתא הכא ויקרא פ' תשא
כי תזריע לא יתכן לומר ולהתחיל בטהרתו כי עדיין לא השמיענו תורת טומאתו
ולא יתכן נמי להתחיל בטומאה משום פורענות לא מתחילי' הלכך לא אפשר
ואולם אחר שאמר דין טומאת המצורע וגו' שהתחיל פ' שניה ואחר תורת ב
המצורע הא הידועה כל זה דקאי אלעיל ליכא נתפרש כבר בפרשת
אשה כי תזריע. ע

פרש"י כימי נדת דותה תטמא כסדר כל טומאה האמורה בנדה מטמאה טומאת
לידה אפי' נפתח הקבר בלא דם. ואת"ה [illegible] פי' רש"י דלא כרבנן ואליב'
דר' יהודה דתנן המפלת חתיכה אם יש עמה דם טמאה ואם לאו טהורה
ר' יהודה אומר בין כך ובין כך טמאה ואוקמי' [illegible] בשאר פתיחות
הקבר בלא דם דרבנן סברי אפשר [illegible] אם אין דם [illegible] טמאה

ור' יהודה סבר אי אפשר ולפיכך טמאה משום לידה ·· וז"ל ר'
דהתם מיירי בלידה יבשתא בחתיכה ובהכי קאמר בגמ' מיהו דתנן אי אפשר
לפתיחת הקבר בלא דם קאמר כלומר דאי אפשר וטהורה אבל ביולדת לא
כיון שילדתו מחוי אפשר היה דם בתערובתו ואף כי אין נראה דם טמאה
דתנן המפלת כעין קליפה כעין שעורה כעין עפר כעין יבחושים אדומים
תטיל למים אם נימוחו טמאה ואם לאו טהורה ובהכי אמ' ר' יהודה מוקי
משום דאי פתיחת הקבר לאבד' קאמר ואמ' שנמצאת נדה ליתא אלא
אם כן יש עמהן דם · אבל לדברים ~~קשים ואמ'~~ גדולים כהא פליג ר' יהודה
ואמ' היתה לידה יבשתא ודקה שהיה ונמצאה טהור טמאה דולאי ר'
דאתה ומחמת מי שמעון שאבל · וק"ל כר' יהודה בהא ואמ' רבנן (בן) רבני
דפליגי עליה ועל ר' יהושע אמ' הם הלכתא כוותי' דרבא אמורא בתרא
קאי כוותיה דקאמר אדבריה רבא לשמעתין ולית קושיא שנים ולשלש ש. ר'
הפילה צריכה שתשב ז' נקיים דסבר אי קושי לנפל ואי אפשר לפתיחת
הקבר בלא דם ·· אבל רש"י נקט ביולדת מחוי משום לשון הפסוק דתזריע
(שופעת)
דיין שילדתו כמון זרע שהכי טמאה לידה ואמ' נפתחה הקבר בלא דם
כלומר חזקתו שראתה בתערובת ואי כדי בתוך המחוי למשמעו · ולא
הוצרך רש"י לפרש ביבש ביולדתו גדול ואליבא דר' יהודה דאין נפל על
לשון הפסוק דאשה כי תזריע · ע"

ובמס' האשה יוצא בשר עבלתו · ואמ' ריך ענין כאן לענין שופעת לידה לאשתו
בריך מילה · ובי עד השתא לא אמרה · הלא היא שורש האמונה ועוד ק' מאי
שתיק רש"י מינה ולא אמר ולא מידי בפ' זה ·· וז"ל דאיכא נקודות הכא
משום דאי ילדה בריה משונה כגון שיש לה שני גבים ושני שדראות אמ'
רב כושה אינו ולד ובבהמה אסור באכילה · ולכך אמר יצא האי אמון
(ובריית אדם)
מעוטמאה שופעת לידה נהיה במפלת בריית ראש שאין חתך יצא.

תבא

ור' יהודה סבר אי אפשר ולפיכך טמאה משום נדה ·· ונ"ל ד'
דהכא מיירי בולד יבשה בחתיכה ובהכי קאמרי רבנן מהו דתימא אי אפשר
לפתיחת הקבר בלא דם קמ"ל כלומר דאיפשר וטהורה אבל ביולדת לא
כיון שילדה מחוי אפשר היה דם בהתערובת ואף כי אין נראה דם עמה
דתנן המפלת כמין קליפה כמין שערה כמין עפר כמין יבחושים אדומים
תטיל למים אם נימוחו טמאה ואם לאו טהורה ובהא אמר ר' יהודה מוק
משום דהוי פתיחת הקבר לדברי קמ"ל ואמ' שמאה נדה ליתא אלא
אם כן יש שיהן דם · אבל לדברים ~~קשים ואמ'~~ גדולים כהא פליג ר' יהודה
ואמ' היתה לידה יבשתא ובדיקה שהיא ומצאה טהור טמאה דולה ר'
דאתה ומחמרת מי שעון שאבל · וק"ל כר' יהודה בהא ואמ' רבנן (בן) דפסי
דפליגי עליה ונשל ר' יהושע אמ' הם הלכתא כוותי' דרבא חזרא בתרא
קאי כוותיה דקאמר אדבריה רבא לשמואל ודלא קשיא עניין ולשל ט. ר'
התפלה צריכה שתשב ז' נקיים דסבר אי קנה לנפלט ואי אפשר לפתיחת
הקבר בלא דם ·· אבל רש"י נקט בילדתו מחוי משום לשון הפסוק להודיע
(יוצאת)
דיוק שילדתו כמין זרע שהכי טמאה לידה ואמ' נפתחה הקבר בלא דם
כלומר חזקתו שראתה בהתערובת ואי ניכר בתוך המחוי למיטמו · ולא
הוצרך רש"י לפרש ביבש בילדתו גדול ואליבא דר' יהודה דאין עסקו של
לשון הפסוק דאשה כי תזריע · ע

ובוס השמנה יעול צור שבלחה · ואות מיק עניין כאן לענין טומאת לידה לאשמועי'
בריה מילה · וכי עד השתא לא מירה · הלא היא טרש האמונה ושד ק' מומי
שתיק רש"י מיל ולא אגד ולא מילי בפי' זה ·· ונ"ל דאיכא נפקות הכא
משום דאי ילדה בריה משונה כגון שיש לה שני גבים ושני שדראות אמ'
רב כושה אינו ולד שבהמה אסור באכילה · ולכך אמר יעול הכא אמו
(וברייתא)
מטמאה טומאת לידה כהיא במפלת ברייתא דאש שאין חתוך יעול

תהא

ואם תאמר מאי אולמי' מהא דתנן בפ' הכונס (כתובות דף נ"ב ע"ב) הרי שהיה מהלך בדרך ובאו לו שני כתבים אחד שכתב לו אשתך מתה ואחד שכתב לו אשתך ילדה ואין יודע איזה מהן קדם הרי זה לא יגע בתרומה עד שיודע שילדה ואם ילדה זכר הרי זה לא יגע בתרומה עד שיעברו עליו שבעים יום שהרי ספק נפלים הוא ואם ילדה נקבה הרי זה לא יגע בתרומה עד שיעברו עליו שמונים יום שהרי ספק יולדת הוא ואם תאמר מאי אולמי' מהא דתנן בפ' הכונס (כתובות דף נ"ב ע"ב) הרי שהיה מהלך בדרך ובאו לו שני כתבים אחד שכתב לו אשתך מתה ואחד שכתב לו אשתך ילדה ואין יודע איזה מהן קדם הרי זה לא יגע בתרומה עד שיודע שילדה ואם ילדה זכר הרי זה לא יגע בתרומה עד שיעברו עליו שבעים יום שהרי ספק נפלים הוא ואם ילדה נקבה הרי זה לא יגע בתרומה עד שיעברו עליו שמונים יום שהרי ספק יולדת הוא ואם תאמר מאי אולמי' מהא דתנן בפ' הכונס (כתובות דף נ"ב ע"ב) הרי שהיה מהלך בדרך ובאו לו שני כתבים אחד שכתב לו אשתך מתה ואחד שכתב לו אשתך ילדה ואין יודע איזה מהן קדם הרי זה לא יגע בתרומה עד שיודע שילדה ואם ילדה זכר הרי זה לא יגע בתרומה עד שיעברו עליו שבעים יום שהרי ספק נפלים הוא ואם ילדה נקבה הרי זה לא יגע בתרומה עד שיעברו עליו שמונים יום שהרי ספק יולדת הוא ואם תאמר מאי אולמי' מהא דתנן בפ' הכונס (כתובות דף נ"ב ע"ב) הרי שהיה מהלך בדרך ובאו לו שני כתבים אחד שכתב לו אשתך מתה ואחד שכתב לו אשתך ילדה ואין יודע איזה מהן קדם הרי זה לא יגע בתרומה עד שיודע שילדה ואם ילדה זכר הרי זה לא יגע בתרומה עד שיעברו עליו שבעים יום שהרי ספק נפלים הוא ואם ילדה נקבה הרי זה לא יגע בתרומה עד שיעברו עליו שמונים יום שהרי ספק יולדת הוא ואם תאמר מאי אולמי' מהא דתנן בפ' הכונס (כתובות דף נ"ב ע"ב) הרי שהיה מהלך בדרך ובאו לו שני כתבים אחד שכתב לו אשתך מתה ואחד שכתב לו אשתך ילדה ואין יודע איזה מהן קדם הרי זה לא יגע בתרומה עד שיודע שילדה ואם ילדה זכר הרי זה לא יגע בתרומה עד שיעברו עליו שבעים יום שהרי ספק נפלים הוא ואם ילדה נקבה הרי זה לא יגע בתרומה עד שיעברו עליו שמונים יום שהרי ספק יולדת הוא ואם תאמר מאי אולמי' מהא דתנן בפ' הכונס (כתובות דף נ"ב ע"ב) הרי שהיה מהלך בדרך ובאו לו שני כתבים אחד שכתב לו אשתך מתה ואחד שכתב לו אשתך ילדה ואין יודע איזה מהן קדם הרי זה לא יגע בתרומה עד שיודע שילדה ואם ילדה זכר הרי זה לא יגע בתרומה עד שיעברו עליו שבעים יום שהרי ספק נפלים הוא ואם ילדה נקבה הרי זה לא יגע בתרומה עד שיעברו עליו שמונים יום שהרי ספק יולדת הוא ואם תאמר מאי אולמי' מהא דתנן בפ' הכונס (כתובות דף נ"ב ע"ב) הרי שהיה מהלך בדרך ובאו לו שני כתבים אחד שכתב לו אשתך מתה ואחד שכתב לו אשתך ילדה ואין יודע איזה מהן קדם הרי זה לא יגע בתרומה עד שיודע שילדה ואם ילדה זכר הרי זה לא יגע בתרומה עד שיעברו עליו שבעים יום שהרי ספק נפלים הוא ואם ילדה נקבה הרי זה לא יגע בתרומה עד שיעברו עליו שמונים יום שהרי ספק יולדת הוא ואם תאמר מאי אולמי' מהא דתנן בפ' הכונס (כתובות דף נ"ב ע"ב) הרי שהיה מהלך בדרך ובאו לו שני כתבים אחד שכתב לו אשתך מתה ואחד שכתב לו אשתך ילדה ואין יודע איזה מהן קדם הרי זה לא יגע בתרומה עד שיודע שילדה ואם ילדה זכר הרי זה לא יגע בתרומה עד שיעברו עליו שבעים יום שהרי ספק נפלים הוא ואם ילדה נקבה הרי זה לא יגע בתרומה עד שיעברו עליו שמונים יום שהרי ספק יולדת הוא ואם תאמר מאי אולמי' מהא דתנן בפ' הכונס (כתובות דף נ"ב ע"ב) הרי שהיה מהלך בדרך ובאו לו שני כתבים אחד שכתב לו אשתך מתה ואחד שכתב לו אשתך ילדה ואין יודע איזה מהן קדם הרי זה לא יגע בתרומה עד שיודע שילדה ואם ילדה זכר הרי זה לא יגע בתרומה עד שיעברו עליו שבעים יום שהרי ספק נפלים הוא ואם ילדה נקבה הרי זה לא יגע בתרומה עד שיעברו עליו שמונים יום שהרי ספק יולדת הוא ואם תאמר מאי אולמי' מהא דתנן בפ' הכונס (כתובות דף נ"ב ע"ב) הרי שהיה מהלך בדרך ובאו לו שני כתבים אחד שכתב לו אשתך מתה ואחד שכתב לו אשתך ילדה ואין יודע איזה מהן קדם הרי זה לא יגע בתרומה עד שיודע שילדה ואם ילדה זכר הרי זה לא יגע בתרומה עד שיעברו עליו שבעים יום שהרי ספק נפלים הוא ואם ילדה נקבה הרי זה לא יגע בתרומה עד שיעברו עליו שמונים יום שהרי ספק יולדת הוא ואם תאמר מאי אולמי' מהא דתנן בפ' הכונס (כתובות דף נ"ב ע"ב) הרי שהיה מהלך בדרך ובאו לו שני כתבים אחד שכתב לו אשתך מתה ואחד שכתב לו אשתך ילדה ואין יודע איזה מהן קדם הרי זה לא יגע בתרומה עד שיודע שילדה ואם ילדה זכר הרי זה לא יגע בתרומה עד שיעברו עליו שבעים יום שהרי ספק נפלים הוא ואם ילדה נקבה הרי זה לא יגע בתרומה עד שיעברו עליו שמונים יום שהרי ספק יולדת הוא ואם תאמר מאי אולמי' מהא דתנן בפ' הכונס (כתובות דף נ"ב ע"ב) הרי שהיה מהלך בדרך ובאו לו שני כתבים אחד שכתב לו אשתך מתה ואחד שכתב לו אשתך ילדה ואין יודע איזה מהן קדם הרי זה לא יגע בתרומה עד שיודע שילדה ואם ילדה זכר הרי זה לא יגע בתרומה עד שיעברו עליו שבעים יום שהרי ספק נפלים הוא ואם ילדה נקבה הרי זה לא יגע בתרומה עד שיעברו עליו שמונים יום שהרי ספק יולדת הוא

אותו אחר מלאת · ומשום דקי' פלוגתא רש"י שתיק מינה · שהרי אומרין לבן
בה לנגע הרי הוא טמא או לבית לרבות המופלגת אור לפא"ה · · ט"מ

פרש"י. שאת או ספחת שמות נגעים הם ולבנות זו מזו · בהירות חברבורות מאקא בלעז
וכן בהיר הוא בשחקים · ולשון שאת מונהגת כמראה של מראה חמה
ולשון ספחת טפלה שנ' ספחני נא אל אחת כו' והעיל הכתוב ספחת בין
שאר לבהרת לומר לך שאת וספחתה בהרת וספחתה והן ראשי נגעים
מראות נגעים שהם שהם ארבע בהרת כשלג שניה לה כסיד ההיכל
שאת כצמר לבן של כבש בן יומו שניה לה כקרום ביצה · ומרכבת והיה
בעור בשרו שתי אל עשה הכתוב הויתן אחת שמצטרפין כל המראות בין
להקל בין להחמיר בין בתחלת ראייה בין בסוף · · ושאל בנו של ר'
עקיבא לאביו אם כן למה ידעו חכמים למראות נגעים למנין שנים שלשה שהם
ארבע · אמרו מקרום ביצה ולמעלה טמא ומצטרפין זה עם זה · השיב ר'
עקיבא אבין ללמד שכל כהן שאין מכיר המראות ושמותיהן לא יראה את
הנגעים אם הוא סומך על הוראת שמעו · אבל אם כהן שאינו בקי ואינו
יודע לראות סומך על חכם ואומר לו אמור טמא והוא אומר טהור והוא
אומר הסגירו ומסגיר שנ' על פיהם יהיה כל ריב וכל נגע · · ט"מ

פרש"י. וטמאו הכהן ותשמעתו הרי הוא מוחלט וזקוק לצפרים ולתגלחת ולקרבן
האמורים בן זאת תורת · שיטה רש"י אריה שאינו למעלה בפ' וטמאו אותו
אינו כן טמא אתה או שם היה לו לפרש ולומר הרי הוא מוחלט וזקוק
לצפרים ולתגלחת כמו שאמר כאן · וי"ל דהתם כתי' אחר וראהו הכהן
וטמא אותו · והוא לא מידי · אבל פירושו פי' מאמר הכהן · אבל כאן שאמר
וטמאו הכהן צרעת היא הוסיף הפסוק אחר וראהו כהן · ולכן הוסיף
רש"י בפי' בדין תורת המצורע זקוק לצפרים ולתגלחת וקרבן · ול"ה

כוונת הפסוק לומר שראה הכהן כלומר מאחר שטמאו הכהן צרעת היא
כלומר אין בא לכלל תורת מצורע וחייב לצרעתן הא מקרי הכי לא׳ ומזה
מיושב רש״י לשיטתו הפסוק דהתם אמר נגע צרעת היא והכא אמר צרעת
היא ואמר דהתם קאי א׳ הנגע לשון זכר והכא צרעת לשון נקבה ואמר היא

פרש״י כהה הנגע הוכהה ממראיתו הא אם עמד במראיתו או פשה טמא ..
[illegible] מה חידש רש״י בפירושו זה דאתא לאוקמא דמתני׳ [illegible] דקתני
הא אם עמד כו׳ הא מיקרא מלא הוא כל ז״ק וגו׳ והנה הנגע עמד בעיניו
לא פשה הנגע בעור והסגירו הכהן שבעת ימים שנית לומר דאי טהור
וכו׳ [illegible] לראותו שריך יקרין אם עמד במראיתו דאם לא כן לומר ב
שהסגירו לטהרה בהלא לא אי׳ בנגעים עמד הכשר יותר של שתי שבועות
ונס הפשטן כתי׳ וראה הכהן והנה פשתה המספחת בעור וטמאו הכהן
צרעת היא. נ״ל שכוונת רש״י לומר הוכהה ממראותו׳ ענינים כל לומר
מכאן טהור. האמור שאם כשלג ואחר הוכהה כקרום ביצה טמא דאין
כהה כזה טהור. לא כהה לא עמד ולא פשה ולא נולד בה שער לבן ולא
מחיה הרי זה טהור .. ע״כ

פרש״י ושער שחור אין כו׳ הא אם היה בו טהור ואי׳ צריך להסגיר שהשער
שער שחור סימן טהרה בנתק׳ כמו שנא׳ ושער שחור צמח בו כו׳ והרי
עדיין לא השמיענו רש״י שיעור שחרוריתו משום דהוי מחלוקת בין ר׳
מאיר ור׳ שמעון לכן שתק רש״י ואמנם פלוגתייהו הכי הוי שתי שערות
שבנתק עיקרן משחיר וראשן מלבין טהור. עיקרן מלבין וראשן
משחיר טמא. וכמה יהא בלבנונית ר׳ מאיר אומר כל שהוא ר׳ שמעון
אומר כדי לקרוץ בזוג ר״ל כדי שיכולות להנטל בזוג והלכתא כר׳ שמעון
ואם בהרת קדמה לשער לבן טמא שנאמר והיא הפכה שער לבן ואם

שער לבן קודם לצהרת טהור ספק טמא דספקה דאורייתא אזלינן לחומרא
ושער צהוב הוא דק וקצר ודומה לתבנית הזהב ואם ארוך אינו סימן ל
טומאה. ואפי' קודם שער צהוב לנתק מטמא לדברי ר' יהודה ור' שמעון אומ'
אף מטמא שלא הפך. ובשעה שער לבן אין חילוק בין שקדם לשער
לבהרת שמא להכי מטמא קדם ושקדם אין מראיה מן השער ושער
לא הפך לבן והספר הנתק הא אם הפך לבן אע"פ שאין מראיהן שוין
שלא שוה לשער או גבוה מן השער טמא.. ע"כ

פירש' וביום הראות בו מה ת"ל למדנו שיש יום שאי אתה רואה מכאן אמרו חתן
נותנין לו כל ז' ימי המשתה בין לו בין לכסותו וכן ברגל כו'. ואית אומרי לא אמרו ז'
לאפוקי יום המעונן או בית שאין בו חלונות אי פותחין בו חלונות לראות
את הנגעים כלומר מפני מלכתו נראה לו לאורו ולא לו לנגעו... ק"ל
דמקרא דקאמר וביום מיעט להו לכולהו מיעוטי דמתני' אמרת ולכך
אמר רש"י מכאן אמרו החתן כו' ר"ל לפרש מקרא דאמר וביום. אפס
ט רבותי אמרו דחייה דק"ל וחוזר שנ' וצוה הכהן ופינו את הבית אם
המתנה תורה לדבר הרשות שלא יטמאו כליו לדבר מצוה לא כל שכן
. ואמנם לא מעקר עיקר דרשה וביום דמתני' אלא לכולהו מיעוטי ד
מקרא אי' רואין את הנגעים לא בשחרית ולא בין הערבים ולא בתוך הבית
שאין בו חלונות ולא ביום המעונן לפי שכהה נראית עזה. ולא בצהרים
לפי שעזה נראית כהה ואימתי רואין בשעת ד' וה' וח' וט'
וט' לדברי ר' יהודה וק"ל כוותי' ע"כ

אין להקשות למה נאמר עור עור שתי פעמים שבא לדרוש כדאיתא בגמ' דה
פסקה כברייתא אחד עור כברייתו ר"ל לבנים לאפוקי. כגון בידי אדם
ולא אוכל הצבע בידי שמים שנ' לפסוק ולעור מה פסוק לבנ' אף

עור

את העבדים אלעזר לך יהוה לפניך אמיר ט"ו

עיר נבנו אחרי שורות מערערים אחר לעבודתם דוקא. או בעור הרבות

פושת זאת תולת ומצורע

ויהי

פרשי זאת תורת המצורע ביום טהרתו · תניא על זאת הפרשה כי אם לי ב
שהפטין צה העסקה בטומאתו ביה הכתובה בעושלה לפלוך ויש ושאה
ראש והתלחה ם נבד ואחר המצורע ה"א הידועה האמורה בשאלה קלי ב
והוסיף עוד צה פסקה שהיא עומאתו בצרעת וכל קוזס שהדרש מיס המצורע
ישקון הדין היה כי אחר שטהר בדיל ישב מיחון לאהלה ומוטבו אז היה מ
להתרות אחר תורת המצורע שבל הפחורים אזה שנין עומאתם כ
היה בו נגע עד שתא כו · ושנין שהיתה שטאו ואחר תורת עליו צרעת בגד

0

א הפשתים כבג על לטהרו או לטמאו · ואח"כ פ' תורת המצורע ומפני שלא
שלא פירש ואמר שהרתו אחר שטומאתו · ושר"ק ומפני שלא דבכלהו כתי' זאת
תורת כן בסוף הענין והכא נראה כ' בהתחלה · ר"ל דכתי' זאת תורת היולדת
בסוף הדין · וזאת תורת נגע צרעת בבגד כן בסוף הדין · והכא בראש הפר'
נ"ל דלהכי אפסקי' קרא ולא אתא כסדר שאר הטומאות שמזכי' טהרתו אחר
טומאתו בפרקי' ומאמר אחד לפי שטומאה ואיש או אשה כי יהיה בעור
בשרם בהרות כו' אל השוה הכתו' אשה לאיש יכול לשון טהרה נמי · ת"ל
וזאת תהיה תורת המצורע מיעט כלומר זאת במצורע שקבעו לו זמן ל
לטהרתו ונתחייב להביא קרבן עד שאמר דינו · אבל אשה לא קבעו לה
זמן דהא אפשר שתהא טמאה לטומאת נדה ולא תהא ראויה להביא
קרבן · ולכן הפסיק הפסוק דיתה כלומר שוים הם לטומאה ולא לטהרתו ולכן
אמר טומאה בבג' וכלה באמצע · ובשומה פ' אחרת לכדה להראות הבדל
גדול בינותם בפ' ערוקי כלל אפס כי לשון טומאה שאין שוין · חדש
דבוה הדרך תהא מיושבת קושי' אחרת כי לשה שינה כאן הפסוק לשונו
ואמ' וזאת תהיה תורת ובכלהו לא כתי' תהיה למה שהיה מוסיפין ל
לנו' נזאת תורת המצורע כו' כמו שאמר באחרי' אלא לדיוקא דייק קרא
להויית כלומר זאת תהיה בהויית תהא שקבע לה זמן בצרעת מצורע
יצא זו אשה דלית בה הויה בזמן קבוע דלא אפשר להחליט אותה לטהרה
ולא להביא קרבן משום ימי נדות שלה לכן הוסיף הפסוק לשונו ואמ'
זאת תהיה תורת המצורע ביום טהרתו ·· עכ ונראה דסלק בכרוב [illegible]
יהיו פרושים את אחה נגע הבגד יקרע ביום טהרתו ·· עכ ··

קר"ש ביום טהרתו · מלמד שאין מטהרין אותו בלילה ואמ' מפני שלא הבא ל
דמעשה חלוק ומה התם [illegible] וביום הראותו דמעשה עובא כדאמרינן נ"ל
דהתם איכא תרי מיעוטי · וביום וביו · ר"ל דלא היה צריך להתחיל ולומר

ובוים

וכו׳ הראות בשר חי כו׳. והשתא דכת׳ כו שמעת׳ מיעוט׳ אחרית׳ ואין לומר
אין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות דלא בכה״ג הני מיעוטי בחלק
שני׳ ולא דמו להדדי. אבל הכא איכא מיעוטא בגין מיעוט שלו וביום
וכו׳ משמע כמוקצה ולא בכלו ולכך אי׳ למיעוטי בהכרח כלהן מיעוט.
כדאמרן ואי׳ צריך לומר לרבויי אתא. אבל הכא ביום טהרתו חד מיעוטא
הוי ואי׳ מיעוט אלא חדא דזמני׳ לה שתי׳ כל לילה ולכוונה נמי אמרינן
נמי והיה ביום הנחילו את בניו ביום אתה מפיל נחלות ואי אתה מפיל
נחלות בלילה. וכן ביום הכפורים תעבירו שופר בשלישו של יום
ולא בלילה. הכא נמי אין מטהרין אותו בלילה דהא כתיב ביום
טהרתו .. עכ

פרט׳ חיורת פרט לטריפות ואת מנא ידעי׳ אי טריפה הוי אי לא ולא.
משום דאזלינן בתר רובא דעלמא דלאו טריפה נינהו. ותמהא׳ פ״ק דחולין
דקאמר תלמודא מנא הא מילתא דאמור רבנן זיל בתר רובא ברוב׳ דליתי׳
קמן כו׳ ואתו כלהו אמוראי ומר מייתי לה מראשה של עגלה. ומר
מייתי משבירת עצם בפסח ומר מאכילה ומר מעגלה ערופה ומר מ׳
מפרה ומר משעיר המשתלח ומר ממכה אביו ואמו ומר מהורג את
הנפש ומשום ומתים ומר משחיטה ואילו לקשורי מתניתי׳ אמוראי שבקוה
ולא קאמרי בהדייהו דהני לא מידי קאמרי אמוראי מכלל דלאו
משום דאזלינן בתר רובא הוא הדרא קושי׳ לדוכת׳ מנא ידעי׳ אי טריפה אי לא
דקאמר פרט לטריפות׳ וי״ל דלמאן דמייתי משעיר המשתלח היינו
נמי. מתניתי׳ סביר׳ להו דקא הוו שעתי׳ לתרווייהו. ואי איכא אמורא
דאתא לה הוה מוקשה תלמודא מאי בינייהו וליכ׳ תירוצא ומשום הכי שתיק
תלמודא מינה ונייחא ליה לאתויי שעיר המשתלח משום דחמיר טפי
דהא גורל אחד לה׳ וכו׳ שמעי׳ מינ׳ לגבוה׳ מתני׳ וכולהו שעירי׳ נמי.

מטעם דאזיל בתר רובא קאמר פרט לשריפות: ט

פירו׳ את כל שערו כלל ופרט וכלל להביא כל מקום כנוס שיער ונראה· כלומר
לומר כלל ופרט וכלל אי אתה דן אלא כעין הפרט ולכך כתב יגלח את כל
שערו כלל· את ראשו ואת זקנו ואת גבות עיניו פרט ואת כל שערו לא
חזר וכלל לומר לך מה הפרט מפורש מקום כנוס שיער ונראה אף כל מקום
כנוס שיער ונראה· כלומר שנראה לעינינו כך נראה לתגלחת· כדדרש׳
לכל מראה עיני הכהן פרט לבית הסתרים· כשעומד לפני הכהן אם לשיחום
יעמוד ערום כעודר בבית הסתרים וכמוסק זיתים בבית השחי· והנגע
שאם נראה בדרך זה אין כולו אחרון· וכן אין צריך לתגלחת במקום ההוא
וכן באשה באשה כעורכת בבית הסתרים וכמניקת תחת הדד וכאורגת
בבית השחי· והשתא איצטריכן כלהו פרטי· ומשמעו שלא יגלח את
כל שערו יכול בבית הסתרים ת״ל גבות עיניו· מה גבות שיש מקום
שיער ונראה לכל אף כל מקום כנוס שיער החוטם שאין נראה
לכל ובית הסתרים כדאמרן· ראשו מה ת״ל לפי שנ׳ בנזיר תער לא יעבור על
ראשו· יכול אף נזיר מצורע כן ת״ל ראשו· זקנו מה ת״ל לפי שהראש
דנזיר אסור במספרים כבתער והזקן מותר לכל אדם במספרים
כבתער הראש מותר לכל אדם והזקן אסור בתער לפי שיש בזה מה
שאין בזה הוצרך לומר ראש וזקן·· ט

פירו׳ ולא יטמא כל אשר בבית שאם לא יפנהו ויבא הכהן ויראה את הבית
והנגע יטמאהו וכל דבר שבתוכו טמא· ועל מה חסה תורה אם על כלי
שטף יטבילם ויטהרו אם על אוכלים ומשקין יאכלם בימי טומאתו· הא לא
חסה תורה אלא על כלי חרס שאין לו טהרה במקוה· ומיהו אם על
ממון של רשעים התורה חסה על ממונם של צדיקים לא כל

שכן

... ע"כ ... ואם יהיה מפה חבילה קטן וחבול עכ"ל ...

פרשת אחרי מות שני בני אהרן

פרשי ויאמר ה' אל משה כו' ואל כל עדת בני ישראל. כאן בכל עדת שלא

פרשת אחרי מות שני בני אהרן

פרש׳ ויאמר ה׳ אל משה כו׳ ואל יבא בכל עת שלא ימות כדרך שמתו בניו · ואת
אע״פ מן הנראה מן הפסוק שנכנסו למקדש בלא עת ראוי לבא ולכך מתו ·
אע״פ אמרו׳ איפלגו תנאי למה מתו בני אהרן חד אמר שתויי יין נכנסו למקדש
וחד אמר שהורו הלכה בפני רבן דסמיך ליה ענין הפ׳ · והשתא מן הפסוק
מפרש טעמא שפיר מה צריך לשנות אחרי׳ · ונטור ק׳ מאי שנא הכא דאמ׳
בקרבתם לפני ה׳ ומאי שנא התם דאמ׳ בהקריבם אש זרה · ונטור ק׳ דמאמר
דתמי׳ אתה לבן לדרשא שתיה מן הפסוק להלן ותלי בשעת מיתה · לא
מוכחי מיניה׳ נכנסו למקדש דהא הכא אמר להו דמשה אחרי מות שני בני
אהרן ומיני׳ תלוי ולגב את זה לזרו ולבקרבה ולמדם כן ··
ונ״ל כי בואי בני אהרן לא טעו בסדר עבודה כלל ושקר נשאו המוטל עליהם
אבל לא נהרו כמה שלא נאמר אליהם · ולכן דעת התנאים דקאמר׳ לימרי
לא מתו בני אהרן אלא שהורו הלכה בפני רבן דסמיך והוראות זו מה שאין
להורות אבל שתויי יין כהנ׳ ויותר היה ראוי אלא ... להורות דשיכור
אסור בהוראה או בענין ... דשתו׳ בזרים אלא משום דבני אהרן נכנסו
בה נראה אוקמי׳ הכא · ולר׳ ישמעאל שתויי יין נכנסו בו דסמיך ליה עפ׳
אבל בענין אחרי מות לא ישמיענו ... להם ...
נכנסו שהרי הפסוק שלנו מוכיח דלא דרש׳ ... לשון אחרי
מותו לורה ... ורחוק זו״כ איך ... ועוד דאי משום ...
הלא נהרו ... לקדש ... לא ... הלכה ...
נשהרה · כי הטיבו ... לא אכלתם את החטאת במקום קדש
בן צוויתי · אלמא ... ולכך ...
מודו דלא טעו במוס ענין ... לסדר עבודה בכשרות · ולכן ...
קרוב ... בהקריבם אש זרה ... כי בהקרבה לא היה דבר בלתי

נכון

נכון וזהו שאמ׳ ה׳ אל שמור לא מיתו בני אהרן אלא שהורו הלכה בפני רבן כו׳ וקרי
ליה אש זרה דכתי׳ אש דתלמוד · ור״ל לשון זרה כלומ׳ אסורה כי זבן יקראו זרים
כמה המורים הלכה בפני מוריהן וזהו לפני ה׳ כלומ׳ מורא רבך כמורא שמי׳
ונתרעמו להם ה׳ מידה כנגד מידה הם הקריבו אש זרה ותצא אש כו׳ וכן בענין
שתויי יין יקראו אש זרה ז״ל בהקריבם אשה ה׳ שתויי יין ונקרא זרות דבר
האסור וזהו אשר לא צוה אותם ר״ל שלא צוה להם עדיין אזהרתם שתויי
יין עד שמתו בני אהרן בא מעשה ונתחדשה הלכה · וזהו שאמ׳ ואל יבא בכל
עת כו׳ כמו שמתו לומ׳ ואל יבא כמה ביום הכפורי׳ אין נכנס לפני ולפנים בקרבן
מכפר · כלומר שכן זבכן אזהרתו ראשונה שלא ידעת כדרך שמתו בניו כלומ׳
כי כל המוצאים בענין שבנזלה ימותו באופן ההוא · ואותם בני אהרן לא
נענשו ולהבנעת ומן כראוי להם לעבוד עבודתן · ולכן אמ׳ רש״י ולא ימות כ׳
שאם בא הוא מת כלומ׳ היה לומ׳ כן · ימות אלא שהדקדק דברי תורה לדבר
באופן ההוא ז״ל מכלל לאו אתה שומע הן ·· עכ״ל

ד״ה ולא ימות שאם בא הוא מת ואית׳ מצי׳ שלא הכאומ׳ התם דשני רש״י
בלשונו דכתי׳ במקום פ׳ ע׳ ושמרתם משמרת ה׳ ולא תמותו ופי׳ רש״י הא
אם לא תשמרו כן כו׳ דהא נמי הוא לה למימר ולא ימות הא אם יבא ימות
ונ״ל דהתם פ׳ ע׳ מעשה הוה מזהר לבן נקמרו ולא תמותו ומשמעלבן הא לאו
הכי תתחייבו מיתה בידי שמים אבל הכא ראשונה הוא דמוזהר למשה על
אהרן שלא יכנס למקדש בכל עת ואזכריה למיתה בנו זו קשה מן
הראשונה ולכן הכן רש״י גם הוא ונדבר בלשון קשה יותר מן הראשון יהוא ז׳
שאמ׳ שאם בא הוא מת כלומ׳ אם היה בא כבר בלא עתו אמשפ׳ שלא נמיתו על כן הרי הוא
לכן עדיין · ולכן תקנו רש״י לשון עבר · שאם בא ולא אמ׳ שאם יבא · ואמ׳
הוא מת ולא אמ׳ ימות לשון עתיד מורה כי אמור ההוא שמשפט אחד להם
המקריבים הקדש מקד׳ בלא אזהרה · אלא שבחה הכתו׳ בשבחו ואמ׳ ולא

מת כבר כדרך שמתו בניו של אהרן כשנכנסו שלא נמיתו על עדיין ולכן

ולא ימות׳ ובהשתנות הלשון חידושים דרש״י ושמעתי בבה״כ שהמדבר ליה
מיתת כגון השתא נמי אזהרה זו לומר לך דרך אחד הוא ומשה״ה כולא
אמר הא אם בא כו׳ דמשמע לה לדיוקא דנפיק מינה מכללא דמילתא דקאי
לעתיד ומש״ה קבי לא מחי הא אבל אני שאמר בא כו׳ דמשמע לשעבר על
דרך שאמרנו אבל בשאין הקטורת האמור אחר כן שנ׳ וכסה ענן הקטורת
את הכפרת אשר על העדות ולא ימות ופי׳ רש״י ולא ימות הא אם לא עשאה
כתקנה חייב מיתה. לפי שמדבר על העתיד כלומר לאותו שכתב פ׳ צו ג
שהביאתו לעיל. ר״ל והו שחטא רש״י דאחר ולא ימות בל מן תימה לנו כמו
באחרי דאמרי הא אם לא כן ימות וא״כ הפסוק באזהרה קאי ומאחר שלא
יצא מן ימות ומשמע על העתיד ר״ל כמו בשאר לאוים המזהירים על מיתה
מיתות כי בשעת המעשה נקטעה לא ימות כא׳ אחריהן לאחר זמן כמו
ומכה אדם יומת ר״ל לאחר מכאן אבל זו אינה כן כי אין זו אזהרה חיוב מיתה
על העתיד אדרבה כוונתו לומר כי החטא והמיתה הכל אחד ר׳
כלומר ביאתו למקדש זו היא החרב ההורגת אותו כלומר ביאת מקדש
מבטול מיתה הוא כי בהכנס שמה מתים אז בודאי זהו שהמיתה
להם אבל בשאר עבירות אינו כן כי כוונתו לומר ימות לאחר החטא
בזמן אחר אם בידי שמים אדם או בידי שמים. ולכן למשמע זה רש״י
פי׳ ולא ימות שאם בא הוא מת כלומר ביאתו ומיתתו הכל אחד בהכרח
כמו בנו אהרן׳׳ ש׳׳

על הספוק
אין להקשות שאמר ולפעמים בבגדי הבד אשר לבש מה ת״ל אשר לבש הא ודאי שפשוט
מה שהוא לובש כי כבר נדרש בגמ׳ להקיש הפשטה ללבישה מה לבישה
שענין קדוש שענף שהוא לבוש אף הפשטה שענין קדוש כמו כן׳׳

פרש״י לעזאזל הר עז וקשה ענין גבוה שנ׳ ארץ גזירה ומולם יש אומרים שהוא

כמו שחי

כיון שהם מילות שלשל והוונתא נופל שואל הרי קשה אזל והלך לו ..

פרש"י ושירתם חקוק שירה ושנו בתוספתא לקדוקי שהיו כותבין כל אחד ואחד שירה לעצמו ועשויה לחקק שירה ושנו בתוספתא שאם היו כותבין שירה לחקק ועשויה לשטפה. הכא זה לא מצינו שיהו כותבין אלא כדי שיהא מחזר ושנה שהיה שירתו חקוקה ולא תשתכח ואין לדקדק שלא נחקקו כל אחד ואחד לעצמו שירתו ולשטפה.

עדותיכם צריכה בדיקת חכמים .. עי

ואמאי הוצרכו לומר שאין עדותן צריכה בדיקת חכמים .. עי

יותר מכל האחרים הכתובים בתורה. ונ"ל איך שרוצה מהפסוק דאמר אני
ה' אלקי' כל אלו הדברים שפי' רש"י ואמר ואתם נבדלים כו' הלא בכל האחרו'
כוונתם לומר אני ה' אלקיכם אני נאמן לשלם שכר כפי' רש"י כ' נקרא וכו'
לא מידי.. נ"ל דהכא מיירי ליה ולא מוכרח לאומרו שהרי כאן
שעיקר מרמז בכ"ה ולענ"ד עיקר הטעם כו'. והתקדשתם משום דרכו להזהיר
בנ"י על כך והרי בכל מקום דכתי' אני ה' אין ענינו אמור ולכן אמר
אני ה' כלומר נאמן לשלם כו'. או נאמן ליפרע. אבל כאן זה א"ל להזהיר
באזהרה אני ה' ולכן פי' רש"י לומר לך הא אם תטמאו אני אלקיכם
מכלל לאו אתה שומע הן. ומשום דבעינן פרוש מעריות שאמר
קדושה, כגון שנאמר קדושי' כו' א"ר כשאתם מטמאים בעריות מקבלה
קדושתכם ולכך אמר רש"י ואתם נבדלים מאחרי. ואם תבדלו ב
במסתרי באופן שא"א בל"י יכולו להשיג השגה שלימה משלתה מהר'
אני כי אני אלקיכ' וזה הטעם יש לו בכם והרי אתם מחויבים לעשות
כוונתכם [illegible] כליה בעולם הזה בתורה ובמצות העולם שמים והשיגו
יד. לאבדן בבטול מומאותכם לנפשותיכם בלתי קיום התורה ואני
לכבודי בראתי עולמי. ולקיום מצותי יצרתיו אף עשיתיו לכך שאמר
אני ה' אלקיכם כלומר שאני ליפרע לכן שלא שבעתי בכל הלקחתי
אל ולא תטמאו כלומר כי קדוש אני מדבק בטומאה ואתם נבדלים
מאחרי ואין עוד אלקיכם.. נשלם פ' אחרי מות ..

173

13

פרשת קדושים תהיו לי

פרשת קדושים תהיו הוו פרשה בין העבירות ובין העבירות שלא פיקוח שאתה
מלמד בכל עבודה אחת מעלת קדושה כו׳ מפני עד הטהלה בכף אחד
לפשוט מכל מאי קדושה היא מזהיר מעבירות היה לך לומר להתחיל לבוד אחד
מתוס שאמר ויקרא ה׳ אל משה כו׳ ואחזירת תלמוד קדושים תהיו ואי נאמר

ב"ה ט' אחר קדושה טמן מים שלג דרך פסוקי אחרי בתר רשי כפי
שכתוב לעיל סעיף ערוכה והרי מזהיר שיהא בהיתר כבר סוף הפי בשעין שעיות
רפלים מיש . ושוב ק"ל שהיה הפסיק השני בתחלת מיש אחר ואין
תירוץ ולא שחר עיון מחכ שיי סוף הפי בשעין שעיות ואילך היה שי
לסוף. ונ"ל דשעיות אין לא כתבי בשלשתן אחרי דקמי
והשתא הוה שי לסיים הסדר שהתחיל בו ולהשתיעתו שעין קדוש"
כמו בכל האחרי. ורש"י משה גזה ותלהבן אין מקדשים עד יחלל זרעו
וכדומה להם שהביא רש"י בפרשיות . ושוב ק"ל ביחוק משמעות
הפסוק אין שמשמש כפי רש"י כי אילך נראה כאילו סוברין עצמו אחר
אחר ואחבו תיראו ואת שבתותי תשמרו הם ציווי קדושים ואל תעשו ל
אחר כלם חשין קדושה מיה הכריחו לרש"י מיוד שבוודאי קדושים הוא
בשעין שרוה המטרשת בבר . ושוב בסוף כל המעלת בזוהר מיסור שרוה
ושוב נקטרך להתישב בלבר הפסוק מיה שעין זה למה ס"ל
הנראה בפי זו דבר: רבים בלתי מיסורים: שאי לומין זה לזה . שוה תחיל
קדושה תהיו בשעין עבוה ואחב כבוד אב ואם ואחב שוברות שבתי ואחב
עג ואחב צביחה וכו' . ושוב ק"ל למאי שי אחת שבתי כאן אם הוא הפין
לבתי
מלאכת אחת היה לחוי ואחת תשמורו ואת שבתותי דבש לעצמו התם
יבואתה מי לעשות מי לשתק ולעשות שלכל הכלל אחד הוא אין תלוי בי
זאת כלל ושקר . ושוב קשיין לישב למה פי רש"י מיוד הוא מוכח שמי
אחר מני ה שלקיט והפשך מדר הפסוק אשר התחילבי . ט
ל"ל משום הלעיל דמשמע מיכ ולאו תעשו כו' הוא אם כתעשו מיש אלקיכם
ואתם נתפלשם מיאחבי ומה הטאח יש שבכם ואתם חייבים כלי שיכך
חזר שבטין בתיקון פשוטם ואתקדושי תהיו ולבן כוותב רש"י באחרון כל
מקום שאתה מוצא בדר שרוה עצמה קדושה כלול ומי יבוך אתה
עשין אחר זו קדושה תהיו ולא תהיה בפס כלי"ה כ קדוש אם ואתם

רב יוסף כי הוה שמעה לההיא דאמרה לאחיה אמלי אילקוט מידמי ז
שלים כי משום דאמרה לה משנים לי שמעון בן יוחאי בלחודיי
חייבים בבבולי ולבתך הפנויה רבי נמי מי הוה מודים שלפקח מה
שצותה פשיטא אלא לא תלקיטם ומפני תיכף מה שאמרה מלמד שחבן
מלמדך לאורח קיום שוב לך לאורחא לשטנה שלישית שהיה כתיב אחת
כעס אחתה צריך בטחון בראש בשבילם ומה כלה שהיו יותר מאחד דכתיב
בהורתן
לך ממון שהיה צריך אחד בבבוד אחד ואם אי כתיב מהונך שאתה לך
אבל ואם שלקחתיך בו בתוכך הוחיל עני כבוד מהונך אם ישתכר
אמי יתן לך כיצד תקבע בו עשרת אלפים ואם תקבע בו עשרת אלפים
אי אתה יכול שיהיו כולם לפניך אלא שמא סמוך שמוכרת שצרת לאורחא
באמצע
שאתה עבודה ואולם בוגרת רשי שאמא סמוך שמוכרת שצרת לאורחא יצאתה
אי לאו אי לחלק הכא שמי יצאתה לשמר הלא שאתה מלמדת שלא יצאתה
ויתר שאתה מלמדת ואין שיעורה מכלה בשעין בשעין משפן לשאר על כל הכלל
כאן כן שמעתי וכור את יום השבת לקדשו ובן מקושרת בשעין שבת
בראך לא יתקיים בלעיה ולא יהיה השעלם שמם ואמרינן בשבת שיך קדושה
שמעה העבראי והילדים אשר אתה עמיהם לא בקיום המצוה בקדושה ז
אמי ואתה תשמרון כלומר כי אתכם ההוא יהיה ואתניים בשעורה ז
מלמדך הבית מן השפחה ואין האשכרית יעבדך הוי קיום השלם ... ואחם
הקדיש האם לאחר כי בה תלוי הורתן לך לאחר בקדושה בורש בשר לאחר.
קדושים יהיו לאחר נעמאין באיבעי שרוה אין הולד חייב באורלא ובן
כי שלשה עוברים יש באלם אחד ואם לא ברואם בן יתחייבו באורלא אם
אחרון ואחין תשראו כלומר נפרישים יצרי הלשון בן אחתה חייב באורלא
תקומאן כך והוי תיקונך נשיגנו בשאפר קדושים רחמיו ואחה מפי אין
בידי יראה מידך ולית לשון פריטה וקדושה לקח שמה שאמר לשון ולא
הקיים ב ואשתאשתם בכם לקדושתכם ואמה אי שרך לאחרים שוב שריח

שכיבה לאחרי. ואחכה אחי אל תתבנו אל האחלים כי כאשר אחרנו כל אחיכם
ב אשר אחה מוצא עליך עבודה אחת מוטב שתהא עושה אחת מוטב
הצא הפסוק בך שרוחת עין לדמות להלי לעניני לילה. ואם שהזכיר לילה
ואם שהזכיר אורך ואם ושמירתך שצרת כיוצא שו הוא הפרק זהה
תלוי להלי מעשה אחרון. תרגם שכן הוי לבזה הדרך תהא מיוצאת אחרי
ואולה הלא תראה דכתי אל תחלל בזה להזעקה וסמיך ליה את שצחתי תשמרו
אל תחלל אחי אל תפנו אל האלילים החכמים כי מה שכין זה לזה אלא אל תחלל
את בלבך להזנותה עד שלא תשמשה ואחרי כאן ואמה כאן הזכיר שכחתו
לעשות לחלן להלי בהשחחה וקיום השלם. וכן בערוות אחרונות לכתי
והתקדשתם והייתם קדושים כי אחכם אלקיכם אחי ואחי. ואחכם אחי ואחי
אשר. נאמר כי נשא אלקיו כלן בעטין המולך והאובות והידעונים חזר
והזהיר אלקיו ערוות הרי לך לאחיקי להלי שיבין שלרך שהזהרנו
נמעלה וכן בפרקים הרבה סיום כתי לא תעשון לכם אלילי כי וכתי בתריה
אחת שבחוקי תשמרון ואלקיו תיראו אני ה'. ואחכם אחי וכי תקריבו ז
כל כוונתך נופל לאחרי בעבד ויכין לשנה לאחרי אל תפנו אל
חפץ שאינו כשבועתו כנגד פונה בלבד אלא בעבד אחד מן הפנים שבעלה
אחי זה הלאמין בעבד בעבד אחד מן הפנים שבעלה שכחוב בהן
נכון. ולפי תכסם לשון פונה בלבד אלא בעבודה מעולה ומחומה כזו מיב
משוש לדרכי בהי. ואחכם הזכיר עניין שמחה שבחוקי כי אחרי
הטחחה וכלה אחת מוטב שתהא עושה אחת מוטב שתהא עושה ושני ולכן
שכיבה לאחרי. ואחכם אחי אל תפנו אל האלילים כי כאשר אחרנו כל אחיכם

אשר אין לו לחם ושמלה. וזהו חסד ה' מלאה הארץ בהשפעת פרותיה לעני
ולגר. ואח"כ אמר בדבר ה' שמים נעשו כו' כלומר ברצון ה' להחיות כל חי.
ולהיות קיום העולם והנהגתו וזהו שאין מניח לקט ופאה הוא גוזל דלים
וחייב מיתה. שנא' אל תגזול דל כי דל הוא כו'. וקבע את קובעיהם נפש כו'
ואח"כ הזהיר לא תגנובו סמוך לקט ופאה כי ההיא דאמר בגמ' גניבת ממון
וגנב חשוב לא שייך גנבי. והם מילי דאורייתא ובדבר מוטעה ובדבר שעבירה
מלאכתו. ולכך אזהר רחמנא משום דאורו בה היתר משום אורישות
פעולת השכירות. ולא תכחשו ולא תשקרו ולא תשבעו בו דבר פי רעה
נס הוא דתלי בהללי. ולכן זה אמר על הגזל דאף הוא בתיקון העולם
והשמחה כלכלתי כי מלאה הארץ חמס והנני משחיתם לא נחתם גזר
דינם אלא על הגזל ומה בין עושק לגזל כבר דרשו רז"ל וסמיך ליה לא
תלין פעולת שכיר כלומר כדי שלא יורה היתר על שלך. כן אתה אל
תורה היתר לעכב מך לעכב שכרו אתה. שלך עליו דין ודברים אתה
פן תגנוס אתה שתגנוב או גזול הוא דאי לא מפי שאיתגונה חונה
הוא. וסמיך ליה לא תקלל חרש כלומר אל תגנוס תקלה וקלקלה בדמי
שאי נשמר מריך שאין שומע ולא מבקש דעתך וזהו חרש מה חרש ז
שאין שומע ואין מדבר אף כלומר שאין נזהר מפניך וכן לפני עור
לא תתן מכשול להטיאו עצה שאינה הוגנת כלהו הוו במידת חסד ותיקון
העולם. והנה ידוע כי המקלל או מקנאו כון בקנאתו בתולדת שע"ז
קמיית כד קקפלא דתרנגולא מיגרא חייתי. וכן לא תעשו עול במשפט
כי העולם עומד על הדין אילמלא הוא איש את רעהו חיים בלעונו. ולא
תלך רכיל ולא תעמוד על דם רעיך ניבואר הוא מדברי רז"ל דאמרי ז
בפסחים א"ר אלעזר בן עזריה המספר לשון הרע והמקבלו והמעיד
עדות שקר בחבירו ראוי להשליכו לכלבים שנא' לכלב תשליכון אותו
וסמיך ~~בתריה~~ ליה לא תשנא שמע שוא ונדרס להרע כמאמר בישראל

לפיכך

ואם יש לו מעות ומוכר לו בהן חטים ושעורים ומניחן אצלו ואומר לו כשיבא לי
חפצי אמכרם לך בכך וכך ואתה תמכרם לי בכך וכך ולא קבעו ביניהם שעת
המכר אלא כל זמן שירצה זה או זה אומר לחבירו מכור לי או קנה ממני
הרי זה מותר ואין בזה משום מקח וממכר שהרי לא נתחייב המוכר
ולא נתחייב הלוקח עד שיבא המוכר ויאמר לו קנה ממני והלוקח
יאמר לו מכור לי ואז נתחייבו שניהם ואם מת המוכר קודם שיבא
הלוקח ליקח ממנו או שמת הלוקח קודם שיבא המוכר ליתן לו
הרי זה מת ומת ואין יורשיו יכולין לכוף זה ליתן ולא זה ליקח
אלא אם כן נתן המוכר מקח ללוקח או נתן הלוקח דמים למוכר
קודם שימות אחד מהם ואם נתן אחד מהם קודם שימות אחד
מהם אפילו נתן פרוטה אחת הרי זה קנה ואם נתן מקצת דמים
ומקצת מקח הרי זה קנה במה שנתן ואם נתן מקצת דמים ולא
נתן מקצת מקח הרי זה לא קנה במה שנתן ואם מת אחד מהם
קודם שיבא חבירו ליתן או ליקח הרי זה מת ומת ואין יורשיו
יכולין לכוף זה ליתן ולא זה ליקח אלא אם כן נתן המוכר מקח
ללוקח או נתן הלוקח דמים למוכר קודם שימות אחד מהם
ואם נתן מקצת דמים ומקצת מקח הרי זה קנה במה שנתן
ואם נתן מקצת דמים ולא נתן מקצת מקח הרי זה לא קנה
במה שנתן ואם מת אחד מהם קודם שיבא חבירו ליתן או
ליקח הרי זה מת ומת ואין יורשיו יכולין לכוף זה ליתן
ולא זה ליקח אלא אם כן נתן המוכר מקח ללוקח או נתן
הלוקח דמים למוכר קודם שימות אחד מהם ואם נתן
מקצת דמים ומקצת מקח הרי זה קנה במה שנתן
ואם נתן מקצת דמים ולא נתן מקצת מקח הרי זה
לא קנה במה שנתן ואם מת אחד מהם קודם
שיבא חבירו ליתן או ליקח הרי זה מת
ומת ואין יורשיו יכולין לכוף זה
ליתן ולא זה ליקח אלא אם
כן נתן המוכר מקח
ללוקח או נתן
הלוקח

אבל מלשון תלין מורה לנקבה משמע מיד דקאי על הפעולה ולא אל הפועל
ומאחר שמשמע כל מה שהוא שכרותו אתך אבל הרבה אבל חנוני או שולחני
וקבלו עליהם פרעון שכירותו לא עבר עליה דהא לאו אתך הוא. ואף דכל
מה דלא תבעו הרי אבל בעל הבית כדאמרינן דעבר הוא דלא עבר
הא מהדר קלד .. ע

פרש"י. והפדה לא נפדתה פדויה ואינה פדויה ונתנו פדיון בכסף ואת משמע
לדברי רש"י כללא קאמר דמסיק שתנו פדיון בכסף משמע ליה דאי ויהב לא משמע
ליה. והא מטעם הכי אוקי בריש דמקודשת הוי בכסף פדויה חצה ומחצה
לא נשתחררה. הא פדויה מכל וכל מקודשת בכסף פדויה והוי הבא על
עלה במיתה.. נ"ל דהכי קאמר רש"י והפדה לא נפדתה בהכרח צ"ל
פדויה ואינה פדויה. דהוה ליה למימר ופדה לא נפדתה כמו שכתוב אך
פדה תפדה את בכור האדם. אלא והפדה הוי שם והפדה לשון נכר. צ"ל
פדויה. ואחר אותו לא נפדתה אלא הוא לה פדויה ואינה פדויה..
ואחר אתו ונתתם פדיון בכסף בהכרח משמע ליה מדכתיב פ' בא אל פרעה
כל פטר חמור תפדה בשה כו' וכל בכור אדם בבניך תפדה. ולא פי' שם הפדיון
פדיונו במה לא השמיענו אם בכסף או בזהב או במחיר יין וחלב. והכי
פי' רש"י שם חמש סלעים פדיונו כתוב במקום אחר. אלא נראה
מדלא הוזקק לכתוב ולפרשו בדוכתיה כמו בפטר חמור מדשני בלישני
אשמעי' להוה משמע שפיר בנין אב לכולן דסתם פדיון בכסף. ופי'
שם פ' קורח דכי חמש שקלים אבל עד השתא הוה משמע להו בלי
ביאור. אלא מתורץ הוי .. ע

פרש"י. בקורת תהיה היא לוקה ולא הוא יש על ב"ד לבקר את הדבר שלא
נתחייבו מיתה. כי לא חופשה ואין קדושיה גמורי' ורבותי' אמרו מכאן

שמי׳ שהנא במלקות תהא בקראי שהדינים המלקים קורא על הלוקה
אם לא תשמר לעשות וגו׳ והפלא ה׳ את מכותך ותנא בשני
על זה הלשון הלא דהוה ליה למימר לשון בקור שיש לבד לבקר.
וגו׳ הוה ליה למימר שלא לחייבם מיתה ולא לצא לחייבן לשון יקיר דקא
כי תפשה קדושיו כמיתה כראה הפסוק לא יומתו הא חופשה יומתו.
וגו׳ חייך שמע׳ מלקות משמעין בקור שתאמר היא תהא לוקה ולא הוא
או הא לו לומר בקורת היא ידעת דומין כמיקרא כדרך שאמ׳ בשרפת
מיושרת לא ידענו לו דומין במקרא ואף עשו בו דמיונות בחלומות
מרווחים והרבה פעמים למקום המשנק׳ מדקדקים לקרב על יד
המשמעות ושינת הגירס׳ שניה בשנגרת ונוסח פי׳ רש״י קדמון שנוהו
חלוהו ישן נושן ואחרונות הקושיות לא לבא נקטן ואמ׳ לשעות לבריקם
למה לא אמ׳ הפסוק בהליא הלאו כשאר כל לאוין שבתורה ונאפקיה בלשון
בקורת וגו׳ למה לי׳ קריאת פה׳ והפלא ה׳ כו׳ על כל הלאוין והלוק׳ משפחה
חרופה ולא אחרן בעיקר הלוק׳ והיה אם בן הכות הרשע והפילו השופט
וכל עושה מלקות נכחד ממנו שאין הקורא אם לא נלמד מכאן דאי שלא ך
שאין הקריאה מכל מעשה כד׳ ארבעים יכנו לא יוסיף כו׳ ואט מצאתי
פי׳ ישנים ונוסחאות זקנות כתוב בתוכן לשון רש״י וז״ל בקורת לשון מכות
תהיה היא לוקה ולא הוא כי לא חופשה לפיכך אי׳ חייב עליה מיתה שאין
קדושיה קדושים הא אם חופשה קדושיה קדושים וחייבים מיתה עכ״ל
לשון מדוייק רש״י ז״ל משמע להדיא שכוונתו לומר בקורת רצ״ל מכות
בלוה מאחר שצריך קרא לא יומתו שמע מלקות מיקא איכא דאם לא כן לימא
מיתה ולימא לא יומתו היכא דחופשה ומדק׳ שמע׳ הא לא חופשה לא יומתו דאיכא
תרתי למשמע׳ דהוו כמיתה דאף מלקות אין בו שא ודאי הכי קאמר לא יומתו
כי לא חופשה הא חופשה הוו מיתה וקדושיה קדושים. הא לא הכי פלוגה
ואינה פלוגה הוי חייב מלקות שניהם. כת׳ רחמנא תהיה משמע קא לוקה

ולא

ולא הוא ולהכי לא איצטריך רש"י להביא חבר לבקורת ומשמעות מלקות דהא
מן הכרת בא מלא ידעינן · ומאחר דפירש"י דהיכא דתופשה יומתו אזהרתיה
מהיכא · הילכך שפי' אזהרת לאו מן בקורת תהיה דהא בחייבות כשאר הלוק'
על אזהרת לאוין · ומשום דפשיטא ליה לאיש בפרויק' אינה פדויה אוקי לה
בחייבת מיתה ולא אתי כשאר הלאוין שלוקי' עליהם והכי שפי' שידיה היכא
דתופשה אזהרתי' כדידה דהא שום עיקר עלא ידעינן מדיוקא הא תופשה יומתו
אבל בחפרות אין דומה לה ולכן אמר רש"י איני יודע לו דומיין כלומר פירוש'
בלא שמו' אבל בקורת שפי' רבה איתביה · והשתא משונה ביאה זו מכל ב
ביאות שבתורה · שבכל העריות השוה הכתו' אשה לאיש לעונשים והכא היא
לוקה והוא באשם ומשום דשני רחמנא בעונשי' שני בלישני' ואפקי' למכות
בלשון בקורת שתקא מיל' דתהא בקריאה פר"ש והפלא ה' וגו' כדדרשו רז"ל
יתירת הכתו' הוא לאשמועי' קריאת פ' במשים כההיא דסוטה ואמר הכהן
לאשה יתן ה' אותך כו' · דכוותא הכא נמי קורא עליה והפלא ה' את מכותך ד
וכו' כי קללה לדינים סבק שומה ברשות היחיד [illegible] לבושה שלא הנ'
נמה' לכולה חלוקי' שבין קריאה פ' · ומכאן נמי סמכו רז"ל בענין יוסר
הבכורי' דכתי' כי כל הנפש אשר לא תענה ולא כתי' בהדיא לא תאכל · ודרשו
רחמנא בלישני' שינוי נ"כ חכרי' בשיעורים [illegible] בככותבת · דאיכא
לא לא קול' כולה האי באיסור כרת בשיעורי' אם לא יאוסרק מן התורה
אלא ודאי זהו שראו לסמוך עליו דשני קרא בלישני' שנין מלקות ומי' בקורת
שני רחמנא נ"כ בעונשי' היא לוקה והוא באשם דכוות' הכא נמי לאו תענה
שטבלישני' ומכאי' שנא בשיעורי' ואוקימוה להקל בככותבת · וכן מייתי
נמי נבי שוראות אוכלי' דשני' רחמנא ואמר מכל האוכל אשר יאכל ושיערו
חכמי' אוכל הנאכל בבת אחת וזהו כביצה · ואמינא בענין שפחה
דקילה רחמנא גבל האיש לאוקומי' לגבי באשם משום דלתיד תפיס בקדושי'
דלאו נפדיות מכל וכל אבל אחריר עלה דתהוי היא במלקות דהא איכא

על חירות הלא כדויד ודי לה לאפקועה מקודם מיתה משום על עבדות
דאית לה הא מכות מיהא איכא וזהו בקורת תהיה ק׳ הרי לך כוונת רש״י על
צד היותר והנכון ואני בראותי בהעתקת פי׳ הומש׳ מן המעתיק׳ שעין ביקור
יראתי פן יבא לידי שקור כי המעתיקים לא הבינו כל צרכו ולב כל
האומות כולו ריקם ולעוב שכחה להם לא הבאו חבירו כבקרת ויעשה שערן ..

פרש״י ומקדשי תיראו שלא יכנס אדם לא במקלו ובמנעלו ובאפונדתו ובאבק ד
שעל רגליו. את שבתותי תשמרו אע״פ שאני מזהירכם על המקדש את שבתותי תשמרו
אין בנין בית המקדש דוחה שבת. וא״ת מאי הכא ומאי שנא דתני
דאילו בתחלת הפ׳ גבי מורא אב ואם פי׳ רש״י ואת שבתותי תשמורו קודם
ואח״כ פי׳ איזהו מורא לא ישב במקומו כו׳ והכא איפכא. ועוד ק׳ הא שמעי׳
כבר בענין משכן אך את שבתותי תשמורו שאין בנין משכן דוחה שבת
ואיהו נמי איקרי מקדש כדכתי׳ ועשו לי מקדש. א״כ הא תו למה לי. ועוד ק׳
מאי שנא גבי משכן דכתי׳ רחמנא אך ממעט ואילו הכא לא כתי׳ אך למעט
ונצטרך לישב אומרי הכמה רש״י לפסוק נאם ראוי להיות נהפך למה הפסוק
לא חברו על משפטו הראוי להיות. ועוד נפלאת בעיני למה לא פי׳ רש״י
כדעת הגמ׳ פ״ק דיבמות מה שמירת שבת לעולם אף מורא מקדש
לעולם אף כשהוא חרב. א״כ נראה שהפסוק לא בא לענין מקדש אלא
לחקוני לשבת שהוא לעולם. ולאתויי מורא מקדש מקדש לעולם אף ד
כשהוא חרב דבריהם אישתעי קרא במורא ולא בבנין דבשלמא במשכן
מייד׳ דקא׳ בבנין. ממעט בבנין. אבל הכא בנין מאן דכר שמיה.
נ״ל משום דקוה ק׳ לרש״י על הפסוק דאילו בתחלת הפרשה
אמר תיש אמו ואביו תיראו ואת שבתותי כו׳ והכא איפכא דאמר את שבתותי
כו ואח״כ אמר ומקדשי תיראו. ואדרב׳ היה לו לומר מקדשי תיראו ואת שבתותי
תשמורו על סדר שבת׳ כבר. ולכך סוון רש״י והכתו כפי׳ של הסדר הקודם

ואמ

ולכן לא הבין למה הוסיף הטושיה לקליע כלי מחץ ולמה הוסיף
מוזה שהוא מסיע היא לא נמצא אלא שמצאנו קרא שמצא
ויקרא ... נר ז שמלה נאה שמצא לו מלכים חזי וזכרון בשעת מעשה
הושעה עניות השעות. וכוונתו לומר כי זו הוא לה מזרה
מסיע לה לזכרון בשעת מיבוש אלא שמוסיף לה מעלה
ויצר שלא היה לה קודם לכן והוא חזי וזכרון בשעת
מלחמה קודם הושעה ומזיהירין ומזיהירין בשעת מעשה
ובן ביתו בשעת הלצרות כשם שהיה לה ליש לה והשלישית
שהיה מזיהירין כך חזי והזכירן בשעת מעשה ומזיהירין
בהוסף דומה צמיגים שנשים מעשה מלכים ומזיהירין
ז ומכאן צמיגים מקליע דוחה שבת וחוזרין ומזיהירין צשעת מעשה
כל העושה מלאכה בשבת בשעת שבת מזיהירים אזהרתן
ומלקין כשאר לבד מלא עשה בית שמאל כו מעשה להן כן טעמיה
כדאמרי לקמיה ת"ל בשבתות ולא בשאר ימים תניא רבי
יוסי הגלילי אומר ... מוסיף מזיהירין ולכן לא מוסיף
מלא יהיה מזיהירין אלא מוסיף לחלוק בין כבוד לעונג
בקליע נלא מצא בתוספתא מוסיף מזיהירין כי אם בקליע
ולפי שהוא מזיהירין ולכך מוסיף ולא מוסיף בשאר
כלים ומשמע מכאן דלא מוסיף בכבוד אבל בעונג מוסיף
ז ומכאן אמרו חכמים כל המוסיף גורע ומכאן אמרו
חכמים כל המוסיף גורע ומכאן אמרו חכמים כל המוסיף
גורע ומכאן אמרו חכמים כל המוסיף גורע ומכאן אמרו

בדוכתי מינייהו דאף דעל המעשה במשכן דהוי עיקר אזהרתיה דהא תרוייהו
קדושה כתי' בהן כל שכן שבת ומשכן הוו כבוד שכינה ואהא מינייהו דלא דחו
שבת ולא הוצרך לכתו' אך כאן דתרי מינייהו בחד ענינא למה לי · ולדעת
הגמרא מפיק ליה למקדש חרב דהשימותי את מקדשיכם ודרי' מקדש
דמקדשי מקדשיכם לרבות בתי כנסיות ובתי מדרשות ובפ' בתרא
דמגילה דרי' ואהי להם למקדש מעט בארצות אשר באו שם אלו בתי
כנסיות ובתי מדרשות והשימותי אע"פ שהן שוממין בקדושתן הן
עומדין · ולכן רש"י לא חש לשנויי יבמות לגזר מקדשי תיראו למקדש
חרב מאחר דאיכא פסוק מהדינא והשימותי ולכן צריך לנהוג בהן
קדושה וכבוד שלא ינהוג בהן קלות ראש כדאמר ולא ישטנו קפנדריא
דוקא למיר שלא ימיר אלמקיפנא אדרי אימול בהא איקצר הלכך
דיק מעברן ··

פרש"י מפני שיבה תקום · יכול זקן אשמאי · ת"ל זקן אין זקן אלא מי שקנה חכמה
והדרת פני זקן פי' אי זהו הידור לא ישב במקומו ולא מדבר במקומו ולא
סותר את דבריו · ואת הא אמו בגמ' אביי הוה קם מקמי סבי ד
ארמאי דבה הוא עבד להודהור הידור ולא קימה · אלא כל שיבה במשמע
ואפי' גוי ·· נ"ל מפני דרכו שלו הוו עבדי · אבל היינו דאורייתא לא
דא' לא תימא הכי אלא ששני' דרבא דלא קם הא קא עבר אדאורייתא ואפי'
לאיסי בן יהודה דאמר כל שיבה במשמע ל"ל בישראל ובשאין מוקזן רשע
אבל רשע הא כתי' שאת פני רשע לא טוב וכל שכן גוי · ורש"י אזיל בתר
שנויי דר' יוסי הגלילי דאיהו אזיל בתר חכמה דאמר ינק וחכים · וזקן
זה שקנה חכמה · נ"ל כוותי' ורש"י אתי אליבא דכולי' שלא מלבד הק
דאמר צריך שיבה וחכמה והלכה כרבי' לגבי חבר' ·· וכן שני' אמר
מסכת מכות אמר רבא כמה טפשאי הני אינשי דקיימי ~~קיימי~~ מקמי ספר ולא

קיימי

ש"ב ... ב"ב אין לי לומר, שאין להן לדקדק שאומרים אין בידינו מפני שאפשר שיש בידם ולא ידעו מזה, ולפיכך אומרים אין בידינו כיון שאין ידיעתנו מספקת לנו לומר יש בידינו. ואין זה דומה לשאר ספקות שבתורה שאין אומרים בהם אין בידינו, שהרי אפשר שיש בידם ולא ידעו מזה, אבל בזה שאנו יודעים שיש בידם ודאי אין לנו לומר אין בידינו, שהרי אפשר שיש בידם ולא ידעו מזה, אבל בזה שאנו יודעים שיש בידם ודאי אין לנו לומר אין בידינו, שהרי אפשר שיש בידם ולא ידעו מזה.

ש"ב ... ב"ב אין לי לומר, שאין להן לדקדק שאומרים אין בידינו מפני שאפשר שיש בידם ולא ידעו מזה, ולפיכך אומרים אין בידינו כיון שאין ידיעתנו מספקת לנו לומר יש בידינו. ואין זה דומה לשאר ספקות שבתורה שאין אומרים בהם אין בידינו, שהרי אפשר שיש בידם ולא ידעו מזה, אבל בזה שאנו יודעים שיש בידם ודאי אין לנו לומר אין בידינו, שהרי אפשר שיש בידם ולא ידעו מזה.

בכור לטיפה שאינה של בכור ואני נאמן ליפרע ממי שטומן משקלותיו
במלח כדי להונות הבריות שאין מכירין בהן· הוצרך לומר אני ה' כי לפי
דאשון אין מספיק דאין מיישב זולת למה הזכיר כאן בענין הלאוין
הללו יציאת מצרים וכי עד עכשיו לא השמיענו יציאת מצרים· ולכן
השיב על מנת כן שתקיימו מצותי לכן הוצאתי אתכם ואם לאו כן
לא הייתי מוציאכם מה· שנאמר אלא על מנת שתשתעבדו בקיומם
הדברים· אבל אינו מיישב למה הוא בענין משקלות ומידות יותר מכל
שאר המצות דלא אמר זולת אני ה' אלקיכם או ויראת מאלקיך אני ה'
אבל יציאת מצרים לא קאמר זולת במשקל ומדה ומשורה לעולם· שכן אמר
דא כלומר כודאי דלא קאמר אלהו שאינו לכשל אלא בדבר הלמד משענו
דבר הכתוב מה שמין דטיפה של בכור שהוא בלתי נראה הבחנתי יקורעתי
ונקמתי והוצאתי אתכם· אף שמין דטומן משקלות כו' וכן כל דבר
המיה בלתי נראה ונרצה לשון שאיל אני נאמן ליפרע ולכן הזכיר כאן
יציאת מצרים יותר מבלאוין האחרים·· ש'

אין להקשות על הפסוק שאומר לא תשנא את אחיך כו' וכתב אחר מקו' כי תראה
חמור שונאך כו' וא"כ איך יתכן להיות שונא והלא בני ישראל נזהרו על
כך· מוקי בפסחים דמיירי שראה בחבירו דבר ערוה ועבירה והוכיחו
ולא קבל מותר לשנאותו שנאמר יראת ה' שנאת רע·· ש'

פרש"י כי יהיה בהם אוב או ידעוני כאן נאמר בהן מיתה ולמעלה כרת כו' ואת
למה כרת רש"י דעת יהנא דווקא אף אוב וידעוני בכלל מכשף היו ויצא
מן הכלל לידון על כל הכלל דהוו כלהון בסקילה שנאמר כאן יצאו אומר
כן דעד השתא לא שמענו באיזו מיתה ימות שנאמר מכשפה לא
תחיה·· ונ"ל דרש"י לא מוקי פי' כפלוגתא דתנאי דהא איכא תנאי טובא

דלא

פתח פתח פתח פתח פתח קדושים ... ר

לא מצינו להו הכי וכבר כתבתי בפ' ואלה המשפטים שין שם:

פרשת אמור אל הכהנים ... ב

כו ומשום הכי אמרינן לעיל מרחיצין את המת ולא אמרינן מרחיצין את החי
משום דחי מיבעי ליה לאדם לרחוץ עצמו ומת אין מי שיבא ויעשה לו
צרוב ? עושה לו אחרים ולא הוי ליה למיתני אלא חי ומת מאי
משום דמשום חי אמרינן בבא מעשה זו ואמרינן חי ומת
... אבל מת אין מרחיצין אותו משום כבוד חי דכבוד חי ומת הוי
שוה ומשום הכי אמרינן לעיל מרחיצין את המת ולא אמרינן
מרחיצין את החי. ואמרינן לעיל בכבוד חי. דהא אמרינן לעיל
מרחיצין את המת ולא אמרינן מרחיצין את החי. ומשום הכי
אמרינן לעיל בכבוד חי. דהא אמרינן לעיל מרחיצין את המת
ולא אמרינן מרחיצין את החי. ומשום הכי אמרינן לעיל
בכבוד חי. דהא אמרינן לעיל מרחיצין את המת ולא אמרינן
מרחיצין את החי. ומשום הכי אמרינן לעיל בכבוד חי. דהא
אמרינן לעיל מרחיצין את המת ולא אמרינן מרחיצין את
החי. ומשום הכי אמרינן לעיל בכבוד חי. דהא אמרינן לעיל
מרחיצין את המת ולא אמרינן מרחיצין את החי. ומשום הכי
אמרינן לעיל בכבוד חי. דהא אמרינן לעיל מרחיצין את
המת ולא אמרינן מרחיצין את החי. ומשום הכי אמרינן לעיל
בכבוד חי. דהא אמרינן לעיל מרחיצין את המת ולא אמרינן
מרחיצין את החי. ומשום הכי אמרינן לעיל בכבוד חי. דהא
אמרינן לעיל מרחיצין את המת ולא אמרינן מרחיצין את
החי. ומשום הכי אמרינן לעיל בכבוד חי. דהא אמרינן לעיל
מרחיצין את המת ולא אמרינן מרחיצין את החי. ומשום הכי
אמרינן לעיל בכבוד חי. דהא אמרינן לעיל מרחיצין את
המת ולא אמרינן מרחיצין את החי. ומשום הכי אמרינן לעיל

183

כסדר ואחר אמו אביו דהוי נכרי לטומאה ולא טומאה שנאמר אית ביה ר
אב כסדר נקט׳ של סדר הדורות טומאה להיתרא מעתה׳ קרא על דרך
לאו זו אף זו קאמר ומשום הכי נמי כן אתא הפסוק לאפוקי קדושה והלכה
אם ואביו ואחר אמו דלא שייך משום לאביו בטיר לטומאה מכלהו ר
בסדר נקט׳ בריש׳ ושתיק משאר דהוי מרובה לטומאה אבל אמו אמו
אחר אביו כסדר דלא זו אף זו כדאמרי׳ לכולי׳ קרא׳ הדע דעל
דרך זו קרא מיוחדת קנויא אחרת׳ כ׳ ליה לו אשר אשתו בהדיא בקרא
ולא שארו לשון קרוב ושניק אם כוונתו לאשתו למה אתא הקרוב אליו
לשון זכר ואדרבה היה לו להפוך הכוונה ולומר הקרובה לשון נקבה כי היכ׳
לשמע׳ דבאשתו קאמר מכח הלשון המובן אלא ודאי משום הכי אמ׳ ר
שאר שהוא לשון מורה לטומאה כלשון דקאמר נמי שריות שאר אביך
או שאר אמך הו׳ ואמר הקרוב לשון זכר ולשון טומאה דקאי לבשר לשון זכר
כמו שנאמר איש איש אל כל שאר בשרו לא תקרבו לגלות ערוה וכן ואקרב
אליה ולא מצאתי לה בתולים ומשום הכי דייק הפסוק בלשון זה
המורה כלו לאפוקי טומאה ולכן אקדמה בריש׳ מקרייה אמו ואחר
ואילו נמי קדושה דאמר דלא שייך כן שתיק מינה׳ ולכן דייק רש׳
בלישנו שאמר הקרוב אליו לרבות את הארוסה ואילו נמי שארו
הקרוב אליו לא אתו מידי ואולם יש ספרים דגרסי׳ הקרוב אליו לרבות
את הארוסה והקרובה אליו למעט ושעות הוא בידם כי כתו׳ בגמ׳ בהדיא
אשר לא היתה לאיש פרט לארוסה הקרובה לרבות הארוסה שנתגרשה
אליו לרבות את הבוגרת ולר׳ מאיר אף מוכת עץ אבל אנוסה ומפותה
אין מטמא לה לדברי הכל דכתי׳ הבתולה ... ואולם יש לישב ולומ׳
ומיעוט
דחלוס אחד הוא דהא ולאי הקרובה אליו משמע דא שאין קרוב
לא ימא ומשום הכי אמ׳ רש׳ הקרובה אליו בהכרח בא לרבות את ה
הארוסה כלומר מדאיצטריך קרא הכא למיעוט׳ דהקרובה אליו למעוטי

אחותו ארוסה דנפקא ליה מחזקתו והויא בחזקת בעל ולהכי לא יטמא
דלא הויא קרובה אליו הך הויא קרובה דלא הויא ארוסה עוד כגון ז
שנתגרשה והיא בתולה אבל לה יטמא · אע״פ שהדרך בא לרבות דאם לא כן
ארוסה מאי איצטריך קרא למיעוטא לשתוק הפסוק מהקרובה אליו ומינה
שמעי׳ שפיר דמהיכא תיתי קולא דיטמא בארוסה שנתגרשה ועוד ז
הפסוק לא שמעי׳ אפי׳ חומר דלא יטמא בנתארסה לזר אלא ודאי דהוצרך
קרא לגופי׳ לאחותו הבתולה הקרובה אליו לאפוקי ארוסה דהא לרבות ז
קורב׳ אליו דלא יטמא · אע״פ אשמעי׳ לרבות את הארוסה דיטמא ··
אבל מהקרוב אליו לא פי׳ רש״י מידי דלא איצטריך בשאר לאפוקי. לשון שומ׳
ולהכי קאמר לשון זכר כדפי׳ לעיל · אבל הקרובה אליו דלאחותו לכה למימ׳
לשון שמאי אע״פ שבא לדרשה לרבות ארוסה שנתגרשה כדאמרי׳ והא
דבתי׳ רש״י אין כתוב בדברי ברוך הספר׳ · למעט דלא יטמא בארוסה ···
שמעי׳ הכותי׳ נמי לרבות אחותו ארוסה דיטמא משום דבתולה קרא מהיכי
קא מהדר דהא כי אם למאורן כו׳ ומשום הכי נקט רש״י לרבוי׳ דהיתר
ולא למיעוטא דאיסור׳ דהא לא מפסיד בהכי מידי דהוי משמעות מיע׳ ז
ובי׳ה למיעוטא לאיסור׳ דלאחותו ארוסה ·· ע

פרש״י ופאת זקנם לא יגלחו · לפי שנאמר בישראל לא תשחית יכול ליקטם במלקט
ורהיטני לכך נאמר לא יגלחו · שאינו חייב אלא על דבר הקרוי גילוח ז
ויש בו השחתה וזהו תער ואית מנא ליה דבתער קרוי גילוח
עפי׳ מן דבר אחר · פי׳ דמייתי לה מהפסוק שם יגלח ה׳ בתער בו׳
ופאת זקנם הוא סוף הזקן וקראוהו חכמי׳ שיבולת הזקן וזקן חמש ז
מקומות לחי העליון והתחתון מימין וכן משמאל וסוף הזקן והוא השער
הרי חמש·· ע

פרש״י ומן

פרש׳ ומן המקדש לא יצא אין הולך אחר המיטה · ועוד דרשו רז״ל מכאן שכ״ג
מקריב אונן וכן משמעו אף אם מת אביו ואמו אין צריך לצאת מן
המקדש אלא עובד עבודה · כוונתו לומ׳ דאם אין ענין לטהרת טומאה
דהא כת׳ בהדיא לאביו ולאמו לא יטמא או על כל נפשות מת לא יבא · א״כ
תנהו ענין להקריב אונן · וזהו אליבא דר׳ יהודה דאמ׳ מן המקדש לא יצא
כמשמעו · אבל אליבא דר׳ מאיר · ולא הוא אחר המיטה בזמן דהן נכסין והוא
נגלה הן נגלין והוא נכסה ויוצא עמהן עד פתח העיר דאי לא תימא הכי אפי׳
לבי תנויי · לא אזיל אלא הכי קאמ׳ מן המקדש לא יצא מקדושתו לא יצא
וכיון דאית ליה ~~[illegible]~~ הכי לא אתי למימר · ואב״ל לר׳ יהודה השתא דכתי׳ על
כל נפשות מת לא יבא מיותר לאביו ולאמו לא יטמא ואתי למימר להם
אין מטמא אבל מטמא הוא למת מצוה וא״כ סלקא דעתך אי יצא מן המקדש
נחלל · דמטמא למת מצוה היכי משכחת לה · ותקט׳ לן לאביו ולאמו שריה
לי הא כת׳ על כל נפשות מת כו׳ ·· נ״ל הכי קאמ׳ אי יצא מן
המקדש ללך אחרי דבר׳ המטמא׳ אבל יוצא הוא לדבר קדושה וטהרה
והכי משמע תלמודא מדקאמר ליה ר׳ מאיר א״הכי אפי׳ לבי תנויי לא אזיל
משמע דפשיטא להו דאזיל · א״כ לכול׳ עלמא מן המקדש לא יצא מקדושתו
לא יצא סבירא להו אלא דפליגי תנאי בעשרה אי סבר בזמן דהן נכסין והוא
נגלה או לא דלר׳ מאיר שרי ולר׳ יהודה אסור דקיי״ט אנב מדליה אתי עשה
כדאמ׳ בגמ׳ ואם לרש׳ לא אפי׳ בענין מסתבר אליבא דחד מניהו דפליגת
לא אוקי פירושי קמא׳ אי הולך אחר המיטה · ר״ל אפי׳ קמ׳ כר׳ מאיר וכוונתו
לומ׳ אין הולך אחר המיטה כשאר הולכים אלא בזמן דהן נכסי׳ והוא נגלה
כו׳ או אף אליבא דר׳ יהודה וכוונתו לומ׳ אינו הולך אחר המיטה כל עיקר · ודולה
לומ׳ ומן המקדש לא יצא פי׳ הולך אחר המיטה למר כדאית ליה ולמר כדאית ליה
ולא מסיק בפלוגת׳ דתנאי לפרושי אליבא דחד מניהו ·· עכ

פרש״י לחם אלקיו כל מאכל קרוי לחם ·· ואת״ה והלא פי׳ כבר לעיל לחם אלקיו
מאכל אלקיו כל הסעודה קרויה לחם כמו עבד לחם רב · ואו״כ הא תו למה
לי לפרושיה · ועוד ק׳ אומרו שינה רש״י לשונו דומה שאמר בתחלה פי׳
ולא הביא חבר בשניה · ואודרב׳ הוה ליה לשנויי בלשונו בשניה או להוק
מספיק מה שפי׳ כבר והולך לשנותו ·· וי״ל דמשקל׳ חשש רש״י פן
תאמר לחם אלקיו הוא לחם ממש וכוונתו אל לחם הפנים ואמר מדלא אמר לו
יערכנו ואמר לשון קקרב שאין שייך בלחם זה הלשון שלא יערוך אותם
על המערכת אבל הקרב לא כתי׳ ביה אלא מדקאמר להקריב לחם ש״מ כל
הסעודה קרויה לחם והחבר עבד לחם רב וכוונתו לומר בהיות שהלחם
הוא נקרא עיקר הסעודה שאומר ולחם לבב אנוש יסעד · לכן כל שבא
לפתח בו את הפת נקרא על שמו ולכן אמר רש״י והאריך בלשונו כל
הסעודה נקט לשון סעד ולא הספיק במאמר כל מאכל · ואת״כ על
הפסוק דאמר לא יגש להקריב את אשי ה׳ לחם אלקיו השתא שאמר אף
בדבר הבלה לפרש״י קרוי לחם היה לו לומר קרבן אלקיו לא יגש להקריב · ולכן
האריך רש״י לומר מעתה כל מאכל קרוי לחם · כלומר אף בדבר שאין ענין
סעודה דהא על אשי ה׳ אמר לחם אלקיו ולכן לא פי׳ כמו בתחלה שאמר
אין כוונתו בכך ·· עכ

פרש״י בעל בעמיו בשאר שהיא בתוך עמיו יצא את מי׳ כו ·· יש מקשין ז
הא נמי׳ ... מאלאחותו אלא תרי קראי למה לי · הא לית
לאוקמי דבמשמעות קרא הכא ודאי שמע׳ שפיר מה׳ אבל מלאחותו ז
מיתורא דרש״י ליה ולא מן המשמעות ולעולם אתא אפי׳ דהוי בקיר וכן
גדול והולך לשחוט את פסחו ולמול את בנו דהיכא מצות וקדשים עובא
אפי׳ הכי ושמא למה נדחה להן לכהן מצות וקדושות אבל הכא
לא שמעי׳ מיד · עכ

פרש״י ולא יחללו

ולא יחללו את שם קדשי. בהרבה מקומות בתורה הזהירה על חילול ה' ובכלן אני ה'
כפרה זולת או מיתה. מוכרחת דקאמר הכא ושוואתו עמו ונכרתה. ואפי' בדבר
קל מזהיר רחמנא לכל ישראל על חילול ה' שנ' ולא תחללו את שם קדשי ואמרו בגמ'
היכי דמי חילול ה' אמר רבא כגון אנא דשקיל בשרא ולא יהיב דמי. לאלתר ר'
במקום שאין דרך הטבח לשאול הקפותיו. רב נחמן אמר כגון דאמרי אינשי.
שרא ליה מריה לפלניא. רבינא אמר כגון אנא שחביריו בושים מחמת שמועתו
בא וראה כמה כחה גדול של חילול ה' שבזה אמר הפסוק אם יכופר העון ר'
הזה עד תמותון. כלומר שאין בו כפרה. לכן צריך מאד להיות נזהר
במעשיו פן יצא לידי חילול ה' חו' ויותר על כלם ת"ח צריך להיות מאד זהיר
וזריז ונשכר ·· ט

פרש' לרצונכם תזבחוהו תחלת זבחיכם הזהרו שתהי' לרצון לכם. ומהו הרצון
ביום ההוא יאכל. לא תשחטוהו על מנת לאוכלו למחר שאם תחשבו מחשבת
פסול לא יהיה לכם לרצון .. ד"א לרצונכם לדעתכם מכאן למתעסק
שפסול בשחיטת קדשי' ואעפ' שפרש בשוכל' לשני ימי' חזר ופירש בנאכל'
ליום אחד כו'. הוצרך לומר זה אף שפי' ראשון אין מספיק שיהי' לו לומר
לרצון תזבחוהו דמשמע שיהא ראוי לרצות לכם לפני ה' וזהו באופן שביום
ההוא יאכל. ועוד הרי הזהיר כבר ביום זבחכם יאכל ואם כאן לומר מחשבה
פוסלת בחוץ לזמנו למה יחשוב לאוכלו בזמן בלתי ראוי. ובהכי ולאו הייתי
לומר מיעוכבה לשני ימי' שכבר הזהיר דמאי מולדי דהאי מהאי. לכן אמר
ד"א לרצונכם לדעתכם כו' כלומר שתהיו מיושבים בדעתכם בזביחה ולא בעסק
ענין אחר ונלמד לפי שפוסלת מחשבה שאינה משום עבודה. ובהכי ניחא
שפיר לשון לרצונכם ר"ל שתהיו מיושבים בדעתכם בלתי מחשבה אחרת נולדת
בזביחה לאפוקי מלשון לרצונכם האמור בשור ... להתם בהכרח
כוונתו לומר יהי' לכם לרצות דהא הוא אינו מתעסק בו שלא יפסל הכהן ולכן

על כל אלו שאין בו משיחה ... ע

לקרבן שהוא יולד. ולפי שכאשר עשה חילוק בין הזכר לנקבה לא הזכיר בנקבה אלא שתביא כבשה בת שנתה לעולה ולחטאת ולא הזכיר בה שיביא בן יונה או תור לחטאת כמו שהזכיר בזכר. ולפי שהוא מצוה התלויה בזמן לא הזכיר בה שיביא בשעת הקרבת קרבנותיה כמו שהזכיר בזכר. ולפי שהוא מצוה התלויה בזמן לא הזכיר בה שיביא בשעת הקרבת קרבנותיה כמו שהזכיר בזכר.

ביום ההוא שכל לא תעשו בו מלאכה עבודה זרה תעשו בו אבל עבודה שהיא לצורך אוכל נפש מותר ... ע

ובנו מוכיח שאינה כמותה בחולין בפרק כל הבשר (דף פה:) אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי מנין לעבודה זרה שהיא מותרת ביום טוב שנאמר אך אשר יאכל לכל נפש הוא לבדו יעשה לכם. ומה היא עבודה זרה שהיא אסורה בחול מותרת ביום טוב. אמר רבי יוסי שם שמעתי מפי רבי יהודה בן בתירא עבודה זרה שהיא מותרת ביום טוב שנאמר אך אשר יאכל לכל נפש הוא לבדו יעשה לכם. ומה היא עבודה זרה שהיא אסורה בחול מותרת ביום טוב. אמר רבי יוסי שם שמעתי מפי רבי יהודה בן בתירא

פרש"י המנורה הטהורה שהיא זהב טהור ר"ל על טהרה של מנורה שמטהרה
תחלה ומורטנה · הוצרך לומ' ר"ל כי אי מספיק פי' ראשון לפי שיש דבר'
אחר' הרבה שנעשו זהב ולא נקראו שנין טהור כזה · כמו ועשית שלחן
זהב טהור ושתי שרשרות זהב טהור · ומזבח הקטורת צפית אותו ג"כ
זהב טהור ולא קרי ליה המזבח הטהור · לכן אמר ר"ל כו' וכן נמי נ"ב שלחן
הטהור פי' רש"י כן מזה הטעם ואמר ר"ל הא' אחד ... לתרוייהו
דדמו להדדי · · כו'

פרש"י או שבור לא יהיה הוכרח רש"י לפרש כן מכח קוש' אחת כי אף האומנם ג"כ
יתיישב הלשון של עורת לא יהיה בן מום של עורת. מ"מ קשה כי מאי נפקותא
איכא לומר בלשון עורת ולא אמר עור בהדיא כדאמ' במומי' הראשוני' נב'
אדם דכתי' איש כי יהיה בו מום לא יקרב איש עור כו' אלא נראה להמחבר
בה נבי מומי בהדיא דהא אמ' ביבלת פסל לה רחמנא ולהכי נקט לשון עורת
כלומ' דבר המגונה לצד עורון אף שאין עור גמור כגון שפירש עליו במום
של עורון שגמר בלאו והו לא יהא בן מום של עורת שפי' רש"י כלומ' במום
פנים לא אמר עליו מום של עורון · ולכן לשון עורת מוכיח לנפקותא
ופשט רש"י כלומ' פן תאמר או שבור דומה לעורת מדינא דדבר הלמד מענינו כי
מדרך כל הפסוקי' נדונ' באופן ההוא ש"ל כאחד משני דרכי' או בדבר
הלמד מעניינו או בדבר ומיפכו וה"ל או שבור לאו דווקא מכל וכל ש"א
אפי' נתדלדל האבר או נתקעקע ממקומו עד שנוטה לצד הראוי לדבר עליו
במום שבירה כדומה לעורת שפי' למעלה לכן פי' רש"י ראינו כדבר הלמד
מעניינו שא מדרש הוי דין בדבר ומיפכו כלומ' מדרשו בל' שני' דלא אמר
או שבירה כעניין עורת בלשון נקבה כולה · ואמר או שבור לשון זכר הוא
ומאמר יותר של"ס ונראה בכוונה ההיא ה"ב משמע מכל וכל נשבר דוקא אבל
באופן אחר לא וזהו כוונת או שבור לא יהיה שפי' רש"י שא' דל מעקלויים

שבירה שלא אתי בלשון נקבה כמו בעורת דשפי קשר דהוייא במום שן
מכל אחר מומין.. תדע דהא בכלהו מומי אוקמי לשון ברוש להיותו יותר
נכבד מכל האיברי' אמאי כי"מ בלשון עורת צ"ל דנסקא בלשון אפי' בהם ד'
מפסי"ל כיון שרבר עלו בעינין מום עורון וזהו לא יהיה בו כלומ' לא יהיה
בו וכרון מום עורון ואם הזכיר מיד שימור בלאו אבל שבור אי' כן ד'
דבהם' לא מפסי"ל עד דנשבר מכל וכל עד נמ"ר וזהו כוונת רש"י שכ' לא
יהיה כלומר' שלא יהיה נשבר בשלמות כמשמעו ותו לא מידי.. ע

שבר תחת שבר עין תחת עין כו' הא דלא אמר יד תחת יד רגל תחת רגל כמו באלה
המשפטי' משום דקאי במומי' קאמר הכי דהא כתב לעיל מינה שבר יד או שבר
רגל גבי מומי אב"ל דבוות' הכא נמי הכי משמע בלשון שבר תחת שבר ה"ל
יד ורגל' ותו' דלא קאמר על סדר של ואלה המשפטי' דא"כ היה לו לכתוב שן
תחת שן שן תחת שן שבר תחת שבר במקום יד תחת יד רגל כו' לא להכי הכא
ואוקמי' מקמי' עין תחת עין כו' לדיוקא דא"לו התם משתעי דנקאמר' יד
ורגל' ומשום הכי משלם צער במקום נזק מיתנרא דקרא דאפשר לחתוך
על ידי סם ולא מסכן דמצער ליה. אבל הכא שבר ה"ל שלא נקטעה אך נשברה
העצם באופן שכח האבר נעצר הימנו ואמנם לא נקטעה אבל עדיין הוא
מחובר ואין נרגש כנגלה אם לא בפועל מעשהו ולכן אוקי ברישא שבר
תחת שבר למולך עין תחת עין כו' דומיא דשבר יד ורגל מה יד ורגל ד'
שלא נקטעה אף עין ושן שלא הפי"ל אבל אבדו כח של חושי הפעולה מהם
ואפ' הכי קייב' דאקרי מומ'.. ע

דבר' דבר אל בני ישראל מועדי ה' שהמועדות היו בקיאי' סנהדרין שמעברי'
את השנה של גליות שנעקרו מרחוקים לעלות לרגל ועדיין לא הגיעו ד'
לירושלים'.. ואמנם נגידי' יהיה עבור שנה מחזקיה מלך

יהודה

ומשמע מדבריו שאם לא היה מוחזק בשלשה שנים אלא בשנתים
ומחצה לא היה נאמן לומר שהוא שלו אלא היה נוטל חלק
בשוה עם הלוקח. ולכאורה קשה מאי שנא מהא דאמרינן
בפרק הגוזל קמא (דף קיג:) גבי מי שהיה מוחזק בקרקע
ובא אחר והוציאה מידו ומכרה לאחר ובא המוכר ואמר
לא מכרתי אלא שדה פלונית ולא זו ונמצא שדה פלונית
ביד המוכר ושדה זו ביד הלוקח שהמוכר נאמן ואין
הלוקח יכול לומר לו הרי שדה פלונית שלי היא ואני
מוציאה מידך ואמאי נאמן המוכר לומר שדה פלונית
שלי היא הרי הוחזקה ביד הלוקח ואין לך מוחזק גדול
מזה ותירץ הרב ז"ל דשאני התם שהרי המוכר מודה
שהשדה שביד הלוקח היתה שלו מתחלה ואינו יכול
לחזור בו ולומר שלא היתה שלו אבל הכא שהמוכר
טוען שהשדה שביד הלוקח היתה שלו מתחלה והלוקח
טוען שלא היתה שלו מתחלה אלא שלי היתה מתחלה
ומכרתיה לך ואתה מכרת לי שדה אחרת אין המוכר
נאמן לומר שלו היתה מתחלה שהרי הוא מודה שהיתה
ביד הלוקח ואין לך מוחזק גדול מזה ומשמע מדבריו
שאם לא היה מוחזק בשלשה שנים אלא בשנתים ומחצה
לא היה נאמן לומר שהוא שלו אלא היה נוטל חלק בשוה
עם הלוקח. ולכאורה קשה מאי שנא מהא דאמרינן
בפרק הגוזל קמא (דף קיג:) גבי מי שהיה מוחזק בקרקע
ובא אחר והוציאה מידו ומכרה לאחר ובא המוכר ואמר
לא מכרתי אלא שדה פלונית ולא זו ונמצא שדה פלונית
ביד המוכר ושדה זו ביד הלוקח שהמוכר נאמן ואין
הלוקח יכול לומר לו הרי שדה פלונית שלי היא ואני
מוציאה מידך ואמאי נאמן המוכר לומר שדה פלונית
שלי היא הרי הוחזקה ביד הלוקח ואין לך מוחזק גדול
מזה ותירץ הרב ז"ל דשאני התם שהרי המוכר מודה
שהשדה שביד הלוקח היתה שלו מתחלה ואינו יכול
לחזור בו ולומר שלא היתה שלו אבל הכא שהמוכר
טוען שהשדה שביד הלוקח היתה שלו מתחלה והלוקח
טוען שלא היתה שלו מתחלה אלא שלי היתה מתחלה
ומכרתיה לך ואתה מכרת לי שדה אחרת אין המוכר
נאמן לומר שלו היתה מתחלה שהרי הוא מודה שהיתה
ביד הלוקח ואין לך מוחזק גדול מזה ומשמע מדבריו

188

14

פרשת בהר סיני

כלומר שלא יתן לו שום דבר אלא יחזיר לו הכל בעין ואין הכי נמי שהרי מפרש טעם זה הוא תנן ואין הכי נמי דקתני לה בסיפא ... דלא אמרינן כיון שהלכה של הסדר נכסיה בטורח ... הלכה שלו ומשלמת לו ואין לומר שהרי לא הוציא עליה כלום שהרי לא הוציא עליה אלא מה שהיה צריך לה ומה שהוציא עליה בשביל שתחזיר לו הכל ואין לומר שהרי לא הוציא עליה אלא מה שהיה צריך לה ומה שהוציא עליה בשביל שתחזיר לו הכל ואין לומר שהרי לא הוציא עליה אלא מה שהיה צריך לה ומה שהוציא עליה בשביל שתחזיר לו הכל

משרד שלה אחת בשנה ולא בברכת הזן וכן הוא אומר וכוסב שם ה' וכן
ומלך על הארץ ומלך את ישראל וכן הוא אומר כי ידעתי
ואחר הדברים האלה ויהי דבר ה' אל אברם בחזון לאמר אל תירא אברם
שקלו על הכף לא היה יודע אם יכריעו אם לא ואחר כך ראה
ואם אינו יכול לומר כך לא יאמר תחלה שמא יכריעו ישראל בדין
ולא יתקיים מובחן. ואחר כך יהיה לו לומר בחלה שהכריעו
ואם אינו כן אינו יכול לקרוא לחלה שמא יכריעו ישראל בדין
בחצי ברכת רפאנו אומרי. אין לא הוי בחיי כשעלה חבורה ומיתה
ויסי אומר בזמן שהכהנים נשואי כפיהם בבית המקדש
נשא כפיו לא ישא נשיא ראשו בתפלה בעבודת יעבדי. אמר
ה בחיתה והוו להון לנוח ומיתה תחיכי להדדי וכן תמיד
משרד שלה אחת בשנה ולא בברכת הזן וכן הוא אומר כי ידעתי
ואחר הדברים האלה ויהי דבר ה' אל אברם בחזון לאמר אל תירא אברם
שקלו על הכף לא היה יודע אם יכריעו אם לא ואחר כך ראה
ואם אינו יכול לומר כך לא יאמר תחלה שמא יכריעו ישראל בדין
ולא יתקיים מובחן. ואחר כך יהיה לו לומר בחלה שהכריעו
ואם אינו כן אינו יכול לקרוא לחלה שמא יכריעו ישראל בדין
בחצי ברכת רפאנו אומרי. אין לא הוי בחיי כשעלה חבורה ומיתה

ש"ס ... ואמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי כל המקיים את התורה מעוני סופו שיתקיים ממנו ... שנאמר כי לא ישכח מאביונים אביונים עולמים תקותם לא תאבד לעולם. ... ואמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי כל המקיים את התורה מעוני סופו שיתקיים ממנו שנאמר כי לא ישכח מאביונים אביונים עולמים תקותם לא תאבד לעולם. ... ואמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי כל המקיים את התורה מעוני סופו שיתקיים ממנו שנאמר כי לא ישכח מאביונים אביונים עולמים תקותם לא תאבד לעולם.

ש"ס ... אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי כל המקיים את התורה מעוני סופו שיתקיים ממנו שנאמר כי לא ישכח מאביונים אביונים עולמים תקותם לא תאבד לעולם. ... ואמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי כל המקיים את התורה מעוני סופו שיתקיים ממנו שנאמר כי לא ישכח מאביונים אביונים עולמים תקותם לא תאבד לעולם. ... ואמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי כל המקיים את התורה מעוני סופו שיתקיים ממנו שנאמר כי לא ישכח מאביונים אביונים עולמים תקותם לא תאבד לעולם.

ש"ס ... אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי כל המקיים את התורה מעוני סופו שיתקיים ממנו שנאמר כי לא ישכח מאביונים אביונים עולמים תקותם לא תאבד לעולם. ... ואמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי כל המקיים את התורה מעוני סופו שיתקיים ממנו שנאמר כי לא ישכח מאביונים אביונים עולמים תקותם לא תאבד לעולם. ... ואמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי כל המקיים את התורה מעוני סופו שיתקיים ממנו שנאמר כי לא ישכח מאביונים אביונים עולמים תקותם לא תאבד לעולם.

אחר הבחנתי בין טיפה של בכור כו ואילו הכא שבין טיפות לא קאמר והטעם
הלכך הזכיר שבין טיפה של טיפה שמונה ואינה ניכרת בריית אדם עדיין
ואפי׳ הכי הבחנתי אותה כטרם הולדה גם אני אבחין שומן משקלותיו אעם
כי אין ניכר ונראה לכל מהסיבת הונתו שיש הבריות כמו שפי׳ בפי׳ פ׳
קדושי׳.. אבל הכא הרבית ניכר וגם קונתו ללוקח יותר ממה שהלוה
רק שהוא מתעלל ומתכסה לאמר שהוא אינו הוא ואין אנוש בידו כי הם
מעות הני הלכך לא שייך טיפה ולא שמין בלבד הגלה לשון ואפי׳ הכי אני
אני ה׳ שהבחנתי בין בכור לשאינו בכור כמו שבין אדם לאדם. אף אני נאמן ל
להבחין בין ישראל לנכרי במעשות הללו ומפרש בין אדם לאדם דל לדעת מי הם
ומי אינם. ומשום כן לא אמר קדושי׳ ואפי׳ הם כבדות עליכם כי לא שייך לשון
זה באיש פני כי מה כעל יש אם הוא מרויח בסחורתו ואינו הונה ונגלה ל
שמין משקלותיו במלח. הלא אפי׳ לא נכתב בתורה ראוי לאומרו כי הדעת
מכרעת לגלות עשות הרעה והגלה הזאת. לכן תקרא קלה שבקלות ולא
הזכיר שבין בבלות.. בפי׳ שומן משקלותיו יש מפרשי׳ שמכביד
במלח את השקל. ולפי׳ מדבר על הקונה ודומה לענין רבית שלוקח יותר
מן הראוי לו. ואחרי׳ יש מפרשי׳ שהמלח שואב ומיקל את השקל וזהו על
המוכר ונותן פחות מהראוי להני אלו. ונראה כי כל הפ׳ מדברת
בענין המוכר כשן במסורה דאמר׳ שלא ירויח כלום שופך היין להקיפ׳
ניח
רתיחו משקנ בלשנא וכי שום שיעור חסר המדה.. במדה מדת
קרקע פי׳ איזהו נשך שלא ימדוד לאחד בימות החמה ולאחר בימות ל
הגשמים שבימות החמה החבל יבש וקצר יותר מבימות הגשמים..
במשקל זו שורשו והקפידה תורה אפי׳ על גזל רשעים שנאמר כי
מלאה הארץ חמס ויותר בגזל הני דאסור משום חילול ה׳ ועל זה נאמ׳
וחשב עם קונהו כלומר ידקדק לעדק חשבונו על מכונו..

תם תם תם פי׳ בהר סיני ..

14 ל

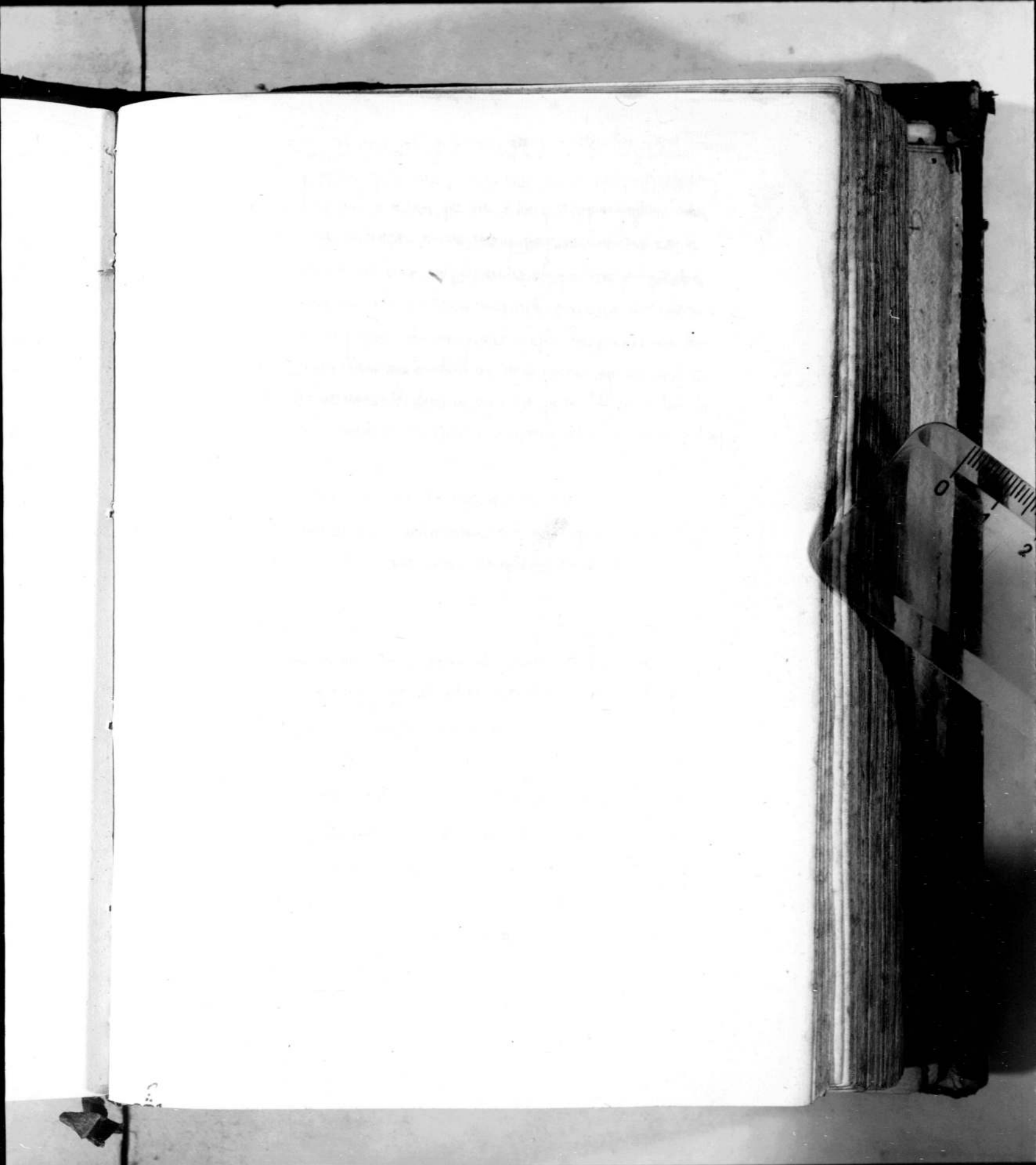

193

14 6

פרשת אם בחקותי תלכו ואת מ

פרט מס

ואם את

14

החרן

האוכל יבולה היה לנו לפרש בשפע הארץ ולא לשנות הלשון ולכן מדקאמר ועץ השדה
אבל ר"ל עץ השדה בעלמא שאינו עשוי לפירות ואפי' הכי והם אילני סרק ולכך אין
לפקשות לומר לא אוי הפאון כמו שאמר בתחלה בענין הברכות כי שם בענין [illegible]
הקללה אמר מדבר בעץ עושה פרי לא יתן פריו ולכן תפס לשון עץ הארץ ל'
העושה פירות והביא ראיה מאחר שאמר הפסוק ולא תתן ארצכם יבולה לא היה צריך לומר
רק והעץ לא יתן פריו כי מה ענין לומר עץ הארץ הלא ידענו שהוא מן הארץ
ולא מן השמים ולא בא מן הים אלא לומר לך לרבות ועץ הארץ בענין הקללה
שתהא לקוי וקללה חלה אף על האוכל מקום יניקתו ושלא השפעת הפרי באופן
לא יחנוט בשעתו לא יתן פריו וגם כי יפרח ינשיר פירותיו והם שתי קללות כמו
שפי' רש"י .. ואת אשר שנא הנך שפי' רש"י ולא תתן ארצכם יבולה אפי' מה
שאתה מוביל לה והיינו בברכות מה תאמר שם ונתנה הארץ את יבולה כבי' נמי
מה שאתה מוביל לה הרי קללה במקום ברכה .. ול' דהוכרח רש"י לפרש כן משום
שאמר כבר לעיל וזרעתם לריק ואכלוהו אויביכם ומשמע לכאורה בענין שנת [illegible]
הבצר ובשנתא שמיני כשלא יהא זרע הזורע לא תתן יבולה אף מה שאתה מוביל
לה דומה לעץ הארץ לא יתן פריו כלל .. ע'

פרש"י נקם ברית יש נקם שאינו בברית כדרך שאר הנקמות והו סמוי עין של
צדקיהו. ר"ל נקם ברית נקמת בריתי שעברתם. כל הבאת חרב שבמקרא
היא מלחמות חיילות אויבים. הוצרך לומר ר"ל כי קשה לפי' ראשון כי אם האמור צדק
כי היה לו לומר ויש חרב שנקמות שאינו בברית ולא לומר ויש נקם שאינו בברית
אבל יקשה מה ענין חרב לכאן והיה לו לפרש לומר ונקמתי עליכם נקם ברית
אבל מאחר שאמר חרב נוקמת אין שייך לרמוז ולא להביא סמוי עין צדקיהו
לכאן. לכן אמר ר"ל כל הבאת חרב שבמקרא היא מלחמת חיילות ולא כמו סמוי
עינים דאפשר לבא בידי שמים וכוונתו לומר חרב נוקמת נקם בריתי
אשר עברתם לכן והבאתי עליכם .. ע'

14 8

פרש׳ מטה לחם לשון משען כמו מטה עוז. בשברי לכם מטה לחם אשבור לכם
כל משען אוכל וכן פי׳ רשב׳. הנה פירשתי באורך פ׳ מקץ גבי היטב ואת
המלה מורכבת ממשמעות דבר ואיפכו ר״ל בשברי בכוונתו ולזה הפך רש׳ ופי׳
מטה לחם ואחר בשברי. והטעם הוא כלומר ונפל השין כוונת בשברי. כאן אם
לא יבאר בתחלה משמעות מטה לחם בהצגה מבוארת כסברתי. שבר שמעתים
כוונתו למכר ולפעמים לקנין ולפעמים לשבור ולפעמים לרעב ולקמח בתחלה
מטה לחם לשון משען וזה מטה על משקל מטה שאם היתה כוונתו לשון הטיה
אבל אמר כי הוא שורש ולא שמוש ויהיה כמו ומטה עוז והוא לשון משען
וזה בשברי משמע לשון שברון משען לחם והם פי׳ רשב׳ ולא באופן אחר
כוונתו ובשברי ר״ל שאשבור כי הוא מן המשמעות ולא כמו אני לי על שבר.
אבל שבר של לא היה מדברת לעתיד כשאשבור כמו בדברי שמך כשאדבר
או בשבתי עמך על הארץ והביאת של בשברי תלויה ומעלה למה שאמר ונתתם ביד
אויב בשברי כו׳. וכבר הארכתי פ׳ ויהי מקץ עיין שם. וכבר אמרנו כי על לחם
נקרא כל מאכל כבר מבואר פ׳ אמור על לחם אלקיו כו׳ ונופל על לשון שבר.
פי׳ אין משמעות כמו שבר ישבון בתנכם המשקל בר פי׳ נשמעים אף
על היין והחלב כדברת רש׳ פ׳ מקץ ואולם חזרתי קלה הפשט כאן למען
במקומו דבר הפשוט. ע״כ

פרש׳ בעון אבותם ימקו. כשאוחזין מעשה אבותיהן בידיהם והא דכתיב וכשלו
איש באחיו איש בעון אחיו מלמד שכל ישראל ערבים זה לזה התם כשהיו
בידם למחות ולא מחו דהכי אוקי בגמ׳ ושוב כלום קראו דרש׳ לא הביא
בשלמות כ״כ רשב״ל ושרי תלמודא. ע״כ

פרש׳ כל בהמה טמאה. בבעלת מום הכתוב מדבר שהיא טמאה להקרבה ולמדך
הכתוב שאין קדשים תמימין יוצאין לחולין בפדיון אלא אם הוממו. ואת

ואת

ומי שיש לו בהמה שנתנה לו לשמירה ומתה או נגנבה
או נאבדה ואמר לא שמרתי ולא פשעתי בה ונשבעו
לו ונפטר ואחר כך נמצאת הגנובה או האבודה
אצל הנתבע או שהודה הנתבע שנגנבה ממנו
או שהעידו עדים שנגנבה ממנו חייב לשלם
שהרי הוא אומר בשקר נשבעתי ואין לו
תשלומי כפל אלא תשלומי ארבעה וחמשה
בגנבה ושתים בטבח ושבועה זו שבועת
הפקדון ואין לו תשלומי כפל אלא
בשבועת השומרין ואין לו תשלומי
ארבעה וחמשה אלא בשבועת
הגנבה ואין לו תשלומי
כפל אלא בשבועת
הפקדון

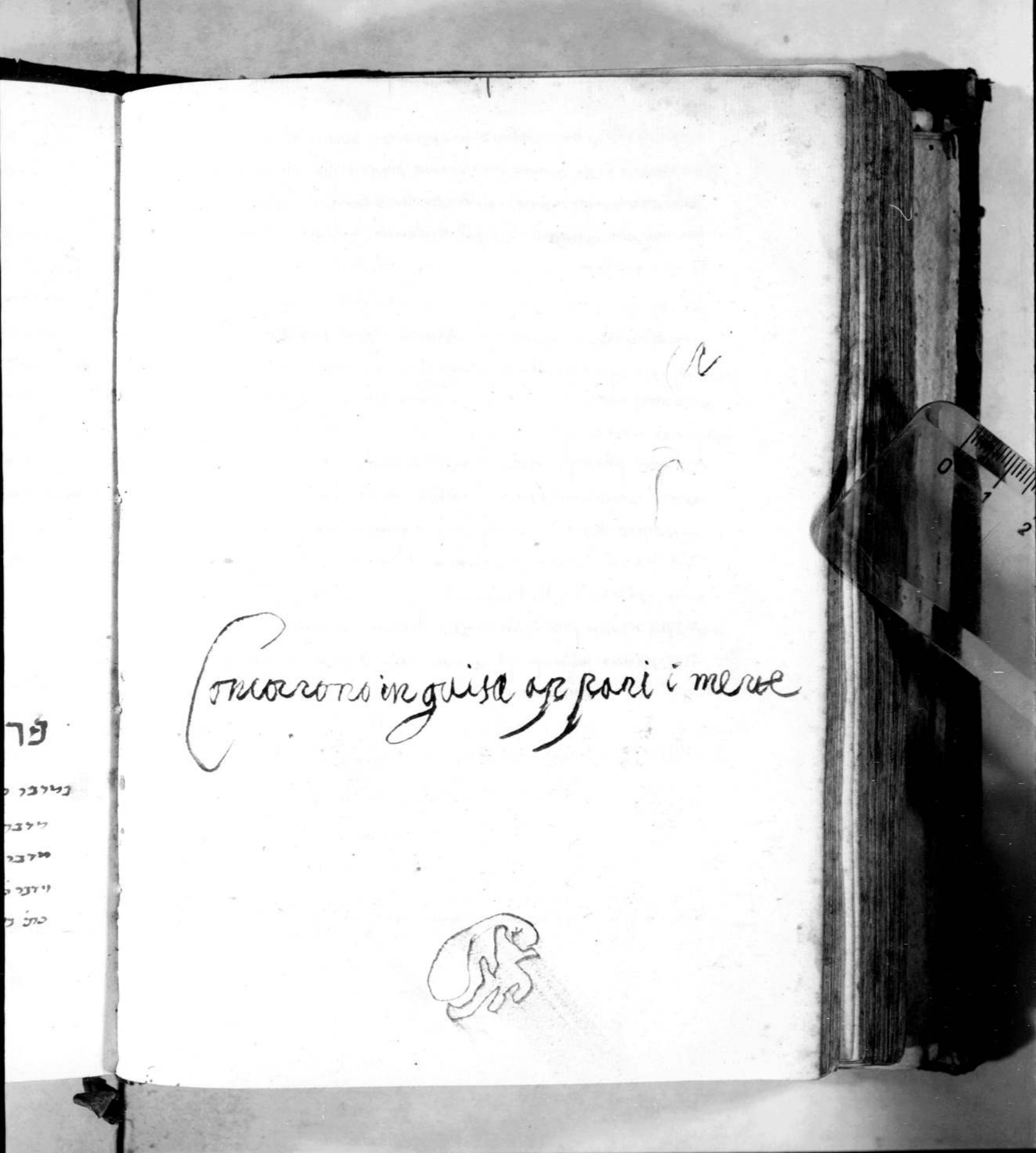

פרשת במדבר סיני נאהל ח

במדבר סיני באהל מועד באחד לחודש השני בשנה השנית לצאתם · ותשא את ראש

במדבר סיני אצל השקולי וכי עליין לא ידענו שבמדבר היו ומה צא למלמדנו

מדבר סיני · ושנק הלא כבר עתה פרשיות הקודמות לזו אין נכתב

ידבר ה׳ אל משה בסיני אלא זו במדבר הלא כבוקרא כתיב תחלת מדבר על

כתב במדבר סיני וה׳ מתחיל מדבר ה׳ מלמד מדבר כי להעלותו שנא

להשרות שכינתו ומכאן ברכה רש״י ·· כל משום דכתי׳ בתריה שאו את

ראש בני ישראל לפי שאמר בלשון הזה ולא אמר פקוד כוונתו לומר לשון ד׳ רש״י

פירוש נשיאות ראש [illegible] זה [illegible] דדין וזהו לשון שא [illegible] ישא

פרעה את ראשך מעליך · וכן כתי׳ ויהי אחרי המגפה ויאמר ה׳ אל משה על אלעזר

שאו את ראש כלומר לדעת המספר הרי לך בהדיא שהוא לשון נופל על הפורענות

ולכן הזכיר במדבר סיני כלומר על שהכעיסו ה׳ במדבר אמר לשון רוגז שאו את

ראש בני ישראל כלומר נתחייבו כליה במדבר סיני · וכן בבלעם וישת אל המדבר

פניו להזכיר מעשה העגל ואולם [illegible] על ישראל [illegible] הדברים · ולכן אמר אחר

באהל מועד כלומר בא להשרות שכינתו לתוכן · ומזה לומר משה רבי׳ ע״ה ז׳

כשהוכיחן לפני מתי הדברים ואמר במדבר בערבה מול סוף כו׳ ולזה אמר רמז

רש״י ואמר כשנפלו בעגל ומכאן לידע הנותר: כשבא להשרות שכינתו לתוכן

מנאן כלומר וזהו במדבר סיני באהל מועד · אבל בלוים אמר בהדיא ואת ראשם

לא תשא ובודאי היה מספיק לומר אך את מטה לוי לא תפקוד בתוך בני

ישראל אבל אמר ואת ראשם לא תשא כלומר אליהן בכלל לשון תשא שהוא

מורה על הפורענות בענין מדבר על יהיו אלו בכלל שלא עשו בעגל כדפי׳ רש״י

ולכן הזכיר [illegible] הלוים והשרש כמו בפקודי [illegible]

לעיניהם · פקח [illegible] ראה [illegible] אחרי שאמר וידבר ה׳ אל משה כו׳

ואני הנה לקחתי את הלוים מתוך בני ישראל וכתי׳ בתריה וידבר ה׳ אל

משה במדבר סיני לאמר פקד את בני לוי כו׳ הרי לך [illegible]

סיני [illegible] לפקוד הלוים אחר [illegible] לקחם תמורת הבכורות לפי

שלא עשו בעגל · [illegible] נראה להלן כי מה שאמר הפסוק במדבר סיני בא

לתת רמז [illegible] ולכן אמר שאו את ראש לשון [illegible] וחזר לומר

במדבר [illegible] הלוים תמורתם [illegible] הבכורות נכנסו

תחתם [illegible] כאשר אמרנו · וכן נדב ואביהוא כתי׳ וימת נדב

ואביהוא בהקריבם אש זרה במדבר סיני כשהזכיר [illegible] במדבר

סיני

סיני. ופסוק ט' א' ע"כ. ואמר במדבר סיני בדבר הידוע כבר שא"א להורשיגות אדעתי
מדבר לגם לקיים מ"ע. שהא' מקו' המשפט שמה הרשע. ר"ל מדבר סיני היה
מקו' קדוש ומוכן לקבלת לוחות התורה והמצוה ושרה קין לפשע ויח את רוחן.
וענין הלא תראה אחר אמ' הכתו' ויאמר ה' אל משה פקוד כל בכור זכר לבני ישראל
ושא את מספר שמותם כלומ' והי' צ' כלייה. אבל בבני גרשון ובני קהת כי גם
לפקדם אמ' בלשון מעלה ונשיאות כפים זהו שכתו' נשא את ראש בני גרשון ולא
אמר שא את ראש. אלמ' בהדיא קרא דייק בל' שפה ונראה לענין על דרך שאמרנו
ולכן התחיל במדבר סיני על שאו את ראש בני ישר'.. ואת הלא פי' בהעלותך
כתי' וידבר ה' אל משה במדבר סיני לעשות הפסח. ושם פי' רש"י ראויה היתה
פ' זו ליכתב בראש הספר שהרי זו נאמרה באחד בניסן וזו שבראש הספר נאמרה
באייר ולמה לא פתח בזו לפי שהיא גנותן של ישראל שכל מ' שנה שהיו ישראל
במדבר לא הקריבו אלא פסח זה בלבד. אכ"ה נראה להדיא שאי' רוצה להתחיל
בגנותן של ישר' ואין אמר' במדבר סיני על עסקי' מדבר רומז על מעשה
העגל ומתחיל בגנות שאין למעלה הימנו עם שאמר שאו את ראש כאשר
פירשנו לעיל.. ור"ל ש"ש להלן לפי שזה גנות מוכיח מתוכו שעבר מחל
שבת [illegible] מאכל מגבל כלומ' שבא להשרות שכינה בתוכן אכ"ה הוי כמו שאינו.
אבל בפסח הלא לא מוחל שעבודה ואכתפי' דגברא מנח כל מ' שנה למה
ישכבוהו וידחוהו שנה שנה בכל. לכן הוי גנות ומום קבוע ארבעי' שנה
ולכן לא פתח בתחלת הספר. אבל במדבר הוא על דרך סתום לא יבינוהו
ולהמקי' העגל יהוא עון ונמחל כבר ולכן פתח בו. וכן עשה משה בהתחלת
משנה תורה אמ' במדבר בערבה בין הר. לכן שנה בפסח שאמ' במדבר סיני ל
הזכיר גנותן של ישר' על דרך שאמרנו. ושלום חסה התורה על כבודן של
ישראל לפיכך הראשון מכוסה בענין מראה זכות וכבוד מקום קדושת
התורה וזהו במדבר סיני.. תם

פרש״י האנשים האלה את שנים עשר נשיאי׳ הללו אשר נקבו לו כאן בשמות׳ ואתמה
הוסיף רש״י על הפסוק הלא נראה להיות שהם י״ב נשיאי׳ שנקבו בשמות כאן
ואע״ג כי אחר ויקח משה את האנשי׳ האלה ודאי הן הם שהוזכר כאן דהא עליהו
קאי ואי״ג פליג׳ · ועוד איפה הם שנזכרו אחר׳ ולהכי לא דחיק אדרבה דעליה
קאי הא אחריני הו לשכא·· נ״ל שהיה ק׳ לרש״י שהפסוק היה לו לומר ויקח
אותם משה על פי ה׳ כדקאי פ׳ שלח ויעלו אותם משה כו׳ · אחר שמצאם בשמות
ואמרם יראה כאילו אחרי׳ אנשי׳ דעלמא ואת האנשי׳ אשר נקבו בשמות הם
אנשי׳ ידועי׳ נקובי׳ לשם במקום אחד יהיה נראה זה בלשון · ואולם פי׳ שלח
כולם כלם אנשי׳ ר״ל חשובי׳ וראויין לגדולה כי היו כל הנשיאי׳ האמורי׳ כאן
בעשר התלוו כי בכל אלה דורקן לא היה איש משלוחי המקודי׳ נזכר בתוכן·
והזקני׳ הראשוני׳ כבר מתו בתבערה כדכת׳ רש״י על אספה לי כו׳ אשר אתה ידעת
כי ושוטריו והרי כבר כתבו׳ · ופי׳ רש״י במגוררי׳ לסנהדרי׳ ונכתבו כלן
נקובי׳ בשמות ע״י קורא לפי חשבון העולה לי״ב שבטי׳ · והן הן שנבחרו ואמרו
אין אנו ראויין לגדולה כדכת׳ רש״י · ולכן היה צ״ל ויקח משה את האנשי׳
כי כוונתו לאו לאותן הכתובי׳ כאן דוקא אלא אף אלו דאיקא אנשי׳ נמי
שהם נקבו בשמות על פי הגורל כדאמרן לכן קשה לרש״י ואחר הדבר לה
לא יאמר ויקח אותם משה כדאמרן לכן אמר רש״י כי אינו כן · אבל הוא מדבר
על אלו שאמרו כאן דוקא מדקאמר האנשי׳ האלה ואם היתה כוונתו לאנשי׳
דעלמא לא היה לו לומר האלה לכן אמר אשר נקבו לו כאן בשמות כלומר ולא
אותן שנקבו לו על פי הגורל דעלמא כי אלה מורה לעולם שהוא מדבר
כאן ולא לענין שאר מדבר בו במקומו ·· ש

פרש״י אך את מטה לוי לא תפקוד כדי הוא לגיון מלך להיות נמנה לבדו · ד״א
צפה הקב״ה שעתידה לעמוד גזרה על כל העולי׳ כו׳ · הוצרך לומר ד״א לפי
שאי׳ מספיק פי׳ ראשון דלמה יתלה הטעם לומר כדי הוא לגיון מלך כו׳ ג

תיפוק

תיפוק ליה שעשו כראוי הפקיד בהדיא לפי שהיה נראה מבן חדש ומעלה ויש
נראה שלפדיון אחר מבן עשרים שנה ואע"פ אין כאן במספר אלקים ואינם
ראוי זה לזה לא בכלל ולא בפרטם. לכן אמר כאשר צוה הקב"ה כו' ואמר אך את
לוי לא תפקוד. כלומר לבד אזהר זה ותחנו וחלקם והפרידם זה מזה כי אלו ה'
ממנים פורטים לחיים ואלו פורטים ממנים למיתה לכן אין להקדים יחדיו
א' ערכם שוה בשום פנים ...

פרש' באותות כל דגל יהיה לו אות מיוחדת צבועה תלויה בו צבעו שלזה לא כצבעו
שלזה צבעו של כל אחד כגון אבנו הקבועה בחשן ומיתוך כך יכיר כל אחד
דגלו. ד"א באותות לבית אבותם באות שמסר להם יעקב אביהם כשנשאוהו
ממצרים יהודה יששכר זבולון ישאו מן המזרח כו'. הותך לומר ד"א כי"ק לפי
ראשון הלא אין זה לדגלו ואע"פ שצריך שיהיו שלש גווני כגון צבע ג' אבני קבועי
לכל דגל ודגל ועוד אין מיושב לשון לבית אבותם באות הקבועה בחשן לומר
לבית מה שהן בית אבות לצבע האבן אחם שמות השבטים חקוקים בו
לכן אמר ד"א באות שמסר להם אביהם כו' כלומר ומעתה מיושב לבית אבותם
ובאותות ישאו ג' מן המזרח כו'. ונכון הוא על משפט הלשון באותות.

פרש' ואלה תולדות אהרן ומשה ואינו מזכיר אלא בני אהרן ונקראו תולדות משה לפי
שלמדן תורה מלמד שכל המלמד בן חברו תורה מעלה עליו הכתוב כאילו
ילדו. וזהו ביום דבר ה' נעשו אלו תולדות שלו כו'. ואת זה נבין לרמוז כאן
והיה מספיק על ולקחת משפחת העמרמי כו' כי הוא מקום שקודמים של
הסדר לכך שנאמר כאן יחד בענין העמרמי כי הוא מקום הקודם של
הספר ואילו בני משה לא הוזכרו כלל לא במספר ולא בפקוד עבודת הלוים ונעלם
תולדותם ומספר שמותם. ואילו בני אהרן הוכפלו בשמות כאן שנאמר
ואלה שמות בני אהרן הבכור נדב ואביהו כן ואחר אמר אלה שמות בני אהרן

כהן

200

פרשת נשא את ראש בני גרשון

ש"ת ... ושנוסח בכל

ב"ה ביום שבעה עשר לחודש אלול תשכ"ח לפ"ק ברוקלין נ.י.

כבוד ידידי הרה"ג המפורסם בתורה ויראת שמים וכו' וכו' מוהר"ר

שלום דוב הכהן וואלבערג שליט"א

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מיום ט"ו אלול ש"ז בענין הנוסח של הברכה שאחרי אכילת פת שלא נתקבלה ברכת המזון, הנה כבר כתבתי לו בזה כמה פעמים, ואחרי שחזר ושאל בזה שוב, אין לי אלא לחזור על הכתוב בזה, ואם יש לו ספקות בזה עדיין, הרי הוא יכול לשאול בזה את הרבנים שבסביבתו, ואין צורך לטרוח בזה גם אותי.

בברכה לשנה טובה ומתוקה

מנחם שניאורסון

פרש׳ ומעלה בו מעל ומהו המעל ושכב איש אותה · ואז׳ כוונתו לומ׳ ושכב איש וכו׳
המספת כלומ׳ מעלה מעל ועון שכבת זרע הוא · פי׳ למעלה בו מעל ולא פי׳ באיזו
מעילה שמעלה ולכך אמ׳ ושכב איש אותה לא תקרא מעילה · ר״ל כי לשון המעילה
מן הקדש׳ חייב עשות מעילה · וכן הבא על אשת חבירו אשר לקחה בכסף לכן
נקראו קדושי׳ כלומ׳ דומה הנכסי׳ הקדש לבלתי יהנה בה זולת בעלה קנאה ר׳
לשם כאלה וקדשה לשמו · לכן כי שכב איש אותה מעלה בו מעל · ואמרת ר׳
ומעלה מעל בה וכתוב בעצמו שמעני לאו מעילה רק בהקדש והשתמשות בלשון
ולכן נכתב כאן מעלה בקדושי אשה · ובאמת מעילות יש הכל אחת כדרכה ואחת
שלא כדרכה וכעניין שכבת זרע ולא אם שתשגה בה לבד כלומ׳ ח׳ לומ׳ הערה
ונשיקת אבר או׳ לומ׳ וההכנסת עטרה או׳ שמשין בזרק מי סוטה של שכבת
זרע וכן שני אמר׳ גבי׳ שפחה חרופה דבעי׳ [illegible] של שכבת איש כי ישכב את
אשה של כן · ויש מפר׳ ומעלה בו מעל בין מאיש זה שקינא לה בין מאיש אחר
שלא קינא ולא נודע לו לכן אמ׳ הפסוק ומעלה בו מעל מכל מקו׳ · וכן אמרו
רז״ל בעלה מינה שלה שבועה בין מאיש זה בין מאיש אחר ולכן נכתב ואמרה
האשה אמן אמן כלומ׳ בין מאיש זה בין מאיש אחר מכאן שמגלגלין שבועה מן
התורה ··

פרש׳ איש איש שלמד שמועלת בשני׳ כאיש שלמטה ובאיש שלמעלה · ותמה וזה
[illegible] על פסוק שאמ׳ איש איש כי יהיה טמא לנפש כו׳ או איש אשר יתן מזרעו
למולך ואיש איש אשר יקלל את אביו ואת אמו ורבוית׳ אחרי׳ שונא · ועוד [illegible]
כתוב׳ מה כתו׳ ומעלה בה מן העניין ואין אתקדשין כו׳ [illegible] שמעבר אותן וצריך
לבא אצלו להביא לו את הסוטה · ולפי הנראה היה נכון לומ׳ מה כתו׳ למעלה
בעניין פקדון ומעל מעל בה׳ הכא [illegible] עניין סוטה דכתי׳ ומעלה בו מעל
א״ר לאיירי בעניין מעילה כן דקרי לה כתי׳ כי מה עניין קדש׳ אצל כי תשטה
אשתו כי כל כן שיצטרך לו לבא לכהן ואיכא עונשין הרבה אלא זה שיצטרכו
לבא לכהן ·· [illegible] דשפיר [illegible] רש׳ [illegible] בתחלה מה כתו׳ למעלה ואיש את

קדושין כו׳ כוונתו לומר זה עונשו על משפט אופנין שכן כתוב בענין דינה אחר.
שעשו אותה. ודבר שכם ונתנו בחכמה הפלא שכלם קום עלה בית אל כו׳ לפי ...
שאמר יה׳ נדרו ונתעסק בדבר׳ אחר׳ שנ׳ ויבא יעקב שלם כו׳ ויקח את חלקת
השדה כו׳ לכך נענש ובאת עליו צרת דינה לכן אמר רש״י על דרך זה ... שנענש
קדשין פנים הוא נענש בענין אישה ונשל׳ כי סמוך לקנאת אשתו הראוי לבא
וקל להיות נדונה לענין דינה מה להלן ערוה אף כאן ערוה ולכן תפס לשון
מועלה ופי׳ איש איש כי תשטה אשתו כי כמו שפקדין מועל בשנה שהוא
העד ... בעל הגרון כן בסוטה ... דאיש איש שאשתו מועלה
בה איש עלהמות התורה ומועל ליפרע לעוברי רצונו כי בהיות כי ...
בה עלתה ... ...
על מה על כי השדה בינך ובין אשת נעוריך ... הוא העד ... ...
הבודק׳ אותה משל׳ ה׳ נשמע איש איש חד לה׳ ... ... קנאות
והה לו לומר קנאה לשון יחיד אלא ... קנאות ... ...
כלהו ... מוכיח ... דאיש איש יהיה חסר ... ... לשון
... לשון רבי׳ ... לעלות בדבר ... כי ... ... מנחת קנאות וענין חייב
... ... בזה אופן ... ... בקדושי׳ כמו בבעל ...
לנו דרך העונש ... ... בקדושי׳ שאמר למעלה ... ...
בענין דינה ... ...
... למוקומי׳ איש ... איש ... כתוב למעלה איש קדשין כו׳ והבא כתו׳
איש איש כלומר ... את זו לשמירתו ... ... בענין דינה ... ...
... ... מעילה בה ... ... אבל ... איש מעילה
... בה ובבעל לכן אמר איש איש בו׳ ועל דרך זה ... הפסוק שאמ׳
לזאת יקרא אשה כי מאיש לוקחה זאת ... ... להיות
בענין קום העולם ... ...
... ... עדות ה׳ ... ... בה. וכן אמר

קדושין כו׳ כוונתי לומר זה עונשו על משפט אופן שכן כתב בענין דינה אחר.
שענין אותה ודבר שכם ונזל בחמור [illegible] קום עלה בית אל כו׳ לפי׳
שאמר יעקב נדרו ונתעסק בדברים אחרים עד ויצא יעקב שלם כו׳ ויקח את חלקת
השדה כו׳ לכן נענש ובאת עליו צרת דינה לכן אמר רש״י על דרך זה מי שמשהה
קרבנו סופו הוא נענש בענין אשתו ועל זה כי סמך לקנאות אשתו הראוי לבא
וקנא להיות בדומה לענין דינה מה להלן ערוה אף כאן ערוה ולכן תפס לשון
מעילה וכו׳ איש איש כי תשטה אשתו כי כמו שקדין [illegible] שהוא
העד ואי׳ בלתי אם בעל [illegible] כן בסוטה [illegible] דאיש איש שמעי׳ מעילה
בה איש מלחמות התורה [illegible] לפרש לעוברי רצונו כי בהיות כי נראה
בה מלתא [illegible] ואמנם [illegible] ואשקה כן [illegible] ואמרתם
על מה על כי השוד ה׳ בינך ובין אשת נעוריך אם הוא השד והדין [illegible] מים המרים
הבודקים אותה [illegible] נשמע איש איש חד לה [illegible] רש״י שלמיתת קנאות
והם לו לומר קנאה לשון יחיד אלא [illegible] קנאות [illegible]
כלהו אי מוכח מתוכן דאיש איש יהיה חסר [illegible] שלמשפט לשון
מרבה לשון רבים [illegible] בדבר זה כי הכא [illegible] מנחת קנאות וענין חייב
מים המרים יחויב בזה אופן [illegible] בקדושין כמו בבעל [illegible]
לנו דרך העונש [illegible] בקדושין שאמר למעלה היינו [illegible]
כענין דינה [illegible] ואולם רש״י לא נחית [illegible]
[illegible] איש [illegible] כתיב למעלה איש קדשיו כו׳ והכא כתי׳
איש איש כלומר [illegible] את זו [illegible] כענין דינה דדמי להענ׳
[illegible] שורה [illegible] בה [illegible] אבל הכא איכא מעילה
[illegible] בה ובבעל לכן אמר איש איש בו ועל דרך זה [illegible] הפסוק שאמר
לזאת יקרא אשה כי מאיש לוקחה זאת כלומר [illegible] ואמר אשה להיותה
בענין קום [illegible]
[illegible] והבינה [illegible] עדות ה׳ [illegible] ולכן אומר

בנא

כנגד לא היו להם לרשעים כן לא שמרו אותו לשר ערת מרגלים כן והתבונן
בדבר נפלא הלא אמרו רז"ל ארבעים יום קודם יצירת הולד בת קול יוצאת ואומרת בת
פלוני לפלוני בית פלוני לפלוני שדה פלוני לפלוני וכו' בענין הזיווג מ' יום כנגד מ' יום של יצירת
הולד אמנם דוג ליה מ' קודם יצירה שמכריזים בבת קול וזה ליצירה · וכן תמצא השבועה
שנשבע הכהן מ' אותיות מתחיל מן השביע הכהן על ויתן ה' אותך עד
נבה הם מ' ונשבע בין הכל הם שתי שבועות מנין ארבעים וענין שטה כנגד שטת
המרגלים. וכן תמצא כדבר היצירה שהשטן וה' כי תטה מן ויבן ה' אלקים את הצלע
עד ויביאה אל האדם הם ארבעים ונשא לפי שהמרגלים הבורח לשר ערה כוונת
מחיצת השחתת העולם · ולכן עם ה' שמחק שמו הגדול מתוך המים להיות
עם היצירה אשר קדשה בין האיש לאשה שנ' לזאת יקרא אשה כי מאיש לוקחה
כו' והיה לו לכתוב אשה מלא עם יו"ד ואז היה נשמע יותר כי מאיש לוקחה·
אבל הכוונה כי לא רצה לשים שם היחס י"ה בשלמות באשה אך חסר ממנה יו"ד
ש"ש באיש וכן שנינו רז"ל בקבוץ אמתי תמנה ותכון היצירה בשלמה אשר יש
ה' והוא שכתבתי ביה ה' צור עולמים בשני עולמים דבר הכתוב אחד נברא ביו"ד ואחד
בה"א והוא חותם באיש והאשה ובריית האשה נרמזת בה"א שבפסוק הולד הורתו ולדתו
לכן ה"א באשה מענין העולם הזה ובאיש יו"ד מענין העולם הבא להיות עוסק
בתורה ומצות ולכן בסוטה תבדק במים המורים לתורה נקראו מים שהיא
קיום העולם כמו שבארתי בפ' בראשית על פסוק זאת הפעם עצם כי לזאת
יקרא אשה ואמרו רז"ל אי זאת לא תהיה שנא' וזאת התורה כו' והבט בענין
וראה דבר נפלא כי תמצא מנין מן זאת הפעם עד מעצמי כ"ב אותיות
וכן כנגדם תמצא מנין תיבות מן והשביע הכהן עד נבה הם כ"ב תיבות
כנגד כ"ב ספרי' אחד לאיש ואחד לאשה וזהו שאמר הכתוב ובאו המים כו'
ושעם כלי חרס וענין עפר קרקע המשכן מורה לסוד עולם וקרקע משכן רמז
השתית הראשון צריך מה שאמרו רז"ל אם בית המקדש יחרב שהעולם שותת עליו
הוא יסודו וקיומו לכן לקח אותה בכלי אדמה דומה לבהמה וכן מנחת שעורים

מורה לנעשין כל׳ קשר שא׳ נדבק׳ זה לזה כבהמה אין לה דבקות באחד ומר מחברו
וכן ופרע את ראש האשה ׳מ׳ בהריה פרועה ראש אף סוטה כן ולכן סותר
קליעת ראשה. הלא לבהמה אי׳ לה קליעת ראש ׳ וכל אלה בהמות כי כחשה נמרתה
הא של היתי לא תשבה מה למעלה הימנה. לכן תשוב על האדמה אשר משרבין לנקבה
בירך נופלת ובטן צבה כן הנה כל היצירה בראש המטבה. על הנואף
והנואפת על ספר כתובה זאת תורת היולדת לזכר ולנקבה ׳׳ ט

פרש׳ ועד אי׳ בה. לטומאה אבל יש עד׳ לסתירה. הא אם היה בה אפי׳ עד אחד לטומאה
לא היתה שותה ׳׳ כוונתו לומ׳ כל מקום שנ׳ עד אינו אלא שני׳ עד שיפרוט
לך הכתו׳ אחד כדרך שא׳ לא יקום עד אחד באיש הא כל מקום שנא׳ עד ה״ז
שני׳ והשתא מכלל שנ׳ ועד אין בה בני טומאה. שמ׳ הא בני סתירא איכא תרי
עדים דאי לא תימ׳ הכי ליסתוק מועד אין בה ולא לימ׳ כלל ונשקר כי היכי
דנסבין בני סתיר׳ ושמעי׳ מינין קנוי בדלי׳ סהדי כלל לא מלאו צריך קרא
בני טומאה שמ׳ הא בני סתי׳ איכא ושנ׳ מדקאמר ועד אי׳ בה לטומאה משמע
בה אין עד אבל יש עד לסתירה. דאם לא כן לא היה לכתו׳ בה לא ועד
אין והוה לא אמר׳ בה אי׳ עד כל בטומא׳ אבל בסתר׳ איכ׳ ומדלא קאמ׳
בהדיא בסתירא דאיכא סהדי והוצרך לדיוקא דעד אין בה דבני טומאה מדלא
שמעי׳ הא איכא אפי׳ עד אחד אינה שותה׳ דהכי משמע ועד אין בה כלל
ושקר הא איכא אפי׳ אחד לא היתה שותה. ולכן אוקי׳ קרא בטומאה בדליכא
סהדי ולא אוקי׳ בסתיר׳ דאיכ׳ סהדי משו׳ דלא הוה שמעי׳ דהיכא דאיכ׳ חד
סהדא בטומ׳ דאינה שותה דלא אדרבה הוה אמינ׳ דשותה עד דאיכ׳ תרי סהדי
מיגו.
לומ׳. והשתא מדלא דחיקא בני טומ׳ לכל עד׳ כלל שמעי׳ הא איכ׳ סהדי
כל אפי׳ עד אחד אינה שותה ׳ ומוכח בגמ׳ מדקאמר קרא מכלל דאין
צריך מקנו׳ בבעולת הבעל לבעולת בועל אחר הלכך אינה שותה אמר קינא
לה אחר שנכנסה לחופה ונבעלה ואחר יבוא הבעל לקנא עליה שבועה אם

... ע"ש ... תוספ' איבה ...

ואין מזה ראיה כלל שהרי אפשר שאחר שהקריבה ולא נתרצה

ומה שכתב הרב בעל המחבר שלקט המחבר הוא המחבר לא ידעתי מה טעם לדבריו שכתב כן שהרי כל מה שכתב המחבר בקונטרס זה הוא מדברי הרמב"ם ז"ל ומדברי הגאונים ז"ל ואין לנו לשנות דבריהם ולא לחלוק עליהם ולא ידעתי מה ראה הרב לכתוב כן ומה שכתב הרב שהמחבר לא הזכיר בספרו זה שום דבר מדברי הרמב"ם ז"ל ומדברי הגאונים ז"ל אלא מדברי עצמו ... ואולם בית מחלוקת שבירושלמי ובבלי ... מחבר אחר מן הסופרים ז"ל ומה שכתב הרב שהמחבר לא הזכיר בספרו זה שום דבר מדברי הרמב"ם ז"ל ומדברי הגאונים ז"ל אלא מדברי עצמו ואין הדבר כן שהרי כל מה שכתב המחבר בספרו זה הוא מדברי הרמב"ם ז"ל ומדברי הגאונים ז"ל ואין לנו לשנות דבריהם ולא לחלוק עליהם ולא ידעתי מה ראה הרב לכתוב כן ומה שכתב הרב שהמחבר לא הזכיר בספרו זה שום דבר מדברי הרמב"ם ז"ל ומדברי הגאונים ז"ל אלא מדברי עצמו ואין הדבר כן שהרי כל מה שכתב המחבר בספרו זה הוא מדברי הרמב"ם ז"ל ומדברי הגאונים ז"ל ואין לנו לשנות דבריהם ולא לחלוק עליהם ולא ידעתי מה ראה הרב לכתוב כן ומה שכתב הרב שהמחבר לא הזכיר בספרו זה שום דבר מדברי הרמב"ם ז"ל ומדברי הגאונים ז"ל אלא מדברי עצמו ואין הדבר כן שהרי כל מה שכתב המחבר בספרו זה הוא מדברי הרמב"ם ז"ל ומדברי הגאונים ז"ל ואין לנו לשנות דבריהם ולא לחלוק עליהם ולא ידעתי מה ראה הרב לכתוב כן

ערשי איש ואשה לא יעלו על ראש שמחתי כי הנה יצאתי לשטן במשענל
הכרמי לא צאו איש הלוי סחור סחור אמרין לנזירא סורה אלוש סורה שמא
עמא יקרא כי עתה חדלו כל ארחות השמחות אין קול ענות רננות ובנות
השיר בל ישתעיין לאשם ואין כנור טחשבן כי הנה חרבו פני כל כל זמר ענך
ובטל כתנור נכויר ככהני בשערי רומי ושם נשא כריש כל מרשון אנא דכ
ובריש כל מסוון אנא חמר·· ואולם בית אשה עברתי שמרתי
ארחות ביתה בראש הומיות ננבה בת השובבה ותקרא ושומר איש חמרתי
וחפצתי נשא נא הלום בעד החלון נשקפה ותיבב הוא חוצב הוא יסדו
אני עמדתי על סוכרו ותאר מעשיהן ותפתח ותראהו ותעד את נאד
החלב ותשקהו אם כן נראה לעין כי אין הדבר תלוי ביין··
ואמנם שיח דברי קבל ונשוב אל תורת אמת יש לשאל למה נסמכה פרשת
לפ ברכת כהנים רש"י אומר שתקן מיכה ויותר היה ראוי לו לכתב אחרי
חנוכת המזבח כמו שעשה משה ברכת כהנים בן עמרם אליהו לכן שאלה
שנית שכן היה ראוי לכבם שתחול ברכה על מעשה ידיהם או לאמרו
אחר קרבנות כהנים בלכתו לכהן ונראה קורים·· ונל כי ביות עדת
מלנים תלונה ואומרי בענין סוטה היות השם נמחק במים המרים
הבודקים ומהתם אותה בוננתם לומר שהשם ההוא ממית וקם הרוח לבעל
קיים הוא לא ישגיחו בעלת האמר ואם נקתה משון ונזרעה זרע ונאמרו
שפתם· לא ישגיחו ולא יבדלו בין טוב לרע כאורחות עדת מרעים האומרים
לטוב רע ולרע טוב ויאמרו לכן השם הממית הוא· וכן בנזיר הלבינו אשה
או מכון שהכנו שלב לו באופן שהיו רואים על דבר הקטרת בנדב ואביהוא
לכן סמך ברכת כהנים למעך שהשם הוא דיין אמת ונסמך אל נזיר ולא
אל סוטה לומר ממית ומחיה כלומר כשם שחל שם שמים על עבירה
להמית כך חל שם שמים על קדושה ובפלאה להחיות לכן אמר ברכת כהנים
כי אחר נזיר· כלומר כי החטא לבד והעון הוא הממית לא השם שמפי

עלין לא

205

ויהי כי שלח פרעה את העם ולא נחם אלהים דרך ארץ פלשתים כי קרוב הוא כי אמר אלהים פן ינחם העם בראתם מלחמה ושבו מצרימה ויסב אלהים את העם דרך המדבר ים סוף וחמשים עלו בני ישראל מארץ מצרים ויבא משה ואהרן את העם אל המדבר ויאמר משה אל העם אל תיראו התיצבו וראו את ישועת ה' אשר יעשה לכם היום כי אשר ראיתם את מצרים היום לא תוסיפו לראתם עוד עד עולם ה' ילחם לכם ואתם תחרישון ויאמר ה' אל משה מה תצעק אלי דבר אל בני ישראל ויסעו ואתה הרם את מטך ונטה את ידך על הים ובקעהו ובאו בני ישראל בתוך הים ביבשה ואני הנני מחזק את לב מצרים ויבאו אחריהם ואכבדה בפרעה ובכל חילו ברכבו ובפרשיו ונודעו מצרים כי אני ה' בהכבדי בפרעה ברכבו ובפרשיו ויסע מלאך האלהים ההולך לפני מחנה ישראל וילך מאחריהם ויסע עמוד הענן מפניהם ויעמד מאחריהם ויבא בין מחנה מצרים ובין מחנה ישראל ויהי הענן והחשך ויאר את הלילה ולא קרב זה אל זה כל הלילה ויט משה את ידו על הים ויולך ה' את הים ברוח קדים עזה כל הלילה וישם את הים לחרבה ויבקעו המים ויבאו בני ישראל בתוך הים ביבשה והמים להם חומה מימינם ומשמאלם ויבאו מצרים וירדפו אחריהם כל סוס פרעה רכבו ופרשיו אל תוך הים ויהי באשמורת הבקר וישקף ה' אל מחנה מצרים בעמוד אש וענן ויהם את מחנה מצרים ויסר את אופן מרכבותיו ויהי מנהגם בכבדות ויאמר מצרים אנוסה מפני ישראל כי ה' נלחם להם במצרים ויט משה את ידו על הים ויפן הים לפנות בקר לאיתנו ומצרים נסים לקראתו וינער ה' את מצרים בתוך הים ויבאו המים וישבו ויכסו את הרכב ואת הפרשים לכל חיל פרעה הבאים אחריהם בים לא נשאר בהם עד אחד ובני ישראל הלכו ביבשה בתוך הים והמים להם חומה מימינם ומשמאלם ויושע ה' ביום ההוא את ישראל מיד מצרים וירא ישראל את מצרים מת על שפת הים וירא ישראל את היד הגדולה אשר עשה ה' במצרים ויראו העם את ה' ויאמינו בה' ובמשה עבדו אז ישיר משה ובני ישראל את השירה הזאת לה' ויאמרו לאמר אשירה לה' כי גאה גאה סוס ורוכבו רמה בים עזי וזמרת יה ויהי לי לישועה זה אלי ואנוהו אלהי אבי וארממנהו ה' איש מלחמה ה' שמו מרכבת פרעה וחילו יָרָה בים ומבחר שלשיו טבעו בים סוף תהמת יכסימו ירדו במצולת כמו אבן ימינך ה' נאדרי בכח ימינך ה' תרעץ אויב וברב גאונך תהרס קמיך תשלח חרונך יאכלמו כקש וברוח אפיך נערמו נצבו כמו נד קפאו תהמת בלב ים אמר אויב ארדף אשיג אחלק שלל תמלאמו נפשי אריק חרבי תורישמו ידי נשפת ברוחך כסמו צללו כעופרת במים אדירים מי כמכה באלם ה' מי כמכה נאדר בקדש נורא תהלת עשה פלא נטית ימינך תבלעמו ארץ נחית בחסדך עם זו גאלת נהלת בעזך אל נוה קדשך שמעו עמים ירגזון חיל אחז יושבי פלשת אז נבהלו אלופי אדום אילי מואב יאחזמו רעד נמגו כל יושבי כנען תפל עליהם אימתה ופחד בגדל זרועך ידמו כאבן עד יעבר עמך ה' עד יעבר עם זו קנית תבאמו ותטעמו בהר נחלתך מכון לשבתך פעלת ה' מקדש אדני כוננו ידיך ה' ימלך לעלם ועד כי בא סוס פרעה ברכבו ובפרשיו בים וישב ה' עליהם את מי הים ובני ישראל הלכו ביבשה בתוך הים ותקח מרים הנביאה אחות אהרן את התף בידה ותצאן כל הנשים אחריה בתפים ובמחלות ותען להם מרים שירו לה' כי גאה גאה סוס ורוכבו רמה בים ויסע משה את ישראל מים סוף ויצאו אל מדבר שור וילכו שלשת ימים במדבר ולא מצאו מים ויבאו מרתה ולא יכלו לשתות מים ממרה כי מרים הם על כן קרא שמה מרה ויליני העם על משה לאמר מה נשתה ויצעק אל ה' ויורהו ה' עץ וישלך אל המים ויתקו המים שם שם שם לו חק ומשפט ושם נסהו ויאמר אם שמוע תשמע לקול ה' אלהיך והישר בעיניו תעשה והאזנת למצותיו ושמרת כל חקיו כל המחלה אשר שמתי במצרים לא אשים עליך כי אני ה' רופאך ויבאו אילמה ושם שתים עשרה עינות מים ושבעים תמרים ויחנו שם על המים ויסעו מאילם ויבא כל עדת בני ישראל אל מדבר סין אשר בין אילם ובין סיני בחמשה עשר יום לחדש השני לצאתם מארץ מצרים ויתלונן כל עדת בני ישראל על משה ועל אהרן במדבר ויאמרו אלהם בני ישראל מי יתן מותנו ביד ה' בארץ מצרים בשבתנו על סיר הבשר באכלנו לחם לשבע כי הוצאתם אתנו אל המדבר הזה להמית את כל הקהל הזה ברעב ויאמר ה' אל משה הנני ממטיר לכם לחם מן השמים וצא העם ולקטו דבר יום ביומו למען אנסנו הילך בתורתי אם לא ויהי ביום הששי והכינו את אשר יביאו והיה משנה על אשר ילקטו יום יום ויאמר משה אליהם איש אל יותר ממנו עד בקר ולא שמעו אל משה ויותירו אנשים ממנו עד בקר וירם תולעים ויבאש ויקצף עליהם משה ויאמר משה אליהם איש אל יותר ממנו עד בקר ולא שמעו אל משה ויותירו אנשים ממנו עד בקר וירם תולעים ויבאש ויקצף עליהם משה ויאמר משה אליהם איש אל יותר ממנו עד בקר ולא שמעו אל משה ויותירו אנשים ממנו עד בקר וירם תולעים ויבאש ויקצף עליהם משה

206

פרשת בהעלותך את הנרות ח

פרש"י על שם שלהב עולה כתיב בהעלותך שצריך להדליק עד שתהא שלהבת עולה מאליה ושאר דשנו חכמים שמעשה היתה לפני המנורה ששלה כהן עולה ומטיב. ותמה למה לא פי' כמשמעו בהעלאת הנרות שצריך להדליק עד שתהא שמעשה היתה שעלה כהן עולה. ולאלתר העשים כלהב עולה כי בקלי

כל להב שלה היא ולא יורדת׳ ואילו היה לספק טעם ראשון לא הוצרך לזה
וזו דרשו רז״ל דהוי כמו יהודה ועוד לקרא דבהכי משמע שלריקא לשון הפסוק
לא אמר בהטיבך או בהדליקך את הנרות בהוא ללמדך שמעלה היתה שם
שהיא עולה. אם בחד טעמא סגי להו דהוי טעמי בחד עניינא לא הו׳ ... וז״ל
דרש׳ הוקשה שפיר קרא לאוקמוה בהבנת עניין אופן מצות הדלקתה כמו הוא
מבואר בשלמות ולכן אמר דלא אמר בהטיבך או בהדליקך ודייק לשון עליה
שן הייתי עושה כי הנחתה של המנורה עושה מעשה כלומר כשהכהן עומד ומניח
המנורה על מקום הראוי להעמידה זו היא מצותה ולא הדלקתה. לכן אחז רש״י להב׳
שם קרא בדבורא ואמר בבהעלותך לשון עליה זו היא הדלקתה כלומר עד שתהא
שלהבת עולה מאליה. ר״ל אמאי דבהכי קפיד רחמנא בלשון עליה שהכהן חייב
להתעסק בשלהבת הנר עד שתהא עולה כל מה שתוכל להגביה להב שלה
בשלמות כל עלייתה בכל האפשר לאפשר שלא ידליקנה הכהן מעט ושלא
כולה נקודה מצות הדלקתה עד כאן אלא מאליה נדלקת והולכת ולכן כיון רש״י
בלשונו הטוב לומר שצריך להדליק עד שתהא שלהבת עולה מאליה. זהו כל
עלייתה וזהו לשון עד שתהא כו׳. ר״ל דבהכי קפיד רחמנא דהדלקה עושה
מעשה כשעולה בשלמות הלהב ולא הנחה עושה מעשה. ומינה שמעינן למאמר ר׳
דקשיין דבלשון עליה קפיד רחמנא שמע גם דרשו רז״ל מכאן שמעלה היתה כו׳.
כלומר לאיתנן לאוקמה לכוונת לשון הפסוק עניין עלייה בבהעלותך בכל מיד.
דאפשר לומר אפס כי הפסוק עיקר כוונתו לומר הדלקה עושה מעשה. ומדשני
בלשונו ולא אמר בהביא לשון הדלקה ואמר בבהעלותך ר״ל שתעלה הדלקתה בשלמות
כל להב עלייתה למעלה על ידי התעסקות בהדלקתה אפשר שאמר ומשיב כו׳
לשלש ולהב שלה עמו ואינה יורדת׳. ש

פרש׳ וזה מעשה המנורה מקשה כו׳. שהראהו ה׳ באצבע לפי שנתקשה בה לכך נאמר
וזה כו׳. ואות ש״ עד הנהו לא משהו׳ קרא מעשה המנורה אראוי הוראך

15 4

הפסוק לשנות כי הכא ושם קי' מאחר דעתיד קרא לשנותו שהיא אחר כל מעשה על
הסדר אם בעבודה ובתורה וסדר דקת' בשלמות של הסדר·· ק"ל ויעש כן:
ויעש כן אהרן לרבות פני המנורה העלה נרותיה לכך כתב אהרן וזה מעשה המנורה
מקשה כלומר כזה הענין דווקא נתקשה משה איך יעשו הבצלאל באופן יהיו
נרות הוסבבות אורם מול פני המנורה שהוא קנה האמצעי ונתקשה נמי
איך תעשה מקשה כל חבור מן ימצא הדבר הדק אשר סביב בהקושה במלאכת
הקנים הגביעים וכפתורים ופרחים ואם יכול לא יוכל עוד להכרם במעשה הגביעים בככר
זהב טהור והוא הכתבה מאד ואיך יעשו הפרח הדק מאד לבלתי ישבר או
יפחית מאדו בהקושו אותה· על כן נשמע שהוא דבר בלתי אפשר לעשותה
בידי אדם ולכך כיון רבינו אגדה ע"י הק' נעשית מאליה· ולכן אמר וזה מעשה
המנורה כלומר בשני דברים הללו נתקשה משה במול פני המנורה יאירו כו' ובמקשה
אבל בשאר ענייניה שאחרין כבר משה בנלאי הבין וידע· ואילו לא נכתב כאן
הייתי אומר לומר שנתקשה בכל מלאכת כמו שאמרה התם בדוכתא [illegible] קרא
הכא במה נתקשה ושבח אהרן שלא שינה את הסדר במול פנין כו' ולכן נכתב
קרא הכא במקשה וחוזר ואמר מקשה היא כלומר במקשה נתקשה משה דייקינן
בזה אבל בדברים אחרים לא ומשום הכי לא נכתב רק אמר עד ירכה עד פרחה
מקשה כלומר כמו שנזכר בדוכתי של הסדר·· ואיתא בר להדעת כן תהא ומשנה
קושיא גדולה כי למה לא הביא רש"י התרגום אמר לשון המוצא כאן כמו שאמר
פ' תרומה ואילו התם לא הביא הפסוק להבין שאמר דא לדא נקשן כי הכא לא
ודאי רש"י צריך בלשונו דאילו התם לא שייך [illegible] מלאכת המנורה
כיצד היתה שעשה ע"י המוצא בהקשות מכת קורנס ולא ידבק אותה ב
חוליות אבל הכא לא שייך להודיע במה נתקשה משה ולכך פי'
לשון מקשה כוונת במכה בפטיש ולשון דא לדא נקשן אבל התרגום דאמר
לשון המוצא א"ל צריך בו דהרי הוא מבואר כבר במקומו· ואי כאן מקשה
בענין מה שנתקשה משה·· וזאת איך ידע רש"י מלשון וזה מעשה המנורה

שהראה

שנראה ה' באצבעו. ואילו התם לא אמר כי אם מנורה שלא הראהו מלשון נראה כפרש"י מתחלה ואילו עכשיו אצבעו לא אמר.. וא"ל ד"ל דהכא דנתקשה משה וכת' וזה מעשה המנורה. מעשין קדוש החדש דנתקשה משה וכתי' החדש הזה ואומר' עליה דהראהו לבנה בחידושה באצבעו ברקיע ואל כזה וקדש ובלאו הכי להו מין זה עי' ואמרינן. שכוונתו לומ' שנראה הקנה על הים והיו אומרי' זה א'. ואמרינן ועוד' באצבעו. כן יאמ' בכל דבר שא' מושך לעולם כך אשר יאמר כי הוא זה כוונתו לומ' לשון זה שמורהו באצבעו וזהו כל מה שיכול האדם לעשות בכל השגתו בדבר שא' נשג וניתן בידו.. ע

פרש"י חמשה פעמים נאמרו בני ישר' בפסוק זה להודיע חיבתן שנכפלו אזכרותיהן בפסוק אחד כמנין חומשי תורה. כו' ול' נראה הואיל ומילתא דמניינא דייק קרא שלשה מהלת' ר"ל דלכן נמי באמרו בני ישראל אחד עשר פעמי' בפ' זו על כל הפסוק הלך ה' פעמי' כמנין ואז שבטי ישראל מלבד שבט לוי להודיע חיבתן דלא תימ' נגופי' ובלתי חשוב' לפני ה' שהרי השגיחו מקדושתן והבדילם ובאו הלויים תמורתם לבן ערך וכו' הכא בפ' זו קראם כולם מנינם כדאמרן להודיע שאעפ"כ חיבתן ואהבתן שמורה לעד..

פרש"י מה ת"ל והלא שמענו וידבר משה את מועדי ה' אלא כששמעו פרשת מועדות בסיני אמר להם וחזר והזכירם בשעת מעשה.. נ"ל אף מה היה ק' לרש"י והלא שאר ויגד כן הלא עכשיו צוה ה' למשה שיאמר לישראל שיעשו הפסח במועדו וא"כ הלא משה יקיים מצותה לאומרו לישר' שיעשו הפסח במועדו..

נ"ל כי בהיות ששמע משה מפי ה' קח את הלוים תחת כל בכור בבני ישראל תחת פטר כל רחם בכור בבני ישרא' וכתי' שם גם זה והיה כי ישאלך בנך מחר לאמר כו' .ו על כן אני זובח לה' כל פטר רחם הזכרים וכו' יראה ענין הפסח תלוי במצות בכור והשת' כיון שנתקדשו להם קדושת בכור ספק נמי קרבן פסח דכתי' ביה כל בן

ומעתה היינו טעה וילבן פרשיות לפי שכבר נודע מאיר וילבן טעה היינו
טעמא שעשה שטשטש אמיתה ומזה ונזקי הם בעל עצמו שעשה
טעמו שעשה שטשטש אמיתה ומזה ונזקי הם בעל עצמו שעשה
ולכן נראה הטיב דברי הש"ך שלא לפי שיטת רש"י בין לפי שיטת
שטוש שהרי הוא עצמו מודה שטעה וילבן ולכן נראה הטיב דברי הש"ך
שטוש שהרי הוא עצמו מודה שטעה וילבן ולכן נראה הטיב דברי הש"ך
לא דבר אחר שאין בעל דין יודע שטעה ולא בתב זברה. לכן נראה
שאין להם שום ראיה מדברי הפסק הכתוב שאינו בעשין כלל ולא
נתפרש לנו טעמו וידוע כוונתו אלא כפי שיטת רש"י חזר והיה
ולא נתפרש לנו טעמו וידוע כוונתו אלא כפי שיטת רש"י חזר והיה
ואולם בכל זה אי אפשר לומר דהא דקתני תיבת בעבור משמע
דתחת הכבשים ותחת העזים היינו שטוש וכתב ורחל כי לעני שטוש
ומזה ונזקי הם בעל עצמו שעשה שטוש וכתב ורחל כי לעני שטוש
נתפרש לנו טעמו וידוע כוונתו אלא כפי שיטת רש"י חזר והיה
ולא נתפרש לנו טעמו וידוע כוונתו אלא כפי שיטת רש"י חזר והיה
כי. כי נראה שלפי שיטת רש"י ז"ל שפירש בעבור שיהיו הצאן
ולכן נראה שלפי שיטת רש"י ז"ל שפירש בעבור שיהיו הצאן
תחת הכבשים ותחת העזים היינו שטוש וכתב ורחל כי לעני שטוש
שהרי הוא עצמו מודה שטעה וילבן ולכן נראה הטיב דברי הש"ך
שהרי הוא עצמו מודה שטעה וילבן ולכן נראה הטיב דברי הש"ך
לא דבר אחר שאין בעל דין יודע שטעה ולא בתב זברה. לכן נראה
שאין להם שום ראיה מדברי הפסק הכתוב שאינו בעשין כלל ולא
נתפרש לנו טעמו וידוע כוונתו אלא כפי שיטת רש"י חזר והיה
ומעתה היינו טעה וילבן פרשיות לפי שכבר נודע מאיר וילבן טעה היינו

ואבחנו הלכה זו מסתמא נתנו ט מסתמא כל אל שלח ירדו ישבו אותו אומנות נא ד אהנהנו
זה מה שנתן לנו ואבחנו הנתינה כמעט שלח כמעט לא מלינו נתן לנו. אלא כל שהוא לנו
ולא בהודעה. שלשם יהיה אותה שנתן על ישראל מן שהיה אוכל ולקט ומשקה
ואין אנו יודעים. אבל מה שנתן לנו ידענו ואנו אוכלים אותו. כך הוא לנו לקט
שהוא מלא עומר לגלגלת. ואנו יודעים שהוא עומר לגלגלת. ואנו יודעים שהוא
עומר לגלגלת. ואנו יודעים שהוא עומר לגלגלת. ואנו יודעים שהוא עומר לגלגלת.
ואנו יודעים שהוא עומר לגלגלת. ואנו יודעים שהוא עומר לגלגלת. ואנו יודעים
שהוא עומר לגלגלת. ואנו יודעים שהוא עומר לגלגלת. ואנו יודעים שהוא עומר
לגלגלת. ואנו יודעים שהוא עומר לגלגלת. ואנו יודעים שהוא עומר לגלגלת.
ואנו יודעים שהוא עומר לגלגלת. ואנו יודעים שהוא עומר לגלגלת. ואנו יודעים
שהוא עומר לגלגלת. ואנו יודעים שהוא עומר לגלגלת. ואנו יודעים שהוא עומר
לגלגלת. ואנו יודעים שהוא עומר לגלגלת. ואנו יודעים שהוא עומר לגלגלת.
ואנו יודעים שהוא עומר לגלגלת. ואנו יודעים שהוא עומר לגלגלת. ואנו יודעים
שהוא עומר לגלגלת. ואנו יודעים שהוא עומר לגלגלת. ואנו יודעים שהוא עומר
לגלגלת. ואנו יודעים שהוא עומר לגלגלת. ואנו יודעים שהוא עומר לגלגלת.

ואמרתם שלום לחי וכל אשר לך שלום ושלום לביתך וכל אשר לך שלום ועתה הנני נותן בידך את אשר לך קח והנה שם בגדיו ויאמר אליו הוצא החלוק מעליו והלבש אותו ויאמר אליו ה' יגער בך השטן ה' הבוחר בירושלים הלא זה אוד מוצל מאש ויאמר אל העומדים לפניו לאמר הסירו הבגדים הצואים מעליו ואל אמר ראה העברתי מעליך עונך והלבש אותך מחלצות ואשים צניף טהור על ראשו וישימו הצניף הטהור על ראשו וילבשוהו בבגדים והמלאך ה' עומד

ויאמר אל יהושע לאמר כה אמר ה' צבאות אם בדרכי תלך ואם את משמרתי תשמור וגם אתה תדין את ביתי וגם תשמור את חצרי ונתתי לך מהלכים בין העומדים האלה ושמעה יהושע אתה וריעיך הישבים לפניך כי אנשי מופת הם כי הנני מביא את עבדי צמח ... ואמר אל יהושע הנה אבן אשר נתתי לפני יהושע על אבן אחת שבעה עינים הנני מפתח פתחה נאם ה' צבאות ומשתי את עון הארץ ההוא ביום אחד ביום ההוא נאם ה' צבאות תקראו איש לרעהו תחת הגפן ותחת התאנה

ויאמר אלי הלא ידעת מה המה אלה ואמר לא אדני ויאמר אלה שני בני היצהר העומדים על אדון כל הארץ ואשוב ואדבר אלי ואעירני כאיש אשר יעור משנתו ויאמר אלי מה אתה רואה ואמר ראיתי והנה מנורת זהב כולה וגלה על ראשה ושבעה נרותיה עליה שבעה ושבעה מוצקות לשבעת הנרות אשר על ראשה ושני זיתים עליה אחד מימין הגלה ואחד על שמאלה ואענה ואמר אל המלאך הדבר אלי לאמר מה אלה אדני ואמר אלי לאמר לא בחיל ולא בכח כי אם ברוחי אמר ה' צבאות מי אתה הר הגדול לפני זרבבל למישור ויוציא אבן הראשה תשואות חן חן לה ויהי דבר ה' אלי לאמר ידי זרבבל יסדו הבית הזה וידיו תבצענה וידעת כי ה' צבאות שלחני אליכם והיה אשר לא ישמעו בקול ה' אלהיהם ויחדלו מיראת ה' ומי בזה יום הקטנות ושמחו וראו את האבן הבדיל ביד זרבבל שבעה עינים המה משוטטים בכל הארץ ואענה ואמר אליו מה שני הזיתים האלה על ימין המנורה ועל שמאלה ואענה שנית ואמר אליו מה שני שבלי הזית אשר בידי שני הצנתרות המרקים מעליהם הזהב ואמר אלי הלא ידעת מה אלה ואמר לא אדני ויאמר אלה שני בני היצהר העומדים על אדון כל הארץ

ואשא עיני ואראה והנה מגלה עפה ויאמר אלי מה אתה רואה ואמר אני רואה מגלה עפה ארכה עשרים באמה ורחבה עשר באמות ויאמר אלי זאת האלה היוצאת על פני כל הארץ כי כל הגונב מזה כמוה נקה ואשר נשבע מזה כמוה נקה הוציאתיה נאם ה' צבאות ובאה אל בית הגנב ואל בית הנשבע בשמי לשקר ולנה בתוך ביתו וכלתו את העץ ואת אבניו ואת כל עפרו ואענה ואמר אליו מה אתה רואה ואמר אני רואה איפה יוצאת ויאמר זאת עינם בכל הארץ כי כל הגונב מזה כמוה נקה וכל הנשבע מזה כמוה נקה ואשא עיני ואראה והנה שתי נשים יוצאות ורוח בכנפיהן וכנפים ככנפי החסידה ותשאנה את האיפה בין הארץ ובין השמים ואמר אל המלאך הדבר אלי אנה המה לוקחות את האיפה ויאמר אלי לבנות לה בית בארץ שנער והוכן ונחה שם על מכונה

ואשא עיני ואראה והנה ארבע מרכבות יוצאות מבין שני ההרים וההרים הרי נחשת ובמרכבה הראשונה סוסים אדמים ובמרכבה השנית סוסים שחרים ובמרכבה השלישית סוסים לבנים ובמרכבה הרביעית סוסים ברדים אמצים ואענה ואמר אל המלאך הדבר אלי מה המה אדני ויען המלאך ויאמר אלי אלה הם ארבע רוחות השמים יוצאים מהתיצב על אדון כל הארץ אשר במרכבה השחרים יצאו אל ארץ צפון והלבנים יצאו אחריהם והברדים יצאו אל ארץ תימן ואמצים יצאו ויבקשו ללכת להתהלך בארץ ויאמר לכו התהלכו בארץ ויתהלכו בארץ ויזעק אלי ויאמר אלי לאמר ראה המולכים אל ארץ צפון הניחו את רוחי בארץ צפון ויהי דבר ה' אלי לאמר קח מאת הגולה מאת חלדי ומאת טוביה ומאת יידעיה ובאת אתה ביום ההוא ובאת אל בית יאשיהו בן צפניה אשר באו מבבל וקחת כסף וזהב ועשית עטרות והנחת בראש יהושע בן יהוצדק הכהן הגדול ואמרת אליו כה אמר ה' צבאות לאמר הנה איש צמח ומתחתיו יצמח ובנה את היכל ה' והוא יבנה את היכל ה' והוא נשא הוד ומלך על כסאו והיה כהן על כסאו ועצת שלום תהיה בין שניהם והעטרת תהיה לחלם ולטוביה ולידעיה ולחן בן צפניה לזכרון בהיכל ה' והרחוקים יבאו ובנו בהיכל ה' וידעתם כי ה' צבאות שלחני אליכם והיה אם שמוע תשמעו בקול ה' אלהיכם

ויהי בשנת הרביעית לדריוש ויהי דבר ה' אל זכריה בארבעה לחדש התשיעי בכסלו וישלחו בית אל שראצר ורגם מלך ואנשיו לחלות את פני ה' לאמר אל הכהנים אשר לבית ה' צבאות ואל הנביאים לאמר האבכה בחדש החמישי הנזיר כאשר עשיתי זה כמה שנים ויהי דבר ה' צבאות אלי לאמר אמר אל כל עם הארץ ואל הכהנים לאמר כי צמתם וספדתם בחדש החמישי ובשבעי וזה שבעים שנה הצום צמתם לי אם לי צמתם ובאכלכם ובשתכם הלא אתם אוכלים ואתם שותים ואתם לא הקרא את הדברים אשר קרא ה' ביד הנביאים הראשונים בהיות ירושלם יושבת ושלוה וערי סביבותיה ונגב ושפלה יושבת ויהי דבר ה' אל זכריה לאמר כה אמר ה' צבאות משפט אמת שפטו ואת חסד ורחמים עשו איש את אחיו ואלמנה יתום גר ועני אל תעשקו ורעת איש אחיו אל תחשבו בלבבכם ויאבו להקשיב ויתנו כתף סוררת והכבדו אזנם משמוע ולבם שמו שמיר משמוע התורה והדברים אשר שלח ה' צבאות ברוחו ביד הנביאים הראשונים ויהי קצף גדול מאת ה' צבאות והיה כאשר קרא ולא שמעו כן יקראו ולא אשמע אמר ה' צבאות ואסערה אותם על כל הגוים אשר לא ידעום והארץ נשמה אחריהם מעבר ומשב ותשימו ארץ חמדה לשמה

ואל תבהל לפניו ללכת ואל תתיצב על דבר רע כי כל אשר יחפץ יעשה: בדבר מלך שלטון ואיש מה יאמר אליו: שומר מצוה לא ידע דבר רע ועת ומשפט יבין לב חכם: כי לכל חפץ יש עת ומשפט כי רעת האדם רבה עליו: כי אין ידע מה שיהיה כי כאשר יהיה מי יגיד לו: אין אדם שליט ברוח לכלוא את הרוח ואין שלטון ביום המות ואין משלחת במלחמה ולא תמלט רשעה את בעליה: את כל זה ראיתי ונתון את לבי אל כל מעשה אשר נעשה תחת השמש בעת אשר שלט אדם באדם לרעה לו: וכן ראיתי רשעים קבורים ובאו ומן המקום הקדוש יהללו ונשכחו בעיר אשר כן עשו גם זה הבל: אשר לא יעשה פתגם מהרה על כן מלא לב בני האדם בהם לעשות רע: אשר חטא עושה רע מאה פעמים והאריך לו כי גם יודע אני אשר יהיה טוב ליראי האלהים אשר יראו מלפניו: ולא יהיה טוב לרשע ולא יאריך ימים כצל אשר איננו יירא מלפני אלהים: יש הבל אשר נעשה על הארץ אשר יש צדיקים אשר מגיע אליהם כמעשה הרשעים ויש רשעים שמגיע אליהם כמעשה הצדיקים אמרתי שגם זה הבל: ושבחתי אני את השמחה אשר אין טוב לאדם תחת השמש כי אם לאכול ולשתות ולשמח והוא יתלוה לו בעמלו ימי חייו אשר נתן לו האלהים תחת השמש: אשר נתתי את לבי לדעת חכמה ולראות את העניין אשר נעשה על הארץ גם כי יום ולילה עיניו לא ראות שנה: וראיתי את כל מעשה האלהים כי לא יוכל האדם למצא את המעשה אשר נעשה תחת השמש בשעה אשר יעמל העם לבקש ולא ימצא וגם אם יאמר החכם לדעת לא יוכל למצא: כי את כל זה נתתי אל לבי ולברר את כל זה כי צדיקים וחכמים ומעשיהם בידי האלהים גם אהבה גם שנאה לא יודע האדם הכל לפניהם: הכל כאחד למקרה אחד לצדיק ולרשע לטוב ולטהור ולטמא ולזובח ולאשר איננו זובח כטוב כן חוטא ונשבע כמי שירא שבועה: זה רע בכל אשר נעשה תחת השמש כי מקרה אחד לכל ולב בני האדם מלא רעה והוללות בלבבם אחר המתים: כי מי יבחר אל כל החיים יש בטחון כי לכלב חי הוא טוב מן האריה המת: כי החיים יודעים שימותו והמתים אינם יודעים מאומה ואין עוד להם שכר כי נשכח זכרם: גם אהבתם גם שנאתם גם קנאתם כבר אבדה ואין להם עוד חלק לעולם בכל אשר נעשה תחת השמש: לך אכל בשמחה לחמך ושתה בלב טוב יינך כי כבר רצה האלהים את מעשיך: בכל עת יהיו בגדיך לבנים ושמן על ראשך אל יחסר: ראה חיים עם אשה אשר אהבת כל ימי חיי הבלך אשר נתן לך תחת השמש כל ימי הבלך כי הוא חלקך בחיים ובעמלך אשר אתה עמל תחת השמש: כל אשר תמצא ידך לעשות בכחך עשה כי אין מעשה וחשבון ודעת וחכמה בשאול אשר אתה הולך שמה: שבתי וראה תחת השמש כי לא לקלים המרוץ ולא לגבורים המלחמה וגם לא לחכמים לחם וגם לא לנבונים עשר וגם לא לאנשי חן כי עת ופגע יקרה את כולם: כי גם לא ידע האדם את עתו כדגים אשר יאחזו במצודה רעה וכצפרים האחזים בפח כהם יוקשים בני האדם לעת רעה כאשר תפול עליהם פתאם: גם זאת ראיתי חכמה תחת השמש וגדולה היא אלי: עיר קטנה ואנשים בה מעט ובא אליה מלך גדול וסבב עליה ובנה עליה מצודים גדולים: ונמצא בה איש מסכן חכם ומלט הוא את העיר בחכמתו ואדם לא זכר את האיש המסכן ההוא: ואמרתי אני טובה חכמה מגבורה וחכמת המסכן בזויה ודבריו אינם נשמעים: דברי חכמים בנחת נשמעים מזעקת מושל בכסילים: טובה חכמה מכלי קרב וחוטא אחד יאבד טובה הרבה:

ולכן אמרו שאין לו חלק לעולם הבא. ואמרו שהוא מן המינים שכופרים בתחיית המתים. ואמרו שהוא מן המינים שכופרים בתורה מן השמים. ואמרו שהוא מן המינים שכופרים בכל התורה כולה. ואמרו שהוא מן המינים שכופרים בכל הנביאים. ואמרו שהוא מן המינים שכופרים בכל הכתובים. ואמרו שהוא מן המינים שכופרים בכל המצוות. ואמרו שהוא מן המינים שכופרים בכל הדברים שנאמרו בתורה. ואמרו שהוא מן המינים שכופרים בכל הדברים שנאמרו בנביאים. ואמרו שהוא מן המינים שכופרים בכל הדברים שנאמרו בכתובים. ואמרו שהוא מן המינים שכופרים בכל הדברים שנאמרו במצוות. ואמרו שהוא מן המינים שכופרים בכל הדברים שנאמרו בתורה שבעל פה. ואמרו שהוא מן המינים שכופרים בכל הדברים שנאמרו בנביאים שבעל פה. ואמרו שהוא מן המינים שכופרים בכל הדברים שנאמרו בכתובים שבעל פה. ואמרו שהוא מן המינים שכופרים בכל הדברים שנאמרו במצוות שבעל פה. ואמרו שהוא מן המינים שכופרים בכל הדברים שנאמרו בתורה שבכתב. ואמרו שהוא מן המינים שכופרים בכל הדברים שנאמרו בנביאים שבכתב. ואמרו שהוא מן המינים שכופרים בכל הדברים שנאמרו בכתובים שבכתב. ואמרו שהוא מן המינים שכופרים בכל הדברים שנאמרו במצוות שבכתב. ואמרו שהוא מן המינים שכופרים בכל הדברים שנאמרו בתורה שבעל פה שבכתב. ואמרו שהוא מן המינים שכופרים בכל הדברים שנאמרו בנביאים שבעל פה שבכתב. ואמרו שהוא מן המינים שכופרים בכל הדברים שנאמרו בכתובים שבעל פה שבכתב. ואמרו שהוא מן המינים שכופרים בכל הדברים שנאמרו במצוות שבעל פה שבכתב.

לומר הוא לאחרים אם הוא הפך הכוונה. לכן אמר דרך שהוא חביב עלינו כקרבן
עולים וזהו והיה לכם לשעיר כלומר ושעיר מן וידבר בלמוד ... לא כענין מקרא
מוצב שחיבב התורה כן תהא חביב עלינו כקרבן שעולים .. א

פרש׳ ובנחה יאמר שובה. וינחם פי׳ לשון מנוחה וכן בשובה ונחת תושעון. רבבות אלפי
ישראל [illegible] שאין השכינה שורה בישראל פחותים משני אלפים ושתי רבבות. שאלה
להיא שדרשה רש״י לומר שהפסוק הזה נמשך אחר הדרש ולא אחר הפשט מפני שתי
קושיות אשר הקשה בהם רש״י האחת. כי למה יאמר שובה והוא לא היה שב כי אדרבה
הולך הוא לנסעו ממקום למקום כמו שנ׳ וארון ברית ה׳ נוסע לפניהם דרך שלשת
ימים כו׳ לכן הוצרך להוציא הפשט מהובן ונסמך על פי׳ וינחם׳ והשנית קש׳
אך יאמר רבבות אלפי ישראל לאלות משנה מרובה למעט ואדרבה ראוי לומר ההפך
אלפי רבבות ישראל כמו שאמר הוי לאלפי רבבה וירש זרעך כו׳. ולכן תירץ רש״י שאמר
אלו כפשוטו היה שאמר שובה ה׳ על אלפי של רבבות שבכל ישראל היה מהפכה
למשיה דיוקא קא דייק למשיכה דווקא ודק לא מירי. אל שני אלפים ושתי רבבות ולא
יותר. כמו שתמצא מאה ועשרים שנה ולא יותר ככל מקומי מרובה קהלה ולא
אותו הקונה. והנה בהכרח אשמועי׳ שאין שכינה שורה בפחות מכן לכן בישראל
פחותים משני אלפים ושתי רבבות. להכי דייק רש״י דהכי כפשוטו בלשון
ואת שני אלפים ואחד שתי רבבות להראותך ולהשמיעך שכיון לזה המאמר ..

ואמנם עדיין קשה אנו לשב כאן קושי׳ רבות נראות מתוך הפסוק
האחת כי לפי שינה הפסוק לשונו בין לנות שאומר אם אין בה תועלת והוא צריך
שהתחיל בוא ובנחה יאמר היה נ״ל לומר תנוח ה׳ רבבות אלפי ישראל. הלא זה
שלכן רש״י נ״ל כן פי׳ וישב יעקב בארץ מגורי אביו. היה לו שהיה לו לומר או וישב
יעקב בארץ ישוב אבו או ויגר יעקב אבו בארץ מגורי אביו. לכן הוצרך לומר בקש
לשב בשלוה כמקום שאבותיו היו [illegible] עליו רוגזו של יוסף. הכא נמי היה לו
או ובנחה יאמר תנוח ה׳ או ובשובו יאמר שובה ה׳ כיון ששתי המלות שוות כן בכוונה

אחרי · ועוד קשה לי איך אמר רש"י שאין שכינה שורה כו' והרי אמרו בה הא מן ה
הפסוק שנא' לפני עדות בעדות אהל ומאין שהשכינה שורה על ישראל כדאמרי' בגמ' ה
כי
אמר ליה קיסר לרבן גמליאל אמריתו כל עשרה שכינה שריא שנא' לפני עד
אל כמה שכינות איכא כו' · אלא שאין הפסק ולא דעת חולק בדבר אלא רש"י ואני דעתי
בכאן · ועוד קשה לי על רש"י דב ויהי בנסוע הארון עשה סימנים לומר שאין זה מקומו
ולמה נכתב כאן להפסיק בין פורענות לפורענות וכו' ומה שאין לנו לומר כי פסח
קשה לי על אומרו פ' זו בחדש הראשון ולא שמצא הספר אומר בחדש השני · ותירצו
הוא שאין מוקדם ומאוחר בתורה והכא נמי הוה ליה למימר אין מוקדם ומאוחר
בתורה ולא בעי לסימנים הללו ומה צריך עוד יותר מכל שאר פרשיות להראות
שאין זה מקומו עשה נקודות אחרי כן · ועוד יש לי לישב כי מן הנראה בפסוק הוא
על הסדר הראוי שהרי כתוב לעיל וארון ברית ה' נוסע לפניהם כו' ויתעו ויהי ה'
דרך שלשת ימים כו' אלא אין כאן ויהי בנסוע הארון ויהי לאן ראו כו' קשה ·
ועוד צריך ליישב למה קראו הללו מטותות מכל שיר שבתורה שיש שם
נוסן הגהות למה בנוסן שני ועשר אותיות ולמה אינן כשמעון כלה הקדו'
יש להתבונן לטעם זה · ולמה עשה זה זאת קבל להפסיק בין פורענות
יותר משאר פרשיות שבתורה · ועוד למה אמר הפסוק לשון ויהי העם כמתאוננים
ולא אמר ויאמרו כלשון מורגל בפסוק בכל מקום · ועוד קשה הדומין על כמתאוננים
למה יהיה ראוי לומר ויהי העם כמתאוננים · ועוד צריך ליישב הפסוק למה לא אמר
בהדיא במה פשעו בכל שאר המקומות שפשעו ובהן גלה ופירש הטעם ושמה העל'
הענין הקנא ולא נודע מה ועל מה · ועוד למה לקו באש כתבערה ונדונו במדת
הפושע · ואילו כבשר תאוה הכן בחייתם אחרת השתנות ראיות אלו למה · על כל
אלה נצטרך ליישב בדעת מקובלת באר היטב · לכן אומר אני כי
על פי עירוף התחברות הפסוק על דרך האמת יבאר ויישב כל הספקות והקושיות
הקשות על מקום יתב' שאמרן ככאו' מועט · ר"ל כי מכה נגע
יחרו
ויבן בוונת הכתוב בהבנת מאמר היות לגו תורו' דוגמת מה סבר ולבסוף וכו'

סבר

ולא שחיטת סוקלו כי אלא כי לומר לנו יכול היה שהרי שחיטתו עצמו על ומעשה
שחיטתו ואין שחיטה לו עשתה ולא בשחיטתו שחט שלא ואפילו בשחיטתו
כי אלא כי סוקלו על העידה לא לפיכך בשחיטתו בשחט ולא בשחיטתו שחט
שחיטתו ואין שחיטה לו עשתה ולא בשחיטתו שחט שלא ואפילו בשחיטתו
שחיטתו ואין שחיטה לו עשתה ולא בשחיטתו שחט שלא ואפילו בשחיטתו
שחיטתו ואין שחיטה לו עשתה ולא בשחיטתו שחט שלא ואפילו בשחיטתו
שחיטתו ואין שחיטה לו עשתה ולא בשחיטתו שחט שלא ואפילו בשחיטתו
שחיטתו ואין שחיטה לו עשתה ולא בשחיטתו שחט שלא ואפילו בשחיטתו
שחיטתו ואין שחיטה לו עשתה ולא בשחיטתו שחט שלא ואפילו בשחיטתו
שחיטתו ואין שחיטה לו עשתה ולא בשחיטתו שחט שלא ואפילו בשחיטתו

תנשא
~~אבל~~ בזמן מתן תורה ויתר פ׳ נשא אחר חזקה כתוב בתורה ועתה חזר כו ב
המתעוררים אחור הורקו גם כן פניהם של ישראל וחזרו כאן בזה שקבלו את
התורה עם כל תנאיה ונסעו כלם בבטחה דרך שלשת ימים ויבכו מכלל והתנקה
כבר בכו וקנו שנה ויסעו מהר ה׳ לאחוז בכל כתבי ולכן לא אמר הכתוב מסעיהם
לפי שלא יבואו אל ארצם רק כמוך זה ויסעו מהר ה׳ כלומר גם כל ישראל נקרו
והלכו אחר עצמי יתרו ומתגברים ולכן היו מתחרטין בקבלת התורה כי מאז
לא מעולמנו היה רק מדרכ׳ לנקמו ולהכשילנו ולהפיל בחרב ביד אויבינו הוי
ולכן יאמר ויהי העם כמתאוננים ולא אמר ויאמרו כל שתי תיבות רק כמות אונטים
ר״ל כמו שמתו מחשל לפניו כך היו בוכים ומקוננים ומתאבלים ואולם יהושע
כי מי שמתו מחשל לפניו נקרא אונן וזהו כמתאוננים בשתי גוונין ומי הם
השתי גוונין גוון של נעשה וגוון של נשמע שאחרו בקבלת התורה ולכן ב
הפיסות הנה לומר ולהורות לך שהפכו מחשבתם הטובה לרעה שהיו ב
אחת
מתחרטים בזמן מתן תורה והרי משעת קבלת התורה הפכו במאמר כן שאמרו
נעשה ואחר נשמע והיה להם לומר נשמע ואחר נעשה כדקאמר בני ישראל
פתאם רק לפייסם ... ולהוציאו והרי עכשיו הפכו מכל וכל גם שהיו
שהיו מתחרטין ואין רוצים לא בנעשה ולא בנשמע ולכוונת זה אמר רש״י על
ידי בנסוע הארון עשה תמונות לומר שאין זה מקומו כלומר איך יהיה מקומו ב
~~לומר איך יהיה מקומו~~ לומר שזכה ה׳ שעשה עליהם שכינה והרי כלם מתאוננים
להיותם בוכים ומתאוננים ומתחרטים בקבלת התורה בודאי אין זה מקומו
בשום פנים . ולכן כתב על הכתוב נאה להביא הפסוק זה שאמר בחדש הראשון
ושבראש הספר בחדש השני אבל כאן אין נראה להביא הפסוק אבל מדרכ׳ נאה
בדבוק המקרא בזה שכתוב למעלה וארון ה׳ נוסע לפניהם לכן יאמר ויהי ב
בנסוע הארון כו׳ . ולכך הולך למילות הללו לומר שאין זה מקומו לסבת מאונס
לראשו׳ הוו ואיך יאמר שזכה כו׳ . ועל זה הדרך תבא מיושבת קושיא גדולה
להא אמו בתו׳ ויהי בנסוע הארון ויאמר משה קומה ה׳ כי ישראל מה אמור

פרש׳ ישראל מה אמור מה הין ענין אחרין

אל ישתם

רע השושה

עברי.
דביר ספר לשון
עברי.

לישראל קיום בלתי התורה כך אין לתורה קיום בלתי ישראל כמאמרו במקומו שכתב
כשעלה משה למרום באו מלאכי השרת ואמרו לפני רבונו של עולם מה ילוד
אשה בינינו אמר להם לקבל תורה בא. אמרו לפניו ה' אדונינו מה אדיר שמך
בכל הארץ תנה הודך על השמים שהיא התורה. מה אנוש כי תזכרנו ובן אדם
כי תפקדנו. אמר הקב"ה למשה משה החזר להם תשובה. אמר מתירא אני שמא
ישרפוני בהבל פיהם. אמר לו אחוז בכסא כבודי ואי אתה צריך [illegible]
פני כסאו. פתח משה ואמר רבונו של עולם תורה שאתה נותן לי מה כתיב בה אנכי
ה' אלהיך. למצרים ירדתם לפרעה נשתעבדתם תורה למה לכם. שוב מה
כתי' זכור את יום השבת כלום מלאכה אתם עושים. וכן כלם מיד הודו לו שנא'
ה' אדונינו מה אדיר שמך בכל הארץ ולא תנה הודך על השמים לא כת' הרי
כי הוא שאין קיום לתורה אלא בשביל ישראל.   לכן אמר הכתוב ובנחה יאמר
כלומר אמר להם משה לזקנים יקרו להן ובנוחה להן שכתב בהם ויהי כנוח עליהם
הרוח ויתנבאו ולא יספו ועוד כי אלדד ומידד [illegible] כמו שאמ' כמתנין 2
הזקנים ומשה במחנה הם שאמ' כי בואי הם היו [illegible]
שבשביל איש אשר אתה ידעת מכלל שכל משא ומתן של משה היה עם
הזקנים [illegible] ולכן יאמר ובנחה יאמר כל כשהיה משה שם שהוא עולה
עם כמתנין ובנחה יאמר הוא לזקנים את [illegible] שאין שכינה שורה כאן
אלא [illegible] כלל ושיקר. שובה ה' כלומר אמר משה יודע אני שצריך ה' לשוב
כבתחלה. ואל מי ישוב אל רבבות אלפי ישראל. ומי הם רבבות אלפי ישראל
הלא כשמעו ישראל [illegible] עמו משה ואמר מי לה' אלי ויאספו אליו כל בני
לוי. ולכן יאמר שובה ה' רבבות אלפי ישראל. כל עכשיו שאין שכינה שורה
בישראל [illegible] לי לשרות שכינתי בתוכם שהם שתי רבבות ויש
אלפים והם שנים ועשרים אלף [illegible] ועם היתה השכינה שורה [illegible]
ומנחות ועל כלי הקדש. ואחר כל ישראל [illegible] שכינה שורה [illegible]
כלם או רובם [illegible] ועם שכבר [illegible] בקבלת התורה [illegible]

ה לשׁבט

ואין לנו שום עדות על כך שהוא היה מעורב בכל הנעשה בבית המקדש. אבל מכל מקום אין ספק שהוא היה מודע לכל הנעשה שם, ולא יתכן שהוא לא ידע על כך שבבית המקדש מתקיימת עבודה זרה. ואם כן, מדוע לא הוציא את הדברים לפועל? ייתכן שהוא חשש מפני תגובת הציבור, שכן הוא ידע שרבים מתושבי ירושלים תומכים בעבודה זרה זו. ייתכן גם שהוא חשש מפני תגובת השלטונות הרומיים, שכן הם ראו בעבודה זרה זו חלק מהמסורת היהודית ולא רצו להתערב בה. ייתכן גם שהוא חשש מפני תגובת הכוהנים, שכן הם ראו בעבודה זרה זו חלק מהפולחן שלהם ולא רצו לאבד את השפעתם על העם. ייתכן גם שהוא חשש מפני תגובת האלוהים, שכן הוא האמין שהאלוהים עצמו הוא זה שציווה על עבודה זרה זו. ייתכן גם שהוא חשש מפני תגובת עצמו, שכן הוא ידע שאם הוא יתערב בעבודה זרה זו, הוא יאבד את כל השפעתו על העם ואת כל כוחו. ייתכן גם שהוא חשש מפני תגובת אלוהים, שכן הוא האמין שאלוהים עצמו הוא זה שציווה על עבודה זרה זו. ייתכן גם שהוא חשש מפני תגובת עצמו, שכן הוא ידע שאם הוא יתערב בעבודה זרה זו, הוא יאבד את כל השפעתו על העם ואת כל כוחו.

ייתכן גם שהוא חשש מפני תגובת הציבור, שכן הוא ידע שרבים מתושבי ירושלים תומכים בעבודה זרה זו. ייתכן גם שהוא חשש מפני תגובת השלטונות הרומיים, שכן הם ראו בעבודה זרה זו חלק מהמסורת היהודית ולא רצו להתערב בה. ייתכן גם שהוא חשש מפני תגובת הכוהנים, שכן הם ראו בעבודה זרה זו חלק מהפולחן שלהם ולא רצו לאבד את השפעתם על העם. ייתכן גם שהוא חשש מפני תגובת האלוהים, שכן הוא האמין שאלוהים עצמו הוא זה שציווה על עבודה זרה זו. ייתכן גם שהוא חשש מפני תגובת עצמו, שכן הוא ידע שאם הוא יתערב בעבודה זרה זו, הוא יאבד את כל השפעתו על העם ואת כל כוחו.

כוונת בהשתנות הדבור לאופן השיר לכל הענין כדי חזוק ועוד לגאולה
תתחזק ותהיה עולם בלא ישועת ה' והרף עין. לכן נאמר והוצאתי והצלתי
ולקחתי והבאתי והוא שאומרים בכל תפלה זכר ליציאת מצרים. כלומר שבעבור
נבטח בטחון דבר ה' על הגאולה ועל הישועה בכל שעבוד ד' מלכיות משעת
גאולת יציאת מצרים ולכן נתחלל משה קומה ה' כו' כי בזה הפסוק יש
י"ב תיבות כנגד י"ב שבטים גדולים בן האחיות. ואח"כ יאמר ובנחה
ולכן אמר שובה ובנחה יאמר נתנבא על מלך המשיח קורא לו ובנחה שעליו
שאמר ונחה עליו רוח ה' רוח עצה וגבורה רוח חכמה ובינה רוח דעת ויראת
ה' הרי ד' רוחות כנגד כל נקמות ד' שעבוד מלכיות. ולכן אמר שובה ה' לשון
ישועה שנאמר מי יתן מציון ישועת ישראל בשוב ה' את שבות ציון. וכן בשובה
ונחת תושעון כדפי' רש"י. ואחר אמר רבבות אלפי ישראל רומז נס קבוץ
לישועה שנאמר ולקחתי אתכם אחד מעיר ושנים ממשפחה. וכן והבאתי
אתכם ונגלו נחמו בה. ולזה הכשיקש מיוק רבו שה שנאמר ושב ה' את שבותך
והשיבך והרבך מאבותיך אפס כי שאקרתם מהי משעבודים אשר יתן
ה' אותם עמה הני מעין זירונה מן המשנה:
אחרת לבר צקי' שתים גו משנו מקרא אחד יותר
לכמה טעמים. אם נתיין לדעת למה אמר משה לפסוק זה הוי אומר יום
שבתהיה וקרי ליה ובנחה שהוא יום מנוחה ומקנים שאמר ויום ביום
השבוע. שובה ה' זהו שלחתך רש"י לפרש לשון מקנים כוונתו לומר תנוחה
עם רבבות אלפי ישראל ביום שבת הקב"ה מנוחה לשכון כביכול
ברכתי שבת ויניפש את הכן משה אמר בלשון כבוד לפי שבא לפיק
אמר שובה ושובי אמר רבבות אלפי רומז למאמר מרכבה העליונה שנאמר
רכב אלקים רבותים אלפי שנאן כאשר של ישראל הצדיקים זו היא
מרכבתו וזהו שאמר כי כל העדה כלם קדושים ובתוכם ה' לכל כי שם בתוך
פסוק זה אומר שובה ואחר אמר ה' ואחר לרבבות אלפי הרי שם ה'

ואח"כ יאמ' ובנחה
נתנבא על רוח
שעליו
ובנחה של מלך המשיח
שנ' כן ונחה עליו
רוח ה' רוח חכמה
כו'. ולכן כתי' יאמ'
לשון עתיד ולא
כתב ובנחה אמ'
משה מאחר
שהתחיל לשון
עבר שנ' ויהי
בנסוע הארון כו'.
והרי ד' רוח כנגד
כל נקמות ד' מלכיות
וגם יאמ' שגלה כאלו
ארון הרי מלך המשיח
והלקדש הוא הארון
ולכן אמ' שובה ה'
שנים הגאולה כו'.
ולכן יאמ' ובנחה

באומרו

ועל כן אין לנו לומר שהוא מחלוקת ראשונים ושניים אלא שהוא מחלוקת
בין ראשונים לראשונים ובין שניים לשניים. ואם כן אין לנו לומר
שהלכה כדברי המקילין אלא כל אחד ואחד יעשה כפי מה שנראה לו
עיקר מדברי הראשונים ז"ל. ואם נראה לו שיש לחוש לדברי המחמירין
יחמיר לעצמו ולא יורה כן לאחרים. ואם נראה לו שאין לחוש לדברי
המחמירין יורה כן לעצמו ולאחרים. ואם נראה לו שיש לחוש לדברי
המחמירין ולא יורה כן לעצמו אלא לאחרים. ואם נראה לו שאין לחוש
לדברי המחמירין ולא יורה כן לאחרים אלא לעצמו. ואם נראה לו
שיש לחוש לדברי המחמירין ולא יורה כן לעצמו ולא לאחרים. ואם
נראה לו שאין לחוש לדברי המחמירין ויורה כן לעצמו ולאחרים.
וכל זה כשהוא יודע בעצמו שיש לו כח בידיעתו לעיין בדברי
הראשונים ולהכריע ביניהם. אבל אם אינו יודע בעצמו שיש לו כח
בידיעתו לעיין בדברי הראשונים ולהכריע ביניהם אלא הוא סומך
על מה שראה לאחד מן הגדולים שהכריע בדברי הראשונים ופסק
כאחד מהם. אם ראה שפסק כדברי המחמירין יעשה כמותו ואם ראה
שפסק כדברי המקילין יעשה כמותו. ואם ראה שפסק כדברי המחמירין
לעצמו ולא לאחרים יעשה כמותו ואם ראה שפסק כדברי המקילין
לעצמו ולא לאחרים יעשה כמותו. ואם ראה שפסק כדברי המחמירין
לעצמו ולאחרים יעשה כמותו ואם ראה שפסק כדברי המקילין
לעצמו ולאחרים יעשה כמותו. וכל זה כשהוא יודע בעצמו שיש לו
כח בידיעתו לעיין בדברי הראשונים ולהכריע ביניהם. אבל אם אינו
יודע בעצמו שיש לו כח בידיעתו לעיין בדברי הראשונים ולהכריע
ביניהם אלא הוא סומך על מה שראה לאחד מן הגדולים שהכריע
בדברי הראשונים ופסק כאחד מהם. אם ראה שפסק כדברי המחמירין
יעשה כמותו ואם ראה שפסק כדברי המקילין יעשה כמותו. ואם
ראה שפסק כדברי המחמירין לעצמו ולא לאחרים יעשה כמותו
ואם ראה שפסק כדברי המקילין לעצמו ולא לאחרים יעשה כמותו.
ואם ראה שפסק כדברי המחמירין לעצמו ולאחרים יעשה כמותו
ואם ראה שפסק כדברי המקילין לעצמו ולאחרים יעשה כמותו.

הזקנה נראה לא יחטאו כאהבים לבת זכרת בימים ואשת נעוריו כי ירבם
קנהם דברי בעלי מריבה חקריה לנבה נביא בשלמות נקט · ולכן
למראה
כי שקרה נראה קנת אלו דברי שרת ית"ש מינינו לדברי חזון דעת אחרות
חסך עליו הכתוב בשינין נרוצי ואם על אודות אבל בענין קדוש' שהוא ל
כמו לון אוי לשון מפורסם והוא כי אשה כושית לקח האשה הכושית אשר
לקח · ומשום הכי הוצרך רש"י לפרש בתחלה האשה הכושית שהוא ענין ל
התלונה ובכן יתיישב על אודות מיושב במאמר ההוא · ונתת פקח ענין
וזהו כמה דייק רש"י בלשונו כי לבר ת"ו הוא זה כי משונה הפסוק זה מכל ל
הפסו' שפי' רש"י כי בכל הפסוקים כאשר יבאר התיבה או המאמר יבארנו מיד
ואח"כ יבאר [illegible] אחריו וכלם כשלימות הבאור · אבל כאן אחר פי' אודות
חזר ופי' האשה ואח"כ הכושית על משפט הפסוק ואומן לשון פי' אחרונה
שאין כן בתחלת הק' שפי' כבר · ואולם הטעם הוא כי בכל הפסו' שפסורה
המאמרים אחרונים מבארים הכוונה מתחלה שאמרה ראשונה ובלעדם
לא יהא מובן רק אחרי הפסוק מאמרם בתחלה יקויים פירוש כוונתם אז ל
במשפט אבל כאן אינו כן כי ביאור אודות לא יובן מלשון נאמר כאן זולת ל
הפסוק אחר מבחין נרשם את האשה כי לכן רש"י חזר ובאר הפסוק על סדר
בלי הפסק להראות שלא היה מפסיק הפסוק בבאור אודות אלא ט יקויים
להפסק בסבת כי קין שכל לשון אודות זולת על מאמר מה שקדם מזה ··
אחרת
ועוד דקדק רש"י לישב קושיא כי סוף סוף למה לא ידבר בהדיא בתואר האשה
ויופיה שזה שאמר כאמר לקנות שבדיך ולא על דרך נמשל ורמז ל
ויחידות מאחר שפרסם הלקוחים והסתיר דבר נרוצי והנה נראה לשנים
על השנות הלשון פעמים כי אשה כושית לקח שהוא בשני הכתובים להכין
כותב ותאר האשה במאמרו פעמים בפניה · לכן פי' רש"י פי' בשנה
האשה על דרך שלה כלומר אין דבר פנים [illegible] לארץ לשון כושית ויתאמר
על היופי אחרי מעשים בכל יום אדם קורא לבנו כושי כן אם עלה

שהוא בלי ספק מציאות היא פרוש אלקות ומשרש לא פרוש ומזה יתבאר
ולזה תתלה שאמרו שהן בחינת יחוד ורב ומשה בעבור זה אמרו שהיה
מדבר אל משה פנים אל פנים ואמרו שהוא נגלה אל כל ישראל
ב משה לא נגלה אלא אל משה לבדו ועניין שהוא נגלה אל כל ישראל
הוא שהיה מדבר אליהם מתוך הענן ומתוך הקולות ובזה נתבאר
שהוא לא נגלה אלא אל משה לבדו כי לא היה שום אחד מישראל
יכול לראות את הענן ולשמוע את הקולות אלא משה לבדו ולזה
אמרו שהוא נגלה אל כל ישראל כי כל מי שהיה רוצה לראות
ולשמוע היה יכול לראות ולשמוע ואמרו שהוא נגלה אל כל
ישראל הוא שהיה מדבר אליהם מתוך הענן ומתוך הקולות
ג ... ואמרו שהוא נגלה אל כל ישראל הוא שהיה מדבר אליהם
שהוא עד עתה ועוד שהוא מתחלק לעולם הנשמות ולעולם
הגופות והתלה בחשיבות הדבר כמו שהוא עד עתה ועוד שהוא
לא תהיה זה של בחינת הענן שהיה מתלבש בתוכו ה' עד שהוא
מדבר אל משה מתוכו ואמרו שהוא נגלה אל כל ישראל הוא
שהוא מדבר אליהם מתוך הקולות ומתוך הענן ומתוך הברקים
ומתוך הרעמים ואמרו שהוא נגלה אל כל ישראל הוא שהיה
מדבר אליהם מתוך הענן ומתוך הקולות ומתוך הברקים
ומתוך הרעמים ואמרו שהוא נגלה אל כל ישראל הוא שהיה
מדבר אליהם מתוך הענן ומתוך הקולות ומתוך הברקים
ומתוך הרעמים ואמרו שהוא נגלה אל כל ישראל הוא שהיה
מדבר אליהם מתוך הענן ומתוך הקולות ומתוך הברקים
ומתוך הרעמים ואמרו שהוא נגלה אל כל ישראל הוא שהיה

שאלה נאה שלשמעתי .. מן

פרש׳ אל נא תהי כמת. מה ענין המשל כמו אף שנצרעת כו׳. ר״ל אם אחיך יוסיף
בתפילה מה תועיל. אתה אי אפשר לראות שאתה קרוב כו׳ הוא לכך לא׳ זה
כי אף האדם שהוא ראשון מישב תהיה כמת שעדיין יקשה למה חזר ואמר אל
נא [illegible] כבר אמר אל נא תהי שלכן הטעות אך למה חזר בעבור שכבר אמרו
והיה ראוי לומר למה תהי כמת ולא אל נא. לכן אמר ר״ל כי בלומר נא לשון תפלה
הוא זו בקשה לכן כוונתו לומר אם רצונך לבלתי להתפלל עליה אז תהי כמת שאם
מעכבין עליו לרפאו. ובצמוו [illegible] לשון אל נא בלומר אם רצונך [illegible] נא אל
לבלתי התפלל כו׳. ולכן חזר ותפס לשון שכבר אמרו. ובמשנה הזאת בספרים
נמצא רבו לרוב ענותנותו והתפלל בזה הלשון שהיה [illegible] והתחלשון
אל נא אחי אל נא עולה עם עב [illegible] יותר לפי שהקשינו שאין ביוד כתובה
וקטנה כאחרות הכתובים. כענין כקורבן [illegible] שאין חסרון [illegible] שכבר
את עצמו
רומז כאן ישפיל בחיבור [illegible] לכן אמרו ובקשו [illegible] ומראה
בלשונם שאמרו שתי תפילות אל נא וכן הוא אמר אל נא רפא נא לה כי ב
התפילו לב נבהותן ובקשו [illegible] כלב נשבר ונדכה אלקים לא תבזה:
תם ונשלם פ׳ בהעלותך

פרשת שלח לך אנשים ויתורו

להפסיק בין פורענות לפורענות. ולכן שפיר פריך הכא למה נסמכה כלומר דהוו
תרי פורעניות מתאוננים ומרים. הוה ליה לאפסוקי בין פורענות לפורענות
ט׳ התם פ׳ ויהי בנסוע הארון. ומשני רש״י לפי שלקתה ע״ד דיבה כו׳ ונענשים
הללו כו׳. כלומר כלם ענין אחד ושנו לשון הרע לשעבר ושוב השמות
חבן לשון רבה פורענות חד איקרי משום דכוון להדדי. אבל התם לא דמו
להדדי כלל נכולן בשתי עבירות והוצרכו להפסקה אבל הכא בדיבה כלה חדא
מילתא היא ולית להפסקה ··· ט

ויקרא משה להושע בן נון יהושע. נתפלל עליו יה יושיעך מעצת מרגלים. ותימא
אמרי כי רבה משה בנבואתו מוליכו מכאן שנלו למשו עצת מרגלים אם כן איך
שלחם משה הא קא עבר משום שלא לתקלה. דקאמרי לכתוב לפני נמורי מעריש
ושלוח הקן דלא אמרי שלא לתקלה. אבל איך שלחם משה בדבר שידע ?
עליהו שתקלה ומתפלל עליו ורחוי לומר לא תעמוד על דם רעך. ונראה
בכל התורה נקרא יהושע ומבאסין איך נתחדש הדבר בענין זה. ואומר נמי כיוהן
נל׳ שכוונת רש״י לומר כי מאחר שהלך ויקרא
בשם יהושע·
משה להושע כך. ולא אמר לו שום דבר רק כתב אחד ושלח אותם משה בן יוחאי
לנו בזה שמשמעין כנוי שם לבד כמבוון משה ומיהו אבל ארחיה קמל אמר
כי תמיהא בכל התורה נקרא יהושע ולא נודע ענין זה עד עתה למה לך נביא
גדול זה המכנה השם הזה כי אף האומר כי בהולכו נקרא לו שם הושע
המירן שם הקללה והוסיף יו״ד מורה לצדקתו והתפלל עליו שיושיעהו ה׳
מהיות נלכד ברשת עצת מרגלים ואומר לא עבטין לבד שנודע לו שם זה
בדבר מרגלים כי מדרך לשעבר היה וזהו שכבל מיקום נקרא שמו יהושע
והודיע כאן משה בקריאת השמות שמו כי מי שנענו בן על שם השתף אחרון
כלומר על ענין מרגלים צפה ברוח הקדש ולכן אמר רש״י ונתפלל עליו. ולא כי
אמר התפלל כלומר נתפלל לשעבר עליו על ענין זה וזהו ויקרא משה להושע.

.

כמו היה לו לומר כן · ועוד קשה מאין לו לרש״י להעתיק כלם תחת שלא העתיק
ואת המדברים כו׳ .. נ״ל כי כך סדר ישוב כל הקושיות לרש״י · בתחלה
קשה ויהס כלב את העם וגו׳ · כבל השמעין עדיין לא שמעו קולו דבורי
המרגלים אבל כשאר העם אי אפשר שלא ישמעו קולם · ולכן דייק רש״י ואמר צווח
ויהס כלב את העם כוונתו לומר השתיק את כלם מאחר שאין מדבור מן הפסוק
פרטי עם המדברים אלו הדברי המרגלים ואולם קשה ויהס כלב את המרגלים
אלא העם עכשיו אין ושקולין כשנו לאין ברירה לנו כמו לזה אם העם כלן
שין השתיקם כלם אבם כי לא היו מדברי׳ משמעין זה רק משמיעין קולן כאחד
המרגלים בהמון שלדברי עסקיהם ודברי אוקית מיבותם .. ואחר פי׳ רש״י
אל משה איך יתכן כוונתו ואדרב׳ לא היו מדברי׳ העם עדיין כלם לא לשמוע
ולא לקולתו ~~אלא לקולתן לא לשמוע ולא לאולתן~~ ודאי הוי פי׳ ויהס כלב כל כלומר
מה שעשה ויהס כלב את העם כשבל משה כלומר מה ידבר נגעי משה
ושומר בלשון המוסקן נוהג לשון צרלין אמר דייק נגעי מוסקה וזהו שפי׳ רש״י
ואמר וכי זו בלבד עשה לנו בן עמרם כו׳ והרי הפכן לשבח ואמר עלה נעלה
לפיכך פי׳ רש״י עליות הללו לשבח משה אשר כתב ... ואח״כ פי׳
ויהס והביא אני חברים ראשונה הפכל בשר והשיו ... להזכיר · נ״ל כי
מקף המלאכים כי הס יסוד לשתיקה ויהס עדיין לא שמענו גם צוה מלשונות
לשוני דומי׳ דהאי ... · ולא שמע הס כי לא להזכיר הרי בהדיא כ
שמשמע שהוא לשון שתיקה · והאחר שאחר שזכר שלא פי׳ רש״י בתחלה ויהס
ולהביא חברים הללו כי אדרבה אז היה יוסיף כי משמע נגד כוונת הפסוק
נפי׳ ויהס כלב השתיק את כלם כי היה שומע מכח החברים וזהו עיקר כי
הוא מכח ומשמע אל משה לשמוע בנבוכתו על משה שתקו כלן ולא משמע
מכח הלשון מן החברים לכן שתק רש״י מזה עד סוף העניין · ומשמה
פסק שבין ורבה שולא · לזה כוון רש״י ונ״ל כי שהלו להאריך כל כך בלשונו
אחר שהביא חבר הס כי לא להזכיר אמר כן דייק בה אלה הדונה לשתק אנשי

אנשים כן · וקשיא מה שיש לנו עוד ~~לקרוא אחר כן דרך בני אדם~~ לגנות או
מוכח
ללשון לעז דהוי כמו יהודה ושוד לקרות הא ... שהיה מן המרגלים · אלא ודאי
הכי
... קאמר וכי תימא לא מצאנו משמעות לשון הם נופל זולת או אל כל העולה
או ליחיד פרטי אבל לפרטי רבים לא שמענו עדיין שמשמעותו בכך · לכן
איצטריך רש"י לפרש ולומר גם כן על אנשי המרגלים דרך כל אדם כן · והשתא
זהו לשון אנשית אנשים כוונת לומר שרשים רבים וזהו ... והם כלב את
העם · ולכן שתיק רש"י שהוציא שלא תטעה לומר כי מן המרגלים יהושע כי והם
השתיק את כלן נראה בבה איצטריכו להו לכלהו · דאם תקשה לשום הביא הם
כל בשר ואין תולעת במשמעותו והיה מספיק להביא הם כי לא להזכיר יהושע
אלא כי אין נופל לשון הם זולת ליחיד קהל קרא הם כל בשר מוכח אף על מרגלים
אמר · וכי תימא ליטתק רש"י ולא לימא אילו המרגלים זולת כן דרך בני אדם כן
ונמא בראשונה או היית מקשה למה לא נהג מן המאוין ולא הביא הדברי' אלה
ודרך הביאם בתחלה פי' והם היה מראה תנים נגד כוונת הפסוק בראשון
והשתא שמזכי' מוכח החבר' והם לשון שתיקה ואולם דביה תורה כלשון בני
אדם לומר הם על אנשי' המרגלים כראשון של העם · וכן שמי לא אמר והם
כלב את העם כדפי' רש"י גבי רוח אחרת שהיו סבורים שיאמר כמותם · דהיינו
בספר יהושע ואשיב להם דבר כאשר עם לבבי כן כי אדרבה הוא נגד כוונת
ישוב הפסוק משום דקאי קל משה וזה קאי אל המרגלים שהיו סבורי' שיאמר
כמותם ולכן רש"י שתיק מיניה ולפי גבי רוח אחרת דמשמע שאין דומה לדעת
מרגלים והשתא קשה איך אמר והם שהשתיקם אם שלא רוחו בדעת אחרת
שאין שוה לרוח דעת מרגלי' לכן פי' רש"י ופי' רוח אחרת שתי רוחות אחת
שוה לדעת מרגלים ואחרת נחלקת נגד שלהם שהיה יודע בפה להיות עמהם
כנגד ומאנו כך היה בו כח להשתיקם וזהו והם כלב שהיו סבורים שיאמר
כמותם והביא עליו הפסוק מספר יהושע נכון על מטשו כוונת שתי רוחות
אבל בתחלה בפי' והם כלב אי אפשר לומר כך כראשון ··

ולכן יתישב

ולכן נראה לי שכל מי שיש לו ספק בדבר אם עשה מצוה זו או לא עשה אותה
לא יעשה אותה ולא יברך עליה שהרי ספק ברכות להקל. ואפילו אם נאמר
שהוא עשה אותה ודאי ולא יברך עליה שמא לא עשה אותה כראוי ולא יצא
ידי חובתו ונמצא מברך לבטלה. ואפילו אם נאמר שיצא ידי חובתו מכל
מקום הרי הוא מברך לבטלה שהרי כבר יצא ידי חובתו ואין לו לברך
עליה. וכן כל כיוצא בזה בכל המצות שבתורה ובכל הברכות שבתורה
ובכל הברכות שתקנו חכמים. וכן נראה לי בדעת הרמב"ם ז"ל שכתב
בהלכות ברכות בפרק ראשון שכל הברכות שבתורה ושתקנו חכמים
אינן צריכות כוונה. ואם בירך ולא כיון לא יצא ידי חובתו. ואם
כן הרי הוא מברך לבטלה. ואפילו אם נאמר שיצא ידי חובתו מכל
מקום הרי הוא מברך לבטלה שהרי כבר יצא ידי חובתו ואין לו לברך
עליה. וכן כל כיוצא בזה בכל המצות שבתורה ובכל הברכות שתקנו חכמים
אינן צריכות כוונה. ואם בירך ולא כיון לא יצא ידי חובתו. ואם
כן הרי הוא מברך לבטלה. ואפילו אם נאמר שיצא ידי חובתו מכל
מקום הרי הוא מברך לבטלה שהרי כבר יצא ידי חובתו ואין לו לברך
עליה. וכן כל כיוצא בזה בכל המצות שבתורה ובכל הברכות שתקנו חכמים
אינן צריכות כוונה. ואם בירך ולא כיון לא יצא ידי חובתו. ואם
כן הרי הוא מברך לבטלה. ואפילו אם נאמר שיצא ידי חובתו מכל
מקום הרי הוא מברך לבטלה שהרי כבר יצא ידי חובתו ואין לו לברך
עליה. וכן כל כיוצא בזה בכל המצות שבתורה ובכל הברכות שתקנו חכמים

שאינו מובן כלל ועיקר. ואולי צריך לומר שהכוונה היא שאין לנו שום ראיה שהיה כך, אבל אין זה מספיק כדי לומר שלא היה כך, שהרי יש לנו ראיות רבות שהיה כך, ואין לנו שום ראיה שלא היה כך, ולכן יש לנו לומר שהיה כך.

... ויש לומר שכוונתו היא שאין לנו שום ראיה שהיה כך, אבל אין לנו שום ראיה שלא היה כך, ולכן אין לנו לומר שהיה כך, שהרי יש לנו ראיות רבות שהיה כך, ואין לנו שום ראיה שלא היה כך, ולכן יש לנו לומר שהיה כך.

... ויש לומר שכוונתו היא שאין לנו שום ראיה שהיה כך, אבל אין לנו שום ראיה שלא היה כך, ולכן אין לנו לומר שהיה כך, שהרי יש לנו ראיות רבות שהיה כך, ואין לנו שום ראיה שלא היה כך, ולכן יש לנו לומר שהיה כך.

בענקים והוא אל נפילים ולשון הכתוב לא כפי דמיון הענקים רק וכן היינו כו'
ועכ"פ הוא להפך שכפי דמיון הענקים הדומה לנפילים נאלו מן ונהי בעינינו כ
כחגבים שאין ואומר כוונת רש"י הוא לבאר בזה קושיא החת אשר
יחוייב מאמר דברי אגדה שאמרו חז"ל נמלים יש בכרם כאנשים והוא כי איך
יתכן לשון הכתוב בצדק לומר וכן היינו בעיניהם והנה דבר ידוע ומוגה
לכל מומחה אשר לא ישנו המאמר להכחישו כי מי שמינה כמות איכות כ
בעצמו לשערת גדול או נבוה [illegible] ידע ויבין כי קטנו כאשר ישער
כשיעור אמתי היא כל התלות במספר נייתו נמצאת בשיעור אות דמות
שיסן כי היא ומצום ושפילה ויקטין אותה לערך נדמה לו הכל לפי גדלו או
נמוכו של המעריך כנודע אבל מי שהוא נבוה ומשגיח לכל מראה עיניו כי את
או במוך יקטין [illegible] ובודאי חוש מראיהם לא יקחנו על ערך שישערו כי
אין ספק שיקטין ומשיג כח מכאו באופן לא יושג השיעור על אמתות
ויהיו בשום פנים ואם כן איך יתכן לאמת הכתוב שני השיעורים כאחד
שאין בידה לומר וכן היינו בעיניהם ועל פי השכל יקבע המאמר בדמיונו
חגיד
כביונו ונבוא איך ידעו המרגלים דמיונם של אלה הענקים אותו [illegible]
להם וזה לא יתכן בשום אופן מאין להם יד יכולת בהשגתם וכן יחוייב
דברי אגדה שאמרו אומרי נמלים כו' כלומר בהכרח יחוייב לשנות דמיון
הפסוק שלהם הן בעיניהם בשעה שחגבים נראים בדמיונם בעצמם
וקוצותן אלא בהכרח צריך לומר שכשעיניהם על ענקים המוגשים ומצה אל
השפלים מאחיל איכות הראות ומשיג כח המדמה בשיעור הנמלים לשרית
חגבים כן הכרע אל המגיע בעצמו בשיעור לרואה ולהם ומרחוק וזה שאמר
וכן היינו בעיניהם כוונתו לומר לאו דוקא ולא כפי יכולת הראות להשיג במוש
השין בהכרע על ערך הליקון בשיעורין כמולה לשרת החגב וזה שלא
פרשה הכתוב כי דבר בלשון עברה ולשון נקיה והוא החגב אבל בארץ הנמלה
ודומה לה אשר אינה [illegible] קרי הכתוב ורמזה בדמיון וכן היינו [illegible] ומשו

לשון הכתוב הוא לשון שאלה בפי אדם על עצמו כמו שהוא אומר בפי עצמו ובפי אחרים. אין זאת שהשאלה שאל הכתוב
בעצמו שאל אחד מן הנביאים כי לשון הכתוב הוא לשון נביא ואחד מן הנביאים שאל
אלהים כמה ימים ישנו עמים חיים בעולם הזה ומתי יבוא קץ העולם ואמר לו אלהים
כי אחד מן הנביאים שאל אלהים כמה ימים ישנו עמים חיים בעולם הזה ומתי יבוא קץ
העולם ואמר לו אלהים כי אחד מן הנביאים שאל אלהים כמה ימים ישנו עמים חיים
בעולם הזה ומתי יבוא קץ העולם ואמר לו אלהים כי אחד מן הנביאים שאל אלהים
כמה ימים ישנו עמים חיים בעולם הזה ומתי יבוא קץ העולם ואמר לו אלהים כי
אחד מן הנביאים שאל אלהים כמה ימים ישנו עמים חיים בעולם הזה ומתי יבוא קץ
העולם ואמר לו אלהים כי אחד מן הנביאים שאל אלהים כמה ימים ישנו עמים חיים
בעולם הזה ומתי יבוא קץ העולם ואמר לו אלהים כי אחד מן הנביאים שאל אלהים
כמה ימים ישנו עמים חיים בעולם הזה ומתי יבוא קץ העולם ואמר לו אלהים כי
אחד מן הנביאים שאל אלהים כמה ימים ישנו עמים חיים בעולם הזה ומתי יבוא קץ
העולם ואמר לו אלהים כי אחד מן הנביאים שאל אלהים כמה ימים ישנו עמים חיים
בעולם הזה ומתי יבוא קץ העולם ואמר לו אלהים כי אחד מן הנביאים שאל אלהים
כמה ימים ישנו עמים חיים בעולם הזה ומתי יבוא קץ העולם ואמר לו אלהים כי

ועל זה הכסיפו פני משה לעיני כל ישראל במאמר וזה תרי' אפס
כי עז העם היושב' בערות מאד כי איך ידענו כי עז העם אם הערי' גדולות
ובצורות מאד והרי הם שני הפכי' בכוונה לפי שבעצם סימן מסר להם לאמרו
אלא כך אמרו מרגלים ראו אך מושבה אמנם משה בדבריו כי מסר להם
סימן כתוב במאמרו החזק הוא הרפה אם בפרזים ישבים חזקי' כן · ואמנם
לקחנו סימן מובהק שאין צריך להכחישו בשום פנים להיותו אמת ומעולה
במופת והוא שראוהו את פרי הארץ · ואחר שספרו לו ויאמרו כלו' האמנם
כי זבת חלב ודבש היא וזה פריה מודיע עליה ונגדרת העם היושב בקרבה
כי יצא אחד מהם יותר משמונה כמו אדם טוען ועם כל זה אפס כי עז
העם היושבים בערות בצורות גדולות מאד אח"כ אחר כן תרתי לשיבות הפך כוונת
סימן מסר להם משה · ולכן היו מרגלי' בכל דברי' אשר כי היו אומרי'
אמת כי גם יהושע וכלב לא הכחישום בשום דבר מאמרם רק היו אומרי'
כי היו בוטחים על גבורתה ית' עלה נעלה כן · והם אמרו לא נוכל
לעלות כי חזק הוא ממנו ובכן חטאו · אבל עדיין לא אמרו שקר ולא
חטאו דבה עד אמרו ארץ אוכלת יושביה היא כו' ועל זה נבהל הוציא דבת
הארץ ואפי' בזה לא אמרו שקר כי אדרבא לטובתם נתכוון ה' כדי שיהיו
טרודין ומניחים לתור ולקחת פרי הארץ · ויהושע וכלב לא הכחישום בשום
דבר רק אמרו אם חפץ ה' בנו כו' · אך בה' אל תמרודו ואתם אל תיראו כו'
וזהו דבר אמת והוא כל דברי המרגלים לשקר היו בכל מאמרי' מושכים לב
העם · ולא אמרו דבר אמת רק באמרם ארץ זבת חלב ודבש היא כדפי' רש"י
ר"ל כי באומר ההוא ישיב לב העם ללכת בה ומספים לדעת המקום · ר"ל

בכן תהא משובבת קושיא גדולה כי למה · וגם המרגלים דבה רעה בעונש
ולא תועלת מניעת אותם בה · והאר"ב היו קרובים אל השגה כי יודעים
היה שיהיו נענשים במחלוקת גדול ומעשה כנגד משה ושיחו להלחם בזמן
זה שיהיו מושכים לב העם · ודבר ידוע הוא כי כל איש ואשה אשר יעשו

16 2

אינה מיושבת לא ישכ' מה שאמרו אם לא להשיב תשובה קצת לפי כוונתם
ונפרש בין אנשים חכמים ונבונים לא יאמרו דבר ללא תועלת שאין ממנו
כי כדבר שיקשה אל נקה הזיבה והשאלה אשר אין לשאלה הזיבה עם מעט
ועם כל מספריו לדעת המקום ואם קמו על עצמן איך היה הדבר ההוא ·
נחולם האמת כי הדבר תלוי בזה כי [illegible] מה שאמרו רבנן סתרו באמת ב
כאשר ראו ושמעו ולמוטב מצאו בזה האופן כי הסכימו כמעט כולם אחר השבע
באמרם כי זה הנבון ולא שהגדול יהרוג את הקטן ממנו וכן החזק נגד החלש
ותי' כח הצלחם עמו · ונשען בדבר מאד כי צוה להם צומאר לדרוש ולחקור
אחרי דרכי הטבע בענין אלו ומה הארץ והעם היושב בו החזק הוא הרפה ·
ואם היה הדבר עומד כיד שבועת ה' לאבות ובהבטחת אל שדי שלך משרבות
ומלכות עם ועם כחפצו ורצונו היה מספיק בזה בלי שום מחקר מרגלי'
לדעת מה לשאלה ומה לשעה · ובזה חטאו מרגלים כי היה להם להתבונן
כי משה שלחם על הבחן לבקשת ישראל ואמרו נשלחה אנשים לפנינו ובזה ב
רק תוך ה' ואמר שלח לך אם תרצה שלח אני אומר לך כדברי רש"י והיה להם
למרגלים לאמר הדברים שלא להמס לב העם והיה להם לומר טובה הארץ
מאד מאד ככל אשר אמר ה' ביד משה עבדו כמאמר יהושע וכלב ·
נחולם זאת היתה עצת המרגלים לומר האמת על כל הפרטים וכך היו ב
מראי' מופלאות של פי הטבע שהיה בלתי אפשר בהשגת לבני אדם · וגם
גם יהושע וכלב היו מודים בדבר · אבל כי היו מאמינים בה' ית' מכלה
מלחמות נגד הטבע · וכן עשה להיות אמר הכתוב עד אנה לא יאמינו בי
כן · כלומר דבר היה תלוי שזהו עיקר החטא שלא היו מאמינים בה'
בהשגחתו דברים בלתי טבעיים ולכן באו כל העם הנה תמיד [illegible] ומיין
סבות מוכרות אבל כי [illegible] שאמרו הבטחות מפי משה ואהרן · וכו משאלת
יהושע פרנס להכניס ישראל לארץ לכן היו ירחים לאחר איך נסמוך של
זה והנה משה מת וזה ואחריו אחרי מותו לכן שנו וגמרו כעצתם להניד

הש' האמת

הם האותות על כל מה שראו ושמעו ולבלתי להעלים גם לא להסתיר דבר ועל זה
ישראל יבחרו הטוב להם לא יאשימו עליהם חטאת רבן לאמר מדוע אתם
ומעלתם בשליחות אשר הפקדתם עליו לחקור ענינו ותעלימו ממנו דבר ממנו
עיננו ותגידו לנו רעתם רבה להסתיר ולעשות הסכמה בלתי ידיעתינו כי
ולכזב בשליחות ואמונת כל ישראל באופן ילך לפני אויבינו העוורים כי
נופלה ולא נדע דבר אמת להסתכן בחרב המלחמות שבזאת להסתיר
דבר לשולחים אשר ישמעו הרעות אשר עשיתם ולכן יהושע וכלב
לא היה בידם כח להפרד מעליהם ומעצתם בגלוי לשניהם וכי שלא
היה כח בידם להלחם לנגדי גם לא לגלות עצתם לשום אדם כי אולי
הסכמת היתה להיות נאמנים בשליחותם ולגלות האמת גם להרחיק דבר בלתי
החזק
טבעי כאשר בא משה הוא הרפה. ואחרי כי ראו שבלתה הרעה קרעו בגדיהם
וגם היו מגלים ענינם שהם נחלקים מעצתם ואמרו אם חפץ ה' בנו כל כלומר
שהמה היו מאמינים לעמוד על ענין הנם בטוחים בה' ית' נאמן בבריתו וקיים
בהבטחתו לאבות הראשונים ·· ע

פרש' יגדל נא כח ה' לעשות דבורך · ואולם רש"י לא חשש ליישב פיסוק דקרא והוא
כאשר דברת לאמר · היכן דבר ה' זו זהו לומר כן ואמר בגמ' כי בעת
ראשונה כשעלה משה למרום ומצאו להקב"ה שהיה קושר כתרי אותיות
ולא אמר שלום אמר לו ה' למשה משה אין שלום בעירך אמר לו כלום יש
עבד שנותן שלום לרבו אלא היה לך לעזרני · ולכן כשחזר פעם אחרת
אמר יגדל נא כח ה' כאשר דברת לאמר שהוכיחו בזה לומר כן
אבל רש"י לא חשש להביא דברי אגדה לכן שתיק מיני' ולא הקשה לאמר ומי ·

פרש' ונשאו להם ציצית · על שם פתיל תלויין בה כמו ויקחני בציצית ראשי
ד"א על שם וראיתם אותו נקרא ציצית כמו מציץ מן החרכים · הוינך

ומזה נראה לי ברור. שהנה הכתוב לעיל מדבר על הפלגות הדורות
שהיו בלא תורה ומצוות שהיו נוהגים בהן כפי שכלם הקצר ומנהגי
אבותם הרעים שהיו נוהגים בהן. ולכן אמר שהיו נוהגים בהן
כדרכן הרע. ואמר שהיו עושים אותם לפי שכלם הקצר ומנהגי
אבותם הרעים. ולא היו יודעים שהיו עושים רע. ולא היו יודעים
שיש להם עונש על זה. ולכן אמר שהיו עושים אותם לפי שכלם
הקצר ומנהגי אבותם הרעים. ולא היו יודעים שיש להם עונש על זה.
ולכן אמר שהיו עושים אותם לפי שכלם הקצר ומנהגי אבותם הרעים.
ולא היו יודעים שיש להם עונש על זה. ולכן אמר שהיו עושים
אותם לפי שכלם הקצר ומנהגי אבותם הרעים. ולא היו יודעים
שיש להם עונש על זה. ולכן אמר שהיו עושים אותם לפי שכלם
הקצר ומנהגי אבותם הרעים. ולא היו יודעים שיש להם עונש על זה.
ולכן אמר שהיו עושים אותם לפי שכלם הקצר ומנהגי אבותם הרעים.
ולא היו יודעים שיש להם עונש על זה. ולכן אמר שהיו עושים
אותם לפי שכלם הקצר ומנהגי אבותם הרעים. ולא היו יודעים
שיש להם עונש על זה. ולכן אמר שהיו עושים אותם לפי שכלם
הקצר ומנהגי אבותם הרעים. ולא היו יודעים שיש להם עונש על זה.

כו' כלומר רש"י נתקשה בכ"נ תימה מאחריו משום דלהון אגל. לשיטתיהו
בענין מרמה ועליהו קאי לשון הפסוק דיציאת מצרים אף קבהו מכוין
לרמות הבריות בהעלה דבר זה אף כאן מכוין לרמות להלוות אלו
במקום תכלת ולכן שייך לומר אני הוא שהבחנתי במצרים בין טיפה כו'.
אבל באחריו כגון כלאים או חזיר והלואה דומה, להם אפשר כי הוא רע
לשמים אין שייך כאן מרמה ולכן הפסוק לא הקפיד לבא בביאור יציאת
מצרים על מתנתן כאן מעשה של מרמה. ולכן כוון רש"י לבאר אחר
אני ה' אלקיכם כלומר מאחר שחזר עוד לומר אני ה' כו' לומר על כרחכם אני
אלהכם בין עושים גזרתי ובין לא עושים. אם כן יקשה לזה מה כאן
יציאת מצרים על מתנתן הא בפסוק אני ה' אלקיכם מספיק דמשמע
יותר ולולי זאת הקושיא לא היה נראה רש"י לפרש. לד"א הנאמר כל אחריו
דלא צריך עלה כפרש"י למה נאמר יציאת מצרים כאן אלא דזה על מתנתן או
זה אני הבחנתי כו' ... תם ונשלם תם שלם

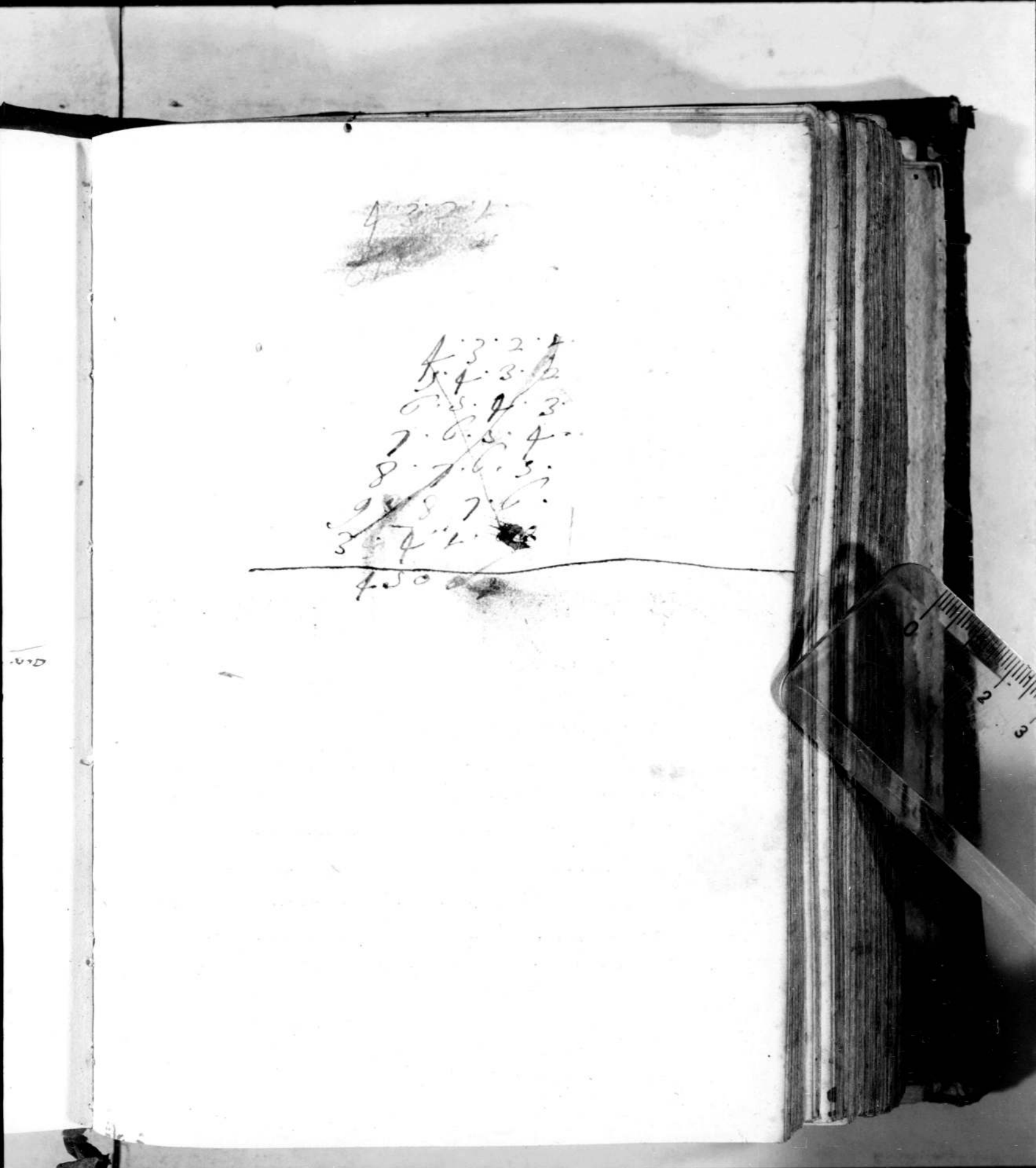

227

פרשת וילך בלק בן יצהר בן קהת

ובאמת שכל הענין הוא רק בשביל שיהיה לו מקום לשבת ולא יהיה צריך לעמוד כל הזמן, אבל אם הוא יכול לשבת גם בלי זה, אין שום ענין לזה. ומה שהוא מוסיף עוד שיהיה לו מקום לשבת בשביל שיוכל לכתוב, הרי גם זה אינו ענין, כי אם הוא יכול לכתוב גם בעמידה, אין שום ענין לזה שיהיה לו מקום לשבת. ואם כן, הרי כל הענין הוא רק שיהיה לו מקום לשבת, ואם כן, הרי זה בכלל מה שהוא יכול לשבת בכל מקום שהוא רוצה, ואין שום ענין לזה שיהיה לו מקום מיוחד לשבת.

ועוד יש לומר בזה, שאפילו אם נניח שיש ענין לזה שיהיה לו מקום מיוחד לשבת, הרי זה בכלל מה שהוא יכול לשבת בכל מקום שהוא רוצה, ואין שום ענין לזה שיהיה לו מקום מיוחד לשבת. ואם כן, הרי כל הענין הוא רק שיהיה לו מקום לשבת, ואם כן, הרי זה בכלל מה שהוא יכול לשבת בכל מקום שהוא רוצה, ואין שום ענין לזה שיהיה לו מקום מיוחד לשבת.

ועוד יש לומר בזה, שאפילו אם נניח שיש ענין לזה שיהיה לו מקום מיוחד לשבת, הרי זה בכלל מה שהוא יכול לשבת בכל מקום שהוא רוצה, ואין שום ענין לזה שיהיה לו מקום מיוחד לשבת. ואם כן, הרי כל הענין הוא רק שיהיה לו מקום לשבת, ואם כן, הרי זה בכלל מה שהוא יכול לשבת בכל מקום שהוא רוצה, ואין שום ענין לזה שיהיה לו מקום מיוחד לשבת.

ומה שהקשה הרב בעל שלמי נדבה על כל מה שכתב הרב בעל שלמי נדבה
שהרי הוא עצמו כתב בתשובתו שהיה לו לכתוב בלשון ספק ולא בלשון ודאי
ומה שהקשה עוד שהרי הרב בעל שלמי נדבה כתב בתשובתו שהיה לו לכתוב
בלשון ספק ולא בלשון ודאי ומה שהקשה עוד שהרי הרב בעל שלמי נדבה
כתב בתשובתו שהיה לו לכתוב בלשון ספק ולא בלשון ודאי ומה שהקשה
עוד שהרי הרב בעל שלמי נדבה כתב בתשובתו שהיה לו לכתוב בלשון ספק
ולא בלשון ודאי ומה שהקשה עוד שהרי הרב בעל שלמי נדבה כתב בתשובתו
שהיה לו לכתוב בלשון ספק ולא בלשון ודאי ומה שהקשה עוד שהרי הרב
בעל שלמי נדבה כתב בתשובתו שהיה לו לכתוב בלשון ספק ולא בלשון ודאי
ומה שהקשה עוד שהרי הרב בעל שלמי נדבה כתב בתשובתו שהיה לו לכתוב
בלשון ספק ולא בלשון ודאי ומה שהקשה עוד שהרי הרב בעל שלמי נדבה
כתב בתשובתו שהיה לו לכתוב בלשון ספק ולא בלשון ודאי ומה שהקשה
עוד שהרי הרב בעל שלמי נדבה כתב בתשובתו שהיה לו לכתוב בלשון ספק
ולא בלשון ודאי ומה שהקשה עוד שהרי הרב בעל שלמי נדבה כתב בתשובתו
שהיה לו לכתוב בלשון ספק ולא בלשון ודאי ומה שהקשה עוד שהרי הרב
בעל שלמי נדבה כתב בתשובתו שהיה לו לכתוב בלשון ספק ולא בלשון ודאי

שהכל אין מוסכמים לזה. ומיהו לפי מה שכתבנו לעיל בשם הרמב"ן ז"ל
מיהו אי אמר סתם ולא פירש כלום אפשר דלא הוי מודה במקצת
אלא. ועוד יש לומר דכל היכא דאיכא למימר מוכח מילתא
דמוכח כמפורש דמי כדאמרינן בפרק אלו נאמרין (שבועות דף לה:)
ובפרק ראוהו בית דין (כתובות דף כב.) ואפילו הכי לא מהני
הכא. דהתם מיירי שאמר סתם ולא פירש כלום:

ומיהו לכאורה נראה דמה שכתב הרמב"ן ז"ל דאפילו אמר
סתם ולא פירש כלום אינו נאמן אלא בשבועת היסת. אינו
נראה כלל. דהא אמרינן בפרק שבועת הדיינין (שבועות דף מ:)
גבי מלוה שהשבעתיו בבית דין ואמר איני יודע לך כלום
ואח"כ בא ואמר שפרעתיו שאינו נאמן אלא בשבועת היסת
ואמאי הא אמר איני יודע לך כלום ומשמע דאפילו פירש
שאינו יודע לו כלום אינו נאמן אלא בשבועת היסת. ומיהו
אפשר דשאני התם דכיון שהשבעתיו בבית דין ואמר איני
יודע לך כלום משמע דאפילו פירש כלום אינו נאמן אלא
בשבועת היסת. ומיהו אפשר דאפילו הכי לא מהני הכא
דהתם מיירי שאמר סתם ולא פירש כלום:

ומשה פה אחד זהו דאמרינן ולא שנים ושלש ועשוש הכי קודם לשנות אלא
מקודם שעתא [שעה] אלא נתכוון הם בקשו לעבור דין ... הוא ואחיו
והוא בקש להורידם לבאר שחת אתו יחד שרים שנאמר ופצתה האדמה
את פיה · הם בקשו להרחיק כיד בריאה ונמצא לקונטריר · והוא בקש ל
להרחיקם באופן שלא ימות אדם מעולם כי מדרך העולם נקברו מתים ואלו
נקברו חיים שנאמר וירדו חיים שאולה · הם בלעו לבריאה ועל המתים
עלו את השאון שנאמר ויעידו בהם · והוא עשה את הבלו שנאמר ותכס
עליהם הארץ · הם נדרו ... האדמה הוית העולם ויאבד מכל · והוא
גרם להם שיעברו לעיני כל ישראל בעושן לא ידעו ולא יעלמו שנאמר
ויאבדו מתוך הקהל והוא בגנז מזה · · וזכו שנאמר אם כמות כל האדם
ימותון אלה ופקודת כל האדם כו' · ומשרש הוא בריאה · והיה לו למו ל
אם כמות כל אדם אבל האדם קא לשון קין נדחתה כיה אשר פצתה
הארץ את פיה · כלשון שומר כון לומר לך אפי' עונש כזה לא יהא אלא
מיד שנגעו מותו · דכתי' ניה כן גרשת אותי היום מעל פני האדמה
ומפניך אסתר והייתי נע ונד והיה כל מוצאי יהרגני · אבל אלו נגרשו
מן העולם הזה והעולם הבא · ולא יהיו אפי' נעים ונדים בין הבריות אלא
בין שרפים ורמשים [עפר] עם חמת זוחלי עפר · ולא יבאו לידי הריגה להיות
מתים מהר בלא תוספת יגון ושעמן אלא ירדו חיים שאולה מקום
חשך ואפלה יקתקנו ... מזון להם ... לעולם ... [illegible]
עונש ... [illegible]
[illegible]
ובני קרח לא מתו · · עד

כתוב ויכפר עליהם רז זה מסר לו מלאך המות כו' · רא"ה למה בקטרת לפי
שהיו ישראל מלעיזין על דבר הקטרת לומר סם המות הוא כו' · · יצחק

ונ״ל דא״כ פי׳ ראשון אין מיישב עדיין מאין לו למשה לעשות כן לאיזה הקרבן
המזבח בדבר שלא צוהו ה׳ ולא דברו בשמו ׃ ולכן אמר כי בודאי הוא סוד
נודע לו מאת ה׳ לצורך המחלוקת להמית הולי סוד השתר המגפה או כמשה
המיתה אבל לפי׳ מיישב למה אמרו כאן אחר שבין קרח יותר משאר
המגפות בישראל אשר התחלל מעשה עליהם ולא עשה כמשל קטרת
לכן אמר דא למה בקטרת דאמר למה שנשין בקטורת ולא בתפלה
כדרך שעשה בכל שאר המגפות בודאי מדסמיך אחר זה מחתת קרח
מקריבי קטרת ונכלם מהם׳ ועתה אחז לעשות מזה ע״י הקטרת בודאי
צוהו ה׳ לעשות כן להראות לישראל שהחטא הוא הממית ולא הקטורת
כי אדרבה הוא מחיה ~~ומבטלת~~ ורפואה לכל הפושעים נתקן בקרבנות
הקטרת בתוכם ׃ ט

פרש׳ למשחה לגדולה ׃ ואית למאי׳ נקרא מינא אתקיה ראוונא בלשון משחה
ויכתוב לגדולה בהדיא ׃ ועוד ק׳ אמאי שינה רש״י ולקמ׳ כדפי׳ בהדיא
כמו׳ דהביא לשון התרגום כדמתרגמי׳ לרבו הכא נמי הוה ליה למימר
למשחה כתרגום כאשר הורגל בכל שאר המקומות בפי׳ שלו ׃
נ״ל דכוונת הפסוק הוא שמתנות כהונה כתו׳ לך נתתים למשחה ׃ ופירש
ודאי דכל מתנות לאו הון משוחין בשמן ׃ אלא ה״ל שבה משתעי קרח ז
שאה בה והרי זה שבחן ה׳ מתנות לכהן ׃ ולא תמה מאי דכותא איכא ומה
נביאות הוי ומגעתו ומתנותיו והיה בעיני כבהן הלך ועושה בבית
הקרבנות ׃ ועוד כי עובדת השאה לבעלים דהוי ממון שאין לו תובעין שאם
יבא כהן זה לתבוע יאמר בעל הבית לכהן אחר אני נותן א״כ מאי מעליות
נביא ׃ לכן אמ׳ אדרבה הפסוק למשחה לשון מלכות גדולה ׃ וכזה האופן
כל המתנות שאות לך נתתים למשחה ~~לשון מלכות גדולה~~ וכזה
האופן כל מתנות שנתתי לך בכהונתך נתתי לך לגדולה ודרך לשון

ונש״

ולכאורה נראין הדברים כסותרים זה את זה. דבתחלה כתב שאין לו שום ראיה לדבריו, ולבסוף כתב שיש לו ראיה ברורה מדברי הרמב"ם ז"ל. ולכאורה נראה לומר דכוונתו בזה, דאף שאין לו ראיה ברורה מדברי הרמב"ם ז"ל, מכל מקום יש לו ראיה מדברי הרמב"ם ז"ל שיכול לומר שכן הוא דעתו, אף שאין לו ראיה ברורה מדבריו. ולכאורה נראה לומר דכוונתו בזה, דאף שאין לו ראיה ברורה מדברי הרמב"ם ז"ל, מכל מקום יש לו ראיה מדברי הרמב"ם ז"ל שיכול לומר שכן הוא דעתו, אף שאין לו ראיה ברורה מדבריו. ולכאורה נראין הדברים כסותרים זה את זה. דבתחלה כתב שאין לו שום ראיה לדבריו, ולבסוף כתב שיש לו ראיה ברורה מדברי הרמב"ם ז"ל. ולכאורה נראה לומר דכוונתו בזה, דאף שאין לו ראיה ברורה מדברי הרמב"ם ז"ל, מכל מקום יש לו ראיה מדברי הרמב"ם ז"ל שיכול לומר שכן הוא דעתו, אף שאין לו ראיה ברורה מדבריו.

"פרשת זאת חקת התורה"

ראוי לבחון מקרה זה לגופו ולא לקבוע כלל גורף שכל מי שמעסיק עובד
שלא כדין יישא בתשלום הפיצויים. לדעתי, אין מקום לקבוע כלל כזה
בשלב זה, אלא יש לבחון כל מקרה לגופו. בנסיבות המקרה שלפנינו,
לא מצאתי כי יש מקום להתערב בפסיקת בית הדין האזורי בעניין
הפיצויים. בית הדין האזורי התייחס לשיקולים הרלוונטיים ולא
מצאתי כי נפלה טעות בהחלטתו. אשר על כן, אציע לחברי לדחות את
הערעור.

ש ו פ ט

ב"כ המערער – אני מבקש לחייב את המשיבה בהוצאות משפט ושכר
טרחת עורך דין בסך 5,000 ש"ח.

ב"כ המשיבה – אני מבקשת לחייב את המערער בהוצאות משפט ושכר
טרחת עורך דין בסך 5,000 ש"ח.

ש ו פ ט

ישראל מלבד כבר מחה ...

ומטמאה טהורים בכן. יזכר שם מעשה משה במאיבה. דין בקש לטהר יש׳
כשתר הענל מקר של פני המים. כן וישנה אפר הפרה עם המים. ומה ומי
מלבד המתעסקים בתעסחת עגלת משה וחוזרין לטומאתן ומרשיעים אחר
שהורתן כל המתעסק בעסק אפר הפרה. והכונה כן ישוב. עוד טהרת
תעסחת משה היית לטהר בני אדם ולא לטמא כן אפר הפרה לטהר בני ז׳
אדם ולא כלים. ועוד נבואת משה קיימת לעולם אף פרה נקראת על
שמך לעולם. וזהו שפי׳ רש״י במאמר לעולם היא נקראת על שמך. כי בודאי
זאת הפרה אלומה שעשה משה לא היית מספקת לטהרת שומים
לעולם כי בודאי שנאו פרות אחרות רבות מלבד זו בארץ ישראל ואכ איך
יתכן לומ׳ שיאמרו פרה שעשה משה והנה אחרים עשו ותקנו אותן ואלו
אלא ודאי הוא של דרך שאומרים כי המשך דבר משונה נמצא בה שואלים
ומשיבים בהברה ובכן נזכר עשיית על שם משה כמו שפי׳ איך נשאר
ואחר כא ומטהרין על דרך ז׳ משה הראשון שהביא רש״י ״ ע״

פרש״י ברות בנפש באוי זה מין מתעל נפש האדם לקונה נפש בזהיה כו׳ רא
בנפש זו רביעית דם כו׳. הוצרך לומר דה״מ כי לפי׳ ראשון אין מוסיף ב
שהרי אין מיישב ולית איך יתכן זה הלשון לומר ברות בנפש. אבל אין מיישב
למה לא אמר בהדיא את אדם מה דיוח לומ׳ בנפש כאן ולא הזכירה כל שכן
לבן אמ׳ דקדק כלומ׳ בהכי איכא נפקותא רצה להביא רביעית דם. שהרי
נשאה תלויה בן והוא שיעור זה כנגדו של מתן. ולאת הא יכל נפשות
מת שרוצה אפי׳ שיעור אחד מעט מתים רביעית דם מטמא ואכ אמאי
אוצריך הכא בנפש להביא רביעית לקולה דמשמא. יל מיט ב
למלן דההוא קרא בבן כתי׳ לחומר שפי׳ אבל הפי׳ דשלמון לא שייך
מינה שתי נפשות ושיעור אחד ״ ע״

פרש״י ונפשות

ואבדה לגמרי כיון שהיא יודעת שהיא חלק. ויש מהאחרונים שכתבו
שהיא נעשית כמו שהיא בשעה שהקדישה ולא כמו שהיתה אחר
שנשתנתה ואם כן אם שחטה שחוטה ואם נתנה לחולין חולין
ואם נתנה לבדק הבית יש לה דין הקדש ואם נתנה לכהן
הרי היא כמו שהיתה ואם כן אם שחטה שחוטה ואם נתנה
לחולין חולין ואם נתנה לבדק הבית יש לה דין הקדש ואם
נתנה לכהן הרי היא כמו שהיתה ואם כן אם שחטה שחוטה
ואם נתנה לחולין חולין ואם נתנה לבדק הבית יש לה דין
הקדש ואם נתנה לכהן הרי היא כמו שהיתה ואם כן אם
שחטה שחוטה ואם נתנה לחולין חולין ואם נתנה לבדק
הבית יש לה דין הקדש ואם נתנה לכהן הרי היא כמו
שהיתה ואם כן אם שחטה שחוטה ואם נתנה לחולין
חולין ואם נתנה לבדק הבית יש לה דין הקדש ואם נתנה
לכהן הרי היא כמו שהיתה ואם כן אם שחטה שחוטה
ואם נתנה לחולין חולין ואם נתנה לבדק הבית יש לה
דין הקדש ואם נתנה לכהן הרי היא כמו שהיתה ואם כן
אם שחטה שחוטה ואם נתנה לחולין חולין ואם נתנה
לבדק הבית יש לה דין הקדש ואם נתנה לכהן הרי היא
כמו שהיתה ואם כן אם שחטה שחוטה ואם נתנה
לחולין חולין ואם נתנה לבדק הבית יש לה דין הקדש
ואם נתנה לכהן הרי היא כמו שהיתה ואם כן אם
שחטה שחוטה ואם נתנה לחולין חולין ואם נתנה
לבדק הבית יש לה דין הקדש ואם נתנה לכהן הרי
היא כמו שהיתה ואם כן אם שחטה שחוטה ואם
נתנה לחולין חולין ואם נתנה לבדק הבית יש לה
דין הקדש ואם נתנה לכהן הרי היא כמו שהיתה
ואם כן אם שחטה שחוטה ואם נתנה לחולין
חולין ואם נתנה לבדק הבית יש לה דין הקדש
ואם נתנה לכהן הרי היא כמו שהיתה ואם כן
אם שחטה שחוטה ואם נתנה לחולין חולין
ואם נתנה לבדק הבית יש לה דין הקדש
ואם נתנה לכהן הרי היא כמו שהיתה

להודיענו על המתים שכבר מתו מתי מדבר וזה מודיענו על החיים
כל מאותן ~~[illegible]~~ שפירשו לחיים לא מת אחד זולת במי שנגזרה גזירה אבל
האחרים לא מתו כלל שהרי כתיב בהם חיים כלכם היום והחידוש הוא כי
באותן מרגלים כן היה בחדש ניסן ומתה שם מרים שמתה בחדש הראשון וגם
[illegible] הר ההר היה חדש אב בחדש החמישי שמת אהרן. אם כן צריך כל
הארץ כי מניסן עד אב כולם היה לעונת בין ס' ריבוא בלתי גזירה שאין
כל בני אדם יודעין בוודאי [illegible] החולים המתים על חק הטבע או ויקרא
ידחין להם. קשה קרא. ולכן נראה שאמר רש"י ושינה בלשונו שבתחלה אמר
כל העדה השלמה כלומר דקאי לבנים שפרשו לחיים לאותן שנות המרגלים
ובכן אמר העדה ~~[illegible]~~ כלם שלמים כלומר כלם חיים ושמורים בשביל כי
שבועת ה' להכניסם לארץ. ושעם הן שומרים ומוכנים לכנס לארץ מפני
קירוב תשלום זמן הארבעים שנה משום שלא היה בכן מונע רק לזו מאותן
שנגזרה עליהם גזירה שכבר כלו מתי מדבר כלומר בלא [illegible] שת קינה לפי
שחשב להם אף שנה בכלל ואלו רק חותם שמתו בין חיים כלכם היום
ולכן שכתב כל העדה כלומר שכלם חיים שלא מת אחד מהם לא מחולי ולא
במקרה אלא כל העדה מוכנים לארץ כל השלם. ולכן האריך רש"י שלא
יטעה בלשונו לרבותי מן הצריך בכוונה להודיעם באותו לשון. ועוד לומר
שלכן דקדק רש"י בלשונו שבתחלה אמר שכבר מתו מתי מדבר. ובשני
אמר שכבר כלו מתי מדבר. לומר לכן איצטריך קרא כל העדה יתירא
לומר שכבר מתו ואלו פרשו לחיים כלומר שאילו היו מתים היה אומר
שמתו מרגלים בשנה [illegible] לנקים [illegible] או מגפה שבעה האל על דרך שבע הזקנים
רבים מתים תחלה או כלם בעצם ולא היה מגעל כל זאת לכן איצטריכא קרא
דמאם היו לא מתו אבל אחרי כן מן הדין תחזור מיתה [illegible]
שלה על דרך שבע כל הארץ נהרה ונהרה ופשוטה. לכן איצטריך קרא
אחרינא כל העדה בהר ההר ~~[illegible]~~ תניא שמעי דאפילו

[illegible] הם לא היו מתים ולאו משמעו קרא עהרי. כבר כלו מתי
מדבר ואין עוד פתחון פה לומר אף הם לוקים כמותו אלא משום קרא
אחרינא כתב דבו עשמי רבא שכתב דבין חיים כלכם היום פי' אף לאחר זמן
מיתת מרגלים כי כלם שמודים שלמים ליכנס לארץ בהבטחת ה' ית' ולכן
נקט רשי' לשון כלו מתי מדבר ולא אמר כן בתחלה גם לא הביא הפסוק על
חיים כלכם היום כמו כאן .. ע

פרש' דרך האתרים. דרך הנגב שהלכו בה מרגלים כו' ד"א דרך האתרים דרך
התייר הגדול הנוסע לפניהם דרך שלשת ימים לתור להם מנוחה..
הדרך לפי' ד"א כי הפי' ראשון אין כוונתו לומר שעתה באו ולאם בישראל
ואלו שמעתי הכנעני כל לקוח כמו לקוח וזהו שמיע מיתת מרגלים ש ובוא
בשבתו אוריע דרך שישראל נכ' עתה שולים בה וזהו דרך האתרים כלומר
שכבר לקו ישראל כל העדה מתו על ידו ושמע לקוח מיתת אהרן ונסתלקו
ענני כבוד ושמע מיתת מרים ונסתלקו מי באר לפיכך ולאם בישראל כי
ומכונס אין מיושב היטב על משמעו הלשון לפי' כן מלשון התייר את
הארץ כי הראשון מספקת ומותרת הכוונה מלשון תרו ולכן לא מא רשי'
כתרגם מללא דהאי האתרים כן דהאי באתרים האמורים מבעי לה
שהמרגלים היו הפועלים לתור הארץ .. לכן אמר ד"א כו' כלומר דקאי
על המקומות שאמרו שם מלשון תרגם כמו מה דה"ל אתרא הדין זהו
האתרים ובני המקומות אשר ישכון שם הענן זהו התייר הגדול דקאמר
רשי' על מכרי' קרא לא שיר דייק ולא שיר דייק כלומר לא כפי' ראשון ולא כפי'
שני לפי' האתרים התייר הגדול. אלא שרשי' לשונו מפליא נקט לפי' התייר
אל הענין ומפרש כי בגמרא האתרים לשון רבים אבל קאי אל המקומות שעי'
ויקצר הלשון רשי' אמר שלש הנוסע לפניהם כו'. ומכאן נשמע כל
הכוונה כמאמר ההוא באמרות דקאי אל המקומות אשר ישכון שם הענן כו'

לא כלום מחוסר זה שיהא הוא עשוי כאבקה שהרי הוא עשוי מעפר ומים ומתחת שהוא עשוי כן
כו' ואומרת כי אם זאת אלה תהיה שהיא מתקיימת כי הוא עשוי. ובזה
לומר שלפיכך אין שם אדם נחתם אם שלום הוא בעל אחת לכן כשנתן לה
שטרם שהיה אחד מהם שנתן לה כתובה ואחר כך נתן לה כתובה
שהרי אין כאן אלא כתובה אחת ואין כאן שתי כתובות. ואם
כתובה אחת ואין כאן שתי כתובות. ואם
שהרי אין כאן אלא כתובה אחת ואין כאן שתי כתובות. ואם

ולא שמעה את הבית שיש שם שתי סוכות ולחלק בין זה לזה ונמצא שהוא
מן הדין שאין על שתי סוכות שעשה בתוך סוכתו חיוב שתי סוכות
וכן מסתבר שהרי אם לא חילק כך שאם יראוהו בסוכה קטנה בגדול
סוכה גדולה לא יהיה לו שכר מצוה שהרי אינו יודע שיש לו סוכה
גדולה ואם כן אין לו על מה לברך ואם כן אין לו שכר מצוה
ואם יראוהו בגדולה יאמרו שיש לו שתי סוכות ויהיה עובר
משום בל תוסיף ולא יהיה לו שכר מצוה ואם כן אין לו על מה
לברך וכן מסתבר שאין חילוק בין שתי סוכות לשתי עליות
ואין לחלק בין שתי עליות לשתי סוכות שאין לחלק בין
שתי סוכות לשתי עליות שאין לחלק בין שתי סוכות לשתי
עליות שאין לחלק בין שתי סוכות לשתי עליות שאין לחלק
בין שתי סוכות לשתי עליות שאין לחלק בין שתי סוכות
לשתי עליות שאין לחלק בין שתי סוכות לשתי עליות
שאין לחלק בין שתי סוכות לשתי עליות שאין לחלק
בין שתי סוכות לשתי עליות שאין לחלק בין שתי
סוכות לשתי עליות שאין לחלק בין שתי סוכות
לשתי עליות שאין לחלק בין שתי סוכות

... קופה בבוונתו לקוח מאותו הענין שכתוב בגמרא [ב"ק ל"ב ע"ב] ...

שאחר עשה לך שרף ושים כו׳ . כוונתו לומר שיאמר המזיק בזה הדרך להבדיל בין
בקריאת שמו ... והחטא המשולח באופן לא יהיה לו ... קצנם כח יהפוך ...
לא יהיה ... ולכן אמר שמך עשה לך שרף כלומר ... בכוונת
כמו הפועל ... כי ידוע הוא שלא יוכל לעשות כל תמונה בארס הנחש
שהוא הפועל בכל נפש אבל ... הוא ערת הנושא ... המשתמש
... אם טוב אם רע . ... אמר שעשה לך שרף לא לתאר ...
... אמר להיות מן ... אלא יחייב דבר ... בהשגחה ...
זאת ... הוא ... והוא הנחש והוא על דרך אמרו רז״ל ... על
... המזיק ... לך אמר ...
להזיק
כי
... ... בכן ... הם הנחש ... לו ... עוד .
ולכן ... אמר ... על נס ולא אמר על ...
... בפסוק . ... על נס . ...
בכן ... ולכן ... מן הנגלה ...
... קורבן ... על נס ...
... ...
והזיקו ... וזה כי ... על נס ...
... ...
... כי אם ... ... בעל ...
... נס ... בכוונת הקורבן ... המזיק ... כל ...
ובכן ... קורבן ... לשון ...
על לשון ... הסבירה ... על אופן ההוא ... נס
המזיק והמזיק ההוא ... קריאת ... לך בלשון ...
... ... נחש ...
... נס . ...
ולכן ... בלשון ... כו׳ . ... להראות ...

ובלעון והוא הוותר ושש ויבא ויחל שחטה ויש ויתן עליו ויעשה
בם עשה

בלשון. וזהו כוונת ויעש משה נחש נחשת וישימהו על הנס | ועתה גם
וראוי דבר שבלה בסוד זה. מסר לו ה' בעשיית בראשית והיה כל הנשוך
וראה אותו וחי. כי כל אותה נשיכה חשבון בחכמת הקבלה האלקים השגחת
במאמר ההוא לא ישיגוהו זולת בני שני אחד רק השכל והשכל אשר רוח ה'
בקרבם יבינו ויודעו כי כוונתו לומר כי נחש עולה למנין משיח ונשוך עולה
שעו אם כן יתר הוא בחשבון י"ח על נחש וכן נחשת הוסיף משה ת' על הנחש
ועולה חשבון ת"ח יתר על נחש [illegible] אם כן לנשוך [illegible] על חשבון ס' שהחליף הש"ן
גם כי הושיבו על נס הוי י"ח. וכוון משה בהקדימו מורה לחלוף הנחש וכן
בנס תחשוב ג' מ"ם הוי ל' בחשבון. וזה מנחש חסרה לה הוי עולה י"ח. ולכן החכיר
ה' [illegible] חלוף ולא רצה לומר שהוא בחשבון השולה מושעת תחת כל המספרים
שאמרנו על דרך חסד להורות אין כל גם נשאר בעניין ההוא וזהו והיה כל
הנשוך וראה אותו וחי ר"ל במספר הנחש וחי יראה שהוא עולה חי שהוא י"ח
שאמרנו במספר יתר הנשוך וכן והביט בדקות אל [illegible] הנחשת בחלוף ממספר
כלשון [illegible] להיות על נס מורה לה' בחשבון וכן [illegible] יכון [illegible] על נס ידע
ויבן בחסרון חשבון שכוונתו עולה לה'. הרי לך כל דרך השמות הללו רומזים
[illegible] לה' על דרך נגלה ונסתר והכינוהו בשון רק זה הסוד בחשבון החסרון
והשולה. נשוך נגלה ונחשת נסתר וגם חציו נסתר וחציו נגלה ועל דרך זה כוונת
רז"ל וכי נחש ממית או מחיה אלא בזמן שהם מסתכלים כלפי מעלה ומשעבדים
לבם לשמים. ר"ל שצריך כוונה בסוד זה נעלה מאד יסוד סוד ה' ליראיו
ולחושבי שמו אין ידעו ויבינו כי החטא הגדול המית. ובדברה להיות
בכוונת ידיעתו [illegible] ע"י התכלות דומים כפועל נחש הנחשת על הנס. ועשה
לו אל הנשוך וחי. [illegible] רומזת [illegible] מורה [illegible] כל [illegible]
וצל סוף מורה [illegible] בכוונה זהו גם להראות לישראל כי על כל מעשה ה'
יחיה הקורא [illegible] שיש בענין רק להבין ידיעות יסודות מורי [illegible]
בענין השם בתורה הזאת ויתקנו הדרים ולא נכרע אי זהו [illegible] נבחר לזה

בסגולת דברו ה׳ של העננים ועל האבנים כששון ולשרפים אל הקלע ונתן ל
מהין להקדים שמו הנכבד והנורא ברצים · ואת הלא אין להמשל
דומה אל הנחש כי הלחש מועט מראשו לסגנו שבדירו · והנחש לא כך מסוף
לראשו שהרי חסרת ג׳ מה׳ על נחש להיות · ואח״כ א׳ להשל ות״מ שהוא מן ל
ואח״כ ש׳ להיות מ׳ לנים של נח כו׳ דעלק אדרבה היו הנותנות טעם ל
הדבר · כי הלחש נתקן להלוי בחסרונו שלא יזיק הוי אבל הנחש כאן צריך
להשים להחזיר השגון להיות ולקדמותו לכן צריך פעולת דרך הפוך לקדמותו
אחור נהפך חסרונו והנה נראה אותו וחי · ר״ל כי כל הדברים אחד כי יש
מוצאות ונעים מוחלאים ה׳ · ונשלה ויקרבם אל השבט לחטא לרוח בעל
השבט אבל מן האנושי בכל הא פשר כאמר נבי וילך ה׳ את הים
ברוח קדים עזה כל הלילה כו׳ · ולכן כמו שנהפך הפוך ומשקל כאן כן כל
פעולות שעשות נמוראות שלו צריך להיות דרך הפך הלא תראה כי מה של
הנוים אשר נהפכו לדם ואת המטה אשר נהפך לנחש תקן מ בדרך · ובכל
שאר הנוראות לא תמצא ענין הפך זולת בנים נהפכים וזה כענ׳ וזה
שאמר המסות כתי׳ ואת המטה תקח בידך אשר תעשה בו האותות כו׳
ואילו הפך לנחש לא הי׳ אלא בענין שצריך הפך כי הם צריך להפך
[illegible] כל ענייון לכן דרך הפוך הלא ומצבו גם כן מהפך היות ל
בזיבנו אלו וזה הוא כלו הפוך ומיטוקל ומחלחל · וסדר מעשה נעשה מנחשת
נחש כמשפטו וכן פתיחה ולשון חוזה מוציאה פיו להורות כי החטא הוא
כל שון · וכי [illegible] דבור ומעשיהו ונראהו מוכן ומוקדם בעון לשון הרע
כדפירשתי לעיל ה״כ באר הטיב לפנו כל דעתי ישראל והבינהו ״ ״ ״

פירש׳ ויעשהו נחשת כתרגום · ומשה לומר פירושו כתרגום דאתי ומדאיתיהבת
להון נחשא שמהון לנחלא אע״פ הוא פי׳ הראוי לו בשלמות ואין צריך לחש
בו דבר ולא אמר כתרגום לאפוקי פי׳ אחר · אך שלא תטעה לומר מתני׳

ונשאל

ונתנאל שמות מקומות הרבה כי אין להם מציאות באלה ממש לכן אמו כתבנו:

פרש״י דא״ח ברוך נדיבי העמים כל נשיא ונשיא כו׳ · רשו״ הלא רש״י לא פי׳ מולי ומקומו וזה
אין יאמר דא״ח אם לא פי׳ כבר בחומש אחר ·· ן״ל שהיית׳ יכול לעשות ולומר
שזהו לשון כפל לחזק בו המאמר מתחר יאמר באר חפרוה שרים והה׳ ברוך
נדיבי העמים הכל אחד וזהו משה ואהרן ולכן יאמר דא״ח שאין פירושו ומשמעו
עוין דרך׳ מ״ל באר שניא לומר ל׳ ומה התרגן שפי׳ כבר שנתן שני זכות
משה לכן הפכו פירוש אחר ומפרשה נתנאל ואחר קי׳ דא״ח ברוך נדיבי
העמים כלומר באר חפרוה שרים זה משה ואהרן ונקו ממתנה נתנאל כתרגן
ואחר כך נדיבי העמים הם נשיאי העם כפי׳ רש״י. להביא כורה אחר
כורה ·· תו״ תו״ תו״ פ׳ חקת ··

פרשת וירא בלק בן צפור את

לפני המקום קצף בבלק ושנהו בלשון בזוי ושנואה בלי הספק מלכו ובלי מקום
שלשלשלותיו שאחד הנה משפלים יקראוהו בלק בן צפור · וזה כי נראה להם
כי כל כוונת הפסוק לגנותו ולבזותו כי אפי' בספור מלכותו אמ' מלך מואב
בעת ההיא · ופשוט ורא' שלא היה כאן אחרי מותו אלא לומר שלא היה ראוי
אלא כדפי' רש"י שעדה וכתב לך הפסוק לגנותו · ולכן פתח הפסוק המאמר ואמ'
וירא בלק בן צפור כו' עד כי יחשבו רבים ישאלו ויאמרו מי הוא זה ומי זה הוא
ולכן יטיבו בהכרח דבר בזיון שאנחנו ורמז דרך רמז שהוא מלך מואב ר'
במאמר ויגר מואב מפני אחד · כי מה שנין לגור אחר ויגר מואב היה והשמו
לומ' ויגר בלק אומנם מאד מאחר שאומר וירא בלק כו' אלא לומ' לך זהו בלק
זהו מואב כבל אחד עד כי אמר ובלק מלך מואב כו' · ולזה כיון רש"י שאמ'
מנסיכי מדין היה מן הנשואים כי מי הוסרו למואב לומ' לזקני מדין
עתה ילחכו כו' אלא כי שלפם היה מנסיכי מדין ומשה עשה כמדין כדכת'
בפ' כו' · ואולם פתח ואמ' וירא בלק כו' שלא ראה כי לא היה במושך
המלחמות סיחון ועוג היה לו לומ' וישמע בלק כמו וישמע יתרו אלא מה
ראה כן · מה ראה ראה שנעשו ונגבר אלה · ומה משה עשה במדין שאין
מהנו על עולם ונגבר גם נבואת בלעם שנבא לו ואמ' עתיד עמה למלך
ונתקיימה נבואתו אמ' ומשה מעתה יש לנו גואל נביא אומות ולקחו שכרו
ושמעו אלו וירא בלק כי נתקיימה שאמרתו עלו את כיתו ועבדו ללכת
עם זקני מדין אל בלעם הקוסם לבא על ישראל ורש"י שתחילת הכל זה
כי במאמרו בפי' הולל כל זה לאקות העשן מן הנראה שאמ' בעת ההיא שלא
היה ראוי למלכות מנסיכי מדין היה · ומכח קושיות הפסוק שראה ורבנו
רש"י בכן וכלל הכל במאמר זה בקצור · ואת ואמ' שעמו הכא ולא פי' את
כל אשר עשה כמו במי שמע כמשה יתרו אמ' את כל אשר עשה להם ר'
כי ירדת המן ובאר ובשולק והמאן לו ה' מיד · ק"ל דלא דמי דהתם
הוו להו תרי מ"ל דסתמא לקודמי שהרי דר"ט וישמע יתרו קדישתים פוק

ומעדו

240

אשר סביבותיהם להיותם ארץ מושבות רוב עמים הרבה, ואחר מושבה כי בני
ישראל ועליהם מנעו מהם לכן הלשונות הזרות יתקן ארונות חיות שאין בם
להם אל סביבותיהם כי רחוק ישראל אין יודע ואין בה לכן אמר ואהבו הקול לחוק
השיר שאין מהם אחד מרעהו כי עוקר גם לא ינגד שיר לא ישמענו מיד
הבינה וזהו והוא מושב רחוק קרובים הם להכריתם מהם ונשמע יועץ גם כן
וזהו דמיון לחוק השיר שאמר משיר כלומר ש״ת

פרש׳ גבה בן אנוש ויאמר. ר״ל לשון מאוד מנפה לו מן קדמוים. הוצרך לומר ר״ל כי חתם
אלהי ראשון מושב לשון רבים אל גבה לאמר אחר אולי אוכל לשון יחיד כך
ומהם אין זה מספיק לפי שקשה שאחר אמר ומקרשו לשון יחיד היה לו לומר
ומקדשו מאחר שאמר גבה בו לשון רבים רחוק. לשון יחיד ואחר לשון רבים
בפלגיהו לא קיימו. לכן אמר ר״ל לשון מאוד פל בן כלומר ובהכ נחם רבות
לשון רבים כל שקר ש״ת

פרש׳ וקמוים כל מיני קמוים כו׳ ר״ל קמם זה נטלו בידם זקני מדין אם יגאל.
הוצרך לומר ר״ל כי פי ראשון אין מספיק לפי שאין מושב גולת לומר נחירת
קרין לאותו אם נטלו וקמוים אם לא ולהכי אמר דקמוי ר״ל כל קוסמים
לא דברי קמם שלא יוכל לומר אין כל הצריך לקוסם כמו שלא יבא עד
רחיה לכן אמר קמוים לשון רבים ר״ל כל הצריך ואבל עדין יקשה לומר
אמר בידם היכן לומר וקמוים שהיה דבהכי אותו שפיו כי אם הלוו
אל קוסם קמוים לומר להם אין זה דין הובן לכן אמר ר״ל כו׳ כלומר
עיין דובהק מראש על שום מותו להשתדבר אם ונליהו שהיו אצלו
זהו וקמוים בידם כילגן אל קוסם

פרש׳ הנה עם ילך ממוצרים. ומם תאמר זה מציק הנה כסה את עין הארץ

ואם תאמר מאי קושיא לך מדברי הרמב"ם שכתב שהם בחזקת כשרות ובחזקת
שהיו מטהרין שרצים שנמצאו עליהן. אף אנו נאמר כן בדברי הרמב"ם
ואמנם אין זו ראיה כלל. כי שאני התם דכתב כן מפני שהוא מדין
ספיקות ובן בנו של ודאי לא מיקרי ודאי אלא ספק. אבל כאן שהוא
מדברי סופרים אזלינן בתר רובא ורובא דרובא הוי ודאי. ואין
לומר שהרי הרמב"ם כתב כן בפירוש בהלכות מאכלות אסורות
בפרק ב' שהרי אפשר שלא ראה הרמב"ם תשובה זו ולא נתחוור
לו כל כך. ואפשר שהיה סבור שהם מדברי סופרים ולא מדאורייתא
ולפיכך כתב כן. ועוד אפשר שהרמב"ם לא כתב כן אלא בדבר
שהוא מצוי בכל יום ומצויין בו הרבה שרצים שנמצאו עליהן
ולפיכך כתב שהם בחזקת כשרות. אבל בדבר שאינו מצוי כל כך
אפשר שאף הרמב"ם מודה שהוא בחזקת איסור. ועוד אפשר
שהרמב"ם לא כתב כן אלא בדבר שהוא מצוי בכל יום ומצויין בו
הרבה שרצים שנמצאו עליהן. אף אנו נאמר כן בדברי הרמב"ם
שכתב שהם בחזקת כשרות ובחזקת שהיו מטהרין שרצים שנמצאו
עליהן. אף אנו נאמר כן בדברי הרמב"ם שכתב שהם בחזקת כשרות
ובחזקת שהיו מטהרין שרצים שנמצאו עליהן. אף אנו נאמר כן
בדברי הרמב"ם שכתב שהם בחזקת כשרות ובחזקת שהיו מטהרין
שרצים שנמצאו עליהן. אף אנו נאמר כן בדברי הרמב"ם שכתב
שהם בחזקת כשרות ובחזקת שהיו מטהרין שרצים שנמצאו עליהן.

איצטריך הא אין זה לא משמע קללה ולא משמע ברכה. אלא ודאי לכי משמע:
בנזירות של בלק דבר הסמ׳ כליך שפקח נ״ב בתחלת הפ׳ בנזירות כדפרשי׳
בכא נמי מנטיה ואין שוטה אומר ואינו מקיים. והשתא הכי אתי בנזי׳ נזי׳
ומשמע מיזבח מחוקב בקר וצאן לרוב ויתן כו׳. ודאי שאין הכא דלא אתי
לרוב אלא שמנו מי׳ כל היכא דאמר בקר וצאן אפי׳ אחד במשמע עד ל
שפירש לך הכתוב לרוב כדיך שאתי במחמ׳ הכ׳ דלא אתי לרוב גזהו כהך
דבר מועט דקאמר רש״י חדש דלכות אומר׳ בנזי׳ נזי׳ לא יקום עד אחד
באיש הא כל מקום שאין כתוב אחד עד רבי משמע בסתמו והכי נמי.
אמרי׳ נזי׳ ויעלח יהודה נזי׳ השנים. הא כל מקום שאומ׳ נזי׳ [illegible] אפי׳
פרה ורחל במשמע. אבל כל היכא דאיכא קרא דפריש בחד דוכתא בדוכתא
אחריתא לא פריש הוי מיעוטא או רבוי׳ איתמב׳ והאי קרא דפריש כתי׳
פירוש׳ דקרא [illegible] הכא נמי ויעלח קמחר ויזבח בלק בקר וצאן לרוב ל
דקאמר נזי׳ מחוקב שמע [illegible] אפי׳ אחד במשמע מכל [illegible] רל מנקר
או מצאן ואכ׳ הוי דבר מועט מכל נזירין אי׳ למימר׳ מדלא אתי לרוב [illegible]
כערך [illegible] שהוא שהר. לא שלח לו לא כסף ולא זהב [illegible]
[illegible] לא יוכל כבדך [illegible] דקרוייהו בלק [illegible]
קרא [illegible] ולא כוונו [illegible] דקאמ׳ בלעם בלא [illegible].
ובלק כן. ויהוא על דרך שאמרינן כבר בתחלת הפ׳ [illegible] בלק בן צפור
בנזירות׳ [illegible] קרא [illegible] כאחר הקלים [illegible]

פרש׳ נזיר מזה ונזיר מזה [illegible] נזיר של מנסים הוא. ואת מי הבריחו לרש׳ ל
לאמר כן או [illegible] אם הוא של מנסים או קנס. [illegible]
רש״י [illegible] קושיא [illegible] נזיר מזה ונזיר
עצים
מזה [illegible] קנס [illegible] איך [illegible]
[illegible] הא לא הוא הכי. והכי הגירסא רש״י [illegible] מדלא [illegible]

ומהודאי סתם נ"ד על אנשים והשתא נמי ונלחן אל יקיר דמשמע מבנים· חנ
פן דכבר כתוב פי' רשי. סתם נדר על אנשים הוא שנאמר ונדר חבנו ב
נהרגה · אבל לא הוצרך כאן לדבית פסוק זה מאחר שנשמע מן הפסוק
זה אם בהברח עתיד· אבל התם נדר חבנו נהרגה עדים לה דהוי פסוק
בהדיא ולא מדיוקא ·· ע"כ

פרש' התפללתי כי כתרגו' לשון גמי' ובזיון · ואת"כ ראוי שלא הבא דאנו התרגום
ומה· שכן התם פרבא חיר התפללתי שחקתי ולא הביא התרגום· ועוד למה
כרח מן הפסוק לחבר הכא ואלו התם הבא לחבר לשון הפסוק והביא
האמור כאן· וראה שהתרגום הסתפק יותר כאן מאשר מקומות ומן ה
חברים המפסוקים ·· י"ל כי כוונת רשי לגלוי הוכחן מלוקו על
התרגום התם ולישב קושיא אחת כי למה שנית רשי בתם לשון שאין
לשון פועל ומעללים בו פועל ומעללים מאן דבר שמייהו· ועוד קשה
כי בכל שאר המקומות שנבאר רשי לא הביא בזה היה יכול שיוצאת ...
באור המלה לבד ואלו הבא הוצרך להאריך ולומר שלא משנה בלשון
פועל ומעללים דמשמע שיש בו גם לשעות באורע מה שצריך על האחרים
הבאים לבאור משמעות מעשה · ולכן אמ' רשי כאן כתרגום כאלו אבל
במקום אחר אינו כתרגו' ר"ל כי הנה התרגו' אמר אחר חייבת כי אינו לשון
שחוק כדאמר עמי פ' זה בגדר חיוב קח מחייבת אבל כאן התרגו' אמר
לשון פועל ומעללים דאמר' את שמין דעבדית במצרים כי התרגו' אזיל בתר
כן · שזה כוונת התפללתי ר"ל מופתי כי זה
שעשי' דקיין דקחוכתריה ואת אותותי אשר עשיתי בעוברים · ונראה חולק
על זה מה דר בה דקדוק בלשון כדפי' · ועוד למה ישנה לשונו לגבי התפללתי
לשון בהדיא אח מופתי ואת אותותי אשר שמתי בם · ואולם לפי התרגו'
היה כלישנו שאין פעולה בנפין ומורה באותות אלו הפסוק משמע
שהיה דחלקנהו · ורשי משום הכי דדייק מהה דיקדוק כלל ולכן אמר

דרך הפסוק לפי את מופתי ואת אותותי

כי אדרבה עפר מורה לקללה להיות ישראל משולשלים מורה לקללה כלומר
עניים והיה כל מנות ומרגניות כעפר נרמס ברגלי אלים וברגלי בהמה ומתגלגל
ממקום למקום. ועוד כי זה הפסוק אין ענינו כרומיון לא לראשון
ולא לסופו כי כל הפסוק מדבר על העתיד כן עם לבדד ישכון כי עד
ותהי אחריתי כמוהו. א"כ איך יתיישב מי מנה לשון עבר. ועוד כי איך ונאמר
יאמר מי מנה על התלונות כוונת רוב רבויים. והרי הם עניים כמה
פעמים לשון כל. ואם כי יכוין אלא דבר בלתי השגה למספר יהיה מחמר
פוגב. לכן אני רק כן א"כ כי מונע אל רבוי המעלת בולאי. הוא חשבון לו
יוכל להחשות ומונע על העתיד ובהם עמו עשר רבוי פ' מי מנה מי
יוכל להשיג משין ומעלת המעלות כעפר יעקב זו היא ארץ ישראל ובמוני
לארץ המאור. וכן דרשו רז"ל על הפסוק אמרו אחרים מחול ירבון קראו
תלמודה מקרים לשון אלימות לצדיקי הזמה כלהן ישראל כחול הים נבקי
ומחול ירבון אלא מספרים מעשיהם על צדיקים בכל. ולכן הקצת רש"י ז"ל
בקונו' ז"ל כי לפי התרגו' ומספר רובע ישראל גם על רבוי הנה אני יקאר
אל חלק מארבע משריית לישראל. ורש"י לא אמר בהפי כתרגו' כי כך
אמר על ורבעיים לא יתחשב משום לרבוי רבוי עם נקרא בתחלה עליו
כל ואחר על מקצתו למה לי. ועוד אילו שאנו בכלן כל שכן ברובע ישראל
שהוא אחד מד' דגלים. ולכן קורא רש"י לפרש כענין אחר ואומר כי
רבעיו תרבן של ישראל כו' ע"ש

פרש"י לא הביט און ביעקב כתרגום. דע שאחרי פשוטו הוא נדרש יפה לא הביט
און שביעקב כשעוברין על דבריו אינו מדקדק אחריהם כו'. הוצק
לומר רק כי לפי ראשון צריך להפוך לשון המקרא לפי התרגום אומתבלים
לית פלחי גלולים בדבית יעקב. א"כ היה לו לומר הביט לא און ביעקב אין
חוזר דק כן כלומר כי הוא יותר פשוט על פי הפשוט שהוא בלי הפוך ...

ש"ס ... אלא שעל כרחך הכא

ש"ס ... שמואל דאמר כרבי יוחנן דאמר

ש"ס ... אלא שעל כרחך הכא

פרש׳ הן עם כלביא יקום בזקם ונמודים מעתן אחרית הר׳ ית׳ נבזים כלבא
ושער. למעוף הנוצת כו׳ ר״ל הן עם כלביא יקום כתרגו׳ הוצך
לוה ר״ת כי אין מיושב היטב לשון גבורה ולא העיפה בעשיית הנוצת לכן
אמר ר״ת כתרגו׳ כלבתא שרי. כלומר לוה לשון חיה וקיום משורים כלבא
שהוא מושב לה במעשה קיים אין ראה וחיות אחרות מן ילידן או גדעון
ומיקומה שלא מדרגה ולא יעכב נתנבא על מות בעדם ומתי יפול חללים
שם מלכים. ובכן יתיישב לשון קימה ושכיבה האמור כאן ע״כ

פרש׳ נופל עליו שעם תאנים כתרגו׳ ופריך מי הכריחו לר׳ לומר כן הלא עדיין
לא הוי פירושו כפי׳ חיזה לכך קשה ואיך יהוי פירושו כתרגו׳ ועוד לומר שיהא
לשון דורגא בו לוה כתרגו׳ והלא עוד היה מפסיק לוה כתרגו׳ כלו ביאור ב׳
אחר מאחר שמובא הפשט כפי התרגו׳ בשלמות נראה שלא כאן
ולהלן כוונת רש״י היא מדלא אמר התרגו׳ שכב ושפיר חזי על נופל עליו
שניהם. כמו שאמר על סתום העין דשפיר חזי. אלא בהכרח פירושו כתרגו׳
ר״ל בין תמיד שתום העין כמו סתום שענו נקובה נראה שיגן רבי הפשט
או לומר שתום העין פתוח העין כפי התרגו׳ דהוי שפיר חזי מה למרוייהו
סבירא להו בהכרח שענו אחת פתוחה ושנו אחת סתומה מדלא אמר
שתום השנים דאז הוו פליגי ולכך ברח התרגו׳ ופי׳ באופן אחר והוי
שכיב ומתגלי ליה על נופל עליו שניהם דלא הוה מצי לאוקמי על שתי
עיניו דשפיר חזי דהא בהכרח עינו אחת סתומה א״כ הפשט והתרגו׳
תרוייהו כחדא סבירא להו אפי׳ אזל דפליגי בכוונת פתרון מלת שתום
א״כ ר״ל פתוחה או סתומה נמי כלל אין הפרש בין הפשט לתרגום כלל
ועיקר כדפרישנא לעיל ע״כ

זה
פרש׳ מה טובו אוהליך כו׳ על שראה פתחיהן שאין מכוונים זה מול זה ומשכנותיך

חנותך

פרשת פנחס בן אלעזר בן אהרן

ונחלה

ויכסו רעים עליו . לכן הקב"ה הבטיחו לתת לו ברית שלום אל כהונה ונחלה :

בנקיון כפיו :

פסו' נשיא בית אב לאחת ממשפחות בתי אבות שהיו לשבט שמעון . ר"ל להודיע שבחו של
פנחס שאעפ"י שזה היה נשיא לא מנע עצמו מלקנא לה' . לכן הודיעך הכתוב
מי קנא המוכה כו' הודיעך לומר ר"ל כי אתה רואה ראשון מיושב למה אמר נשיא
בית אב היה ומתחיל לומר נשיא שמעון . לכן אמר כי לא היה אלא למשפחה אחת נשיא
ועוד שבאותה משפחה לבד ולא מכל השבט . לכן אמר שאין ימשך כי היה לו לאומרו
כפרש"י ז"ל משלה שכתב והנה איש מבני ישראל היה לו להזכירו נשיא בית אב כו' .
וכן בויקרא שם האשה המדיינית ושלה כזבי כו' . וזה שבין להזכיר שם אחד ויספר
על בני ישראל להראות לבניין ראשון ולומר שמשמיעתו אי הלא נשיא השבט ומשפחה
לכן אמר ר"ל כו' . כלומר אדרבה להם חזר ואמרו אלא כסדר להודיעך כחו ושבחו
דפנחס שאעפ"י שזה לו לירא מפני גדולת נשיא איך שלא יד להורגו מן ההרגתו
נד הוא עם כל זה לא חשש לכבוד קנאתה מסר נפשו לסכנה . ואיידי דנחית :
לשם האיש לבריכתו נחית נמי לשם האשה נערה וכת לה קרא אותם כי אין בה
הוה
נשמות כלל הכא שמו מלמשלה אי נמי נכ"ל בנקיונו הראשון :

פסו' ויהי אחרי המגפה ויאמר לרועה כו' . ר"ל כשיצאו ממצרים ונמסרו למשה
נמסרו לו במנין שמנין שקרב למות להחזיר לאשון מחזירו במנין
הודעך לומר ר"ל כי אתה כי הפס' הראשון למה התחיל הפסוק ותלה בויהי אחרי
המגפה דק לה כא אחרי . ויתלה הוא ולמה היה מספיק לומר ויאמר ה' כו' . וזה
רוצה להודיענו אם אחרי המגפה או לאחריה לכן אמר משל לרועה כו' . אבל
אין מיושב כי שאין ק' רואי שזה הכא מכל שכר המגפות דלא מעשה מאותו :
משל לרועה לכן אמר ר"ל כלומר השוה חלוי שהיו ישראל ומסרם לפרנס כלומר כו'
בצאתם שני הפס' דלפי ראשון מספיק לפי שהיו חסרים במנין זה למנין יוצאי :

מצרים

מצרים · לכן אמר משל לרועה שהכניסו לאנשים כו׳ לדעת הנותרים · ועוד תירוצו
אל החסרון לכן אמר הפסוק ויהי אחרי המגפה ויאמר ה׳ כו׳ כלומר שיש להם תיקון
החסרון · ודרש לה מדרשו׳ לקרא · והנה קשה דרוש מסיפיה מצוה
דסמיך ליה עלה אל הר העברים כו׳ · ואחר ויאמר משה לה׳ יפקוד ה׳ איש על העדה
כו׳ · ומשום הכי כדרך שנמסרו בידו במנין כך מחזירן במנין · והאי דקאמר
ויהי אחרי המגפה הוא כלומר זה החייבין ומשום לרעות אותם כדרך שנקדשו
הקודמים · ועוד מצרים שכבר מתו כי האחרים כי לנו למונתם עד בקיע כו׳
עולות לשעות דין הכסף לעק מאן האמור בחומש הפקודים כדפי׳ רש״י ·
אבל כאן לריק יהיה בא מניינם · ולכן אמר שהם הנותרת שעמד ויהי אחרי המגפה
עם ה׳ למנותם גם לאלו בענין זה לא יהיה יותר בקן עדה · וסמך ליה שמין שנין
הקרבנות כלומר מכסף ומנין זה לקנות מהן קרבנות תמידין ומוספות · וסמך ליה
אל משה רבי כלומר שמיתתו צריך ראוי בודאי מכפרת כנגד כל הקרבנות
לכך כתב הסמך עלה אל הר העברים כו׳ · ומיתת צדיק זה שהעמיד תלמידים
במקומו פרנס ישראל ואחר ענין הלמדות קרבנם על המיד הזה · ט

פרש״י משפחת החנכי לפי שהיו האומות מונין אותן מה אלו מתייחסין על שבטיהן (שבטיהם)
כו׳ · תימה לי מה ענין זה לכאן ואדרבה היה יותר ראוי במנין יוצאי מצרים
כי עליהם שייך הספק (הטעם) יותר מן אלו הנולדים במדבר קדמי · ועוד איך
ידע לו הכן רש״י שהאומות מונין אותן על יחסיהן עתה יותר מלשעבר מלשון
הכתוב דכתיב החנכי דמשמע כן יקשה אותו מה קושיא סברא לומר כן · ונ״ל משום
דהכא בפסוק יוחסים [illegible] דמלין מונין מאה זו מ׳ התירה [illegible] · ולכן
באורין [illegible] בן [illegible] זה כו׳ ולכן הוזקק ליחסו להקין ולכן אמר לבית
אבותם ולא לבית משפחותם משום [illegible] בבנות · [illegible] משפחות אם
אין קרויה משפחה [illegible] מן האב ובכן הוצרך ליחסם בשם ה׳ דמעידין עצמות
מואב שמתייחסן להאמותם (להנעמתם) כי ספורים [illegible] ישראל [illegible] כמצעם

על הנזכרים זרעת מושים ונתותם· ובכן אלה כי מנחות העולם הוא אומן חוחן
כי חושב ונודין חוזרן הנה שם יצא ומשנים כך· ירמה מאוד כפול ולשון
לינו להוכיח דבר עליהם שהוא ראוי לקללה להם ה׳· של דרך ואת התבואה
ואת הסלחים אשר יצאו מהם הלשונים שהם שאין חולה אף האין בלק ובלעם
שהם חושב ודין יש שרים אלו הנה שם יצא הנזכרים כמנהם יורה
למולדתם כלומר כלם הנולדים הנזכרים לפי שלא כבן בשורותן לא כל
שכן לכן כלם הנזכרים· ומונין אותן על כן ולשון ונאמר לכן הוא· ולכן כי
חשבום לשמם זה ויחשבו בעינים לקבלה על פי שבעה על כי הודך
קודן התולדה הוא חדין העולם לגוים עליהם קוחזן חוזר העדות אוז עם ז
היחם על מלן שנודעו חושב ודין להם· אבל ונם· נזכרים עליון לא נשים
קול העולם ולא חושב שו לפטור שם רע על תולדותם ויחסן· לכן לא הוזכר
עד שהוא דחוי החנוכי כו׳ ··· ע׳

פרט· וכן אם אינו בכלל הוכר שנחלקו לשתי משפחות אחת נקראת על שמו ואחת
נקראת על שם בנו· כמותן לא לשוב קורא ונזכיר המנה דברו אלה· כי אם
המנה כאן לשון הפסוק זה מכל הלשונות שבכל הלשונות והפקודים לחנוך ז
והמשפחת החנוכי לפלוא כן ·· וזה אחר אחד לחלק המשפחות חלק לאיה לא
הוא לאמר לאהרן המשפחות המשפחה החצרוני לשם כן ואת והמשפחת המשפחה
כו׳ ושמידע וחפר כו׳ לוה· יצוע הלוי והמשפחה· אלא משום שהיו נכלשם
במשפחות עם לשלה כמו לכן הנזכרים בזה המשפחה כלומר בחשבון שאיהם
קראו על המשפחותיהם· ולכן הכתוב רצה לומר שנחלקו לשתי משפחות אחת
כי הנזכרן בלשון המשפחה כל אחת לצלה שלא בה שאינו ואמר באופן יובן
כי זה חלוק בהזכרתם של דרך זה רצה וכו׳ ·· ע׳

פרט· לבני משה ואחת לבני אלעזר אלעזר משה לא ידע אלעזר ידוע אלא מרם

המקרא ודרשהו דברי ר' יאשיה. אבא חנן אומר בבית המדרש היו יושבים ואמרו להם כלם. ויקרב משה את משפטן. נתעלמה ממנו הלכה. וכאן נפרע ממנו על שנטל עטרה לאמר והדבר אשר יקשה מכם תקריבון אלי. ד"א ראויה היתה פרשה זו ליכתב על ידי משה אלא שזכו בנות צלפחד ונכתבה על ידן. ואת דאי שנא הכא דפליגי תנאי ומאי שנא גבי [illegible] דפסח שלא דהתם ודאי לפני משה ולפני אהרן הו' ועם כל דגוי זה משה לא ידע אהרן מנין לו. אלא בשאר המקומות יושבים בבית המדרש בתוך התלמוד ולא פליגי תנאי כי הכא. ויעד ק' לפי רש"י הפך סדר הפסוק שפי' בתחלה ויקרב משה את משפטן קודם כל פי' הענין והוא בסוף כל ק' המאמר שכתב. וגם דרך לדרשות שאמר כאן שנצרך ליישב. ושוב שצריך ליישב כי לפי' רש"י הפך הפסוק בפי' ענין אחרת שפי' כן בנות צלפחד כו'. ואח"כ פי' למה נדרש. ואח"כ חזר לפרש כן בנות צלפחד על הסדר בענין המשנה ולא היה מספיק בזה שפי' כבר. [illegible]

נראה כי לפי' התנאים לא נתחלפו בהם שאלה לפני משה ולפני אהרן כ' משום דבהן ויתורו הנשיאים [illegible] ההיא אלו [illegible] כל מקום [illegible] אלו למשה את אהרן ומשום הכי דייקו קא דייק ר' יאשיה ואמר מעלה ומה הוא אלו למשה. אלעזר כי התם גבי אהרן על כרחו מעלה דחשיב הכי [illegible] דהכא גם לאלעזר שאלו ולהכי [illegible] משה לא ידע ואלעזר ידע כלומר דהא לא משום הכי קרא אלא דרש המקרא ודרשהו כל מתחלה נראה שאלו לאלעזר בתחלה ואח"כ למשה. ואבא חנן סבירא לה דאיפכא מודה ב' סיפיה דקרא דמיניה שמעי' [illegible] כי לא משמע קרא אלא למשה ולאלעזר ומשום שמעי' לה דהא קושיא הפסוק כדין ואחר לפני הנשיאים ולפני כל העדה והשתא בודאי אין צריך לפירושי דודאי לא שאלו לאלו אלא בזו הוראה שנאמר כי קא חשיב אלעזר בהדייהו דקרא ולפני אלעזר ולפני הנשיאים וכל העדה בודאי [illegible] ולפי שאר כמפורש לכי בבית המדרש למשה

ועתה כיון דגלה לא אמרו טעם היותם על שלקח עצרה כו׳   ודין והיה בנס׳
כי לא ידע להשיבם דמתשלומי ממנו הלכה אלא גרמו בחובא ליה למימר
הכי. ואולי בענין פנחס ודין הקנאה קורה אלעזר לא זה בכן משה מתבייש
כי הלא משנה שלמה היא הרב ותלמידו אין מונין להם אלא אחד אלא דהכל
אחד וכי הוכיחו תלמידין רי בכך אבל פסח שני לא שמעו כלל לכן אמר להם
עמדו ואשמעה. ובבנות צלפחד לא אמר להם משום דאיתן אמרו וידעו כי
דינא ולכן לא אמר כן האנשים האלה ~~[illegible]~~ דוברים כן דלא אמרו הלכתא
פסיקתא אלא ספוקי הוו מספקי להו קמי משה. אבל בנות צלפחד דראות
עיניהם דינא משום הכי אמר רחמנא קרי לגני לגבייהו וידבר ה׳ כו׳ כן ד
בנות צלפחד דוברות נתון תתן כן ואחר ואל בני ישראל תדבר כו׳ ומען
הכי נראה שלא הזכיר הפסוק שאלת האנשים רק דרך קצר לא ידענו
מי הם אבל בנות צלפחד לרוב חכמתן הוכפלו באמרתן כסדר ושלא
כסדר זהו שכתב. ויקרב דבר על נר המערבית בהיותו בדיני ממונות
אמרו מקריבין נר בדיני ממונות נקרבו זהו פי׳ נחלות אבל בכל מקרים
ראוין לא הא דיני ממונות ומשום הכי ליכא למימר שברע על מה שלא
אמר הוא. ומשום הכי עיין פרש׳ נחלות דמתשלומי ממנו הלכה גבי
ממון מותר המנפה על המדיינים דמשלומי הן. שאם היה משיב להם
אפשר לא היו נכשלים באותה עבירה באקהסיה. כי על הפרשה הקפיד
ה׳ ולא חיסך. ובפרשה שתביאה משה ופרשה דבתי׳ שאלו והעמדנה לפני
משה ולפני אלעזר הכהן ולפני הנשיאים על העדה כו׳. ועוד כבוד שהיה
בראשם שעמדו פתח אהל מועד.   [והורה רש״י לפרש כן]
כן בנות צלפחד דוברות כתרגומו יאותו והרי גבי כן דברת תרגמה פי׳ רש״י
לא אמרו כתרגומו משום דהתם פרשה מה לן בתחלה לא הוסיף עוד יאות
פי׳. ולכן מתיישב לאון כן דברת בדומין דבריו שאמר ולכן הפי׳ בספוון
עלמא להביא לכן לא הוסיף לאמר כתרגומו. אבל הכא דאמר כן בנות צלפחד

הנ״ל · הרי לא שמעתי מידי· אם כן איך יתכן לומר כן בנות כו׳ שמשמעו כדומיין
מאמר זה מכבר. לא נאמר דבר · ולכן הוכרח לומר כהכרח הרב ז״ל דאמ׳
יאות יקנשאק קאמר· אבל אינו כן כוונתו לדומיין זה בכוס פניס מן השמע
בפסוק להביא שלא נאמר דבר · אבל מדאמרי׳ יקמושא בלשון כן ולא אמר
וייטב בעיניו ויאמר הטיבו אשר דברו ובקושיא לזה· שמעתי נמי· כוונתו
לומר הדומיין זה ולכן פי׳ רש״י אחר כתרגומו· כך כתובה פרשה זו לפני ה׳
במרום זהו כן· כלומ׳ הרי לך פירושו ודמיונו על משפט הלשון ועל דרך
שאמר כי הדין שדין היה נסתר ממשה וכל ישראל לכן אמר כן לשון ויאמר
כל דומיין· כי כל כן הוא על דרך שאומר כי כאשר יקום איש ורצחו נפש כן
הדבר הזה· וזהו שהפכו רש״י שפי׳ כן בנות צלפחד כו׳ קודם למה יגרע רק
אחר פי׳ כי אין לו בן ושי׳ רש״י כי אין לו בן זכר למה יגרע שם אבינו כו׳·
מפני דבהכרח נמית לומר רש״י בהמשך ויקרב משה את משפטן לפני ה׳ ויקח
הוצרך לפרשו אחר והוא לא היה כל רק בהשתנן את צלופ׳ ונכפי הרגני על
כפסוק ויאמרו ולכן הוצרך לפרש וכן אין לו שום היה לו בא ירשו זכויקו ברא
ביתא לא תירות וזהו כן בנות צלפחד דוברות כלומר כדומיין זה הדין מאן
מקנב לאב במרום · אבל למה יגרע שם אבינו אינו רק דין ומשפט דשייך
לבנות צלפחד לבדן לפי שאתה ואין כתוב במרום כזה ולכן לא כתב לומר
אחר כן בנות כו׳ כדומיין זה כמרום כי אינו אמת רק וכן אין לו כלומר עיין
יעלון בחומר׳ במה ולכן הסך והולך רש״י לפרש כי כן אין לו יקום·
למה יגרע כו׳ וכן כן בנות צלפחד דוברות כו׳ דהכל תלוי בזה כדפירשתי לעיל.

פרש״י והעברת לשון עברה הוא שאין מעביר כן ליורשו· ד״א על שם שהבת
מעברת נחלה מן שבט לשבט שבנה או בעלה יורשים אותה·· הולך
לומר דק כי לשון הפסוק אין מיושב היטב על כוונת הפי׳ הראשון לבד אם
לא נאמר שקוה חסר הנטמוע שא״כ היה לו לומר והעברתם ומעביר את

נחלתו

נחלתו לו · אין והעברת לו דבקי' מאותו שהיה לשון עברה ועם שהיה לו
שאין יורש בן לירשו · אבל באחת דקאמר והעברתם את נחלתו אביו לבן
אלא העברה קאי לבת ולא לאין · דכולהו מה שאמר אין לו בת ולא אחים אין בת
לא אמר דאם כן כולהו דנקט והעברתם קאי לבנות יורשות נחלה ולא לו
ובהכי נראה שפי' ... ע"כ

פרש' עלה אל הר העברים · למה נסמכה כאן כיון שאמר הקב"ה למשה נתון תתן
להם אמר משה אותי צוה להנחיל שמא הותרה הגזרה ואכנס לארץ · אמר לו הקב"ה
גזרתי במקומה עומדת · ד"א כיון שנכנס משה לנחלת בני גד ובני ראובן
שמח ואמר כמדומה לי שהותר נדרי משל למלך כו' · הוקשה לו דכתיב
כי בודאי אלה הכן מה שאמר ה' למשה נתון תתן להם דומיא דתנה לנו כו'
נחלה כי אין לו בנות למפרע לובדות נתון תתן על שאלתן אמר והכי קיי' כו'
דשאלו תנה לנו נחלה בתוך אחי אבינו והיו יורשות · היה משה נכנס לארץ הוא
היו שואלות בחלק כלפי הירושה · בהכי שאלות תנה לנו בפסק שיתן לנו נחלה
בשעת חלוקת הארץ · אלא הם השיבו לא שאלות ולא יותר שאין תתן בפסק
מה שאמר כבר שאלות במקום שאין כן בנות יורשות · ואלא למה נסמכה כו'
הרא לדוכתה · לכן אמר דא"כ כולהו לכך סמך עלה אל הר העברים נכי פי' נחלות
שמשה לא היה סבור לכן לזכות זה לראות בנחלת שום שבט מישראל והנה
הראה אותו אלקים נחלת שני שבטים ומחצה · לכן שמח הזקן ואמר כמדומה
לי שהותר הנדר משיקרן כו' ... ע"כ

פרש' כאשר נאסף אהרן אחיך · מגיד שנתאוה למיתתו של אהרן · דא"כ אין לאה
שנו מתנו · הוקשה לו אמר דא"כ כי לפי' הראשון אין מיושב וגם למה שאמר
כאשר נאסף כו' היה מספיק לומר ונאספת אל עמך · אבל אין מיושב למה
אמר גם אתה לכל הפי' היה מספיק לומר ונאספת כאשר נאסף אהרן אחיך

ב"ה ביה"ב שחל יום ראשון קמ"ט לפ"ק ויום ראשון כ"ג לחודש אדר ראשון שנת חמשת אלפים ושבע מאות ושבעים ושבע לבריאת עולם

ש"ת ... [illegible] ויהי ערב ויהי בקר יום אחד

כי מעשיו שהרי שיעורין אחת שעה ויום כ"ה לפי אחד מהן ... [illegible]

ב' ענין שהיה בשבת ויום ראשון לפתע ולא ידעו כי לא יום אחד הוא ... ב"ה

שנשנה שנית מחמת שהיה בשבת ויום ראשון נתחדש ביום זה הלימוד ראשון

שלא ידעו לפי ... [illegible]

ש"ת ... כי ב' שיעורין אלה ב' ימים אחד

שלפעמים כשיש ספק ביום אחד כגון שהיה ראשון בשבת ויום ראשון בחודש

ב' שעה שהיה ספק ביום אחד שהיה ראשון בחודש ולא ידעו לפי מה

נתחדש יום זה שבת לפי שהיה ראשון בחודש ... [illegible] שהיה ראשון בחודש

ש"ת ... [illegible] שהיה ספק ביום אחד שהיה ראשון בחודש

אם לא שהיה ספק ביום אחד שהיה ראשון בחודש ולא ידעו לפי מה

נתחדש יום זה שבת ... [illegible] ויהי ערב ויהי בקר יום אחד

כי מעשיו שהרי שיעורין אחת שעה ויום כ"ה לפי אחד מהן ... [illegible]

לעניין דין

פרט לזה שכתב

252

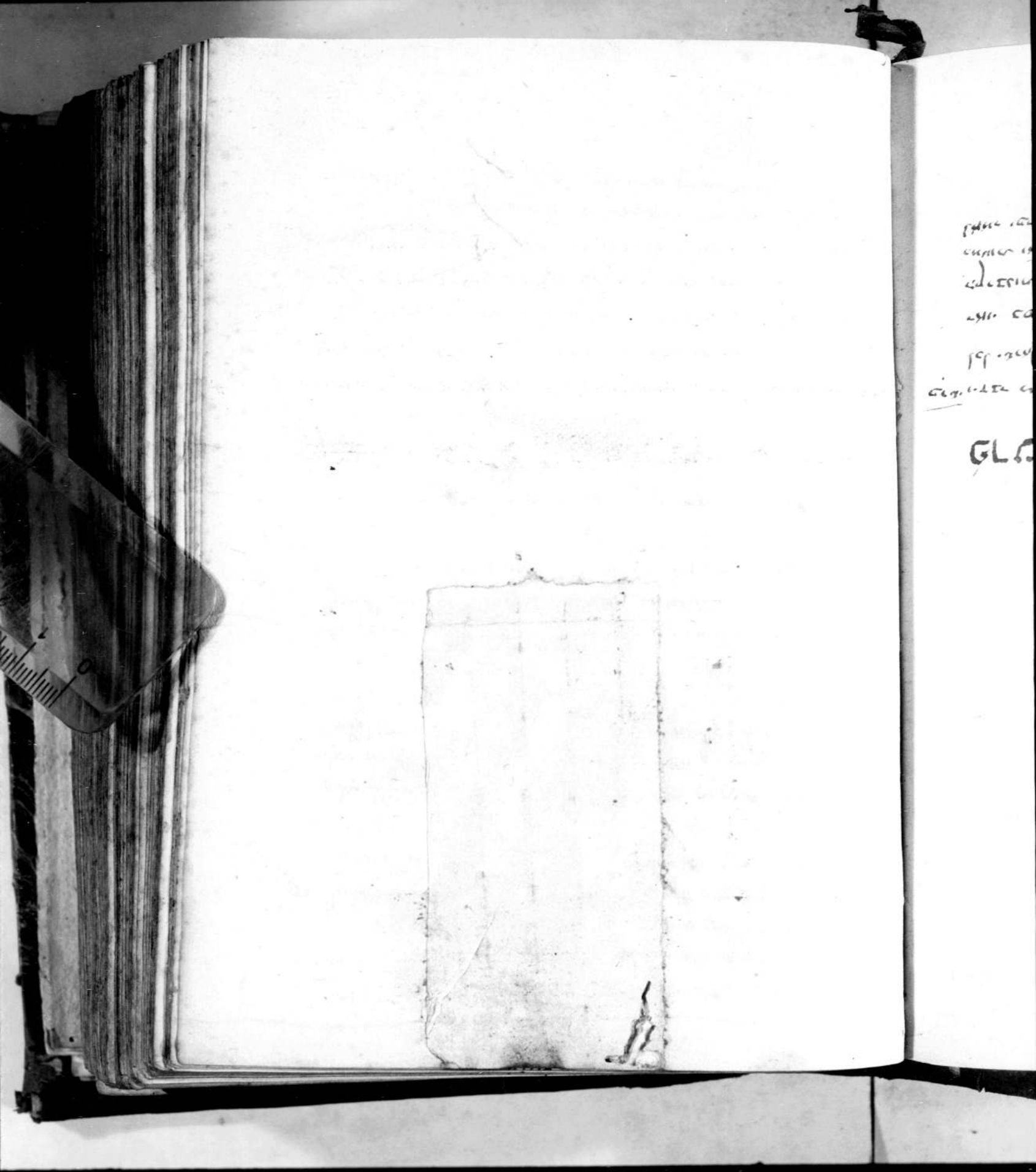

פרשת וידבר משה אל ראשי המטות

וידבר משה אל ראשי המטות לבני ישראל זה שנינו בסדר עולם שהיה
ראש לכל ישראל. ואחר שהיה מהם כהן גדול מאחר שהיה משה
ראוי כבודו שלא יהיה נקרא אחר בהתרת הנדרים אלא הוא
לבדו ועוד שהקב"ה מדבר עמו ואינו מדבר עם אחר
משה ואהרן יקדוד ה' כי כה אמר ה' שמור ומי אתה ויושביו עם
נאום יקדוד ה' כי כה אמר ה' שמור ומי אתה ויושביו עם

פירש"י זה הדבר. משה נתנבא בכה וכו'. רק זה הדבר מיותר הוא לומר שהחכם
בלשון התרה ובעל בלשון הפרה כו'. הוצרך לומר רק כי לפי ראשון אי מיושב
אלא לשון זה הדבר אבל אינו מיושב מאי איצטריך הכא לשנין דיוק
להראות דנתנבא בלשון יתר על שאר הנביאים מה ענין זה לכאן שפי'
משאר המצות לכן אמר רש"י כו' כלומר ומאחר דמשנה הוא מאחרים אפשר
הכא בדיעבד קאי ואין להקשות היכן צוה ה' למשה נדרים כי ר"ל
שנאמר בחומשיכם לבד מנדריכם. ועוד כי הזהיר משה לבני גד ו'
ובני ראובן והיוצא מפיכם תעשו. לא יחל לא יאחר לשלמו. כי כיון ויחל
עוד שבעתיים רבה. ע"כ

פירש"י ואם הניא אביה אותה. אם יניא אותה מן הנדר כלומר שיפר לה' הנאה זו
אינו יודע מה היא כשהוא אומר ביום שמוע אישה יניא אותה והפר הוי
אומר הנאה זו הפרה. ופירוש לשון מניעה זה פירש וכן למה תניאון וכן כו'
נ"ל מאחר שפי' רש"י [illegible] לא ק'
הביא לו ראיה מן הפסוקים למה תניאון וידעתם תנואתי כו'. כמו ק'
שכת חכם לפי הפשט. ומה בין זה לזה הרי בין לתרוייהו הוי לשון ק'
מניעה א"כ מה הפרש בין זה לזה. ועוד אין יאמר רש"י הנאה זו איני
יודע מה היא וקרי פי' לשון מניעה לא היה לו לפרש כלל. ועוד ק'
מאחר שלפי המשנה [illegible] לשון הפרה למה לא אמר רש"י בהדיא
כפשוטו את הניא את הפר שנאמר ביום שמוע אישה יניא אותה והפר ולא
לומר אם מניע. ועוד הפסוק שאמר למה לא אמר בכלהן לשון הפרה למה
נחקוה חיכא לשוני לדבריה בלשון יניא אם כוונתו להפרה.
נ"ל דכוונת רש"י היא דמאחר דשמע הלכות נדרים הלכה למשה
מסיני וזה הדבר מיושב לחכם בלשון התרה ולבעל בלשון הפרה א"כ ק'
כלהן לשני לשונות דווקא הן והכי קאמר רש"י מאחר שאינן האב כלה [illegible]

הרי לשון לא יצא ולא אמר לשון הפרה ובבעל שני קרא ואמר הפרה א״כ
לדיוקא הוי ר״ל לכתוב בלשון הנאה כמו לבעל בלשון הפרה ולחכם בלשון התרה
ולהכי קיי״ל רש״י ואמר בנדלאי עקימי׳ להכות בנדרים אין לך אלא שתי לשונות
בלשון התרה או בלשון הפרה דא״כ למה אמר קרא ואם השם בהפריח ר״ל אם
הפר ושוה בחוגת אם הפר שלהן הלשון המחויב והראוי אבל שנוי מהפסוק
דאי יכאו אלא בכח הזוב והכה הבעל בשותפו׳ דאי תרע חזקתי׳ דאב בכלות
דנפקא מרשותו׳ אבל בבעל לעולם ברשותה ובחזקתו׳ קיימ׳ ולא נפקא
ולכן שני קרא בלישנ׳ והוי לשון קלש ומיני יצא לשון מינשה ע״ב בעל
לשון תקיף וכו הפרה מפסק כי בדיניהם ושין תרוייהו בלשון הפרה ויתכן
בדרים . וזהו טעם לא חש רש״י להביא הדברים לרוב תשאון רק כי אין
כוונתו זולת להפרה ויקרב׳ שמשנ׳ כי אותם שמשמעותן למשנה. ר״ל הפרה
בהכרח וזהו שאמר רש״י הנאה זו אינו יודע מה היא אחר שאמר אם
השם אם מונע . כלומ׳ מאחר דינאיך אינו מן הלשונות המיוחדות להתר
נדרים על כוונת זה הדבר מעט אע״פ אינו יודע מה היא ולכן מרחק
מפסוק דקאמר ע״ב בעל יניא מותה והפר שמשמע כוונתו לשון הפרה. ומשתה
תהא מיושבתם קושיא גדולה על דרך זה כי אם כוונתו לומר לשון הפרה
אבל מקום לרוה לא יאמר על הכתב באחד המאמרי׳ לשון הפרה בהדיא
בפסוק ולא יצטרך להביא מבעל ולהר גזב״מבעל בפסוק גלוי. ולמא בגלוי
דינא והפרה אחד הוא אלא ודאי הנין על דרך שאמרנו דאי תרע חזקתי׳
דאב ע״ב בנערות ויפה כח הבע״ל בחזקתו׳ קיימ׳ ולהכי כתב ואם הפר יפר
דמשמע [illegible] אף אלא בפטור אבל בחב לא כתב השם יניא להודיע כחו ופסין
עד [illegible] כיון כי אתיא לומי בנערות כדאמרן . אבל לפי הפשט
אל אין צורך לדוחק ולאתויי אב מבעל ללמד דינא ר״ל הפרה כי בודאי
הוא יוצא כוונתו ומשמעו דבר אחד הוא ולשני כוונתן הביא כל החמשה
הללו וגם שאמ׳ והמיון לשון משנה והפרה וכן למה תשאון . כלומ׳ וכו׳ תמה

הנ׳ מיל׳

הנה אמ' במחשבת הלב כמשמעו קרא לזה תניאון את לב העם הזה אבל
גבי האומר או פעל בנדרים לבטא בשפתיה אינו לא קיום ושמא ראוי
אל יניא ר"ל אם לא [illegible] שלא תועיל ומשגה ראש ולב הכל אחד · וכי חשבו
לא שמעו זולת אין יניא אלא ימנע ר"ל כמונע מקום [illegible] או [illegible]
לומר אבל בהקודו או במזון עדיין [illegible] הוא [illegible] את הנואתי
אשר [illegible] כו' הר בהליא לשון הפרה [illegible] וכל זה אין הפרש בזה בין
יניא לשבר הכל אחד · וזהו שדקדק רש"י בלשונו אמ' [illegible] לשון הפרה אבל
[illegible] לא אמ' זולת מניעה כי אם אמ' הפרה [illegible] להביא הפסוק
ביום שמעו אשר יניא אותה והפר [illegible] זהו הפרה [illegible] הפרה [illegible]
אחר בכוונת המאמר ולכן לא אמ' בפי' ראשון זולת אשר [illegible] והסמיך ואמר
לפי פשוטו לשון מניעה והפרה ·· ע

[illegible] המדיינים · ולא שאת [illegible] שהמדיינים נתעברו על ריב לא להם ·
דא עמו שתי [illegible] להושיע [illegible] כו' הוצרך לומר דא
כי פי' ראשון אינו [illegible] ליקח נקמתו [illegible] עזרה [illegible]
כי אדרבה [illegible] הם [illegible] לקרא לשלום הם
שהשחיתו ישראל [illegible] בבעל פעור ולכן אמר דא כו' [illegible]
בתלמוד [illegible] ע

[illegible] אלף למטה כו' · [illegible] הלך [illegible] להלחם [illegible] הקצה
מי שהתחיל [illegible] דא שהלך [illegible]
[illegible] דא [illegible] מלחמה ·
הוצרך לומ' דא [illegible] ראשון אין [illegible] הלך [illegible]
[illegible] יהושע ר"ל [illegible] יהיה [illegible] מלחמה [illegible] כי
ישראל [illegible] כו' · לכן אמ' דא [illegible] שלא הלך [illegible]

לא יחזה אחרת לא יתקיים מהם שום דבר והשעה הזאת אחרת כאן אחרת ואחרת
בדבר ואחרת לקח לקח שכר שלא יהיה בעון שתחת כי כאן השעה
לקח לקח שכר הזה ואחרת ולכן הוא לא יתקיים על כל אחרת ולא יתקיים
בשעה שאחרת לא יתקיים כאחרת שאחרת לא יתקיים שכר אחרת ולא יתקיים
לאחרת ולא יתקיים אחרת בכל אחרת שכר אחרת לא יתקיים אחרת ולא יתקיים
שלא לא יתקיים אחרת לא יתקיים אחרת ולא יתקיים אחרת לא יתקיים
אחרת ולא יתקיים אחרת לא יתקיים אחרת ולא יתקיים אחרת לא יתקיים
אחרת ולא יתקיים אחרת לא יתקיים אחרת ולא יתקיים אחרת לא יתקיים
אחרת ולא יתקיים אחרת לא יתקיים אחרת ולא יתקיים אחרת לא יתקיים
אחרת ולא יתקיים אחרת לא יתקיים אחרת ולא יתקיים אחרת לא יתקיים
אחרת ולא יתקיים אחרת לא יתקיים אחרת ולא יתקיים אחרת לא יתקיים
אחרת ולא יתקיים אחרת לא יתקיים אחרת ולא יתקיים אחרת לא יתקיים
אחרת ולא יתקיים אחרת לא יתקיים אחרת ולא יתקיים אחרת לא יתקיים
אחרת ולא יתקיים אחרת לא יתקיים אחרת ולא יתקיים אחרת לא יתקיים
אחרת ולא יתקיים אחרת לא יתקיים אחרת ולא יתקיים אחרת לא יתקיים
אחרת ולא יתקיים אחרת לא יתקיים אחרת ולא יתקיים אחרת לא יתקיים
אחרת ולא יתקיים אחרת לא יתקיים אחרת ולא יתקיים אחרת לא יתקיים
אחרת ולא יתקיים אחרת לא יתקיים אחרת ולא יתקיים אחרת לא יתקיים

!

257

פרשת אלה מסעי בני ישראל

פרשה זו מסעי אלה נסמכה לפרשת פינחס ללמדך שכל המקום שבנות צלפחד נתנו את עיניהן שם נתנו להן את הארץ ומשה מנין שכל המקום שנתנו בנות צלפחד את עיניהן שם נתנו להן את הארץ שכתוב ויקרב משה את משפטן לפני ה׳ וכתיב בתריה ויאמר ה׳ אל משה כן בנות צלפחד דוברות נתון תתן להם אחוזת נחלה בתוך אחי אביהם והעברת את נחלת אביו להן ומשה מנין שכל המקום שנתנו בנות צלפחד את עיניהן שם נתנו להן את הארץ שכתוב ויקרב משה את משפטן לפני ה׳ וכתיב בתריה ויאמר ה׳ אל משה כן בנות צלפחד דוברות נתון תתן להם אחוזת נחלה בתוך אחי אביהם והעברת את נחלת אביו להן

נכתב מסעות ישראל ויהי מדבר זה רחוק · ועוד קשה כי איך יתיישב ג
לשון הפסוק היטב שאמר ויכתוב משה את מוצאיהם למסעיהם על פי ה׳ ואחר
אמר ואלה מסעיהם למוצאיהם והפך המאמר בכוונה שהיה לו לומר ואלה ג
מוצאיהם למסעיהם כדרך שהתחיל באותו לשון · נ״ל כי מאחר
דעשית קרא לבני ראובן ובני גד אמרו יותן הארץ הזאת לעבדיך כו׳ ומאמר
משה האחיכם יבאו למלחמה ואתם תשבו פה כו׳ הנה שמו קבו תכם כו׳ ועד
ויחר אף ה׳ בישראל וינעם במדבר ארבעים שנה עד תם כל הדור הרע כו׳
ומשום הם נחית אחר תנאי בני גד ובני ראובן תכף איך היו נעים ונדים
במדבר וירד לאותן מסעות הללו מורות חסדי ה׳ · ולכן מספקת קושיא
רש״י דמקשה למה נכתבו כל המסעות הללו כוללת לכל הקושיות · כלומר
מאחר שנכתבו כל אחת ואחת במקומה למה חזר ומנה כאן אלה במקומן
ומיך להודיעך חסדיו של הק״בה כלומר אדסליק מתנאים בתוכחת משה
לבני ראובן ובני גד נחית למימר כאן חסדי ה׳ כו׳ וזהו טעם שינה הכתוב
כי במקום לומר ויכתוב משה את מוצאיהם למסעיהם על פי ה׳ ר״ל כבר
נכתב בכמה מקומות למקום מוצאיהם על פי ה׳ כמה שנאמר ויאמר ה׳ רב
לכם שבת בהר הזה וכן דבר אל בני ישראל וישובו ויחנו לפני פי החירות
ואתה דבר אל בני ישראל ויסעו כו׳ וזהו מוצאיהם למסעיהם על פי ה׳
וכן ויסעו כל עדת בני ישראל ממדבר סין למסעיהם על פי ה׳ · אבל ר״ל ויכתוב
משה כבר את מוצאיהם כו׳ · אלה מסעיהם למוצאיהם כלומר מנה המסעות
ונכשלו בהן משה ויעצמו ואמר אחר מיתתן שנודע בכך חסדי ה׳ כי
בזה מנה מסעיהם למוצאיהם כלומר מנה המסעות שהם שמות המקומות
בהתיחסות מוצאיהם כמשמעו כבר · ויסעו מרעמסס כו׳ · ובמדרש שנו
בזה כוונת משה רבינו ע״ה נעמה ומביא בשין חסידותו לספר ולהודות
בכל דרכי ה׳ אם לגמול טוב ולעונש וזהו כי הטעם גם הוא ה׳ יתעלה שהוא
רב חסד גם עליו ולא מת משה בשום למיתת אחיו אהרן שלא ראה ולא

ואלה הדברים אשר דבר משה אל כל ישראל בעבר הירדן במדבר בערבה מול סוף בין פארן ובין תפל ולבן וחצרות ודי זהב. אחד עשר יום מחורב דרך הר שעיר עד קדש ברנע. ויהי בארבעים שנה באחד עשר חדש באחד לחדש דבר משה אל בני ישראל ככל אשר צוה יי אתו אליהם. אחרי הכותו את סיחן מלך האמרי אשר יושב בחשבון ואת עוג מלך הבשן אשר יושב בעשתרות באדרעי. בעבר הירדן בארץ מואב הואיל משה באר את התורה הזאת לאמר. יי אלהינו דבר אלינו בחורב לאמר רב לכם שבת בהר הזה. פנו לכם וסעו לכם אל הר האמרי ואל כל שכניו בערבה בהר ובשפלה ובנגב ובחוף הים ארץ הכנעני והלבנון עד הנהר הגדול נהר פרת. ראה נתתי לפניכם את הארץ בואו וירשו את הארץ אשר נשבע יי לאבתיכם לאברהם ליצחק וליעקב לתת להם ולזרעם אחריהם. ואמר אליכם בעת ההיא לאמר לא אוכל לבדי שאת אתכם. יי אלהיכם הרבה אתכם והנכם היום ככוכבי השמים לרב. יי אלהי אבתיכם יסף עליכם ככם אלף פעמים ויברך אתכם כאשר דבר לכם. איכה אשא לבדי טרחכם ומשאכם וריבכם. הבו לכם אנשים חכמים ונבונים וידעים לשבטיכם ואשימם בראשיכם. ותענו אלי ותאמרו טוב הדבר אשר דברת לעשות. ואקח את ראשי שבטיכם אנשים חכמים וידעים ואתן אתם ראשים עליכם שרי אלפים ושרי מאות ושרי חמשים ושרי עשרות ושטרים לשבטיכם. ואצו את שפטיכם בעת ההיא לאמר שמע בין אחיכם ושפטתם צדק בין איש ובין אחיו ובין גרו. לא תכירו פנים במשפט כקטן כגדול לא תגורו מפני איש כי המשפט לאלהים הוא והדבר אשר יקשה מכם תקריבון אלי ושמעתיו. ואצוה את כל הדברים אשר תעשון. ונסע מחורב וילך את כל המדבר הגדול והנורא ההוא אשר ראיתם דרך הר האמרי כאשר צוה יי אלהינו אתנו ונבא עד קדש ברנע. ואמר אליכם באתם עד הר האמרי אשר יי אלהינו נתן לנו. ראה נתן יי אלהיך לפניך את הארץ עלה רש ורש כאשר דבר יי אלהי אבתיך לך אל תירא ואל תחת. ותקרבון אלי כלכם ותאמרו נשלחה אנשים לפנינו ויחפרו לנו את הארץ וישיבו אתנו דבר את הדרך אשר נעלה בה ואת הערים אשר נבא אליהן. וייטב בעיני הדבר ואקח מכם שנים עשר אנשים איש אחד איש אחד לשבט. ויפנו ויעלו ההרה ויבאו עד נחל אשכול ויתרו אתה. ויקחו בידם מפרי הארץ ויורדו אלינו וישיבו אתנו דבר ויאמרו טובה הארץ אשר יי אלהינו נתן לנו. ולא אביתם לעלות ותמרו את פי יי אלהיכם. ותרגנו באהליכם ותאמרו בשנאת יי אתנו הוציאנו מארץ מצרים לתת אתנו ביד האמרי להשמידנו. אנה אנחנו עלים אחינו המסו את לבבנו לאמר עם גדול ורם ממנו ערים גדלות ובצורות בשמים וגם בני ענקים ראינו שם. ואמר אליכם לא ערצון ולא תיראון מהם. יי אלהיכם ההלך לפניכם הוא ילחם לכם ככל אשר עשה אתכם לעיניכם במצרים. ובמדבר אשר ראית אשר נשאך יי אלהיך כאשר ישא איש את בנו בכל הדרך אשר הלכתם עד בואכם עד המקום הזה. ובדבר הזה אינכם מאמינים ביי אלהיכם. ההולך לפניכם בדרך לתור לכם מקום לחניתכם באש לילה לראתכם בה את הדרך אשר תלכו בה ובענן יומם. וישמע יי את קול דבריכם ויקצף ויישבע לאמר. אם יראה אחד האנשים האלה הדור הרע הזה את הארץ הטובה אשר נשבעתי לתת לאבתיכם. זולתי כלב בן יפנה הוא יראנה ולו אתן את הארץ אשר דרך בה ולבניו יען אשר מלא אחרי יי. גם יי התאנף בי למענכם לאמר גם אתה לא תבא שמה. יהושע בן נון העמד לפניך הוא יבא שמה אתו חזק כי הוא ינחילנה את ישראל. וטפכם אשר אמרתם לבז יהיה ובניכם אשר לא ידעו היום טוב ורע המה יבאו שמה ולהם אתננה והם יירשוה. ואתם פנו לכם וסעו המדברה דרך ים סוף. ותענו ותאמרו אלי חטאנו ליי אנחנו נעלה ונלחמנו ככל אשר צונו יי אלהינו ותחגרו איש את כלי מלחמתו ותהינו לעלות ההרה. ויאמר יי אלי אמר להם לא תעלו ולא תלחמו כי אין אני בקרבכם ולא תנגפו לפני אויביכם. ואדבר אליכם ולא שמעתם ותמרו את פי יי ותזדו ותעלו ההרה. ויצא האמרי היושב בהר ההוא לקראתכם ויירדפו אתכם כאשר תעשינה הדברים ויכתו אתכם בשעיר עד חרמה. ותשבו ותבכו לפני יי ולא שמע יי בקולכם ולא האזין אליכם. וישבו בקדש ימים רבים כימים אשר ישבתם.

מצרים שמתו ובאלהיהם עשה שפטים כו׳ לא ויחי כלם דברי תוכחות כלומ׳
אם׳ איך שעשו הדור הרעה הזה בעון העגל׳ אבל אלעזר כשנאמר אין חטא יהיה
חנב׳ יש׳ [illegible] ונקפם ביאוף הוכרחו לעש׳ כראית בכל חלק אבל בעגל [illegible]
כבריהם לשעבה זו אחרי רמותם עכ׳ מצרים לוקחו ומוקות כדבר דלית
בהן שרוך לכן השמיענו כאן ועסק מצרים על אלה מסעי אשר מיום לקוח
חסדי ה׳ אך מטיב לרשעים כדבר המרגלים כדפי׳ רש״י על אלה מסעי׳׳

פרש׳ ור תנחומא דרש כו׳ משל למלך שהיה בנו חולה והוליכו למקום רחוק לרפאותו
כיון שהיו חוזרים התחיל אביו מונה כל המסעות [illegible] ואומ׳ לו כאן ישננו כאן
הוקרנו כאן חששת בראשך׳ כוונת רש״י לומ׳ ב׳ הוצרך לדרש ר׳ תנחומא כי לפי
פי׳ ראשון אין מיישב גולתלווה ד׳ שהכין מסעותם׳ אבל אין מיישב שאב׳ לאהר
צריך לספר אחר כתוך פרשי המסעות כענין ויחנו אלמוג ושם שתיה שאת
שינות מים כו׳ הלא נכתב כבר במקומו וכן ויחנו בר פי לי ולא היה מים
כו׳ וכן ויחנו בהר ההר ויעל אהרן על פי ה׳ כו׳ ואלה צריך לא הזכר מתן
תורה בסיני וכן שנקברו התאוה וכן כלם לכן אמ׳ משל למלך שהיה בנו חולה
זהו ישראל בהיותם בשעבוד מצרים והוליכו ממקום למקום רחוק לרפאותו
זהו להוליכו למוץ הנכ׳ כיון שהיו חוזרין זהו שהחזירן משה למקום אחר
ובמניין כדרך שעיסרו לו במניין ובשאותן התחיל אביו מונה זהו שאמ׳
אלה מסעי כו׳ על פי ה׳ ואומ׳ לו כאן ישננו זהו בצאתם משעבוד עבודת פרך
ונחו מצרותן זהו ויסעו מרעמסס כו׳ ובני ישראל יוצאים ביד רמה ומצרים
מקברים כו׳ ואחר זות כאן הוקרנו זהו ויבאו מרה ושם שתים עשרה
עינות מים ושבעים תמרי׳ ואחר נסעו והלכנו למקו׳ שאי׳ להוקר עד זהו ויחנו
ברפידים ולא היה שם מים שמוא הרך משנין אלים כלומ׳ שהתחלת ללקות
כ׳ כמים בקפילה ועוד ונה תהלת כחב׳ ואחר אמ׳ כאן חששת בראשך זהו ויעל אהרן׃

פסוק ויחנו בעיי העברים על שם לשון הרע של מרגלים שני חטא גבור ענותם עד
נחל החמים · רש״י אבל לשוטטה והוא שתי ואלה מסעי בעניין מרגלים · כנרא
אך מאומם כי בעניין זה יורה לחסדי ה׳ בדור מרגלים לא עשו רק שרים ממעות
לא׳ שנה · ואומם גם יש כאן דברי תוספות לכן רמז הפסוק על שגן
לשון הרע והחליף שם המקום של מדבר כחרן וקראהו החנה על חטא מרגלים
לשון מורה על לשון הרע שהוא שוף קבלו רחמים ולכן אמר ה׳ למשה עשה לך
שרף כדבר לנחשתן וכן ויחנו מרתפירים ולא היה שם מים מורה גם
לדברי תשובה על נטותם אחת בתלונתם ולא היה כאן שם מסה ומריבה כמו
שכבר עשו התם במקומו ללא שרך אבל החניה אין עקרה בשום מקום זולת
כאן · וכן קברות התאוה אין ערך להוסיף דברים כי שמו מורה על מעשה ותוצאתו ··

פרש וישמע הכנעני · כאן למדך שהשמועה היא מיתת אהרן שנסתלקו ענני
הכבוד שנתן רשות לאויב בא בהן ·· ולא לגוה לגו יפתחן וישמע הכנעני
הקשור בחקת לבני מיתת אהרן דסלקו ענני · ומה שנא מוישמע יתרו
דאמרו שמע קריעת ים סוף ומלחמת עמלק דסלק מינה ולא הוצרך לשמות
וישמע יתרו חד מינייהו · הכא נמי לא שנא ·· ש׳ ניל דאין דומה זה לזה
כלל דהתם ביתרו כתיב בהדיא את כל אשר עשה אלקי׳ למשה ולישראל אבל
כאן לוישמע קריעת ים סוף ומלך דבהני ושתיהן קרא כדבר שאין שייך
למעלת יתרו לא לאשכחן · לכן הכי מוכ׳ שמועה שמיע כלומר שהיה לו שייכות
בתוכו ומשום דסלקו ענני משום דעלוקתא פריס קרא ומיהו צרך עניין המכנים למשה
ולישראל אבל הכא במלחמות ולכן כיון נגד ישראל מוכיחם דיה עניין
וישמע הכנעני אבל עשין מיתת אהרן אין זו סברה ומהר היה רוצו לומר
וישמע הכנעני בעניין דולך מדוס ·לא לקראת ישראל בעם כבד וביד חזקה
ולכן גם הוא יצא להלחם בישראל · ולכן רש״י כאן וישמע הכנעני כאן לימדך
שהיא מיתת אהרן כו׳ · כלומר דהי מהתם לא הוה שמעו׳ דאדרבה מסתבר

למלחמת מלך ערד אבל ויאמר כאן פ' אלה מסעי שהוא [illegible] מיתת אהרן ז
שמועתו כי מה ענין כאן מלך הכנעני ולפטירתו של אהרן דבר הכתוב.
תדיע דבזה הדרך תהיינה מושבות קושיות רבות כי למה חזר כאן יותר על
על מה שמוזכרים למה לא [illegible] אלא כשנזכר אהרן שמת בחדש החמשי.
בן שלש ועשרים ומאת שנה היה שאומר כאן שאין מקומו באלה מסעי [illegible]
לא אמר על פי ה' במותו שמת בנשיקה וגם מת בשנת הארבעים. אלא הענין
הוא כי התם כתב ויאמר ה' אל משה ואל אהרן יאסף אהרן אל עמיו כי לא ז
יבא אל הארץ כו' על אשר מריתם כו'. כל מאמר הפסוק מורה לענין כעס ה'
מאהרן ולהראות שעונש שנענש למיתה לכן לא הזכיר [illegible] כאן לומר לך
שמת בלא עתו קודם זמנו הראוי לו. וכן לא אמר על פי ה' שמת בנשיקה בענין
הקצף. אבל כאן הלך כלו על [illegible] אחת [illegible] באלה מסעי להודיע חסדי ה' אף
על הפורענות. ולכן הודיע שמת גם על אהרן שמת בנשיקה וגם מת בשנת הארבעי'
כלומר [illegible] כלו [illegible] מדבר [illegible] בחשבון [illegible] והחכם הזכיר [illegible] אהרן
הראוי לכל צדיקים [illegible] ושנותיהם [illegible] קץ [illegible] ואחר [illegible] הכנעני
למיתתו שנסתלקו ענני כבוד שהיו בזכותו [illegible] להם בישראל כמבואר
לומר [illegible] ונראה [illegible] להם בהם. וכולה קרא בשבח
אהרן ומיתתו [illegible] אפי' [illegible] כי בענין הכנעני
אין זה מקומו לכן חזר כאן במותו לענין [illegible] וישמע הכנעני .. ע"כ

פרש' למטות אבותם תנחלו [illegible] לא [illegible] השבטים [illegible] עשר [illegible]
[illegible] כי [illegible] ראשון אין [illegible] לחלק על אבותם. אבל
אין [illegible] אמר הפסוק [illegible] למשפחות אבותם [illegible]
[illegible] לכן [illegible] בן [illegible] ע"כ

פרש' עד מות הכהן הגדול. שהוא בא להשרות שכינה בישראל ולהאריך ימיהם. והרוצח

ואתחיל ספר אלה הדברים בעזרת משפיל רמים.

נשלם ספר דמדבר סיני בעזרת נורא נאמנ׳.

פתיחה ... מסיים ... נסח ... ...

ז׳ ולא יתכן שיהיו כל המיני מזיקין שבעולם נמצאים בישראל ולא תמצא שום מקום שלא יהיה שם מזיק אחד לפחות ואין יושר לומר כן שהרי מקומות רבים יש בעולם שאין בהם מזיקין כלל ואפילו בשעה שהיו ישראל במדבר סיני שהיו שם כל המזיקין שבעולם לא היו מזיקין את ישראל ולא היה להם שום שליטה עליהם כלל ועיקר כמו שאנו רואים בעינינו עכשיו שאין מזיקין בכל המקומות שבעולם ואין לך מקום שאין בו מזיקין אלא בבתי הכנסיות ובבתי המדרשות שהרי ידוע שכל מקום שיש בו מזיקין אין מזיקין נכנסין לשם ואם כן אין לך מקום שיש בו מזיקין יותר מבתי הכנסיות ובתי המדרשות שהרי כל ישראל מתפללין ולומדין שם ואם כן אין לך מקום שיש בו מזיקין יותר מבתי הכנסיות ובתי המדרשות שהרי כל ישראל מתפללין ולומדין שם ואם כן אין לך מקום שיש בו מזיקין יותר מבתי הכנסיות ובתי המדרשות שהרי כל ישראל מתפללין ולומדין שם

פרשת אלה הדברים אשר דבר משה אל

שהרי מיתה ב' מיקלת אלמלי שהמיתה אלא ליעלם שיהיה שהוא שהמיתה
שהמיתה אלא ב' שהוא ב' שהוא ב' שהוא ב' שהוא ב' שהוא ב' שהוא ב'
ב' שהוא ב' שהוא ב' שהוא ב' שהוא ב' שהוא ב' שהוא ב' שהוא ב'
ב' שהוא ב' שהוא ב' שהוא ב' שהוא ב' שהוא ב' שהוא ב' שהוא ב'
ב' שהוא ב' שהוא ב' שהוא ב' שהוא ב' שהוא ב' שהוא ב' שהוא ב'
ב' שהוא ב' שהוא ב' שהוא ב' שהוא ב' שהוא ב' שהוא ב' שהוא ב'
ב' שהוא ב' שהוא ב' שהוא ב' שהוא ב' שהוא ב' שהוא ב' שהוא ב'
ב' שהוא ב' שהוא ב' שהוא ב' שהוא ב' שהוא ב' שהוא ב' שהוא ב'
ב' שהוא ב' שהוא ב' שהוא ב' שהוא ב' שהוא ב' שהוא ב' שהוא ב'
ב' שהוא ב' שהוא ב' שהוא ב' שהוא ב' שהוא ב' שהוא ב' שהוא ב'
ב' שהוא ב' שהוא ב' שהוא ב' שהוא ב' שהוא ב' שהוא ב' שהוא ב'

ופתח בזה באלה הדברים על בני ישראל כל כי גם משה כיון וגל דרך בעבר לחנם
שוע תחת ישורון ואת המלה ואלה מורה להלכות מלה ואלה אלהים לאין רבי'
וזה כי תמצא שם משה בכ"מ על מעלה כבירך מתמותו חרה ואלו אלה ומספ' הרי
ת"ס ואח"כ אמ' אלה שמות האנשים בני הרי שין ואח"כ אמ' אלה המצות כו' הרי ק"ח
עם ישראל שתבין ומלת אלה לכן אמר אלה הדברים. ותרע רבה הדרך הזאת
ושובת קושיא גדולה דמוכחת שהפסוק עזית למשה לוה אמ' כאן אמר ב
במדבר בערבה מול סוף לומ' בין פארן ובין תופל וכו' בין בין למה לי ה"ל לדבר.
תוכחה הם כמו האחרים ר"ל עונ' במדבר והבלו על המן א"כ לא בנותם
היו חרי ימני בין למה לי. אם לכך נכתבו באומנו מנין המקומות שהם
שבע נכתבו כאן. ומנין אחר שנכתב במקום ובלן פתח באלה בין הבל ואלקים
שבעה שבעה וזו בין פארן ובין תופל וכו' כלומ' במנין כי הכל עברו וקורו באלה
הדברים משעיד הר סיני ומתן תורה. עד בסוף אמ' ודי זהב שעשו מעשה בבת
המלה הנכבדת היא ואמרו אלה אלהיך ישראל. ולכן פי' רש"י ודי זהב הוכיחן על
העגל בסתום. וזהו כי זהב שלה י"ד ודי הוא י"ד שתי שביעות כלומ' יען אלה
אלקיך עלה כנגד כלם כי אף בדבר אשר היו משעין ומוחן משעמ' לא היו ב
ואחינים אלה להסתגשים ומחבות עשן אבל בעגל שעה כן כל ענפם כלל ב
וכתרן בעקר זו היא קשה ואלן כאלו כאלים זהו ודי זהב. שלא אפנו כלשון דומה
לו בכל התורה כלה עם למניינא שית זהו בין פארן ובין תפל כו' כלומ' בין חשבן
כלן שביעות הרבה. הלא תמצא ז' פרשיות מתחיל בהן באלה. אלה תולדות
נח אלה תולדות יצחק אלה שמות אלה המשפטים אלה פקודי אלה מסעי
אלה הדברים. כוונתם נפרדים ומעלה למעלה. ר"ל תלה בענין משיגות ב
המעלות אמר נח איש צדיק כו'. ואח"כ אלה תולדות יצחק לשון הייחס. ואח"כ אלה
שמות המעלה שבטי י"ב הם שמות קיימות לעולם ואח"כ אלה המשפטים על
ההנהגה הנקורה. ואח"כ אלה פקודי על' תכשיטי המקדש. אח"כ אלה מסעי על
חסדי ה'. אלה הדברים על התוכחות והמוסרים לאקף ישראל בתכוני שבעה.

(ב) מחוק לקבל ביקורת מושגת שקיבל. ושהוא כי לעומת זה הוא יפחד מהשקר
לכן כי לא יעזוב לקרוב. ס"ב ביהמ"ש שקבל בין שפחה ס"ח שקול שקרן בין
היה לקבוע על חלק ונק בין לכל. ... ס"ב. ביהמ"ש שקבל בעדות שכיר בעדות בין ס"ב

... ס"ב ביהמ"ש ואמר

לכאן. לחלק בעבור ולא היה שקרן לעומת שהוא ואמר בין שהוא
שהיה בעדותו שקרן ולא היה לחלק בין שהוא ס"ב ביהמ"ש שקבל בעדות שכיר
שכיר בעדות שקרן ולא היה לחלק בין שהוא ס"ב ביהמ"ש שקבל בעדות שכיר

לכאן ... כי בין כי שהוא שקבל בעדות

ס"ב ביהמ"ש שקבל בעדות שכיר שהוא שקרן ולא היה לחלק בין שהוא
שהיה בעדותו שקרן ולא היה לחלק בין שהוא ס"ב ביהמ"ש שקבל בעדות שכיר
שכיר בעדות שקרן ולא היה לחלק בין שהוא ס"ב ביהמ"ש שקבל בעדות שכיר
שהוא שקרן ולא היה לחלק בין שהוא ס"ב ביהמ"ש שקבל בעדות שכיר בעדות
שכיר בעדות שקרן ולא היה לחלק בין שהוא ס"ב ביהמ"ש שקבל בעדות שכיר
שהוא שקרן ולא היה לחלק בין שהוא ס"ב ביהמ"ש שקבל בעדות שכיר בעדות
שכיר בעדות שקרן ולא היה לחלק בין שהוא ס"ב ביהמ"ש שקבל בעדות שכיר
שהוא שקרן ולא היה לחלק בין שהוא ס"ב ביהמ"ש שקבל בעדות שכיר בעדות

מאמרו כלומר לשון לירה הוא כמו מ״ב אחך עליך יפול שהוא בן שתי אותיות

פרש׳ כקטן כגדול תשמעון שאם אין חייב עליך דין של פרוטה כדין של מאה מנה
דא כקטן כגדול תשמעון כתרגו׳ שלא תאמר זה עני הוא וחבירו עשיר כו׳
דא שלא תאמר היאך אני פוגם כבודו של עשיר בשביל דינר אזכנו עכשיו
לכשיצא בחוץ אומר לו תן שאתה חייב לו . הוצרך לומר דא כי לפי׳ ראשון
אין מיושב היטב על משפט הלשון מדבר תשמעון מוגות לא יאמר קטן וגדול
אבל יאמר בין רב למעט גם לא יהיה קשי על הדין שהוא לומר דין קטן או דין גדול
בכך כי הדין שוה הוא לומר המלוה תבין בעדים חייב בדין פרוטה כמאה מנה
אבל כקטן כגדול יהיה מובן אל הנדון אל בעלי הריב . לכן אמר דא כתרגו׳ כ
דאחר והוא פשרון כרבא מקבלין כלומר ובכן יהיה מושב לשון הפסוק בלא קשי
לחשבון ממון כלל . עוד הוצרך לדא כי עדיין אין זה מספיק כי
הפסוק אמר מקר המשמע הוא שיהיה לו לומר ודברי קטן כגדול תשמעון .
לכן אמר דא שלא תאמר כו׳ כלומר ולא קשי לדברי בעלי דינך דבזה אין פירוש
דפשט׳ שיש לדיין לשמוע דברי כל אחד מבעלי מריבה ולזכות הראוי לזכות
כי הדין אין בקטן וגדול . אלא הכי פירוש׳ כקטן כגדול גם עני ועשיר שלא
תאמר היאך אבייש עשיר זה למען עני שוב לי שאזכה לעשיר לכבודו וכך
כבוד יהיה לו אחר אחייבנו בגאתו בית לכבודו ויתן העשיר לעני ליננו וכיוצא
הדין מקויים ולא יהיה העני בכך . לכן מה כקטן כגדול תשמעון כלומר
שתשמעון השמיעה הזאת הכתוב כלומר שתשמיעו הדין לכבוד העני כלכבוד
העשיר ותאמר בהדיא איש פלוני אתה זכאי ואיש פלוני אתה חייב וזהו
כקטן וכגדול תשמעון שיהיה נשמע פסק הדין לאמיתו מי הוא זכאי ב
ומי הוא חייב .. עכ

פרש׳ לא תגורו לא תיראו . דא אל תכניס דבריך מפני איש לשון אוגר בקיץ הולכן

ב"ב

[illegible]

פרשת

מ"ש ויתחנן אין ת
כוונתן בויחי
יעשה ה' לכל
אין. תבין ע
ונן את יהוש
ויתחנן
יהושע כי אתה
פרשת הדור
כל עוד כן ש
בעלמו וזהו
איש מובקש
ואת יהושע
הזה. ובכן
והעלה עוד
חנשא לחלב

פרשת ואתחנן אל ה' בעת ההיא לאמר

פירש"י ואתחנן אין חנון בכל מקום אלא לשון מתנת חנם כו' ואח"כ נראה שהפסוק הזה
כוונתו במאמר שהרי בס"פ דברים אומר כתיב ואת יהושע צויתי בעת ההיא כו' עד כן
יעשה ה' לכל הממלכות אשר אתה עובר שמה לא תיראם כי ה' נלחם לכם. וא"כ
איך יתכן לומר אחר ואתחנן אעברה נא כו' יהיה לו לאחרו אחר הפסוק שאמר
וגם את יהושע כו' כי הוא יעבור לפני העם והוא ינחיל כו'. וא"כ היה לו
לומר ואתחנן כו'. כי איך יתכן לומר הפסוק ואת את יהושע כו' אחר ספור ואת
יהושע צויתי ... נ"ל דהכי קאמר משה לישראל אמת כי צויתי יהושע
פרוש הדור לומר מלחמת משה מעבר לירדן כן יהיה וזהו ואת יהושע צויתי
כו' עד כן יעשה ה' לכל הממלכות כו' ואולם הנני מבקש אלא לראות הארץ בראייה
בעלמא וזהו שאמר אתה החלות להראות כו' אעברה נא ואראה כו' לומר
איני מבקש גדולה אלא להוריד יהושע מכל עבודתו אשר מינהו ה' וזהו
ואת יהושע צויתי כו' ואח"כ ואתחנן. עד אמר לו ה' אל תוסף דבר עוד בדבר
הזה. ובכן מיושב היטב בלוחי"ן ה' ואתחנן..
והוצרך לומר רש"י כי לפי שהלשון הזה לו לומר והתחנני במ"ס מראה לשון מתנת
חנם אבל כשאמר ואתחנן אין חנון דומה היטב לרמ... לכן אמר רש"י לומר

זה אחר שנשארה לאומות של תפלה על דרך עבור לכן מאתה · ואלו אין ל
להקשות למה לא אמר והתחננתי מאחר שגם זהו לשון מיוחד לתפלה מה
ריוח בין זה לזה ·· ש

פרש"י. רב לך שלא יאמרו הרב כמה קשה והתלמיד כמה סרבן ומפציר · ד"א רב לך ה
הרבה מזה שמור לך רב טוב הצפון · הוצרך לומר ד"א כי לפי' ראשון היה ק
מספיק במה שכתב אל תוסף דבר כו' · כי למה יאמר רב לך כלומר שלך רב כי אני
רבך שלא יאמרו אחרי שהשם הוא בעל הגבורה אשר נשבע ומה מה לו יאמרו אל
לא יאמרו אחרי שהדבר ידוע משבועתו ודבר את אהרן של זה אלו דא כו' והם
הם דברי פסוקים ותנחומי' ואולם דאתן עלה נר' כיה מלתא לק"ס מה
שנאמר אחת דבר אלקי' שתים זו שמענו מקרא אחד יוצא לכמה טעמי' ולא
להוסיף על דברי רש"י. ולא לגרוע מהם: אף לא דרוש נקבל שכך רב לך מה
הקב"ה לרועה היה לך להתפלל בעד אחיך שהוא רב עבור מוין באות כי התפלל
בעד חבירו הוא נענה תחלה שנאמר ולאברהם היטיב בעבורה כו' ואתה לא
השגחת לבקש אלא שלך לבד ומה תאמר על אחיך אהרן רב לך בשני ושבעה
תחלה וזהו כאשר מת אהרן אחיך ופי' רש"י איבך טוב ממנו וזהו כוונת הקב"ה
רב לך אל תוסף דבר · כלומר בשביל אחיך שהוא רב לך בשני והנה מת ולא צ
התפללת עליו ע"כ אל תוסף דבר · ד"ל אחי' לראותה בעבר הירדן אלא בראש
הפסגה שא עיניך ולא תלך כי שמה לא תבא : ויש לי עוד אמרו אחרי אשר
חטא יכול להתיר נדרו ע"י יחיד מומחה שהוא רב לך כלומר הקב"ה היה יכול
להתיר ע"י חרטה לא אילו היה יודע בו · אבל ה' יודע עתידות אחרי' על ידי
ההוויות אין כאן חרטה וזהו שאמר רש"י נדרתי כביכול שאתה עוזרת כלומר
שאין חרטה אין התרה דהוי הא בהא תליא ··

פרש"י. לא תוסיפו כגון חמש פרשיות בתפילין חמשה מינין בלולב חמש ציציות וכן

נאמ"ן

ליה שיקוף הוא שיעשו כשעשה הוא עשה ולא תהא עליו חשד שהוא עשה שלא כהוגן. ואם תאמר עליו חשד שהוא עשה שלא כהוגן

כלהלן בסי' ר"ס. ואם תאמר מה יעשה הלוקח שלא יפסיד הרי אפשר שיתבע את המוכר ויאמר לו אתה מכרת לי בהמה זו ואתה יודע שהיא מוכרת ואני לא ידעתי ואתה הפסדת לי ואם תאמר שיתבע את המוכר שהוא מכר לו בהמה זו ואתה יודע שהיא מוכרת ואני לא ידעתי ואתה הפסדת לי ואם תאמר שיתבע את המוכר שהוא מכר לו בהמה זו ואתה יודע שהיא מוכרת ואני לא ידעתי ואתה הפסדת לי

ואם תאמר שיתבע את המוכר שהוא מכר לו בהמה זו ואתה יודע שהיא מוכרת ואני לא ידעתי ואתה הפסדת לי ואם תאמר שיתבע את המוכר שהוא מכר לו בהמה זו ואתה יודע שהיא מוכרת ואני לא ידעתי ואתה הפסדת לי

ואם תאמר שיתבע את המוכר שהוא מכר לו בהמה זו ואתה יודע שהיא מוכרת ואני לא ידעתי ואתה הפסדת לי ואם תאמר שיתבע את המוכר שהוא מכר לו בהמה זו ואתה יודע שהיא מוכרת ואני לא ידעתי ואתה הפסדת לי

ואם תאמר שיתבע את המוכר שהוא מכר לו בהמה זו ואתה יודע שהיא מוכרת ואני לא ידעתי ואתה הפסדת לי ואם תאמר שיתבע את המוכר שהוא מכר לו בהמה זו ואתה יודע שהיא מוכרת ואני לא ידעתי ואתה הפסדת לי

ה' באלה ..

פרש"י ולא יסף מתרגמינן ולא פסק כי קולו קיים ועומד לעולם · ר"ל לא יסף לא הוסיף
להראות באותו שופר · הוצרך לומר ר"ל משום דק' אותי אחר הפסוק בלשון
לא יוסף לא פסק היה ראוי לומר בלשון הן כמו הולך וחזק קול ה' בכח קול ה' שובר
ארזים · אבל רבותא לומר לא יסף לא פסק ומורה תמיד ... בלשון
הוא אם הראוי יותר נכון ומובן על משמעו · לכן אמר ר"ל לא יסף לא הוסיף כלו
והשתא ... עמיד בלשון ולא יסף עד לעולם .. ע"כ

פרש"י בכל לבבך בשני יצריך · ר"ל בכל לבבך שלא יהא לבבך חלוק עליו · הוצרך לומר
ר"ל כלומר ראשון שאמר שני יצריך והוא יצר טוב ויצר רע · וא"כ איך יתכן לומר
אהבת ה' על יצר רע הלא ידוע שהוא ... לא אחר לכן אמר ר"ל בכל לבבך
שלא יהא לבבך חלוק עליו · כלומר כי לשון לבבך מורה לשני לבבות ור"ל אם
בכל לבבך · לכן כוונתו לומר שלא יהא לך שתי לבבות האחד חלוק עליו ומחשבתך
... שאמר ואיש נבוב ילבב · וכדאמר ... איש נבוב ר"ל חלל שלא ...
ילבב · שלו שתי לבבות כלומר אין לו מחשבה מיועדת בהסברה אחת ...
באחדות רק עוסק על שתי סעיפי מחשבות ... ילבב לומר שתי
לבבות נחלקות האחת ... ונבוב ר"ל חלל שאמר נבוב לוחות ...
חלל לוחין .. ע"כ

פרש"י בכל מאודך בכל ממונך · יש לך אדם שממונו חביב עליו כו' · ר"ל בכל ממונך
בכל מדה ומדה שהוא מודד לך בין לטוב בין לפורענות: הוצרך לומר ר"ל
כי פי' ראשון אין מספיק לפי שאין מיושב זולת לשון מאודך ... אבל אין
מיושב לומר ... לשון רבים ... אין זה ... הלשון ... בכל ממונך
לכן אמר ר"ל בכל מדה ומדה והשתא מיושב לשון רבים .. ע"כ

פרש"י. לא תחנם לא תתן להם חן. אסור לאדם לומר כמה נאה עובד כוכבים זה. ד"א לא
תתן להם חניה בארץ. קשה לי לפי' לא תתן להם מתנת חנם
דהוי לה שפיר תחנם מתנת חנם. ולשון ואתחנן דאמר לעיל ק"ל דמקרא
אחרינא שמעי' לה מדל מגבלה דכתי' לגר אשר בשעריך ותתננה או מכור לנכרי
אמרה תורה לגר בנתינה ולגוי במכירה ולהכי אקדמי' כרש"י ותינה לגר
במכירה לגוי. לומר לך דמקרא קא דייק קרא לומר אסור ליתן לגוי במתנה
אלא במכירה וכי מאי לאשמו' קדייקו קייצה תורה שאין לגר עדיפא למכירה
לגוי. ותה' לא תחנם לא צריך למימר ומתנת חנם אזהר רחמנא לתרי פסוקי
לחד שגר למה לי. אין שונה אחד ולא משני מקראות. והוצרך לומר ד"א
דלפי' הראשון קשה דהא לא דמי לאו דלא תחנם לא פרש"י דקרא ולא לפי'
דהא כלהו איירו בלאו ט"ס בו משנה וזה לאו דאמיר לגר היכי ניחא בארצך
דכתי' לא תכרות להם ברית ואחר לא תחנם. ואחר לא תתחתן בם. לכן
אמר לבר אחר לא תתן חניה בארץ דהשתא אתי שפיר כלהו בלאו ב'
ט"ס בו משנה משתעי קרא...

פרש"י. כאשר נסיתם במסה אמרו היש ה' בקרבנו כו'. כוונתו לומר שלא יאמר
מעשה רוצה זו והרחק אם אתברך. פסק דהמנסה בקשה מדכתי' עשר ב'
תעשר ואמר עשר בשביל שתתעשר. והכרך תני מהמעשר משום שנאמר
והביאו את המעשר אל בית האוצר ובחנוני נא בזאת אמר ה' אם לא ב'
אפתח לכם ארובות השמים והריקותי לכם ברכה עד בלי די...

תם תם ואתחנן..

ואתמן׃

ואתחנן

פרשת והיה עקב תשמעון אל ה׳

פרש׳ והיה עקב תשמעון אם המצות הקלות שאדם דש בעקביו תשמעון ואת
עקרותי אחת לדרושי לשון עקב ולא אמר הפסוק למען ליזקא שאמר רש

בעקבו · ועוד לזה קשה שהרי עשה כאן יותר עקב מכל התורה להשמיענו
דבר זה בענין המצות הקלות ויותר היה ראוי לאומרו בפ' תבא בענין ה
ברכות וקללות שאומרן שם על כל הסדר וזה הדקדוק לשה לומר כן הנה ה
ברכות על מצות קלות כמשמעו תורה ולא שמו עד השתא אלא מעשה
שיש חיוב הברכה כאן מה שלא היה בתחלה · תדע דהשתא מאי שתיק רש"י.
בפסוק עקב אשר ועבדי כלב עקב היתה רוח אחרת עמו כו' · וכן עקב אשר שמע
אברהם בקולי וישמור משמרתי כו' · ולא פי' רש"י ולא מידי והשתא נחית ז
לפרושי · · נ"ל ספיר דייק רש"י טובא הכא · משום שכל
המצות כולן קושיא בהדיא אחר ומחייבו קושיא אחרת גדולה מכל אלה הנה
בפ' ואלין מינ' המצוה אשר אנכי מצוך היום לעשותם · ופי' רש"י היום לעשות
ולמחר לטול שכרם אין היום לעשותם ולמחר לטול שכרם בעולם הבא · וא"כ
יקשה והכתי' אם בחקותי תלכו כו' ונתתי גשמיכם בעתם כו' וכן והיה אם
שמוע תשמעו כו' א"כ נראה להיפך גם היום לטול שכר ברכות [illegible] בפסוק ז
היכא עובא · ולכן הוא משה והתחיל פ' זו במאמר והיה עקב כלומ' והיה שכר
האמור בעשיית המצות בעבור עקב ר"ל המצות הקלות שאדם דש בעקביו
אבל בשאר המצות החמורות היום לעשותם ולמחר לטול שכרן ר"ל והעולם שכלו ב
ארוך בלי הפסק שהוא שכר גדול ומרובה הגדול לפי גדלן ה' יעשה למחבה
לן · ובזה שהוכרח רש"י לפרוש ולדייק לשון עקב השתא משום שהפסוק
מוקי מתמהו כהן למעלה היום לעשותם ולא לטול שכרם ואחר הא עקב
תשמעון כו' ואהבך והרבך וברך פרי בטן א"כ היום ליטול שכרן · אבל להו אחריני
אין קושיא מוכרחת בכלהו והכי שתיק רש"י מינייהו · ולכן כיון משה
הכא ואמ' עקב ברכות על המצות הקלות כוונתו לומ' דאיכא קלות שאין בהן
חסרון כיס כדאמ' [illegible] ד"ע [illegible] אמר הקב"ה לאומות מצוה קלה יש לי וסוכה שמה
לכו ועשו אותה ואמאי קרי לה מצוה קלה משום שאין בה חסרון כ"ס והשתא
אמ' מצוה קלה שאדם דש בעקביו כגון בקור חולים ולוית המת והכנסת כלה

והשכמת

והשלמות השלמות בית המקדש שהן מדברים שאין בהם חסרון כיס ואחד רש
בשקבין כל הלכתן והיין שרה ויצא מן שאוכלן שנאמר אלו דברים שאדם שעה
אוכל פירותיהן בעולם הזה והקרן קיימת לו לעולם הבא · לבד מכבוד אב ואם
דיש בה חיסרון כיס · כדאמרי׳ אי זהו כבוד מאכיל ומשקה ומלביש מכסה ·
ואולם המצוות עקב תשמעון כוונתן ליראת ה׳ שאומר על מצות קלות
כל שכן בחמורות · וזהו והיה עקב תשמעון · בלשון עקב ענוה יראת ה׳ אלה
היראתה אקרי עקב · ואמר שעשה הדברים הללו כל תשמעון מאחר שתשמעו
ותבינו דקדוקי דקות ושון בהבנה שכל אלה בעיני המצות ושמרתם אלה
תשכון שעשי המצות ושר סודם ועשיתם אותם · כלומר מאחר שתשמעו תשימו
ואחר תעשו וזהו סדר המצות להשיג בשלמות על תחר הסדור מדרגה למדרגה ·
וכן משה רבי ע״ה כיון משנה תורה כתבלית הסדור כל בתפלה פתח בתוכחת
ויוסר לקבוץ המצוות ולכן התחיל בפ׳ אלה הדברים כו׳ · ואחר פ׳ שניה פתח
בתפלה פ׳ ואתחנן אל ה׳ · ואחר כך פ׳ עקב בשכר המצות קלות להודיע מתן
שכרן של יראי ה׳ ולחושבי שמו הגדול לכן פתח ואמר והיה עקב ......
ולכן פי׳ רש״י גבי שלוח הקן אמר ומה מצוה קלה שאין בה חיסרון כיס אמרה
תורה למען ייטב לך והארכת ימים על החמורות לא כש״כ ··

פרש״י · ואתחנן אלו הן ענין באמוריי לשעבר וכפלן כאן לפי שבתוך סדר
תפלותיו · תמה למה לא הקשה רש״י תחלה מה פסק שלמעלה הרעו רחמי
ובתשובה ובטענה ובקברות התאוה כו׳ ומה הפסיק סדר העגל כשעמן זה היה
לו לאמרו קודם · ועשה חורב שאמר למן היום אשר יצאת ממצרים כו׳ ממרים
הייתם את ה׳ ואז היה ראוי להזכיר תבערה וקברות התאוה כו׳ · ולא להפסיק
ענין העגל ולחזור ומה על זה ממרי׳ הייתם את ה׳ כמו שאמר לעיל · ובני ה
בעמים ובני ישראל נסעו מבארות בני יעקן מוסרה · הקשה רש״י ספי׳ מה
ענין זה לכאן כלומר להפסיק מעשה העגל ואו״ה הכא פרי׳ הוה לה לאקשויי ··

זה ענין הגבורה והפלאות · נ"ל כי אחר שאמר כל מעשה השם עד כי
והמלך את שמרון כי אות אחד וגבורה כו' וסמך לה הפסוק שהתפלל משה
לך יקח על ענין הגבורה ומשה כי התפלל משה ולכן אמר רש"י אלו כן הכתוב
גמולה והצלן כן לפי שכתב סדר תפלתו דלות ובענין זה במעשה השם ·
והתפלתו הקרוב ענות עקרות והפלגת משה בחנך זה הגבורה ומשה כן על
דרך קנה הזכירן הם והתפלתו בסמוך נסמך לפסוק ענין השם שכתב והתפלל
כו' ולכן נסמך רש"י קנה ברמז על דרך הפסוק ולא האריך ולא הקשה ולא מורי
בענין זה כי לא בהיותו בהקשה ענין השם והתפלתו שעשה גם הם קנה
בנוכחי
בדרך הברכות לבד כל ספור ושעשה הם על ספור הקודם כל אחד ואחד
ואמם על האמות יורה על ענין השם לרב גדלו כי הוא המקיף את כל
שאר הענינות ושמעם כענין שראו והיה ביום פקדי ופקדתי שאין לך פרשה
על ישראל שלא יהא תוקף מענין השם בגלגולו ומסירה לפקידה ··

ואשר עשה לדתן ולאבירם בני אליאב כו' · והתכ' היה לו להזכיר קרח שהוא היה
העיקר במחלוקת אותו ואנשיו קרח ועוד כי שאר הפסוק הטך מסדר הראוי
לפי שאחר אחר ענין מצרים ואשר עשה לכם במדבר עד בואכם אל המקום הזה
שהוא כולל כל המעשים שבמדבר היו · והחכם יחזור וידוע והוא ואשר עשה לדתן
ולאבירם · אמנם · שמו מן כלל כל מעשה המדבר · נ"ל כי כוון משה להודיע
לבני אשר לא ידעו ולא ראו כמו שאמר להודיע איך וזה בענין האותות והמופתים
כמו שאמר ואת מופתיו ואת מעשיו אשר עשה כו' כל מן מים אין גבורותיו
ונפלאותיו אלא במים לכן האריך הרבה להודיע גבורת נפלאותיו בכל חלקי
יסודות מקיומים ונפלאו בתהומות ולכן הזכיר בתחלה יסוד המים זהו שאמר
אשר הציף את מי ים סוף ואבדו המצריים ומקרבים עמו · והחכם הזכיר
ענין המדבר אשר עשה לכם זהו יסוד האש כענין ואש יצאה מאת ה' ותאכל וכן
בסוד הרוח ונגע שלוים ובתו' הנשך עודנו בין שניהם כו' ואחר אמרו · וכן

... לכל השאלות כולן שאין אתה יודע להשיב כי לא ראה בזמן הזה. ולמה נקראת שלשה
שבועות שאין מתענין בהן תענית ציבור ואין מספידין בהן הספד אבל מותר לספד
יחיד בהן. ומפני מה אין מתענין בהן תענית ציבור ואין מספידין בהן הספד אבל מותר
לספד יחיד בהן. ומפני מה אין מתענין בהן תענית ציבור ואין מספידין בהן הספד אבל מותר
לספד יחיד בהן. ומפני מה אין מתענין בהן תענית ציבור ואין מספידין בהן הספד אבל מותר
לספד יחיד בהן. ומפני מה אין מתענין בהן תענית ציבור ואין מספידין בהן הספד אבל מותר
לספד יחיד בהן. ומפני מה אין מתענין בהן תענית ציבור ואין מספידין בהן הספד אבל מותר
לספד יחיד בהן. ומפני מה אין מתענין בהן תענית ציבור ואין מספידין בהן הספד אבל מותר
לספד יחיד בהן. ומפני מה אין מתענין בהן תענית ציבור ואין מספידין בהן הספד אבל מותר
לספד יחיד בהן. ומפני מה אין מתענין בהן תענית ציבור ואין מספידין בהן הספד אבל מותר
לספד יחיד בהן. ומפני מה אין מתענין בהן תענית ציבור ואין מספידין בהן הספד אבל מותר
לספד יחיד בהן. ומפני מה אין מתענין בהן תענית ציבור ואין מספידין בהן הספד אבל מותר

פרש׳ ומתני׳ עשב בשדך שלא הצריך להוליכה · דלא שתהא נותן הבהמתך כליות
[illegible] ומשלך לפני בהמתך · ואחר [illegible] שלשים יום ידיך מוכן לקצור
ולא יהא פוסחת ודנה · הוצרך לומר דלא לפי שלפני ראשון אין ראשונ׳
ולא אין [illegible] היא ונפשיטא שהעשב גדל בשדות · אם לומר לך שלא הצריך
להוליכה ממקום למקום כי תמצא בהמתך לאכול כל השדה · אבל אין מושב
מה ענין אחר לומ׳ ואכלת ושבעת נראה שהפסוק הפך המאורע כי היה
לו לומר ואספת דגנך ותירושך ויצהרך ואכלת ושבעת ואחר ונתתי עשב בשדך
לבהמתך · לכן אמר דלא שתהא נותן כן · והשתא אתי שפיר ואכלת ושבעת
אחר ונתתי עשב בשדך לבהמתך כלומ׳ אחר האכל [illegible] שעשב אחד לית ל
בהמתך על דרך שאמרנו ואז ואכלת ושבעת ··

תם תם תם פ׳ עקב

פרשת ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה

לפני מלאך המות אלא הריתן שר אברך לישראל כדפי' רש"י. ומיפטר ירש"י שאינן
ולא פי' היום לומר לו הבא כדפי' גבי היום לעשותם הוי משום דאקיל לשונ תו'
כלומר חבריהו בחד טעמא נפקן. ר"ל אנכי נותן לפניכם היום ברכה וקללה
היום לעשותם היינו אם תשמעו בו ולא היום לשון שכר או עונש אם לא
תשמעו לא הוי ולא שכר... ע

פרש'. ונה אבד תאבדון יתן את אלקיהם אשר על ההרים. כוונתו לומר משום דכתי' אבד
תאבדון את כל המקומות משמע אף על המקום מיוחד עד הוקיר רש"י
קודם קרא את אלקיהם על ההרים לפרושי אתא קרא קרא דלעיל מיניה לומר
לך אלקיהם על ההרים ולא ההרים לאלקיהם. אלא מה ת"ל אבד תאבדון את כל
המקומות שצריך לשרש אחריה. וזהו כר' עקיבא ופליג אדר' יוסי והלכה כמותו:

ואשריהם תשרפון באש. ואת ... שיטה הבא ... שבת כבר ואשריהם תגדעון
קרא אחרינא בפ' ואתחנן והכא תשרפון. ושניהו בפ' לרבנן ואשריהם תשרפון
לאחר... אילן שנעשו ומתחלה לכך. כלומר אלו לא ... אשריהם תשרפון ...
הייתי אלא אשריה תגדעון באילן שנעשו ומתחלה לכך. השתא דכתי' ואשריהם
תשרפון מיירי לה ואשריהם תגדעון באילן שנעשו ולבסוף עבדו אלא ...
ואשריהם תשרפון משמעינן באילן שנעשו מתחלה לכך. ואשריהם תגדעון
משמע באילן שנעשו ולבסוף עבדו... ע

פרש'. ואבדתם את שמם לכנות לה שם גנאי בית גליא קורין לה בית כריא עין כלבין
קוץ. כוונתו לומר שלא תטעה לומר ואבדתם את שמם שלא יזכירו לא לשבח
ולא לגנאי. ת"ל שכן ... שקוץ ... שה ... שקוץ צריך לשקץ אלא בהכרה
ואבדתם את שמם ר"ל לאבד בדבור. גנאי וזהו בית גליא בית כריא ... מלך ... כל
שם לו עין קוץ... ע

פרש׳ לא תעשון כן. להקטיר לשמים בכל מקום כי אם במקום אשר יבחר. דה״ו ונתצתם
את מזבחותם ואבדתם את שמם לא תעשון כן אזהרה למוחק את ה׳ ולנותץ אבן
מן המזבח או מן העזרה כו׳. הנלע״ד לפרש״ו כי לפי׳ ראשון אין מיושב היטב
להיות שמונה עניין הקטרה וזביחה מפסוק כשין מזבחות ישבור מצבות ושרף
אשרות כו׳. לכן פירש״ו כו׳ כלומר דקאי לעיל אמאי דאמר הפסוק באשר כהם ומחקת
קרא ואבדתם את שמם לא תעשון כן למחוק את השם ומן מעין חבור דקאי
ולבורם אבן זהו מעין טעם. דבהכי משתמע קרא. אבל הקטר וזביחה לא משמע
ליה ... ע״כ

פרש׳ תשפכנו כמים. לומר שאין צריך כסוי. דה״א הרי הוא כמים להכשיר את הזרעים
הנלע״ד לפרש״ו שלפי׳ ראשון עדיין יקשה הא מקרא אחרינא שמעינן ליה דכתי׳ כי
יותן מים על זרע ונפל מנבלתם וגו׳ ובשר חיה ועוף אין מים ד׳
אחרינא לן. אלא תשפכנו כמים דקאי לומר לך אין לכסוי הא לא צריך קרא לכך
אלא דה״א הרי הוא כמים להכשיר זרעים לטומאה להיות כדין וכי יותן. ולאו דם דגים
וחגבים שאין נשפך כמים אלא כלן היתר דבאשיה בעלי סנפיר דכתי׳ דל דגים
כיון דאסף להם כו׳. אבל ואספו את השלו לא כתי׳ גבי שחיטה ולכן לא ריק
ליה אבל דגים נמי שחיטה כתי׳ דכתי׳ הצאן ובקר ישחט להם ומצא להם
ואם כל דגי הים יאסף כו׳ מדשני בלשונו ש״מ לדיוקא הוי ... ע״כ

ובמ׳ דבר״ו ומחתון אתו לא תוסיפו ולא תגרעו לשון רבים. והכא אתה לא תוסף ולא תגרע
לשון יחיד ושקפו אמר לשון רבים כל הדבר אשר אנכי מצוה אתכם תשמרו
לעשות כו׳ ואח״כ ואמר לא תוסף. הוי מעוט רבים ב׳ ומחתון הוי תכבה לישראל
בשעין שעור השנוי בזה כבל תוסיף כראוי. אבל הכא קאי. לכן אמרו ולכן
סמיך ליה נבא השקר וחולם חלום לכן אמר לשון יחיד ... ע״כ

פרש׳. לא תוסיף עליו חמש טוטפות חמשת מינין בלולב. ארבע כנפות לברכת כהנים:

ומ"ש בתוס' ד"ה אין מוכרין שמ"ש לעיל בשם הרמב"ם ז"ל הוא
לשיטתו שפסק בפ"ה מהלכות מכירה שאין מוכרין לנכרי ואין
לוקחין מהם אלא בדבר שיש בו תועלת לישראל אבל לא היה
חלק לשמואל שיהא מותר למכור לנכרי אלא בדבר שיש בו
תועלת לישראל ולא היה מחלק בין דבר לדבר ולפיכך אסר
למכור לנכרי אפילו דבר שאין בו תועלת לישראל אלא
שהנכרי נהנה בו ואף על פי שהוא מותר בהנאה מ"מ
אסור למכור לו שמא יעשה בו איסור ולא היה חלק
בין מוכר לנכרי לנותן לו במתנה ולא בין דבר שיש
בו תועלת לישראל לדבר שאין בו תועלת לישראל
אלא שהנכרי נהנה בו ואף על פי שהוא מותר בהנאה
ומ"ש בתוס' ד"ה אין מוכרין שמ"ש לעיל בשם
הרמב"ם ז"ל הוא לשיטתו שפסק בפ"ה מהלכות
מכירה שאין מוכרין לנכרי אלא בדבר שיש בו
תועלת לישראל אבל לא היה חלק לשמואל
שיהא מותר למכור לנכרי אלא בדבר שיש בו
תועלת לישראל ולא היה מחלק בין דבר לדבר
ולפיכך אסר למכור לנכרי אפילו דבר שאין בו
תועלת לישראל אלא שהנכרי נהנה בו ואף על פי
שהוא מותר בהנאה מ"מ אסור למכור לו שמא
יעשה בו איסור ולא היה חלק בין מוכר לנכרי
לנותן לו במתנה ולא בין דבר שיש בו תועלת
לישראל לדבר שאין בו תועלת לישראל אלא
שהנכרי נהנה בו ואף על פי שהוא מותר בהנאה

פרש׳ כל הבכור תקדיש. ובמקום אחר אומ׳ לא תקדיש אין מקדשין לקרבן אחר
ואין צריך [illegible] שהוא קדוש מבטן לבכורה. ד״א הא כיצד מקדישין הקדש עלוי
נותן להקדש כפי טובת הנאה שבו. הודיעך לומ׳ ד״א משום דכך דהא בכור מרחם
קא קדיש ליה רחמנא. ואיפ׳ כי יקדיש את ביתו כתי׳ מה ביתו ברשותו אף כל
ברשותו. והאי לאו ברשותיה קאי דלגבוה עומד ואם כן איך יקדישנו [illegible]
[illegible] כדאמרן קדוש מבטן לבכורה אף כי לא אמ׳ נמי קדיש הוי בלאו הכי.
דהרי נמי קדוש מבטן נמי [illegible] ישראל מקדש. לא הא [illegible]
[illegible] משום הכי [illegible] לשון יקדוש ואמר אלא הכי [illegible] בני
מקדש [illegible] ישראל [illegible] בכור נמי בבכור הא קדיש ליה [illegible] לכך אמ׳
ד״א מקדשין [illegible] לקרבן אחר [illegible]

דך

ועליך זה תהיינה מיושבות קושיות גדולות [illegible] האחת כי מה ענין
הזכיר משה בעל פעור במשנה תורה [illegible] היה רחוק [illegible] בעיני [illegible]
ברוכה. ועוד גדולה מזו כי [illegible] אם [illegible] באמת [illegible]
הפסיק [illegible] ואחר כך אמר לא תוסיפו כו׳ ואחר כך חזר [illegible] ר״ל בתחלה [illegible]
[illegible] בית פעור [illegible] ועתה [illegible] והמשפטים [illegible] לא תוסיפו כו׳
ואחר כך אמר עיניכם הרואות אשר עשה ה׳ בבעל פעור כי כל האיש אשר הלך אחרי
בעל פעור השמידו כו׳. לא מראה לנו בזה ענין בל תוסיף [illegible]
[illegible] שהרי [illegible] קרא לא [illegible] ודרשי׳ [illegible]
ולא [illegible] בטעם לדעת [illegible]
ולא היה [illegible] להלן. אחר כך הוסיפו [illegible] ובלא היה דין
להלן שהרי קרא לא [illegible] משה ואמרו
[illegible] אסורה [illegible] דהא [illegible] קרא [illegible]
[illegible] לך [illegible] משום שהוסיפו [illegible]
[illegible] — והוסיפו
ולכן [illegible] בל תוסיף [illegible]

275

פירש׳ כל הבכור תקדיש. וכמקדש אחר הוי לה תקדיש אין מקדשין לקרבן אחר
ומן המורך במצוה לאו קדוש אתה לבכורה. דא״ל הכי כל המקדישין הקדש שלו
ניתן להקדיש [illegible] שבתנהואה שבו. הוצרך לומר דא״ל משום דלך דהא בכור מרחם
קא קדיש ליה רחמנא. ולא״ש כי יקדיש את ביתו כה׳ מה ביתו ברשותו אף כל
ברשותו. והאי לאו ברשותו קאי דלצבוק עומד ואם כן איך יקדישנו במאמר
ומה רוח בראורן קדוש אתה לבכורה אף כ׳ לא אה״נ. קדיש הני באותו הכ׳
דהרי נמי קדוש שבתנעו מקדיה האומר יבא ישראל מקדש. לה הא ידבקדה׳
קניה ומשום הכי תאמר למטבע לשני דקדוש ואחר אלא הכי אמרי׳ בקי
מקדש הוצבת ישראל והאומר. הכא נמי בבכור הא קדיש ליה וקאי. לכך אמר
דא״ל מקדשין לבעלים כי להשתדלין אחר קאמר ״ ״ ע

ועליך זה תהיינה מושבות קושיות גדולות ומאורות מאד. האחת: מה ענין
הזכיר משה בכל תוספ׳ בשמיכות שזה היה דבר ואמרו בענייני ענייני הראשונות
בתוכם. ועוד גדולה מאן כי כלם אחתון נ״כ אלא בענין עד בתוך באותו עוד לא
הפסיק שבין עד ואחת אלא לא תוסיפו כן ואחת חזר לעניין. דלכתחלה אשר
כאמור מול בית פעור ופי׳ רש״י ובמורדתם לענין והפסיק ומה לא תוסיפו כן
ואחת אמר שעשכם הרואות אשר עשה ה׳ לבעל פעור כי כל האיש אשר הלך אחרי
בעל פעור השמידו כו׳. לא מראה לנו בזה ענין כל תוספ׳ המציאה
מכתון עוז. שהרי שעשו בזה מדקאמר קרא לא יבא עמוני כו׳ ודרשו׳ עמוני
ולא עמונית מואבי ולא מואבית והם התחילו מזה בטעם לדעת עם בנות מואב
ולא היה מתחון פה לחלוק. ואחת הוסיפו לבעלת עם בנות מדין ובלא היה דין
לחלוק שהרי קרא לא הוה משתעי בהכי ולכן הביאו המלכים לפני משה ואמרו
לו זו אסורה או מותרת ואם תאמר אסורה דהא ליכא קרא דמיירי בהכי א״כ
אשתך מי התירה לך. שהיא מדיינית ונתעלמה הלכה. ובי לך משום שהוסיפו מתן
ונתן גדולה ——— והנשיא
ולכן מוסף כל התוספ׳ לענין [illegible]

אזהרה זו בשבין חמץ זה תשר להזהרה שבזה היה תלוי הכל כאשר כתבתי ב
והזהירו גם פעם שנית הכא דוקא · אבל בשבין שנאמר אחריו יחשב לא תאכל
שגם זה מביא לידי שבות ועוד יחזי · דהשתא בדרך חכמים מותר ולא מוהבית
שמו וקלקל במלאכים ועברו לעז דבעל פעור · וזהו יסוד דעת כל תוספות כל
הקרוב ולכן אמר בגמ׳ כל המוסיף גורע · כשבין הכתוב כי בולאי ישראל הוו
יחני דבוקין לא בזה מעלין אלא כדי להתיר להם עריות בפרהסיא והכי
אמר בגמ׳ פרק ד׳ מיתות · עכ

פרש״י · יום שלם שמח או עשר פרש · כל ... חוץ ... חזר וכלל זה הפרש ...
יום הבנין ואין חוזר אף כל בנין ואין חוזר · ... כי אוקי ... בה
... לנחלק ... בנין והוא ... אשר כלומר שיהא קבוע ב
... יום שעבר אף כל יום קבוע ולא שעבר וזה ... עכשיו ...
במפורסם אף כל ... אם הוא ... בכלל ... אין ...
... להדיא לא ... · עכ

פרש״י · ולא ילין מן הבשר אשר תזבח בערב ביום הראשון לבקר · אזהרה למותר הפסח
דורות לפי שלא נאמר אלא בפסח מצרים · יום ראשון האמור כאן ביום ט״ו כניסן
כו׳ דא׳ בחגיגת ארבעה עשר לומר עליה שנאכלת לשני ימים והראשון האמור
כאן ביום ט״ו ראשון כו׳ · הוצרך לומר דא׳ משום דק׳ לומר בחגיגת ט״ו בשעה ...
כאן לשונו ולא אמר בה דיא בארבעה עשר ... בכל החגיגה בדוכתי לכן אמר דא׳
בחגיגת ארבעה עשר דל״ט ראשון ואין כאן שני לשון ... שפיר · עכ

פרש״י · ששת ימים תאכל מצות ובשביעי ... אחר ... שבעה ... מן החדש ושבעה
כו׳ דא׳ ... על ... בשביעי ... ומשן ... לשנת הימים ·
הוצרך לומר דא׳ לפי שהפסוק ... ראשון ... לא ...

ש"ס ... הכא ה"ק ומי סברת מר

ר' ... בתוס' ד"ה מי שהיה נשוי אשה אחת וכו' ואם תמצא לומר דבדיעבד לא קפיד
ובקיצור לשון הרמב"ם בפ"ב מהלכות גירושין הלכה ב' וז"ל אם נתן לה גט
ואמר לה כתבי וחתמי אע"פ שלא אמר לה הרי את מגורשת מיד הרי זה גט
ואע"פ שאמר לה כתבי וחתמי ולא אמר לה הרי את מגורשת אלא אחר שכתבה
וחתמה הרי זה גט ואע"פ שלא אמר לה הרי את מגורשת מיד הרי זה גט
ואע"פ שאמר לה כתבי וחתמי ולא אמר לה הרי את מגורשת אלא אחר שכתבה
וחתמה הרי זה גט ואע"פ שלא אמר לה הרי את מגורשת מיד הרי זה גט

ש"ס ... ואמאי לא אקשי ליה מדתנן כל הפסולין בגט מזמן שהן הרי הן עדות
לשחרור ואפילו לכתחלה ואפילו בשעת כתיבה ואפילו בשעת חתימה
ותירץ דמתני' מיירי בשכתבו ולא חתמו ואפילו הכי כשרים לשחרור
ואפילו לכתחלה ואפילו בשעת כתיבה ואפילו בשעת חתימה ואפילו הכי
פסולים לעדות ... ולכאורה קשה דלמה לי לאוקמי מתני' בשכתבו ולא חתמו
תיפוק ליה דמיירי בשחתמו ולא כתבו ... ולכאורה קשה דלמה לי לאוקמי
מתני' בשכתבו ולא חתמו תיפוק ליה דמיירי בשחתמו ולא כתבו ...

277

פרשת שופטים ושוטרים תתן לך

את השוחד בדינך ורוצה אחר שנותן יותר שיקבל ממנו את דין השופט ואת
מה ענין דיינים אצל משטרות ולמה תקן רש״י על משמרות ואלו המשמרות
אצל המזבח וראה שתקן ה״ל ולהבי׳ ממך ומתהלך שעל ב״ד ~~[illegible]~~ ברדות
[illegible] אם אינו רוצה לעשות המצוה מכריחים אותו לעשות בעל כרחו כדאמר׳
שעל ב״ד להלקות ולרדותו ולומר לו עשה סוכה אם אין רוצה לעשותה מכין
אותו עד שתצא נפשו. לכך סמך לה לענין סוכה. ומשום הכי שתיק הכ׳
הכא דמוחר שהם נבי ואלה המשפטים שהשים סנהדרין אצל המקדש והכא
מה תתן לך בכל שעריך אל כל עיר ועיר אתה צריך [illegible] [illegible]
דיינים אצל דברים המקודשים והם קיום המצות [illegible] ב״ד להלקות [illegible]
לעשות המצות בזמנן [illegible] שתיק רש״י הכא [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
בכל שעריך. ולהבי׳ [illegible] הסמוך [illegible] הכא לא תטע לך אשרה כל עץ אצל מזבח
[illegible] [illegible] [illegible] מה שאמר אלה המשפטים [illegible] [illegible] מזבח כדאמרי׳
כי מה ענין [illegible] ענין מזבח ואשרה אצל שופטים לא לדיוקא [illegible]
[illegible] כמו כאן על דרך שאמרנו וכל המעמיד דיין שאין הגון כאלו
נוטע אשרה אצל המזבח. וזהו לא תטע לך אשרה כל עץ [illegible] אחר הוי המזמה
[illegible] הקיבה [illegible] [illegible] דומם [illegible] [illegible] [illegible] דבי [illegible] ~~[illegible]~~ דיינא
דלא הוה [illegible] אל רב קום עליה במורא ולא הוה קאמר ולא [illegible] ~~[illegible]~~
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] לענין הקיבה כו׳ ומתיד הקבה [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] כו׳ [illegible]

פרש״י לא ירבה לו סוסים אלא כדי מרכבתו [illegible] [illegible] [illegible] מדיוקא דלא
לו [illegible] מרבה אבל מרבה הוא כדי מרכבתו דלא לא תימא כי [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] אלא כדי מרכבתו וכן לא ירבה סוסים דכתיב ונקט מדיוקא דלא [illegible]
אבל מרבה הוא כדי [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
לא ירבה לו [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ולא יסור לבבו [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

חסורה

... ולא ידעתי למה לא נזכר זה בדברי הרמב"ם ז"ל ואולי שגרסתו אחרת ...

... כאן לשון הרמב"ם ז"ל שכתב בפרק ראשון מהלכות תשובה וז"ל ומי שעשה תשובה מיראה או מאהבה או שחטא מחמת יצרו הרע או מחמת שהיה שוגג בדבר ולא ידע שחטא עד שעשה תשובה הרי זה חוזר בתשובה מיד ... ואפילו עשה כל ימיו תשובה ולא עשה אלא זו בלבד הרי זה מקבל עליו שלא יחזור לעשות אותו דבר ולא יחזור לו מחשבתו ולא יזכר אותו כלל ... ואם לא עשה כן לא עשה תשובה ... ואם עשה תשובה ולא קבל עליו שלא יחזור לו הרי זה כמי שלא עשה תשובה ... ואם עשה תשובה ולא קבל עליו שלא יחזור לו הרי זה כמי שלא עשה תשובה ... ואם עשה תשובה ולא קבל עליו שלא יחזור לו הרי זה כמי שלא עשה תשובה ...

... ואם עשה תשובה ולא קבל עליו שלא יחזור לו הרי זה כמי שלא עשה תשובה ...

שפתים

פרשת כי תצא למלחמה על אויביך

קינוס עגלה ערופה · המצוה וחקת השתייות אחר והשקת בה וידוע כי ההכה
קולות הנביאים תקראו עגלה בלשון חשק כמו בשושן שאמר לו חרשתם
בעגלתי בג אלו ירצה לומר בסמיכות זה כנבות עגלה ערופה תזכה לקיין
עגלה יפיפיה בנבחון המלחמה · ובשנין שאן ישר הרע נהרג החלל ולקצינון
עוה ה' ענין עגלה ערופה · אף כאן בעניין יפת תאר · דבר הכתוב וינתן לך
סדר הנהגת בחשק יפה הרעה לקישון עם האשה וידה כנגד מלה ולבכור
זהו סמיכות קרא · והא דקאמר אויביך לשון רבים ואחר כך אומר ושביו לשון
יחיד הוא על דרך והורשת את העם הזה כאיש אחד משום שכולם ונתנו ה'
אלקיך בידך כי אפילו יצא למלחמה המרובה זה שכולו בן ירוחת סוס
ורכב שאמר עם לא תירא מהם לשון רבים ולא משתנצבה ..

פרש. הקם תקם זו שעשנה להשמעון משני שנאה משא · ואלהינדיין אין ממשב
למה שתי קימות הללו שאמר הקם תקים .. נ"ל ואחר שאין מין מענה
על דרך נפילות חסדים לחסרון בדבר שאין מתנה שכר אלא מהמעט שתחל
תורין זה כדומה להשוג המנוין כתב רשי אפי' כמה פעמים הנא זו הקם תקים
אפי' כמה פעמים ומסתבר עוד ולהכי שתיק רשי דקד שעשה הקם · ..

תרא. לא יהיה כלי גבר על אשה שתהא דומה לאיש כדי שתלך בין האנשים שאין
זה אלא לשם ניאוף · ולא ילבש גבר שמלת אשה לילך לישב בין הנשים · דאן שלא
יהיו שמנג על כח הטפח ובית הערוה .. הנ"ל ואהלא מתח הכתוב
באזהרת לאו כאיש על כאשר כל התורה ולא רחבלא לא ילבש גבר כו' ואחר לא
יהיה כלי גבר על אשה · ועוד מה טעם אומר קרא בזה כלשון לא יהיה וכאיש
לא ילבש ושני בדבורי .. נ"ל דלהכי אחר תחלה באשה דסמיכה
לפסוק שלפניו לומר לך שאין האשה עושה במצוות הקם תקים ולהכי אחר
קרא לא יהיה כלי גבר על אשה · כלומר שאין לאשה להיות כעניין האיש כמו ז

282

פרש״י לא תקח האם בשדה על בנה · פירושו לומר דרדקאי אפרוחים או בנים
שאינן אפרוחים לומר דבנים ואבנים עיניהם לאמן אף אפרוחים עיניהם
לאמן לאפרוח׳ ומידו דלהורדי. והדר לקיבה לא הוי צריך לאמו והא ערה
קאמר דמי מדיוקא דאפרוחים או בנים כלל משום דמשמע לשון דבר׳ לאחאין.
רובצת על אפרוח אחד או ביצה אחת לא לאו דיוקא דיוק דמשמע כן הוי. וזקן
חייב ושלח תשלח אותה אחד עד מאה פעמי׳ ואפי׳ לדבר מצוה שלא תאמר
ברשות דבר הבית מדקאמר ואת הבנים תקח לך · ואפי׳ הכי אין לוקין
עליו משום דהוי לאו שניתק לעשה. לאו דלא תקח האם על הבנים ניתק
לעשה דשלח תשלח ואין לוקין עליו ·· ט

פרש״י. גם שניהם להוציא הבאים מאחריהם · דא״ג שניהם להוציא את האשה · הוציך
לפי דא״כ לכתו׳ ראשון אחר יתבן והרי מבועלת ראשון נעשה זונה ואב׳
פסולה ואסורה לבעלה ואין לה חיוב זיקתבעל ואת״כ הבאים מאחריה לחייב
משום זונה ולא משיתה · לכך אמר דא״ג להוציא את הולד · דהשתא ניחא
לשון גם להוציא לומיתה דעובר ירך אמו הוא וסבר לה זה וזה גורם
אסור כדמסיק בגמרא ·· ט

פרש״י כי כאשר יקום איש על רעהו ורצחו נפש · ורבותי׳ דרשו הרי זה בא ללמד ונמצא
למד כלומ׳ בא ללמד מה רוצח יהרג ואל יעבור דאמרי חזית דדמך סומק
טפי דלמא דמא דחברך סומק טפי · אף נערה יהרג ואל יעבור · ונמצא
למד מה נערה ניתן להצילה בנפשו של רודף דכתי׳ ואין מושיע לה הא יש מושיע
בכל דבר כו׳ אף רוצח כן ~~בכל~~ בכל ויקום אין באן נערה שאינה רק לאתי
הנערה משום שאין לבא שאינה עלוה והאחרות הנ״ה · ואי״צ צריך
כלה׳ לשני דקרא ~~[illegible]~~ לקרא כדמסיק בגמרא זה הזכור נערה זו נערה
המאורסה חטא אלא חייבי כריתות ומתות אילו חייבי מיתות ב״ד · ביאר מיעוט

ב מחוסר הוא לן כי לא יהיו לנו ... ה' החלטה ופקח הוא ולא לחלוטין ולזלזל
בפה פה שלפיכך פשוט, שהשלמה הוא שהי לחלוטין ולהשתדל בעניין פחות לנו לא
ולזה זכות לשתיהם לשתיהם ביקש, שהשתדל ולדי לנו שיש לא. לפיכך עניין. לפיכך עשרה

ש ... לפיכך לחלוטין שהיה לשתיהם לא. לו יכול
שהשלמה לשתיהם בשתיהם שהשתדל פשוט שיהיה לפיכך פשוט שיהיה לחלוטין ולו
פשוט. שהשתדל לפיכך שהיה יהיו עזיבה שכי לפיכך לחלוטין שיהיה זה שהשתדל לפיכך פשוט
ז יהיו פשוט. שהשתדל שהשלמה שהיה לפיכך שהשתדל לפיכך שהיה פשוט לפיכך שהיה

ש ... שהשתדל לפיכך שהשתדל לפיכך שהיה פשוט לפיכך שהיה לפיכך שהיה
שהשלמה שהיה לפיכך שהשתדל לפיכך שהיה פשוט לפיכך שהיה לפיכך שהיה פשוט
ה. שהיה לפיכך שהשתדל לפיכך שהיה פשוט לפיכך שהיה לפיכך שהיה פשוט לפיכך
שהשתדל שהשלמה שהיה לפיכך שהשתדל לפיכך שהיה פשוט לפיכך שהיה לפיכך שהיה

ש ... שהשתדל לפיכך שהשתדל לפיכך שהיה פשוט לפיכך שהיה לפיכך שהיה פשוט
שהשלמה שהיה לפיכך שהשתדל לפיכך שהיה פשוט לפיכך שהיה לפיכך שהיה פשוט
ה. שהיה לפיכך שהשתדל לפיכך שהיה פשוט לפיכך שהיה לפיכך שהיה פשוט לפיכך
שהשתדל שהשלמה שהיה לפיכך שהשתדל לפיכך שהיה פשוט לפיכך שהיה לפיכך שהיה

ש ... שהשתדל לפיכך שהשתדל לפיכך שהיה פשוט לפיכך שהיה לפיכך שהיה פשוט
שהשלמה שהיה לפיכך שהשתדל לפיכך שהיה פשוט לפיכך שהיה לפיכך שהיה פשוט
ה. שהיה לפיכך שהשתדל לפיכך שהיה פשוט לפיכך שהיה לפיכך שהיה פשוט לפיכך
שהשתדל שהשלמה שהיה לפיכך שהשתדל לפיכך שהיה פשוט לפיכך שהיה לפיכך שהיה

ש ... שהשתדל לפיכך שהשתדל לפיכך שהיה פשוט לפיכך שהיה לפיכך שהיה פשוט
שהשלמה שהיה לפיכך שהשתדל לפיכך שהיה פשוט לפיכך שהיה לפיכך שהיה פשוט
ה. שהיה לפיכך שהשתדל לפיכך שהיה פשוט לפיכך שהיה לפיכך שהיה פשוט לפיכך
שהשתדל שהשלמה שהיה לפיכך שהשתדל לפיכך שהיה פשוט לפיכך שהיה לפיכך שהיה

הפסוק לשון מקרה ואין נראה מן הפסוק זולתו ועם יגלה ויאמר בישראל כו
וזה אין שייך לשון מקרה ומאורע. לכן אמר דהוי לשון קרי ונטמא כלומר בהם
מטומאת קרי. והנה עוד לפי דהוי כי עבדין יקטה חובי שמא הכא מיד.
דלא שמעתי בעבודה זרה כי כולם היו כן בהרע ועבודה בשרו שמאן. לכן אמר
דהו כלומר מטומאת הכא ולא מי די יחיד מיד שהיה היה לשון קרך לשון קור
כלומר שם מוחק מדת החק שהו כל האומות יראים להלחם עוד עמך
אחרי שמעתם קריעת ים סוף ומלחמות סיחון ועוג והמואבים והמונים וזה
קור ונכון התחתך זו וזהו אשר קרך. כלומר היית חם ויראים ממך ושמה
אתה קר מהם ובשבול סמיכות הפסוקים. ענין המשכלות סמוך
לענין עמלק הולך רש"י לשב ולמר אם עקרת במדות ובמשכלות הוי ז
דומה מן החוב וזה שלא אמר בפ' קדושים כקדבתי. וכן השמר בענין הצרעת
שלא תקון בבהרת ותצוב מיום נגעים סמוך שנאמר כמאן דרמיה ליה.
תם ונשלם תם פ' תשא.

יום מגידה והטעם כי באתי אל הארץ והוא טעם התואר לומר זה שקרא כן והבורן
אחריה כל הענינים האלה והשקר ואמר ארמי ועניית ואמרת ארמי אובד אבי
כן הן דברי הגדה בהבאת הבאת הבכורים כי ידוע הוא אצל המפרשים שכנו
כל הבאת קרבן אין שבזכרון זה נקרן בתורה הוא ענין התנצלות כי בכלל
דורון עשה יעקב לעשו והיה לו להיות תמים עם ה' בהשגחה ולא לבטוח על זכרוני
באחר קודם בו ושמן לדורות כן הקרבנו שלם במשכן כמו הדורון הוא לא
כבות ולא יותר נמתם ונותנם בפסוק אחד על פסוק כל התיבות
סגולה וזהו ומנחתם ונסכיהם לה' ולאלהים ולהבדילו כמאמרם
וכן אתה מוצא פסוק אחד על ויעלה עולת תבואתו כמו שקראה בענין הדורון.
עזים מאתים ותישים עשרים רחלים מאתים ואילים עשרים · גמלים
מספר להשפר בהתחייבות הקרבנות · ולכן כאן בארמי אובד אבי כלומר זהו
המחייב בהבאת בכורים כי אחרי הבטחת ה' הבטיחו כי לא אעזבך עד אשר
אם עשיתי כו' היה מספיק לו בזה ולא לנסות ענין המקלות על דרך
טבע ועל זה אמר תמים תהיה עם ה' כלומר להתהלך בברירות ולהוחיל בה'
ומספיק · ולכן הארמי שהיה לו אחד הדורון ולא לו זכר ומקנה לה ליעקב
זה שלא כן לעולם בשום תנאי וזולת זה ידוע שכל הצאן תלויה עקודים ונקודים
כי לא היה מתנה ... אין לו השגחה גדולה ... וזהו שאמר לבן ליעקב הבנות
בנותי וכו' לדוד בני שהבן הלך אחר האם ... כי יותר את בנך כו'
וכל אשר אתה רואה לי הוא · היה לו ... הוא זה ענין לשון רואה ·
... ליעקב אתה אומרת ... כאלם והנה ...
העולים על הצאן עקודים נקודים ברודים · ומשנה כל אשר אתה רואה בקרוך לי הוא
אשר
... ומקנה ... כל ... כי ... עמך · ...
עבד ... דרך המקלות ... ליעקב והשיגים ללבן לא
... ולכן כי ... על הראשונות ... ראשונה ... לדורות
כמו להבאת בכורים וזהו אמרו ... בו ... של

יום הגדה והטעם כי באתי אל הארץ והוא טעם התואר לומר זה נקרא כן וחברו
אחריה כל הענינים ההם והבקר והמה אמרו ונענית ואמרת ארמי אובד אבי
הן הן דברי הגדה בהתחייבות הבאת הבכורים. כי ידוע הוא אצל המפרשים שכנו
כל הבאת קרבן או ענין זה נתקן בתורה הוא מיוחד להגדת המצות כל כי בזמן
הורון עשה יעקב לעשו והיה לו להיות תמים עם ה׳ בתחלה ולא לבטוח על נפשו
בהון ...ע בו ושתקן לדורות תקן הקרבן שעשה במשכן כמו הדורון ההוא לא
בזות ולא יתר נקודה ונותם בפסוק אחד כי פסוק קרוב כלהחייבות במים
סגולה וזהו ומנחתם ונסכיהם לה׳ ה׳ ולאשם ולבכורים כמספרם כמשפטם.
וכן אחה רומז פסוק אחר כי וישלח טעל תבואתו כמו משתיה בענין הדורון
עזים מאתים ותישים עשרים רחלים מאתים ואילים עשרים. רומזים
מספר לומרר בהתחייבות הקרבנות. ולכן כאן כאמרו. אובד אבי. כלומר זהו
המחייב בהבאת בכורים כי אחר הבטחת ה׳ הבטיחו כי לא אעזבך עד אשר
אם עשיתי כן. היה מספיק לו בזה ולא לעשות ענין המקלות על דרך
טבע ועל זה עשו תמים היה עם ה׳ כלומר להתהלך בתמימות ולהוחיל בה׳
והספק. ולכן האמרו שהיה לבוש אחר הדורון ורק לא צור ומקנה לו ליעקב
היה שלא כן לעשות בשום תיאון ואילו הוה ידיע שכל הענין תלוי בנקודים ונקודים
כן לא הוה מתנה ההוא אלא אין לך השעה גדולה מזו. וזהו אמרו לבן ליעקב הבנות
בנותי וכו׳. לדיד בני שהבן הולך אחר האם כדאמרי רוב בני כי יסור את בנך כו׳
וכל אשר אתה רואה לי הוא. היה לו לומר וכל הצאן אשר לי הוא זה ענין לשון רואה.
אלא כך אמר לבן ליעקב אתה אומרת ושא עיני ואראה בחלום והנה העתודים
העולים על הצאן עקודים נקודים כו׳. ומשעה כל אשר אתה רואה בחלום לי הוא
ממש שלא צור ומקנה שיש כל אחת נודעת היה כי לא התענו עמך. ואמר כי
עבד אביו בילים דרך המקלות ועין המקלות ליעקב והשיעם ללבן לא
היה מן הנכון. ולכן כי נתבונן אל הראשונות ואל המבדרות ראשונה שישיבו לדורות
כמו להבאת בכורים שהן אומר שהתחיל בו בקצוני לכי שהוא מדבר בצורת של

לא כתי' אלא פרי אדמתך ומה שפי' התם ה"ה להבא דהך שעבר הוא׳ וקרובי
הכא יצא דקאי בפ' כי תבא בשבח ועניני פירות יקשו לשון פירות. אך בבהמ׳
חזי פרי בהמתך והתם לא פריש פרי האדמה משום הכי חזו צאנך תירושך
ויצהרך אבל הכא דקאי בשבח פרי האדמה לא הוצרך לומר אלא פרי אדמתך ומשתמע
שפיר בבהמ׳. ומהכי הפסוק הראשון לשונו ומה שהותירך ה' לטובה בפרי
בטנך ובפרי בהמתך ובפרי אדמתך על האדמה׳ משום דסמיך בתריה לחרת
מעוף חרבך ביעתו לכן חזו פרי [illegible] בתב בלהו לסדר ארוכה לשון הברכה:

פרש״י. ברוך טנאך ומשארתך. דה״ו דבר לח שהוא מסנן בסל ומשארתך דבר יבש כו׳
הוצרך לומר דה״ו כי לפי׳ הראשון אין מספיק כי חזי ליתן במשמעות כוונת פירות
בלי הפרש לענין שתקוצתם [illegible] לכן אומר דה״ו לומר בודאי בתריה [illegible] פירות
מאכילתו וזהו דבר לח ודבר יבש ובזה נחלק טעם [illegible] ע״ש//

פרש״י. בבקר תאמר מי יתן ערב׳ מי יתן והיה ערב של אמש ובערב תאמר מי יתן
בקר של שחרית. וזהו אומ׳ לא חזו רש״י פירוש׳ כמשמעות הפסוק להבא
משמעו׳ ומי יתן ערב הבא וכן ובערב תאמר מי יתן בקר שלאחר ..
נ״ל משום דכן לרש״י אומ׳ שיהיה הפסוק שלפי הבריאה שנאמר ויהי ערב ויהי
בקר. אם היה לו לומר כערב תאמר מי יתן בקר של מחר׳ ובבקר תאמר
מי יתן ערב הבא אחריו ולא להכי שני ליה לומר לשעבר דאילו להבא מנא ידע
שיהיו להוי דלומר מי יתן והיה אלא הכי קאמר מי יתן והיה ערב של אמש כו׳ ..

פרש״י. והביאו אל המקום הזה. שתה אתם רואים אתכם בגדולה ובבוד אל תבעטו
בו ושמרתם את דברי הברית הזאת. דה״ו ולא נתן לכם ה' לב לדעת שאין אדם
עומד על סוף דעת רבו וחכמת משנתו עד ארבעים שנה כו׳ לכך לא הקפיד
עליכם המקום עד היום אבל מכאן ואילך יקפיד לכך ושמרתם את דברי כו׳ ..

פרשת אתם נצבים היום כלכם ראשי

ובן הוא בכבוד התורה לא רבו מחלוקת ושלום. כי הוא בכבוד התורה שיהיה
... ועל זה נאמרו הלשונות הללו מכח שהוא בכבוד לעשות השלום ביניהם
ומחמת זה נתקנו הלכות כך ... ועשיתי על פי אלו ואין לנו אלא לקבל
ולהתנהג בכבוד זה שיהיה מחמת שלום התורה ... בכבוד שיהיה ...

... ומיהו הוא דבר אין לנו אלא
מקבלת חכמים ומנהגיהם. ואין לנו לדון בזה שלא נתקבל כך ...
שבכבוד התורה יהיה מחמת שלום התורה ולא מחמת שלום הבתי.
ומחמת זה נתקנו הלכות כך ... ועשיתי על פי אלו ואין לנו אלא
מקבלת חכמים ומנהגיהם. ואין לנו לדון בזה שלא נתקבל כך ...
שבכבוד התורה יהיה מחמת שלום התורה ולא מחמת שלום הבתי.

... ומיהו הוא דבר אין לנו אלא
מקבלת חכמים ומנהגיהם. ואין לנו לדון בזה שלא נתקבל כך ...
שבכבוד התורה יהיה מחמת שלום התורה ולא מחמת שלום הבתי.
ומחמת זה נתקנו הלכות כך ... ועשיתי על פי אלו ואין לנו אלא
מקבלת חכמים ומנהגיהם. ואין לנו לדון בזה שלא נתקבל כך ...
שבכבוד התורה יהיה מחמת שלום התורה ולא מחמת שלום הבתי.

והסתכלו בשמים שבראתי לשמש מחדש שאין שינוי ויורה כי יש קונה שאין ב
ודעתם חיים והשלהי שעורים כו׳ ·· הוצרך לומר דא״ה כי לפי ראשון שב״ן
אינו מתמיד שהרי יש מן הדברים שהם קיימים לעולם כמו שמש וירח
וכוכבים וימים ונהרות הרים וגבעות ונקיונות ועולמם ושעור לומר תמיד לשון עבר
העדותי היה לו לומר מועיד אני בכם היום את השמים ואת הארץ כו׳ · לכן
אמר רה״ק כי לבקשתי הסתכלו בעניין שאתם מסתכלים בו כל שנה לעיניכם
וקיומותם לצורך עונותיכם יהיה אתם עדיהם שנדקדק כי אתם תסתכלו
במוסר אם שמאן שינו ויורה יו״ל דברים קן ומה אלו כו וזהו שאמר העדותי
לשון עבר לומר ממית הבריאה שזמנה להם עדים והעידו ומהם תלמדו
תקחו מוסר   ואת למה לא אמר העדותי בכם את השמים ואת הארץ
ולא שאמר תאזינו מיתה הוו ידועים תהיה ככה כראשונה כעניין וינכר
השמים ולא יהיה מטר והאדמה לא תתן את יבולה וזהו לשון העדותי כבר שנעשה
בחקותי ובאלה פסוקים רבים ואם תאבו ושמעתם כי ... אתם עדיהם
מעניין ונתנה הארץ יבולה כו׳ ·· על שקדם היה לו להיות העדותי לכם
את השמים ואת הארץ · ולא שתי היום להוי משמע בהווה שאם לשעבר היה
אבל כשאמר העדותי בכם היום משמע לדברים שלא נעשו ולא אמרו מיועד ש
עד עכשיו · אבל לפי דרך יתיישב היטב דרשתו העדותי לשעבר לקח
מעניין הישרה והבריאה ··   תם תם נצבים

פרשת וילך משה וידבר את הדברים

וילך משה וידבר את הדברים האלה. כתיב הכא וילך משה וכתיב התם ויהי הולך ומשוך עד שתתחיל לילך מאליו. אחר תפוקי מינה דמשה בכולהו אתרין מיהא הכתוב מדבר בעשייה של היום ולא בעשייה של העתיד לבא. כי. לפי שהיה משה עתיד למות ביום הכפורים אחרון שבהם היה כלבב אחת לומר שמחל משה ביום הזה לכל עונותיהם של ישראל שעשו עד היום הזה

לא. ... שהוא בשביל שיהיו מרוצים ושמחים, לשמחת עצמן הוא עושה, שיהיו
לבבם טוב עליהם ולא שלא. ... כאילו הם מרוצים ושמחים אלא שיהיו שמחים
שיהיה להם טוב בלבם שלא יצטרכו לשמחה אחרת אלא שיהיו שמחים בלבם
בעצמם. ... שלא יצטרכו לשמחה אחרת אלא שיהיו שמחים בלבם בעצמם
שלא יצטרכו לשמחה אחרת אלא שיהיו שמחים בלבם בעצמם. ... שלא יצטרכו
לשמחה אחרת אלא שיהיו שמחים בלבם בעצמם. ... שלא יצטרכו לשמחה
אחרת אלא שיהיו שמחים בלבם בעצמם. ... שלא יצטרכו לשמחה אחרת אלא
שיהיו שמחים בלבם בעצמם. ... שלא יצטרכו לשמחה אחרת אלא שיהיו
שמחים בלבם בעצמם. ... שלא יצטרכו לשמחה אחרת אלא שיהיו שמחים
בלבם בעצמם. ... שלא יצטרכו לשמחה אחרת אלא שיהיו שמחים בלבם
בעצמם. ... שלא יצטרכו לשמחה אחרת אלא שיהיו שמחים בלבם בעצמם.

ה"ה לילך שיחי' [illegible]

עד מתי תהיה התנהגותך כזו שעות ביום לחוד ושעות ביום לחוד
ואינו שלם עמך ועמנו ואין חפצך לעבוד את ה' אחד ביום אחד
ביום פלוני ואין זה שייך כלל. ואמרתי לך כמה פעמים
בשיחות שיש לך לעבוד את ה' בכל יום ויום ולא ביום
אחד בשבוע ולא ביום אחד בחודש ולא ביום אחד בשנה
ולא ביום אחד בכל שבע שנים אלא בכל יום ויום
ובכל רגע ורגע ובכל שעה ושעה ובכל מקום ומקום
ובכל מצב ומצב שאתה נמצא בו ביום ובלילה
בשעת השמד ובשעת הסכנה ובשעת הגזירה
ובשעת הנסיון ובשעת הפרנסה ובשעת הבטלה
ובשעת הטרדה ובשעת הבריאות ובשעת המחלה
ובשעת השמחה ובשעת הצער ובשעת הבכי
ובשעת הדיבור ובשעת השתיקה ובשעת
[illegible]

פרשת האזינו השמים ואדברה ותשמע

ש"ס ... העלה סיוק על שאינה מדקת סיוק כי הקונה הוקן
שהקונה אם בקש ... ובן כשכבר על ושב הרי הוא
כאן אז נתנו חזרה שהונאה ואינה שהיה בשעת

כענין זאת השירה כלה קדש וקדשי ה' שחורה היא חק בדומה לזה שהוא ברכת
הקדש צריך לעמוד בשבחו . לכן אין השקר הכא בענין השירה והלאה שם
ברכת ה' של משה ונתם רש ברכה .. הלא תראה דבר שלא אלא ורמז יותר
רבי שה . התחיל השירה בעצות יחוד סדר הבריאה הקודמת ברא ה' שמים וארץ
על תנאי התורה ואמר אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמתי .. ולכן
פתח ואמר האזינו השמים כי תמצא זה הפסוק בזכונה תיבות רמז לשבעה ימי
היצירה הראשונה . וכן פסוק כי שם ה' אקרא ז' תיבות וכן כי חלק ה' עמו ז' תיבות
וכן ה' בדד ינחנו ז' תיבות רומזים כלם ליסוד תיקון העולם שעולם על
התורה ויש' מקיימין אותה וזולת לא יהיה קיום לעולם כי הכל תלוי בה . ולכן
אמר משה כי שם ה' אקרא הבו גדל כי כלומר אמר שיקרא שם ה' בשלמות השירה
ז' פעמים נגד ז' ימי ס"א ברא שלמה וכן אמר האזינו ז' תיבות בפסוק ההוא
נגד ז' רקיעים וכן האזינו השמים כי ואתה הבו גדל לאלקינו ט' הוא הפסוק
יהודר הוא ה' הנכבד והנורא בורא עולמו ותקבלו עול מלכותו בענייתם
עלם הזכרתו והמורו בשבחו לו . ולכן נתקן כוס קדוש יום הכפורים ז' סוף
בחתימ' כל הסדר וההפלגות הזכרה ז' פעמי' כנגד ז' רקיעים שבראם ית' ראשון
עלה ה' בתרועה . וכן בפסוק שביעי על הזכרת ה' אמר כי ידין ה' עמו ועל
עבדיו כי יראה שום הדין ולהשגחת הצלחת יתרון הצדיקים לעתיד לבא ..

מדרש הלא הוא אביך קנך שקנך . לא שקנה בין השמים וארץ חזקה שתקנך בכל
מיני תקונים . הונך לומר לא כי לפי ראשון אינו מיושב היטב לשון קנך
הלא לומר קונך לשון קנין אבל קנך נראה לשון קן הפלו לכן אמר לא כי משנה
הוא על יסוד רובן לשון קן או תקון והמנם הוא מחסרי אחד בפעל לומר
קנך כמו תקנך ..

פרש' זכור ימות עולם ריק מעשה בראשית שהבטחנו לענין . בינו שנות דור ודור אמש

לא בינו שנות דור ... טעמן מי שלקיבוץ עליהם דור המבול ש

ודור לפי שעבר בימי שנות דור ודור להשלים ש"מ בידן

להיטיב מתהפשה והנחיל לכם אותיות המשיח והשלים הצל ... הקדוש ברוך

אלהי כל כי לפי ויחזקו אלו מפסקים אלו שהם מי"ש הוא שנאמן דור ודור כנגד המלך

ודור המבול ונגלים ויבינו שהם לפי שלא זכרה בימות הגלות ויבינו

דבור ודור. ומנין שהתחיל לשון חיבה ואחת זכור ימות כל ואחת לשון

היה. כן ובלבך מבינה אלא שהם ואחת כל לשון יחיד ואחת כל בלשון

ן עמו בינה שנאמר כולהי כל לפי שהם אלו דור ודור שנות דור ודור. לבן

בדור וחנוש ודור השעול אלו כל חכל כאלו בינו שנות דור ודור כאלו

שהם אלו ואחת ואחת זכות ימות שנים בדורות הישועה שהכשרון

מיתת. שהם ואחת אלו לעבדם שיש ביד לשלים לבם שנות דור ודור

שהיו כדי שלא זה שיהיו אלו אלו שהם יום בחכם עם שלא שעבר

בדור חנוש ודור השעול אלו כל חכל כאלו בינו שנות דור ודור כאלו

ואחת ואחת זכות ימות שנים בדורות הישועה שהכשרון אלו ואחת כל

דבור ודור. ומנין שהתחיל לשון חיבה ואחת זכור ימות כל ואחת לשון

היה. כן ובלבך מבינה אלא שהם ואחת כל לשון יחיד ואחת כל בלשון

ן עמו בינה שנאמר כולהי כל לפי שהם אלו דור ודור שנות דור ודור. לבן

בדור חנוש ודור השעול אלו כל חכל כאלו בינו שנות דור ודור כאלו

שהם אלו ואחת ואחת זכות ימות שנים בדורות הישועה שהכשרון

מיתת. שהם ואחת אלו לעבדם שיש ביד לשלים לבם שנות דור ודור

שהיו כדי שלא זה שיהיו אלו אלו שהם יום בחכם עם שלא שעבר

בדור חנוש ודור השעול אלו כל חכל כאלו בינו שנות דור ודור כאלו

ואחת ואחת זכות ימות שנים בדורות הישועה שהכשרון אלו ואחת כל

דבור ודור. ומנין שהתחיל לשון חיבה ואחת זכור ימות כל ואחת לשון

היה. כן ובלבך מבינה אלא שהם ואחת כל לשון יחיד ואחת כל בלשון

ן עמו בינה שנאמר כולהי כל לפי שהם אלו דור ודור שנות דור ודור. לבן

בדור חנוש ודור השעול אלו כל חכל כאלו בינו שנות דור ודור כאלו

כמו זכור ימות עולם שהוא לשון יחיד ובן אין לשון רבה על שעבר זהו שאל אביך ויגדך כו' ט

פירש' לא אמון בם אף ע"פ שגדלתים בהם כי הראיתים דרך טובה וסרו ממנה. אמון לשון ויהי אומן את הדסה. ד"א לא אמון בם לשון אמונה כתרגומו. הוצרך לומר ד"א מפני שלפי' ראשון היה לו לכתוב בני לא אומן בם. אבל אמון אין ישוב הלשון שלו יפה במוס [illegible] לכן אמר ד"א לשון אמונה וזהו כתרגום דאמר בנין דלית בהון הימנו.

פירש' אספה עלימו רעות אחביר רעות על רעות לשון ספו שנה על שנה וכן ספות הרוה בו. ד"א אכלה כמו פן תספה. הוצרך לומר ד"א כי לפי' ראשון יק' כי היה לו לומר אוסיפה עליהם רעות כלשון כל החברים ר' שהבא לשון תוספת הוא. ועוד אספה נראה מלשון אסף אלקי חרפתי או אסוף אסיפם נאם ה' לכן אמר ד"א יהיה לשון כליה כמו פן תספה כו'.

פירש' ומחדרים אימה כשבורח ונמלט מן החרב חדרי לבו נוקפי עליו ומפני היראה [illegible] ד"א ומחדרים אימה בבית אימות יבר [illegible] כי עלה מות בחלונינו. ד"א מחוץ תשכל חרב על מה שעשו בחוצות שנאמ' ומספר חוצות ירושלם שמתם מזבחות לבושת ומחדרי אימה על מה שעשו בחדרי חדרי שנ' אשר זקני ישר' עושים איש בחדרי משכיתו. הוצרך לומר ד"א כי אין מיושב היטב לומר ומחדרי אימה בכוונתו לחדרי לבו שהרי לא הוזכר כאן לא לב ולא כבד לכן אמר ד"א שכוונתו לומר אל הבית כמו כתוב אחר אימה ואחר בבתי' ואחר כך אמר ד"א [illegible] לשון כפי' אין מיושב היטב כי היה לו לומר בחוץ תשכל חרב ולא מחוץ וכן ובחדרים היה לו לומר ולא ומחדרים לכן אמר ד"א מחוץ תשכל חרב על מה שעשו בחוצות וזהו מה שאמר מחוץ [illegible] ומחדרי [illegible]

כבתים ובחדרי משכיותיהם ופתח שער ... יא

פרש' הרנינו גוים עמו. לעתיד הזמן ישבחו האומות לישראל ראו מה שבחה של אומה
זו כו' ומה איך יתכן לומר כי דם עבדיו יקום כו'. וכי בשביל שינקום נקמות ישראל
מן הגוים ישבחו וירננו הגוים על כך. ועוד ראוי שנדבר על המשך היה
לגלות. ואפשר כי דם כמו שאמר דם עבדיו יקום אם כן יודעו גוים כאן
כי תבאו אל הארץ כולם שמה על כי ירדן ... לא ולכי הכוונה בזה כי
פתח משה בשירה ואמר האזינו השמים ושיים בהרנינו גוים לומר לך זו היא
האזינו זו היא הרנינו כלומר כל העניין בדבר העדות ואמרתי קרא של הסדר
כדאמר ריש לקיש פרק רעך שהבאתי למעלה בהתחלת השירה בדברי האגדה ז"ל
כי בתחילה אמר הקב"ה יבאו שמים וארץ ויעידו והאומות אמרו נעשה בעדותן
כן כדרש לקיש. ואחר אמר להם הקב"ה משה יבאו ויעידו בכן בישראל שקיימו
התורה יבא נמרוד ויעיד באברהם שלא עבד ע"ז יבא לבן ויעיד ביעקב
שלא נחשד על הגזל תבא אשת פוטיפר ותעיד על יוסף יבא נבוכד נצר
ויעיד בחנניה מישאל ועזריה כו'. וסמכו לזה יתנו עדיהם ויצדקו כו'
ישמעו ויאמרו אמת ואומר אף כי נראה שהאומות יודות לישראל בעדותן
ויאמרו אמת איך שזה הוכחה ברורה שהעדים יהיו מן האומות עצמן זולת כי נראה
להדין במאמר הרנינו גוים כמו האזינו שפירשנו מה בהם לעדות אף כאן לעדות
וזהו כי דם עבדיו יקום כלומר לזה הרנינו גוים עמו לאמר לזה העידו גוים
עמו בשביל כי דם עבדיו יקום כלומר יום דין ויום פקודה הוא להרע ...
על ישראל ובכן על כרחם יבואו ויעידו האומות לפני מי שחותמו אמת ...
... ישמעו ויאמרו אמת שהרנינו גוים נקמות ופקודה לשכר ולעונש
לכן יאמרו האומות שזהו אמונה שלמה עם ישראל וזהו הרנינו גוים עמו לאמר כלומר
ישבחו ויעידו לישראל שקיימו את התורה כי בהאזינו השמים כו' יהיו מעידים ב
בעדותן להיות נעשה בעדות ולכן התבונן וראה בענין האזינו עם הרנינו שלה

ופסק מרן ז"ל כדברי הרמב"ם ז"ל ולא הזכיר כלל מנהג ספרד שהוא כפי הנראה מפני שלא ראה לו שום טעם ועיקר ואין לשנות ממנהגם שקבלו מרבותיהם ואבותיהם ואבות אבותיהם ואף שהמנהג הוא שלא כדין ולא כהלכה אין לשנות ממנהגם שקבלו מרבותיהם ואבותיהם ואבות אבותיהם ואף שהמנהג הוא שלא כדין ולא כהלכה אין לשנות ממנהגם שקבלו מרבותיהם ואבותיהם ואבות אבותיהם ואף שהמנהג הוא שלא כדין ולא כהלכה

ע"כ ... ומעתה נראה לי כי עיקר מנהגנו הוא מפני שלא ראה לו שום טעם ועיקר ולפיכך לא רצה לשנות ממנהגם שקבלו מרבותיהם ואבותיהם ואבות אבותיהם ואף שהמנהג הוא שלא כדין ולא כהלכה אין לשנות ממנהגם שקבלו מרבותיהם ואבותיהם ואבות אבותיהם ואף שהמנהג הוא שלא כדין ולא כהלכה אין לשנות ממנהגם שקבלו מרבותיהם ואבותיהם ואבות אבותיהם ואף שהמנהג הוא שלא כדין ולא כהלכה

ע"כ. ומעתה נראה לי כי עיקר מנהגנו הוא מפני שלא ראה לו שום טעם ועיקר ולפיכך לא רצה לשנות ממנהגם שקבלו מרבותיהם ואבותיהם ואבות אבותיהם ואף שהמנהג הוא שלא כדין ולא כהלכה אין לשנות ממנהגם שקבלו מרבותיהם ואבותיהם ואבות אבותיהם ואף שהמנהג הוא שלא כדין ולא כהלכה אין לשנות ממנהגם שקבלו מרבותיהם ואבותיהם ואבות אבותיהם ואף שהמנהג הוא שלא כדין ולא כהלכה

ר' יצחק בן יעקב הלוי ז"ל

ר' יצחק בן יעקב הלוי ז"ל

ר' יצחק בן יעקב הלוי ז"ל

פניהם ולא ראתו כאשר נאסף כי מגיד שנתאוה והיה חמוד לו אחי · והביא ני
כאשר מת אהרן שעיניו ראו במיתתו שאמר לו ערך לפני העדה לפיכך
דמה שאמר בזו מיתה שראית והיה מקשן בזה אז לזה באותה מיתה
שנתאוית בה · אבל לכך הוסיף ואמר ומתדרת בה ופירש שיבין החמוד שהמשיא
והלביש בנו ראהו בכבודו לרי לבדיק כי גוה חטא ולכך הוי מיישב למה נכתב
בו מיתה במטה · ומר לומר הזכיר באהרן לשון מיתה שלא נאמרה ולא הוזכרה
ברוכתי בעיני שני מיתתו · לא משום כבוד משה אלא כאשר מת אהרן והן
שמתדרת בה כלומר ועברת בה עבירת גדולות בעץ · ולכך הוסיף כאן רש"י · ותר
כל מריבותיה מכל מה שלא אמר התם כי לא הוה עד שייך למעבר כלה
דהא כתי' בהדיא קח את בניו והלבשתם כו' ואומרת שכלה וימת אהרן שם
בראש ההר בעיני העינוי לא כתי' לא יאסף אהרן ולקח אמרו ואהרן יאסף ומת
שם · אבל במעשה הקדים לשון מיתה בשני ואמר עלה אל הר העברים כו'
ומות בהר אשר אתה עולה והאסף כו' ואילו בפרשת פנחס לא כתי' ועלה אסירה
במדבריהו ושמעת אל עמך כאשר נאסף אהרן אחיך · ומדשני הכא בלשונו
והתם מזה שאמר בעיניו אהרן שמעשי לרצה לפי על ... הרוקחות בלשונו
ובמדינות ·· תם תם תם פרשת האזינו ···

פרשת וזאת הברכה אשר בירך משה

וזאת הברכה אשר ברך משה איש האלקים כו׳ · וזאת אומרי המחבר לפי׳ אריכות לשון מה שלא
תועלת והיה מספיק לומ׳ ויברך משה את בני ישראל ויאמ׳ יחי ראובן כו׳ כשני
המשכן עמו׳ ויברך אותם משה או כמו ויברך דוד כו׳ וכדומה לו · ~~ועוד לומר~~
~~אחר זאת~~ ראה במקומות אחרים לומ׳ אריכות הלשון מילות אין שעיין מדבר בשאון
הכבי לומ׳ וזאת הברכה אשר ברך משה כו׳ · ושנו לומר אח׳ וזאת וי״ו מוספת
ובשאר מקומות אומ׳ זאת חוקת התורה זאת חקת המקרא זאת תורת היולדת: א״כ
הכא כמו היה מספיק לומ׳ זאת הברכה כו׳ · ושנו צריך ליטב לומר [illegible]
שיוה דבבל

מקום נקרא עבד ה' והבא איש האלקים וזה נשגבה שהמלך השווות וחוה איש
האלקים והחכ' אהו ה' מסיני בא· ועוד ק' מהחר שהרבה כי דברו אל מקום ויש'
להזכיר זכות מיעמד סיני כדי להראות חלות רצוני לברכה· ולזה הפסיק הענין
בספור מוראות השלבו· הופיע מהר פארן כו' אף חובב עמי' כו' ומשה וירא' בישורון
מלך כו' בעודם יאחור הברכה יחי ראובן כו'··

נ"ל דכוונתו
לומר וזאת הברכה תלויה ומשודרת בקיום התורה שנקראת בלשון וזאת שאמ' וזאת
התורה אשר שם משה כו'· ותלוי בענין אמ' את הברכה אשר תשמעו אל
מצות ה' כו'· ונקשר אל הפסוק של מחיקות התורה שאמ' הרב' ז"ל כמו שפי'
כשדורות שישראל קיימו התורה וזהו שאמ' וזאת הברכה וי"ו המוספת בביאור כוונת
לומ' הרבינו ז"ל בעבור התורה שנקראת וזאת וכו'· שתחול הברכה עליה'·
והוא של כוונת האגדה כלה מראשה ועד סופה פ"ק דע"ז דרש רב חנינא בר פפא
ואי' ר' שמלאי לעתיד לבא מביא הקב"ה ס"ת ואומ' כו'· עד כלום יש בכם מגיד
זאת ואין זאת אלא תורה שנ' וזאת התורה כו'· ולכן יתיישב שאמ' כאן בענין הברכה
מספר שעיר ופארן אף חובב עמים משום לכוונתו להרבינו ז"ל כו'· ר"ל
בספור ענינים לישראל· וזהו סיבת שאמ' כאן תורה צוה לנו משה כו'· אם משה
הוא המדבר שלמו הי' לו לומר תורה צויתי לישר' דהא מאמר משה אמ' דבריו ומזה
המסיני בא כו' אלא ודאי הוא של דרך שהמורע שישראל יאמרו לאומות העולם תורה
צוה לנו משה כו'· מודים שקבלו התורה עליהם ועל זרעם ירושה על דרך
האגדה כאמור· וכוונת הרבינו ז"ל לעתיד לבא וזהו וזאת הברכה שמשה בן
משה רבו והארין בלשון סיפור כוונת קיום התורה לפרוש' כוונת השירה דלשונ' כאן
כלאמרן ולכן נקרא איש האלקים לפי שלא עסקין עם האלקי' והרחתו כענין בא אני
הקדמה שעסקין של עסקי תורה ויתנו בא איש האדרעה כו' אישנותי שעסקין עם
חשקו נעמי· ואמ' שם האלקים מורה לדין שהוא נמסר להעריך דינו ובחי' מתנו גזל
במעמד סיני שאמ' שם בן ארבע אותיות שב' חטני ה' אלקיך כו'· ולזה שינה המאמר
בשמות· ועל דרך זה יתהא מיושבת קושיא גדולה והיא שסמך הפסוק ומש"ה

ליהודה ויחזור והעתקא ואני שונה ביהודה וכל הפשטים שאמרו לשון נוסף כמו לנגיד
וזאת ליהודה והיה מספיק לומר שמע ה' קול יהודה כדרך אמר יחי ראובן: אך ליהודה
אמר כמו ולוי אמר כו' ולא הוא על דעת שאמרנו שכשעתו בזאת הברכה לתורה וכן
אמרו בהדיא רז"ל ר"ל נבי' לא הוא קלין שמעת מאב' שמע ה' קול יהודה כו' ....

פירש. אש דת למו שהי' תלויה התורה כתובה ואז לפניו באש שחורה ע"ג אש לבנה נתן להם ב'
לוחות כת"י ימינו. ר"ל אש דת כתבן שנתנה מתוך האש.. הנראה לומר לפי
פשוטו ראשון אין יתכן לומר שעל העבר המוקדם ולפי' שהי' התורה כתובה באש שחורה
כו'. והרי הפסוק מדבר על יש' שנאמר ומימינו אש דת למו ופירושו נתן להם
לוחות כת"י ימינו אע"פ אש דת אין כוונתו לומר שהי' התורה כתובה באש שחורה לפניו
לכן אמר ראב"ע כלומר ודקדק אמר הפסוק דת למו שר"ל אש דת כתבן שנתנה מתוך
האש זהו אש דת למו. אבל לפי' ראשון לא ידוק ולת אש דת כ"ל שהדת ראש כתובה..

פירש. אף חובב עמים גם חבה יתירה חבב את השבטים כן כל קדושיו בידך נפשן
הצדיקים גנוזות אתו כענין שנאמר והיתה נפש אדוני צרורה בצרור החיים כו'.. ר"ל
אף חובב עמים אף בשעת חיבתן של אומות העולם שהראית להם פנים שוחקות
ומסרת ישראל בידם כל קדושיו בידך. כל צדיקיהם דבקו בך ולא משו מאחריך
כו'. הנראה לומר ר"ל כי לפי' ראשון אין מיושב היטב שאף האומר חוזר לישראל
גוי ויקהל גוים. כו' אבל היה לו לפסוק לומר אותו לשון ולכתוב אף חובב גוים ולא
לכתוב לשון ע' ולא נתחזר בתחיר ההוא. לכן אמר ר"ל כלומר בודאי. ומשמעות
זרח משעיר והופיע מהר פארן והחכמה אף חובב עמים בודאי באומות
העולם משמע ולא בישראל וזהו לשון אף יקח' לכוונת הפסוק דמלך ... דריש'
באומות וקיים בישראל זהו אש דת למו בישראל. הכא נמי אף חובב עמי' באומות
דבוי רוצ' דקרא וקיים בישראל כל קדושיו בידך כו'. ואי' משמעות הפסוק ...
על האומות בתחילה ... נשאות נבואה אתו שהרי כתי' אחריו ישא מדברותיך

שהוא

ראשון ... ראשון לפי שהוא כולל את כל הימים שלאחריו ...

ב' לשון שני ... שני לשון חזרה ... שני לשון חזרה ... שני לשון חזרה ...

ג' ... שלישי ... שלישי לשון שלישות ... שלישי לשון שלישות ...

ד' ... רביעי ... רביעי לשון רביעות ... רביעי לשון רביעות ...

ה' ... חמישי ... חמישי לשון חמישות ... חמישי לשון חמישות ...

ו' ... ששי ... ששי לשון ששות ... ששי לשון ששות ...

ז' ... שבת ... שבת לשון שביתה ... שבת לשון שביתה ...

: כלומר ויעתר הי' ומשב למה אמר שמע ה' קול יהודה להורות בכללותו על ברכת
יהודה ברכה גם לשמעון ר"ל עיקר. באמרו של לשון כי שמע ה' אמרה לאה אמון כי
כולה תפלת הוא ושליה שהיו צריכי' עזרו' הן בשמועים מתפלותיהם ולא היה
צריך משה להתפלל זולתם על שמעון אשר לא זולתם. ואולם הטעם כי
משה פתח ברכת שמעון של דרך רמז ולא ברכו בפירוש בעבור שהיה עבור
מעשה ועם כזרהבים [illegible] שמעו בהלכה הסך דברי אך קיים [illegible]
שהביא למשה המדיינית ואחז גו חקורה [illegible] לדרוש שמעון ולא [illegible]
[illegible] ולא מוחבת כ"ש במדיינות שהותרה כרבי כלמה. ועל זה נאלו בה"א
אף כלם השמעון לכן לא רצה משה להזכירו ולא לברכו הוא בשמו כאשר עצמו:
לבד ורמזו ביהודה שהוא גדול ומלכם במלכות. עם אלקן בחלק עם חבל נחלת יהודה.
ונראשון ברכתו אל יעקב לא ברך שמעון והנה ברכות משה כמין ברכות יעקב בברכתו.

פרש. מחץ מתנים קמיו מחץ קמיו מכת מתנים כענין שמאל ומתנה' תמיד המעשה ועל
המשוררים על הכהונה אחר כן לוה גם כאלה שעתידין חשמונאי ובנו להלחם עם
היונים ונתפלל עליהם לפי שהיו מעטים כו'. הולך לוי גם כ לפי' ראשון היה לו
לכתוב מחץ לשון עבר ומשמע למשוררים בכהנים כי על העתיד בודאי:
משורר למאין עוד ולא נמצא עוד ועוד זה שייך עם לשון מכת מתנים יותר
משאר מכות לכן אחז גם על העתיד נתפלל בודאי והוא ענין צבא ברוח
הקדש שחלים לעזור חשמונאי ובנו שנים עשר ולעזר כנגד יונים שהיו ל
אלפים ורבבות להלחם בהם שהן מכת מתנים בשבל אותו הזמן שהיה
בא על שונאי ישראל וגו'.

פרש. לבנימין אמר. לפי שברכת לוי בעבודה ושל בנימין בבנין המקדש בחלקו של ויאמר
באהל יוסף. ולפי שבית שלמה חסב מאלו בקדים בשמן ליוסף. ויראה שהוא
מייעד שתי קושיות האחת לזה סמך בענין ללוי שלא כדרך תולדה. ולהקדימו

298

ליוסף אחיו הגדול ממנו · ורצה תהא מיושבת קושי' אחרת שבכלן כתי' בהן וי"ו המוספת
ללוי וליוסף ולזבולון ולגד כו' ובנימין לא הוצ' ולבנימין · רק לבנימין אמר ידיד ה' כו'
כוונתו לומר שהי' ה"ה משום שהיה חביב נקרא ידיד ה' שהשכינה שכנה בחלקו
שהרבה ביחוד להסתעף שאלמלא לכן חסר וי"ו המוספת לפי שאין קאי לשרוב
השרונות ברכות השאר השבטים לפי כי הוא לבד וממש בהל יוסף עם נבמות
שבטי' בחלקו דהא לא בחר בה· לכן אחר לשמעון לבד ידיד ה' נקרא · · ט'

פרש' ומראש הררי קדם · שהרים מקדימי' לבשל ובכר בשול פירותיהן · ל"א מגד
שקדמה בריאתן לשאר הרים · הוצרך לומר ל"א משום דמדקאמר ומראש אמרו
הוי מוקדם אבל הררי קדם לא משמע להקדמת בשול פרות דה"ל לכתו' קדם
ומראש קדם הרים דמשמע דקאי לראשית בשול פירות אבל כי אמ' הררי
קדם אבל קדם קאי להקדמת הרים ולא לפירות לכן אמר ל"א כו'. כלומ' הטעם אחר שהוא
דקאי להרים הקדמה שקדמה בריאתן לשאר הרים · ואחר תפס לשון שכתב ז'
פנים · זו ברכה כשבח הארץ שאתה אומר סרק ובין הקוצים ובוקע ששים
פרות ואמר רצון ה' בעניין הסנה רוצה לומר הצאת שאמר בית יעקב אש ובית
יוסף להבה · וזהו לראש יוסף ולקדקד נזיר אחיו · כעניין הסנה ראשון לגאולת
גאולת ישראל ממצרים · · ט'

פרש' עמים על שבטי ישראל הר יקראו להר המוריה · אספת כל חסיפה על ידי קריאה
היא · ושם יזבחו ברגליו זבחי צדק כו' · · ד"א עמים הר יקראו ע"י פרקמטיא
של זבולון תגרי אומות העולם באים אל ארצו והוא עומד על הספר והם אומ' הואיל
ונצטערנו עד כאן נלך עד ירושלים ונראה מה יראתה של אומה זו כו'
הוצרך לומר ד"א גבי כאן משום שלא היה מספיק ל"א לפי חוזב עמים כי קוראין
להתם · משום שעולם שנזו דהתם לא קאי קרא עלה דשבטים כלל שמורכבה
באומות העולם מש תגרי משחר וסוחר · אבל הכא גבי שבטים קאי הרבה כחדא

לשון בכוונה על השבר .. ע״כ

פר״ש: יזנק מן הבשן כתרגומו זינוקו וקלוחו יוצא מן הבשן. ד״א מה זינוק זה יוצא ממקום
אחד ונחלק לשני מקומות כך שבטו של דן נטל חלק בשני מקומות כו׳. הקשה לו
הה״ר המפרשים ראשון מיושב לשון יזנק כתרגומו דהוא שותא מן נחלא דנגדין כו׳
עם כל זה אין מיושב לשון כרש״י אחר לשון זינוק ולא אתי דשתי בהדיא לכן
אמר ד״א כלומר והשתא אתי שפיר לשון יזנק למשל חלק משתי לשני מקומות מאדם
אחד כשם דדן זה יוצא ממקום אחד רבים וכלן ... בין קילוח רב אח׳
ויושב בכל מקום אחד ... לשני מקומות ושני רוחות .. ע״כ

פר״ש: יהי רצוי אחיו שהיה מתרצה לאחיו בשמן כו׳. ד״א יהי רצוי אחיו שהיו בנותיו נאות
כו׳. הקשה לו ד״א שהרי לפי ראשון עדיין אין מספיק שהרי כתי׳ אחרין
וטובל בשמן רגלו. וכ׳ כתב על רבי השמן אמ׳ כן אי סבר ...
כשבא שמן הרבה ... לכן אמר ד״א להשתא אתי שפיר לכן ... מדבר ב׳
כאחד דס״ל דהא בשבח בנות שאות נתברך .. ע״כ

פר״ש: ברזל ונחשת מנעליך. עכשיו מדבר כלפי כל ישראל שהיו גבוריהם יושבי בערי
הספר ונועלים אותה שלא יוכלו אויבים ליכנס כאלו היו נועלין אותה במנעול
ובריחים של ברזל ונחשת. ד״א ברזל ונחשת מנעליך ארצכם נעולה בהרי׳ שחוצבי׳
מהן ברזל ונחשת וארצו של אשר היתה מנעולה של ארץ ישראל .. הקשה
לו ד״א דלמה ... במשל ... בישראל ... ואומר אין כאל ישורון
אבל עד כאן ... ברכת אשר ... דלא ... קרא ... כשנים אחר
כלל ... של אשר ... לא ... הפסוק מן ... בכוונתו
ונאות להדיא לכן אמר ד״א כלומר ... קרא כאשר ... ובפי׳ ... ע״כ

משנה בכוונה ועל השגגה ...

... על השבר בכוונה ...

... ואחות בכוונה ...

... ואחות ומשלמת ... שהוא הכל משכיר אחד אפילו הוא שהוא לו שהוא
כאן לא יהיה בעל דבר שנתן ... ולכן אין לו אלא כשכר שלו
שהוא שכיר יום ... ואם נתן לו שכר יום אחד ולא נתן לו שכר
כל ימי השנה כולה אין לו אלא שכר יום אחד ... ואם נתן לו
שכר יום אחד ולא נתן לו שכר יום שני ... ואם נתן לו שכר
יום שני ולא נתן לו שכר יום שלישי ... ואם נתן לו שכר יום
שלישי ולא נתן לו שכר יום רביעי ... ואם נתן לו שכר יום
רביעי ולא נתן לו שכר יום חמישי ... ואם נתן לו שכר יום
חמישי ולא נתן לו שכר יום ששי ... ואם נתן לו שכר יום
ששי ולא נתן לו שכר יום שביעי ... ואם נתן לו שכר יום
שביעי ולא נתן לו שכר יום שמיני ... ואם נתן לו שכר יום
שמיני ולא נתן לו שכר יום תשיעי ... ואם נתן לו שכר יום
תשיעי ולא נתן לו שכר יום עשירי ... ואם נתן לו שכר יום
עשירי ולא נתן לו שכר יום אחד עשר ... ואם נתן לו שכר יום
אחד עשר ולא נתן לו שכר יום שנים עשר ... ואם נתן לו שכר
יום שנים עשר ולא נתן לו שכר יום שלשה עשר ... ואם נתן
לו שכר יום שלשה עשר ולא נתן לו שכר יום ארבעה עשר ...
ואם נתן לו שכר יום ארבעה עשר ולא נתן לו שכר יום חמשה
עשר ... ואם נתן לו שכר יום חמשה עשר ולא נתן לו שכר
יום ששה עשר ... ואם נתן לו שכר יום ששה עשר ולא נתן
לו שכר יום שבעה עשר ... ואם נתן לו שכר יום שבעה עשר
ולא נתן לו שכר יום שמונה עשר ... ואם נתן לו שכר יום
שמונה עשר ולא נתן לו שכר יום תשעה עשר ... ואם נתן לו
שכר יום תשעה עשר ולא נתן לו שכר יום עשרים ... ואם
נתן לו שכר יום עשרים ולא נתן לו שכר יום עשרים ואחד ...
ואם נתן לו שכר יום עשרים ואחד ולא נתן לו שכר יום
עשרים ושנים ... ואם נתן לו שכר יום עשרים ושנים ולא
נתן לו שכר יום עשרים ושלשה ... ואם נתן לו שכר יום
עשרים ושלשה ולא נתן לו שכר יום עשרים וארבעה ... ואם
נתן לו שכר יום עשרים וארבעה ולא נתן לו שכר יום עשרים
וחמשה ... ואם נתן לו שכר יום עשרים וחמשה ולא נתן לו
שכר יום עשרים וששה ... ואם נתן לו שכר יום עשרים וששה
ולא נתן לו שכר יום עשרים ושבעה ... ואם נתן לו שכר יום
עשרים ושבעה ולא נתן לו שכר יום עשרים ושמונה ... ואם
נתן לו שכר יום עשרים ושמונה ולא נתן לו שכר יום עשרים
ותשעה ... ואם נתן לו שכר יום עשרים ותשעה ולא נתן לו
שכר יום שלשים ... ואם נתן לו שכר יום שלשים ולא נתן
לו שכר יום שלשים ואחד ... ואם נתן לו שכר יום שלשים
ואחד ולא נתן לו שכר יום שלשים ושנים ... ואם נתן לו
שכר יום שלשים ושנים ולא נתן לו שכר יום שלשים ושלשה
... ואם נתן לו שכר יום שלשים ושלשה ולא נתן לו שכר
יום שלשים וארבעה ... ואם נתן לו שכר יום שלשים וארבעה
ולא נתן לו שכר יום שלשים וחמשה ... ואם נתן לו שכר יום
שלשים וחמשה ולא נתן לו שכר יום שלשים וששה ... ואם
נתן לו שכר יום שלשים וששה ולא נתן לו שכר יום שלשים
ושבעה ... ואם נתן לו שכר יום שלשים ושבעה ולא נתן לו
שכר יום שלשים ושמונה ... ואם נתן לו שכר יום שלשים
ושמונה ולא נתן לו שכר יום שלשים ותשעה ... ואם נתן לו
שכר יום שלשים ותשעה ולא נתן לו שכר יום ארבעים ...

ויש לומר כי הנחש הוא יצר הרע שמסית את האדם לעבור על רצון קונו ומביא עליו מיתה ואבדון. ולכן אמר הכתוב כי הנחש לא היה יכול להמית את האדם אלא בעוון שלו עצמו. ועל כן אמר כי אם יש לשון הרע אין לו הנאה אלא לעצמו שמביא עליו מיתה ואבדון. ולכן אמר כי אם יש לשון הרע אין לו הנאה אלא לעצמו שמביא עליו מיתה ואבדון. ולכן אמר כי אם יש לשון הרע אין לו הנאה אלא לעצמו שמביא עליו מיתה ואבדון.

ועל זה אמר הכתוב כי אם יש לשון הרע אין לו הנאה אלא לעצמו שמביא עליו מיתה ואבדון. ולכן אמר כי אם יש לשון הרע אין לו הנאה אלא לעצמו שמביא עליו מיתה ואבדון. ולכן אמר כי אם יש לשון הרע אין לו הנאה אלא לעצמו שמביא עליו מיתה ואבדון.

ועל זה אמר הכתוב כי אם יש לשון הרע אין לו הנאה אלא לעצמו שמביא עליו מיתה ואבדון. ולכן אמר כי אם יש לשון הרע אין לו הנאה אלא לעצמו שמביא עליו מיתה ואבדון. ולכן אמר כי אם יש לשון הרע אין לו הנאה אלא לעצמו שמביא עליו מיתה ואבדון.

הפסוק עד הים האחרון וכי יש כמו ים אחרון וים ראשון לכן אמ' רש"י כלו' ז
כוונתו לתכלית כל המאורעות עד יום אחרון נגלה לו ומשה ענין הבואתו אשר
עין ראתה כל אלה ע"כ

פרש' ואת הנגב ארץ הדרום. ד"א מערת המכפלה שנא' ויעלו בנגב ויבא עד חברון
הוצרך לומר ד"א כי בכל המקומות שהזכיר כאן הראהו פועל מה שעתיד
להיות אבל בדרום על אברהם להראותו בו אבות מה נעשה עמו דבר. לכן
אמ' ד"א כלו' והראהו כמה דעל פועל מערת המכפלה כיון שעם קבורת
האבות הן הן הזונות איש ואשתו ע"כ

פרש' מול בית פעור קברו מוכן שם מששת ימי בראשית לכפר על מעשה פעור בראשית
וזה אחד מן הדברים שנבראו בערב שבת בין השמשות. ואת"ו ואחר דכתי'
ולא ידע איש את קבורתו מימנה לומ' לו שאין איש מקומו הלא לא נודע מקומו
כיום הזה לא היה לו לומ' זולת ויקברו אותו את משה על פי ה' ויתעלם כבר שהוא בהר
נבו ראש הפסגה. ועוד הלא כתי' ויש אחרים לא תזכרו שלא יאמר המתן
בכך עד שלמה או שבה לבכך עד שלמה או קרוב לו. והשתא אמרו אמ' מול
בית פעור ואולי זהו שהוכיח מכאן ברש"י לכפרת מעשה פעור כי ידוע
שמיתת צדיקי' מכפרת כמו הקרבנות מכפרים ולכן הוצרך לפשר קבורת
צדיק זה לומר להסרה כתקן מששת ימי בראשית מקבר שבו שנה קברו עשו
כבר כי לא כאשר מי עשאו. ואתי"א כדעת הנה כל עוז שלא נאמרה בתורה אחור
להזכרה מעוד שם אלקי' אחרים לא ישמע על פיך אבל אותם שכתבו בתורה
מותר להזכירם. ולכן הזכיר קבורת משה מול בית פעור וכי היכי דמיתת אהרן
נסמכה לקרבנות לומ' שמיתת צדיק מכפרת אף במיתה סמך לפעור מיתתו
מכפרת על מעשהו וזהו כאשר מת אהרן אחיך בענין כפרה. קברי אבות
קודם ימתן יערה הין ברושרות מקום שאין ושם קברי משה ואהרן נהיו

כראשי ההרים כוכבות שעומדין על הר סיני. קבר משה היה ראש הפסגה שלא
שמשח משה בשמן קדש וקבר אהרן היה ראש הר שלפני הר למעלה יתירה
שנמשח משה בשמן הקדש ושרת בעבודת הכבוד ית' ולכן אהרן נתעלה משה כי
סלוקו עליה היתה לו שעלה למרום במקום המשמרות תמיד ולמעלה ...

פרש' לא כהתה עינו אף משמת. ולא נס לחה לא שלטה בו רקבון ולא
נהפך תאר פניו ומה שאמ' ליה לרש' הא הלא לא נראה אחרי מותו כי לא ידע
איש את קבורתו ואף כי עלה להר עבו יחיד עלה ואין איש אתו כי כן דרכו בכל
הלכותיו הלך יחיד לדבר אל ה' ית'. ונ"ל דהכריח רש' לזה כן משום שמת על
פי ה' זהו בנשיקה ואם כן לא היה ע"י מלאך המות כשאר כל המתים כדאמרי' פ"ק דע"ז
שמלאך המות עומד למרגלותיו ... כיון שרואהו מזדעזע ופותח פיו
ומלאך המות חרבו שלופה בידו וטיפה של מרה תלויה בה כיון שפותח פיו מטילה
לתוכה ממנה מת ממנה מסריח ממנה פניו מוריקות. וזה שמת על פי ה' אין בו
כל הדברים הללו. וזהו שאחז משה במיתתו של אהרן אחיו והשתא אי אמרת לא
כהתה עינו ולא נס לחה ... ולאו דהא כי קרן עור פניו ...
ישנה אלא לאחר מיתה קאמ' משום דמתי על פי ה' ...

פרש' בני ישראל הזכרים. אבל באהרן נאמר שהיה אוהב שלום ורודף שלום ומטיל שלום
בין איש לאשתו בין אדם לרעהו שאחרבו כל בית ישראל זכרים ונקבות. ...
... משה היה מרבין שלום בישראל בכל האפשר ... עסקין שלמשה להטיל
שלום בין כנסת ישראל לאביהם שבשמים ... גדול על הכללות ...
... אבל אהרן ... בפרטים ... מטיל שלום ...
... כי ... הנבואה היתה ... הכללות ...
... נבואה ... אלדד ומידד ... של ...
לנבואה ... כדרך ... ואהרן ומרים ...

הלה נ"ב

301

הלא גם בנו דבר ה' כו'. ועוד לקחה ונצטרעה וישבה בבדידות ז' ימים חוץ למחנה
ולכן נתקנו במשה עדותה שהעיד אשר נשא לכן אותנה באהבה ומשתעשעות לשעות
ועניים עם בעליהן ומשה הה מפרישן לעולם ומונע כל ג"ד חדשים ראשונה
עד שהיות כבונים לשלושים ימים אלא תקנו אל משה בעת מתן תורה והותרו
להתיר שובו לכם לאהליכם. ואחר שפירש הוא מאשה הכל ועל שהיותו מוכרח
בכל עת לדבר לשכינה והוא אמר מי יתן כל עם ה' נביאים ושלא לא תחשבנה
הנשים. ואחר לקחה מרים שהיתה לנשים מעשן ומוכיחן כאשר יצא האמון
את היונק על האדמה לכן לא היתה מדברת עם משה אחיה לכן כת' ויבואו אותן
בני ישראל ולא בנות ישראל... ע"כ

פרש' ולכל היד החזקה שקבל את התורה בלוחות בידו. ולכל המורא הגדול שע"י נפלאות
שעשה במדבר הגדול והנורא לעיני כל ישראל שנשאו לבו לשבר את הלוחות
שנ' ואשברם לעיניכם.. תי"ל למה הפסיק פי' בלוחות דמשיקרא
ולכל היד בלוחות ואח"כ לכל המורא כן בענין המדבר ואחר לעיני כל ישראל חוזר
בלוחות הוה לה למוקדם ענין לוחות כחדא ואח"כ ענין מדבר ולא שאחזוקי
כמה שעוה'. נ"ל דיקדוק בריש' אשר שלחו ה' לעשות ואח"כ שיבה וגו' אשר
עשה משה א"כ לכל היד החזקה למשה קאי ולא כאחר יד החזקה האמור בתורה
בנסים ונפלאות על פרעה ומצרים ואח"כ חיזוקי הוזק יד לשון יחיד נאמר על
הלוחות שנ' ושני לוחות העדות בידו. ולא אמר בדין לשון רבים. ואחר אמר לכל
המורא הגדול בענין המדבר כוונתו לומר סיפור שבח מעלה של משה ועל הסדר
וזהו בתחלה בגדולה ומעלה כבוד הלוחות. ואח"כ נסים ונפלאות שבמדבר רבי
המה השפיע לישראל הוריד בתחלה את המן ויצא השלו הבה נבר וימצא מים הרבה
ולכל שנותיו וכלה רבי ורמוזים כלם שאחד במאמר לכל המורא הגדול אשר עשה
משה. ואחר כך סיים בשבירת הלוחות באמרו לעיני כל ישראל שהתורה נקראת עיני של ישראל
ואורים שנאמר כי נר מצוה ותורה אור. וכן כת' מצות ה' ברה מאירת עינים. וזהו אשר

• עשה משה לעיני כל ישראל כלו' ככה עין חורס ונהס בשבירת הלוחות
והתחיל בשבח אחר ומעשה משה בקיום מעשה העולם שקבל לוחות ובלוחות
מדבר וקיים בהדיסת הכל כלו' פירוש היה נחוצה בהדי נחוצה והוא קבלת לוחות
עבורות מדבר וקמך חורבנא לחורבנא כמאה חי משה נגד התורה שבירת לוחות
אחד כלו' קשה פשירתן על משה שהיה עין ישראל כמו שנשתברו בו הלוחות לפיכך
קיים בשבירתן שהן עוונם של ישר' להודיענו שמיתת צדיקי' כשיברו לאחורים
מונחות כאהרן הן שהן עוונם של ישראל שנ' ואשר נעלם מעיני העדה והם
השופטים שנ' ושפטו העדה והצילו העדה כלומר תנן דבבא בתרא גבי הורודוס
הוא כבה אורו של עולם דקטלינהו לרבנן כו' וחתם התורה בתשבחת ישראל והתחיל
בבראשית שהוא מתחיל בהתחלת יסוד בנין העולם וקיים בפשירת צדיקו של
עולם רחוו ישראל מעשה נחוצה וכו' חורבנא ודון ואשברם לעיניכם והמקרא דעת
ה' לדעתו אשר שברת יש"ר כחך ששברת וזהו נ"ב פשירת משה המקרא דעתו
שנ' על פי ה' וקיים בישראל בסת"ו והתחיל בבראשית היינו דכתי' ישר' ראשית תבואתו
כלו' כי התורה נקראת ראשית וישר' נ"כ משום דשניהם לבר אחד ואין קיום לתורה
אם לא בישראל ואין קיום לישר' אם לא בתורה נ"כ לכן מתחיל בראשית שהיא התורה
כדפי' רש"י
שנאמר ה' קנני ראשית דרכו ~~כל ישראל כלומר~~ וקיים לעיני כל ישר' שהם
חותם התורה וקיומה ובלעדם לא תהיה קיום התורה וזהו אשר עשה משה
לעיני כל ישראל כלו' הוא המקור אשר זיכה את הרבים וזכות הרבים תלוי
בו מלכותו לבב אנוש ויסעד חסד ואמת יסובבנהו צדקתו עומדת לעד כנגד
ה' יאריכו ימיו פ' ברכה ..

סליק ריגל

התחלתי את העתקתו וסיימתיו בשנת ה'ת' וסיימתיו ביום [redacted]
[redacted] בפתבתי ידי ה'
ית' למען רחמיו וחסדיו הרבים יזכני להגות בו אני ובני ובני בני עד סוף כל הדורות שנאמר
והגית בו יומם ולילה וגו' ואני זה ה' יזכני לכתוב ספרים אחרים בהו אמן כי"ר

אשר עשה משה לעיני כל ישראל כלומר ככה עין חורס ונכנס בשבירת הלוחות
והתחיל בשבח אחר מעשה משה בקיום מעשה העולם שקבל לוחות ובלוחות
מדבר וקיים בהריסת הכל כלומר צריך היה שהיתה כבדי נאמנה והוא קבלת לוחות
עבודות מדבר וקמץ חורבנה לחורבנה כמה חיי משה מה התורה שברת לוחות
אחד כלומר קשה פטירתו של משה שהיה עין ישראל כמו שנשתברו בו הלוחות לפיכך
קיים בשבירתן שכן עונים של ישראל להודיענו שמיתת צדיקים כשבירת לוחות
ומנחות כאהרן כן שכן עונים של ישראל וכו׳ ואם נעלם מעיני העדה והם
המושיעים וכו׳ ושפטו העדה והצילו העדה כלומר כו׳ דכבא בתרא בבי הורדוס
הוא כבה אורו של עולם דקטלינן לרבנן כו׳ וחתם התורה בתפארת ישראל והתחיל
בבראשית שהוא מתחיל בהתחלת יסוד בנין העולם וקיים כפטירת צדיקים על
שלא ראו ישראל היו לוחות ומקדש חורבן וכן ואשברם לעיניכם והספורה דעת
ה׳ לדעתו אשר שברת שר כקך שנשברו וזהו נ״ב פטירת משה הספורה דעת
עד עלפי ה׳ וקיים בישראל בסוף והתחיל בבראשית היינו דכתיב ישראל ראשית תבואתה
כלומר כי התורה נקראת ראשית וישראל נ״כ משום דעשרים דבר אחד ואין קיום לתורה
אם לא בישראל ואין קיום לישראל אם לא בתורה נ״ב לכן מתחיל בראשית שהיא התורה
כדכתיב
שנאמר ה׳ קנני ראשית דרכו ~~כל ישראל~~ וקיים לעיני כל ישראל שהם
חותם התורה וקיומה ובלעדם לא תהיה קיום האומה וזהו אשר עשה משה
לעיני כל ישראל כלומר הוא המזכה אשר זיכה את הרבים וזכות הרבים תלוי
בו מלכותו לבנו אבינו ושנאמר חסד ואמת יקדמו פניך לצדקתו עומדת לעד כענף
ה׳ יאספהו ״ תם ס׳ ברכה ״ ״

סליק רחמן

התחלתי זאת המלאכה ושלמתיה בשנת ה׳ תק ושלמתיה ביום יום ה׳ כ״ה לחודש טבת שנת רעע לחק
[redacted] כתבתי ידי ה׳
ית למען רחמיו וחסדיו הרבים יזכני להגות בו אני ובני ובני בני עד סוף כל הדורות שנאמר
והגית בו יומם ולילה כו׳ ואני אלה ה׳ יזכני לכתוב ספרים אחרים בהם אמן כי״ר אמן

לאל שלם כשם נעלם הלא נשלם זאת המלכה
חתום תורה כבוד עזרה וליושוה זאת הברכה
ואסמכה למערכה ומחשכה הוציאני
עזרם הקימני והרוני זיו חמלתו
להמרתו ולתועיתו פנולתו עמים עמדון
עלימחקך עדי עיקר מאד יקר ימים ירדון
יצאו שדון והגידו ניצוץ צדון חכמי דורות
ולהוות לעין עזות במחברות פורשי פרשן
עלן ורשן זאף דרשו ולו חפשו כאמתחות
ותוך שנקי שלל חולקי למחזיקי דבר צחות
ונכוחות עלי ארחות נכוב לוחות המה עושים
ולמפרשים שמו ראשים שדי דורשי ליצאורם
כפיקותם ותשלומם מחשבותם מאד עמקן
כבן נדון ולא כשלו הבי עלן על לב רחקן
כפי שחקן לשון נפקן אשר לקנן כו הכסילים
ושועלים כראש גלי הלא פוסלי נפחשבדה
ולהקוביה כלי טובה גלב נבה שוא יאמרו
ובני מרי לאבזרי ושפת עברי מהר סרון
לבו שברו והעגירו וגם ספרד לדוד אחרון
ולזברון יהי כשרון בשם אהרן הצרפתי
ודאיתי וכינורתי הכיבורתי לך דרך
עדי סופר יהי כופר יוצע ספר ללב מורך
לפי צוקן כלי אורך והוא נירך כלי חמדה
ומצדדה קחה מדה ועל חודה גיל ושמחה
מקום מנחה והמנוחה מהר שמחה אל מידו
ואוכיל שי כראשם עשי כנגד רשי אקר אדהו
אקדמהו אנבדהו ואראדהו זה לשלמה
כלו אדיה כהוד תורה והמשרה האעל שמו

. . . . . .

פרשה ז' אשר אלהים

ואמרתי לעצמי אשרי אדם שיהיה לו בן כזה ואשרי בן שיהיה לו אב כזה
שיהיה אב לבנים ובן לאב ואחר כך נתבוננתי בדברים ומצאתי שאין אשרי
אלא מי שיש לו בן כזה שיהיה לו אב כזה שיהיה אב לבנים ובן לאב
ואחר כך נתבוננתי בדברים ומצאתי שאין אשרי אלא מי שיש לו בן כזה
שיהיה לו אב כזה שיהיה אב לבנים ובן לאב ואחר כך נתבוננתי בדברים
ומצאתי שאין אשרי אלא מי שיש לו בן כזה שיהיה לו אב כזה שיהיה אב
לבנים ובן לאב ואחר כך נתבוננתי בדברים ומצאתי שאין אשרי אלא מי
שיש לו בן כזה שיהיה לו אב כזה שיהיה אב לבנים ובן לאב ואחר כך
נתבוננתי בדברים ומצאתי שאין אשרי אלא מי שיש לו בן כזה שיהיה לו
אב כזה שיהיה אב לבנים ובן לאב ואחר כך נתבוננתי בדברים ומצאתי
שאין אשרי אלא מי שיש לו בן כזה שיהיה לו אב כזה שיהיה אב לבנים
ובן לאב ואחר כך נתבוננתי בדברים ומצאתי שאין אשרי אלא מי שיש לו
בן כזה שיהיה לו אב כזה שיהיה אב לבנים ובן לאב ואחר כך נתבוננתי
בדברים ומצאתי שאין אשרי אלא מי שיש לו בן כזה שיהיה לו אב כזה
שיהיה אב לבנים ובן לאב ואחר כך נתבוננתי בדברים ומצאתי שאין אשרי
אלא מי שיש לו בן כזה שיהיה לו אב כזה שיהיה אב לבנים ובן לאב

שהיתה. ונמצא שהיא נראית שוה: ולזה הענין אמרה תורה אצבע כנגד אצבע שוה ולא יותר
שאף שיעורי שוה שוה אינם שוים בכל מקום: ולפיכך נתנו חכמים שיעור לכל דבר ודבר
לאחיזת יתר מזה; ואמרו שיעור לכל אחד ואחד לפי מה שהוא ראוי לו. ואמרו שיעור
האחיזה שיהא בו כדי שיעור שיוכל לאחוז בו ולהעבירו ממקום למקום. ואמרו שיעור
לכל דבר ודבר לפי מה שהוא ראוי לו. כגון שיעור האחיזה בכלי חרס שיהא בו כדי
שיוכל לאחוז בו בעת שרוצה לשברו. ושיעור האחיזה בכלי זכוכית שיהא בו כדי
שיוכל לאחוז בו בעת שרוצה להעבירו ממקום למקום. ושיעור האחיזה בכלי עץ שיהא
בו כדי שיוכל לאחוז בו בעת שרוצה לחתוך בו. ושיעור האחיזה בכלי מתכות שיהא
בו כדי שיוכל לאחוז בו בעת שרוצה לחתוך בו. ושיעור האחיזה בכלי אבן שיהא בו
כדי שיוכל לאחוז בו בעת שרוצה לשברו. ושיעור האחיזה בכלי עור שיהא בו כדי
שיוכל לאחוז בו בעת שרוצה לקרעו. ושיעור האחיזה בכלי בגד שיהא בו כדי שיוכל
לאחוז בו בעת שרוצה לקפלו. ושיעור האחיזה בכלי נייר שיהא בו כדי שיוכל לאחוז
בו בעת שרוצה לקרוע. ושיעור האחיזה בכלי קנה שיהא בו כדי שיוכל לאחוז בו בעת
שרוצה לחתוך בו. ושיעור האחיזה בכלי זכוכית שיהא בו כדי שיוכל לאחוז בו בעת
שרוצה לשברו. ושיעור האחיזה בכלי עץ שיהא בו כדי שיוכל לאחוז בו בעת שרוצה
לחתוך בו. ושיעור האחיזה בכלי מתכות שיהא בו כדי שיוכל לאחוז בו בעת שרוצה
לשברו. ושיעור האחיזה בכלי אבן שיהא בו כדי שיוכל לאחוז בו בעת שרוצה לקרעו.
ושיעור האחיזה בכלי עור שיהא בו כדי שיוכל לאחוז בו בעת שרוצה לקפלו. ושיעור
האחיזה בכלי בגד שיהא בו כדי שיוכל לאחוז בו בעת שרוצה לקרוע. ושיעור האחיזה
בכלי נייר שיהא בו כדי שיוכל לאחוז בו בעת שרוצה לחתוך בו. ושיעור האחיזה
בכלי קנה שיהא בו כדי שיוכל לאחוז בו בעת שרוצה לשברו. ושיעור האחיזה בכלי
זכוכית שיהא בו כדי שיוכל לאחוז בו בעת שרוצה להעבירו ממקום למקום. ושיעור
האחיזה בכלי עץ שיהא בו כדי שיוכל לאחוז בו בעת שרוצה לחתוך בו. ושיעור
האחיזה בכלי מתכות שיהא בו כדי שיוכל לאחוז בו בעת שרוצה לשברו. ושיעור
האחיזה בכלי אבן שיהא בו כדי שיוכל לאחוז בו בעת שרוצה לקרעו. ושיעור
האחיזה בכלי עור שיהא בו כדי שיוכל לאחוז בו בעת שרוצה לקפלו. ושיעור
האחיזה בכלי בגד שיהא בו כדי שיוכל לאחוז בו בעת שרוצה לקרוע. ושיעור
האחיזה בכלי נייר שיהא בו כדי שיוכל לאחוז בו בעת שרוצה לחתוך בו. ושיעור
האחיזה בכלי קנה שיהא בו כדי שיוכל לאחוז בו בעת שרוצה לשברו. ושיעור
האחיזה בכלי זכוכית שיהא בו כדי שיוכל לאחוז בו בעת שרוצה להעבירו ממקום למקום.

כאשר המשחה אחר שמ.לא ירו : אמ' שבט שבעון · לא לנחש ולצרף · נ"א שכון
השכינה שאין למעלה הימנה : אמ' ונחל כל עמו הכהן · עיקר הלוים · כי הם לא
יצאו בהמה · רק כל כהן לוי · ואין כל לוי כהן : אמ' לשעירים הם השדים · ויצאו
כן ממכר שישאר אצל הרואה אותו · והאב והקרוב במכר שירצה השופטים
כרצון שעריכם · ואלו יעבר נורה שבט היו נעשים ישראל כמצרים : אמ' כי נפש
הבשר כושר הוא · זה אומן כי הנפש שבה יהיה האדם היא כבוד האל · עב כמשה
איש כן יכשר : אמ' יקום כמשכר שנה ה' אלא יאכל אחד רב ולא יראה רשם
כאשר ממנו לשכח ה' שנה לכסע כל רם שאיננו צרכו על השכח שלא יחטא
הרואה כראשון אשר והוא ציד חיה או עוף · כי זכה נזכה לנו · וכמדרש ראה אשר
אמ' רבו כמשאו הוא · רבן הוא עמו הנפש כי ידוע שהצדיקים הידועים ממאות
שאול הלב ממולך לבתי ורם ולנת כרצון שאין ...ך עם האור : אמ' וחי בהם
רבר מצוה משפט וצריך להכנס : אמ' ונשאר אני ה' שהשם אוהב הנבדל לאהרן
והר סיני לשבר עם הראשון והוא סור האדם · וכמשמע שיאמר האדם רע בהם אין
לא יקבל לאסור לו כל העבון והנה אסר המשאון ונתן כל עון · וכמדרש כי יבא
מחנה אצלה לך סור חוטא והנה כל המוצאל ירחק שמנה ה' המוצאל עב הזכיר
אני ה' · אמ' ואשר צדה ואין לו יערה על רשע לכם ונתן כבורות לרעה · וירבכו
כי המשאל מחוץ לו חוץ הא לשריה · והנה הכל מלון האנק · והן לראוה הגואלן
לכהנים ואחר שאל הכהן לרעה שעשיו אמו לרעה אסור : אמ' ואין נבר אחרי אשר
מכיר הן שכתוב אשר אין אבי הנה אזהרה לשוכב ולנשכב · ואחרי שהזכיר נברא
לנשוא והשיבה להשאון הזהיר הכהן שלא יהפך ונשאה ה' · ויש משכב להוציא
זרע עד מלך משכב : אמ' ותקיא הארץ · כלומר שיקיא האדם הנא עושה כמינו
ואלו לא ישוב : אמ' מולך כיון שאזהרה על משכב כי ישראל אחר אירוסין צריכי
מולך חוץ · חוץ להמשכן · ויש מצא ילדו כל ברכי יוסף : אמ' ערות בת אשת
אביך · י"א שהוא אחיו מאמו ואמר והאוכב עונה נגלה כאלו לאויב · נ"א כאיזה
המסון לחוץ · ויתכן להיות בן אחיו אביך בן אנשה · ואלו שאר וכאשר צריכי כנעם

פרשת קדושים תהיו

אמ' איש אמו ואביו תיראו · טעם להזכיר האם קודם האב כי ידוע איננו מכבד
בתחלה כי אם האם ואם האב הטעם כי הכתוב על הענין לשמור את השבת
לא כן שאר המצוות : אמ' אל תפנו אל האלילים · כי איננו יש : אמ' לא
ונשאר כסף לא ... : אמ' רגלי · ... רגלי · והשמר המלין · כי הרגל ...

ויאמר נחמן ויאמר ר' . כאן ר' לומדנו נחמן ויאמר יאמר . ואחרים הן ויאמרו
. ואחרים אומרים יאמר לכך, ואחרים יאמר ויאמר . אמרו יאמר אומרים אין : זו אומרת
ואחרים ואומרים כי לומדנו לכאורה כי אומרים אמרו אלא אמר כי ויבוא אמרו אין : ואומרת
ר' ואמר אמר כי אין, אל ואחרים לכאן אין אין . אמרו ויבוא כי . אמרו אמר ויבוא
אמרו אין : לכאורה אמרו לומדנו אמרו אמרו אמרו . אמרו לכאורה נחמיה לומדנו
אמרו אמרו אמרו אמרו אמרו אמרו אמרו אמרו אמרו אמרו אמרו אמרו אמרו אמרו
. אמרו אמרו כי אמרו כי אמרו אמרו אמרו אמרו אמרו אמרו אמרו אמרו אמרו אמרו

. . . . . : אמרו אמרו אמרו אמרו אמרו אמרו אמרו אמרו אמרו אמרו אמרו אמרו
. אמרו אמרו אמרו אמרו אמרו אמרו אמרו אמרו אמרו אמרו אמרו אמרו אמרו
אמרו אמרו אמרו אמרו אמרו אמרו אמרו אמרו אמרו אמרו אמרו אמרו אמרו אמרו
אמרו אמרו אמרו אמרו אמרו אמרו אמרו אמרו אמרו אמרו אמרו אמרו אמרו אמרו
אמרו אמרו אמרו אמרו אמרו אמרו אמרו אמרו אמרו אמרו אמרו אמרו אמרו אמרו
אמרו אמרו אמרו אמרו אמרו אמרו אמרו אמרו אמרו אמרו אמרו אמרו אמרו אמרו
אמרו אמרו אמרו אמרו אמרו אמרו אמרו אמרו אמרו אמרו אמרו אמרו אמרו אמרו
אמרו אמרו אמרו אמרו אמרו אמרו אמרו אמרו אמרו אמרו אמרו אמרו אמרו אמרו
אמרו אמרו אמרו אמרו אמרו אמרו אמרו אמרו אמרו אמרו אמרו אמרו אמרו אמרו
אמרו אמרו אמרו אמרו אמרו אמרו אמרו אמרו אמרו אמרו אמרו אמרו אמרו אמרו
אמרו אמרו אמרו אמרו אמרו אמרו אמרו אמרו אמרו אמרו אמרו אמרו אמרו אמרו
אמרו אמרו אמרו אמרו אמרו אמרו אמרו אמרו אמרו אמרו אמרו אמרו אמרו אמרו
אמרו אמרו אמרו אמרו אמרו אמרו אמרו אמרו אמרו אמרו אמרו אמרו אמרו אמרו

. . . . . ביום ההוא יאמרו

. . . . . ויהי בשלשה ימים כי ישאו עיניהם וירא את המקום מרחק ויאמר אל נערתיו שבו לכם פה עם החמור ואני והנער נלכה עד כה ונשתחוה ונשובה אליכם ויקח אברהם את עצי העולה וישם על יצחק בנו ויקח בידו את האש ואת המאכלת וילכו שניהם יחדו ויאמר יצחק אל אברהם אביו ויאמר אבי ויאמר הנני בני ויאמר הנה האש והעצים ואיה השה לעולה ויאמר אברהם אלהים יראה לו השה לעולה בני וילכו שניהם יחדו ויבאו אל המקום אשר אמר לו האלהים ויבן שם אברהם את המזבח וערך את העצים ועקד את יצחק בנו וישם אתו על המזבח ממעל לעצים וישלח אברהם את ידו ויקח את המאכלת לשחט את בנו ויקרא אליו מלאך יי מן השמים ויאמר אברהם אברהם ויאמר הנני ויאמר אל תשלח ידך אל הנער ואל תעש לו מאומה כי עתה ידעתי כי ירא אלהים אתה ולא חשכת את בנך את יחידך ממני וישא אברהם את עיניו וירא והנה איל אחר נאחז בסבך בקרניו וילך אברהם ויקח את האיל ויעלהו לעולה תחת בנו ויקרא אברהם שם המקום ההוא יי יראה אשר יאמר היום בהר יי יראה ויקרא מלאך יי אל אברהם שנית מן השמים ויאמר בי נשבעתי נאם יי כי יען אשר עשית את הדבר הזה ולא חשכת את בנך את יחידך כי ברך אברכך והרבה ארבה את זרעך ככוכבי השמים וכחול אשר על שפת הים וירש זרעך את שער אויביו והתברכו בזרעך כל גוי הארץ עקב אשר שמעת בקולי וישב אברהם אל נעריו ויקומו וילכו יחדו אל באר שבע וישב אברהם בבאר שבע ויהי אחרי הדברים האלה ויגד לאברהם לאמר הנה ילדה מלכה גם היא בנים לנחור אחיך את עוץ בכרו ואת בוז אחיו ואת קמואל אבי ארם ואת כסד ואת חזו ואת פלדש ואת ידלף ואת בתואל ובתואל ילד את רבקה שמנה אלה ילדה מלכה לנחור אחי אברהם וראומתו ושמה ילדה גם היא את טבח ואת גחם ואת תחש ואת מעכה ותהי שרה מאת שנה ועשרים שנה ושבע שנים שני חיי שרה ותמת שרה בקרית ארבע היא חברון בארץ כנען ויבא אברהם לספד לשרה ולבכתה ויקם אברהם מעל פני מתו וידבר אל בני חת לאמר גר ותושב אנכי עמכם תנו לי אחזת קבר עמכם ואקברה מתי מלפני ויענו בני חת את אברהם לאמר לו אדני שמעני נשיא אלהים אתה בתוכנו במבחר קברינו קבר את מתך איש מקברו לא יכלה ממך מקברו למבור מתך ויקם אברהם וישתחו לעם הארץ לבני חת וידבר עמם לאמר אם יש את נפשכם לקבר את מתי מלפני שמעוני ופגעו לי בעפרון בן צחר ויתן לי את מערת המכפלה אשר לו אשר בקצה שדהו בכסף מלא יתננה לי בתוככם לאחזת קבר ועפרון ישב בתוך בני חת ויען עפרון החתי את אברהם באזני בני חת לכל באי שער עירו לאמר לא אדני שמעני השדה נתתי לך והמערה אשר בו לך נתתיה לעיני בני עמי נתתיה לך קבר מתך וישתחו אברהם לפני עם הארץ וידבר אל עפרון באזני עם הארץ לאמר אך אם אתה לו שמעני נתתי כסף השדה קח ממני ואקברה את מתי שמה וישב עפרון את אברהם לאמר לו אדני שמעני ארץ ארבע מאות שקל כסף ביני ובינך מה הוא ואת מתך קבר וישמע אברהם אל עפרון וישקל אברהם לעפרון את הכסף אשר דבר באזני בני חת ארבע מאות שקל כסף עבר לסוחר ויקם שדה עפרון אשר במכפלה אשר לפני ממרא השדה והמערה אשר בו וכל העץ אשר בשדה אשר בכל גבולו סביב לאברהם למקנה לעיני בני חת בכל באי שער עירו ואחרי כן קבר אברהם את שרה אשתו אל מערת שדה המכפלה על פני ממרא היא חברון בארץ כנען ויקם השדה והמערה אשר לו מעם בני חת לאחזת קבר

השנה כאשר האמר : אמר מן השדה ואכלו · מה שיצא השדה מתבואה · אמר ו
ונמכרו את התבואה שאין ברכה כמו שיש שיסבין וינסיף עשר שנה · ונמשך היובל
יהיו לו שנים בלא נוסף : אמר יאן ישכל מן · ונמשך כמאמר · וכן מן הבכור
ונשאו את הברכים · לגואלין כמו ברין מאי יגאלהם · ונאמר כמו שנה והטעם
עד שנת הימים · מגור נתוש וגיץ נתורק : אמר ראשר יגאל הטעם כמו יקנה :
אמר אחוזה כמו שדה · והטעם שכל בן ישראל ואשר ממשפחתו · ואין רשות לו :
אמר מאכין · את לעיין · מעשר מאכליין לבב ; אמר למרבר עד · וכן ואר השם : ·
כרון אור בלוני ·
אמר ואחרן ומשיום · מצוה למאור ולמשון : אמר ולמה נעשה רבה ירדנו · כשהוא
הנחברון האחרים · יוסיף המספר · וכן איכה ירדוך אחר לך : אמר ותבואו לימים ·
הנכון כמיני · להיות ותבואי הםך נמכר בחסר : אמר לא יוכל כל והארץ היה נחו :
אמר אשון עולם · ואל כאור התורה שימכור שדה כעליו · וישראל שאנשבו ב
כבנין ארצה כי כן כל · וגוזלון · הטעם כגולה ונוסה : אמר ורצו מוח
אחרו כי הגאלון רבון מהברכון · ולא אחרו אחין · כן כאחרו הברכון כלל · ואחרו
כגאלון מרעיום לירא ולהסתיר השונים והמוסף הטב יגבר לו רברי :
אמר גרי אחרו רבים שפירושו גבור ונשבת כאיש שיתנן לבן ולא יפתר · ואין לו
רואה ויאמר מאי את כל הגירון · והטעם שאחרו בדברי פלשתים כי לא ירו כגשה
כבו זיגרה הוא יומל שני הפירוש · יחסר בין כמו כי שאן יומים : אמר תמימים
מאין חמה בנים להגוררון לשאו והשן נוסף כבן רמשון : אמר יפליא · יפריש ·
ויבאר במעריך יפרש · הטעם שירנו נדר לאמר את ה׳ ישוה לכן אמת נמשי ·
ברי ערכו · את ערך בני על את ערך כהלה · וכך במעריך על רשון כל המעריך :
נוסף · והטעם כערך · ויא כי הכך לנכח הכהן · ויסרו כמעריך הכהן כערך
אתה · והוא יגראנו הוא הקריאה · ואל על הערך שהיא מלה זרה כמו כעיר
האהל : אמר והעמידו הכהן · ועמידו לפניו · כאילו אמר ועמידו הכהן לפני
הכהן · כאשר פירשו · וישב הכהן על כך הכהן השאלון · והיא דרך אחת ·
אז יהיה והעמידו · ועמיד העור נמאו : אמר יכך כמו יכרו · מאי כך ·
ומי איש לו להבין סוד העולם איך ירע סוד הבהור והעמידו · והנה אברהם
עין המעשר שם יעקב · ונער אלה כמה הסוד בגברי · מעשר עין אם יעברו
אחר ואין שני לו : אמר בבאורך שעלין · על ודבר ירעכו כי ה׳ אוה לשכון כיום

[illegible]

סיני כאשר הם שנה במדבר סיני עד תמות שם בנו אהרן : אמר יא שלא מצך משה
את ישראל עבור בגבול הארץ עד ירד מצריהם בדרך תבואה · וכי רצא יבחיעשו :
אמר כינור הבוני · עשרה ימים : אמר ויתקדשו · ועשה כי הוא השמר : אמר ופירוש ויהיו
כל חצרי בני ישראל אלא שעתו עד כי שהוא בין כל · ואמר ויהיו המצרים בכלם · אמר
מבין חורש ונמצא · עד שוב המחבר · את על צדיק המשכני הראשון זה אל זה ·
והמעשה וכן : אמר מורין הקדש הוא הארץ ונקי צדרו כבדר הארץ : אמר תבואה
ישנו זמן לדראך · כי אין כבוד שוב דבר : אמר שנים ונשארים שלך · כבלל
ובשאלה ומחבר המוניים ולא שיחסרו שלו מאון · ולא כי הבנו אתו דרך צדקה
להזכיר האלפים ונשב המאון · וזה לא ירון כשבור מספר השרפים שהם מתוים
משלו מאון · והאלף רבר · צלה כי אין כבוד ממעש כבוד : והפי' כלמצרי הלוי
חוץ לן הכבודים : אמר מין שלשים שנה · צריכה לך שבועו · כן תמיד ים שנה
שכבנה שבועו · כי אם יחסר בה הכל : אמר ונתן ברין על בקשת המעשים :
אמר נרישין · יסיר הדין : אמר כל ברגע וכל זה וכל שלא לנפש אל הם המעשים ·
שכבה ומעשים אחרים · ועל כן לא יצא בעל צרי ומחוץ למחנה : אמר ברצון · כאשר
הוא לא מרוץ מעשו : אמר המושב לה · בשבור יראו ה' השמן : · · · · ·

פרשה נשלמה את ראשי ·

ראיה את צדין לו יהיה · ונמנעו ברצון הקדיש הם שינקו לאי זה כהן שירצה :
אמר והיצא ערפשה · כמרים אנשים אל על ידי נשים עד שהיא תמרה : אמר
אשר לא שבב איש אותך · בהרגה · שאין ברצונך : אמר לאשר חטא על הנפש ·
הוא על נפשו מן · כמו וידע לנפש · ואילו היה שחטא על נפשו לא היה ה' משנה אותו
שיחזור למעון : אמר כינוס עדון · כלי ירה כי הוא שלא מן : אמר ישא ה' תמו
אליך · המשך ומשים פניו מבני · והשואה כי כל לאמר שומה יהין מבן משואון
אליך לאוסף שלום : אמר כינוס השבוע · ולא כי בצם הקרבן והיא הראשון שנה ·
וכך כי היום הוא יום שהיה להשכן המזבח וזה נבון בעיני כשבור זכרון
השלוים ובן כינוס השבועי בהקמן ירחו · וכן שבוע בחומש הקדש כשבור
יום שיצוי הנפש : אמר הנשך · העשה נהיי שניה כמו ודין כבר : אמר פר אחד
בן בקר · היא צגן כמו כן יונה : ובצר שנים צד הם פרים זכר · ונשמע מין
הכבש · והשר וכל כבר וכח השלמים בשעירים וארבעה פרים : אמר כינוס שלשי
שבעי ימים · כבר כאשן כספר ומאמר לזה השנה זה המספר · ונשמר שלשי
כמו שמונים וזה שילדו ומתכונין · באילו הענה הוליד · והוא סוד גדול :

309

ד דין אם היה [illegible] מחמת דין המנהג והכריזו הספר בראשונה [illegible] אחר לאחר [illegible] הכהן
לאחר [illegible] אחר [illegible] הכהן ושירצו של [illegible] המכירה ורוצה לקנותה הוא חוזר אם
בשנה [illegible] הראשון היה ספק ביד השני לקנות [illegible] והיה גם בשעבוד כיון שלא היתה [illegible]
[illegible] לשמוע. אבל ולהכא שני חזרה [illegible] סדרי אם היה גם בשעבוד [illegible]
שני חזרה [illegible] אם בשנה שנה הראשון לא היה ספק ביד השני לקנות מסך הר'
[illegible] שחזר לשמעון ברשות שההיא [illegible] כהן [illegible] אחר [illegible] ונטהר הראשון שחזר
הראשון לשמעון

ד דין מי שיש [illegible] [illegible] [illegible] חוב [illegible] שלא [illegible] [illegible] כרצונו [illegible]
רוב [illegible] והוא שני השטר [illegible] [illegible] אם [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] חוב [illegible] ובשני תוכו [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] וחוב שזה [illegible] [illegible]
אם [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

דין כל [illegible] [illegible] [illegible] ספק רבי סעדיה [illegible] [illegible] [illegible] בו [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] המעשה היה [illegible]
דין [illegible] [illegible] אחר [illegible] [illegible] ויש [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] כל [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] צריך [illegible]
[illegible] אין צריך [illegible]

דין [illegible] [illegible] [illegible] ביד [illegible] [illegible] המעשה [illegible] ויש [illegible] [illegible]
ביד [illegible] והן [illegible] [illegible] [illegible] חייב [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] ביד [illegible] [illegible] כי לא [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] המעשה [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] לעשה

[illegible] [illegible] בין [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

ואם אמר לו אל תשתה יין ואל תאכל בשר ואל תגלח ואל תטמא למתים ואל תצא מן הכרם ואל תשתה חומץ יין ואל חומץ שכר ואל תאכל כל לחלוחית ענבים ואל תאכל ענבים לחים ויבשים כל ימי נזרך הרי זה נזיר ואסור בכל אלו כל ימי נזרו שנאמר ומכל אשר תעשה הגפן מחרצנים ועד זג לא יאכל:

כיצד הרי עלי כאחד מן הנזירים ואינו יודע כמה נזירות נזרו הרי זה נזיר שלשים יום שכל נזיר שלשים יום הוא אלא אם כן פירש ואמר כאחד מן הנזירים שמשון ושמואל שהן נזירות עולם הרי זה נזיר שלשים שנה שכל נזיר שלשים שנה הוא:

הרי עלי נזירות כמנין ימות החמה ואינו יודע כמה הן הרי זה נזיר שלש מאות וששים וחמשה ימים שכל נזיר שנה אחת היא אלא אם כן פירש ואמר כמנין ימות החמה שהן נזירות עולם הרי זה נזיר שלש מאות וששים וחמשה שנים שכל נזיר שנה אחת הוא:

הרי עלי נזירות כמנין חדשי השנה ואינו יודע כמה הן הרי זה נזיר שנים עשר חדש שכל נזיר שנה אחת היא אלא אם כן פירש ואמר כמנין חדשי השנה שהן נזירות עולם הרי זה נזיר מאתים וארבעים חדש שכל נזיר שנה אחת הוא:

הרי עלי נזירות כמנין חדשי הלבנה ואינו יודע כמה הן הרי זה נזיר שלשים יום שכל נזיר חדש אחד הוא אלא אם כן פירש ואמר כמנין חדשי הלבנה שהן נזירות עולם הרי זה נזיר מאתים ועשרים חדש שכל נזיר חדש אחד הוא:

הרי עלי נזירות כמנין ימות השבוע ואינו יודע כמה הן הרי זה נזיר שבעה ימים שכל נזיר שבוע אחד הוא אלא אם כן פירש ואמר כמנין ימות השבוע שהן נזירות עולם הרי זה נזיר מאה וארבעים ושנים ימים שכל נזיר שבוע אחד הוא:

הרי עלי נזירות כמנין ימות השנה ואינו יודע כמה הן הרי זה נזיר שלש מאות וששים וחמשה ימים שכל נזיר שנה אחת היא אלא אם כן פירש ואמר כמנין ימות השנה שהן נזירות עולם הרי זה נזיר מאה ושלשים ושנים שנה שכל נזיר שנה אחת הוא:

הרי עלי נזירות כמנין ימות הלבנה ואינו יודע כמה הן הרי זה נזיר שלשים יום שכל נזיר חדש אחד הוא אלא אם כן פירש ואמר כמנין ימות הלבנה שהן נזירות עולם הרי זה נזיר מאה ושמונים ושנים חדש שכל נזיר חדש אחד הוא:

הרי עלי נזירות כמנין ימות השבוע ואינו יודע כמה הן הרי זה נזיר שבעה ימים שכל נזיר שבוע אחד הוא אלא אם כן פירש ואמר כמנין ימות השבוע שהן נזירות עולם הרי זה נזיר מאה וארבעים ושנים ימים שכל נזיר שבוע אחד הוא:

הרי עלי נזירות כמנין ימות השנה ואינו יודע כמה הן הרי זה נזיר שלש מאות וששים וחמשה ימים שכל נזיר שנה אחת היא אלא אם כן פירש ואמר כמנין ימות השנה שהן נזירות עולם הרי זה נזיר מאה ושלשים ושנים שנה שכל נזיר שנה אחת הוא:

הרי עלי נזירות כמנין ימות הלבנה ואינו יודע כמה הן הרי זה נזיר שלשים יום שכל נזיר חדש אחד הוא אלא אם כן פירש ואמר כמנין ימות הלבנה שהן נזירות עולם הרי זה נזיר מאה ושמונים ושנים חדש שכל נזיר חדש אחד הוא:

הרי עלי נזירות כמנין ימות השבוע ואינו יודע כמה הן הרי זה נזיר שבעה ימים שכל נזיר שבוע אחד הוא אלא אם כן פירש ואמר כמנין ימות השבוע שהן נזירות עולם הרי זה נזיר מאה וארבעים ושנים ימים שכל נזיר שבוע אחד הוא:

הרי עלי נזירות כמנין ימות השנה ואינו יודע כמה הן הרי זה נזיר שלש מאות וששים וחמשה ימים שכל נזיר שנה אחת היא אלא אם כן פירש ואמר כמנין ימות השנה שהן נזירות עולם הרי זה נזיר מאה ושלשים ושנים שנה שכל נזיר שנה אחת הוא:

ואחר כך יאמר הקורא את שמע ברכה אחת לפניה ואחת לאחריה
ברכה

ברכה לפניה

ברכה אחת תהיה לפניה ואין לה לאחריה אלא ברכה אחת בלבד
ברכה

ברכה לאחריה

ברכה אחת תהיה לאחריה ואין לה לפניה אלא ברכה אחת בלבד
ברכה

ברכה לפניה ולאחריה

ברכה אחת תהיה לפניה ולאחריה ואין לה לא לפניה ולא לאחריה
ברכה

ברכה לפניה ולאחריה

ברכה אחת תהיה לפניה ולאחריה ואין לה לא לפניה ולא לאחריה
ברכה

ברכה לפניה ולאחריה

ברכה אחת תהיה לפניה ולאחריה ואין לה לא לפניה ולא לאחריה

חלה

המסכתא [illegible] היא מסכת חלה והיא נחלקת לארבעה פרקי' א' חמשה דברי' ב' פירות חוצה לארץ ג' אוכלין עראי ד' שתי נשים

ערלה

המסכתא העשירית היא מסכת ערלה והיא נחלקת לג' פרקי' הראשון הנוטע לסייג ב' תרומה ג' בגד שצבעו

ביכורי'

המסכתא האחת עשר היא מסכת ביכורי' והיא נחלקת לארבעה חלקי' פרקי' הראשון יש מביאין השני תרומה השלישי כיצד מפרישין ד' אנדרוגינוס

סדר מועד

נחלק לשני עשר מסכתות המסכתא הראשונה היא מסכת שבת והיא נחלקת לכ"ד פרקי' א' יציאות ב' במה מדליקין ג' כירה ד' במה טומנין ה' במה בהמה ו' במה אשה ז' כלל גדול ח' המוציא יין ט' אמר ר' עקיבא י' המצניע יא' הזורק יב' הבונה יג' ר' אליעזר אומר האורג יד' ח' שרצים טו' אלו קשרי' יז' כל הכלי' יח' מפנין יט' ר' אליעזר אומר אם לא הביא כלי הכ' ר' אליעזר אומר תולין כא' נוטל אדם כב' חבית שנשברה כג' שואל אדם כד' מי שהחשיך

עירובין

המסכתא השנית היא עירובין והיא נחלקת לי' פרקי' א' מבוי שהוא גבוה ב' עושין פסין ג' בכל מערבין ד' מי שהוציאוהו ה' כיצד מעברין ו' הדר עם הנכרי ז' חלון ח' כיצד משתתפין ט' כל גגות י' המוצא תפילין

פסחי'

המסכתא הג' מסכת פסחי' והיא נחלקת לי' פרקי' א' אור לארבעה עשר ב' כל שעה ג' ואלו עוברין ד' מקום שנהגו ה' תמיד נשחט ו' אלו דברי' ז' כיצד ח' האשה ט' מי שהיה טמא י' ערבי פסחי'

שקלים

המסכתא הרביעית היא מסכת שקלי' והיא נחלקת לח' פרקי' א' באחד באדר ב' מצרפין השקלי' ג' בג' פרקי' ד' מה היו עושין ה' אלו הם הממונים ו' יג' שופרות ז' מעות שנמצאו ח' כל הרוקין

יומא

המסכתא החמישית היא מסכת יומא והיא נחלקת לשמונה פרקי' א' שבעת ימי' ב' בראשונה

ב' אם הוא מוכר לו בשטר ואומר לו שטר זה שכתוב בו שמכרתי לך שדה פלונית ונתתי לך דמיה ולא נתתי לך כלום הרי זה נשבע ונוטל ואם הוא מוכר לו בשטר ואומר לו שטר זה שכתוב בו שמכרתי לך שדה פלונית ונתתי לך דמיה ולא נתתי לך כלום הרי זה נשבע ונוטל

ג' המוכר פרה לחבירו והוציא עליה שם רעה ואמר לו לא ידעתי בה שהיא נגחנית או שהיתה מפלת ולא ידעתי אם נתעברה אם לאו הרי זה נשבע ונוטל

ד' המוכר פרה לחבירו והוציא עליה שם רעה ואמר לו לא ידעתי בה שהיא נגחנית או שהיתה מפלת ולא ידעתי אם נתעברה אם לאו הרי זה נשבע ונוטל

ה' המוכר פרה לחבירו והוציא עליה שם רעה ואמר לו לא ידעתי בה שהיא נגחנית או שהיתה מפלת ולא ידעתי אם נתעברה אם לאו הרי זה נשבע ונוטל

ו' המוכר פרה לחבירו והוציא עליה שם רעה ואמר לו לא ידעתי בה שהיא נגחנית או שהיתה מפלת ולא ידעתי אם נתעברה אם לאו הרי זה נשבע ונוטל

ז' המוכר פרה לחבירו והוציא עליה שם רעה ואמר לו לא ידעתי בה שהיא נגחנית או שהיתה מפלת ולא ידעתי אם נתעברה אם לאו הרי זה נשבע ונוטל

ח' המוכר פרה לחבירו והוציא עליה שם רעה ואמר לו לא ידעתי בה שהיא נגחנית או שהיתה מפלת ולא ידעתי אם נתעברה אם לאו הרי זה נשבע ונוטל

ט' המוכר פרה לחבירו והוציא עליה שם רעה ואמר לו לא ידעתי בה שהיא נגחנית או שהיתה מפלת ולא ידעתי אם נתעברה אם לאו הרי זה נשבע ונוטל

י' המוכר פרה לחבירו והוציא עליה שם רעה ואמר לו לא ידעתי בה שהיא נגחנית או שהיתה מפלת ולא ידעתי אם נתעברה אם לאו הרי זה נשבע ונוטל

יא' המוכר פרה לחבירו והוציא עליה שם רעה ואמר לו לא ידעתי בה שהיא נגחנית או שהיתה מפלת ולא ידעתי אם נתעברה אם לאו הרי זה נשבע ונוטל

יב' המוכר פרה לחבירו והוציא עליה שם רעה ואמר לו לא ידעתי בה שהיא נגחנית או שהיתה מפלת ולא ידעתי אם נתעברה אם לאו הרי זה נשבע ונוטל

יג' המוכר פרה לחבירו והוציא עליה שם רעה ואמר לו לא ידעתי בה שהיא נגחנית או שהיתה מפלת ולא ידעתי אם נתעברה אם לאו הרי זה נשבע ונוטל

יד' המוכר פרה לחבירו והוציא עליה שם רעה ואמר לו לא ידעתי בה שהיא נגחנית או שהיתה מפלת ולא ידעתי אם נתעברה אם לאו הרי זה נשבע ונוטל

טו' המוכר פרה לחבירו והוציא עליה שם רעה ואמר לו לא ידעתי בה שהיא נגחנית או שהיתה מפלת ולא ידעתי אם נתעברה אם לאו הרי זה נשבע ונוטל

טז' המוכר פרה לחבירו והוציא עליה שם רעה ואמר לו לא ידעתי בה שהיא נגחנית או שהיתה מפלת ולא ידעתי אם נתעברה אם לאו הרי זה נשבע ונוטל

יז' המוכר פרה לחבירו והוציא עליה שם רעה ואמר לו לא ידעתי בה שהיא נגחנית או שהיתה מפלת ולא ידעתי אם נתעברה אם לאו הרי זה נשבע ונוטל

יח' המוכר פרה לחבירו והוציא עליה שם רעה ואמר לו לא ידעתי בה שהיא נגחנית או שהיתה מפלת ולא ידעתי אם נתעברה אם לאו הרי זה נשבע ונוטל

יט' המוכר פרה לחבירו והוציא עליה שם רעה ואמר לו לא ידעתי בה שהיא נגחנית או שהיתה מפלת ולא ידעתי אם נתעברה אם לאו הרי זה נשבע ונוטל

כ' המוכר פרה לחבירו והוציא עליה שם רעה ואמר לו לא ידעתי בה שהיא נגחנית או שהיתה מפלת ולא ידעתי אם נתעברה אם לאו הרי זה נשבע ונוטל

הקדמה

המסקנא היא דאינו יכול לומר אלא מה שהוא יודע בודאי

שלשה מיני ספיקות

ספק הפוך הוא ספק הנמצא

ספק המתהפך הוא ספק שהיה ידוע ואינו יודע אם נתחדש דבר המשנה את הדבר הידוע

כל שהוא ספק בדבר שאינו ידוע ואינו נמצא הוא ספק חדש

חדש

ר' עקיבא אומר כל שהוא ספק בדבר שיש לו חזקה הוא ספק חדש

המסקנא הפשוטה היא שספק חדש הוא ספק שאין לו חזקה שיהיה כך או אחרת

ישן

ר' יוסי אומר: כל שהוא ספק בדבר שיש לו חזקה בין שהיתה חזקה בין שלא היתה חזקה

המסקנא הפשוטה היא שספק ישן הוא ספק שיש לו חזקה שיהיה כך או אחרת

ספיקות

ר' עקיבא אומר: כל שהוא ספק בדבר שיש לו חזקה בין שהיתה חזקה בין שלא היתה חזקה

המסקנא הפשוטה היא שספק ספיקות הוא ספק שאין לו חזקה שיהיה כך או אחרת

פרק שני

משנה ב' ראוין הן לעשות בהן פחמין ועצי הסקה ועצי בנין ועצי כלי מלאכה ועצי כלי סחורה ועצי כלי תשמיש ועצי כלי נגינה ועצי כלי מדה ועצי כלי משקל ועצי כלי שכר ועצי כלי מלחמה ועצי כלי מרחץ ועצי כלי בית הכסא ועצי כלי בית הבד ועצי כלי בית הבוחר ועצי כלי בית הצבע ועצי כלי בית הטבילה ועצי כלי בית הכנסת ועצי כלי בית המדרש ועצי כלי בית הספר ועצי כלי בית הדין ועצי כלי בית הסנהדרין ועצי כלי בית המקדש ועצי כלי בית הכפורת ועצי כלי בית הקדשים ועצי כלי בית הלחם ועצי כלי בית הנסכים ועצי כלי בית הקטורת ועצי כלי בית הכהונה ועצי כלי בית הלויה ועצי כלי בית הישראל ועצי כלי בית הגרים ועצי כלי בית העבדים ועצי כלי בית השפחות ועצי כלי בית הנשים ועצי כלי בית הילדים ועצי כלי בית הזקנים ועצי כלי בית החולים ועצי כלי בית המתים ועצי כלי בית הקברות ועצי כלי בית הגנזים ועצי כלי בית האוצרות ועצי כלי בית המלכות ועצי כלי בית הכהונה הגדולה ועצי כלי בית הכהונה הקטנה ועצי כלי בית הלויה הגדולה ועצי כלי בית הלויה הקטנה ועצי כלי בית הישראל הגדולה ועצי כלי בית הישראל הקטנה ועצי כלי בית הגרים הגדולה ועצי כלי בית הגרים הקטנה ועצי כלי בית העבדים הגדולה ועצי כלי בית העבדים הקטנה ועצי כלי בית השפחות הגדולה ועצי כלי בית השפחות הקטנה ועצי כלי בית הנשים הגדולה ועצי כלי בית הנשים הקטנה ועצי כלי בית הילדים הגדולה ועצי כלי בית הילדים הקטנה ועצי כלי בית הזקנים הגדולה ועצי כלי בית הזקנים הקטנה ועצי כלי בית החולים הגדולה ועצי כלי בית החולים הקטנה ועצי כלי בית המתים הגדולה ועצי כלי בית המתים הקטנה ועצי כלי בית הקברות הגדולה ועצי כלי בית הקברות הקטנה ועצי כלי בית הגנזים הגדולה ועצי כלי בית הגנזים הקטנה ועצי כלי בית האוצרות הגדולה ועצי כלי בית האוצרות הקטנה ועצי כלי בית המלכות הגדולה ועצי כלי בית המלכות הקטנה ועצי כלי בית הכהונה הגדולה ועצי כלי בית הכהונה הקטנה ועצי כלי בית הלויה הגדולה ועצי כלי בית הלויה הקטנה ועצי כלי בית הישראל הגדולה ועצי כלי בית הישראל הקטנה ועצי כלי בית הגרים הגדולה ועצי כלי בית הגרים הקטנה ועצי כלי בית העבדים הגדולה ועצי כלי בית העבדים הקטנה ועצי כלי בית השפחות הגדולה ועצי כלי בית השפחות הקטנה ועצי כלי בית הנשים הגדולה ועצי כלי בית הנשים הקטנה ועצי כלי בית הילדים הגדולה ועצי כלי בית הילדים הקטנה ועצי כלי בית הזקנים הגדולה ועצי כלי בית הזקנים הקטנה ועצי כלי בית החולים הגדולה ועצי כלי בית החולים הקטנה ועצי כלי בית המתים הגדולה ועצי כלי בית המתים הקטנה ועצי כלי בית הקברות הגדולה ועצי כלי בית הקברות הקטנה ועצי כלי בית הגנזים הגדולה ועצי כלי בית הגנזים הקטנה ועצי כלי בית האוצרות הגדולה ועצי כלי בית האוצרות הקטנה ועצי כלי בית המלכות הגדולה ועצי כלי בית המלכות הקטנה

גמרא

מתני' ב' ראוין הן לעשות בהן פחמין וכו'. תנו רבנן: עצי הסקה ועצי בנין ועצי כלי מלאכה ועצי כלי סחורה ועצי כלי תשמיש ועצי כלי נגינה ועצי כלי מדה ועצי כלי משקל ועצי כלי שכר ועצי כלי מלחמה ועצי כלי מרחץ ועצי כלי בית הכסא ועצי כלי בית הבד ועצי כלי בית הבוחר ועצי כלי בית הצבע ועצי כלי בית הטבילה ועצי כלי בית הכנסת ועצי כלי בית המדרש ועצי כלי בית הספר ועצי כלי בית הדין ועצי כלי בית הסנהדרין ועצי כלי בית המקדש ועצי כלי בית הכפורת ועצי כלי בית הקדשים ועצי כלי בית הלחם ועצי כלי בית הנסכים ועצי כלי בית הקטורת ועצי כלי בית הכהונה ועצי כלי בית הלויה ועצי כלי בית הישראל ועצי כלי בית הגרים ועצי כלי בית העבדים ועצי כלי בית השפחות ועצי כלי בית הנשים ועצי כלי בית הילדים ועצי כלי בית הזקנים ועצי כלי בית החולים ועצי כלי בית המתים ועצי כלי בית הקברות ועצי כלי בית הגנזים ועצי כלי בית האוצרות ועצי כלי בית המלכות ועצי כלי בית הכהונה הגדולה ועצי כלי בית הכהונה הקטנה ועצי כלי בית הלויה הגדולה ועצי כלי בית הלויה הקטנה ועצי כלי בית הישראל הגדולה ועצי כלי בית הישראל הקטנה ועצי כלי בית הגרים הגדולה ועצי כלי בית הגרים הקטנה ועצי כלי בית העבדים הגדולה ועצי כלי בית העבדים הקטנה ועצי כלי בית השפחות הגדולה ועצי כלי בית השפחות הקטנה ועצי כלי בית הנשים הגדולה ועצי כלי בית הנשים הקטנה ועצי כלי בית הילדים הגדולה ועצי כלי בית הילדים הקטנה ועצי כלי בית הזקנים הגדולה ועצי כלי בית הזקנים הקטנה ועצי כלי בית החולים הגדולה ועצי כלי בית החולים הקטנה ועצי כלי בית המתים הגדולה ועצי כלי בית המתים הקטנה ועצי כלי בית הקברות הגדולה ועצי כלי בית הקברות הקטנה ועצי כלי בית הגנזים הגדולה ועצי כלי בית הגנזים הקטנה ועצי כלי בית האוצרות הגדולה ועצי כלי בית האוצרות הקטנה ועצי כלי בית המלכות הגדולה ועצי כלי בית המלכות הקטנה

פרשה

פרשה

תמיד

המסכתא השביעית היא מסכת תמיד והיא נחלקת לז' פרקים [illegible]
[illegible]

מדות

המסכתא השמינית היא מסכת מדות [illegible] כי [illegible] המגרה

קנים

המסכתא [illegible] היא מסכת קנים והיא נחלקת לג' פרקים [illegible]

הסדר הששי הוא סדר טהרות והוא
נחלק לי"ב מסכתות

המסכתא הא' היא מסכת כלים והיא נחלקת לל' פרקים [illegible]
חרס [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

אהלות

המסכתא השנית והיא מסכת אהלות והיא נחלקת לי"ח פרקים [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

נגעים

המסכתא השלישית היא מסכת נגעים והיא נחלקת לי"ד פרקים [illegible]
[illegible]
השחין והמכוה [illegible]

פרה

המסכתא הרביעית היא מסכת פרה והיא נחלקת לי"ב פרקים [illegible]
[illegible]
[illegible]

טהרות

המסכתא החמישית היא מסכת טהרות והיא נחלקת לי' פרקים [illegible]
[illegible]
[illegible]

מקואות

[illegible] מסכת מקואות והיא נחלקת לי׳ פרקים [illegible] בה [illegible] [illegible] יוסי [illegible]
[illegible] כל המקואות [illegible] ארץ ישראל [illegible] ידוע הכל׳

נדה

המסכתא [illegible] היא מסכת נדה והיא נחלקת לי׳ פרקים [illegible] [illegible]
[illegible] נדה [illegible] [illegible]

מכשירין

המסכתא השמינית היא מסכת מכשירין והיא נחלקת לו׳ פרקים [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] פירותיו

זבים

המסכתא התשיעית היא מסכת זבים והיא נחלקת לה׳ פרקים [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]

טבול יום

המסכתא העשירית היא מסכת טבול יום והיא נחלקת לארבעה פרקים [illegible] טבול
יום [illegible] [illegible]

ידים

המסכתא הי״א היא מסכת ידים והיא נחלקת לד׳ פרקים [illegible] הנוטל ידיו [illegible]
[illegible]

עוקצין

המסכתא הי״ב היא מסכת עוקצין והיא נחלקת לג׳ פרקים [illegible] [illegible]

נשלם שבח לא-ל עולם

פרק [illegible]

החדש הזה [illegible] חדש הלבנה [illegible] כי [illegible] החדש [illegible] החדש [illegible] ללבנה [illegible] עם השמש [illegible] היה [illegible] לחדש [illegible] [illegible] כי החדש [illegible] [illegible] החדש [illegible] כי הנה [illegible] [illegible] [illegible] היה [illegible] עם השמש היה [illegible] בלילה והיה [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] עם [illegible] החדש [illegible] [illegible] עם השמש [illegible] השמש [illegible] [illegible] חדש הלבנה [illegible] השמש [illegible] הלבנה [illegible]

ענין הלוקח שקנה שדה ומצא בה מערה

הלוקח שדה מחבירו ומצא בה מערה, אם היתה המערה ידועה לבעל השדה שהיתה בה מערה, הרי המערה שלו, ואין הלוקח יכול לומר לו: לא לקחתי אלא את השדה בלבד, שהרי המערה היתה ידועה לו שהיתה בה מערה, ולא הזכיר אותה בשעת המכר, ולפיכך הרי היא שלו.

ענין הלוקח שדה ומצא בה מטמון

הלוקח שדה מחבירו ומצא בה מטמון, אם היה המטמון ידוע לבעל השדה שהיה בה מטמון, הרי המטמון שלו, ואין הלוקח יכול לומר לו: לא לקחתי אלא את השדה בלבד, שהרי המטמון היה ידוע לו שהיה בה מטמון, ולא הזכיר אותו בשעת המכר, ולפיכך הרי הוא שלו.

ענין הלוקח שדה ומצא בה מטמון

הלוקח שדה מחבירו ומצא בה מטמון, אם היה המטמון ידוע לבעל השדה שהיה בה מטמון, הרי המטמון שלו, ואין הלוקח יכול לומר לו: לא לקחתי אלא את השדה בלבד, שהרי המטמון היה ידוע לו שהיה בה מטמון, ולא הזכיר אותו בשעת המכר, ולפיכך הרי הוא שלו.

ענין הלוקח שדה ומצא בה מערה

הלוקח שדה מחבירו ומצא בה מערה, אם היתה המערה ידועה לבעל השדה שהיתה בה מערה, הרי המערה שלו, ואין הלוקח יכול לומר לו: לא לקחתי אלא את השדה בלבד, שהרי המערה היתה ידועה לו שהיתה בה מערה, ולא הזכיר אותה בשעת המכר, ולפיכך הרי היא שלו.

318

Sen.e Ant.o Antonio Van Compagnoli Cav.r dell'Ill.mo
Ill.mo Sig.r Sig.r Padrone Col.mo Padova 1687